

САҤА: КЭС ТЫЛ

Yakut New Testaments and Old Testament Portions

© Institute for Bible
Translation, Moscow
(Институт перевода
Библии)

This Bible is copyrighted by Institute for Bible Translation, Moscow (ibtrussia.org) and is provided with permission at the cost of printing by the Digital Bible Society (dbs.org). This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Non-commercial-No Derivatives license 4.0.

This Bible, and many others, are available for free download in a variety of digital formats at dbs.org/bibles.

МАТФЕЙ.....	4
МАРК.....	35
ЛУКА.....	55
ИОАНН.....	88
АПОСТОЛЛАР.....	113
РИМЛЯННАРГА.....	143
1 КОРИНФЯННАРГА.....	156
2 КОРИНФЯННАРГА.....	170
ГАЛАТТАРГА.....	179
ЕФЕСЯННАРГА.....	184
ФИЛИППИЕЦТАРГА.....	189
КОЛОССЯННАРГА.....	193
1 ФЕССАЛОНИКИЕЦТАРГА.....	197
2 ФЕССАЛОНИКИЕЦТАРГА.....	200
1 ТИМОФЕЙГА.....	202
2 ТИМОФЕЙГА.....	206
ТИТКЭ.....	209
ФИЛИМОННА.....	211
ЕВРЕЙДЭРГЭ.....	212
ИАКОВ.....	222
1 ПЕТР.....	226
2 ПЕТР.....	230
1 ИОАНН.....	233
2 ИОАНН.....	237
3 ИОАНН.....	238
ИУДА.....	239
АРЫЛЛЫЫ.....	241

МАТФЕЙ

Иисус Христос төрүттэрэ

- 1** Давидтаах Авраам удьуордарын Иисус Христос төрдө-ууһа:
² Авраам Исаагы төрөппүтэ, Исаак Иаковы төрөппүтэ, Иаков Иуданы уонна кини бырааттарын төрөппүтэ;
³ Иуда Фамарьтан Фарехы уонна Зараны төрөппүтэ, Фарес Есрому төрөппүтэ, Есром Арамы төрөппүтэ;
⁴ Арам Аминадавы төрөппүтэ, Аминадав Наассону төрөппүтэ, Наассон Салмону төрөппүтэ;
⁵ Салмон Рахаваттан Воозу төрөппүтэ, Вооз Руфьтан Овиды төрөппүтэ, Овид Иессейи төрөппүтэ;
⁶ Иессей Давид ыраахтаабыны төрөппүтэ, Давид ыраахтаабы Урияжа эргэ бара сылдыбыт дьахтартан Соломону төрөппүтэ †;
⁷ Соломон Ровоамы төрөппүтэ, Ровоам Авияны төрөппүтэ, Авия Асаны †† төрөппүтэ;
⁸ Аса Иосафаты төрөппүтэ, Иосафат Иорамы төрөппүтэ, Иорам Озияны төрөппүтэ;
⁹ Озия Иоафамы төрөппүтэ, Иоафам Ахаһы төрөппүтэ, Ахаз Езекияны төрөппүтэ;
¹⁰ Езекия Манассияны төрөппүтэ, Манассия Амону ‡ төрөппүтэ, Амон Иосияны төрөппүтэ;
¹¹ Иосия Иоакимы төрөппүтэ, Иоаким †† Иехонияны уонна кини бырааттарын төрөппүтэ. Бу – Израиль норуота Вавилонна көһөрүллүөн иннинээби көлүөнэлэрэ.
¹² Вавилонна көһүү кэнниттэн Иехония Салафиилы төрөппүтэ, Салафииль Зоровавелы төрөппүтэ;
¹³ Зоровавель Авиуду төрөппүтэ, Авиуд Елиакимы төрөппүтэ, Елиаким Азору төрөппүтэ;
¹⁴ Азор Садогу төрөппүтэ, Садок Ахимы төрөппүтэ, Ахим Елиуду төрөппүтэ;
¹⁵ Елиуд Елеазары төрөппүтэ, Елеазар Матфаны төрөппүтэ, Матфан Иаковы төрөппүтэ;
¹⁶ Иаков Мария кэргэнин Иосибы төрөппүтэ, оттон Марияттан Христос диэн ааттаммыт Иисус төрөөбүтэ.

† Урияжа эргэ бара сылдыбыт дьахтар – Вирсавия (Батшева). ‡ Цар 11:26-27; 12:10, 15. †† Аса – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Асаф». ‡ Амон – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Амос». †† Иоакимы төрөппүтэ, Иоаким – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

¹⁷ Онон Авраамтан Давидка диэри барыта уон түөрт көлүөнэ, Давидтан Вавилонна көһүүгэ диэри эмиэ уон түөрт көлүөнэ, онтон Вавилонна көһүүттэн Христоска диэри эмиэ уон түөрт көлүөнэ.

Иисус Христос төрөөһүнэ

- ¹⁸ Иисус Христос бу курдук төрөөбүтэ.
Кини Ийэтэ Мария, Иосибы кытта илии охсуһан баран бииргэ олобокко сылдьан, Сибэтиэй Тыынтан ыарахан буолбута. ¹⁹ Кэргэн тахсыахтаах киһитэ Иосиф үтүө санаалаах буолан, сурах-садьык тарбамматын диэн, сөбүлэһиилэрин көтүрэн, Кинини кистэлэнинэн ыытан кэбиһиэн баһарбыта. ²⁰ Оннук санаммытыгар Айыы Тойон Аанньала түүлүгэр киирэн эппитэ: «Давид уола Иосиф! Марияны кэргэн ыларгыттан куттаныма: Марияба Сибэтиэй Тыынтан оҕо үөскээбитэ. ²¹ Кини Уол Оҕону төрөтүөбү, оччоҕо оҕо Иисус † диэн ааты биэриэн, тоҕо диэтэххэ Кини Бэйэтин дьонун аныыларыттан быһыһаба».
²² Бу барыта Айыы Тойон: «Көр бу, ыраас Кыыс ыарахан буолан Уол оҕону төрөтүөбү; Киниэхэ „Эммануил“ („Танара биһигинниин“) диэн ааты биэриэхтэрэ», – диэн пророгунан этиппит тылларын туолуута этэ.
²⁴ Иосиф уутуттан уһуктан баран, Айыы Тойон Аанньала эппитин курдук, Марияны дьэитигэр ажалбыта; ²⁵ Кинини таарыйбакка да сырыттабына, Мария Бастакы ††† Уолун төрөппүтэ, Иосиф Оҕону Иисус диэн ааттаабыта.

Илинни муударайдар кэлиилэрэ

- 2** Иудея Вифлеем диэн куоратыгар, Ирод ыраахтаабылыырын сабана, Иисус төрөөбүтүгэр Иерусалимна илинни муударайдар кэлбиттэрэ. ² Кинилэр: «Иудейдар сана төрөөбүт ыраахтаабылара ханнаны? Илин халлаанна Кини сулуһа тахсыбытын көрөммүт, биһиги Киниэхэ сүгүрүйэ кэллибит», – диэн ыйыталаһаллара.
³ Маны истээт, Ирод ыраахтаабы уонна Иерусалим дьоно бары аймана түспүттэрэ. ⁴ Ирод ыраахтаабы архиерейдары уонна норуот сокуонньут дьонун барыларын хомуйан олорон, Христос ханна төрүүхтээбин ыйыппыта. «⁵ Кини Иудея Вифлеемигэр төрүүхтээх, – диэн

†† Иисус (грек.) – Иешуа (евр. Айыы Тойон быһыһыыр). ††† Бастакы – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох.

хоруйдаабыттар. – Ол туһунан пророк кинигэтигэр бу курдук суруллан турар: ⁶ „Эн, Вифлеем, Иуда сирэ, Иуда атын куораттарыттан тугунан да итээбэтин: Мин норуоппун, Израилы, быһыһыр-харыстыыр Сирдыт эйигиттэн үөскүөхтээх“.

⁷ Онтон Ирод, илинтэн кэлбит дьону чып кистэлэнинэн ыңыран ылан, сулус ханнык кэмнэ тахсыахтаабын ыйыталаһан билбитэ ⁸ уонна кинилэри Вифлеемнэ ытаары туран эппитэ: «Барангыт Оҕо туһунан ымпыгар-чымпыгар тийэ барытын билин. Итиэннэ, булларгыт эрэ, миэхэ биллэрээринг, оччоҕо мин эмиэ Киниэхэ сүгүрүйэ барыам».

⁹ Кинилэр ыраахтаабы этэрин истээт, айанна туруммуттара. Били илин халлаанна көрбүт сулустара иннилэригэр айаннаан, Оҕо баар сирин үрдүгэр тийээн тохтообута. ¹⁰ Сулуһу көрөн кинилэр үөрүү улуутун үөрбүттэрэ, ¹¹ итиэннэ дьибэ киирэн Оҕону уонна Ийэтин – Марияны – көрөн, Кини иннигэр сөһүргэстээн сүгүрүйбүттэрэ, онтон күндү кылааттаах холбукаларын аһан кыһыл көмүһү, лааданы, смирянны [†] Киниэхэ бэлэх биэрбиттэрэ.

¹² Түһээтэхтэринэ, Танара кинилэри «Ирокка төннүмэн» диэн сэрэппитин истэн, дойдуларыгар атын суолунан төннүбүттэрэ.

Египеккэ куотуу

¹³ Илинтэн кэлбит дьон төннүбүттэрин кэннэ, Айыы Тойон Аанньала түүн Иосиф түүлүгэр көстөн эппитэ: «Ирод Оҕону өлөрөөрү ирдэһэр санаалаах, онон эн тураннын, Оҕону уонна Ийэтин илдэ, Египеккэ куот итиэннэ хаһан ыңырыахпар диэри, онно олоҕор».

¹⁴ Иосиф туран, Оҕону уонна Кини Ийэтин Марияны илдэ Египеккэ барбыта, ¹⁵ онно тийээн, Ирод өлүөр диэри олоҕорбута. Бу барыта Айыы Тойон пророгунан: «Мин Уолбун Египеттэн ыңырдым», – диэн этиппитин туолуута этэ.

¹⁶ Илинтэн кэлбит дьонно албыннаппытын билэн, Ирод улаханлык уордайбыта. Ол иһин, чопчу ыйдарбыт кэмнэн быһааран, Вифлеемнэ уонна ол эргин сирдэргэ баар иккитигэр диэри саастаах уол оҕолору барыларын кыргарга соруйан дьону ыппыта. ¹⁷ Онон Иеремиа пророк эппитэ бу курдук туолбута: ¹⁸ «Рамаҕа хаһыы-ыһыы, ытабыл-сонобул иһиллэр, энэлгэн, үөгү энсиллэр. Рахиль оҕолорун аһыан айманар, оҕолорун мэлитэн, уоскуйуон да баҕарбат».

Назарекка төннүү

¹⁹ Ирод өлбүтүн кэннэ, Айыы Тойон Аанньала Египеккэ олоҕор Иосиф түүлүгэр көстөн: ²⁰ «Тур, Оҕо дууһатыгар суудайааччылар өллүлэр. Оҕону Ийэтин кытта илдэ Израиль сиригэр төнүн», – диэбитэ.

[†] Лаадан – лаадан маһыттан ылыллар үчүгэй сыттаах сымала; смирна – илинни дойдуларга өлбүт кинини обуноохтуурга туттуллар үчүгэй сыттаах сымала.

²¹ Иосиф туран, Оҕону уонна Кини Ийэтин ылан Израиль сиригэр барбыта. ²² Иудеяҕа Ирод оннугар уола Архелай баһылыктыырын билэн, онно барартан дьиксиммитэ, онон түүлүгэр суолун ыйдаран, Галилея сиригэр кэлбитэ; ²³ манна кэлэн Назарет куоракка олохсуйбута. Онон пророктар «Кини Назорей аатын ылыаҕа» диэн эппиттэрэ туолбута.

Иоанн Сүрэхтээчи суол солуур

3 Ол саҕана Иудея кураайыматыгар Иоанн Сүрэхтээчи кэлэн: ² «Аньыыгытын билинэн ^{††} Танараҕа эргиллин! Халлаан Саарыстыбата чугаһаата!» – диэн ыңырбыта. ³ «Иччитэх сиргэ үөгүлээчи саҕата: „Айыы Тойон суолун солоон, көнө ыллыкта Киниэхэ үктээн“», – диэн Исая пророк бу Иоанн туһунан өтө көрөн эппитэ. ⁴ Иоанн тэбиэн түүтэ таҕастааҕа, өттүгүнэн тири курдааҕа, саранчанан уонна дьиикэй мүөтүнэн аһылыктанара. ⁵ Иерусалим куорат, Иудея бүттүүнэ, Иордан өрүс бары энээрдэрэ утары тахсан, ⁶ аньыыларын-хараларын этинэн туран, Иордан өрүскэ киниэхэ сүрэхтэммиттэрэ.

⁷ Бэрт үгүс фарисейдар уонна саддукейдар сүрэхтэнэ иһэллэрин көрөн, Иоанн кинилэргэ эппитэ: «Эриэн үөн ыамалара! Кэнэбэски уортан-кылынтан куотар өйү-санааны ким эһиэхэ укта? ⁸ Аньыыгытын ис сүрэххиттэн билиммикитин олоххутунан туоһулаан. ⁹ Итиэннэ биһиги аҕабыт Авраам диэн сананан да көрүмэн! Эһиэхэ этэбин: Танара бу да сытар таастары Авраамна оҕо гынан туруортуон сөп. ¹⁰ Сүгэ хайыы-үйэ мас төрдүгэр сытар: ханнык баҕарар маһы, үчүгэй отону биэрбэт буоллабына, кэрдэннэр уокка уматаллар.

¹¹ Мин эһигини аньыыны билини бэлиэтигэр уунан сүрэхтиибин, ол гынан баран кэннибиттэн Кэлэн Иһээчи миигиннээбэр күүстээх – мин Кини атабын танаһын да тутан иһэргэ сөбө суохпун. Кини эһигини Сибэтиэй Тыынынан уонна уотунан сүрэхтиэбэ; ¹² тута сылдыар күрдьэҕинэн куумунаны ыраастаан, бурдугун хомуйан манҕаһайга кутуоҕа, оттон солomotун умуллубат уокка уматыаҕа».

Иисус Христос сүрэхтэниитэ

¹³ Ол саҕана Иисус Галилеятан Иорданга кэлбитэ. Кини Иоанна сүрэхтэнэ тийбитигэр, ¹⁴ Иоанн Кинини тохтото сатаабыта: «Мин Эйигиттэн сүрэхтэнэрим сөп этэ, оттон Эн миэхэ кэлэбин?»

¹⁵ Онуоха Иисус эппитэ: «Билигин маннык буоллун. Биһиги туохха барытыгар Танара көнүлүн толоруохтаахпыт». Иоанн онуоха дьэ сөбүлэспитэ.

¹⁶ Иисус сүрэхтэнээт, ууттан тахсыбытыгар арай Кини үрдүгэр Халлаан арыллан биэрбитэ, онно көрдөгүнэ, Танара Тыына холууп курдук Киниэхэ

^{††} Аньыыны билини (грек. метанойа, нууч. покаяние) – аньыыттан akkaстанан Танараҕа эргиллини, аньыыны кэмсини, өйдүүн-санаалыын үчүгэй өттүгэр тосту уларыйыы.

түхэн иһэрэ. ¹⁷ Дьэ онуоха Халлаантан: «Бу баар – Мин үтүө көнүлбүн толорор Тапталаах Уолум», – диир сана иһиллибитэ.

Иисус Христу тургутуу

4 Онтон Тыын Иисуһу, адьарайынан тургуттараары, иччитэх сиргэ илдэ барбыта.
² Иисус түөрт уон түүннээх күн устата постанан баран, тиһэбэр, аһыан олус бабаран кэлбитэ.
³ Кинини тургутар адьарай кэлэн: «Эн Танара Уола буоллаххына, бу таастары килиэпкэ кубулуйун диэн бирикээстээ», – диэбитэ.

⁴ Иисус киниэхэ эппитэ: «„Киһи, анаардас килиэбинэн эрэ буолбакка, Танара этэр хас биирдии тылынан олоруоҕа“ диэн суруллубута».

⁵ Онуоха адьарай Кинини сибэтиэй куоракка ажалан, Танара Дьэтин чыпчаалыгар туруоран баран: ⁶ «Эн, Танара Уола буоллаххына, аллараа диэки ыстанан кэбис. Суруллубутун курдук, „Аанньалларыгар Эйигин арангаччылыырга соруйуоҕа, оччоҕо таастан бүдүрүйбэтин туһугар, кинилэр Эйигин көтөҕөн илдьэйтэрэ“, – диэбитэ.

⁷ Иисус киниэхэ эппитэ: «Суруйууларга „Айыы Тойон Танарабын тургутан көрүмэ“ диэн эмиэ баар».

⁸ Адьарай Кинини аны үрдүк хайа арҕаһыгар таһааран, аан дойду килбиэннээх саарыстыбаларын барытын көрдөрбүтэ: ⁹ «Миэхэ сөһүргэстээн сүгүрүйдэххинэ, мин бу мань барытын Эйиэхэ биэриэҕим», – диэбитэ.

¹⁰ Иисус эппитэ: «Киэр буол Миигиттэн, сатана! Ол эмит суруллан турар: „Айыы Тойон Танарабар сүгүрүй итиэннэ Киниэхэ эрэ сулууспалаа“ диэн».

¹¹ Мань истэн адьарай Киниттэн дьэ арахпыта; сонно Киниэхэ Аанньаллар көмөлөһө кэлбиттэрэ.

Иисус Христос Галилеяҕа сулууспатын саҕалыыр

¹² Иоанны хаайыыга укпуттарын истэн, Иисус Галилеяҕа барбыта. ¹³ Назареты хаалларан, Кини Завулон уонна Неффалим сиригэр, муора кытылыгар турар Капернаумна кэлэн олохсуйбута.
¹⁴ Бу Исая пророк өтө көрөн эппитэ туоларын туһугар буолбута: «¹⁵ Завулон сирэ, Неффалим сирэ – муораҕа тириэрдэр суол, Иордан унуоргу энээрэ – туора омук дойдута Галилея! ¹⁶ Харанаҕа олорор норуот улуу сырдыгы көрдө, өлүү күлүгэр олорор дьонно сырдык тыкта».

¹⁷ Бу кэмтэн ыла Иисус: «Аньыыгытын билинэн Танараҕа эргиллин, Халлаан Саарыстыбата чугаһаата!» – диэн үөрэтэрин саҕалаабыта.

Маннайгы үөрэнээччилэрэ

¹⁸ Галилея муоратын кыйа баран иһэн, Кини икки бырааттылары, Петр диэн ааттаах Симоны уонна кини быраатын Андрейы, муораҕа илимнии

сылдьалларын көрбүтэ (кинилэр балыксыттар этилэр).

¹⁹ Иисус эппитэ: «Миигин батыһын. Мин эһигини дьону илимнээччи оноруом». ²⁰ Инньэ диэтин кытта, кинилэр илимнэрин быраҕан, Иисуһу батыһан барбыттара.

²¹ Онтон салгыы баран иһэн, Кини аны икки атын ини-биилэри, Зеведей уолун Иаковы уонна кини инитин Иоанны, ажаларын Зеведейи кытары тыыга илимнэрин абырактана олороллорун көрөн, ынырбыта. ²² Кинилэр, ажаларын тыыга хаалларан, сонно Иисуһу батыһан барбыттара.

Бар дьон Иисус Христу батыһар

²³ Иисус Галилеяны бүтүннүүтүн кэрийбитэ: синагогаларыгар үөрэтэрэ, Саарыстыба Евангелиетын иһитиннэрэрэ уонна араас ыарыыттан, кыаммат буолууттан үтүөрдэрэ. ²⁴ Кини туһунан сурах бүтүн Сирияны тилийэ көппүтэ; Киниэхэ туох баар кыамматтары, араас ыарыыга ылларбыттары, таарымталаахтары, абааһыга буулаппыттары, тартарар ыарыылаахтары уонна босхон буолбуттары ажалтыылара. Кини олору барыларын үтүөрдүтэлиирэ. ²⁵ Галилеяттан, Уон Куорат уобалаһыттан итиэннэ Иерусалимтан, Иудеяттан уонна Иордан унуоргутуттан үтүмэн үгүс киһи Кинини батыһан барбыта.

Хайа үрдүгэр үөрэтии

Танара алгыһыгар тиксии

5 Көй элбэх дьону көрөн, Иисус тахсан хайа үрдүгэр олорбута; үөрэнээччилэрэ тийэн кэлбиттэригэр, ² Кини манньк саҕалаан үөрэтэн барбыта:

«³ Танара иннигэр дьадангыларын өйдөөччүлэр алгыстаахтар: кинилэр аналлара Халлаан Саарыстыбата.

⁴ Кутурбанна ылларан ытааччылар алгыстаахтар: кинилэр уоскуйуохтара.

⁵ Өһүөмнүтэ суох көрсүө майгылаахтар алгыстаахтар: кинилэр сири бас билиэхтэрэ.

⁶ Кырдьыкка утаппытты, аччыктаабытты баҕарааччылар алгыстаахтар: кинилэр дуоһуйуохтара.

⁷ Амарак санаалаахтар алгыстаахтар: кинилэр амарах сыһыаны көрсүөхтэрэ.

⁸ Ыраас сүрэхтээхтэр алгыстаахтар: кинилэр Танараны көрүөхтэрэ.

⁹ Эйэни тэрийээччилэр алгыстаахтар: кинилэр Танара уолаттара диэн ааттаныахтара.

¹⁰ Кырдьык иһин күөмчүлэммиттэр алгыстаахтар: кинилэр аналлара – Халлаан Саарыстыбата.

¹¹ Эһиги, Мин туспуттан үөһүллэ, үүрүллэ, холуннарылла да сылдьангыт, алгыстааххыт.

¹² Үөрүн-көтүн, өрөгөйдөөн: Халлаанна эһигини

улуу на́бараада күүтэр. Эниги иннинээҕи пророктары эмиэ ити курдук сойуолаабыттара.

Туус уонна сырдык

¹³ Эниги сир тууһунабыт. Туус күүһүн сүтэрдэбинэ, амтанын хайдах төннөрүөнүй? Амтанын сүтэрбит туус туохха да туһата суох: оннук тууһу таһырдыа, дьон тэпсилгэнигэр, ыһан эрэ кэбиһэбин.

¹⁴ Эниги аан дойду сырдыгынабыт. Хайа үрдүгэр турар куорат дьон харабыттан саһар кыаҕа суох.

¹⁵ Сибэтиинньиги эмиэ, уматан баран, тугунан да саба уурбакка, олоҕор туруораллар, оччоҕо сырдыга дьиз иһинээҕи дьонно барытыгар тыгар.

¹⁶ Эниги үтүөкэн дьайыыларгытын көрөн, Халлааннааҕы Аҕабыт аатын айхаллыылларын туһугар, эниги сырдыккыт эмиэ бар дьон иннигэр сыдьаайыахтын.

Христос уонна Сокуон

¹⁷ Эниги Миигин Сокуону эбэтэр Пророктары көтүрү кэлбит дии санааман: Мин ону көтүрү буолбатах, толоро кэлбитим. ¹⁸ Кырдыгы этэбин эһиэхэ: сир-халлаан турарын тухары, Сокуон биир да кыракий буукубата, биир да кэрдийһэ халбаннаа суоҕа – барыта туолуоҕа. ¹⁹ Онон ким бу кыракий кэриэстэртэн биирин эмэ да кэспит уонна дьону оннукка үөрөппит – ол Халлаан Саарыстыбатыгар куччугуй диэн ааттаныаҕа, оттон ким бу кэриэстэри тутуспут уонна дьону оннукка үөрөппит – ол Халлаан Саарыстыбатыгар улуу диэн ааттаныаҕа. ²⁰ Эһиэхэ этэбин: эниги Тангара көнгүлүн сокуонньуттардааҕар уонна фарисейдардааҕар ордук толорботоххутуна, Халлаан Саарыстыбатыгар киририэххит суоҕа.

Уордайыма

²¹ Өбүгэлэргитигэр „Өлөрүмэ: өлөрбүт – дьүүлгэ туруоҕа“ диэн этиллибитин эниги истибиккит. ²² Оттон Мин эһиэхэ этэбин: ким оруна суохха быраатыгар уордайбыт – дьүүлгэ тардыллыаҕа, ким быраатын „Рака!“[†] диэбит – синедрион дьүүлүгэр туруоҕа, оттон ким „Өйө суоххун!“ диэбит – геенна уотугар түбэхэр кутталланыаҕа. ²³ Өскөтүн эн бэлэххин сиэртибэнньиккэ ажалан туран, быраатын эйигин хом саныырдааҕын өйдөөн кэллэххинэ, ²⁴ бэлэххин сиэртибэнньик иннигэр хаалларан баран, туох-ханнык иннинэ, бырааккын кытта иллэс, дьэ ол эрэ кэнниттэн кэлэн, бэлэххин туттар. ²⁵ Буруйдааччыгын кытта, суут ааныгар тийэй иликкинэ, түргэнник эйэлэхэ оҕус, эйэлэспэтэххинэ, буруйдааччы эйигин судьуйаҕа туттарыаҕа, оттон судьуйа эйигин үлэһитигэр этэн, хаайыыга бырахтарыаҕа. ²⁶ Кырдыгы эһиэхэ этэбин: иэскин тиһэх кэппиэйкэтигэр тийэй төлүү иликкинэ, эн онтон тахсыан суоҕа.

[†] Оруна суохха – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар. Рака (арамей.) – акаары.

Көссүүлэһии туһунан

²⁷ „Көссүүлэһимэ“ диэн былыргыларга этиллибит эниги истибиккит. ²⁸ Оттон Мин эһиэхэ этэбин: ким дьахтары имэнгирэ көрөр – ол санаатынан кинини кытта хайыы-үйэ көссүүлэспит. ²⁹ Өскөтүн эйигин уна харабын аныыыга угуйар буоллабына, хараххын онгон ылан киэр бырах: бүтүн бэйэн гееннаҕа бырабыллыан кэриэтэ, этин-сиинин биир миэстэтэ итээбитэ эйиэхэ ордук. ³⁰ Өскөтүн эйигин уна илиин аныыыга угуйар буоллабына, илиигин быһан ылан киэр бырах: бүтүн бэйэн гееннаҕа бырабыллыан кэриэтэ, этин-сиинин биир миэстэтэ итээбитэ эйиэхэ ордук.

Ойоххун кытта арахсыма

³¹ „Ким ойобуттан арахсар – ол арахсыытын суругун киниэхэ биэриэхтээх“ диэн этиллибитэ. ³² Оттон Мин эһиэхэ этэбин: ким ойобуттан, кини кими да кытта көссүүлэспэтэбин үрдүнэн, арахсар буоллабына, ол кинини көссүүлэһиигэ күһэйэр; оттон эриттэн арахсыбыт дьахтары ойох ылар киһи эмиэ – көссүүлэһэр.

Андабайыма

³³ Эниги „Бизербит андабаргын кэһимэ, андабаргын Айыы Тойон иннигэр хайаан да толор“ диэн былыргыларга этиллибит эмиэ истибиккит. ³⁴ Оттон Мин эһиэхэ этэбин: хаһан да андабайыма – халлаанынан даҕаны, тоҕо диэтэххэ, халлаан – Тангара бүрүстүөлэ; ³⁵ сиринэн даҕаны: сир – Кини атабын уурар үктэлэ; Иерусалимынан даҕаны: Иерусалим – Улуу Ыраахтааҕы^{††} куората; ³⁶ бэйэн да төбөҕүнэн андабайыма, тоҕо диэтэххэ, эн оннооҕор биир да баттаххын баҕарбыккынан манхатар да, хараардар да кыабын суох. ³⁷ Эниги сөп дииргит сөбү, суох дииргит суоҕу эрэ этэр буоллун; онтон атын тыл хара дьайдаахтан кэлэр.

Иэстэһии

³⁸ Эниги хаан хаанга, тиис тиискэ диэн этиллибитин истибиккит. ³⁹ Оттон Мин эһиэхэ этэбин: өһүөннээх киһиэхэ утарсыма. Ким эмэ эйигин уна иэдэскэ оҕустабына – киниэхэ атын иэдэскин тоһуйан биэр; ⁴⁰ ким эмэ, ырбаахыгын былдыаары сууттаһыан баҕардабына, – киниэхэ сонгун устан биэр; ⁴¹ ким эмэ эйигин биир көһү барсарга күһэйдэбинэ, икки көһү барыс. ⁴² Көрдөһөөччүгэ – биэр, иэс көрдөһөөччүттэн – киэр хайыһыма.

Өстөөхтөргүн таптаа

⁴³ Чугастаабыгы таптаа, өстөөххүн абааһы көр диэн этиллибит эниги истибиккит. ⁴⁴ Оттон Мин эһиэхэ этэбин: өстөөхтөргүтүн таптаан, эһигини

^{††} Улуу Ыраахтааҕы – Тангара.

кырааччылары албаан, абааһы көрөөччүлэргэ үтүөнү онорун, энигини атабаастааччылар, сойуолааччылар тустарыгар Тангараба үнүн †, ⁴⁵ оччоҕо эниги Халлааннаабы Абабыт уолаттара буолуоххут. Ол эбит буоллабына Кини күнүн сырдыгын үтүөҕэ да, мөкүгэ да тыктарар, ардабын ырааска да, аныылаахха да ыытар. ⁴⁶ Энигини таптыыр эрэ дьону таптыыр буоллаххытына, туох махталын кэтэһэбит? Түһээн хомуйааччылар да итини сатыыллар буолбатах дуо? ⁴⁷ Дожотторгутун эрэ эйбэстик көрсөр буоллаххытына, ама эниги уһулуччулаах үтүөнү оноробут диэххит дуо? Тангараны билбэт да дьон итини сатыыллар буолбатах дуо? ⁴⁸ Онон, Халлааннаабы Абабыт энкилэ суобун курдук, эниги эмиэ энкилэ суох буолун.

Кыһалҕалаахха көмө

6 Тангара иннигэр онорор дьайыыларгытын дьонно көрдөрө-биллэрэ сатааман: дьонно көрдөрөр буоллаххытына, эниги Халлааннаабы Абабыт махталын ылааххыт суоҕа.

² Онон, кыһалҕалаахха көмөлөстөххүтүнэ, сирэй көрбөхтөр үтүөнү онорон баран хайҕатаары, синагогаларга уонна болуоссаттарга арбаналларын курдук, арбаныман. Кырдьыгы эһиэхэ этэбин: кинилэр маньяаларын хайыы-үйэ толору ылан эрэллэр. ³ Оттон эниги умнаһыкка бэрсэр кэмнитигэр, уна илиигит тугу гынарын ханас илиигит билбэтин, ⁴ ол көмөбүт көстүбэтинэн буоллун, оччоҕо көстүбэти көрөр Абабыт эһиэхэ илэ бааччы †† төлүөҕэ.

Тангараба үнүү

⁵ Үнэргитигэр сирэй көрбөхтөр курдук буолуман, кинилэр дьонно көстөр туһуттан синагогаларга, эбэтэр суол тоҕойдоругар тохтоон туран үнэллэр. Кырдьыгы эһиэхэ этэбин: кинилэр маньяаларын хайыы-үйэ толору ылан эрэллэр. ⁶ Оттон эн, үнэргэр, хоскор киир уонна аангын саптан баран, көстүбэт Абабыттан үнэн көрдөс, оччоҕо көстүбэти көрөр Абан эһиэхэ илэ бааччы төлүөҕэ.

⁷ Үнэргитигэр, Тангараны билбэт омуктар курдук ордук-хоһу сангарыман; кинилэр элбэҕи этэммит иһиллиэхпит дии саныыллар. ⁸ Кинилэр курдук буолуман, Абабыт эниги туох кыһалҕалааххытын көрдөһүөххүт да инниттэн билэр эбээт.

⁹ Үнэргитигэр манньк этэр буолун: „Халлаанна баар Абабыт! Эн сибэтиэй аатын ытыктаныахтын; ¹⁰ Эн Саарыстыбан кэлиэхтин. Халлаанна курдук, сиргэ эмиэ барыта Эн көнүлүн хоту буолуохтун. ¹¹ Күннээҕи тыын килиэппитин бүгүн биһиэхэ биэр. ¹² Итиэннэ биһиэхэ иэстээх дьоммутун биһи бырастыы гынарбыт † курдук, Эн эмиэ биһиги

† Кырааччылары албаан, абааһы көрөөччүлэргэ үтүөнү онорун, энигини атабаастааччылар... – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар. †† Илэ бааччы – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох. † Бырастыы

иэспитин бырастыы гын. ¹³ Уонна, аныы угаайытыгар киллэрбэккэ, биһигини хара дьайдаахтан харыстаа, ол эмит Эн Саарыстыбан, Эн күүһүн-күдэбин, албан аатын үйэлэртэн үйэлэргэ мунура суох. Аминь †††.

¹⁴ Өскөтүн эниги атын дьон аныытын бырастыы гынар буоллаххытына, Халлааннаабы Абабыт энигини эмиэ бырастыы гыныаҕа, ¹⁵ оттон дьонно аныыларын †† бырастыы гымматаххытына, Абабыт эмиэ эниги аныыгытын бырастыы гыныа суоҕа.

Пост туһунан

¹⁶ Поһу тутуһар кэмнитигэр сирэй көрбөхтөрө дылы саппабырбыт дьүһүннэнимэн, кинилэр аһаабакка сылдыалларын дьонно көрдөрө-биллэрэ сатаан саппабырбыт сирэйдэнэллэр. Кырдьыгы эһиэхэ этэбин: кинилэр маньяаларын хайыы-үйэ толору ылан эрэллэр. ¹⁷ Оттон эн поһу тутуһар кэмнэр баттаххын тараан, сирэйгин суун, ¹⁸ онон астан туттунардын көстүбэт Абабар көрдөр; оччоҕо көстүбэти көрөр Абан эһиэхэ илэ бааччы төлүөҕэ.

Халлаанна муньуллубут баай

¹⁹ Сиргэ баайы-дуолу муньунуман: сиргэ баары үөн-көйүүр кэрбиир, дьэбин быһа сиир, уоруйахтар дьөлө хаһан киирэн уоран ылаллар; ²⁰ ол оннугар халлаанна баайда муньунун, онно үөн-көйүүр да кэрбээбэт, дьэбин да быһа сизбэт, уоруйахтар да хаһан киирэн уоран ылбаттар. ²¹ Баайгыт-дуолгут ханна баар да, сүрэххит эмиэ онно буолуо.

²² Киһи этин-сиинин сырдатааччы – харах; өскөтүн харабын ыраас буоллабына, бүтүн бэйэн сырдык буолуон, ²³ харабын куһаҕан буоллабына, бүтүн бэйэн харана буолуон. Онон искэр баар сырдыгын түн харана буоллабына, дьин харана хайдахтаах халын буолуой?

Икки тойонно кулут буолар кыаллыбат

²⁴ Ким да икки тойонно кулут буолар кыаҕа суох: биитэр биирдэрин абааһы көрүөҕэ, биирин таптыаҕа; биитэр биирдэригэр кыһана сатыаҕа, биирин аахайыа суоҕа. Тангараба уонна маммонаба ††† иккиэннэригэр бииргэ кулут буолар кыаххыт суох.

Тангараба эрэнин

²⁵ Ол иһин эһиэхэ этэбин: тугу аһаан-сиэн тыыннаах сылдыабыт, тугу таннан-саптан киһи-хара буолабыт диэн санааҕа ыларыман. Олоххут астааҕар, эккит-сииннит танастааҕар ордук

гынарбыт – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «бырастыы гымпыпыт». †† Ол эмит Эн Саарыстыбан, Эн күүһүн-күдэбин, албан аатын үйэлэртэн үйэлэргэ мунура суох. Аминь – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар. †† Аныыларын – сорох былыргы илиинэн суруйууга бу тыл суох. ††† Маммона (арамей.) – баай-дуол, харчы.

суолталаах буолбат дуо? ²⁶ Халлаан көтөрдөрүн көрүн: бурдугу ыспаттар, быспаттар да, манхааһайга да муспаттар – ол эрэри эниги Халлааннаабы Абабыт кинилэри аһатар. Оттон эниги кинилэрдээбэр быдан ордук буолбатахыт дуо? ²⁷ Энигиттэн ким эмэ, хайдахтаах да кыһаллан-мүһэллэн туран, унуобун саатар биир тоҕолох уһатынар кыахтаах дуо? ^{†28} Танас-сап туһугар эмиэ тобо түбүгүрээбит? Ходуһаба сардааналар хайдах үүнэн туралларын көрүн: кинилэр үлэлээбэттэр да, танас да өрбөттөр; ²⁹ ол эрэри эниэхэ этэбин: бэл Соломон албан аатын үгэнигэр сылдьан итилэртэн биирдэрин эмэ курдук симэммэтэбэ; ³⁰ өскөтүн бүгүн баар, сарсын оһоххо бырабыллар хонуу отун Танара итинник симиир буоллабына, оо, кэмчи итэбэллээхтэр, энигини быдан ордук симиэ суоҕа дуо? ³¹ Онон тугу аһыбыт, тугу иһэбит, эбэтэр тугу таннабыт диэн дьиксинимэн. ³² Ити барыта Танараны билбэт дьон сүрүн кыһалбалара, оттон эниги итинникэ наадыаргытын Халлааннаабы Абабыт билэр. ³³ Туох-ханлык иннинэ эниги Танара Саарыстыбатыгар, Кини кырдыгар дьулуһун, оччоҕо ити барыта эниэхэ бэриллээбэ. ³⁴ Онон сарсынны туһугар долгуйуман; сарсынны күн бэйэтин бэйэтэ көрүнүөбэ. Хас биирдии күннэ бэйэтин да түбүгэ сөрү-сөп.

Атыттары дьүүлээмэн

7 Кими да дьүүлээмэн – оччоҕо эниги эмиэ дьүүлэниэххит суоҕа. ² Ханлык дьүүлүнэн дьүүлүүгүт да, бэйэбитин эмиэ соннук дьүүлүөхтэрэ, хайдах кээмэйинэн кээмэйдиигит да, бэйэбитин эмиэ соннук кээмэйдиэхтэрэ. ³ Тоҕо эн быраатын харабар мас сыһын да булан көрөбүн, оттон бэйэн хараххар бэрэбинэ баарын билиммэккин? ⁴ Итиэннэ бэйэн хараххар бэрэбинэлээх эрэри, хайдах бырааккар: „Кэл, харахыттан сыһы ылым“, – диэххиний? ⁵ Сирэй көрбөх! Бастаан бэйэн харахыттан бэрэбинэни таһаар, оччоҕо хайдах гынан быраатын харабыттан сыһы ылары эмиэ билиэн. ⁶ Ытыктабыллаабы ыкка биэримэн – ыт бэйэбитигэр саба түһүөбэ; чөмчүүгү сибиинньэбэ ыһыман – сиргэ-буорга тэпсиэбэ.

Көрдөһүн – көрдөһүүгүт туолуоҕа

⁷ Көрдөһүн, оччоҕо эниэхэ бэриллээбэ; көрдөөн, оччоҕо булуоххут; тонсуйун, оччоҕо эниэхэ ааны аһахтара. ⁸ Көрдөһөөччү ылар, көрдөөччү булар, оттон тонсуйааччыга аан аһыллар. ⁹ Уолчаана килиэп көрдөөтөбүнэ, киниэхэ таһы биэриэх киһи эниэхэ баар дуо? ¹⁰ Оттон балыгы көрдөөтөбүнэ – эриэн үөнү биэриэх киһи? ¹¹ Бэл эниги, мөкү дьон, оҕолоргутугар үтүө бэлэби биэрэри сатыыр

† Унуобун саатар биир тоҕолох уһатынар кыахтаах дуо? – эбэтэр «Олобун кыратык даҕаны уһатынар кыахтаах дуо?»

буоллахытына, Халлааннаабы Абабыт Киниттэн көрдөһөөччүлэргэ өссө ордук өлгөм үтүөнү биэриэбэ. ¹² Онон дьон эниэхэ хайдах сыһыаннаһыан бабараргыт курдук, бэйэбит эмиэ кинилэргэ соннук сыһыаннаһын. Сокуон да, Пророктар да итинник үөрэтэллэр.

Икки суол

¹³ Кыарабас аанынан киирин. Өлүүгэ тиэрдэр суол кэтит, аана киэн, онон үгүстэр ол суолунан бараллар, ¹⁴ оттон олоххо тиксэрэр суол синньигэс, аана кыарабас, ол иһин бэрт аҕыйах киһи ону булар.

Мас отонунан биллэр

¹⁵ Бараан тириитинэн саптынан кэлэр торбон бөрөлөртөн – сымыа пророктартан – сэрэнин. ¹⁶ Кинилэри дьайыларынан билиэххит. Эрбэһинтэн винограда, ыарбаттан смокваны хомуйаллар дуо? ¹⁷ Ол курдук үтүө мас хаһан да үчүгэй отонноох, оттон куһаҕан мас хаһан да куһаҕан отонноох буолар. ¹⁸ Үтүө мас куһаҕан отонноммотун курдук, куһаҕан мас эмиэ үчүгэй отонноммот. ¹⁹ Үчүгэй отону биэрбэт маһы кэрдэн ылан уокка уматаллар. ²⁰ Онон кинилэри дьайыларынан билиэххит.

²¹ Миигин: „Тойонуом! Тойонуом!“ – диэччи эрэ барыта Халлаан Саарыстыбатыгар киирбэт – Мин Халлааннаабы Атам көнүлүн толорооччу эрэ онно кириэбэ. ²² Ол күн үгүстэр Миигин ыңыран: „Тойоммуот! Тойоммуот! – диэхтэрэ. – Биһиги Танара этэрин дьонно Эн аакыттан тиэрдэбит, Эн аакынан дьонтон абаһылары үүрэн таһаарарбыт, элбэх дьиктилэри онорорбут буолбаат?“ ²³ Онуоха Мин кинилэргэ этиэбим: „Мин энигини олох билбэппин, суута-сокуона суох быһыланааччылар, киэр буолун Миигиттэн!“

Икки акылаат

²⁴ Онон, Мин бу этэр тылбын истэн баран толорор киһини дьэтин таас акылааттан туттубут өйдөөх киһи диэбим. ²⁵ Ардах курулааччы кутан, өрүстэр хааларыттан тахсан, күүстээх тыал тоҕута үрэн, бу дьэбэ саба түһүөхтэрэ, ол гынан баран тааска бигэтик турар дьэни сууларыахтара суоҕа. ²⁶ Оттон Мин бу этэр тылбын истэр эрэри, толорбот киһи – ол дьэтин кумах үрдүгэр туттубут толкуйа суох киһи курдук буолуо. ²⁷ Ардах курулааччы кутан, өрүстэр хааларыттан тахсан, күүстээх тыал тоҕута үрэн бу дьэбэ саба түһүөхтэрэ да, дьэ суулан, урусхал буолуо».

²⁸ Иисус этэр тылын түмүктээбитигэр норуот Кини үөрэбин сөхпүтэ-махтайбыта: ²⁹ Кини сокуоннуйттартан атыннык – былаастаах баһылыктыы үөрэтэрэ.

Аран ыарыылаах киһи

8 Хайаттан түспүтүгэр кэнниттэн үтүмэн үгүс киһи батыһан барбыта. ² Онно биир аран буолбут киһи тийэн кэлэн, Киниэхэ сүгүрүйбүтэ: «Тойонуом! Баҕарыан эрэ кэрэх, Эн миигин ырааһырдыан этэ!»

³ Иисус илиитин уунан кинини таарыйан баран: «Ырааһырыаххын баҕарабын, ырааһыр!» – диэбитэ. Киһи сонно тутта үтүөрэн хаалбыта. ⁴ Иисус эппитэ: «Көр, кимиэхэ да тугу да кэпсээмэ. Барангың аҕабыыкка көрдөрүн, итиэннэ ырааһырбыккын барыларыгар туоһулаан, Моисей эппит бэлэбин киниэхэ биэр».

Сотник итэбэлэ

⁵ Иисус Капернаумна киирбитигэр Киниэхэ Рим сотнига тийэн кэлбитэ: ⁶ «Тойонуом! Дьэбэр чабарым босхон буолан, эрэй бөбөтүн көрө сытар».

⁷ «Мин тийэн кинини үтүөрдүөм», – диэбитэ Иисус.

⁸ Сотник эппитэ: «Тойонуом! Мин Эйигин дьэбэр киллэрэр кыахтаах үчүгэй киһи буолбатахпын. Эн биир тылы эттэргин эрэ, чабарым үтүөрүө этэ. ⁹ Бэл мин, төһө да үгүс тойоттордоох буолларбын, бэйэм салайар буйуннардаахпын, олортон биирдэстэригэр бар диэтим да, барар, атыныгар кэл диэтим да, кэлэр, оттон кулуппар маны онор диэтэрбин эрэ, ону толорор».

¹⁰ Иисус маны истэн соһуйан, кэнниттэн батыһан иһэр дьонно эргиллибитэ: «Кырдьыгы этэбин эһиэхэ: Мин бэл Израильга манньк итэбэли булбатабым. ¹¹ Этэбин эбээт: илинтэн-арбааттан кэлбит үгүс дьон Авраамы, Исаагы уонна Иаковы кытта бииргэ Халлаан Саарыстыбатын малааһыныгар мустуохтара, ¹² оттон Саарыстыба уолаттара тастын түн харанаҕа кыйданыахтара, онно ытабыл-сонобул, тиис хабырыныыта иһиллиэбэ». ¹³ Онтон сотникка эппитэ: «Чэ, дьэбэр бар, итэбэйэргинэн буоллун». Сотник чабара сонно үтүөрэн хаалбыта.

Иисус Христос элбэх ыарыһаҕы үтүөрдэр

¹⁴ Кини Петр дьэитигэр кэлэн көрбүтэ: Петр ийэ кынна тийигирэн ыалдыа сытара. ¹⁵ Иисус кини илиитин таарыйарын кытта, сонно ыарыыта ааһан, туран кинилэргэ ас тардан барбыта. ¹⁶ Киһэ буолуута куһаҕан тыынна буулаппыт элбэх ииримтийбит дьоннору аҕалбыттара; Кини ол куһаҕан тыыннары этэр тылын күүһүнэн үүртэлээн таһаарбыта, ыарыһахтары барыларын үтүөрдүбүтэ. ¹⁷ Бу барыта Исаяя пророк: «Кини биһиги кыаммат кыһалҕабытын сүкпүтэ, ыарыыбытын илдьэ барбыта», – диэн эппитэ туоларын туһугар буолбута.

Иисус Христуу батыһыны туһунан

¹⁸ Тулатыгар дьон халын халҕаһата мустубутун көрөн, Иисус үөрэнээччилэрин унуор устун диэн соруйбута. ¹⁹ Онуоха биир сокуонньут тийэн кэлэн: «Үөрэтээччи! Эн ханна да бардаххына, мин Эйигин батыһан барыам», – диэбитэ.

²⁰ Иисус киниэхэ эппитэ: «Саһыллар хороонноохтор, көтөрдөр уйалаахтар, арай Киһи Уола төбөтүн уура түһэн ылар сирэ суох».

²¹ Үөрэнээччилэриттэн биирдэстэрэ: «Тойонуом! Маннай дьэбэр баран аҕам унуоһун көтөбөн кэлэрбин көңүллээ эрэ», – диэн көрдөспүтэ.

²² Иисус эппитэ: «Миигин батыс. Өлбүт дьон өлбүт дьоннорун бэйэлэрэ харайдынар».

Силлиэни тохтотуу

²³ Иисус тыыга киирбитигэр үөрэнээчилэрэ эмиэ батыһан киирбиттэрэ. ²⁴ Эмискэ муораҕа күүстээх силлиэ түһэн, модун долгуннар тыыны сабыта биэртэлээбиттэрэ; Кини утуяа сыппыта.

²⁵ Үөрэнээччилэрэ кэлэн Кинини уһугуннаран: «Тойоммуот! Быыһаа, өлөн эрэбит!» – дэспиттэрэ.

²⁶ «Тоҕо манньк куттаҕаскытый, кэмчи итэбэллээхтэр?» – диэбитэ Иисус. Кини туран тыалы, долгуну буйарын кытта, сонно чуумпуран хаалбыта.

²⁷ Дьон бэркиһээбиттэрэ: «Кини кимий? Тоҕо Киниэхэ тыал да, муора да бас бэринэрий?»

Абааһыларга буулаппыт икки киһини үтүөрдүү

²⁸ Иисус муораны унуордаан Гергеса † дойдутугар кэлбитигэр абааһыларга буулаппыт икки киһи хайа хаспаҕар баар киһи унуохтарыттан утары сүүрэн тахсыбыттара. Күүстэрэ-уохтара бэрдиттэн куттанан, ким да манан суолламмат этэ. ²⁹ «Таһара Уола, Иисус, Эн биһиэхэ тугун кыһалҕатай? – диэн иккиэн хаһытаспыттара. – Эн биһигини манна кэммин иннинэ сордуу кэлбиккин!»

³⁰ Кинилэртэн тэйиччи собус элбэх сибиинньэ мэччийэ сылдыара. ³¹ Абааһылар Киниттэн көрдөспүттэрэ: «Эн биһигини мантан үүрэн таһаарар буоллаххына, ити сибиинньэ үөрүгэр ыыт».

³² «Барын», – диэбитэ Иисус.

Кинилэр тахсан сибиинньэлэргэ киирэллэрин кытта, сонно тутта үөр сибиинньэ бүтүннүү хайа үрдүттэн ыстанан, муораҕа тимирбитэ.

³³ Маныһыттар куоракка сүүрэн кэлэн, манна туох буолбутун, абааһыга буулаппыт икки киһи хайдах үтүөрбүтүн туһунан кэпсээбиттэрэ. ³⁴ Олохтоохтор бука бары Иисуһу көрсө тахсыбыттара; итиэннэ

† Гергеса – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Гадара».

Кинини көрөн баран, дойдуларыттан барарыгар көрдөспүттэрэ.

Капернаумна босхону үтүөрдүү

9 Иисус оночонон муора унуор туораан, куоратыгар төннүбүтэ. ² Онно Киниэхэ хас да киһи тэллэххэ сытар босхон киһини аҕалбыттара. Иисус кинилэр итэҕэллэрин көрөн, ыарыһаха эппитэ: «Эрдий, тоойуом! Аньыын-харан бырастыы буолла».

³ Сокуонньуттар истэригэр: «Бу киһи Тангараны холуннарда!» – дии санаабыттара.

⁴ Иисус кинилэр тугу санаабыттарын курдат көрөн, эппитэ: «Тоҕо эһиги сүрэххитигэр куһаҕаны саныгыты? ⁵ Ыарыһаха туох диир чэпчэкиний: аньыын-харан бырастыы буолла диир дуу, эбэтэр туран хаамп диэн этэр дуу? ⁶ Ол эрээри эһиги Киһи Уола сиргэ аньыыны-хараны бырастыы гынар кыахтааҕын билэргит туһугар», – иннэ диэн баран ыарыһаха эппитэ: «Туран тэллэххин ылан, дьыэбэр бар». ⁷ Киһи туран, тэллэбин ылан, дьыэтигэр барбыта. ⁸ Норуот, мань көрөн сөбөн †, киһиэхэ маннькылааһы биэрбит Тангараны айхаллаабыта.

Матфейи ынырыы

⁹ Иисус салгыы баран иһэн, түһээн хомуйар сиргэ олорор Матфей диэн ааттаах киһини көрөн: «Миигин батыс», – диэн ынырбыта. Матфей туран, Иисуһу батыһан барбыта.

¹⁰ Кини Матфей дьыэтигэр эбиэтти олоодобуна, түһээн хомуйааччы үгүс дьон уонна атын да аньыылаахтар кэлэн Иисуһу уонна Кини үөрэнээччилэрин кытта аһылыкка сэргэстэһэ олобруттара. ¹¹ Мань көрөн, фарисейдар Кини үөрэнээччилэригэр эппиттэрэ: «Тоҕо эһиги Үөрэтээччигит түһээн хомуйааччылары уонна аньыылаахтары кытта бииргэ аһырый?»

¹² Иисус итини истэн, эппитэ: «Эмчиккэ өлүөр дьон буолбатах, ыарыһахтар наадыаллар.

¹³ Баранһыт, „Бэлэх-туһах эрэйбэппин, амарах буоларгытыгар баҕарабын“ диэн этии туох суолталааҕын үөрэтэн билин. Мин кырдыксыттары буолбакка, аньыылаахтары ыныра кэлбитим».

Пост туһунан ыйытыы

¹⁴ Онтон Киниэхэ Иоанн үөрэнээччилэрэ кэлэн ыйыппыттара: «Биһиги да, фарисейдар да тоҕо үгүстүк постананыт, оттон Эн үөрэнээччилэрин тоҕо постамматтарыт?»

¹⁵ Иисус эппитэ: «Уруу малааһыныгар ынырыллыбыт ыалдьыттар күтүөт баарыгар курутуйаллара сөптөөх дуо? Ол эрээри күтүөт кинилэртэн былдьанар кэмэ кэлиэбэ, дьэ оччоҕо кинилэр постанар буолуохтара. ¹⁶ Ким даҕаны эргэ

† Сөбөн – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «саллан».

танаһы сананан абырахтаабат; оннук абырахтаатаахха, эргэрбит танас сиритэ баран, өссө улаханньк тырыта барыа. ¹⁷ Син ол кэриэтэ, сана көөннүбүт арыгыны эргэ симииргэ куппаттар, иннэ гыннахха, симиир хайа баран арыгы тохтуо. Сана көөннүбүт арыгыны сана симииргэ куталлар, оччоҕо симиир да бүтүн хаалыа, арыгы да тохтуо суоҕа».

Өлбүт кыыс уонна ыарыһах дьахтар

¹⁸ Мань этэ турдаҕына, биир аҕа баһылык кэлэн, Иисус иннигэр сөһүргэстээбитэ: «Кыыһым сибилегин аҕай быһынна. Тийээн киниэхэ илиигин уурдаргын, оҕом тиллиэ этэ!» ¹⁹ Иисус туран кинини батыһан барбыта, үөрэнээччилэрэ эмиэ барсыбыттара.

²⁰ Аара баран истэбинэ, биир уон икки сыл устата хаана баран ыалдьыбыт дьахтар, Кинини, кэнниттэн кэлэн, таһаһын таарыйбыта. ²¹ «Саатар таһаһын да таарыйдахпына, ыарыыбыттан экчи үтүөрүөм», – дии саныыра кини. ²² Иисус эргиллэн, көрөн баран эппитэ: «Кыыһым, эрдий! Эйигин итэҕэлин быһаата». Бу кэмтэн дьахтар үтүөрэн хаалбыта.

²³ Иисус аҕа баһылык дьыэтигэр киирэн, флейтаҕа оонньооччулары, ытаан-соҕоон аймана сылдьааччылары көрбүтэ. ²⁴ «Эһиги барын, кыысчаан өлбөтөх, утуяа сытар», – диэбитэ Кини. Мань истэн, Кинини күлүү гыммыттара. ²⁵ Дьону таһаарбыттарын кэннэ, Иисус хоско киирэн, кыыһы илиититтэн ылбытыгар оҕо туран кэлбитэ. ²⁶ Бу туһунан сурах ол сири бүтүннүүтүн тилийэ көппүтэ.

Хараҕа суохтары уонна тыла суоҕу үтүөрдүү

²⁷ Иисус мантан баран эрдэбинэ, кэнниттэн хараҕа суох икки киһи батыспыттара. Кинилэр: «Иисус, Давид Уола, абыраа биһигини!» – диэн үөгүлэһэ испиттэрэ.

²⁸ Дьыэбэ киирбитигэр хараҕа суохтар Киниэхэ чугаһаан кэлбиттэрэ. «Эһиги Миигин үтүөрдэр кыахтаах диэн итэҕэйэбит дуо?» – Иисус кинилэртэн ыйыппыта.

«Итэҕэйэн, Тойоммуот!» – дэспиттэрэ иккиэн.

²⁹ Иисус кинилэр харахтары таарыйан баран: «Итэҕэйэргитинэн буоллун», – диэбитэ. ³⁰ Сонно бу икки киһи көрөр буолан хаалбыттара. «Өйдөөн, бу туһунан ким да билиэ суохтаах», – диэн Иисус кытаанахтык сэреппитэ. ³¹ Ол эрээри кинилэр тахсаат да, Кини туһунан сураҕы дойдуну биир гына тарҕатан барбыттара.

³² Кинилэр барбыттарын кэннэ, Иисуска абаһы буулаабыт тыла суох киһитин аҕалбыттара.

³³ Абаһы үүрүллүбүтүгэр тыла суох киһи сангарар буолбута.

«Израильга урут хаһан да маннык буола илигэ!» – диэн норуот сөхпүтэ-махтайбыта.

³⁴ «Суох, Кини абааһылары абааһы тойонуттан ылбыт күүһүнэн үүрэн таһаарар», – диэн фарисейдар утарбыттара.

Үүнүү өлгөм эрээри, үлэһит аһыйах

³⁵ Иисус бары куораттары, дэриэбинэлэри кэрийэ сылдьан, синагогаларга үөрэтэрэ, Саарыстыба Евангелиетын иһитиннэрэрэ, бары ыарыыттан-сүтүүттэн, кыаммат буолууттан үтүөрдүтэлиирэ.

³⁶ Үтүмэн үгүс киһи, маньыһыта суох бараан үөрүн курдук, үрэллэн, сырата-сылбата быстан сылдьарын Кини аһына көрбүтэ. ³⁷ Ол иһин үөрэнээччилэригэр эппитэ: «Үүнүү өлгөм эрээри, үлэһит аһыйах, ³⁸ онон үүммүт бурдук Тойонуттан, бурдугун быстара, үлэһиттэри ытарыгар көрдөһүн».

Уон икки Апостолы ыытыы

10 Иисус уон икки үөрэнээччитин ыңыран ылан, дьонтон быртах тыыннары үүрэн таһааралларын, араас ыарыыттан, кыаммат буолууттан үтүөрдэллэрин туһугар, кинилэргэ куһаҕан тыыннары кыайар-хотор былааһы биэрбитэ.

² Уон икки Апостол аата-суола маннык: бастакынан Петр диэн ааттаммыт Симон, кини быраата Андрей, Зеведей уола Иаков уонна кини быраата Иоанн, ³ Филипп уонна Варфоломей, Фома уонна түһээн хомуйааччы Матфей, Алфей уола Иаков уонна Фаддей диэн хос ааттаах Леввей †, ⁴ Симон Кананит †† итиэннэ Иисуһу таннарбыт Иуда Искариот.

⁵ Бу уон икки киһини Иисус маннык ыйан-кэрдэн ыыппыта: «Атын омуктар суолларынан барыман, Самария куоратыгар кириримэн, ⁶ туох ханнык иннинэ Израиль норуотун муммут барааннарыгар барын; ⁷ тийиэннит: „Халлаан Саарыстыбата чугаһаата!“ – диэн иһитиннэрин; ⁸ ыарыһахтары үтүөрдүн, өлбүттэри олоххо төнүннэрин, аран ыарыылаахтары ырааһырдыҥ, дьонтон абааһылары үүртэлээн таһаарын – босхо ылбыккытын босхо биэрин. ⁹ Кыһыл да, үрүн да көмүһү, алтаны да кургутугар уктуман, ¹⁰ суолга матаҕаны да, икки суол уларыттар таҥаһы да, атах таҥаһын да, тайах маһы да ылыман – үлэһит киһи айаҕын булунар. ¹¹ Ханнык да куоракка, дэриэбинэбэ кирирдэххитинэ, онно эһигини түһэрэр үтүө киһини булан, барыаххытыгар диэри, киниэхэ олорун. ¹² Дьыэбэ эйэни-или баҕарбытынан киирэр буолун; ¹³ ол дьыэ онуоха сөптөөх буоллаҕына, эйэбүт киниэхэ кирирбэ, оттон сөбө суох

† Фаддей диэн хос ааттаах Леввей – сорох былыргы гректин илиинэн суруйууга «Фаддей». †† Кананит – Палестинаҕа Рим былааһын утарар религиознай-националистическай бөлөх чилиэнэ.

буоллаҕына, эйэбүт бэйэбүтигэр төннүөбэ. ¹⁴ Ким эмэ эһигини дьыэтигэр киллэрбэтэбинэ, этэргитин истибэтэбинэ, ол дьыэттэн, эбэтэр куораттан тахсан иһэн, атаххыт быылын кытта тэбээн хаалларын.

¹⁵ Кырдьыгы эһиэхэ этэбин: Дьүүл Күнүгэр ол куоракка Содомнаах Гоморра сиринээбэр ордук ыарахан буолуоҕа.

Кэнэбэс сойуолааһын

¹⁶ Бу Мин эһигини бөрөлөргө барааннары ыытар кэриэтэ ыыталыыбын, онон моҕой курдук муударай, холууп курдук судургу буолун. ¹⁷ Дьонтон сэрэнин: кинилэр эһигини дьүүлгэ тардыахтара, синагогаларга кырбыахтара, ¹⁸ Мин туспуттан баһылыктарга, ыраахтаабыларга тутан илдьиэхтэрэ, оччоҕо эһиги кинилэргэ уонна Танараны билбэт омуктарга Миигин туһулуоххут.

¹⁹ Ол сууттуур күннэригэр тугу этэргитин тобула сатааман: этиэхтээх тылгыт ол түгэнгэ эһиэхэ бэриллэбэ – ²⁰ онно эһиги буолбатах, Аҕабыт Тыына эһигинэн сангарыаҕа. ²¹ Убай быраатын, аҕа оҕотун өлөр өлүүгэ анһан биэриэбэ; оҕолор төрөппүттэрин утары туран, кинилэри өлөртөрүөхтэрэ; ²² Мин аатым туһуттан эһигини бары абааһы көрүөхтэрэ. Ол эрээри тиһэбэр тийэ тулуйбут киһи – быһһаныаҕа. ²³ Эһигини биир куоракка сойуолаатахтарына, атын куоракка куотаарын. Кырдьыгы эһиэхэ этэбин: Израиль куоратын барытын кэрийэн бүтэрэ иликкитинэ, Киһи Уола хайыы-үйэ тийиэн кэлиэбэ.

²⁴ Үөрэнээччи үөрэтээччититтэн чорбойботун курдук, кулут эмиэ тойонуттан чорбойбот; ²⁵ үөрэнээччи үөрэтээччитин курдук, кулут тойонун курдук буоллахтарына сөп. Бэл дьыэ хаһаайынын „Веельзевул“ диэн ааттыыр буоллахтарына, кини дьыэтээбилэрин өссө куһаҕаннык ааттыахтара суоҕа дуо?

Куттаныман

²⁶ Ол гынан баран эһиги кинилэртэн куттаныман. Кистэлэн арыллыбатаҕа, кистэммит биллибэтэбэ диэн суох. ²⁷ Мин эһиэхэ харанаҕа эппиппин эһиги сырдыкка этэр буолун, кулгааххытыгар сипсийиллибиги эһиги дьыэ үрдүттэн биллэрэр буолун. ²⁸ Киһи этин-сиинин өлөрөр эрээри, дууһатын өлөрөр кыаҕа суохтартан куттаныман; ол оннугар киһини бүтүннүү – эттэри-сииннэри, дууһалары – гееннаҕа өлөрөр Кыахтаахтан куттанар буолун. ²⁹ Биир бытархай харчыга икки барабыайы атылаһаахха сөп буолбат дуо? Бэл кинилэртэн хайалара да, Аҕабыт көнүллөн иннинэ, өлөн түһүө суоҕа; ³⁰ оттон эһиги оннооҕор төбөбүтүгэр төһө баттахтааххыт кытта аабыллан турар. ³¹ Онон куттаныман: эһиги барабыайдааҕар быдан күндүгүт.

³² Миигин итэбэйэрин дьон иннигэр аһаҕастык билиммит киһини Мин эмиэ Халлааннаабы Аҕам

иннигэр билиниэм; ³³ Миигиттэн дьон иннигэр akkaаcтaммыт киһиттэн Мин эмиэ Халлааннаабы Аҕам иннигэр akkaаcтaнaм.

³⁴ Эһиги Миигин сиргэ эйэни олохтуу кэлбит дии санааман: Мин эйэни буолбатах, батаһы аҕалбытым. ³⁵ Мин араара кэлбитим – „уолу аҕатыттан, кыһы ийэтиттэн, кийиити хотунуттан. ³⁶ Киһи өстөөхтөрө – кини бэйэтин дьэитээбилэрэ“.

³⁷ Аҕатын дуу, ийэтин дуу Миигин таптырынааҕар ордук таптыыр киһи Миэхэ сөбө суох; уолун дуу, кыһын дуу Миигин таптырынааҕар ордук таптыыр киһи Миэхэ сөбө суох; ³⁸ ким бэйэтин кириэһин ылан Миигин батыспатах – ол эмиэ Миэхэ сөбө суох. ³⁹ Олобун харыстааччы – олобун сүтэриэбэ, оттон Мин туспар олобун сүтэрбит киһи – олобун булуоҕа.

Наҕараада туһунан

⁴⁰ Ким эһигини ылынар – ол Миигин ылынар, ким Миигин ылынар – ол Миигин Ыппыты ылынар. ⁴¹ Пророгу пророк аатыгар дьэитигэр киллэрээччи – пророк ылар наҕараадатын ылыаҕа, Таһара кырдьыксытын кырдьыксыт аатыгар дьэитигэр киллэрээччи – кырдьыксыт ылар наҕараадатын ылыаҕа. ⁴² Оттон бу кыралартан биирдэригэр эмэ, кини Мин үөрэнээччим буоларын иһин, биир хончобор тымныы ууну утары ууммут киһи, кырдьыгы этэбин, наҕараадатыттан матыа суоҕа».

Иисус Христос уонна Иоанн Сүрэхтээччи

11 Иисус уон икки үөрэнээччитигэр итинник ыйыы-кэрдии биэрэн баран, Таһара тылын үөрэтэ, иһитиннэрэ чугас эргиннээҕи куораттарынан барбыта.

² Иоанн хаайыыга сытан, Христос онгорор дьайыыларын истэн икки үөрэнээччитин † Киниэхэ «Кэлиэхтээх Эн буолаҕын дуу, эбэтэр атыны күүтэбит дуу?» диэн ыйытара ыппыта.

«⁴ Тугу көрбүккүтүн-истибикиитин баран Иоанна кэпсээн, – диэн хоруйдаабыта Иисус. – ⁵ Хараҕа суохтар хараханаллар, доҕолоннор атаханаллар, аран ыарыылаахтар ырааһыраллар, дьүлэйдэр истэр буолаллар, өлбүттэр тиллэллэр, оттон дьаданылар Үөрүүлээх Илдьити истэллэр. ⁶ Миигин саарбахтаабат киһи алгыстаах».

⁷ Кинилэр барбыттарын кэннэ, Иисус норуокка Иоанн туһунан манньк эппитэ: «Иччитэх сиргэ эһиги тоҕо бара сылдыбыккытый? Тыал хомуһу хамсатарын көрө дуо? ⁸ Тугу көрө барбыккытый? Мааны танаска сууламмыт киһини көрө дуо? Мааны танастаахтар дыбарыаска олороллор. ⁹ Дьэ оччоҕо тугу көрө бара сылдыбыккытый? Пророгу көрөөрү дуо? Соннук, эһиги пророгу көрбүккүт, өссө эһиэхэ этэбин: эһиги пророктааҕар да улаханы

† Икки үөрэнээччитин – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «үөрэнээччилэрин».

көрбүккүт. ¹⁰ Суруйууларга кини туһунан манньк этиллибитэ: „Көр бу, Эн иннигэр Мин илдьит киһибин ытыабын, кини Эн барар суолгун солуоҕа“.

¹¹ Кырдьыгы эһиэхэ этэбин: Иоанн Сүрэхтээччиттэн ордук улуу пророк ийэттэн өссө төрүү илик, ол эрэри Халлаан Саарыстыбатыгар саамай кыралара да киниттэн улахан. ¹² Иоанн Сүрэхтээччи күннэриттэн билингэ диэри Халлаан Саарыстыбата күүһүнэн ылылар, сыраларын биэрээччилэр онно туруулаһан кириллэр. ¹³ Иоанн иннинээҕи Сокуон уонна Пророктар бары Халлаан Саарыстыбатын туһунан өтө көрөн этэллэрэ. ¹⁴ Онон билиэххитин баҕарар буоллахытына, кэлиэхтээх Илия кини буолар. ¹⁵ Ким истэр кулгаахтаах истиэхтин!

¹⁶ Бу көлүөнэни кимиэхэ тэнниэмий? Кинилэр баһаар болуоссатыгар олорон доҕотторун кытта: „Биһиги флейтаҕа оонньообуппутугар – үнкүүлээбэтэххит, кутурбан ырыатын ыллаабыппытыгар – ытаабатаххыт“, – дэһэн хаһытаһар оҕолор курдуктар. ¹⁸ Иоанн кэлэн аһы да аһаабат, арыгыны да испэт, ону кинилэр: „Абааһыга буулаппыт“, – дириллэр. ¹⁹ Киһи Уола кэлэн иһэр да-аһыыр да, ону көрөн: „Көр, бу аһас, иһээччи киһи, түһээн хомуйааччылар, аһыылаахтар доҕордору“, – дэһэллэр. Ол эрэри Таһара Муударана кырдьыктааҕын оҕолоро бары билиммиттэрэ».

Аһыыларын билимтэтэх куораттар тустарынан

²⁰ Оттон Иисус ханнааҕар да ордук элбэх дьиктини онорбутун үрдүнэн аһыыларын билимтэтэх куораттар олохтоохторун хомуруйбута: «²¹ Эйигин сор-мун күүтэр, Хоразин! Эйигин сор-мун күүтэр, Вифсаида! Эһиэхэ көрдөрүллүбүт дьиктилэр Тирдээх Сидонна көрдөрүллүбүттэрэ буоллар, ол куораттар олохтоохторо илдьиркэй таһаһы таннан, төбөлөрүгэр күлү куттан, былыр үйэбэ аһыыларын билиммит буолуо этилэр. ²² Ол иһин эһиэхэ этэбин: Дьүүл Күнүгэр Тирдээх Сидонна эһигиннээбэр ордук чэпчэки буолуо. ²³ Оттон эн, халлаанна диэри үрдээбит Капернаум, үтүгэн түгэбэр тийэ түннэстиэн. Эһиэхэ көрдөрүллүбүт дьиктилэри Содом көрбүтэ эбитэ буоллар, ол куорат билингэ диэри баар буолуо этэ. ²⁴ Ол иһин этэбин: Дьүүл Күнүгэр эһиэхэ Содом сиринээбэр ордук ыарахан буолуо».

Кэлин Миэхэ, эрэи көрбүттэр

²⁵ Итиэннэ Иисус эппитэ: «Аҕаа, сир-халлаан Айыы Тойоно! Маны барытын муударайдартан, өйдөөхтөртөн кистээн баран, кыра оҕолорго арыйбытын иһин, Эһиэхэ айхал этэбин. ²⁶ Соннук, Аҕаа, Эн үтө көнүлүн оннук этэ. ²⁷ Мин Аҕам тугу барытын Миэхэ туттарбыта; Аҕатыттан ураты Уолун

ким да билбэт, ол курдук эмиэ Уолуттан ураты, уонна Уола арийыан баҕарбыт дьонуттан ураты, ким да Аҕаны билбэт.

²⁸ Кэлин Миэхэ эрэйи көрбүттэр, ыар сүгэхэргэ баттаппыттар бука бары – Мин энигини уоскутуом!
²⁹ Мин бурбалдыбын ылан кэтин, өһүмнүтэ суох, көрсүө буоларга Миигиттэн үөрэнин: Мин өһүмнүтэ суохпун, сымнаҕас сүрэхтээхпин, онон эниги дууһабытыгар уоскулангы булуоххут. ³⁰ Мин кэтэрдэр бурбалдыым чэпчэки, Мин сүктэрэр сүгэхэрим ыарахана суох».

Субуота Тойоно

12 Биирдэ Иисус субуота күн бурдук ыһыллыбыт сиринэн баран испитэ; үөрэнээччилэрэ аччыктаан, бурдук куоластарын турута тыытан арааран сиэн барбыттара. ² Фарисейдар, ону көрөн, Киниэхэ: «Ол үөрэнээччилэрин, Сокуону кэһэн, субуотаҕа тугу гына сылдьалларын көр эрэ!» – диэбиттэрэ.

³ Онуоха Кини эппитэ: «Эниги Давид ыраахтааҕы арыалдыттарыныын аччыктаан тугу гыммыттарын, ама, аахпатаххыт дуо? ⁴ Кинилэр Танара Дьэтигэр киирэн, аҕабыттар эрэ сиир, атын ким да – Давид да, кини аргыстара да – сиз суохтаах ытык килиэптэрин [†] сибэиттэрин туһунан? ⁵ Эбэтэр аҕабыттар субуота күн Танара Дьэтигэр субуотаны кэһэллэрин үрдүнэн, буруйдамматтарын туһунан эниги Сокуонна аахпатаххыт дуу? ⁶ Эһиэхэ этэбин: манна Танара Дьэтинээбэр ордук улахан баар. ⁷ „Энигиттэн бэлэх-туһах эрэйбэппин, амарах буоларгытыгар баҕарабын“ диэн тугун билэргит эбитэ буоллар, эниги буруйа суохтары буруйдуо суох этигит. ⁸ Киһи Уола субуота да күн тойоно эбээт».

⁹ Иисус мантан баран синагогаҕа киирбитэ.

¹⁰ Онно хаппыт илиилээх киһи баара. Иисуһу буруйга тардаары: «Субуотаҕа эмтири Сокуон көнүллүүр дуо?» – диэн ыйыппыттара.

¹¹ Иисус эппитэ: «Энигиттэн хайабыт эмэ чорон соботох барааннааҕа субуота күн умуһаха түстэбинэ, онтукатын быыһыа суоҕа этэ дуо?

¹² Оттон киһи бараантан төһөлөөх ордугуй? Онон субуота күн үтөнү онорор көнүллэнэр». ¹³ Итиэннэ били киһиэхэ: «Илиигин уун», – диэбитэ. Киһи уунаатын, сонно илиитэ өлүөр илиитин курдук чөлүгэр түһэн хаалбыта. ¹⁴ Фарисейдар мантан бараннар, хайдах гынан Кинини өлөрөр туһунан сүбэлэспиттэрэ. Ол эрэри Иисус итини билэн атын сиргэ барбыта.

Танара Талыылааҕа

¹⁵ Кини кэнниттэн элбэх киһи батыһан барбыта. Иисус барыларын үтөрдөн баран, ¹⁶ Кини туһунан кэпсииллэрин боппута. ¹⁷ Бу барыта Исаяя пророк

[†] Ытык килиэп – Танараҕа бэлэх бэриллэр көтөхтөрүүтэ суох килиэп. Лев 24:5-7.

өтө көрөн эппитэ туоларын туһугар буолбута: «Бу баар – Мин талан ылбыт Үлэһитим, үтүө көнүлбүн толорор Тапталлаах Уолум. Бэйэм Тыыммын Мин Киниэхэ биэриэҕим, оччоҕо Кини бары норуоттарга кырдыктаах дьүүл буоларын биллэриэҕэ. ¹⁹ Кини мөккүһэн куолаһын үрдэтиэ суоҕа, Кини сангатын уулуссаҕа ким да истиэ суоҕа; ²⁰ кырдыгы кыайыыга тиэрдэ илигинэ, эчэйбит оту тосту үктүө суоҕа, симик уоту саба үрүө суоҕа. ²¹ Бары норуот эрэлэ – Кини буолуоҕа!»

Иисус Христос уонна Веельзевул

²² Оттон Киниэхэ абааһы буулаабыт хараҕа, тыла суох киһитин аҕалыттарара. Иисус кинини үтүөрдүбүтүгэр киһи көрөр да, сангарар да буолбута. ²³ Ол иһин дьон сөбөн: «Ама бу Христос ^{††} Давид Уола буолуо дуо?» – дэһиспиттэрэ.

²⁴ «Суох, Кини Веельзевултан, абааһы тойонуттан, ылбыт күүһүнэн абааһылары үүрэн таһаарар», – диэн фарисейдар утарбыттара.

²⁵ Кинилэр санааларын билэр буолан, Иисус эппитэ: «Хайа да саарыстыба, бэйэтин иһигэр хайдыһы табыстаҕына, иччитэхсийэр, хайа да куорат, хайа да ыал иирээнтэн үрэллэр. ²⁶ Сатана сатананы үүрэн таһаарар буоллаҕына, ол аата кини эмиэ икки аңы арахсар. Оччоҕо кини саарыстыбата хайдах кыайан тулуһуй? ²⁷ Мин абааһылары Веельзевул күүһүнэн үүрэн таһаарар буоллахпына, эниги дьоннот кинилэри ким күүһүнэн үүрэллэрий? Оччотугар кинилэр энигини дьүүллүөхтэрэ. ²⁸ Оттон Мин абааһылары Танара Тыынын күүһүнэн үүрэр буоллахпына, ол аата Танара Саарыстыбата эһиэхэ хайыы-үйэ кэлбит. ²⁹ Ким эмэ күүстээх киһи дьэтигэр киирэн баран, кинини кэлгийбэтэбинэ, хайдах малын-салын халаан тахсыаҕай? Кинини кэлгийэн эрэ баран, дьэтин халыаҕа. ³⁰ Ким Миигин кытта буолбатах, ол Миигин утарар; ким Миигин кытта хомуйсубат, ол ыһар эрэ. ³¹ Ол иһин этэбин эһиэхэ: ханнык баҕарар аһыы да, Танараны холуннары да дьонно бырастыы гыныллыаҕа, оттон Тыыны холуннары бырастыы гыныллыа суоҕа; ³² ким Киһи Уолун утары сангарбыт – ол бырастыы гыныллыаҕа, оттон ким Сибэтиэй Тыыны холуннарбыт – бу да үйэҕэ, кэлэр да үйэлэргэ бырастыы гыныллыа суоҕа.

³³ Эниги маһы үчүгэй диир буоллаххытына, отонун эмиэ үчүгэй диэн, маһы куһаҕан диир буоллаххытына, отонун эмиэ куһаҕан диэн – мас хайдаҕа отонуттан биллэр. ³⁴ Эриэн үөн ыамалара! Эниги куһаҕан санаалаах эрэри, хайаан үтөнү сангарыаххытый? Сүрэбин тугунан туолбута уоскунан тахсар эбээт. ³⁵ Үтүө киһи сүрэбин үтүө баайыттан үтөнү таһаарар, мөкү киһи мөкү баайыттан мөкүнү таһаарар. ³⁶ Эһиэхэ этэбин: хас

^{††} Христос – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох.

биирдии хойгур тыл иһин дьон Дьүүл Күнүгэр эппиэккэ тардыллыахтара. ³⁷ Тоҕо диэтэххэ, эппит тылгыттан ырааһырыан, эппит тылгыттан дьүүллэниэн».

Иона пророк бэлиэтэ

³⁸ Онуоха сорох сокуонньуттар уонна фарисейдар Киниэхэ: «Үөрэтээччи! Эн биһиэхэ дьикти бэлиэ көрдөрүөххүн баҕарабыт», – диэбиттэрэ.

³⁹ Иисус эппитэ: «Хара санаалаах, содур көлүөнэ бэлиэни эрэйэр. Ол эрээри кинилэргэ Иона пророк бэлиэтиттэн атын бэлиэ бэриллиэ суоҕа. ⁴⁰ Иона киит балык иһигэр үс түүннээх күн буолбутун курдук, Киһи Уола эмиэ сир сүрэбэр үс түүннээх күн буолуоҕа. ⁴¹ Ниневия дьоно Дьүүл Күнүгэр бу көлүөнэни кытта бииргэ туран кэлэн, кинини буруйдуохтара: кинилэр Иона ыңгыраһын истэн аһыһыларын билиммиттэрэ, оттон манна Ионатааҕар улахан баар. ⁴² Соҕурууну сарыысса эмиэ, Дьүүл Күнүгэр бу көлүөнэ дьонун кытта бииргэ туран кэлэн, кинилэри буруйдуоҕа: кини Соломон муударай тылын-өһүн истээри, сир уһугуттан кэлэ сылдыһыта, оттон манна Соломоннааҕар улахан баар.

⁴³ Быртаһ тыын киһиттэн тахсан баран, уоскуланы көрдөөн, кураайы сирдэри кэрийэр эрээри, уоскуланы булбат; ⁴⁴ ол иһин: „Тахсан барбыт дьибэр төннүүһүбүн“, – диир уонна төннөн кэлэн, онно ким да киирэ илигин, дьибэ ып-ыраастык харбаммытын, хомуллубутун көрөр; ⁴⁵ онон баран бэйэтинээбэр өссө кырыктаах сэттэ атын тыыны аҕалан, кинилэри кытта бииргэ киирэн онно олохсуйар; дьэ оччоҕо ол киһи уруккутунааҕар өссө ордук иэдэйэр. Бу хара санаалаах көлүөнэҕэ эмиэ оннук буолуоҕа».

Иисус Христос Ийэтэ уонна бырааттара

⁴⁶ Иисус мустубут дьону кытта кэпсэтэ олоодоһуна, Ийэтэ уонна бырааттара † кэлэннэр, Кинини кытары кэпсэтиэхтэрин баҕаран, таһырдыа турбуттара.

⁴⁷ «Ийэн уонна бырааттарын кэллилэр, Эйигинниин кэпсэтиэхтэрин баҕаран, таһырдыа тураллар», – диэбитэ ким эрэ.

«⁴⁸ Кимий Мин Ийэм, кимнээҕий Мин бырааттарым? – диэбитэ Кини ол киһиэхэ, ⁴⁹ итиэннэ үөрэнээччилэрин диэки ыйан баран эппитэ: – Мин Ийэм уонна Мин бырааттарым бу бааллар; ⁵⁰ ким Мин Халлааннааҕы Аҕам көнүлүн толорор – ол Миэхэ быраатым, балтым уонна Ийэм буолар».

Бурдук ыһааччы туһунан домох

13 Ол күн Иисус дьибэттэн тахсан муора кытылыгар киирэн олортоһута. ² Үтүмэн үгүс киһи үмүөрүспүтүн иһин, Кини оччоҕо киирбитэ, оттон дьон барыта кытылга турбута. ³ Иисус кинилэри домоһунан элбэххэ үөрэппитэ: «Арай биир киһи бурдук ыһа тахсыбыт. ⁴ Бурдугун ыһа сырыттаһына, сорох сиэмэтэ суолга түспүт, ону көтөрдөр көтөн кэлэн, тонсуйан сиэн кэбиспиттэр; ⁵ сороҕо таастаах сиргэ түһэн, буора чараас буолан, сонно тута үүнэн тахсыбыт, ол эрээри ⁶ күн тахсыбытыгар, бөҕө силиһэ суох буолан, иинэн-хатан хаалбыт; ⁷ сорох сиэмэтэ хатыылаах эрбэһин ортотугар түспүт, онон эрбэһин өрө үүнэн тахсан, ону тумнаран кэбиспит; ⁸ оттон атын сиэмэтэ, өн сиргэ түһэн, сороҕо сүүс төгүл, сороҕо алта уон, сороҕо отут төгүл өлгөм үүнүүнү биэрбит. ⁹ Ким истэр кулгаахтаах истиэхтин!»

¹⁰ Үөрэнээччилэрэ кэлэннэр, Иисустан: «Эн тоҕо кинилэргэ домоһунан кэпсиигиний?» – диэн ыйыппыттара.

¹¹ Иисус эппитэ: «Эһиэхэ Халлаан Саарыстыбатын кистэлэннэрин билэр кыах бэриллибитэ, оттон кинилэргэ бэриллибэтэҕэ. ¹² Баардааһа – өссө бэриллибэ, оттон туга да суохтан – баара даһаны былдьаныаҕа. ¹³ Кинилэр көрөр эрээри көрбөттөр, истэр эрээри истибэттэр да, өйдөөбөттөр да, ол иһин Мин кинилэргэ домоһунан кэпсиибин. ¹⁴ Онон Исая пророк бу дьон туһунан эппитэ туолан эрэр: „Кулгааххытыгар иһиллибитэ – истиэххит суоҕа, хараххытыгар көстүбүтү – көрүөхүт суоҕа. Бу дьон сүрэбин сыа бүрүйбүт, ¹⁵ кулгаахтарынан да истибэттэр, харахтарынан да быһа симпиттэр. Оннук буолбатаҕа эбитэ буоллар, харахтарынан көрөн, кулгаахтарынан истэн, сүрэхтэринэн өйдөөн, Миэхэ эргиллиэ этилэр, оччоҕо Мин кинилэри үтүөрдүөм этэ“.

¹⁶ Оттон эһиги, хараххыт көрөр, кулгааххыт истэр буолан, алгыстааххыт. ¹⁷ Кырдыгы эһиэхэ этэбин: үгүс пророктар уонна сибэтийдэр эһиги көрөргүтүн көрүөхтэрин баҕарыттар да, көрбөтөхтөрө, эһиги истэргитин истиэхтэрин баҕарыттар да, истибэтэхтэрэ.

¹⁸ Аны билигин бурдук ыһааччы туһунан домох суолтатын истин: ¹⁹ ким эмэ Саарыстыба туһунан истэн баран өйдөөбөт буоллаһына, киниэхэ хара дьайдаах кэлэн, кини сүрэбэр ыһыллыбыт сиэмэни уоран илдэ барар. Ол – суолга ыһыллыбыт сиэмэ. ²⁰ Оттон таастаах сиргэ ыһыллыбыт сиэмэ – этиллибит тылы истээт да, үөрүүнэн ылынааччыны көрдөрөр; ²¹ ол эрээри кини иһигэр силиһэ суох буолан өр тулуспат: кыһалҕа кыһарыйдаһына, эбэтэр сойуолааһын сағаланнаһына, сонно тута итэһэлин сүтэрэн кэбиһэр. ²² Оттон эрбэһин быһыһыгар ыһыллыбыт сиэмэ – ол тылы истэр эрээри, күннээҕи олох сүпсүлгэнигэр, баай умсулҕаныгар баһыйтаран, тылы сэнээрбэт буолан,

† *Бырааттара – «делфой» (грек.) диэн хомуур суолталаах тыл: убайа-быраата араарыллыбат, хайалара да буолуон сөп.*

туһаны ажалбат дьон. ²³ Үтүө буорга ыһыллыбыт сиэмэ – ол этиллибит тылы истэр уонна өйдүүр буолан, өлгөм үүнүүнү биэрэр дьон: ким сүүс, ким алта уон, ким отут төгүл үрдүгү».

Сыыс от туһунан домох

²⁴ Өссө биир домобу кинилэргэ кэпсээбитэ: «Халлаан Саарыстыбатын тугунан холобурдаан көрдөрүөххэ сөбүй? Эһиги манныгы санаан көрүн: биир киһи бааһынагыгар үчүгэй бурдугу ыспыт. ²⁵ Түүн, бары утуяа сыттаһтарына, кини өстөөбө кэлэн сэлиэһинэй быһыгар сыыс оту ыһан барбыт. ²⁶ Бурдук ото быган, астанан эрдэбинэ, сыыс от эмиз өрө анһан тахсыбыт.

²⁷ Кулуттара тойонноругар кэлэн: „Тойоммуот, эн бааһынабар үчүгэй бурдугу ыспытын буолбат дуо? Оччоҕо хантан сыыс от кэллэ?“ – диэбиттэр.

²⁸ „Ити өстөөбүм үлэтэ“, – диэн хоруйдаабыт тойонноро. Кулуттара ыйыппыттар: „Биһиги тийэммит сыыс оту үргүөхпүтүн баҕарабын дуо?“

²⁹ Кини эппит: „Кэбис, аны сыыс оту үргүүбүт диэн, бурдукпун ылбаан кэбиһиэххит. ³⁰ Бурдук хомуура сабаланыар диэри, хайатын да тыытыман, бииргэ үүнэн эрдиннэр; оттон бурдук быһар кэм кэллэбинэ, мин быһааччыларга этэммин, бастаан сыыс оту түүтэхтэтэн, уматарга анаан туспа хомуйтарыабым, оттон бурдугу манҕаһайбар мустарыабым“.

Хартыыһа сиэмэтин уонна бурдук аһытытын туһунан домохтор

³¹ Өссө биир домобу кинилэргэ кэпсээбитэ: «Халлаан Саарыстыбатын тугунан холобурдаан көрдөрүөххэ сөбүй? Манныгы санаан көрүн: бу хартыыһа [†] сиэмэтэ баар, киһи бу сиэмэни ылан обуруотун сиригэр олордубут. ³² Төһө да хартыыһа сиэмэтэ сиэмэттэн эрэ барытыттан кыратын иһин, үүннэбинэ, обуруот үүнээйилэриттэн барыларыттан улаатан, мас саҕа буолан тахсар, оччоҕо чыычаахтар көтөн кэлэн кини лабааларыгар уйа тутталлар».

³³ Өссө биир домобу кинилэргэ кэпсээбитэ: «Халлаан Саарыстыбатын тугунан холобурдаан көрдөрүөххэ сөбүй? Манныгы санаан көрүн: дьахтар биир ытыс доруоһаны ылан үс буут бурдукка куппута – тиэстэтэ бүтүннүүтэ үллэн тахсыбыт».

³⁴ Маны барытын Кини домобунан кэпсээбитэ, норуokka домоҕо суох тугу да эппэтэ. ³⁵ Онон пророк: «Мин кинилэри кытта домобунан кэпсэтиэбим, аан дойду айыллыабыттан кистэммити арыһабым», – диэн эппитэ туолбута.

[†] Хартыыһа (нууч. черная горчица) – 2–4 м үрдүктээх Палестина үүнээйитэ.

Сыыс от туһунан домох быһаарыыта

³⁶ Онтон Иисус дьону ыһан баран, дьибэҕэ киирбитигэр үөрэнээччилэрэ Киниэхэ кэлэн: «Сыыс от туһунан домобу биһиэхэ быһааран биэр эрэ», – диэн көрдөспүттэрэ.

³⁷ Иисус эппитэ: «Үчүгэй сиэмэни ыһааччы – Киһи Уола. ³⁸ Обуруот сирэ – аан дойду, үчүгэй сиэмэ – Саарыстыба уолаттара, сыыс от – хара дьайдаах дьоно; ³⁹ сыыс от сиэмэтин ыспыт өстөөх – адьарай. Хомуур кэмэ – үйэ бүтүүтэ, оттон бурдук быһааччылар – Аанһаллар. ⁴⁰ Онон үйэ бүтүүтүгэр эмиз сыыс оту хомуйан ылан уокка уматалларын курдук буолуоҕа. ⁴¹ Киһи Уола Аанһалларын ыытыаҕа, оччоҕо кинилэр дьону аһыыга уккуйааччылары, хара дьайдаахтык быһыыланааччылары барыларын Кини Саарыстыбатыттан хомуйан таһааран, ⁴² умайа турар оһоххо быраҕыахтара. Онно ытабыл-сонобул, тиис хабырыныыта буолуоҕа. ⁴³ Оттон кырдьыксыт дьон Аҕаларын Саарыстыбатыгар күн курдук сыдьаайа сырдыахтара. Ким истэр кулгаахтаах истиэхтин!

Көмүллүбүт кылаат уонна күндү чөмчүүк туһунан домохтор

⁴⁴ Халлаан Саарыстыбатын сиргэ көмүллүбүт күндү кылаатынан холобурдаан көрдөрүөххэ сөп. Киһи, оннук кылааты буллабына, онтукатын ылан кистээн кэбиһэр, итиэннэ үөрүүтүттэн туох баардаабын барытын атыылаан баран, ол кылааттаах хонууну атыылаһан ылар.

⁴⁵ Халлаан Саарыстыбатын күндү чөмчүүгү көрдүүр атыыһытынан холобурдаан көрдөрүөххэ эмиз сөп. ⁴⁶ Кини, биир күндү чөмчүүгү буллабына, туох баардаабын барытын атыылаан, ол чөмчүүгү атыылаһан ылар.

Илим туһунан домох

⁴⁷ Өссө Халлаан Саарыстыбатын муораҕа үтүллэн араас бэйэлээх балыгы туттарбыт илиминэн холобурдуохха сөп. ⁴⁸ Илими, туоллабына, кытылга соһон таһаараллар, уонна олорунан баран, балык үчүгэйин ылан иһиккэ куталлар, куһаҕанын киэр илгэллэр. ⁴⁹ Бу дойду бүтэр уһугар эмиз ити курдук буолуоҕа: Аанһаллар кэлэн, хара санаалаахтары кырдьыксыттартан арааран ылан, ⁵⁰ уотунан уһуура оһоххо быраҕыахтара, оччоҕо онно ытабыл-сонобул, тиис хабырыныыта буолуоҕа. ⁵¹ Эһиги барытын өйдөөтүгүт дуо?» – Иисус ыйыппыта.

«Өйдөөн, Тойоммуот», – дэспиттэрэ үөрэнээччилэрэ.

⁵² «Дьэ онон Халлаан Саарыстыбатын туһунан үөрэтиини ылыммыт ханнык баҕарар сокуонһуот

кылааттаах ысқылаатыттан сананы да, эргэни да таһаарар хаһаайын кэриэтэ буолар», – диэбитэ Иисус.

Чиэстэммэт пророк

⁵³ Бу домохтору кэпсээн баран, Кини атын сиргэ барбыта; ⁵⁴ оҕо сааһа ааспыт куоратыгар кэлэн, синагогаҕа үөрэппитэ. Истибит эрэ барыта сөбөрө: «Бу хантан маннык муударай өйдөммүтэй, сүдү күүстэммитэй?» ⁵⁵ Болуотунньук уола буолбатах этэ дуо? Ийэтэ Мария диэн ааттаах буолбат дуо, оттон Иаков, Иосий, Симон уонна Иуда Кини бырааттара буолбаттар дуо? ⁵⁶ Эдьийдэрэ-балыстара бары манна, биһиги ортобутугар, бааллар буолбаат? Оччоҕуна хантан Кини маны барытын удьуордаата?» ⁵⁷ Онон Кинини итэбэйбэтэхтэрэ.

Иисус кинилэргэ эппитэ: «Чиэстэммэт пророк диэн суох, арай кинини дойдутугар, дьэиэтигэр-уотугар чиэстээбэттэр».

⁵⁸ Итэбэйбэттэрэ бэрдиттэн Кини онно элбэх дьиктини онорботоҕо.

Иоанн Сүрэхтээччи өлүүтэ

14 Ол саҕана Ирод баһылык, Иисус сураҕын истэн, ² чаҕардарыгар: «Ити Иоанн Сүрэхтээччи, – диэбитэ. – Кини өлөн баран тиллибит, ол иһин араас дьиктини онорор».

³ Ирод бу иннинэ быраатын Филипп ойоҕуттан Иродиадаттан сылтаан Иоанны тутан кэлгийтэрэн баран, хаайыыга уктарбыта. ⁴ Кинини хаайыыга уктарбыт төрүөтэ – Иоанн киниэхэ: «Эн Иродиаданы ылыа суохтааххын», – диирэ этэ. ⁵ Ирод кинини өлөрүөн баҕарбыта гынан баран, норуоттан чаҕыйбыта. Норуот Иоанны пророк диэн итэбэйэрэ.

⁶ Ирод төрөөбүт күнүгэр Иродиада кыһа ыалдьыттар иннилэригэр үнкүүлээн, кини санаатын улаханлык таппыта; ⁷ ол иһин Ирод кыыска, тугу да көрдөөбүтүн иһин, барытын биэриэх буолан андаҕайбыта. ⁸ Кыыс ийэтин кигиитинэн киниэхэ: «Иоанн Сүрэхтээччи баһын манна бүлүүдэбэ ууран миэхэ биэр», – диэбитэ. ⁹ Ыраахтааҕы санааҕа ылларбыта гынан баран, ыалдьыттарынын иннилэригэр биэрбит андаҕарын кэһимээри, кыыс баҕатын толороллоругар соруйбута: ¹⁰ кини хаайыыга киһи ыытан, Иоанны моонньоох баһын быстарбыта. ¹¹ Иоанн баһын бүлүүдэбэ ууран кыыска аҕалан биэрбиттэрин, кыыс ийэтигэр илдээн биэрбитэ. ¹² Иоанн үөрэнээччилэрэ кэлэн, кинини ылан харайан баран, бу туһунан Иисуска биллэрбиттэрэ.

Биэс тыһыынча киһини аһатыы

¹³ Иисус маны истэн, ончочоҕо олорон соботоҕун иччитэх сиргэ устубута; барбытын билэн, дьон куораттан ыла сатыы батыһан тийбиттэрэ.

¹⁴ Иисус кытылга тахсан, элбэх дьон турарын көрөн аһынан, ыалдьааччылары үтүөрдүбүтэ.

¹⁵ Киэһэ буолбутугар, үөрэнээччилэрэ Киниэхэ кэлэн эппиттэрэ: «Манна иччитэх сир, күн да киэһэрдэ, онон дьону дэриэбинэлэргэ ыыталаа, баран аһыыр астарын атыыластыннар».

¹⁶ Иисус эппитэ: «Кинилэр бараллара наадата суох, эһиги кинилэргэ аһылыкта биэрин».

¹⁷ Үөрэнээччилэрэ: «Манна биһиэхэ баара-суоҕа биэс килиэп уонна икки балык баар», – диэбиттэрэ. ¹⁸ «Ону манна Миэхэ аҕалын», – диэбитэ Кини.

¹⁹ Дьону окко олордорго соруйан баран, биэс килиэби уонна икки балыгы ылан, халлааны көрөн туран алҕаабыта, онтон килиэби тоһутан үөрэнээччилэригэр биэрбитэ; үөрэнээччилэрэ ону дьонно түнэппиттэрэ. ²⁰ Бука бары тото-хана аһаабыттара; ордубут аһы хомуйбуттара уон икки толору тымтай буолбута. ²¹ Оҕону-дьахтары аахпатахха, манна биэс тыһыынча кэринэ киһи аһаабыта.

Уу устун хаамыы

²² Сонно Иисус үөрэнээччилэрин ончочоҕо олордон баран, Бэйэтэ дьону тарбатыар диэри, унуоргу кытылга туоруулларыгар соруйбута.

²³ Барыларынын ыыталаан баран, соботоҕун хайа үрдүгэр үнэ тахсыбыта; киэһэ буолуута онно Кини соботоҕо этэ. ²⁴ Ол кэмнэ үөрэнээччилэр ончочолоро муора ортотугар тийбитэ [†], күүстээх утары тыал түһэн, долгун ончочону сабыта охсуолаабыта. ²⁵ Халлаан суһуктуйуута Иисус кинилэргэ муора устун хааман тийсэн кэлбитэ. ²⁶ Кини уу ньуурунан хааман иһэрин көрөн, үөрэнээччилэрэ уолуйаннар: «Сибизэн!» – диэн хаһыытаспыттара.

²⁷ «Уоскуйун, бу Мин, – диэбитэ Иисус хап-сабар. – Куттаныман».

²⁸ Петр эппитэ: «Тойонуом! Бу Эн буоллаххына, мин Эйиэхэ уу устун хааман тийэрбэр соруй».

²⁹ «Чэ кэл!» – Иисус ыңырбыта.

Петр ончочоттон тахсан, уу устун хааман Иисус диэки барбыта, ³⁰ ол эрээри тыал күүһүрбүтүн көрөн куттанан, ууга тимирээри: «Тойонуом, быыһаа!» – диэн хаһыытаабыта.

³¹ Сонно Иисус, илиитин уунан, кинини тутан ылбыта: «Кэмчи итэбэллээх, тоҕо саарбахтаатын?»

³² Тыыга киирбиттэригэр тыал астан хаалбыта.

³³ «Дьин чахчы Эн Танара Уолаҕын!» – ончочоҕо олорооччулар бука бары Киниэхэ сүгүрүйбүттэрэ.

³⁴ Унуор туораан, Геннисарет сиригэр кэлбиттэрэ. ³⁵ Геннисарет олохтоохторо Иисуһу билэннэр, Кини кэлбит сураҕын чугас эргин сирдэргэ барыларыгар биллэрбиттэрэ; уонна туох баар ыарыһахтарын барыларынын Киниэхэ аҕалтаан баран,

³⁶ ыарыһахтарга, саатар, танаһын тэллэбин

[†] *Муора ортотугар тийбитэ – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «кытылтан хас да стадия ырааппыта». Стадия (грек.) – 185 м.*

таарыйтарарыгар көрдөспүттэрэ; тангаһын таарыйбыт дьон үтүөрэн иһэллэрэ.

Ыраас уонна кирдээх

15 Онтон Иерусалимтан фарисейдар уонна сокуонньуттар кэлэн Киниттэн ыйыппыттар: ² «Тоҕо Эн үөрэнээччилэрин өбүгэлэрбит үгэстэрин кэһэллэрий? Аһахтарын иннинэ илиилэрин суумматтар!» †

«³ Оттон эһиги бэйэбит үгэскит туһуттан Танара кэриэһин тоҕо кэһэбитий? – диэбитэ Иисус. –⁴ Танара ийэлээх аҕабын ытыктаа уонна ийэтин-аҕатын куһаҕаннык сангарбыт киһи өлүөхтээх диэн эппитэ. ⁵ Оттон эһиги аҕатыгар, биитэр ийэтигэр эн миигиттэн ылыахтаабын барыта Танараҕа бэлэх бэриллбитэ диэбит киһи ⁶ аҕатын биитэр ийэтин †† ытыктаамыан да сөп дэһэбит, онон бэйэбит үгэскитин тутуһаары, эһиги Танара кэриэһин кэһэбит. ⁷ Сирэй көрбөхтөр! Эһиги тускутунан Исаяй олус да сөпкө өтө көрөн эппит: „⁸ Бу дьон тылларыгар эрэ Миигин ытыктыыллар, сүрэхтэрэ Миигиттэн ыраах; ⁹ кинилэр Миэхэ сүгүрүйэллэрэ туох да туһата суох: үөрэтэллэрэ барыта – дьон ыйыыта-кэрдиитэ“».

¹⁰ Онтон мустан турар дьону ыңыран ылан эппитэ: «Өйдөөн истин! ¹¹ Киһини, айабынан киирбитэ буолбакка, айабынан тахсыбыта – ол киртитэр».

¹² Онуоха үөрэнээччилэрэ Киниэхэ кэлэн: «Фарисейдар ити эппиккин истэн, өһүргэммиттэрин билэбин дуо?» – диэбиттэрэ.

«¹³ Халлааннаабы Аҕам олордубатах ханнык баҕарар үүнээйитэ төрдүттэн түөрүллүбүэ, – диэбитэ Иисус. – ¹⁴ Кинилэри хаалларын: кинилэр – хараҕа суохтары сирдиир хараҕа суох сирдьиттэр; көрбөт киһи көрбөтү сиэтэр буоллабына, иккиэн ииннэ түһүөхтэрэ».

¹⁵ Петр Киниттэн: «Ити домоҕу биһиэхэ быһааран биэр эрэ», – диэн көрдөспүтэ.

«¹⁶ Эһиги эмиз кэм да өйдүү иликкит дуу? – диэбитэ Иисус. – ¹⁷ Киһиэхэ айабынан киирбит барыта искэ киирэн баран, таска тахсарын эһиги билбэккит дуо? ¹⁸ Оттон киһи айабыттан тахсар – ол сүрэҕиттэн тахсар буолан, киһини киртитэр. ¹⁹ Хара санаа, өлөрсүү, көссүүлэһии, содур быһыы, уоруу, сымыйанан туоһулааһын, Тангараны холуннарыы – барыта киһи сүрэҕиттэн тахсар. ²⁰ Ити тахсыбыт барыта киһини киртитэр, оттон илиини сууммакка аһаһын киһини киртиптэт».

Хананей дьахтарын итэбэлэ

²¹ Иисус мантан Тир уонна Сидон сиригэр барбыта. ²² Ол дойдуга олохтоох хананей омук дьахтара Киниэхэ кэлэн: «Тойонуом, Давид Уола,

† †† *Ийэтин – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох.*

абыраа! – диэн хаһытаабыта. – Кыһым абааһыга буулатан, сору көрдө».

²³ Иисус киниэхэ биир да тылы хардарбатаҕа. Үөрэнээччилэрэ кэлэн: «Ытан кэбис, биһигини батыһа сылдьан хаһытыыра бэрт», – диэн көрдөспүттэрэ.

²⁴ «Мин Израиль эрэ сүппүт барааннарыгар ытыллыбытым», – диэбитэ Иисус.

²⁵ Дьахтар Кини иннигэр сөһүргэстээн туран: «Тойонуом, миэхэ көмөлөс!» – диэн ааттаспыта.

²⁶ «Оҕолор килиэптэрин ылан, ыттарга быраҕар табыллыбат», – диэбитэ Иисус.

²⁷ «Соҕордук, Тойонуом, – дьахтар сөбүлэспитэ, – ол эрээри, ыттар даҕаны тойотторун остуолуттан түспүт тобоҕу сииллэр эбээт».

²⁸ «Оо, эн улуу итэбэллээх дьахтар эбикиин! – диэбитэ маны истэн Иисус. – Чэ, эн баҕарбытын хоту буоллун». Дьахтар кыһа сонно үтүөрбүтэ.

Түөрт тыһыынча киһини аһатыы

²⁹ Иисус онтон тахсан Галилея муоратын кыйа барбыта. Хайа үрдүгэр олордубуна, ³⁰ Киниэхэ киһи бөҕө кэлбитэ; доҕолоннору, бодоннору, хараҕа, тыла суохтары, уонна да атын ыарыһахтары аҕалтаан Кини иннигэр сытыарбыттара; Иисус бу дьону барытын үтүөрдүбүтэ. ³¹ Тыла суохтар тылламмыттарын, бодоннор үтүөрбүттэрин, доҕолоннор атахтаммыттарын, хараҕа суохтар харахтаммыттарын көрөн сөрү-сөҕөн, бар дьон Израиль Танаратын айхаллаабыттара.

³² Онтон Иисус үөрэнээччилэрин ыңыран ылан эппитэ: «Дьону аһынарым бэрт. Миигин кытта үс күн устата сырыттылар, аһахтарын туох да астары суох. Аччык ыыталыахпын баҕарбаппын – суолга сэниэлэрэ эстиэ».

³³ Үөрэнээччилэрэ: «Бачча элбэх дьон тотор килиэбэ биһиэхэ иччитэх сиргэ хантан кэлиэбэй?» – дэспиттэрэ.

³⁴ «Эһиги төһө килиэптээххитий?» – Иисус ыйыппыта.

«Сэттэ килиэби кытта аҕыйах кыра балык баар», – диэбиттэрэ.

³⁵ Кини дьону сиргэ олордубута. ³⁶ Онтон сэттэ килиэби уонна балыгы ылан, Танараҕа махтанан баран, тоһуталаан үөрэнээччилэригэр биэрбитэ, үөрэнээччилэрэ ону олодор дьонно үллэрбиттэрэ. ³⁷ Бары тото аһабыттара; хаалбыт астары сэттэ толору корзина буолбута. ³⁸ Манна оҕону-дьахтары таһынан барыта түөрт тыһыынча эр киһи аһаабыта. ³⁹ Онтон дьону ыыталаан баран, Иисус очоҕо олорон, Магдала ‡ сиригэр устубута.

‡ *Магдала – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Магадан».*

**Дьикти бэлиэни
көрдөрөргө модьуйуу**

16 Фарисейдар уонна саддукейдар кэлэннэр Кинини холоон көрөн, халлаантан дьикти бэлиэтэ көрдөр диэн модьуйбуттара. ² Иисус эппитэ: «Эниги киэһэ халлааммыт тэтэрбит, сарсын кураан буолууһу диигит, ³ оттон сарсыарда халлааммыт кыыспыт, бүгүн ардыһы дэһэбит. Сирэй көрбөхтөр! Халлаан ньуурун көрөн күндьылы кыайан билгэлиир эрэри, кэм-кэрдии бэлиэлэрин билбэккит дуо? ⁴ Хара санаалаах, содур көлүөнэ дьикти бэлиэни эрэйэр, ол гынан баран киниэхэ Иона бэлиэттэн атын бэлиэ бэриллиэ суоҕа». Уонна кинилэртэн баран хаалбыта.

**Фарисейдар уонна
саддукейдар аһытыылара**

⁵ Үөрэнээччилэрэ унуор туорууларыгар, килиэп ылалларын умнубут этилэр. ⁶ Иисус кинилэргэ эппитэ: «Фарисейдар уонна саддукейдар аһытыыларыттан сэрэнэр буолун».

⁷ «Ити килиэппит суоҕун иһин этэр», – диэн үөрэнээччилэрэ ботур-ботур кэпсэппиттэрэ.

⁸ Иисус ону билэн эппитэ: «Кэмчи итэҕэллээхтэр, тоҕо килиэп ылбатахпыт дэһэбитий? ⁹ Эниги кэм да өйдүү иликкит дуо? Биитэр биэс килиэбинэн биэс тыһыынча киһини тоторбуккутун умуннугут дуу? Ордубут килиэпкит хас тымтай буолла этэй?

¹⁰ Оттон түөрт тыһыынча киһини сэттэ килиэбинэн тоторбуккутугар, ордубут килиэби хомуйбуккут хас корзина буолбутай? ¹¹ Мин килиэп туһунан эппэппин хайдах өйдөөбөккүтү? Эниги фарисейдар уонна саддукейдар аһытыыларыттан сэрэнэр буолун». ¹² Иисус кинилэри килиэп аһытыытыттан буолбакка, фарисейдар уонна саддукейдар үөрэтиилэриттэн сэрэтэрин кинилэр дьэ онно эрэ өйдөөбүттэрэ.

**Петр Иисус Христу
итэҕэйэрин билинэр**

¹³ Филипп Кесариятын сиригэр-уотугар кэлэн баран Иисус үөрэнээччилэриттэн: «Киһи Уолун дьон ким дииллэрий?» – диэн ыйыппыта.

¹⁴ «Сорох Иоанн Сүрэхтээччи, сорох Илия, сорох Иеремия биитэр пророктартан биирдэстэрэ диир», – диэн үөрэнээччилэрэ хоруйдаабыттара.

¹⁵ «Оттон эниги Миигин ким диигитий?» – Иисус ыйыппыта.

¹⁶ «Эн – Христоскун, Тыыннаах Тангара Уолаҕын», – диэбитэ Симон Петр.

¹⁷ Иисус эппитэ: «Эн алгыстаах киһигин, Иона уола Симон! Маны эйиэхэ дьон буолбатах, Халлаанга баар Аҕам арыйбыта. ¹⁸ Ол иһин Мин эйиэхэ этэбин: Эн – Петргын †, онон бу таас үрдүгэр Мин Церковпун туруоруом, оччоҕуна үтүгэн түгэбин да күүстэрэ кинини хотуохтара суоҕа.

¹⁹ Мин эйиэхэ Халлаан Саарыстыбатын күлүүстэрин биэриэҕим: эн сиргэ тугу баайбытын – Халлаанга бааллыаҕа; сиргэ тугу сүөрбүтүн – Халлаанга сөллүүбэ». ²⁰ Инньэ диэн баран, Кини Христос буоларын дьонго кэпсииллэрин кытаанахтык боппута.

**Иисус Христос
өлөн баран тиллиэхтээбин
эрдэттэн этэр**

²¹ Бу кэмтэн ыла Иисус Иерусалимга барыахтааҕын, аҕа баһылыктартан, архиерейдартан уонна сокуонньуттартан элбэх эрэйи көрүөхтээбин, онтон Кинини өлөрбүттэрин кэннэ үһүс күнүгэр тиллиэхтээбин туһунан үөрэнээччилэригэр аһаҕастык кэпсиир буолбута.

²² Петр Кинини ыңыран ылан: «Бэйэҕин аһын, Тойоноум! – диэн утарардыы эппитэ. – Эн итинник эрэ буолбатын буоллар!»

²³ Иисус эргиллэн Петрга: «Киэр буол Миигиттэн, сатана! – диэбитэ. – Эн Миигин дэн үктэтэ сатыыҕын, Тангара туһун буолбакка, киһи туһун саныыҕын».

²⁴ Оттон үөрэнээччилэригэр эппитэ: «Ким Миигин батыһыан баҕарар, ол бэйэттэн akkaастаннын, уонна кириэһин ылан, Миигин батыстын. ²⁵ Ким олобун быһыһыан баҕарбыт – олобун сүтэриэбэ, оттон ким олобун Мин туспар сүтэрбит – олобун булуоҕа. ²⁶ Киһи бүтүн аан дойдуну да баһылаан туран, бэйэтин олобор хормоньуну онгоһуннаҕына, ол баһылаабыта киниэхэ туюх туһалаах буолуой? Бэйэтин олобун киһи тугунан толуйан ылыаҕай?

²⁷ Киһи Уола Аҕатын килбиэнинэн сырдаан Аанһалларын кытта кэллэбинэ, хас биирдии киһиэхэ тугу онорбутунан көрөн төлүүбэ.

²⁸ Кырдьыгы эһиэхэ этэбин: бу манна турааччылартан сорохторо Киһи Уола Ыраахтааҕы буолан кэлэрин көрө иликтэринэ, өлүөхтэрэ суоҕа».

Дьүһүн уларыһы

17 Алта хонон баран Иисус Петры, Иаковы уонна кини быраатын Иоанны ылан, үрдүк хайаҕа тахсыбыта. ² Үөрэнээччилэрин иннилэригэр туран, Кини эмискэ дьүһүнэ уларыһан хаалбыта: сирэйэ күн курдук сандаарбыта, тангара кылбаа манан буолбута. ³ Оттон арай көрдөхтөрүнэ, Моисейдаах Илия кэлэн Иисуһу кытта кэпсэтэ тураллара.

⁴ Петр Иисуска эппитэ: «Тойоммуот! Манна сылдьарбыт үчүгэй даҕаны! Эн баҕарар буоллаххына, биһиги манна үс отууну тутуохпут: Эйиэхэ биيري, Моисейга биيري, Илияҕа эмиэ биيري».

⁵ Маны этэн бүтэ илигинэ, эмискэ сандаархай былыт кэлэн кинилэргэ сыдыаайбыта, былыт

† Петр (грек.) – таас. Церковь (грек. еkkлeсиa) – мунньах. Айыы Тойон Иисус Христу итэҕэйээччилэр түмсүүлэрэ, Тангара норуота.

быһыттан сана дуораһыйбыта: «Бу баар – Мин үтүө көнүлбүн толорор Тапталаах Уолум; Кинини истин!»

⁶ Бу сананы истээт, үөрэнээччилэр уолуйан сиргэ умса түспүттэрэ. ⁷ Иисус кэлэн кинилэри таарыйан баран: «Турун, куттаныман!» – диэбитэ.

⁸ Үөрэнээччилэр өндөйөн көрбүттэрэ – аттыларыгар Иисустан ураты атын ким да суох этэ.

⁹ Хайаттан түһэн иһэн, Иисус сэрэтэн эппитэ: «Киһи Уола өлбүттэртэн тиллиэн иннинэ, эһиги манна тугу көрбүккүтүн кимиэхэ да кэпсиир буолааһабыт».

¹⁰ Онуоха үөрэнээччилэрэ: «Сокуонньуттар тоҕо бастаан Илия кэлиэхтээх дииллэрий?» – диэн ыйыппыттар.

«¹¹ Чахчы, Илия урут кэлэн барытын бэлэмниэхтээбэ, – диэбитэ Иисус. – ¹² Ол эрээри эһиэхэ этэбин: Илия хайыы-үйэ кэлбитэ гынан баран, кини кэлбитин билбэтэхтэрэ, онон таптабыттарынан кинини дыһайбыттар. Ити курдук Киһи Уола эмиэ кинилэр илиилэригэр түбэхэн, элбэх эрэйи-муну көрүөхтээх». ¹³ Маныха үөрэнээччилэрэ Кини Иоанн Сүрэхтээччи туһунан этэрин дьэ өйдөөбүттэрэ.

Абааһыга буулаппыт уолу үтүөрдүү

¹⁴ Элбэх дьон тоҕуоруһан турар сиригэр төннөн кэлбиттэригэр биир киһи Кини иннигэр кэлэн сөһүргэсти түспүтэ: «¹⁵ Тойонуом, уолбун абыраа! Оҕом сана ый төрүүрүгэр тартаран сору көрөр, сотору-сотору уокка да түһэр, ууга да ыстанар.

¹⁶ Үөрэнээччилэргэр ажалбытым да, кыайан үтүөрпөтүлэр».

¹⁷ «Оо, итэбэлэ суох, буорту буолбут көлүөнэ! – диэн хоруйдаабыта Иисус. – Хаһаанна диэри эһигинниин сылдыабын? Хаһаанна диэри эһигини тулуйабын? Кинини манна Миэхэ ажалын».

¹⁸ Иисус бирикээстиирин кытта, абааһы уолтан тахсан барбыта; уол оҕо сонно үтүөрэн хаалбыта.

¹⁹ Онтон Иисус соботобун хаалбытыгар үөрэнээччилэрэ кэлэн: «Биһиги тоҕо кыайан үүрбэтэхпитий?» – диэн ыйыппыттар.

«²⁰ Итэбэлгит кэмчи, ол иһин, – диэбитэ Иисус. – Кырдыгы эһиэхэ этэбин, өскөтүн эһиги хартыыһа да сиэмэтин саҕа итэбэллээх туран, бу хайаҕа: „Мантан көһөн онно бар“, – диэтэргит, хайа сонно оннуттан көһүө этэ; оччоҕо эһиэхэ кыаллыбат диэн туох да суох буолуо этэ; ²¹ оттон абааһы бу бииһин ууһа мэлииппэ уонна пост эрэ күүһүнэн үүрүллэр[†]».

²² Галилеяҕа сылдьан ^{††} Иисус үөрэнээччилэригэр эппитэ: «Киһи Уолун сотору дьон илиитигэр биэрэн ²³ өлөртөрүөхтэрэ, ол эрээри үһүс күнүгэр Кини

тиллиэбэ». Үөрэнээччилэрэ улаханлык санаарҕаабыттар.

Танара Дьэитин тардыыта

²⁴ Капернаумна кэлбиттэригэр Танара Дьэитин тардыытын [‡] хомуйааччылар Петрга кэлэн: «Эһиги Үөрэтээччигит тардыыны төлүүр буолбат дуо?» – диэн ыйыппыттар.

²⁵ «Төлүүр», – диэбитэ Петр.

Дьэиэбэ кирибитигэр Иисус киниттэн урутаан ыйыппыта: «Эн туох дии саныыгың, Симон? Сирдээҕи ыраахтааҕылар түһээни, биитэр тардыыны кимтэн хомуйаллары: бэйэлэрин оҕолоруттан дуу, атыттартан дуу?»

²⁶ «Атыттартан», – диэбитэ Петр.

Иисус эппитэ: «Ол аата оҕолоро түһээнтэн босхолонолор. ²⁷ Ити эрээри биһиги кинилэри симитиннэримиэххэ; эн күөгүгүн ылан муораҕа киир, онно бастакы хаптарбыт балыгың айабын атыттаһына, биһиги төлөбүрбүтүн толуйар манньиат ^{††} сылдыар буолуоҕа. Эн ону ылангың, иккиэммит аатыттан кинилэргэ биэр».

Халлаан Саарыстыбатыгар саамай улаханнара

18 Бу кэмнэ Киниэхэ үөрэнээччилэрэ кэлэн ыйыппыттар: «Халлаан Саарыстыбатыгар саамай улаханнара кимий?»

² Иисус кыра оҕону ыңыран ылан, кинилэр иннилэригэр туруорбута: «³ Кырдыгы эһиэхэ этэбин, эһиги уларыан оҕо курдук буолбатаххытына, Халлаан Саарыстыбатыгар кириэххит суоҕа. ⁴ Ким кыратыйан бу оҕо курдук буолбут, ол Халлаан Саарыстыбатыгар барыларыттан улаханнара буолуоҕа. ⁵ Ким биир манлык оҕону Мин ааппар ылынар, ол Миигин ылынар; ⁶ оттон ким эмэ бу Миигин итэбэйэр кыралартан биирдэстэрин эмэ аһыыга уккуйар буоллаҕына, ол киһини, моонньугар суоруна тааһын баайан баран, муораҕа тимирдибиттэрэ киниэхэ быдан ордук буолуо этэ.

⁷ Дьону аһыыга киллэрэр угаайылардаах бу аан дойдуну сор-мун күүтэр! Оннук моһоллор хайаан да баар буолуохтара, ол гынан баран сор-мун күүтэр ол моһол төрдө буолбут киһини! ⁸ Өскөтүн илиин дуу, атабын дуу эйигин аһыыга угуйар буоллаҕына, онтукабын быһан ылан киэр бырах: икки илиилээх биитэр икки атахтаах умуллубат уокка бырабыллыан кэриэтэ, Олоххо анаар илиилээх, биитэр анаар атахтаах кирибитин эйиэхэ ордук. ⁹ Өскөтүн харабын эйигин аһыыга угуйар буоллаҕына, хараххын онгон ылан киэр бырах: умайа турар гееннаҕа икки харахтаах

[‡] Танара Дьэитин тардыыта – грек. «дидрахма». Дидрахма (икки драхма), эбэтэр шекель анаара – икки күннээх үлэ төлөбүр. Иудей эр дьоно сылга биирдэ Танара Дьэитигэр төлүүр нолуоктара. ^{††} Манньиат – грек. «статир». 1 статир 2 дидрахмаҕа тэннэхэрэ.

[†] Оттон абааһы бу бииһин ууһа мэлииппэ уонна пост эрэ күүһүнэн үүрүллэр – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар. ^{††} Галилеяҕа сылдьан – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Галилеяҕа төннөн иһэн».

бырабыллыан кэриэтэ, Олоххо ангаар харахтаах киирбитинг эйиэхэ ордук.

Муммут бараан туһунан домох

¹⁰ Көрүн эрэ, бу кыралартан кими да сэнээбэт буолун. Кырдьыгы эһиэхэ этэбин: кинилэр Аанньаллара мэнэ халлаанна Мин Халлааннаабы Аҕам ыксатыгар сылдыаллар. ¹¹ Киһи Уола сүппүтү көрдөөн быһыһы кэлбитэ †. ¹² Эһиги туох дии саныыгытый? Өскөтө ким эмэ сүүс барааннаабыттан биирэ сүппүт буоллун, оччоҕо кини баар тобус уон тобус бараанын хайа тэллэбэр хаалларан баран, ол сүппүт бараанын көрдүү барыа суоҕа этэ дуо? ¹³ Уонна бу сүппүт бараанын буллабына, кырдыгы эһиэхэ этэбин: кини баар тобус уон тобус барааньттан үөрэринээбэр, көстүбүт барааньттан өссө ордук үөрүөбү. ¹⁴ Ити курдук эһиги Халлааннаабы Аҕабыт эмиэ бу кыралартан ким да өлүөн-сүтүөн баҕарбат.

Аньыыны онорбут быраатын туһунан

¹⁵ Өскөтүн быраатын эйигин утары аньыыны онордобуна, эн киниэхэ тийэнгин, иккиэйэбин хаалбыт кэмнитигэр кинини кытта кэпсэт. Өскөтүн тылгын ылынабына, ол аата эн бырааккын сүтэрбэтэххин; ¹⁶ оттон тылгын истибэтэбинэ, киниэхэ бэйэбин кытта биир, эбэтэр икки киһини илдэ тий, тоҕо диэтэххэ, „ханнык баҕарар дыала икки, эбэтэр үс туоһулаах буолуохтаах“; ¹⁷ онно истибэтэбинэ, церковка кэпсээ; оттон церковы истибэтэбинэ, кини эйиэхэ Тангараны билиммэт дьон эбэтэр түһээн хомуйааччылар кэриэтэ буоллун. ¹⁸ Кырдьыгы эһиэхэ этэбин: эһиги сиргэ тугу баайбыккыт – Халлаанна бааллыаҕа, сиргэ тугу сүөрбүккүт – Халлаанна сөллүбү. ¹⁹ Эһиэхэ өссө төгүл этэбин: өскөтүн эһигиттэн икки киһи бу сир үрдүгэр сүбэнэн тугу эмэ көрдөһөн үнэр буоллабына, Халлааннаабы Аҕам кинилэргэ тугу көрдөспүттэрин биэриэбү. ²⁰ Ханна икки, биитэр үс киһи Мин ааппын ааттаан түмсэр да, онно Мин кинилэр ортолоругар баар буолуом».

Бырастыы гымматах чаҕар туһунан домох

²¹ Онуоха Петр Киниэхэ кэлэн ыйыппыта: «Тойоноум, быраатым миигин утары аньыыны онордобуна, мин кинини хаста бырастыы гынахтаахпыный? Сэттэтэ дуо?»

²² Иисус эппитэ: «Суох, эйиэхэ сэттэтэ диэбэппин, сэттэ уон төгүл сэттэтэ диибин. ²³ Ол эбэтэр Халлаан Саарыстыбатын манньк холобурдуохха сөп. Санаан көрүн: арай биридэ ыраахтаабы чаҕардарын кытта эһин аахсыан баҕарбыт. ²⁴ Эһин аахсан барбытыгар киниэхэ хас да мөлүйүөн үрүн көмүс манньыат иэскэ киирбит

† Киһи Уола сүппүтү көрдөөн быһыһы кэлбитэ – сорох быллыгы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

киһини аҕалбыттар. ²⁵ Иэстээх киһитэ тугунан да төлүүр кыаҕа суоҕун иһин, эһин саптараары, тойоно кинини ойохтору-оҕолору, туох баар баайдары-дуоллары атыылыырга дьаһайбыт.

²⁶ Чаҕар ыраахтаабы иннигэр сөһүргэстээн туран: „Тойоноум! Көһүтэ түс, мин эйиэхэ барытын төлүөм“, – диэн ааттаспыт. ²⁷ Ыраахтаабы үлэһитин аһынан ытан кэбиспит, эһин бырастыы гыммыт.

²⁸ Чаҕар баран иһэн, киниттэн баара-суоҕа сүүс үрүн көмүс манньыаты иэс ылбыт киһи иһэрин көрөн, тутан ылан хабарбатыгар түспүт уонна: „Иэспин төлүү орус“, – дии-дии ыкпыт-түүрбүт.

²⁹ Киһитэ кини иннигэр сөһүргэстээн туран: „Миигин көһүтэ түс, барытын төнүннэриэбим“, – диэн ааттаспыт.

³⁰ Анараанньыта истиэн да баҕарбатах – хаһан эһин төлүөр диэри хаайыыга уктарбыт. ³¹ Атын чаҕардар маны көрөн улаханлык хомойбуттар уонна баран туох буолбутун барытын тойонноругар кэпсээн биэрбиттэр.

³² Тойоно кинини ыныран ылан эппит: „Оо, хара санаалаах кулут! Көрдөспүтүн иһин, мин эйиэхэ иэскин барытын бырастыы гыммытым. ³³ Мин эйигин аһыммытым курдук, эн эмиэ табаарыскын аһынахтаах этин буолбат дуо?“ ³⁴ Уордайбыт ыраахтаабы кинини, эһин барытын төлүөр диэри, муннааччыларга биэрбит.

³⁵ Онон эһиги бырааттаргытын ис сүрэххиттэн бырастыы гыммат буоллаххытына, Мин Халлааннаабы Аҕам эһиэхэ эмиэ ситигирдик сыһыаннаһыаҕа».

Арахсыы туһунан

19 Иисус маны кэпсээн баран, Галилеяттан тахсан Иордан унуор Иудея сиригэр барбыта; ² онно көй үгүс киһи батыһан барбытын барыларын үтүөрдүбүтэ.

³ Фарисейдар кэлэннэр, Кинини үтэн-анньан көрөн ыйыппытара: «Киһи ойобуттан ханнык баҕарар сылтабынан арахсарын Сокуон көнүллүүр дуо?»

⁴ Иисус хоруйдаабыта: «Айыы Тангара маннай дьону айарыгар, эр киһини уонна дьахтары айбыта диэни эһиги аахпатаххыт дуо? ⁵ Онон „киһи ийэлээх аҕатын хаалларан ойобор холбоһуо, оччоҕо иккиэн биир эт-хаан буолуохтара“. ⁶ Ол аата кинилэр аны икки аны буолбатахтар, биир эт-хаан буолаллар. Онон Тангара холбообутун киһи араарбатын».

⁷ Фарисейдар ыйыппытара: «Тоҕо оччоҕо Моисей „эр киһи ойобуттан арахсарыгар арахсыбытын туоһулуур суругу киниэхэ биэриэхтээх“ диэн соруйбутай?»

«⁸ Моисей, эһиги сүрэххит тыйыһын иһин, кэргэттэргиттэн арахсаргытын көнүллээбитэ, – диэбитэ Иисус. – Маннай оннук буолбатах этэ.

⁹ Оттон Мин эһиэхэ этэбин: киһи, ойбоо көссүүлэспэтэбин үрдүнэн, киниттэн арахсан атын дьахтары ылар буоллабына – ол аата көссүүлэһэр;

оттон арахсыбыт дьахтары ойох ылыы – ол эмиэ көссүүлэһии †».

¹⁰ Үөрэнээччилэрэ Киниэхэ эппиттэрэ: «Киһи ойобор оннук сыһыаннаһыахтаах буоллабына, ыал буолбатаҕа ордук эбит».

¹¹ Иисус хоруйдаабыта: «Мин эппиппин киһи эрэ барыта ылынар кыаҕа суох, арай итинник кыах бэриллибит дьоно эрэ ылыныаҕа. ¹² Киһи кэргэннэммэт биричиинэтэ араас буолар: сорох төрүөбүттэн оннук оноруулаах; сорох киһи дьон дьайыытыттан оннук буолар, холобур, атакылар; ол эрээри, Халлаан Саарыстыбатын туһугар кэргэннэммэт дьон эмиэ бааллар. Маны ылынааччы ылыннын».

Иисус Христос уонна кыра оҕолор

¹³ Илиитин ууран туран үнтүн диэн, Киниэхэ оҕолору аҕалбыттарын үөрэнээччилэрэ бопсубуттара.

¹⁴ Иисус эппитэ: «Оҕолор Миэхэ кэллиннэр, кинилэри мэхэйдээмэн. Халлаан Саарыстыбатыгар манньыктар киирэллэр эбээт». ¹⁵ Онтон оҕолору албаан баран, ол сиртэн барбыта.

Эдэр баай туһунан

¹⁶ Биирдэ Киниэхэ биир киһи кэлэн ыйыппыта: «Үтүө Үөрэтээччи! † Бараммат олоххо тиксэр туһугар мин туох үтүөнү оноруохтаахпыный?»

¹⁷ «Миигин тоҕо үтүө диэн ынырабын? – диэбитэ Иисус. – Танараттан ураты үтүө атын ким да суох ‡. Бараммат олоххо киририэххин баҕарар буоллаххына, Танара кэриэстэрин тутус».

¹⁸ «Ханныктары?» – кэлбит киһи ыйыппыта. «Өлөрүмэ, көссүүлэһимэ, уорума, сымыйанан туоһулаама, ¹⁹ ийэлээх аҕабын ытыктаа уонна чугастаабыгы, бэйэбин таптыырын курдук, таптаа», – диэн хоруйдаабыта Иисус.

²⁰ «Мин итини барытын оҕо сааспыттан † туһунабын ээ, – диэбитэ эдэр киһи. – Оччоҕо Миэхэ өссө тугум итэҕэһий?»

²¹ Иисус эппитэ: «Энkilэ суох буолуоххун баҕарар буоллаххына, барангың баайгың барытын атыылаан дьаданыларга үллэр. Оччоҕо Халлаанга баайдаах буолуон. Онтон кэлэн Миигин батыс».

²² Эдэр киһи, маны истэн, санаарҕаан тэйэ хаампыта; кини олус баай этэ.

²³ Иисус үөрэнээччилэригэр эппитэ: «Кырдьыгы эһиэхэ этэбин: баай дьон Халлаан Саарыстыбатыгар киирэллэрэ ыарахан. ²⁴ Өссө

† Оттон арахсыбыт дьахтары ойох ылыы – ол эмиэ көссүүлэһии – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар. †† Үтүө Үөрэтээччи! – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Үөрэтээччи!» ‡ Миигин тоҕо үтүө диэн ынырабын? Танараттан ураты үтүө атын ким да суох – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Миигиттэн тоҕо үтүө туһунан ыйытабын? Соботох Үтүө Танара эрэ баар». †† Оҕо сааспыттан – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

этэбин: баай киһи Танара Саарыстыбатыгар киирэринээбэр, тэбиэн иннэ үтүгэр киирэрэ ордук чэпчэки».

²⁵ Үөрэнээччилэрэ маны истэн, бэркиһээн: «Оччоҕо ким кыайан быһыанар кыахтаабын?» – диэн ыйыппытара.

²⁶ Иисус кинилэр диэки болҕомтолоохтук көрөн баран эппитэ: «Дьонно ити кыаллыбат, оттон Танараҕа туох барыта кыаллар».

²⁷ Онуоха Петр эппитэ: «Бу биһиги, тугу барытын хаалларан туран, Эйигин батыспыппыт; оччотугар кэлин биһиги туохха тиксиэхпитий?»

«²⁸ Кырдьыгы эһиэхэ этэбин, – диэбитэ Иисус, – Саҥа Үйэбэ, Киһи Уола килбиэннээх бүрүстүөлүгэр олордобуна, эһиги, Миигин батыспыт дьон эмиэ, уон икки бүрүстүөлгэ олоноронут, Израиль уон икки көлүөнэтин дьүүллүөххүт. ²⁹ Мин аатым туһугар дьийэлэрин-уоттарын, убайдарын-бырааттарын, аҕастарын-балыстарын, аҕаларын-ийэлэрин, ойохторун †, оҕолорун, сирдэрин-дойдуларын хаалларбыт дьон сүүс төгүл элбэҕи ылыахтара, бараммат олоххо тиксиэхтэрэ. ³⁰ Ол эрээри, үгүс бастакылар кэнники буолуохтара, оттон кэнникилэр бастакы буолуохтара.»

Виноградник үлэһиттэрин туһунан домох

20 Халлаан Саарыстыбатын өссө манньк холобурдуохха сөп: биир хаһаайын сарсыарда эрдэ винограднигар үлэһиттэри наймылыы тахсыбыт. ² Хас да киһини кэпсэтэн, күннэ кинилэргэ биирдии динарийы төлүөх буолан, винограднигар үлэлэтэ ыйыппыт.

³ Онтон, үс чаас саҕана †† тахсан, баһаарга туох да үлэтэ суох турар дьону көрбүт. ⁴ „Эһиги эмиэ мин виноградникпар баран үлэлээн, – диэбит кини. – Хамнаскытын сөбүнэн көрөн төлүөбүм“. Кинилэр сөбүлэнэн үлэлии барбыттар.

⁵ Хаһаайын алта саҕана уонна тобус чаас саҕана ††† тахсан, эмиэ атын үлэһиттэри ыныртаабыт. ⁶ Онтон уон биир саҕана § тахсан, өссө атыттар кэлэн туралларын көрөн: „Күнү быһа тоҕо тугу да гыммакка манна турабыт?“ – диэн ыйыппыт.

⁷ „Биһигини ким да наймыласпата“, – дэспиттэр турар дьон.

„Мин виноградникпар баран үлэлээн“, – диэбит хаһаайын.

⁸ Кизэ буолбутугар, кини үлэһиттэрин салайтарар кинитигэр эппит: „Үлэһиттэри ыныртаангың, бүтэһик кэлбиттэртэн саҕалаан, барыларыгар хамнастарын төлөө“.

⁹ Онуоха уон биир чаас саҕана наймыламмыттар кэлэннэр, харчыларын ылбыттар. ¹⁰ Бастаан кэлбит

‡‡ Ойохторун – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох. ††† Үс чаас саҕана – сарсыарда тобус чаас саҕана. †††† Алта саҕана уонна тобус чаас саҕана – күнүс уон икки чааска уонна үс чааска. § Уон биир саҕана – кизэ биэс чаас саҕана.

дъон элбэби аахсыахпыт дии санаабыттар да, кинилэр эмиэ биирдии динарийы ылбыттар.
¹¹ Хамнастарын ылан баран, кинилэр хаһаайынна абаран: ¹² „Ити кэнники кэлбит дьон биир эрэ чаас үлэлээтилэр, оттон биһиги, уһун күнү быһа эрэдэнэн, өнгүрүк куйааһы тулуйан бараммыт, кинилэри кытта тэнгэ аабыстыбыт“, – дэспиттэр.
¹³ „Доҕоор, мин эйигин атаҕастаабатым ээ, – диэбит хаһаайын кинилэртэн биирдэстэригэр. – Эн миэхэ биир динарийга үлэииргэ сөбүлэммитин буолбат дуо? ¹⁴ Онон бэйэн ирээккин ылан бар. Мин ити хойут кэлбит киһиэхэ эмиэ эйиэхэ биэрбитим саҕаны биэриэхпин баҕарабын.
¹⁵ Харчыбын хайдах гынарым бэйэм көнүлүм буолбат дуо? Эбэтэр мин үтүнү өнорорбун эн ордугургуу көрдүн дуо?“
¹⁶ Ол курдук кэнникилэр бастакы, оттон инникилэр кэнники буолуохтара: ынырыллыбыт элбэх эрэри, талыллыбыт аҕыйах †».

**Иисус Христос
өлөн баран тиллэрин
хатылаан этэр**

¹⁷ Иерусалимнаан иһэн, Иисус уон икки үөрэнээччитин туспа ыныран ылан эппитэ: «¹⁸ Дьэ бу биһиги Иерусалимна баран иһэбит. Онно Киһи Уолун архиерейдарга уонна сокуонньуттарга туттарыахтара. Кинини өлөрөргө ууран,
¹⁹ Танараны билбэт омуктарга элэк гыннара, таһыйтара уонна кириэскэ тиирдэрэ биэриэхтэрэ. Ол эрэри Кини үһүс күнүгэр тиллиэбэ».

Иаковтаах Иоанн көрдөһүүлэрэ

²⁰ Онтон Зеведей уолаттарын ийэлэрэ, уолаттарыныын тийиэн кэлэн, Киниэхэ сүгүрүүйбүтэ; кини тугу эрэ көрдөһүөн баҕарара.

²¹ «Тугу көрдөһүөххүн баҕарабыный?» – диэн ыйыппыта Иисус.

Ийэлэрэ эппитэ: «Мин уолаттарым Эн Саарыстыбаҕар – биирдэһэ уна өттүгэр, иккиһэ ханас өттүгэр – олороллорун көнүллээ».

²² «Тугу көрдөһөргүтүн бэйэбит да билбэккит, – диэбитэ Иисус. – Эһиги Мин иһиэхтээх иһиппиттэн иһэр, Мин сүрэхтэнэр сүрэхтэнибин аһар кыахтааххыт дуо?» ††

«Кыахтаахпыт», – дэспиттэрэ Зеведей уолаттара.

²³ Иисус кинилэргэ эппитэ: «Мин иһэр иһиппиттэн иһиэххит, Мин сүрэхтэнибинэн сүрэхтэниэххит ‡, ол гынан баран уна-ханас өттүбэр ким олорорун Мин быһаарбаппын, ону Аһам Бэйэтэ кимиэхэ бэлэмнээбитинэн буолуоҕа».

† ынырыллыбыт элбэх эрэри, талыллыбыт аҕыйах – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар. †† Мин сүрэхтэнэр сүрэхтэнибин аһар кыахтааххыт дуо? – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар. ‡ Мин сүрэхтэнибинэн сүрэхтэниэххит – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

²⁴ Маны истибит уон үөрэнээччи ини-биилэргэ абарбыттара. ²⁵ Ол эрэри Иисус кинилэри ыныран ылан эппитэ: «Танараны билбэт омуктарга бас-көс дьонноро баһылыылларын, бу дойдуну улуулар кинилэргэ тойоргуулларын эһиги билэбит, ²⁶ оттон эһиэхэ оннук буолбатын; төттөрүтүн, ким эһигиттэн улахангыт буолуон баҕарбыт, ол барыгытыгар чаҕар буоллун, ²⁷ оттон ким бастакыгыт буолуон баҕарбыт, ол эһиэхэ кулут буоллун. ²⁸ Киһи Уола Бэйэтигэр туһалатаары кэлбэтэбэ, Бэйэтэ туһалаары, олобун бар дьон туһугар толук уураары, кэлбитэ».

**Иерихонна хараҕа суохтары
үтүөрдүү**

²⁹ Иерихонтан тахсалларыгар кэннилэриттэн дьон халҕаһалыы анһан батыһан барбыттара. ³⁰ Онно суол кытытыгыгар хараҕа суох икки киһи олороро. Кинилэр Иисус аһан иһэрин истэн: «Тойоммуот, Давид Уола! Биһигини абыраа!» – диэн үөгүлэспиттэрэ.

³¹ Дьон «Аргыйыы!» диэн буйбуттарыгар, өссө күүскэ үөгүлээбиттэрэ: «Тойоммуот! Давид Уола! Биһигини абыраа!»

³² Иисус тохтоон, кинилэри ыныран ылан: «Эһиги Миигиттэн тугу көрдөһүөххүтүн баҕарабытый?» – диэн ыйыппыта.

³³ «Тойоммуот! Көрөр буолуохпутун баҕарабыт!» – дэспиттэрэ хараҕа суохтар.

³⁴ Иисус аһынан харахтарын таарыйаатын, иккиэн сонно харахтарынан көрөр буолан хаалбыттара уонна суол устун Кинини батыһан барбыттара.

Иерусалимна кирири

21 Онтон Иерусалимна улам чугаһаан, Елеон хайатын тэллэбэр турар Виффагия диэн дэриэбинэбэ тийиэн кэлбиттэригэр Иисус икки үөрэнээччитин инники ыыппыта. «² Бу утары баар дэриэбинэбэ киририн, – диэбитэ Кини. – Онно баайыллан турар оселу көрүөххүт, аттыгар оҕото турар буолуо. Иккиэннэрин сүөрэн манна Миэхэ аҕалың. ³ Ким эмэ туох эмэ диэтэбинэ, Тойоммут наадыар диэн хоруйдаарын, оччоҕо биэрэн ыытыахтара».

⁴ Бу барыта пророк өтө көрөн эппитэ туоларын туһугар буолбута: «Сион † кыһыгар этин: Бу эн көрсүө-сэмэй Ыраахтааһын оселу, сэргэстэһэ иһэр ындыы оселун оҕотун, миинэн эйиэхэ кэлэн эрэр».

⁶ Үөрэнээччилэрэ баран Иисус соруйбутун барытын толорбуттара. ⁷ Тыһы оселу оҕотун кытта аҕалан, арҕастарыгар танастарын устан уурбуттара; Иисус танас үрдүгэр олорбута.

⁸ Мустубут хойуу дьон үксэ танастарын, оттон сорохторо мас лабааларын быһан ыла-ыла, суол

†† Сион – Давид ыраахтааһы дьоно сэриилээн ылбыт Иерусалимнаағы кириэппэстэрин аата. Кэлин Танара Дьизэтэ турар томторун манньк ааттыыр буолбуттара.

устун тэлгиллэрэ. ⁹ Иисус иннигэр-кэннигэр иһэр дьон халын халбаһалара: «Осанна Давид Уолугар! Айыы Тойон аатыгар Кэлэн ИҺээччи алгыстаах! Осанна мэнэ халлаанна!» – диэн хаһытаһаллара.

¹⁰ Иисус Иерусалимна киирэн иһэрин көрөн, куорат бүттүүнэ долгуйбута. «Бу Кимий?» – диэн бары бэйэ-бэйэлэриттэн ыйыталаһаллара.

¹¹ «Галилея Назаретиттан төрүттээх Пророк Иисус!» – диэн мустубут дьон хоруйдууллара.

Иисус Христос Танара Дьэитигэр

¹² Иисус Танара Дьэитигэр кэлэн, атыыһыттары да, атыылаһааччылары да барыларын үүртэлээн таһаартаабыта, харчы уларытааччылар остуолларын, холууп атыылааччылар ыскаамыйаларын түгнэритэ анныталаабыта. Итиэннэ кинилэргэ эппитэ: ¹³ «„Мин Дьэм үгэр дьэиэ буолуо“ диэн суруллубута, ону эһиги ороспуойдар ордуулара онорбуккут».

¹⁴ Танара Дьэитигэр сырыттабына, Киниэхэ хараба суохтар, добологнор кэлбиттэрин Иисус барыларын үтүөрдүбүтэ. ¹⁵ Архиерейдар уонна сокуонньуттар, Кини онгорор дьикти дьайыыларын көрөн, итиэннэ оҕолор Танара Дьэитин иһигэр: «Давид Уолугар осанна!» – диэн хаһытыылларын истэн, абаран эппиттэрэ: ¹⁶ «Ити тугу дииллэрин Эн истэбин дуо?»

«Истэбин, – диэбитэ Иисус. – „Кыракый оҕолор, эмиийдээх оҕолор уостарынан Эн айхал тылларын этиттин“ диэн суруллубутун эһиги, ама, аахпатаххыт дуо?» ¹⁷ Уонна кинилэртэн араҕан куораттан тахсан, Вифанияба тийэн хоммута.

Смоковница куура хатыыта

¹⁸ Сарсыарда эрдэ, куоракка төннөн иһэн, Иисус ачыктаан кэлбитэ. ¹⁹ Суол кытытыгар биир смоковница үүнэн турарын көрөн, тийэн отон көрдөөн баран, сэбирдэбиттэн атыны тугу да булбакка: «Аны үйэн тухары астаныма!» – диэбитэ. Сонно смоковница куура хатан хаалбыта.

²⁰ Үөрэнээччилэрэ маньы көрөн бэркиһэн: «Бу смоковница хайдах манньык түргэнник хатан хаалла?» – диэн ыйыппытара.

«²¹ Кырдыгы эһиэхэ этэбин, – диэбитэ Иисус, – эһиги саарбахтаабакка итэҕэйэр буоллаххытына, бу смоковницаны хатарыахтааҕар буолуох, оннооҕор ити хайаны: „Өрө көтөҕүллэн тахсан муораба түс“, – диэтэххитинэ, ону толоруо этэ. ²² Ол курдук эһиги, итэҕэйэн туран көрдөстөххүтүнэ, көрдөспүккүтүн барытын ылыаххыт».

Иисус Христос быраабын ыйытыы

²³ Оттон Танара Дьэитигэр киирэн үөрэтэ турдабына, Киниэхэ архиерейдар уонна норуот аҕа баһылыктара кэлэн эппиттэрэ: «Эн ханнык

быраапкынан итинник быһыыланабын [†]? Эһиэхэ итинник быраабы ким биэрбитэй?»

²⁴ Иисус эппитэ: «Мин эмиэ эһигиттэн бири ыйытыам этэ. Онно хоруйдаатаххытына, Мин эмиэ ханнык бырааппынан итинник быһыыланарбын эһиэхэ этиэм. ²⁵ Иоанн сүрэхтээһинэ хантан көнгүллээх этэй: Танараттан дуу, дьонтон дуу?»

Кинилэр бэйэлэрин икки ардыларыгар сүбэлэспиттэрэ: «Танараттан диэтэхпитинэ, оччоҕо тоҕо кинини итэҕэйбэтэххитий диэбэ. ²⁶ Оттон дьонтон диэтэхпитин – аны норуот кутталлаах: кинилэр бары Иоанны пророк дииллэр». ²⁷ Онон: «Билбэппит», – диэн хоруйдаабыттара.

Иисус эппитэ: «Оччоҕо Мин эмиэ ханнык бырааппынан итинник быһыыланарбын эһиэхэ эппэппин».

Икки уол туһунан домох

«²⁸ Оттон маньы эһиги туох диигитий? Биир киһи икки уоллаах эбит. Биирдэ кини бастакы уолугар кэлэн: „Тоойуом, бүгүн виноградникка баран үлэлээ эрэ“, – диэбит. ²⁹ Уола: „Барбаппын“, – диэбит эрээри, бэрт сотору кэмсинэн, үлэлии барбыт. ³⁰ Аҕалара, иккис уолугар кэлэн, эмиэ итинник эппит. Бу уола: „Сөп, бардым, тойонум“, – диэбит эрээри, үлэлии барбатах. ³¹ Кинилэртэн хайалара аҕатын көнгүлүн толорбутуй?»

«Бастакыта», – диэн хоруйдаабыттара.

«Кырдыгы этэбин, – диэбитэ Иисус, – түһээн хомуйааччылар уонна содур дьахталлар эһиги иннигитигэр Танара Саарыстыбатыгар киирэн эрэллэр. ³² Иоанн эһиэхэ кырдык суолун ыйаары кэлбитэ, ону эһиги итэҕэйбэтэххит, оттон түһээн хомуйааччылар уонна содур дьахталлар итэҕэйбиттэрэ. Эһиги ону көрөн да баранньыт, кэмсинэн, кинини итэҕэйбэтэххит.

Виноградник үлэһиттэрин туһунан домох

³³ Аны манньык домоҕу истин. Биир дьэилээх хаһаайын виноградник олордубут; онтун эргиччи күрүөлээн баран, иһигэр сүмэһин сүүрдэр тэриллээх онкучах хаспыт, харабыл башнятын туппут уонна барытын үлэһиттэргэ туттаран баран, бэйэтэ ыраах айанна аттаммыт. ³⁴ Виноград хомуллар кэмэ кэлбитигэр, отонуттан ыллара, виноградник үлэһиттэригэр кулуттары ыйыппыт.

³⁵ Ол эрээри үлэһиттэр, кини кулуттары тутан ылан, сорохторун сынныбыттар, сорохторун тааһынан илдьи тамнаабыттар, оттон сорохторун өлөртөөн кэбиспиттэр. ³⁶ Иккис сырыыга хаһаайын уруккуттан өссө элбэх атын кулуттары ыйыппыт; ол кулуттар тийбиттэригэр анараанньылар эмиэ соннук быһыыламмыттар. ³⁷ Тиһэбэр кини: „Уолбун ытыктыахтара“, – диэн уолун ыйыппыт.

³⁸ Виноградник үлэһиттэрэ уолун көрөн: „Нэһилиэнньик иһэр! Кинини өлөрүөбүң, оччоҕо нэһилиэстибэтин биһиги ылыахпыт“, – диэн киксибиттэр. ³⁹ Итиэннэ тутан ылан виноградник тас өттүгэр таһааран, өлөрбүттэр.

⁴⁰ Виноградник хаһаайына эргиллэн кэллэбинэ, ити үлэһиттэри хайдах гыныан сөбүй?»

⁴¹ Кинилэр эппиттэрэ: «Кырыктаах дьону кырыктаахтык өлөртүөбэ, оттон винограднигың отону кэмигэр туттарар атын кулуттарыгар биэриэбэ».

⁴² Иисус эппитэ: «„Тутааччылар бырахпыт таастара муннук тутуу таһа буолла. Бу – Айыы Тойон оноһуута, биһиги маны көрө сөбүбүт“ диэн Суруйууларга этиллибитин эһиги аахпатаххыт дуо?»

⁴³ Ол иһин Мин эһиэхэ этэбин: Танара Саарыстыбата эһигиттэн былдьанан, туһаны аҕалар атын дьонно бэриллэбэ. ⁴⁴ Бу таастан иннэн охтубут киһи илдьи түһэн өлүөбэ, оттон бу тас түспүт киһитэ хам баттатан өлүөбэ» †.

⁴⁵ Архиерейдар уонна фарисейдар Иисус кэпсиир домохторун истэн баран, бу кинилэр тустарынан этиллибитин өйдөөбүттэрэ. ⁴⁶ Иисус тутан ылыахтарын баҕарбыттара эрээри, норуоттан чаҕыйбыттара. Норуот Кинини Пророк дии саныыра.

Уруу малааһынын туһунан домох

22 Иисус кинилэргэ өссө манньк домоҕу кэпсээбитэ: «² Халлаан Саарыстыбатын тугунан холобурдаан көрдөрүөххэ сөбүй? Эһиги манньгы санаан көрүң: биир ыраахтааҕы, уола ыал буолар малааһынын бэлэмнээн баран, ³ ыңырбыт дьонун хомуйтара, кулуттарын ыыппыт. Ыңырылаахтар буоллахтарына кэлиэхтэрин баҕарбатахтар. ⁴ Онтон аны атын кулуттарын ыытан ыңырылыбыттарга илдьиттээбит: „Аһылыгың тардыллан турар. Оҕустарбың, эмис идэһэлэрбин хайыы-үйэ өлөртөөтүм, онон барыта бэлэм. Малааһыңна кэлин“.

⁵ Кинилэр ону аахайбакка, ким сыһыыга үлэлии, ким атытың атылыы баран хаалбыттар.

⁶ Сорохторо кини ыыппыт кулуттарын тутан ылан, атаҕастаан баран өлөртөөбүттэр. ⁷ Ыраахтааҕы ону истэн уордаһан, сэриилэрин ыыппыт – өлөрүөхсүттэри имири эстэрэн баран, куораттарын уоттатан кэбиспит.

⁸ Онтон кулуттарыгар эппит: „Уруу малааһына бэлэмнээн бэлэм эрээри, ити ыңырбыт дьонум сөбө суох дьон эбиттэр. ⁹ Онтон суоллар тоҕойдоругар тийиэн, ким да буоллун, көрсүбүккүтүн барытын анаар кырыытыттан малааһыңна ыңыртаан иһин“. ¹⁰ Кулуттар уулуссаҕа тахсан көрсүбүт дьоннорун – үтүө буоллун, мөкү буоллун – барыларын хомуйан аҕалбыттар. Малааһың буолар саалата тобус-толору ыалдьыт буолбут.

¹¹ Ыраахтааҕы ыалдьыттарын көрө киирбитэ – арай биир бырааһынньыктыгы танныбатах киһи кэлэн олорор эбит. ¹² „Доҕоор, – диэбит ыраахтааҕы, – бу хайдах эн манна бырааһынньыктыгы танна суох киирдин?“ Анараангыта сангарбатах.

¹³ Ыраахтааҕы чаҕардарыгар эппит: „Ылың, ити киһини, илиитин-атаҕың кэлгийэн баран, ытабыл-сонобул, тиис хабырыныыта иһиллэр им балай харанатыгар быраҕың“.

¹⁴ Тоҕо диэтэххэ, ыңырылыбыт элбэх эрээри, талылыбыт аҕыйах».

Ыраахтааҕыга төлөнөр түһээн

¹⁵ Фарисейдар баран хайдах гынан Иисусу тылыттан ингиннэрэр туһунан сүбэлэспиттэрэ. ¹⁶ Ол кэңнэ Киниэхэ бэйэлэрин үөрэнээччилэрин кытта иродианнары †† ыыппыттара. «Үөрэтээччи! – диэбиттэрэ ол кэлбит дьон. – Эн көнөбүң биһиги билэбит. Эн кимтэн да куттаммат, кимизэхэ да бэрт буола сатаабат буолангың, дьың чахчы Танара суолугар үөрэтэбин. ¹⁷ Онон биһиэхэ эт эрэ, хайдах дии саныыгыный: Рим ыраахтааҕытыгар түһээни төлүүр сөп дуу, төлөөбөт сөп дуу?»

¹⁸ Иисус кинилэр оҕуруктаах санааларын билэн эппитэ: «Сирэй көрбөхтөр, тоҕо Миигин үтэн-анньан көрөбүт? ¹⁹ Түһээни төлүүр манньыаккытын Миэхэ көрдөрүң». Динарий аҕалан биэрбиттэрэ. ²⁰ «Бу ким мөссүөнэй, ким аатай?» – Иисус ыйыппыта.

²¹ «Ыраахтааҕы киэнэ», – дэспиттэрэ.

«Оннук буоллаҕына, ыраахтааҕы киэнин ыраахтааҕыга, Танара киэнин Танараҕа биэрин», – диэбитэ Иисус.

²² Кинилэр маны истэ сөбөн, Иисусу хаалларан баран хаалбыттара.

Өлбүттэр тиллиилэрин туһунан ыйыты

²³ Ол күн Киниэхэ өлбүттэр тиллэллэрин билиммэт саддукейдар кэлбиттэрэ. Кинилэр манньк ыйытылаахтара: «²⁴ Үөрэтээччи! Моисей: „Оҕото суох сылдьан өлбүт киһи быраата, убайын ойобун ылан, кини ууһун салҕаатың“, – диэн эппитэ.

²⁵ Биһиэхэ сэттэ бырааттыылар бааллара: улаханнара ойох ылан баран, оҕото суох сылдьан өлбүтэ, онон огдооботун кини быраата ылбыта.

²⁶ Иккис да, үһүс да быраат сэттискэ тийэ – бука бары оннук дьылҕаламмыттара. ²⁷ Саамай кэлин дьахтар өлбүтэ. ²⁸ Ол аата кинилэр тилиннэхтэринэ, дьахтар хайаларын ойоҕо буоларый? Кинини бары ыла сылдыбыттара эбээт».

²⁹ Иисус эппитэ: «Эһиги Суруйуулары да, Танара күүһүн да билбэт буолангыт, мунагыт. ³⁰ Танара өлбүттэри тилиннэрдэбинэ, кинилэр аны ойох

†† Иродианнар – Ирод Антипа диэки санаалаах, Рим былааһын өйүүр баай дьон.

ылбаттар, эргэ барбаттар, Халлаанна баар Тангара Аанньалларын курдук буолаллар †. 31 Оттон өлбүттэр тиллиилэрин туһунан Тангара эһиэхэ тугу эппитин эһиги аахпатаххыт дуо? 32 „Мин Авраам Танарата, Исаак Танарата уонна Иаков †† Танарата буолабын“ диэбэтэҕэ дуо? Тангара өлбүттэр Танаралара буолбатах, тыыннаахтар Танаралара». 33 Кини үөрэтэрин норуот сөбө истибитэ.

Кэриэстэртэн саамай суолталаахтара

34 Иисус саддукейдары саната суох ыйыптытын истэн, фарисейдар бары бииргэ мустубуттара. 35 Биирдэстэрэ, сокуонньут, Кинини тургутан көрөөрү: 36 «Үөрэтээччи! Сокуон кэриэстэриттэн хайалара саамай суолталааһыт?» – диэн ыйыппыта. « 37 „Айыы Тойон Тангарабын ис сүрэххиттэн, ис дууһабыттан, туох баар өйгүнэн-санаабынан барытынан таптаа“, – диэбитэ Иисус. – 38 Бу баар кэриэстэртэн саамай бастакылары уонна суолталаахтара. 39 Иккис эмиэ итиннэхэ холоонноох: „Чугастааһыгы, бэйэбин таптырын курдук, таптаа“. 40 Сокуон уонна Пророктар бары бу икки кэриэскэ тирэҕирэллэр».

Христос ким Уолай?

41 Фарисейдар мустубуттарыгар Иисус ыйыппыта: 42 «Эһиги Христос туһунан туох дии саныыгыт? Кини ким Уолай?» «Давид Уола», – диэн хоруйдаабыттара. « 43 Оччоҕо, – диэбитэ Иисус кинилэргэ, – Давид Тангара Тынынан салайтара, тоҕо Кинини Тойонум диэн ааттырыйт? 44 Кини: „Тойон мин Тойоммор өстөөхтөргүн үктэл оностон олорор гына Эһиэхэ самнаран биэриэхпэр диэри, Мин уҥа өттүбэр олор диэбитэ“, – диир. 45 Давид Кинини Тойонум диэн ааттыыр буоллабына, оччоҕо Кини хайдах Давид Уола буоларый?» 46 Бу ыйытыыга ким даҕаны кыайан хоруйдабатаҕа; онон бу күнтэн ылата ким да санаата буолан, Киниттэн тугу да ыйыппатаҕа.

Кэнэҕэс ситиэхтээх сэт-сэлээн туһунан

23 Онтон Иисус норуокка уонна Бэйэтин үөрэнээччилэригэр туһаайан эппитэ: « 2 Моисей олбоҕор сокуонньуттар уонна фарисейдар олорбуттар. 3 Кинилэр эһиэхэ тугу тутуһун диэн соруйалларын эһиги барытын тутуһан, толорон иһин, ол эрэри, тугу гыналларын батыһыман. Кинилэр үөрэтэллэр эрэри, тугу үөрэтэллэрин толорботтор; 4 бииртэн-биир ыарахан, сүгэргэ табыгаһа суох сүгэһэри баайан,

† Халлаанна баар Тангара Аанньалларын курдук буолаллар – сорох былдьыгы гректии илиинэн суруйууга «Халлаанна баар Аанньаллар курдук буолаллар». †† Авраам, Исаак уонна Иаков – еврей норуотун улуу төрүттэрэ.

дьон санныгар сүктэрэллэр, бэйэлэрэ буоллабына ону тарбахтарын да төбөтүнэн тутан көрбөттөр. 5 Тугу эмэ гынар да буоллахтарына, ону барытын дьон көрөрүгэр эрэ онороллор; ол иһин сүүстэригэр, илиилэригэр бааныылары † улам кэтирээн, танастарын бытырыыһа атыттардааҕар уһаан иһэр; 6 ынырыылаах аһылыктарга өттүгэстээн сытары, синагогаларга бастын олбоххо олорору, 7 болуоссаттарга эбэрдэлэтэри, дьонно „Равви! Равви!“ диэн ыныртарары кинилэр таптыыллар. 8 Оттон эһиги бэйэбитин „Равви“ дэтимэн, эһиэхэ биир эрэ Үөрэтээччилээххит – Христос ††, эһиги буоллабына бары бырааттыылар буолабыт; 9 итиэннэ кими даҕаны бу сиргэ аҕабыт диэмэн: эһиги халлаанна баар биир Аҕалааххыт; 10 уонна бэйэбитин уһууааччы дэтимэн: эһигини Уһууааччы биир эрэ – Христос. 11 Эһигиттэн ордук улахангыт эһиэхэ чабар буоллун, 12 тоҕо диэтэххэ, ким бэйэтин үрдүктүк туттар, ол намтыаҕа, оттон ким бэйэтин намтатынар, ол үрдүөҕэ. 13 Сор-мун эһигини күүтэр, сокуонньуттар уонна фарисейдар! Сирэй көрбөхтөр! Эһиги дьонтон Халлаан Саарыстыбатын хам хатыыгыт: бэйэбит да онно кирибэккит, кириэн баҕалаах да дьону киллэрбэккит.

14 Сор-мун эһигини күүтэр, сокуонньуттар уонна фарисейдар! Сирэй көрбөхтөр! Эһиги огдооболор дьизэлэрин хорон сиигит, дьон көрөрүгэр өр үнэбит, ол иһин эһиги соччонон улахан буруйга тардыллыаххыт †.

15 Сор-мун эһигини күүтэр, сокуонньуттар уонна фарисейдар! Сирэй көрбөхтөр! Эһиги саатар биир эмэ киһини итэбэлгэ тардыахпыт этэ диэн сири сиксигинэн, муораны улаҕатынан сылдыабыт, уонна ол сорукутун ситистэххитинэ, кинини бэйэбитинээбэр икки төгүл гееннаҕа сөптөөх киһи гына уһууан таһаарабыт.

16 Сор-мун эһигини күүтэр, хараҕа суох сирдьиттэр! Эһиги ким Тангара Дьэитинэн андаҕайбыт – ол андаҕара суолтата суох, оттон ким Тангара Дьэитин кыһыл көмүһүнэн андаҕайбыт – ол хайаан да тылыгар турдаҕына табыллар диигит. 17 Ньүдү-балайдар! Хайата ордук суолталааһыт: кыһыл көмүс дуу, биитэр кыһыл көмүһү сибэтии гынар Тангара Дьэитэ дуу? 18 Өссө ким сиэртибэнньигинэн андаҕайбыт – ол андаҕара суолтата суох, оттон ким сиэртибэнньиккэ ууруллубут бэлэбинэн андаҕайбыт – ол хайаан да тылыгар турдаҕына табыллар диигит. 19 Ньүдү-балайдар! Хайата ордук суолталааһыт: бэлэх дуу, бэлэҕи сибэтии гынар сиэртибэнньик дуу? 20 Ким бэлэх ууруллар сиэртибэнньигинэн андаҕайар, ол

† Сүүстэригэр, илиилэригэр бааныылары – иудейдар Тангараҕа үнэллэригэр сүүстэригэр уонна ханас илиилэригэр тири хоруопкалары бааналлара; хоруопкалар истэригэр Тангара тылыттан быһа тардыылар угуллан сылдыаллара. Ону таһынан, Сокуону күүскэ тутуһар дьон танастарын аллараангы энээригэр бытырыыс (киистэ) тиктэллэрэ. †† Христос – сорох былдьыгы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох. ††

онно ууруллубутунан барытынан андабайар; ²¹ ким Танара Дьэитинэн андабайар, ол Танара Дьэитинэн уонна онно Олорооччунан андабайар; ²² ким халлаанынан андабайар, ол Танара бүрүстүөлүнэн уонна бүрүстүөлгэ Олорооччунан андабайар.

²³ Сор-мун энигини күүтэр, сокуонньуттар уонна фарисейдар! Сирэй көрбөхтөр! Эниги Танараба мята, укроп, тмин үүнүүлэриттэн уон гиммыт биирин биэрэбит, оттон Сокуон тыын суолталаабын – кырдыктаах дьүүлү, амарах буолууну уонна итэбэли – таһыччы умнубуккут. Биирин толоро сылдьангыт, атынын эмиз умнуо суохтаах этигит.

²⁴ Хараба суох сирдыттэр, эниги бырдабын сиидэлээн барангыт, тэбиэнин мэниэстэбит!

²⁵ Сор-мун энигини күүтэр, сокуонньуттар уонна фарисейдар! Сирэй көрбөхтөр! Эниги иһикит-хомуоскут таһын ыраастыгыт гынан баран, иһигэр тобус-толору гына дьонтон халаабыт, албыннаан-түөкэйдээн ылбыт аскыт симиллэ сылдьар. ²⁶ Хараба суох фарисей! Бастаан иһитин иһин ыраастаа, оччоҕо таһа да ырааһырыа.

²⁷ Сор-мун энигини күүтэр, сокуонньуттар уонна фарисейдар! Сирэй көрбөхтөр! Эниги тас көстүүлэрэ тупсабай эрээри, истэрэ толору киһи унуоҕа, сытыйбыт өлүк буолбут кырааскалаах хоруоптар курдуккут. ²⁸ Тас көрүнгүтүнэн көнө дьон курдук көстөбүт, искит буоллабына тобус-толору кубулжат санаа, быртах быһыы буолбут.

²⁹ Сор-мун энигини күүтэр, сокуонньуттар уонна фарисейдар! Сирэй көрбөхтөр! Эниги пророктарга гробницалары тутабыт, кырдыксыттар унуохтарынын өйдөбүннүк таастарынан киэргэтэбит, ³⁰ итиэннэ: „Өбүгэлэрбит кэмнэригэр олорбуппут эбитэ буоллар, пророктар хааннарын тобууга куомуннаһыа суох этибит“, – диигит. ³¹ Инньэ гынан эниги пророктары өлөртөөбүт дьон ыччата буоларгытын бэйэбитинэн туоһулуугут. ³² Чэ, кытаатын, аҕаларгыт буруйдарын ситэрэн биэрин!

³³ Моҕойдор, эриэн үөн ыамалара! Гееннаба буруйданартан эниги хайдах куотуоххутуй?

³⁴ Истин! Мин эһиэхэ пророктары, муударай өйдөөхтөрү, үөрэтээччилэри ыыталыбын; кинилэри сорохторун эниги өлөртүүххүт, кириэскэ тириэххит, сорохторун синагогаларга кырбыаххыт, куораттан куоракка үүрүүххүт. ³⁵ Туох да буруйа суох Авель хааныттан саҕалаан, Танара Дьэитин уонна сиэртибэнньик икки ардыгар өлөрбүт киһигит Варахий уола Захария хааныгар тийэ, – туох баар кырдыксыт дьон сир үрдүгэр тохтубут хаана барыта эһигиттэн ирдэниллибэ.

³⁶ Кырдыгы эһиэхэ этэбин: ити барытын сэтэ-сэлээнэ бу көлүнэбэ кэлиэбэ.

³⁷ Оо, пророктары өлөртүүр, Танара эһиэхэ ыппыт дьонун таһынан тамныыр Иерусалим, Иерусалим! Хас төгүл Мин эн оҕолоргун, көтөр бэйэтин оҕолорун кынаатын анныгар муньарын курдук, муньуохпун баҕарбыппынай, оттон эн ону баҕарбатабын! ³⁸ Дьэ ол иһин „Дьэбит иччитэх

хаалларылар“. ³⁹ Мин эһиэхэ этэбин: „Айыы Тойон аатынан Кэлэн Иһээччи алгыстаах!“ дии иликкитинэ, эниги Миигин көрүүххүт суоҕа».

Бүтэр уһук бэлиэлэрэ

24 Иисус Танара Дьэититтэн баран эрдэбинэ, бу Дьээ тутууларын Киниэхэ көрдөрөөрү, үөрэнээччилэрэ тийэн кэлбиттэрэ. ² Иисус кинилэргэ эппитэ: «Бу мань барытын көрөбүт дуо? Кырдыгы эһиэхэ этэбин: манна таастан таас орпокко, барыта урусхалланыба». ³ Иисус Елеон хайатыгар соҕотобун олордобуна, үөрэнээччилэрэ Киниэхэ бэйэлэрэ эрэ тийэн кэлбиттэрэ: «Ити хаһан буоларын биһиэхэ этиэн дуо? Эн кэлэргин итиэннэ бу дойдуга бүтэр уһуга кэлбитин биһиги туох бэлиэни көрөн билэбит?»

⁴ Иисус эппитэ: «Эниги, кимиэхэ да албыннаппат курдук, сэрэхтээх буолун. ⁵ Элбэх киһи Мин ааппынан ааттанан кэлэн „мин Христоспун“ диэн үгүс дьону үктэтибэ. ⁶ Чугаһынан да, ыраабынан да сэрии турбут сурабын истиэххит, ол эрээри онтон куттанаайабыт; ити барыта буолуохтаах эрээри, өссө да бүтэр уһук буолбатах. ⁷ Норуот норуоту, саарыстыба саарыстыбаны утары туруоҕа; сут, өлүүлээх сутул [†] саҕаланыба, онон-манан сир хамсааһына буолуталыба. ⁸ Бу барыта – төрүүр талыы кириитэ эрэ. ⁹ Ол саҕана энигини тутан ылан сордуохтара-муннуохтара, өлөртүүхтэрэ; Мин туспуттан энигини бары норуоттар абааһы көрүүхтэрэ. ¹⁰ Оччоҕо үгүстэр итэбэллэрин сүтэриэхтэрэ, бэйэ-бэйэлэрин таннарсыахтара, абааһы көрсүүхтэрэ. ¹¹ Элбэх сымыйа пророктар үөдүйэн үгүс дьон өйүн-санаатын сүүйүүхтэрэ. ¹² Суута-сокуона суох быһыыланыы элбээн, үгүс дьон таптала сойуоҕа. ¹³ Оттон ким тиһэбэр тийэ тулуйбут – ол быһыаныба. ¹⁴ Бары норуоттар истэллэрин туһугар, Саарыстыба Евангелиета аан дойдуга барытыгар иһитиннэриллибэ; дьэ оччоҕо бүтэр уһук тийэн кэлиэбэ.

¹⁵ Онон, Даниил пророк өтө көрөн эппитин курдук, „иччитэхсийи сидьинэ“ сибэтиэй сиргэ турарын көрдөххүтүнэ, (ааҕааччы мань сөпкө өйдүүхтүн!) – ¹⁶ Иудеяба баар дьон хайаба куоттуннар; ¹⁷ ким дьэитин үрдүгэр сылдыбыт, ол тугу эмэ ылым этэ диэн дьэитигэр кирибэтин; ¹⁸ ким ходуһаба сылдыбыт, ол сонун ыла төннүбэтин. ¹⁹ Ыарахан да буолуо ол кэмнэ оһоҕостоох дьахталларга, эмиийдээх оҕолоох ийэлэргэ! ²⁰ Эниги куотуугут кыһынгы кэмнэ эбэтэр субуотаба түбэспэтин туһугар үнүн; ²¹ тоҕо диэтэххэ, ол саҕана аан дойдуга айыллыабыттан билингэ диэри буолбатах уонна хаһан да буолбат улуу кутурбаана буолуоҕа. ²² Өскөтүн Танара ол кэми кылгаппатаба буоллар, биир да тыынар тыыннаах ордуо суох этэ; талылыбыттар тустарыгар ол кэм кылгатыллыба. ²³ Онно өскөтүн ким эмэ эһиэхэ

[†] Өлүүлээх сутул – сорох быллыгы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

көр, Христос манна баар эбэтэр Кини ол сылдыар диэтэбинэ, итэбэйимээрин. ²⁴ Сымыйа христостар, сымыйа пророктар өрө тураннар, төһө кыалларынан талыллыбыт дьону кытта албынна үктэтээрилэр, улуу бэлиэлэри, дьиктилэри көрдөрүөхтэрэ.

²⁵ Бу туох буолуохтаабын Мин эһиэхэ эрдэттэн эттим. ²⁶ Онон ким эмэ Кини иччитэх сиргэ сылдыар диэтэбинэ, онно барыман; манна саһа сылдыар, бу дьибэ баар диэтэбинэ, итэбэйимэн. ²⁷ Чабылбан халлаанна барытыгар – илинтэн сабалаан арбаа сабаха диэри – сандаарыйарын курдук буолуо Киһи Уолун кэлиитэ. ²⁸ Ханна өлүк баар да, онно суордар мустуохтара. ²⁹ Онтон, ол кэм кутурбана ааһаатын кытта, эмискэ „күн хараара өлүбэ, ый сырдыгын биэрбэт буолуоҕа, халлаантан сулустар сууллуохтара, халлаан күүстэрэ айгырыахтара“.

³⁰ Дьэ оччоҕо халлаанна Киһи Уолун бэлиэтэ көстүбү; Киһи Уола сүдү күүстэнэн, албан аатыран былыттарга уйдаран иһэрин көрөн, сир норуоттара бары, мунур уһукка киирэн, ытаһахтара. ³¹ Кини Аанньалларын дуорааннаах турбаларыгар оонньоото ыталыаҕа; оччоҕо кинилэр сир түөрт өттүттэн – халлаан биир сабабыттан атын сабабар тийэ – Кини талбыт дьонун хомуйуохтара.

³² Смоковницаны ылан көрүн: лабаалара хайыы-үйэ сымнаан, сэбирдэхтэрэ быган табыстахтарына, эһиги сайын чугаһабытын билэбит. ³³ Ол курдук эһиги бу этиллибит барытын көрдөххүтүнэ, Кини кэлэн иһэр эбит, аанна турар диэн билиэххит.

³⁴ Кырдыгы эһиэхэ этэбин: бу көлүөнэ өссө эстэ илигинэ, Мин эппитим барыта туолуоҕа. ³⁵ Сир-халлаан суола суох симэлийиэбэ, оттон Мин тылым симэлийиэ суоҕа.

Кини кэлэр күнэ да, чааһа да биллибэт

³⁶ Оттон ол күнү да, чааһы да ким да билбэт, халлаанна баар Аанньаллар даҕаны † билбэттэр, арай Аҕам эрэ билэр. ³⁷ Ной кэмигэр хайдах этэй да, Киһи Уола кэлэригэр эмиэ оннук буолуоҕа. ³⁸ Улуу мотуок иннинэ, Ной ковчегка кириэр диэри, дьон аһыллара-сииллэрэ, ойох ылалара, эргэ бараллара; ³⁹ улуу мотуок кэлэн барыларын имири эһиэр диэри, кинилэр тугу да сэрэйбэтэхтэрэ. Киһи Уола кэлиитигэр эмиэ оннук буолуоҕа. ⁴⁰ Ходуһаҕа сылдыар икки киһиттэн биридэстэрэ ылыллыаҕа, атына хаалларыллыаҕа; ⁴¹ бурдук тарда турар икки дьахтартан биридэстэрэ ылыллыаҕа, атына хаалларыллыаҕа. ⁴² Онон сэргэх сылдыын: Тойоннот кэлэр күнүн эһиги билбэккит. ⁴³ Арай бири билэбит: уоруйах түүн төһөбө тийэн кэлэрин дьибэлээх хаһаайын билэрэ эбитэ буоллар, утуйбакка сэргэх олоруо этэ, дьибэтин аннын уоруйахха дьөлө хастарыа суох этэ. ⁴⁴ Онон эһиги

† Аанньаллар даҕаны – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Аанньаллар даҕаны, Уола даҕаны».

эмиэ бэлэм буолун: Киһи Уола эһиги үөйбэтэх-ахтыбатах чааскытыгар тийэн кэлиэбэ.

⁴⁵ Дьибэ хаһаайына чабардарын салайарга, кинилэри кэмигэр аһатарга анаан хаалларбыт эрэллээх, үтүө өйдөөх кулутун курдук буолун. ⁴⁶ Тойоно кэлэн көрбүтэ – кулута кини эппитин барытын толоро сылдыар буоллаҕына, ол кулут алгыстаах. ⁴⁷ Кырдыгы эһиэхэ этэбин: тойоно кинини туох баар бас билиитин барытын салайтара туруоруоҕа. ⁴⁸ Оттон ол кулут хара санаалаах буолан: „Тойонум өтөрүнэн кэлиэ суоҕа“, – дии санаан, ⁴⁹ бииргэ үлэлиир дьонун кырбаталаан, арыгыһыттары кытта иһэн-аһаан бардаҕына, – ⁵⁰ хаһаайына кини күүппэтэх күнүгэр, үөйбэтэх түгэнигэр тийэн кэлиэбэ, ⁵¹ итиэннэ кинини икки аңы хайа охсон баран, сирэй көрбөхтөрү кытта биир дьылҕалыаҕа; онно ытабыл-сонгобул, тиис хабырыныыта буолуоҕа.

Уон кыыс туһунан домох

25 Ол сабана Халлаан Саарыстыбата маннык буолуоҕа. Санаан көрүн: арай уон кыыс күтүөттүү кэлиэхтээх киһини көрсөөрү, сибэтиинньиктэрин тутан тахсыбыттар. ² Кинилэртэн биэһэ муударай өйдөөх, биэһэ муударайа суох этилэр. ³ Муударайа суохтара, сибэтиинньиктэрин илдэ тахсан баран, арыыларын ылбатахтар. ⁴ Муударай кыргыттар буоллаҕына сибэтиинньиктэрин кытта иһиккэ арыыларын эмиэ ылбыттар. ⁵ Күтүөт киһи уһаан барбытыгар кыргыттар бары улам нухарыйан утуйан хаалбыттар.

⁶ Онтон арай түүн үөһүн сабана: „Чэйин, күтүөт иһэр, Киниэхэ утары тахсын!“ – диэн хаһы сатараабыт.

⁷ Кыргыттар бары уһуктан, сибэтиинньиктэрин уотун күөдүппүттэр. ⁸ Арыыта суох кыргыттар муударай кыргыттарга: „Биһиги уоппут умуллан эрэр, арыгытыттан бэрсин“, – диэбиттэр.

⁹ „Арыыбыт барыбытыгар тийиэ суоҕа, – дэспиттэр муударай кыргыттар. – Онон атыылыыр дьонно баран атыыласпыккыт ордук буолуо“.

¹⁰ Кыргыттар арыы атыылаһа барбыттарын кэннэ, күтүөт тийэн кэлбит, онон бэлэм турааччылар кинини кытта уруу малааһыныгар киирсибиттэр; кэннилэриттэн ааны хатаан кэбиспиттэр.

¹¹ Онтон били арыы атыылаһа барбыт кыргыттар тийэн кэлэн: „Тойоммуот! Тойоммуот! Биһиэхэ ас!“ – дэспиттэр.

¹² Күтүөт буоллаҕына кинилэргэ эппит: „Кырдыгы эһиэхэ этэбин: мин эһигини билбэппин“.

¹³ Онон өрүү сэргэх сылдыын: эһиги Киһи Уола төннөн кэлэр † күнүн да, чааһын да билбэккит.

†† Киһи Уола төннөн кэлэр – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

Талаан туһунан домох

¹⁴ Өссө манньк домобу истинг: биир киһи ыраах дойдуга аттанаары туран кулуттарын ынгыран ылан, баайын-дуолун барытын кинилэргэ туттарбыт. ¹⁵ Биирдэстэригэр кини биэс талаан [†] харчыны, атыныгар икки талаан, үһүстэригэр биир талаан харчыны – ким төһө кыахтаабынан көрөн – биэрбит, уонна барыахтаах сиригэр баран хаалбыт. ¹⁶ Биэс талааны ылбыт кулут баран, бу биэһин эргитэн, өссө биэһи эбии киллэрбит; ¹⁷ икки талааны ылбыт киһи, эмиэ итинник эргитэн, өссө икки талааны киллэрбит; ¹⁸ арай тойонуттан биир талааны ылбыт кулут тойонун көмүһүн илдьэн, сиргэ көмөн кистээн кэбиспит.

¹⁹ Тойонноро өр буолан баран, төннөн кэлэн били биэрбит үбүн хайдах туттубуттарын ыйыппыт.

²⁰ Биэс талааны ылбыт кулут өссө биэһи эбии ажалан туран: „Тойонуом! Эн миэхэ биэрбит биэс талаангың эргитэммин, бу өссө биэс талааны киллэрдим“, – диэбит.

Тойоно эппит: ²¹ „Бэрт сөпкө гыммыккын, итэбэллээх үтүө үлэһитим! Эн кыраба да ситэри итэбэллээх эбикиң, онон эйиэхэ өссө улаханы итэбэйиэбим. Кэл, киир, тойоннун кытта бииргэ үөр-көт“.

²² Икки талааны ылбыт кулут эмиэ тийээн кэлэн: „Тойонуом! Эн миэхэ икки талааны биэрбитин; мин, ону эргитэммин, бу өссө икки талааны киллэрдим“, – диэбит.

²³ Тойоно киниэхэ эппит: „Бэрт сөпкө гыммыккын, итэбэллээх үтүө үлэһитим! Эн кыраба да ситэри итэбэллээх эбикиң, онон өссө улаханы эйиэхэ итэбэйиэбим. Кэл, киир, тойоннун кытта бииргэ үөр-көт“.

²⁴ Биир талааны ылбыт кулут эмиэ тийээн кэлэн: „Тойонуом! – диэбит. – Эн ыспатах сыһыгар быһар, тохпотох хонуугар хомуйар кытаанах киһигин мин билэр этим. ²⁵ Ол иһин эйигиттэн куттанаммын, эн биэрбит биир талаангың буорга көммүтүм; онон харчың бу баар, бэйэң киэнгин төттөрү ыл“.

²⁶ Онуоха тойоно эппит: „Хара санаалаах көлөөк үлэһит! Мин ыспатахпын быһарбын, тохпотохпун хомуйарбын, хата, эн билэр эбикиң дии?“

²⁷ Оччотугар бу көмүспүн эргитээччилэргэ биэриэхтээх этинг, оччоҕо мин кэлэн биэрбиппин барыһы кытта ылыахтаах этим. ²⁸ Киниттэн талааның былдьаан ылан, уон талааннаах киһиэхэ биэрин. ²⁹ Баардаахха өссө элбэттилэн бэриллиэбэ, оттон туга да суох киһиттэн баара кытта былдьаныаба. ³⁰ Бу туһата суох үлэһити таһырдыа, ытабыл-сонбул, тиис хабырыныыта иһиллэр им балай харанатыгар бырабын“.

Маны кэпсээн баран Иисус эппитэ: «Ким истэр кулгаахтаах истиэхтин!» ^{††}

[†] Талаан – (грек. талант) 5000–6000 динарийга тэннээр грек манньыата. ^{††} Маны кэпсээн баран Иисус эппитэ: «Ким

Норуоттары дьүүлээһин

« ³¹ Киһи Уола албан аатыран кэллэбинэ, сибэтиэй Аанньаллар эмиэ бары Кинини кытта кэллэхтэринэ, килбиэннээх бүрүстүөлүгэр олоруоҕа, ³² оччоҕо бары норуоттары Кини иннигэр туруоруохтара; маньыһыт барааннары козеллартан араарарын курдук, Кини барыларын икки аңыы араартыаба: ³³ барааннары Бэйэтин уңа өттүгэр, оттон козеллары ханас өттүгэр туруортуоҕа.

³⁴ Онтон уңа өттүгэр турааччыларга ыраахтаабы этиэбэ: „Кэлин, Мин Аҕам алгыстаахтара, аан дойду айыллыабыттан эһиэхэ анаммыт Саарыстыбаны нэһилиэстибэбэ ылың. ³⁵ Мин аччык сырыттаһпына, эһиги Миигин аһаппыккыт, утата сырыттаһпына, утахпын ханнарбыккыт, кэлии киһи буолан кэлбиппэр дьыэбүтигэр киллэрбиккит; ³⁶ Мин сыгынньах сырыттаһпына, эһиги Миигин таньиннарбыккыт, ыалдьыбыппар кэлэн ыарыылаабыккыт, хаайыыга сыттаһпына, Миэхэ кэлэ сылдыбыккыт“.

³⁷ Оччоҕо кырдыксыт дьон Киниэхэ этиэхтэрэ: „Тойоммуот, хаһан биһиги Эн аччык сылдыаргың көрөн аһаппыппыты? Эбэтэр утаппыккын көрөн, Эйиэхэ уу иһэрдибиппитий? ³⁸ Хаһан биһиги Эйигин, Эн айан киһитэ буола сылдыаргың көрсөн, дьыэбүтигэр киллэрбиппитий? Биитэр сыгынньах сылдыаргың көрөн таньиннарбыппыты? ³⁹ Хаһан Эн ыалдьыбыккар ыарыылаабыппыты, эбэтэр, хаайыыга сытаргың көрөн, Эйиэхэ тийэ сылдыбыппыты?“

⁴⁰ „Кырдыгы эһиэхэ этэбин, – диэн хоруйдуоҕа ыраахтаабы, – эһиги Мин бу саамай кыра бырааттарбыттан биирдэстэригэр онорбут үтүөбүт – ол Миэхэ онорбут үтүөбүт“.

⁴¹ Онтон ханас диэки турааччыларга Кини этиэбэ: „Кыраммыттар, киэр буолун Миигиттэн! Эһиги адьарайга уонна кини аанньалларыгар анаммыт умуллубат уокка киирин! ⁴² Мин аччык сырыттаһпына, эһиги Миигин аһаппатаххыт, утата сырыттаһпына, эһиги Миэхэ уу иһэппэтэххит; ⁴³ Мин айан киһитэ буолбутум, ону эһиги дьыэбүтигэр киллэрбэтэххит; Мин сыгынньах этим, ону эһиги таньиннарбатаххыт; ыалдьыбытым даҕаны, хаайыыга даҕаны сыппытым, онно Миэхэ кэлэ сылдыбатаххыт“.

⁴⁴ Оччоҕо кинилэр эмиэ этиэхтэрэ: „Тойоммуот, хаһан биһиги Эн аччык сылдыаргың, утаппыккын, эбэтэр айанныт буолбуккун, эбэтэр сыгынньаххын, ыалдьаргың, хаайыыга сытаргың көрөн Эйиэхэ көмөлөспөтөхпүтү?“

⁴⁵ Оччоҕо Кини этиэбэ: „Кырдыгы эһиэхэ этэбин: эһиги Мин бу саамай кыра бырааттарбыттан биирдэстэригэр онорботох үтүөбүт – ол Миэхэ онорботох үтүөбүт“.

истэр кулгаахтаах истиэхтин!» – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

⁴⁶ Оччоџо кинилэр бараммат мунга барыахтара, оттон кырдьыксыт дьон бараммат олоххо кириэхтэрэ».

Иисус Христу утары куомуннаһы

26 Иисус бу этиитин түмүктээн баран, үөрэнээччилэригэр эппитэ: ² «Аны икки күнүнэн Паасха буоларын эһиги билэҕит. Онно Киһи Уолун тутаннар, кириэскэ тиирдэрэ биэриэхтэрэ».

³ Каиафа диэн архиерей дыбарыаһыгар атын архиерейдар, сокуонньуттар [†] уонна норуот аҕа баһылыктара мустаннар, ⁴ Иисуһу дьон билбэтинэн тутан ылан өлөрөргө киксибиттэрэ. ⁵ «Ол эрэри бырааһынньыкка түбэһиннэримизэҕин, норуокка улахан айдаан тахсын сөп», – диэн сүбэлэспиттэрэ.

Вифанияҕа арыынан аҕаһын

⁶ Иисус Вифанияҕа кэлэн, аран буола сылдыбыт Симон дьизигэр олоодоуна, ⁷ биир дьахтар, алебастр иһиккэ үчүгэй сыттаах күндү арыыны аҕалан, Кини төбөтүгэр куппута.

⁸ Үөрэнээччилэрэ мань көрөн абаран: «Тоҕо ити күндү арыыны барыырый? – дэспиттэрэ. – ⁹ Бу арыыны үрдүк сыанаҕа атыылаан баран, харчытын дьаданыларга түнэтиэххэ сөп этэ буолбат дуо?»

¹⁰ Иисус кинилэр сөбүлээбэтэхтэрин билэн эппитэ: «Эһиги кинини тоҕо симитиннэрэҕит? Кини Миэхэ үтөнү онордо эбээт. ¹¹ Дьаданылар эһигини кытта өрүү бииргэ буолуохтара, оттон Мин өрүү эһигини кытта бииргэ буолуом суоҕа. ¹² Бу арыыны Мин эппэр кутан, кини Миигин харалларга бэлэмнээтэ. ¹³ Кырдьыгы эһиэхэ этэбин: Евангелие бу сир үрдүгэр ханна да иһитиннэриллибитин иһин, кинини өрүү өйдүү-саныы сылдыахтара, кини тугу онорбута ахтылла туруоҕа».

Иуда Искариот таннараҕа быһаарынар

¹⁴ Онуоха Уон Иккиэлэртэн биирдэстэрэ, Иуда Искариот диэн киһи, архиерейдарга баран: ¹⁵ «Мин Иисуһу эһиэхэ туттардахпына, эһиги миэхэ тугу биэриэххитий?» – диэн ыйыппыта. Киниэхэ отут үрүң көмүс манньыаты ааҕан биэрбиттэрэ. ¹⁶ Бу кэмтэн ыла кини Иисуһу таннараҕа тоҕоостоох түгэни була сатыы сылдыбыта.

Айыы Тойон Аһылыга

¹⁷ Көтөхтөрүүтэ суох Килиэп бырааһынньыгын бастакы күнүгэр Киниэхэ үөрэнээччилэрэ кэлэн: «Паасханы Эһиэхэ ханна бэлэмниибитий?» – диэн ыйыппытара.

¹⁸ Иисус куоракка биир киһиэхэ тийиэн манньык этэллэригэр соруубута: «Үөрэтээччи „Чааһым

[†] Сокуонньуттар – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох.

чугаһаата, онон үөрэнээччилэрбин кытта эн дьизэҕэр Паасханы бырааһынньыктыам этэ” диэн илдьиттиир». ¹⁹ Үөрэнээччилэрэ Иисус соруубутун барытын толорон, паасханы ^{††} бэлэмнээбиттэрэ.

²⁰ Киэһэ буолбутугар, Иисус уон икки үөрэнээччитин кытары аһаары өттүгэстээн сыппытара [‡]. ²¹ Аһылык кэмигэр Кини эппитэ: «Кырдьыгы эһиэхэ этэбин: эһигиттэн бииргит Миигин таннарыаҕа».

²² Мантан күүскэ санаарҕааннар, бары биир-биир Киниттэн: «Тойонуом, ол ама мин буолуом дуо?» – диэн ыйыппытара.

«²³ Миигин кытта тэннэ бүлүүдэҕэ илиитин ууммут, ол Миигин таннарыаҕа, – диэбитэ Иисус. – ²⁴ Киһи Уола, Кини туһунан суруллубутун курдук, баран иһэр, ол эрэри сор-мун күүтэр Киһи Уолун таннарааччыны! Ол киһи олох да төрөөбөтөҕө буоллар ордук буолуо этэ».

²⁵ Маныаха таннарыахсыт Иуда Киниттэн: «Ол ама мин буолуом дуо, Равви?» – диэн ыйыппыта. Иисус киниэхэ: «Эн бэйэн эттин», – диэбитэ.

²⁶ Аһыы олодохторуна, Иисус килиэби ылан алҕаан баран, тоһутан үөрэнээччилэригэр түнэппитэ уонна: «Мань ылан сиэн: бу Мин Этим-сииним», – диэбитэ.

²⁷ Онтон иһити ылан Танараҕа махтанан баран, кинилэргэ биэрэ туран эппитэ: «Бары бу иһиттэн иһин. ²⁸ Бу бар дьон аһыыта-буруйа бырастыы буоларын туһугар тохтор, Саҕа ^{‡‡} Кэс Тылы бигэргэтэр Мин Хааным. ²⁹ Эһиэхэ этэбин: Аҕам Саарыстыбатыгар саҕа арыгыны эһигини кытта иһиэхпэр диэри, Мин аны бу арыгыттан – виноград отонуттан – испэппин».

³⁰ Айхал ырыаларын ыллаан баран, кинилэр Елеон хайатыгар барбытара.

Петр мэлдьэһиэхтээбин өтө көрүү

³¹ Онтон Иисус кинилэргэ эппитэ: «Суруйууларга „Маньыһыты сууһардахпына, үөр бараан үрүө-тараа ыһыллыаҕа” диэн этиллибитин курдук, бу түүн эһиги бука бары Миигиттэн тэйиэххит. ³² Ол эрэри Мин тиллэн баран эһигини Галилеяҕа күүтүөбүм».

³³ «Бары да Эйигиттэн тэйбиттэрин иһин, мин хаһан да тэйиэм суоҕа!» – диэбитэ Петр.

³⁴ Иисус эппитэ: «Кырдьыгы эһиэхэ этэбин: Бу түүн бөтүүк хаһытыы илигинэ, эн Миигиттэн үстэ akkaастаныаҕын».

³⁵ «Эйигин кытта өлүөм да буоллар, Эйигиттэн akkaастаныам суоҕа», – диэбитэ Петр. Үөрэнээччилэр эмиэ бары итинник эппиттэрэ.

^{††} [‡] Өттүгэстээн сыппытара – еврейдэр, гректэртэн ылбыт үгэстэринэн, улахан бырааһынньыктарга, ордук Паасхаҕа, өттүгэстээн сытан аһыллара. ^{‡‡} Саҕа – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох.

Гефсимания

³⁶ Бу кэнниттэн Иисус кинилэри кытта бииргэ Гефсимания диэн сиргэ кэлэн эппитэ: «Мин баран үнэн кэлиэхпэр диэри, эһиги манна олоро түһүн».

³⁷ Итиэннэ Бэйэтин кытта Петры уонна Зеведей икки уолун илдьибитэ. Иисус кутурбанна ылларан санаарбаан-туоххаһыйан, ³⁸ кинилэргэ эппитэ: «Дууһам өлөр кутурбанна ылларда; утуйуман, манна Миигин кытта бииргэ олоро түһүн».

³⁹ Итиэннэ, кыратык тэйэн баран, сиргэ умса түһэн үһүтэ: «Аҕаккаам! Кыаллар буоллабына, бу эрэй-буруй иһитэ Миигин тумнан аастын. Ол эрэри Мин көнүлбүнэн буолбатын, Эн көнүлгүнэн буоллун».

⁴⁰ Онтон төннөн кэлэн көрбүтэ, үөрэнээччилэрэ утуйа сыталлара. «Саатар, биир чаас Миигин кытта сэргэх сылдьар кыаххыт суох дуу? – диэбитэ Кини Петрга. – ⁴¹ Утуйуман, тургутууну тулуйар туһугар үһүтү. Тыын сэргэх, эт-хаан мөлтөх».

⁴² Онтон эмиэ иккиһин тэйиччи баран, бу курдук үһүтэ: «Аҕаккаам! Бу эрэй-буруй иһиттэн Мин испэтим сатаммат буоллабына, Эн көнүлүн буоллун».

⁴³ Төннөн кэлэн көрбүтэ: үөрэнээччилэрэ, халтаһалара ыараан, эмиэ утуйан хаалбыт этилэр.

⁴⁴ Кини өссө биирдэ кинилэртэн тэйиччи баран, үһүтүн били эппитин хатылаан үһүтэ.

⁴⁵ Онтон үөрэнээччилэригэр кэлэн эппитэ: «Эһиги кэм да утуйа, сынньана сытабыт дуу? Көрүн, Киһи Уола аһыһаахтар илиилэригэр бэриллэр чааһа туолла. ⁴⁶ Турун, бардыбыт: таннарааччы хайыһы-үйэ чугаһаата».

Иисус Христос тутулуута

⁴⁷ Маны этэн бүтэ да илигинэ, Уон Иккиэлэртэн биирдэстэрэ Иуда тийэн кэлбитэ. Кинини кытта архиерейдар уонна норуот аҕа баһылыктара ыппыт болоттоох, үөрбэлээх халын элбэх дьоно кэлсибиттэрэ. ⁴⁸ Таннарыахсыт кэлбит дьонно бэлиэ биэриэх буолан эрдэттэн: «Мин уураабыт Киһибин тутуарын. Ол Иисус буолуо», – диэн кэпсэтиилээх этэ. ⁴⁹ Кини быһа Иисуска тийэн: «Равви, эбэрдэлиибин!» – диэн баран, Кинини күүскэ уураан ылбыта.

⁵⁰ «Добоор, бу туох сорукутанан кэллин? †» – диэбитэ Иисус.

Кинини саба түһэн тутан ылбыттара. ⁵¹ Иисус үөрэнээччилэриттэн биирдэстэрэ батаһын хаба тардан ылан, архиерей кулутун кулгаабын быһа охсубута.

«⁵² Батаскын кыыныгар ас, – диэбитэ Иисус киниэхэ. – Батастанар киһи батастан өлүөбэ».

⁵³ Эбэтэр эн Миигин Аҕатыттан көмө көрдөһөр кыаба суох дии саныыгын дуу? Көрдөһөрүм буоллар, Кини уон икки легионтан да ордук элбэх

† Добоор, бу туох сорукутанан кэллин? – эбэтэр «Добоор, тугу сорукутанан кэлбикин толор».

Аанһалы Миэхэ ыытыа этэ. ⁵⁴ Ол эрэри оччоҕо Суруйууларга этиллибит хайдах туолуо этэй?»

⁵⁵ Онтон Иисус кэлбит дьонно эппитэ: «Эһиги Миэхэ, ороспуйу тутарды, болоттонон, үөрбэлэнэн кэлбиккит. Мин күн аайы Танара Дьэтигэр олорон үөрэтэrim да, эһиги Миигин туппатаххыт. ⁵⁶ Ол эрэри бу барыта, пророктар суруйбуттара туоларын туһугар, буолла». Онуоха үөрэнээччилэрэ бука бары Кинини хаалларан, куотан хаалбыттара.

Синедрионна

⁵⁷ Иисуһу туппут дьон Кинини Каиафа архиерейга илдьибиттэрэ; онно сокуонньуттар уонна аҕа баһылыктар хайыһы-үйэ мустубут этилэр. ⁵⁸ Петр Кинини ыраахтан батыһан, архиерей тиэргэнигэр киирсибитэ уонна бу барыта тугунан бүтэрин көрөөрү, чабардар тастарыгар кэлэн олорбута.

⁵⁹ Архиерейдар, аҕа баһылыктар уонна синедрион бүттүүнэ Иисуһу өлөрөргө уураары, Кинини утары сымыйа туоһулары була сатыыллара. ⁶⁰ Төһө да элбэх сымыйа туоһу кэлбитин үрдүнэн, буруйдуур сылтабы бири да кыайан булбатахтара. Дьэ онтон кэмниэ-кэнэбэс икки киһи кэлэн: ⁶¹ «Бу Киһи Танара Дьэитин урусхаллаан баран, үс күн иһигэр санаттан тутар кыахтаахпын диир этэ», – диэбиттэрэ.

⁶² Архиерей туран Иисустан: «Тоҕо хоруйдаабаккын? – диэн ыйыппыта. – Эбэтэр ити буруйдууларыгар тугу да утары этэр кыабын суох дуу?» ⁶³ Иисус санарбатаба.

Онуоха архиерей эппитэ: «Тыыннаах Танара аатынан Эйигин модьуйабын: биһиэхэ эт – Танара Уола Христос Эн дуо?»

⁶⁴ «Эн итинник этэбин, – диэбитэ Иисус. – Оттон Мин эһиэхэ этэбин: аны мантан иннэ эһиги Киһи Уола Сүдү Күүстээх Танара уна өттүгэр олорорун уонна халлаан былыттарыгар уйдаран иһэрин көрүөххүт».

⁶⁵ Маны истэн архиерей таһаһын хайа тардыммыта: «Танараны холуннара турар! Бу кэннэ өссө туох туоһуугар наадыабытый? Танараны холуннарбытын сибилегин бэйэбит иһиттигит! ⁶⁶ Онон эһиги быһаарыыгыт тугуй?»

«Буруйу онорбутун быһыытын өлүөхтээх!» – диэн хардарыттара атыттара.

⁶⁷ Онтон Иисуһу сирэйгэ силлээн, издэскэ охсуолаан барбыттара; Кинини сирэйгэ охсо-охсо: ⁶⁸ «Чэ эрэ, Христос, ким эйигин охсубутун эт!» – дииллэрэ.

Петр мэлдьэбэ

⁶⁹ Оттон Петр тас тиэргэнэ олорбута. Биир чабар кыыс киниэхэ чугаһаан кэлэн: «Эн эмиэ Галилея Иисуһун кытта сылдьарын», – диэбитэ.

⁷⁰ Петр, бары истэн олордохторуна: «Эн ити тугу этэргин билбэппин», – диэн мэлдьэһэн кэбиспитэ.

⁷¹ Кини олбуор ааныгар баран эрдэбинэ, аны атын дьахтар, кинини таба көрөн, онно турар дьонго: «Бу киһи эмиз Иисус Назорейдыын бииргэ сылдьара», – диэбитэ.

⁷² Петр андабайан туран иккиһин: «Мин ити Киһини билбэппин!» – диэн мэлдьэспитэ.

⁷³ Чочумча буолаат онно турбут дьон киниэхэ тийэн кэлбиттэрэ: «Эн чаччы кинилэртэн биирдэстэринэбин. Саҥабыттан да биллэр».

⁷⁴ Онуоха Петр: «Мин ити Киһини билбэппин!» – диэн сиринэн-халлаанынан андабайбыта.

Сонно тута бөтүүк хаһытаабыта. ⁷⁵ Петр эмискэ Иисус: «Бөтүүк хаһытыы да илигинэ, эн Миигиттэн үстэ akkaастаныан», – диэбитин өйдөөн кэлбитэ. Уонна антах тахсан уйа-хайа суох ытаабыта.

27 Сарсыарда эрдэ архиерейдар норуот аҕа баһылыктарын кытта бары бииргэ мустаннар, Иисуһу өлөрөргө уурар туһунан сүбэ мунһах онорбуттара. ² Кинини кэлгийэн баран Рим анаабыт баһылыгар, Понтий Пилакка †, илдьэн туттарбыттара.

Иуда моннон өлүүтэ

³ Таннарыахсыт Иуда Иисуһу өлөрөргө уурбуттарын билэн баран, кэмсинэн отут үрүн көмүс манһыатын архиерейдарга уонна аҕа баһылыктарга төттөрү илдьэн биэрбитэ. ⁴ «Буруйа суох Киһини атыылаан аһыыны оноһуннум», – диэбитэ кини.

«Онно биһиги туохпут кыһалҕатай? Бэйэн кыһалҕан буоллаҕа», – дэспиттэрэ анараангылар.

⁵ Иуда үрүн көмүс манһыаттарын Танара Дьэитин муостатыгар тоҕо ыһаат, баран моннон өлбүтэ.

⁶ Архиерейдар харчыны хомуйан ылаат: «Бу киһи хаанын төлөбүрү, онон маны Танара Дьэитин хаһынаатыгар угар табыллыбат», – диэн быһаарбыттара.

⁷ Сүбэлэһэн баран, кэли дьону көмөөрү, бу харчыга туойунан күөс охсооччу сирин атыылаһан ылбыттара; ⁸ ол иһин бу сир күн бүгүнгэ диэри «Хааннаах Хонуу» диэн ааттанар. ⁹ Онон Иеремия пророк өтө көрөн эппитэ туолбута: «Отут үрүн көмүс манһыаты – бу Кини сыаната диэн Израиль норуота быспыт сыаналарын – ыланнар, ¹⁰ Айыы Тойон миэхэ эппитин курдук, күөс охсооччу сирин атыыласпыттара».

Пилат дыбарыаһыгар

¹¹ Иисус аны баһылык иннигэр турбута. «Иудей ыраахтааҕыта Эн дуо?» – баһылык Киниттэн ыйыппыта.

«Эн итинник этэбин», – диэн хоруйдаабыта Иисус.

¹² Архиерейдар уонна аҕа баһылыктар буруйдааһыннарыгар Кини туох да диэн сангарбатаҕа. ¹³ «Эйигин итинник элбэххэ буруйдууларын Эн истибэккин дуо?» – диэбитэ Пилат Киниэхэ. ¹⁴ Пилат улаханник дьиктиргээн иһин, Иисус биир да ыйытыыга хоруйдаабатаҕа.

¹⁵ Бырааһынньыкка баһылык биир хаайыылааҕы, норуот талбыт киһитин, босхолуур үгэстээҕэ. ¹⁶ Ол саҕана хаайыыга Варавва † диэн киэнник биллибит хаайыылаах сыппыта. ¹⁷ Дьон мустубутугар, Пилат ыйыппыта: «Кими босхолотооххутун баҕараҕыты: Варавваны дуу, Христос диэн ааттаах Иисуһу дуу?» ¹⁸ Иисуһу ордугурбуур санааттан туттарбыттарын Пилат билэр этэ. ¹⁹ Дьүүлүөрүрдүк кириэһилэтигэр олодобуна, ойоҕо киниэхэ киһи ытан: «Ол Кырдьыксыт Киһиэхэ туох да куһаҕаны онорума. Бөлүүн түһээн Кини туһуттан эрэй-буруй бөбөтүн көрдүм», – диэн илдьиттээбитэ. ²⁰ Ол эрээри архиерейдар уонна аҕа баһылыктар норуоту кигэн Варавваны босхолотторор, оттон Иисуһу өлөртөрөр курдук көрдөһүннэрбиттэрэ.

²¹ Баһылык кинилэртэн хат ыйыппыта: «Бу икки киһиттэн хайатын босхолотооххутун баҕараҕыты?» «Варавваны!» – дэспиттэрэ.

²² «Оччоҕо Христос диэн ааттаах Иисуһу хайыыбыны?» – Пилат ыйыппыта.

«Кириэскэ тиир – Кинини!» – диэн хаһытаспыттара бука бары.

²³ «Кини туох куһаҕаны онорбутай?» – Пилат ыйыппыта.

«Кириэскэ тиир – Кинини!» – өссө күүскэ үгүлэспиттэрэ.

²⁴ Пилат туох да туһалаабатын, аймалҕан өссө күүһүрэн иһэрин көрөн, уу аҕалтаран, норуот көрөн турдаҕына, илиитин сууммута: «Бу Кырдьыксыт Киһи хааныгар ‡ мин буруйум суох. Эһиги эппиэттиэххит!»

²⁵ Норуот киниэхэ: «Буруйа биһиэхэ итиэннэ биһиги оҕолорбутугар түстүн!» – диэн хардарбыта.

²⁶ Онуоха Пилат Варавваны босхолообута, оттон Иисуһу кымһыынан таһыйтаран баран †† кириэскэ тиирдэрэ биэрбитэ.

Рим буйуннара Иисус Христуһу элэк оностоллор

²⁷ Баһылык буйуннара Иисуһу дыбарыас тиэргэнигэр хаһаарымаҕа илдьэн, тула бүтүн этэрэсти муспуттара. ²⁸ Таһаһын устан баран, санныгар кыһыл сону †† саба бырахпыттара; ²⁹ төбөтүгэр хатыылаах ыарҕаттан өрүллүбүт венок кэтэрдиттэрэ, уҥа илиитигэр торуоска

†† Варавва – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Иисус Варавва». ‡ Бу Кырдьыксыт Киһи хааныгар – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Бу Киһи хааныгар». †† Таһыйтаран баран – тириллэргэ ууруллубут киһини унуох, тимир тигиллибит тирии кымһыытынан таһыйаллара, оччоҕо киһи этэ унуобар тийэ тырыта барара. †† Кыһыл сон – Рим буйуна бүрүнэр кыһыл плащ соно.

† Понтий Пилакка – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Пилакка».

туттарбытара, ол кэннэ иннигэр сөһүргэстээн туран: «Иудей Ыраахтаабыта туругурдун!» – диэн күлүү-элэк оностон эбэрдэлээбиттэрэ. ³⁰ Итиэннэ Киниэхэ силлээбиттэрэ-хаахтаабытара, торуосканы ылан, төбөбө охсуолаабытара. ³¹ Дуоһуя күлүү-элэк оностон баран, кыһыл сонун устан Бэйэтин таһаһын тангыннарбытара уонна өлөрө илдьибиттэрэ.

Кириэскэ тирири

³² Куораттан тахсан иһэн, аара Симон диэн Киринеяттан төрүттээх киһини көрсүбүттэрэ. Киниэхэ күһэйэн туран Иисус кириэһин сүктэрбиттэрэ. ³³ Голгофа, ол аата «Бас унуоҕа» диэн ааттаах сиргэ кэлэн, ³⁴ үөстээх арыгыны иһэрдэ биэрбиттэрин Иисус амсайан көрөн баран, иһиэн баҕарбатаҕа. ³⁵ Кинини кириэскэ тиирэн баран, сэрэбиэй быраҕан, таһаһын үллэстибиттэрэ, ³⁶ уонна аттыгар манаан олорбуттара. ³⁷ Төбөтүн үрдүнэн буруйун көрдөрөр «Бу Иисус, иудей Ыраахтаабыта» диэн суруктаах хаптаһыны саайбытара. ³⁸ Иисуһу кытта бииргэ өссө икки ороспуойу тиирбиттэрэ: биирин Кини уна өттүгэр, атынын ханас өттүгэр.

³⁹ Аһан иһээччилэр, төбөлөрүн кэбингэтэ-кэбингэтэ: ⁴⁰ «Ээй, Танара Дьэитин урусхаллаан баран үс күнүнэн туттааччы! Танара Уола буоллахына, Бэйэҕин быыһан, кириэскиттэн түс!» – диэн үөбүн аһаллара.

⁴¹ Архиерейдар сокуонньуттардыын уонна аҕа баһылыктардыын эмиэ күлүү гыммытара: «⁴² Атыттары быыһыыра, оттон Бэйэтин быыһанар кыаҕа суох! Израиль Ыраахтаабыта эбит буоллаҕына, сибилегин кириэстэн түстүн, оччоҕо биһиги Кинини итэбэйиэхпит. ⁴³ Эрэнэрэ бэрдэ дии, Танара Кинини сөбүлүүр буоллаҕына, билигин эрэйтэн быыһаатын ээ. „Танара Уолабын“ дэнэр этэ буолбаат!» ⁴⁴ Аттыгар тириллэн турар ороспуойдар эмиэ Кинини үөхпүттэрэ.

Иисус Христос өлүүтэ

⁴⁵ Алта чаастан тобус чааска диэри [†] сир үрдүгэр ыас харана бүрүүкээн турбута. ⁴⁶ Тобус чаас саҕана Иисус улаханлык хаһытаабыта: «Или, Или! Лама савахфани?» (Ол аата, тылбаастаахха: «Танарам! Танарам! Тоҕо Эн Миигин хааллардын?» – диэн.)

⁴⁷ Аттыгар турбут дьонтон сороҕо ону истэн: «Илияны ынырар», – дэспиттэрэ.

⁴⁸ Сонно биирдэстэрэ сүүрэн тийэн гуупкаҕа уксууһу оборторбута уонна тайахха иилэн баран, иһэрдээри, Кини уоһугар даҕайбыта. ⁴⁹ Оттон атытара эппиттэрэ: «Бэйи тохтоо эрэ, Илия Кинини быыһыы кэлэр эбит дуу, суох дуу, көрүөххэ».

⁵⁰ Иисус өссө төгүл улаханлык хаһытаат, тыына быстыбыта.

[†] Алта чаастан тобус чааска диэри – күн ортотуттан күнүс үс чааска диэри.

⁵¹ Дьэ онуоха Танара Дьэитин иһинээҕи быыһа үөһэттэн аллараанна диэри икки ангыы хайа барбыта; сир хамсаан дьыгидийбитэ, очуос таастар хабырыттыбытара, ⁵² хоруоптар аһыллыбытара, сибэтийдэртэн элбэх киһи тиллэн, хоруоптарыттан тахсыбытара. ⁵³ Кэлин, Иисус тиллибитигэр кинилэр сибэтиэй куоракка киирбиттэрин элбэх дьон көрбүттэрэ.

⁵⁴ Сир хамсааһынын онно туох буолбутун барытын көрөн турбут сотник итиэннэ кинини кытта бииргэ Иисуһу манаабыт харабыллар: «Кини чаччы Танара Уола эбит!» – диэн улаханлык куттаммытара.

⁵⁵ Иисуһу Галилеяттан ыла батыһан кэлбит, Киниэхэ сулууспалаабыт үгүс дьахталлар ыраахтан итини барытын көрөн тураллара. ⁵⁶ Олор ортолоругар Мария Магдалина, Иаковтаах Иосия ийэлэрэ Мария уонна Зеведей уолаттарын ийэлэрэ бааллара.

Иисус Христуу харайыы

⁵⁷ Киэһэрбитигэр Аримафеяттан төрүттээх Иосиф диэн баай киһи, эмиэ Иисус үөрэнээччитэ, тийэн кэлбитэ. ⁵⁸ Кини Пилакка кэлэн Иисуһу көрдөөбүтэ. Пилат биэрэллэригэр дьаһайбыта. ⁵⁹ Иосиф тийэн Иисуһу ылан ыраас танаска суулаабыта уонна ⁶⁰ очуоска хаһан оноһуллубут бэйэтин саҕа хоруобугар илдьэн сытыарбыта; барарыгар аанын улахан таһынан бүөлээбитэ. ⁶¹ Оттон Мария Магдалина уонна атын Мария хаспах иннигэр олорон хаалбытара.

Хоруоп таһыгар манабыл туруоруу

⁶² Сарсыныгар Бэлэмнэнии күнүн ^{††} кэнниттэн, архиерейдар уонна сокуонньуттар мустаннар, Пилакка кэлбиттэрэ: «⁶³ Тойоммут! Биһиги били албынныыт тыыннаах сылдьан „Үс күн буолан баран тиллиэҕим“ диэн эппитин өйдөөн кэллибит. ⁶⁴ Аны үөрэнээччилэрэ түүн кэлэн уоран ылан баран, норуokka тилиннэ диэн кэпсиэхтэрин сөп, онон бу үс хонук туолуор диэри, хоруобу манатарга бирикээстээ. Кэнники албына бастакытынааҕар өссө куһаҕан буолуоҕа».

⁶⁵ Пилат эппитэ: «Эһиги бэйэҕит харабыллааххыт, онон хайдах билэргитинэн баран харабыллаан».

⁶⁶ Кинилэр тийэннэр, хаспах аан таһын хам бэчээттээн баран аттыгар манабыл туруорбуттара.

Иисус Христос тиллиитэ

28 Субуота ааспыта. Нэдиэлэ бастакы күнүгэр, сарсыарда бэрт эрдэ, Мария Магдалина уонна атын Мария хоруобу көрө барбытара.

² Эмискэ күүстээх сир хамсааһына буолбута: Халлаантан Айыы Тойон Аанньала түһэн, хаспах

^{††} Бэлэмнэнии күнэ – бээтинсэ, субуота бырааһынньыгар бэлэмнэнэр күн.

аан тааһын сыбарытан баран, таас үрдүгэр олорбута. ³ Кини сирэйэ чабылбан курдуга, тангаһа хаар манган этэ; ⁴ харабыллар, титирэстэһэ түһээт, уолуйбуттара бэрдиттэн өлбүт курдук таалан хаалбыттара.

«⁵ Оттон эһиги куттаныман, – диэбитэ Аанһал дьахталларга. – Мин билэбин: эһиги кириэскэ тириллибит Иисуһу көрдүүгүт. ⁶ Кини манна суох: Бэйэтэ эппитин курдук тиллибитэ. Кэлэн көрүң, Айыы Тойон † сыппыт сирэ бу баар. ⁷ Уонна түргэнник үөрэнээччилэригэр тийэн „Иисус өлбүттэртэн тиллибит, эһигини Галилеяҕа көһүтэр. Кинини онно көрүөххүт“ диэн этин. Эһиэхэ тугу эппиппин өйдөөн кэбиһин».

⁸ Кинилэр хаспахтан бэрт тиэтэлинэн тахсан, улаханник куттанан да, үөрэн да, Кини үөрэнээччилэригэр кэпсии сүүрбүттэрэ. ⁹ Үөрэнээччилэргэ биллэрэ баран истэхтэринэ ††, эмискэ Иисус утары көрсөн: «Үөрүн-көтүн!» – диэн эбэрдэлээбитэ. Дьахталлар сүүрэн кэлэн, Кини иннигэр сөһүргэстии түспүттэрэ, атабын кууспуттара.

¹⁰ «Куттаныман, – диэбитэ Иисус, – баран бырааттарбар этин, Галилеяҕа тийдиңнэр. Миигин онно көрүөхтэрэ».

Харабыллары атыылаһы

¹¹ Кинилэр барбыттарын кэннэ, сорох харабыллар куоракка кэлэн, туох буолбутун барытын

† Айыы Тойон – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Кини». †† Үөрэнээччилэргэ биллэрэ баран истэхтэринэ – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

архиерейдарга кэпсээбиттэрэ. ¹² Анараанһылар аҕа баһылыктары кытары түмсэн сүбэлэһэн баран, харабылларга элбэх харчыны биэрбиттэрэ ¹³ уонна эппиттэрэ: «Эһиги дьонно түүн, утуяа сыттаһытына, үөрэнээччилэрэ кэлэннэр, Кинини уоран ылбыттар диэн кэпсээн. ¹⁴ Оттон сурах баһылыкка тийдэбинэ, биһиги кинини тылбытыгар киллэриэхпит, эһигини моһуоктатахпыт суоҕа». ¹⁵ Харабыллар, харчыны ылан баран, хайдах кикпиттэрин курдук кэпсээбиттэрэ; бу сурах иудейдар ортолоругар кизнник тарҕанан, күн бүгүңнэ да диэри баар.

Улуу Сорудах

¹⁶ Уон биир үөрэнээччи Галилеяҕа, Иисус ыйбыт хайатыгар барбыттара. ¹⁷ Кинилэр, Иисуһу көрөн, сөһүргэстээн туран Киниэхэ сүгүрүйбүттэрэ, оттон сорохторо саарбахтаабыттара. ¹⁸ Иисус кэлэн кинилэри кытта кэпсэппитэ. Кини эппитэ: «Халлаанга да, сиргэ да былаас барыта Миэхэ бэрилиннэ. ¹⁹ Онон баранһыт, бары норуоттары Мин үөрэнээччилэрим буолалларыгар уһуйун. Кинилэри Аҕа уонна Уол уонна Сибэтиэй Тыын аатыгар сүрэхтээн уонна ²⁰ эһиэхэ тугу соруйбуппун барытын толорорго үөрэтин. Оттон Мин, үйэ бараныар диэри, өрүү эһигинниин бииргэ буолуом». Аминь ‡.

‡ Аминь – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох.

МАРК

Иоанн Сүрэхтээччи суол солуур

1 Танара Уола Иисус Христос туһунан Евангелие сажаланыыта.

² Пророктар кинигэлэригэр †: «Көр бу, Эн иннигэр Мин илдьит киһибин ыытабын, кини Эн барар суолгун солуба; ³ иччитэх сиргэ үөгүлээччи сангата: „Айыы Тойон барар суолун солоон, Кини ыллыктарын көннөрүң“, – диэн суруллубутун курдук, ⁴ кураайымаҕа Иоанн кэлэн дьону, аныыларын-хараларын бырастыы гыннаралларын туһугар, аныыларын билинэн сүрэхтэнэллэригэр ыңырбыта. ⁵ Иудея дойдута бүттүүнэ итиэннэ Иерусалим олохтоохторо бука бары тахсан, аныыларын-хараларын этинэн туран, Иордан өрүскэ Иоанна сүрэхтэммиттэрэ.

⁶ Кини тэбиэн түүтэ таҕастааҕа, өттүгүнэн тирии курдааҕа, саранчанан уонна дьиикэй мүөтүнэн аһылыктанара.

«⁷ Кэннибиттэн миигиннээбэр Күүстээх иһэр, – диирэ Иоанн. – Мин тонхойон, Кини атабын таҕаһын быатын сүөрэргэ да сөбө суох киһибин.

⁸ Мин эһигини уунан сүрэхтээтим, оттон Кини эһигини Сибэтиэй Тыынынан сүрэхтиэбэ».

Иисус Христос сүрэхтэниитэ уонна тургутулуута

⁹ Ол саҕана манньк буолбута: Галилея Назаретыттан Иисус кэлэн, Иордан өрүскэ Иоанна сүрэхтэммитэ. ¹⁰ Ууттан тахсан иһэн Кини †† Халлаан арыллан эрэрин уонна Сибэтиэй Тыын холууп курдук Киниэхэ түһэн иһэрин көрбүтэ. ¹¹ Онтон Халлаантан сана дуораһыйбыта: «Мин үтүө көңүлбүн толорор Тапталлаах Уолум Эн буолабын».

¹² Сонно тутта Тыын Кинини иччитэх сиргэ илдьэ барбыта. ¹³ Иисус кураайымаҕа түөрт уон күн устата сылдыбыта, ол тухары Кинини сатана тургутан көрөрө; тулатыгар дьиикэй кыыллар сылдыбаллара, оттон Аанньаллар Киниэхэ көмөлөһөллөрө.

† Пророктар кинигэлэригэр – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Исайя пророк кинигэтигэр». Бу быһа тардыы Малахия уонна Исайя пророктартан ылыллыбыт. Илдьит киһи – «ангелос» диэн грек тыла икки суолталаах:

«Аанньал» уонна «Танара илдьиккэ ыппыт киһитэ». †† Кини – эбэтэр «кини» (Иоанн).

Маннайгы үөрэнээччилэрэ

¹⁴ Иисус, Иоанн хаайыллыбытын кэннэ, Галилеяҕа кэлэн, Танара Саарыстыбатын Евангелиетын ‡ иһитиннэрбитэ. ¹⁵ «Кэм-кэрдии кэллэ, – диирэ Кини. – Танара Саарыстыбата чугаһаата! Аныыгытын билинэн, Танараҕа эргиллин, Евангелиены итэбэйин!»

¹⁶ Биирдэ Иисус Галилея муоратын кытылынан ааһан иһэн, Симоннаах Андрейы көрбүтэ. Убайдыы-бырааттыылар илимнэрин муораҕа түһэрэ сылдыбаллара (кинилэр балыксыттар этилэр).

¹⁷ Иисус кинилэргэ эппитэ: «Миигин батыһың, Мин эһигини дьону илимнээччи оноруом». ¹⁸ Инньэ диэбитигэр, сонно илимнэрин хаалларан, Кинини батыһан барбыттара.

¹⁹ Кыратык бара түһээт, Кини аны Зеведей уолаттара Иаковтаах Иоанн оночоҕо илимнэрин абырахтана олороллорун көрөн, ²⁰ сонно тутта кинилэри ыңыран ылбыта. Уолаттар, аҕаларын Зеведейи үлэһиттэрин кытта оночотугар хаалларан, Иисуһу батыһан барбыттара.

Кинини быртах тыынтан босхолоһун

²¹ Капернаумна кэлбиттэрэ. Бастакы субуота күн Иисус синагогаҕа киирэн үөрэппитэ; ²² Кини үөрэтэрин дьон сөбө истибиттэрэ: Иисус сокуонньуттартан чынха атыннык – былаастаах баһылыктыы – үөрэтэрэ. ²³ Кинилэр синагогаларыгар быртах тыын мунуур киһитэ баара: ²⁴ «Һуой, Эн биһиэхэ тугун кыһалҕатай, Назарет Иисуһа? – диэн хаһыытаабыта. – Биһигини үрэйэ кэлбиккин! Кимгин мин билэбин: Эн Танара Сибэтиэйинэбин!»

²⁵ Иисус кинини бобон кытаанахтык: «Сагарыма, киһиттэн таҕыс!» – диэбитэ. ²⁶ Биртах тыын киһини чиччигинэппитинэн, улаханлык хаһыытаат, тахсан барбыта. ²⁷ Бары куттанан: «Бу аата тугуй? – дэспиттэрэ. – Бу туох сана үөрэбэй: бэл биртах тыыннары былаастаахтык буйталыыр, олоҕо Киниэхэ бас бэринэллэр!» ²⁸ Сотору Кини сураҕа бүтүн Галилея сиригэр тилийэ көппүтэ.

‡ Танара Саарыстыбатын Евангелиетын – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Танара Евангелиетын».

Иисус Христос элбэх ыарыһабы үтүөрдэр

²⁹ Иисус синагогаттан тахсаат, Иаковы уонна Иоанны кытта Симоннаах Андрей дьыэлэригэр кэлбитэ. ³⁰ Сонно Киниэхэ Симон ийэ кынна ыалдьан тиийигирэ сытарын туһунан эппиттэрэ. ³¹ Иисус чугаһаан кэлэн, кинини илииттэн ылан туруорбутугар тиийигэ ааһан, туран кинилэргэ ас тэрийбитинэн барбыта.

³² Киэһэ, күн кириитэ, Киниэхэ бары ыарыһахтары уонна абааһыга буулаппыттары ажалтаабыттара. ³³ Дьыэ ааныгар куорат дьоно барыта мустубута. ³⁴ Иисус араас ыарыылаах элбэх киһини үтүөрдүбүтэ, үгүс абааһыны дьонтон үүрэн таһаарбыта; абааһылар Кини Христос буоларын † билэллэрин иһин, сангаралларын бобор этэ.

Иисус Христос Галилея устун үөрэтэр

³⁵ Онтон сарсыарда, халлаан өссө сырдыы илигинэ, туран дьыэттэн тахсан, иччитэх сиргэ баран Тангараба үнпүтэ. ³⁶ Симон уонна кинилиин бииргэ сылдыааччылар экирэтэн тиийэн ³⁷ Кинини булан ылан: «Бары Эйигин көрдүү сылдыаллар», – диэбиттэрэ.

³⁸ Иисус эппитэ: «Биһиги атын сиргэ, чугас дэриэбинэлэргэ барыабын, Мин ологро сылдьан, эмиэ Тангара тылын иһитиннэриэх тустаахпын; Мин оннук соруқтаах кэлбитим». ³⁹ Кини Галилея усталаах-туоратынан кэрийэ сылдьан, синагогаларга үөрэппитэ, дьонтон абааһылары үүртэлээн таһаарбыта.

Аран ыарыылаабы үтүөрдүү

⁴⁰ Биирдэ аран буолбут киһи Кини иннигэр кэлэн, сөһүргэстээн туран: «Эн баҕарыан эрэ кэрэх – миигин ырааһырдыан этэ», – диэн көрдөспүтэ.

⁴¹ Иисус ыарыһабы аһынан, илиитин уунан таарыйан баран: «Ырааһырыаххын баҕарабын, ырааһыр!» – диэбитэ. ⁴² Сонно тута киһи аран ыарыыта ааһан, үтүөрэн хаалбыта.

⁴³ Иисус киниэхэ кытаанахтык эппитэ: «Көр, бу туһунан кимиэхэ да тугу да кэпсээмэ. Барангың аҕабыыкка көрдөрүн, уонна ырааһырбытын иһин, бары көрөллөрүгэр Моисей биэрэргэ соруйбут бэлэбин туттар». Маны этээт, сонно төттөрү ыппыта. ⁴⁵ Киһи тахсаат, туох буолбутун кэпсээн сурабы тарҕатан барбыта, онон Иисус куоракка аһаҕастык кириэрэ табыллыбат буолбута. Кини куорат таһынаабы бүччүм сирдэринэн сылдыыбыта. Дьон Киниэхэ сир-сир аайыттан кэлэ тураллара.

† Кини Христос буоларын – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Кини Кимин».

Босхон киһини үтүөрдүү

² Хас да күн буолан баран Капернаумна төннөн кэлээтин кытта, дьыэтигэр баар сураба иһиллэ охсубута. ² Онон элбэх дьон мустан, оннооҕор таһырдыа – аан таһыгар – киһи турар сирэ суох буолбута; Иисус дьонно Тангара тылын үөрэппитэ. ³ Киниэхэ босхон киһини илдэ кэлбиттэрэ; ыарыһабы түөрт киһи көтөбө сылдыара. ⁴ Дьон элбэҕэ бэрдиттэн хайдах да чугаһыыр † кыахтара суох буолан, Кини турар сиринэн дьыэ үрдүн көтүрэн, киһилэрин тэллэхтэри иһирдыэ түһэрибиттэрэ.

⁵ Иисус, кинилэр итэҕэллэрин көрөн, босхон киһиэхэ: «Тоойуом! Аньыын-харан бырастыы буолар», – диэбитэ.

⁶ Ону истэн баран, хас да сокуонньуттар: ⁷ «Бу Киһи тугу-тугу тыллаһарый? Тангараны холуннара турар буолбат дуо? – дии санаабыттара. – Аньыыны-хараны Тангараттан ураты ким бырастыы гынар кыахтаах үһүнүй?»

⁸ Тугу санаабыттарын билэ охсон, Иисус эппитэ: «Тоҕо итинник саныыгыт? ⁹ Хайата чэпчэкиний? Босхон киһиэхэ эн аньыын-харан бырастыы буолар диир дуу, эбэтэр туран тэллэххин ылан бар диэн этэр дуу? ¹⁰ Ол эрэри, Киһи Уола сиргэ аньыыны бырастыы гынар былаастаабын билэргит туһугар, – диэн баран, Кини босхон киһиэхэ туһаайан эппитэ: – ¹¹ Эйиэхэ этэбин: туран, тэллэххин ылан, дьыэлээ».

¹² Онуоха киһи, бары көрөн турдактарына, сонно туран кэлбитэ уонна тэллэбин ылан тахсан барбыта. Бары бэркиһээн: «Хаһан да манныгы көрө илик этибит!» – диэн Тангараны айхаллаабыттара.

Левийи ынырыы

¹³ Биирдэ эмиэ муора кытылыгар кирибитигэр дьон барыта Киниэхэ кэлбитэ. Иисус кинилэри үөрэппитэ. ¹⁴ Суол устун баран иһэн, Кини түһээн хомуйар сиргэ ологор Алфей уолун Левийи көрөн: «Миигин батыс», – диэн ынырбыта. Левий туран, Кинини батыһан барбыта.

¹⁵ Иисус, Левий дьыэтигэр кэлэн, аһаары ололбута. Үөрэнээччилэрэ, түһээн хомуйар элбэх киһи, аньыылаах атын дьон эмиэ остуолга бииргэ ололсубуттара (баһаам элбэх киһи этэ – бары Кинини батыһа сылдыаллара). ¹⁶ Сокуонньуттар – фарисейдар, Иисус аньыылаахтары уонна түһээн хомуйааччылары кытта бииргэ аһырын көрөн, үөрэнээччилэригэр: «Хайдах бу Кини түһээн хомуйааччылары уонна аньыылаахтары кытары бииргэ аһырый?» – диэбиттэрэ.

¹⁷ Маны истэн, Иисус кинилэргэ эппитэ: «Эмчиккэ өлүөр дьон буолбатах, ыарыһахтар наадыаллар.

†† Чугаһыыр – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «илдээр».

Мин кырдыксыттары буолбакка, аныылаахтары аныыларын билинэргэ ыгыра кэлбитим».

Пост туһунан ыйыты

¹⁸ Биирдэ, Иоанн да, фарисейдар да үөрэнээччилэрэ поһу тутуһа сылдьар кэмнэригэр, дьон Иисуска кэлэн: «Иоанн да, фарисейдар да үөрэнээччилэрэ тоҕо постаналларый, оттон Эн үөрэнээччилэрин тоҕо постамматтарый?» – диэн ыйыппыттар.

¹⁹ Иисус эппитэ: «Уруу малааһыныгар кэлбит ыалдьыттар күтүөтү кытта бииргэ сылдьан, постаналлар дуо? Күтүөт кинилэри кытта сылдьарын тухары, кинилэр постамматтар. ²⁰ Күтүөтү кинилэртэн былдьыыр күннэрэ кэлиэбэ, дэ оччоҕо ол күнтэн кинилэр поһу тутуһуохтара.

Саҥа уонна эргэ туһунан домох

²¹ Ким да эргэ таҥаһы саҥа таҥаһынан абырахтаабат: инньэ гыннахха, саҥа абырах силлэн түһүө, оччоҕо эргэ таҥас өссө улаханник алдьаныа. ²² Ким да саҥа көөннүбүт арыгыны эргэ симииргэ куппат: инньэ гыннахха, симири тоҕо тэбэн, арыгы да тохтуо, симиир да алдьаныа; онон саҥа көөннүбүт арыгыны саҥа симииргэ кутулуохтаах».

Субуота туһунан мөккүөр

²³ Биирдэ субуота күн Иисус бурдук үүммүт бааһынатынан ааһан испитэ, үөрэнээччилэрэ бурдук куолаһын турута тардан сии испиттэрэ. ²⁴ Фарисейдар Киниэхэ: «Көр, ол кинилэр субуота күн, Сокуону кэһэн, тугу гына сылдьалларый!» – диэбиттэрэ.

²⁵ Иисус хоруйдаабыта: «Давид кыһалбаҕа ылларан, аччыктаан сылдьан, аргыстарыныын тугу гыммыттарын, ²⁶ Авиафар архиерейдыырын саҥана кини Таҥара дьэитигэр кириэн, аҕабыыт эрэ сири ытык килиэбин сизэбитин, өссө аргыстарыгар бэрсэбитин туһунан, ама, аахпатаххыт дуо?»

²⁷ Итиэннэ эппитэ: «Киһи субуотаҕа аналлаах буолбатах, субуота киһиэхэ аналлаах. ²⁸ Онон Киһи Уола субуота да Тойоно буолар».

Хаппыт илиилээби үтүөрдүү

3 Кини синагогаҕа эмиэ кэлбитэ. Онно хаппыт илиилээх киһи баара. ² Субуота күн киһини үтүөрдэр диэн буруйдаарылар, иудейдар Иисуһу манаспыттара. ³ «Кэлэн, манна ортоку тур», – диэбитэ Кини хаппыт илиилээх киһиэхэ.

⁴ Онтон кинилэртэн ыйыппыта: «Субуота күн үтүөнү онорулуохтаах дуу, куһаҕаны дуу? Киһи олобун быһыһыр куолу дуу, өлөрөр куолу дуу?» Тугу да саҥарбатахтара. ⁵ Иисус кинилэр диэки уордайбытты көрөн баран, сүрэхтэрэ тыйыһыттан курутууан, ол киһиэхэ: «Илиигин уун», – диэбитэ. Киһи уунаатын кытта, илиитэ, чөлүгэр түһэн атын

илиитин курдук, буолбута. ⁶ Фарисейдар тахсан сонно иродианнары кытта куомуннаһан, Кинини хайдах өлөрөр туһунан сүбэлэспиттэрэ.

Үтүмэн үгүс киһи Иисус Христону батыһар

⁷ Иисус үөрэнээччилэрин кытта муораҕа барбыта; Галилеяттан, Иудеяттан, Иерусалимтан, Идумеяттан уонна Иордан унуоргутуттан кэлбит баһаам үгүс киһи Кинини батыһан иһэрэ. Кини тугу онорбутун истэн, Тирдээх Сидон уобаластарыттан дьон эмиэ биир кэм халбаһалыы анһан кэлэ турбуттара. ⁹ Киһи элбэбэ бэрдиттэн үтүрүттэриимээри, Иисус үөрэнээччилэрин онгочону бэлэмнииллэригэр соруйбута. ¹⁰ Элбэх киһини үтүөрдүбүт буолан, ыарыһах эрэ барыта Кинини таарыйаары, биир кэм саба түһэ турара. ¹¹ Быртах тыыннар, Кинини көрдөхтөрүнэ, иннигэр охтон түһэллэрэ уонна: «Эн Таҥара Уолунаҕын!» – диэн хаһыытаһаллара. ¹² Кини Кимин тыыннар кимиэхэ да эппэтиннэр диэн, Иисус кинилэр саҥаралларын кытаанахтык бобор этэ.

Уон икки Апостолы талы

¹³ Ол кэнниттэн Кини хайаҕа ыттан баран, ыгырыан баҕарбыт дьонун Бэйэтигэр ыгыртаан ылбыта; олоҕо тийээн кэлбиттэригэр, ¹⁴ кинилэртэн уон икки киһини †, Бэйэтин кытта бииргэ илдьэ сылдьаары, үөрэҕи тарбаҕтара ытаары, ¹⁵ араас ыарыыттан үтүөрдэр, дьонтон абааһылары үүрэн таһаарар былааһы биэрээри, талан ылбыта. ¹⁶ Петр диэн ааты биэрэн туран Симоны талбыта ††, ¹⁷ Зеведей Уола Иаковы, ол кэннэ кини быраатын Иоанны (иккиэннэрин «Воанергес», ол аата «этин уолаттара» диэн ааттаабыта), ¹⁸ Андрейы, Филиби, Варфоломейы, Матфейы, Фоманы, Алфей уола Иаковы, Фаддейы, Симон Кананиты ¹⁹ уонна кэлин Кинини таннаран биэрбит Иуда Искариоту талбыта.

Иисус Христос уонна Веельзевул

²⁰ Кинилэр дьэилэригэр төннөн кэлбиттэрэ ‡. Эмиэ дьон бөҕө үмүөрүһэн, килиэп да сии түһэр кыахтара суоҕа. ²¹ Чугас дьоно бу туһунан истэн, өйүттэн тахсыбыт диэн, Кинини ыла кэлбиттэрэ.

²² Иерусалимтан кэлбит сокуонньуттар: «Иһигэр Веельзевул кирибит! Ол иһин абааһылары абааһы тойонун күүһүнэн үүрэн таһаартыыр», – диэбиттэрэ.

²³ Онуоха Иисус кинилэри ыгыран ылан, домоһунан кэпсэппитэ: «Сатана сатананы киһиттэн хайдах үүрэн таһаарыай? ²⁴ Ханник да саарыстыба икки аҕыы хайыннаҕына, саарыстыба буолар

† Уон икки киһини – сорох былдьыгы гректии илиинэн суруйууга «уон икки киһини Апостолларынан ааттаан баран».

†† ‡ Кинилэр дьэилэригэр төннөн кэлбиттэрэ – сорох былдьыгы гректии илиинэн суруйууга «Кини дьэитигэр төннөн кэлбитэ».

кыаба суох; ²⁵ дьэиэ кэргэн эмиэ, икки аңыы хайыннабына, үрэллэр туруктанар; ²⁶ ол курдук, сатана бэйэтин утаран икки аңыы хайыннабына, тулуһар кыабыттан аһан, бүтэр уһуга кэлэр. ²⁷ Ким бабарар күүстээх киһи дьэитигэр киирэн баран, бу күүстээх киһини кэлгийбэккэ эрэ, кини дьэитин-уотун халыыр кыаба суох, кэлгийэн эрэ баран, халыаба. ²⁸ Кырдьыгы эһиэхэ этэбин: дьон хайдахтаах да улахан аһыыта, Танараны холуннарыыта – барыта бырастыы гыныллыаба, ²⁹ оттон ким Сибэтиэй Тыны холуннарар – ол үйэлэр тухары бырастыы гыныллыбат: кини хаһан да боруостаммат аһыытын иһин буруйданыаба». ³⁰ Кини маньы, «иһигэр быртах тыын киирбит» дииллэрин иһин, эппитэ.

Иисус Христос Ийэтэ уонна бырааттара

³¹ Иисус Ийэтэ уонна бырааттара кэлэн, таһырдыа туран эрэ, Кинини ыһыртарбыттара. ³² Кинини дьон тулалаан олордубуна: «Таһырдыа Ийэн уонна бырааттарын-балыстарын тураллар, Эйигин ыйыталлар», – диэбиттэрэ.

«³³ Кимнээгий – Мин Ийэм уонна бырааттарым? – диэбитэ Иисус, уонна ³⁴ тула олорор дьону эргиччи көрбүтэ: – Бу бааллар – Мин Ийэм уонна Мин бырааттарым. ³⁵ Ким Танара көңүлүн толорор, ол Мин быраатым, балтым уонна Ийэм буолар».

Бурдук ыһааччы туһунан домох

4 Оттон эмиэ муора кытылыгар киирэн үөрэтэн барбыта; тулатыгар көй үгүс киһи үтүрүспүтүн иһин, ууга турар оночоҕо киирэн олорбута; мустубут дьон бары Кинини сиргэ, муора кытылыгар, туран истибиттэрэ. ² Кини домохторунан бэрт элбэҕи үөрэппитэ; бу үөрэтэригэр эппитэ: «³ Истин: бурдук ыһааччы бурдугун ыһа тахсыбыт. ⁴ Ыһа сырыттабына, ыспыт сиэмэтиттэн сорҕото суол кытыытыгар түспүт, ону көтөрдөр көтөн кэлэн, тонсуйан сиэн кэбиспиттэр. ⁵ Сороҕо чычаас буорга, таастаах сиргэ, түһэн буора чараас буолан, сотору быган тахсыбыт; ⁶ күн уота сырайбытыгар үүммүт үүнүү диригник силис тарпатах буолан, хатан хаалбыт. ⁷ Сорох сиэмэтэ хатыылаах эрбэһин быһыгар түбэспит, онон хатыылаах эрбэһин саба үүнэн, бу сиэмэ астамматах. ⁸ Оттон сорох сиэмэ, өң сиргэ түһэн, ас кутан элбээн тахсыбыт: сороҕо отут, сороҕо алта уон, сороҕо сүүс төгүл үрдүк үүнүүнү биэрбит».

⁹ Кини бу домоҕун түмүктээн эппитэ: «Ким истэр кулгаахтаах истиэхтин!»

Домох суолтата

¹⁰ Соҕотоҕун хаалбытыгар аргыстара Уон Иккиэлэрдийн Кинини төгүрүйэн туран, бу домох суолтатын ыйыппытара.

«¹¹ Эһиэхэ Танара Саарыстыбатын кистэлэннэрин билэр кыах бэриллитэ, – диэбитэ Кини, – оттон ити таһынаабыларга барыта домоҕунан бэриллэр; онон кинилэр ¹² харахтарынан көрөр эрээри – көрбөттөр, кулгаахтарынан истэр эрээри – өйдөөбөттөр; оттон Танараҕа эргиллэллэрэ эбитэ буоллар, аһыылара бырастыы буолуо этэ».

Бурдук ыһааччы туһунан домох быһаарыыта

«¹³ Бу домоҕу өйдөөбөккүт дуо? – диэбитэ Иисус. – Дьэ уонна кэлэн атын домохтору хайдах өйдүүххүтү? ¹⁴ Бурдук ыһааччы Танара тылын ыһар. ¹⁵ Суол кытыытыгар ыһыллыбыт сиэмэ – ыһыллыбыт тылы истибит дьон, ол гынан баран, истээтэрин кытта, сатана тийэн кэлэн кинилэр сүрэхтэригэр ыһыллыбыт тылы уоран илдьэ барар. ¹⁶ Оттон таастаах сиргэ ыһыллыбыт сиэмэ – эмиэ тылы иһиттэллэр эрэ, тута үөрүүнү кытта ылынар эрээри, дириг силиһэ суох буолан өр тулуспат дьону сирэйдээн көрдөрөр: кэлин, кутурбан кэмэ кэллэбинэ, эбэтэр тыл туһуттан сойуолааһын сабалланнабына, кинилэр итэбэллэрин сонно сүтэрэн кэбиһэллэр. ¹⁸ Оттон хатыылаах эрбэһин быһыгар ыһыллыбыт сиэмэ – тылы истэр дьону көрдөрөр, ¹⁹ ол эрээри кинилэр сүрэхтэригэр олох сүпсүлгэнэ, баайга-дуолга умсугуйуу уонна да атын баҕа санаа киирэн, тылы саба баттаан кэбиһэр, инньэ гынан истибит тыллара туһата суох хаалар. ²⁰ Оттон өң буорга ыһыллыбыт сиэмэ – истибит тылларын ылынар дьон; кинилэр отут, алта уон, сүүс оччонон үрдүк үүнүүнү биэрэллэр».

Орон анныгар умайар сибэтиинньик

²¹ Итиэннэ Иисус кинилэргэ эппитэ: «Сибэтиинньиги уматан баран, иһитинэн саба уураары, аҕалаллар дуу, орон анныгар туруораары дуу? Олоҕор туруораары аҕалаллар буолбатах дуо?»

²² Ханньык да кистэлэн арыллыбатаҕа диэн суох, туох да кистэммит биллибэтэҕэ диэн эмиэ суох.

²³ Ким истэр кулгаахтаах истиэхтин!»

²⁴ Итиэннэ Иисус эппитэ: «Бу истибиккитин өйдөөн кэбиһин: ханньык кээмэйинэн кээмэйдиигит да, эһиэхэ эмиэ оннук кээмэйинэн кээмэйдиихтэрэ, итиэннэ эһиэхэ, истээччилэргэ †, өссө эбэн биэриэхтэрэ. ²⁵ Баардаахха өссө бэриллэбэ, туга да суохтан баара кытта былдьаныаба».

Бурдук сиэмэтин туһунан домох

²⁶ Итиэннэ Иисус эппитэ: «Танара Саарыстыбатын тугунан холобурдаан көрдөрүүххэ сөбү? Эһиги манньы санаан көрүн: киһи буорга бурдук сиэмэтин ыһар; ²⁷ түүнүн киһи утуйар, күнүһүн турар, оттон сиэмэтэ хайдах үүнэн иһэрин билбэт.

† Истээччилэргэ – сорох былдьыгы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох.

²⁸ Бурдугу сир бэйэтэ үүннэрэр: маннай күөх үнүгэс үүнэр, онтон куолас быган тахсан ас кутар; ²⁹ бурдук бустабына, хомуур сажаланар, оччоҕо киһи сиэрпэтин ылан, бурдугун быһа тахсар».

Хартыыһа сиэмэтин туһунан домох

³⁰ Итиэннэ өссө эппитэ: «Танара Саарыстыбатын тугунан холобурдаан көрдөрүүххэ, ханнык домоҕунан быһаарыахха сөбү? ³¹ Манныгы санаан көрүң: бу хартыыһа сиэмэтэ баар. Буорга ыһалларын саҕана, кини сир үрдүгэр баар сиэмэлэртэн барыларыттан саамай кыралара, ³² оттон ыспыттарын кэннэ – оҕуруот үүнээйилэриттэн барыларыттан улаханнара буолар, суон, хойуу лабааланар, онон бэл көтөрдөр, көтөн кэлэн, кини күлүгэр уйа туттар кыахтаналлар».

³³ Бу курдук, төһө истэллэрин тухары, кинилэри элбэх домоҕунан үөрөппитэ. ³⁴ Домоҕо суох кинилэргэ тугу да эппэт этэ, оттон үөрэнээччилэригэр, бэйэлэрэ эрэ хааллахтарына, барытын туспа быһааран биэрэрэ.

Силлиэни тохтотуу

³⁵ Ол күн киэһэтигэр Кини үөрэнээччилэригэр: «Унуор туоруобун», – диэбитэ. ³⁶ Онон кинилэр дьону ыталаан баран, Иисус олорор оночотугар киирэн унуор устубуттара; онно Кинини кытта атын тыылаахтар эмиэ баалара. ³⁷ Эмискэ күүстээх силлиэ түспүтэ; долгун оночону сабыта охсон, оночо уунан туолан барбыта. ³⁸ Кини бу кэмнэ олбоҕу сыттанан, куормаҕа утуяа сыппыта. Үөрэнээччилэрэ Кинини уһугуннаран: «Үөрэтээччи! Биһиги өлөн эрэрбитигэр Эн кыһаммаккын дуо?» – диэбиттэрэ.

³⁹ Кини туран тыалы буойан муораҕа: «Уурай, тохтоо!» – диэтин кытта, сонно тута тыал сэллээн, улуу чуумпу буолбута.

⁴⁰ Онуоха Иисус эппитэ: «Эһиги тоҕо маннык куттаҕаскытый? Итэбэлгит хайдах суоҕуй?»

⁴¹ Үөрэнээччилэр, ис-истэриттэн куттанан кэлэн: «Кимий – бу Кини? – дэһиспиттэрэ. – Тыал да, муора да тоҕо Киниэхэ бас бэринэллэрий?»

Куһаҕан тыын буулаабыт киһитин үтүөрдүү

5 Кинилэр муора унуоргу кытылыгар, Гадара † сиригэр, тиксибиттэрэ. ² Иисус оночоттон тахаатын кытта, өлбүт дьон харайыллыбыт таас хаспахтарыттан Киниэхэ уун-утары быртах тыынна буулаппыт биир киһи тахсыбыта. ³ Бу хоруоптар быыстарыгар дьиэлэнэр киһини, бэл сыабынан да кэлгийэн, ким да кыайан туппат этэ; ⁴ хас да төгүл хандалылаан, сыабынан кэлгийэн көрө сылдыбыттара да, сыаптарын быһыта тыытан

† Гадара – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Гергеса».

баран хандалыны хайа сынньан кэбиһэрэ, онон кинини ким да кыайан сыһыппатаҕа: ⁵ кини түүннэри-күннэри хайанан, киһи унуохтарынан ыһыыты-хаһыыты сылдыра, тааһынан бэйэтин кырбанара.

⁶ Бу киһи, Иисус иһэрин ыраахтан көрөөт, утары сүүрэн кэлбитэ уонна тонхойон баран ⁷ күөмэйин мунунан: «Эн миэхэ тугун кыһалҕатай, Иисус, Үрдүк Танара Уола? – диэн үөгүлээбитэ. – Танара туһугар Эйигиттэн ааттаһабын, миигин муннаама!» ⁸ Иисус киниэхэ: «Быртах тыын, бу киһиттэн табыс!» – диэбитин иһин, кини итинник эппитэ.

⁹ «Аатын кимий?» – диэн ыйыппыта Иисус.

«Биһиги элбэхпит, ол иһин мин аатым Легион диэн», – диэбитэ кини. ¹⁰ Итиэннэ биһигини бу дойдуттан киэр үүрүмэ диэн көрдөһөн-ааттанан барбыта.

¹¹ Онно хайа эниэтигэр сибиинньэ халын үөрэ мэччийэ сылдыра. ¹² Абааһылар Иисустан: «Сибиинньэлэргэ баран кириэхпитин, биһигини кинилэргэ ыыт», – диэн көрдөспүттэрэ. ¹³ Иисус көнүллээбитэ. Быртах тыыннар тахсан, сибиинньэлэргэ кирибиттэригэр сибиинньэ бүтүн үөрэ барыта икки тыһыынча кэринэ тумустаах – эмпэрэттэн муораҕа ыстанан тимирэн хаалбыта.

¹⁴ Сибиинньэ үөрүн бостууктара куоракка уонна дэриэбинэлэргэ сырсан тийэн бу туһунан кэпсээбиттэрэ. Онон олохтоохтор туох буолбутун көрө тахсыбыттара. ¹⁵ Иисуска кэлбиттэрэ, арай абааһы буулаабыт киһитэ – били элбэх абааһылана сылдыбыт киһи – таһаһын таннан, өлүөр өйдөнөн олороро, ону көрөн улаханлык куттаммыттара.

¹⁶ Туох буолбутун көрбүт дьон абааһыга буулаппыт киһи хайдах буолбутун, сибиинньэлэр туох буолбуттарын кинилэргэ кэпсээн биэрбиттэрэ.

¹⁷ Олохтоохтор ону истэн баран, Иисуһу биһиги дойдубутттан бар диэн көрдөспүттэрэ.

¹⁸ Иисус оночоҕо кирибитигэр абааһыга буулата сылдыбыт киһи, Кинини кытта бииргэ сылдыаары, көрдөспүтэ, ¹⁹ ону Кини көнүллээбэтэҕэ. «Дьиэбэр, дьонгор баран Айыы Тойон эйигин аһынан, тугу онорбутун кэпсээ», – диэбитэ. ²⁰ Киһи Уон Куорат уобалаһыгар тийэн, Иисус кинини үтүөрдүбүтүн туһунан кэпсээн барбыта; истибит эрэ барыта бэркиһээбитэ.

Өлбүт кыыс уонна ыарыһах дьахтар

²¹ Иисус оночоҕо олорон эмиэ унуоргу кытылга туораабытыгар тула көй үгүс дьон мустубута. Кини муора кытылыгар сылдыбыта. ²² Арай биир Иаир диэн ааттаах киһи, синагога тойотторуттан биирдэстэрэ, тийэн кэлэн, Иисус атаҕар умса түһэн: ²³ «Кыысчааным быстаары сытар; Эн барангың киниэхэ илиигин уурдаргың, оҕом үтүөрүө, тыыннаах хаалыа этэ», – диэн көрдөспүтэ-ааттаспыта. ²⁴ Иисус кинини кытта барсыбыта.

Кэнниттэн дьон халбагалыы ыга анньан батыһан испитэ. ²⁵ Уон икки сыл устата хаана баран эрэйдэммит биир дьахтар ²⁶ (кени элбэх эмчиккэ эмтэтэн, үбүн бараабыта гынан баран туһаламматаҕа – туруга эбии ыараабыта) ²⁷ Иисус туһунан истэн, дьон быыһынан киирэн, Киниэхэ кэнниттэн чугаһаан кэлбитэ уонна таҥаһын таарыйбыта. ²⁸ «Таҥаһын да таарыйдахпына, экчи үтүөрүөм», – диирэ кени. ²⁹ Таарыйаатын, хаана барара тохтоон үтүөрэн хаалбыта, ону бүтүн этинэн-хаанынан билбитэ.

³⁰ Бу кэмнэ Иисус, Киниттэн күүс тахсыбытын билэн, кэннин хайыһан: «Мин таҥаспын ким таарыйда?» – диэн дьонтон ыйыппыта.

³¹ «Эйигин дьон ыга анньан турарын көрөбүн ди, уонна хайдах ким таарыйда диигиний?» – дэспиттэрэ үөрэнээччилэрэ.

³² Иисус Кинини таарыйбыт дьахтары көрдөөн, тула көрбүтэ. ³³ Субу аҕай туох буолбутун билэн титирэс буола куттаммыт дьахтар Кени атаһын тумсугар сиргэ бүк түһэн, барытын кырдьыгынан кэпсээн биэрбитэ.

³⁴ «Кыыһым, эйигин итэбэлин быыһаата, – диэбитэ Иисус. – Чэ, эйэни кытта дьиэлээ уонна аны итинник ыалдьыма».

³⁵ Кени маны этэ турдабына, синагога тойонугар дьиэтиттэн кэлэннэр: «Кыыһын быһынна. Үөрэтээччини туохха сүпсүгүрдүөххүнүй?» – диэбиттэрэ.

³⁶ Онуоха Иисус бу эппиттэрин истэн [†], синагога тойонугар: «Куттаныма, итэбэй эрэ», – диэбитэ.

³⁷ Петртан, Иаковтан уонна Иаков быраата Иоантан ураты атын ким даҕаны Кинини кытта барсарын Иисус көнгүллээбэтэ. ³⁸ Синагога тойонун дьиэтигэр кэлбиттэрэ. Иисус аймалбан буолбутун – ытыыр-сонгуур, энэлийэр дьону көрбүтэ. ³⁹ «Тоҕо айманабыт-ытаһабыт? – диэбитэ Кени дьиэбэ киирэн. – Оҕо тыыннаах, утуяа сытар». ⁴⁰ Кинини күлүү гыммытара.

Иисус, барыларын таһаартаан баран, оҕо аҕалаах ийэтин уонна Бэйэтин үс үөрэнээччитин илдьэ кени сытар хоһугар киирбитэ итиэннэ кыысчааны илиититтэн ылан баран, киниэхэ туһаайан:

⁴¹ «Талифа куми!» – диэбитэ. (Ол аата, тылбаастаатахха, «Кыысчаан, эйиэхэ этэбин, тур!»)

⁴² Кыыс сонно туран, хааман барбыта; кени сааһа уон иккитэ этэ. Маны көрбүт дьон сөрү диэн сөхпүттэрэ. ⁴³ Иисус бу туһунан ким да билиэ суохтаах диэн кинилэри кытаанахтык сэрэтэн баран, кыыһы аһаталларыгар соруйбута.

Чиэстэммэт пророк

6 Мантан тахсан Иисус дойдутугар тийбитэ, үөрэнээччилэрэ батыһан барбыттара. ² Субуота буолбутугар Кени синагогаҕа киирэн үөрэппитэ. Үөрэтэрин истибит дьон үксэ: «Бу Киһи хантан

[†] Бу эппиттэрин истэн – эбэтэр «бу эппиттэригэр кыһаммакка».

маны удьуордаата? – диэн сөбүллөрө. – Хайдахтаах муударай өй бэриллбитий, хайдахтаах дьиктилэри онороруй! ³ Кени Мария уола, Иаков, Иосия, Иуда уонна Симон бырааттара, болуотунньук буолбатах этэ дуо? Эдьийдэрэ-балыстара манна, биһигини кытта, бааллар буолбаат?» Онон Кинини итэбэйбэтэхтэрэ.

⁴ Иисус кинилэргэ эппитэ: «Чиэстэммэт пророк диэн суох, арай кинини дойдутугар, дьиэтигэр-уотугар чиэстээбэттэр». ⁵ Кени онно ханнык да дьиктини кыайан онорботоҕо, аҕыйах ыарыһабы илиитин ууран үтүөрдүбүтэ. ⁶ Кинилэр итэбэйбэттэрин Иисус сөбүөрө.

Уон икки Апостолы ыытыы

Кени чугастаабы дэриэбинэлэринэн сылдьан үөрэппитэ. ⁷ Онтон Уон Иккиэлэрин ыңыран ылан иккилии гынан, Евангелиены биллэртэрэ ыыталаан барбыта; баралларыгар быртах тыыннары үүрэн таһаартыыр былааһы биэрбитэ; ⁸ суолга тайах мастан ураты тугу да ылбаттарыгар, килиэби да, матаҕаны да, курдарыгар алтан харчыны да уктубаттарыгар, ⁹ атахтарыгар судургу сандалия кэтэллэригэр, уларыттар таҥаһы ылбаттарыгар эппитэ. «¹⁰ Ханнык эмэ ыалга түстэххитинэ, ол сиртэн барыаххытыгар диэри ханна да көһүмэн, – диэбитэ Кени. – ¹¹ Оттон ким эмэ эһигини киллэрбэтэбинэ, эбэтэр истиэн баҕарбатабына, кинилэри утары туоһу буоллун диэн, тахсан иһэннит, атаххыт быылын кытта тэбээн хаалларын. Кырдьыгы эһиэхэ этэбин: Дьүүл күнүгэр ол куоракка Содомнаах Гоморратааҕар ордук ыарахан буолуоҕа ^{††}». ¹² Кинилэр баран дьону аһыыны билинэргэ ыңырбыттара, ¹³ дьонтон элбэх абааһыны үүрэн таһаарбыттара уонна үгүс ыарыһабы арыынан обунуохтаан үтүөрдүбүттэрэ.

Иоанн Сүрэхтээчи өлүүтэ

¹⁴ Ирод [‡] ыраахтаабы Иисус туһунан истэн (Кени аата киэнник биллибитэ): «Ити Иоанн Сүрэхтээчи тиллэн араас дьиктини онорон эрдэбэ», – диэбитэ.

¹⁵ Атыттар буоллабына бу Илия дииллэрэ, оттон сорохтор эмиэ былыргы пророктартан биирдэстэрин курдук пророк кэлбит дэһэллэрэ.

¹⁶ Итинник кэпсэтэллэрин иһиттэбинэ, Ирод: «Суох, ити Иоанн – мин моонньоох баһын быстарбыт киһим – тиллибит», – диирэ. ¹⁷ Бу Ирод, ойох ылбыт дьахтарыттан, быраатын Филипп ойобуттан Иродиадаттан сылтаан, Иоанны туттаран ылан, хаайыыга бырахтарбыта, ¹⁸ тоҕо диэтэххэ, Иоанн кинини: «Быраатын ойобун ыларын сизэр суох быһыы», – диэн буйсаара.

¹⁹ Иродиада буоллабына Иоаннга өстүйэн, кинини өлөрүөн баҕарара да, ол хайдах да кыаллыбат этэ.

^{††} Кырдьыгы эһиэхэ этэбин: Дьүүл күнүгэр ол куоракка Содомнаах Гоморратааҕар ордук ыарахан буолуоҕа – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар. [‡] Ирод – Ирод Антипа, Улуу Ирод уола.

²⁰ Иоанн кырдыксыт, сибэтиэй киһи буоларын Ирод билэр буолан, киниттэн саллара, ол иһин кинини харыстыыра; Иоанн этэрин толорон Ирод элбэҕи онгороро †, кини тылын-өһүн сөбүлээн истэрэ.

²¹ Биирдэ Ирод төрөөбүт күнүн бэлиэтиир малааһыныгар үрдүк сололоох үдүмэрдэрин, сэриитин тойотторун уонна Галилея аҕа баһылыктарын ыңырбытыгар тобоостоох күн дьэ үүммүтэ. ²² Иродиада кыыһа †† киирэн үгкүүлээн, Ирод уонна кини ыалдьыттарын санааларын таппыта, онон ыраахтааҕы кыыска: «Тугу да көрдөө – барытын биэриэм!» – диэн эрэннэрбитэ. ²³ Кини өссө андаҕайбыта: «Көрдөөбүккүн барытын, саарыстыбам анаарын кытта биэриэм».

²⁴ Кыыс тахсан ийэтиттэн: «Тугу көрдүүбүн?» – диэн ыйыппыта.

«Иоанн Сүрэхтээчи баһын», – диэбитэ ийэтэ.

²⁵ Кыыс сонно тута тиэтэйэ-саарайа ыраахтааҕыга төттөрү киирбитэ: «Эн сибилегин Иоанн Сүрэхтээчи баһын бүлүүдэҕэ ууран миэхэ аҕалан биэриэххин баҕарабын».

²⁶ Ыраахтааҕы курутуйбута эрээри, ыалдьыттарын иннигэр биэрбит андаҕарын кэһимээри, кыыска akkaастыан баҕарбатаҕа. ²⁷ Онон тус харабылын ыңыран ылан, Иоанн баһын аҕаларга соруудахтаан ыыппыта. Харабыл киһитэ хаайыыга тийиэн, Иоанн моонньоох баһын быһан баран, ²⁸ бүлүүдэҕэ ууран, кыыска аҕалан туттарбыта, кыыс ону ийэтигэр биэрбитэ. ²⁹ Иоанн үөрэнээччилэрэ бу туһунан истэн, кэлэн кинини ылан, харайбыттара.

Биэс тыһыынча киһини аһатыы

³⁰ Апостоллар Иисуска төннөн кэлэн тугу гыммыттарын, дьону туохха үөрөппиттэрин кэпсээбиттэрэ. ³¹ «Бүөм сиргэ бэйэбит эрэ барангыт сынньана түһүн», – диэбитэ Иисус. Дьон биир кэм кэлэ-бара турар буолан, кинилэр аһыыр да кыахтара суоҕа. ³² Онон оночоҕо бэйэлэрэ эрэ олон, ким да билбэтинэн иччитэх сиргэ устубуттара. ³³ Ол эрээри баран эрэллэрин көрөн, бэрт үгүс киһи кинилэри билэ охсубута; бары куораттан барытыттан сылдыар сатыы дьон кинилэри күөйэ сүүрэн иннилэригэр түһэн Киниэхэ үмүөрүспүттэрэ. ³⁴ Иисус оночоттон тахсан, көй үгүс киһи мустубутун көрөн, маныйыта суох барааннар курдуктарын иһин, аһыммыта, онон кинилэри элбэххэ үөрэтэн барбыта.

³⁵ Онтон, күн ырааппытыгар, үөрэнээччилэрэ кэлэн эппиттэрэ: «Бу иччитэх сир, күн да киэһэрдэ, ³⁶ онон дьону ыыталаа; чугастааҕы дэриэбинэлэргэ, сэлиэнньэлэргэ баран аһыыр астарын атыыластыннар».

† Иоанн этэрин толорон Ирод элбэҕи онгороро... – сорох былтыгы гректии илиинэн суруйууга «Иоанн этэрин иһиттэбинэ, Ирод улаханлык симиттэрэ...» †† Иродиада кыыһа – сорох былтыгы гректии илиинэн суруйууга «кыыһа Иродиада».

³⁷ «Эһиги кинилэргэ аста биэрин», – диэбитэ Иисус.

«Бараммыт, икки сүүс динарийга килиэп атыылаһан аҕалан, аһатыах бэйэбит дуу?» – дэһиспиттэрэ үөрэнээччилэрэ.

³⁸ «Эһиги төһө килиэптээххитий? – Иисус ыйыппыта. – Баран көрүн».

Төһө баарын көрөн баран, үөрэнээччилэр: «Биэс килиэби кытта икки балык баар», – диэбиттэрэ.

³⁹ Кини дьону күөх окко бөлөх-бөлөх ололорлоругар соруйбута. ⁴⁰ Сүүстүү, биэс уоннуу буола-буола бары кэккэлэһэ ололорбуттара. ⁴¹ Иисус биэс килиэби кытта икки балыгы ылан баран, халлаан диэки көрөн туран Таһараҕа махтаммыта уонна килиэби тоһутан үөрэнээччилэригэр, дьонго түнэтин диэн, биэртэлээбитэ. Икки балыгы эмиэ барыларыгар үллэрбитэ. ⁴² Бары тото-хана аһабыттара. ⁴³ Ол кэннэ өссө ордубут килиэби кытта балыгы хомуйбуттара, уон икки толору тымтай буолбута. ⁴⁴ Манна барыта биэс тыһыынча кэринэ киһи аһабыта.

Уу устун хаамыы

⁴⁵ Сонно, Иисус дьону ыыталыыр кэмигэр, үөрэнээччилэрин оночоҕо олордон муора унуор баар Вифсаидаҕа ыыппыта. ⁴⁶ Дьону ыытан баран, Кини хайа үрдүгэр үнэ тахсыбыта.

⁴⁷ Киэһэ оночо муора үөһүгэр тийбитэ. Бу кэмгэ Иисус кытылга соботох этэ. ⁴⁸ Үөрэнээччилэрэ уун-утары үрэр тыаллыын туруулаһан, сэниэлэрэ эстибитин көрөн, Кини халлаан суһуктуйуута муора устун хааман, кинилэргэ тийиэн кэлбитэ, итиэннэ ааһа барыан баҕарбыта. ⁴⁹ Кинилэр Иисус уу нуурунан хааман иһэрин көрөннөр, сибиэн иһэр диэ санаан, хаһытаһа түспүттэрэ. ⁵⁰ Бары Кинини көрөн уолуя куттаммыттара.

«Уоскуйун: бу – Мин, куттаныман», – диэбитэ Иисус хап-сабар. ⁵¹ Сонно, оночолоругар киирээтин, тыал астан хаалбыта. Онуоха өссө ордук сөхпүттэрэ; ⁵² сүрэхтэрэ дьэбирэ бэрт буолан, Кини аҕыйах килиэбинэн үгүс киһини тоторбут дьиктитин өйдүү иликтэрэ.

Геннисарекка ыарыһахтары үтүөрдүү

⁵³ Унуор туорааннар, Геннисарет сиригэр тийиэн, кытылга тиксибиттэрэ. ⁵⁴ Оночоттон тахсыбыттарыгар олохтоохтор Иисуһу билэ охсон, ⁵⁵ чугас эргин сирдэри тилийэ сүүрэ сылдьан, ыарыһах дьону тэллэхтэри Киниэхэ, ханна баарын истэ сылдьан, аҕалтаабытынан барбыттара.

⁵⁶ Иисус – дэриэбинэлэргэ, куораттарга, уһаайбаларга – ханна да тийбитин иһин, ыарыһахтары киэн, аһаҕас сиргэ сытыартыыллара уонна, мун саатар, таһаһын тэллэҕин таарыйары көнүллүүрүгэр көрдөһөллөрө. Таарыйбыт дьон үтүөрэн иһэллэрэ.

Өбүгэлэр үгэстэрэ

7 Фарисейдар уонна хас да сокуонньут, Киниэхэ Иерусалимтан кэлэннэр, ² Кини сорох үөрэнээччилэрэ килиэби «быртах» илиилэринэн, ол эбэтэр сууммакка эрэ, сииллэрин көрөн, сэмэлээбиттэрэ. (³ Фарисейдар, эмиэ атын иудейдар курдук, өбүгэлэрин үгэстэрин тутуһан, илиини тононоххо диэри кичэйэн суунар сиэри-туому онорон эрэ баран, аһыыллар этэ; ⁴ баһаартан кэлэн баран эмиэ, ыраастаммакка эрэ, аһаабаттара; итиэннэ онтон да атын элбэх үгэстээх этилэр: чааскыларын, купсууннарын, алтан олгуйдарын уонна ыскаамыйаларын [†] сууйар сиэри-туому тутуһаллара.)

⁵ Фарисейдар уонна сокуонньуттар Иисустан ыйыппытара: «Эн үөрэнээччилэрин өбүгэлэрбит үгэстэрин тутуспакка, тобо килиэби суумматах илиилэринэн сииллэрий?»

⁶ Кини эппитэ: «Эһиги сирэй көрбөхтөр тускутунан Исая пророк Суруйууларга өтө көрөн сөпкө да эппит: „Бу дьон тылларыгар эрэ Миигин ытыктыыллар, сүрэхтэрэ Миигиттэн ыраах.

⁷ Кинилэр Миэхэ сүгүрүйэллэрэ туох да туһата суох: үөрэтэллэрэ барыта – дьон ыйыыта-кэрдиитэ” диэн.

⁸ Эһиги Танара кэриэһин хаалларангыт, дьон үгэһин тутуһабыт, купсууннаргытын, чааскыларгытын сууйабыт, ити курдук онтон да атыны элбэҕи оноробут ^{††}.

⁹ Итиэннэ өссө эппитэ: «Бэйэ үгэһин тутуһаары, Танара кэриэһин көтүрэри эһиги бэркэ сатыыгыт.

¹⁰ Моисей „Ийэлээх аҕабын ытыктаа“ уонна „Аҕатын, биитэр ийэтин үөбээччи өлүөхтээх“ диэн эппитэ. ¹¹ Оттон эһиги буоллаҕына киһи аҕатыгар, биитэр ийэтигэр „Тугу эн миигиттэн туһанахтааҕың корван (Танараҕа бэлэх) буолла“ диэтэҕинэ, ¹² киниэхэ аҕатын-ийэтин туһугар тугу да гымматыгар көңүл биэрэҕит: ¹³ онон бэйэбит үгэскитинэн эһиги Танара тылын көтүрэҕит. Ити курдук атыны да онороргут элбэх».

Киһини туох киртитэрий?

¹⁴ Онтон мустубут дьону ыңыран ылан эппитэ: «Бары Миигин истинг уонна бу этэрбин ырыналаан көрүн: ¹⁵ тастан туох да киирбитин иһин, киһини киртитэр кыаҕа суох; киһи сүрэҕиттэн тахсыбыт – ол киһини киртитэр. ¹⁶ Ким истэр кулгаахтаах истиэхтин! [‡]»

¹⁷ Иисус мустубут дьону хаалларан, дьиэҕэ киирбитигэр үөрэнээччилэрэ Киниттэн ити домох суолтатын ыйыппытара. «¹⁸ Эһиги эмиэ толкуйа суоххут дуу? – диэбитэ Иисус. – Киһини, тастан туох

[†] Ыскаамыйаларын – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох. ^{††} Купсууннаргытын, чааскыларгытын сууйабыт, ити курдук онтон да атыны элбэҕи оноробут – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар. [‡] Ким истэр кулгаахтаах истиэхтин! – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

да киирбитин иһин, киртитэр кыаҕа суоҕун эһиги ама өйдөөбөккүт дуу? ¹⁹ Тастан туох киирбитэ киһи сүрэҕэр буолбакка, иһигэр киирэр уонна киэр таһаарыллар; онон ас барыта ыраас ^{††}».

²⁰ Итиэннэ салгыы эппитэ: «Киһиттэн тахсар – киһини киртитэр, ²¹ тобо диэтэххэ, хара санаа, содур быһыы, көссүүлэһии, уоруу, өлөрүү киһи иһиттэн, сүрэҕиттэн, тахсар; ²² инсэ-обот, өһүөн, уодаһын, сирэйэ-хараҕа суох быһыыланыы, ордугурбааһын, Танараны холуннарыы, үрдүктүк сананыы, өйө суох быһыыланыы – ²³ бу куһаҕан барыта киһи иһиттэн тахсан киһини киртитэр».

Сирофиникия дьахтарын итэҕэлэ

²⁴ Иисус мантан тахсан, Тир уонна Сидон ^{‡‡} сирдэринэн барбыта. Түһэр дьиэтигэр киирэн баран, манна баарын ким да билиэн баҕарбатаҕа эрээри, кыайан кистэммэтэҕэ. ²⁵ Биир дьахтар (кини быртах тыынна буулаппыт кыыс оҕолооҕо), Иисус кэлбитин истэн, тийээн Кини иннигэр сөһүргэстии түспүтэ. ²⁶ Бу Сирофиникияттан төрүттээх омук дьахтара этэ; кини: «Кыыспыттан абааһыны үүрэн таһаар», – диэн көрдөспүтэ.

²⁷ «Бастаан оҕолор тото аһаатыннар, кинилэр килиэптэрин ылан ыттарга бырабар табыллыбат», – диэбитэ Иисус.

²⁸ «Оннук, Тойонуом, – дьахтар сөбүлэспитэ. – Ол эрээри, ыттар эмиэ остуол анныгар оҕолор тохпунт тоорохойдоруттан сииллэр эбээт».

²⁹ Иисус эппитэ: «Чэ, бу тылын иһин дьиэҕэр төнүн. Абааһы кыыскыттан табыста». ³⁰ Дьахтар дьиэтигэр тийээн көрбүтэ, кыысчаана абааһыттан босхолонон, бэркэ холкутууйан оронугар сытара.

Тыла суох дьүлэйи үтүөрдүү

³¹ Онтон Иисус Тирдээх Сидон сириттэн тахсан ^{‡‡†}, Уон Куорат уобалаһынан Галилея муоратыгар барбыта. ³² Тыла суох дьүлэй киһини Иисуска илдэ кэлэн, киниэхэ илиитин уураыгар көрдөспүттэрэ. ³³ Иисус кинини туора сиэтэн таһааран кулгааҕар сөмүйэтин укпуга, онтон тарбаҕар силлээн баран киһи тылын таарыйбыта; ³⁴ итиэннэ халлаан диэки көрөн туран, үөһэ тыынан баран: «Еффафа!» («Чөллөрүй!») – диэбитэ. ³⁵ Сонно тута киһи кулгааҕа чөллөрүйэ түспүтэ, тыла өһүллэн, ыраас бэйэлээхтик санарар буолбута. ³⁶ Иисус, маны кимиэхэ да кэпсээбэттэрин курдук, кытаанахтык сэрэппитэ, ол эрээри төһөнөн боборо да, соччонон өссө ордук сураҕы тарҕатар этилэр. ³⁷ «Тугу барытын бэркэ сатыыр, – диэн дьон сөҕөрө. – Дьүлэйдэри истэр ғынар, тыла суохтары санардар!»

^{††} Онон ас барыта ыраас – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «онон Кини аһы барытын ыраас диэбитэ». ^{‡‡} Сидон – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох. ^{‡‡†} Тирдээх Сидон сириттэн тахсан – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Тиртэн төннөн Сидон сиринэн ааспыта».

Түөрт тыһыынча киһини аһатыы

8 Ол күннэргэ бэрт элбэх киһи мунньустан баран аһыыр астары суоһун иһин, Иисус үөрэнээччилэрин ыныран ылбыта. «² Дьону аһынабын, – диэбитэ Кини. – Миигин кытары бииргэ сылдыһыттары хайы-үйэ үс хонно; аһахтарын иһин, туохтара да суох. ³ Дьэилэригэр аччык ыттыапына, аны суолга сэниэлэрэ быстыа. Сорохторо бэрт ыраахтан кэлбиттэр».

⁴ Үөрэнээччилэрэ: «Манна, иччитэх сиргэ, хантан килиэп булан кинилэри аһатабытый?» – дэспиттэрэ.

⁵ «Эһиги төһө килиэптээххитий?» – Кини ыйыппыта.

«Сэттэ», – диэбиттэрэ.

⁶ Иисус мустубут дьону сиргэ олордон баран, сэттэ килиэби ылан Таһараба махтаммыта, уонна тоһуталаан үөрэнээччилэригэр биэрбитэ; кинилэр ону олодор дьонно түгэппиттэрэ. ⁷ Кинилэргэ өссө аһыах балык баара; ону Кини албаан баран, эмиэ үөрэнээччилэригэр биэрэн дьонно үллэртэритэ.

⁸ Бары тотуохтарыгар диэри аһаабыттары; ордубут аһы хомуйбуттары сэттэ улахан корзина буолбута.

⁹ Манна барыта түөрт тыһыынча кэринэ киһи аһабыта. Онтон Кини дьону дьэилэригэр ыталаат, ¹⁰ сонно оночоһо олодон, үөрэнээччилэрин кытта Далмануфа сиригэр устубута.

Дьикти бэлиэни эрэйи

¹¹ Онно Киниэхэ фарисейдар кэлэн мөккүһэн барбыттары. Кинилэр Иисуһу тургутан көрөн, халлаантан дьикти бэлиэтэ көрдөр диэн модьуйаллара. ¹² Иисус ыараханлык өрө тыынан баран эппитэ: «Бу көлүөнэ дьикти бэлиэни тоһо эрэйэрий? Кырдыгы эһиэхэ этэбин: бу дьонно дьикти бэлиэ көрдөрүллүө суоһа». ¹³ Итиэннэ кинилэртэн араһан, эмиэ оночоһо олодон унуор туораабыта.

Фарисейдар уонна Ирод аһытыылара

¹⁴ Үөрэнээччилэрэ килиэп ылалларын умнан барбыт этилэр – оночолоругар биир эрэ килиэптээхтэрэ. ¹⁵ «Көрүн, фарисейдар уонна Ирод аһытыыларыттан сэрэнэр буолун», – диэбитэ Иисус.

¹⁶ Үөрэнээччилэрэ бэйэлэрин икки ардыларыгар: «Ити килиэппит суоһун иһин этэр», – дэспиттэрэ.

¹⁷ Ону билэн, Иисус: «Тоһо килиэп ылбатахпыт дэһэбит? – диэбитэ. – Өссө даһаны ырыналыы, өйдүү иликкит дуо? Сүрэххит дьэбирэ кэм да аһа илик дуу? ¹⁸ Харахтаах эрээри көрбөккүт, кулгаахтаах эрээри истибэккит дуу? Уонна умуннугут дуо, ¹⁹ Мин биэс килиэби биэс тыһыынча киһиэхэ үллэрибитим кэннэ, эһиги хас тымтайы толору хомуйбуккутуй?»

«Уон иккини», – диэбиттэрэ.

²⁰ «Оттон сэттэ килиэби түөрт тыһыынча киһиэхэ үллэрибиттэр ордугун хас корзинаны хомуйбуккутуй?»

«Сэттэни», – дэспиттэрэ.

²¹ «Уонна баран өйдүү иликкит дуо?» – диэбитэ Иисус.

Вифсаидаба хараба суоһу үтүөрдүү

²² Вифсаидаба кэлбиттэрэ. Онно Киниэхэ хараба суох киһини аһалан «таарый» диэн көрдөспүттэрэ.

²³ Кини хараба суоһу сизтэн дэриэбинэ таһыгар таһаарбыта уонна харабын силинэн илитэн баран, илиитинэн саба туппута. «Туһу эмэ көрөбүн дуо?» – Иисус ыйыппыта.

²⁴ «Мас курдук барынаһан аһар дьону көрөбүн!» – диэбитэ хараба суох киһи.

²⁵ Иисус икки илиитинэн өссө төгүл кини харахтарын саба туппутугар киһи үтүөрэн туһу барытын дьэнкэтик көрөр буолбута.

²⁶ «Дэриэбинэһэ кириимэ уонна онно кимиэхэ да кэпсээмэ †», – диэн Иисус кинини сэрэтэн ыйыппыта.

«Эн Христоскун»

²⁷ Иисус үөрэнээччилэриниин Филипп Кесариятын дэриэбинэлэригэр барбыттары. Айаннаан иһэн аара Кини үөрэнээччилэриттэн: «Дьон Миигин ким дииллэрий?» – диэн ыйыппыта.

²⁸ «Сорох Иоанн Сүрэхтээччи диир, – диэбиттэрэ. – Сорох Илия, сорох пророктартан биридэстэрэ буолуо диир».

²⁹ «Оттон эһиги Миигин ким дии саныыгытый?» – диэбитэ Иисус.

«Эн Христоскун», – диэн хоруйдаабыта Петр.

³⁰ Иисус кимиэхэ да бу туһунан этимэн диэн сэрэппитэ.

Иисус Христос өлөн баран тиллиэхтээбин төлкөлүүр

³¹ Кини үөрэнээччилэригэр Киһи Уола элбэх эрэйи-муну көрүөхтээбин, аһа баһылыктар, архиерейдар уонна сокуонньуттар Кинини туора көрөн өлөрүөхтээхтэрин, ол кэнниттэн үһүс күнүгэр тиллиэхтээбин туһунан кэпсээбитэ. ³² Маны барытын аһаһастык эппитэ. Онуоһа Петр Кинини туспа ыныран ылан утары этэн, бопсон барбыта. ³³ Иисус эргиллэн үөрэнээччилэрин диэки көрөн баран, Петра кытаанахтык эппитэ: «Киэр буол Миигиттэн, сатана! Эн Таһара туһун буолбакка, киһи туһун саныыгин».

† Уонна онно кимиэхэ да кэпсээмэ – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

Иисус Христос туһугар барыттан аккаастаны

³⁴ Ол кэннэ үөрэнээччилэрин кытта бииргэ норуоту ыныран ылан эппитэ: «Ким Миигин батыһыан баҕарар, ол бэйэттэн аккаастаннын уонна кириэһин ылан Миигин батыстын. ³⁵ Ким олобун быыһыан баҕарбыт – олобун сүтэриэбэ; ким Мин туспар уонна Евангелие туһугар олобун сүтэрбит – олобун быыһаба. ³⁶ Киһи олобун алдьатан туран аан дойдуну баһылаабыта киниэхэ туох туһалаах буолуой? ³⁷ Киһи бэйэтин олобун тугунан толуйан ылай? ³⁸ Бу билинни аньыылаах, содур көлүөнэ иннигэр Миигиттэн уонна Мин тылларбыттан сааппыт киһиттэн Киһи Уола, Аҕатын килбиэннээх сырдыгынан сыдьаайан сибэтиэй Аанньаллардыын эргиллэн кэллэбинэ, эмиэ саатыаба».

9 Иисус эппитэ: «Кырдыгы эһиэхэ этэбин: бу манна турааччылартан сорохторо, өлөр өлүү амтанын билбэккэ да сылдьан, Танара Саарыстыбата улуу күүстээхтик кэлбитин көрүөхтэр».

Дьүһүн уларыыйы

² Алта күн буолан баран Иисус Петры, Иаковы уонна Иоанны илдэ үрдүк хайаба ыттыбыта; онно кинилэртэн ураты атын ким да суоҕа. Кини үөрэнээччилэрин иннилэригэр туран дьүһүнэ уларыыйан хаалбыта, ³ таһаа, сир үрдүгэр хайа да бэйэлээх танас туртатааччы кыайан туртаппатын курдук, килбэннэс, кылбаа манан буолбута. ⁴ Онтон кинилэргэ Илиялаах Моисей көстөн кэлэн Иисустуун кэпсэппиттэрэ.

⁵ «Равви, манна сылдьарбыт үчүгэй даҕаны! – диэбитэ Петр Иисуска. – Биһиги үс отууну тутуохпут: Эһиэхэ бири, Моисейга бири, Илияба эмиэ бири». ⁶ Куттаммытара бэрдиттэн, тугу да этиэн булбакка, кини итинник эппитэ.

⁷ Онтон кинилэргэ былыт сыдьаайбыта, ол быыһыттан: «Бу баар – Мин Тапталлаах Уолум, Кинини истин!» – диір сана сатараабыта.

⁸ Эмискэ тулаларын көрүммүттэрэ: тастарыгар Иисустан ураты атын ким да суоҕа.

⁹ Хайаттан түһэн истэхтэринэ, Иисус, Киһи Уола өлбүттэртэн тиллиэр диэри, тугу көрбүттэрин кимиэхэ да кэпсээбэттэрин курдук кытаанахтык сэрэппитэ. ¹⁰ Кинилэр, ону ылыммытара эрээри: «„Өлбүттэртэн тиллэр“ диэн туох баҕайынай?» – дэһэ испиттэрэ. ¹¹ Итиэннэ Киниттэн: «Сокуоньуттар тоҕо Илия инники кэлиэхтээх дииллэрий?» – диэн ыйыппытара.

«¹² Кырдык, Илия урут кэлэн барытын бэлэмниэхтээх, – диэбитэ Кини. – Оттон Киһи Уола, Суруйууларга этиллибитин курдук, элбэх эрэйи көрүөхтээх, атаҕастааххаах. ¹³ Ол эрээри Мин

эһиэхэ этэбин: Илия хайыы-үйэ кэлбитэ эрээри, кинини таптаабыттарынан дьаһайбытара. Суруйууларга кини туһунан итинник этиллэр».

Быртах тыынна буулаппыт уолу үтүөрдүү

¹⁴ Иисус үөрэнээччилэригэр төннөн кэлэн көрбүтэ †: тулаларыгар киһи бөҕө мустубут этэ; сокуоньуттар кинилэри кытта мөккүһэ тураллара.

¹⁵ Иисуһу көрөн дыктиргээбит дьон Кинини эбэрдэлии сүүрэн кэлбиттэрэ.

¹⁶ «Туох туһунан кинилэри кытта мөккүһэбитий?» – диэн ыйыппыта Иисус үөрэнээччилэриттэн.

¹⁷ Мустубут дьон быыһыттан биір киһи хоруйдаабыта: «Үөрэтээччи! Мин быртах тыынна буулаппыт тыла суох уолбун Эһиэхэ аҕалбытым.

¹⁸ Оҕобун абааһы ханна хам ылла да, сонно охторон түһэрэр. Оччоҕо оҕом, айабыттан күүгэн алла-алла, тиһин хабырынар, чиккэччи тартарар. Үөрэнээччилэргиттэн тыыны үүрэн таһаарың диэн көрдөспүтүм да, кыайбатылар».

¹⁹ «Оо, итэбэлэ суох көлүөнэ! – диэбитэ Иисус кинилэргэ. – Хаһаанна диэри эһигини кытта сылдьабын? Хаһаанна диэри эһигини тулуйабын? Кинини Миэхэ аҕалың».

²⁰ Уолу аҕалбытара. Быртах тыын буулаабыт уола, Иисуһу көрөөт да, тартаран барбыта, сиргэ охтон түһэн, айабыттан күүгэн алла-алла, төкүнүйэ сылдьыбыта.

²¹ «Манньык буолбута төһө өр буолла?» – Иисус уол аҕатыттан ыйыппыта.

«Олох кыра эрдэбиттэн, – диэбитэ аҕата. –

²² Оҕобун өлөрөөрү, элбэх төгүл ууга да, уокка да түһэрэ сатаабыта; Эн тугу эмэ кыайан оноруох буоллаххына, биһигини аһын, көмөлөс».

²³ Иисус киниэхэ эппитэ: «Итэбэйэр кыахтаах буоллаххына ††, итэбэйээччигэ туох барыта кыаллар».

²⁴ Сонно уол аҕата харабыттан уу-хаар баһан туран: «Итэбэйэбин, Тойонуом! ‡ – диэн сана аллайбыта. – Итэбэйэрбэр көмөлөс!»

²⁵ Иисус дьон саба сырсан иһэллэрин көрөн, быртах тыыны боппута: «Тыла суох дьүлэй тыын! Эһиэхэ этэбин: киниттэн табыс уонна хаһан да киниэхэ кириимэ!»

²⁶ Быртах тыын үөгүлээн баран, уолу күүскэ титирэстэппитинэн, тахсан барбыта. Уол өлбүт курдук буолан хаалбыта, ону көрөн үгүстэр: «Өллө», – дэспиттэрэ. ²⁷ Иисус уолу илиититтэн ылан өрө тарпытыгар, уол туран кэлбитэ.

²⁸ Кини дьэбэҕэ кирибитигэр үөрэнээччилэрэ атын ким да суоҕар: «Биһиги быртах тыыны киниттэн

† Үөрэнээччилэригэр төннөн кэлэн көрбүтэ – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «үөрэнээччилэргэ төннөн кэлэн көрбүттэрэ». †† Итэбэйэр кыахтаах буоллаххына – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Тугу эмэ кыайан оноруох буоллаххына диэн ол тугуй?» ‡ Уу-хаар баһан туран: Итэбэйэбин, Тойонуом! – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

тобо кыайан үүрэн таһаарбатахпытый?» – диэн ыйыппытара.

²⁹ «Абааһы ити биһин уһун мэлиппэ уонна пост † эрэ күүһүнэн үүрүөххэ сөп», – диэбитэ Иисус.

Иисус Христос өлөн баран тиллэрин өссө биирдэ этэр

³⁰ Мантан тахсан Галилея сиринэн барбытара; Иисус бу сири ким да билбэтинэн ааһыан баҕарбыта: ³¹ Кини үөрэнээччилэрин үөрэтэ-өйдөтө – Киһи Уола дьон илиитигэр бэриллиэхтээбин, Кинини өлөрүөхтээхтэрин, ол эрэри Кини өлөн баран үһүс күнүгэр тиллиэхтээбин кэпси – испитэ.

³² Бу кэпсиин өйдөөбөтөхтөрө эрэри, ыйытыахтарын дьулайбытара.

Ким саамай улаханый?

³³ Иисус Капернаумна кэлбитэ. Дьэиэбэ киирэн баран: «Аара суолга ити тугу кэпсэппиккитий?» – диэн ыйыппыта. ³⁴ Үөрэнээччилэрэ санарбатахтара. Кинилэр аара бэйэлэрин икки ардыларыгар хайалара саамай улаханый быһаарса испиттэрэ.

³⁵ Иисус олорунан баран, Уон Иккиэлэрин ынгыран ылбыта: «Ким бастакы буолуон баҕарар, ол барыларыттан бүтэник буоллун, барыларыгар чаҕар буоллун».

³⁶ Онтон оҕону ылан ортолоругар туруорбута уонна, кууһан баран, кинилэргэ эппитэ: ³⁷ «Ким манньк оҕолортон биирдэстэрин Мин аатым туһугар ылынар – ол Миигин ылынар; оттон ким Миигин ылынар – ол Миигин буолбатах, Миигин Ыппыты ылынар».

Ким биһигини утарбат – ол биһиги диэки

³⁸ «Үөрэтээччи! – диэбитэ Иоанн. – Биһиги Эн ааккынан абааһылары үүрэн таһаарар киһини көрдүбүт. Кини биһигини кытта бииргэ сылдыбат, ол иһин үүрэрин боптубут».

³⁹ Иисус эппитэ: «Киниэхэ мэйһидээмэн. Мин ааппынан дьиктини онорор киһи Миигин холуннара охсор кыаҕа суох. ⁴⁰ Ким эһигини утарбат – ол эһиги диэки. ⁴¹ Ким эһиэхэ, Христос үөрэнээччилэринэбит диэн, Мин аатым туһугар биир хончобор ууну иһэрдибит – ол, кырдьыгы эһиэхэ этэбин, ылыахтаах наҕараадатыттан матыа суоҕа.

Аньыыга уккуйуу

⁴² Оттон ким эмэ Миигин итэбэйэр бу кыралартан биирдэрин даҕаны аньыыга уккуйар буоллаҕына – киниэхэ моонньугар суоруна тааһын баайан баран, муораҕа бырахпыттара быдан ордук буолуо этэ.

⁴³ Илиин эйигин аньыыга угуйар буоллаҕына,

† Уонна пост – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

илиигин быһан ылан киэр бырах: үөнэ да өлбөт, төлөнө да сөбүрүйбэт †† гееннаҕа, умуллубат уокка, икки илиилээх бырабыллыан кэриэтэ, Олоххо бодон буолан киирбитин ордук. ⁴⁵ Атабын эйигин аньыыга угуйар буоллаҕына, атаххын быһан ылан киэр бырах: үөнэ да өлбөт, төлөнө да сөбүрүйбэт гееннаҕа, умуллубат уокка, икки атахтаах бырабыллыан кэриэтэ, Олоххо доҕолон киирбитин ордук. ⁴⁷ Харабын эйигин аньыыга угуйар буоллаҕына, хараххын онон ыл: үөнэ да өлбөт, төлөнө да сөбүрүйбэт уоттаах † гееннаҕа икки харахтаах бырабыллыан кэриэтэ, Тангара Саарыстыбатыгар анаар харахтаах киирбитин ордук.

⁴⁹ Ханньк баҕарар киһи уотунан ыраастаныаҕа, ханньк баҕарар сиртибэ туһунан туһаныаҕа ††.

⁵⁰ Туус – үтүө ас; ол эрэри аһыта аастаҕына, ону тугунан төннөрүөххүтү? Искитигэр туустаах, бэйэ-бэйэбитин кытта эйэлээх буолун †††.

Арахсыы туһунан

10 Иисус мантан тахсан, Иордан угуоргу энээринэн Иудея сиригэр кэлбитэ. Киниэхэ эмиэ дьон мустубута, Кини, үгэһинэн, ол дьону үөрэппитэ.

² Фарисейдар кэлэн Кинини холоон көрөн: «Эр киһи ойобуттан арахсара көңүллэнэр дуо?» – диэн ыйыппытара.

³ «Оттон Моисей эһиэхэ тугу ыйбытай?» – диэбитэ Иисус.

⁴ «Моисей дьахтарга арахсар суругу биэрэн баран, арахсары көңүллээбитэ», – диэн хоруйдаабытара.

⁵ Иисус эппитэ: «Эһиги сүрэххит дьэбирин иһин, кини эһиэхэ итини көңүллээбитэ. ⁶ Аан бастакыттан, аан дойду айыллыабыттан, Тангара эр киһини уонна дьахтары айбыта. ⁷ Онон „киһи ийэлээх-аҕатын хаалларан ⁸ ойобор холбоһуо ††, оччоҕо иккиэн биир эт-хаан буолуохтара“, ол аата кинилэр аны икки аһы буолбатахтар – иккиэн биир буолаллар. ⁹ Онон Тангара холбообутун киһи араарбатын».

¹⁰ Үөрэнээччилэр, дьэиэбэ киирэн баран, бу туһунан өссө биирдэ ыйыппытара. «¹¹ Ойобуттан арахсан атын дьахтары ойох ылар киһи – көссүүлэхэр, – диэбитэ Иисус. – ¹² Дьахтар эмиэ, эриттэн арахсан атын киһиэхэ эргэ тахсар буоллаҕына – көссүүлэхэр».

†† Үөнэ да өлбөт, төлөнө да сөбүрүйбэт – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар. † Уоттаах – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох. †† Ханньк баҕарар сиртибэ туһунан туһаныаҕа – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар. Былыр Иудеяҕа Тангараҕа сиртибэлиир астарын, ырааһырдын диэн, тууһуу этилэр. ††† Искитигэр туустаах буолун – «бэйэ-бэйэбитин кытта добордуу буолун» диэн суолталаах грек тылын сомоҕо домоҕо. ††† Ойобунуун холбоһуо – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

**Иисус Христос
уонна кыра оҕолор**

¹³ Таарыйдын диэн Киниэхэ кыра оҕолору аҕалтаабыттарын, үөрэнээччилэрэ чугаһаппатахтара †. ¹⁴ Иисус ону көрөн, абаран эппитэ: «Оҕолору Миэхэ аһардын, кинилэр Миэхэ кэллэлэрин мэхэйдээмэн: Танара Саарыстыбатыгар манныктар кириэллэр. ¹⁵ Кырдьыгы эһиэхэ этэбин: Танара Саарыстыбатын оҕо курдук ылымматах киһи онно кириэ суоҕа». ¹⁶ Уонна оҕолору кууһан ылан баран, илиитин ууран туран албаабыта.

Эдэр баай

¹⁷ Иисус суол устун баран эрдэбинэ, биир киһи сүүрэн кэлэн Кини иннигэр сөһүргэсти түспүтэ: «Үтүө Үөрэтээччи! Бараммат олоххо тиксэр туһугар, мин тугу гынахтаахпыный?»

¹⁸ Иисус эппитэ: «Эн Миигин тоҕо үтүө диэн ааттыгыный? Танараттан ураты үтүө ким да суох.

¹⁹ „Көссүүлэһимэ, өлөрүмэ, уорума, сымыйанан туоһулаама, албыннаама, ийэлээх-аҕабын ытыктаа“ диэн кэриэстэри эн билэбин».

²⁰ Киһи эппитэ: «Үөрэтээччи, мин итини барытын оҕо эрдэпиттэн тутуһабын».

²¹ Иисус кинини таптыы көрбүтэ. «Биир эйиэхэ тийбэт, – диэбитэ Кини. – Баран туох баардааххын барытын атыылаан дыдангыларга түнэт, оччоҕо Халлаанна баайдаах буолуон; итиэннэ кэлэн кириэскин ылан †† Миигин батыс».

²² Киһи бу тылтан санныыйан, сирэйэ-хараҕа өһөн баран хаалбыта; кини олус баай этэ.

²³ Иисус, тулатын эргиччи көрөн баран, үөрэнээччилэригэр эппитэ: «Баай дьон Танара Саарыстыбатыгар кириэллэрэ хайдахтаах ыараханы!»

²⁴ Үөрэнээччилэрэ Кини эппитин дьулай истибиттэрэ. «Оҕолоор! Баайдарыгар эрэнэр дьон Танара Саарыстыбатыгар кириэллэрэ хайдахтаах ыараханы! ‡ – Иисус хатылаан эппитэ. – ²⁵ Баай киһи Танара Саарыстыбатыгар кириэринээбэр, тэбиэн иннэ үтүнэн дөбөннүк ааһыаҕа».

²⁶ Үөрэнээччилэр бэркиһээн: «Оччоҕо ким кыайан быһанарый?» – дэһиспиттэрэ.

²⁷ Иисус кинилэр диэки көрөн баран эппитэ: «Ол дьонно кыаллыбат – Танараҕа кыаллар. Танара кыайбатаҕа диэн суох».

**Иисус Христуһу
батыспыт дьону
туох наҕараада күүтэрий?**

²⁸ Петр Киниэхэ эппитэ: «Биһиги тугу барытын быраҕан туран, Эйигин батыспыппыт».

«²⁹ Кырдьыгы эһиэхэ этэбин, – диэбитэ Иисус, – Мин туспар уонна Евангелие туһугар дьиэлэрин, убайдарын-бырааттарын, эдьийдэрин-балыстарын, ийэлэрин-аҕаларын, оҕолорун, эбэтэр сирдэрин хаалларбыттар ³⁰ билигин, бу кэмнэ, үүрүллэ да сылдьан, сүүс төгүл элбэх дьиэни, убайы-бырааты, аҕаһы-балыһы, ийэни, оҕону уонна сири булуохтара, онтон кэлэр Үйэҕэ бараммат олоххо тиксиэхтэрэ. ³¹ Үгүс бастагылар кэнники буолуохтара, кэнникилэр бастагы буолуохтара».

**Иисус Христос
өлөн баран тиллиэхтэбин
үсүһүн этэр**

³² Кинилэр Иерусалимнаан испиттэрэ: Иисус иннилэригэр иһэрэ, үөрэнээччилэрэ ытырыктата саныыллара, кэнниттэн батыһан иһэн дьулайы, куттана испиттэрэ. Кини Уон Иккиэлэрин эмиэ ыныран ылан, иннигэр туох күүтэрин кэпсээбитэ: «

³³ Дьэ, бу Иерусалимнаан иһэбит. Киһи Уолун архиерейдарга уонна сокуонньуттарга туттардахтарына, Кинини өлөрөргө ууран Танараны билбэт омуктарга биэриэхтэрэ; ³⁴ оччоҕо Кинини күлүү-элэк онгостон, силлээн, кырбаан-сынньан баран, өлөрүөхтэрэ, ол гынан баран үһүс күнүгэр Кини тиллиэҕэ».

Иаковтаах Иоанн көрдөһүүлэрэ

³⁵ Киниэхэ Зеведей уолаттара Иаковтаах Иоанн кэлэн эппиттэрэ: «Үөрэтээччи! Биһиги Эйигиттэн көрдөһүүлээхпит, ону толоруоххун баҕарабыт».

³⁶ «Тугу толоруохпун баҕарабытый?» – диэбитэ Кини.

³⁷ «Эн албан аатырдаххына, биирбитин Бэйэн уна өттүгэр, иккиспитин ханас өттүгэр олордоор», – диэбиттэрэ.

³⁸ «Тугу көрдөһөргүтүн бэйэҕит да билбэккит, – Иисус хоруйдаабыта. – Мин иһэр иһиппиттэн кыайан иһиэххит, Мин сүрэхтэнэрбинэн кыайан сүрэхтэниэххит дуо?»

³⁹ «Кыайыахпыт», – дэспиттэрэ.

Иисус эппитэ: «Мин иһэр иһиппиттэн иһиэххит, Мин сүрэхтэнэрбинэн сүрэхтэниэххит, ⁴⁰ ол эрэри Мин уна биитэр ханас өттүбэр ким олорорун Бэйэм быһаарбаппын: кимиэхэ бэлэмнэммит, ол олоруоҕа».

⁴¹ Маны истэн атын уон үөрэнээччи Иаковтаах Иоанна абарбыттара. ⁴² Иисус барыларын бииргэ ыныран ылан эппитэ: «Бары норуоттарга бас-көс дэтэр дьонно баһылыылларын, үрдүк

† Чугаһаппатахтара – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «сэмэлээбиттэрэ». †† Кириэскин ылан – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар. ‡ Баайдарыгар эрэнэр дьон Танара Саарыстыбатыгар кириэллэрэ хайдахтаах ыараханы! – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Танара Саарыстыбатыгар кириэр хайдахтаах ыараханы!»

солосоохторо тойоргуулларын эниги билэбит.
⁴³ Оттон эниэхэ оннук буолбатын: ким эниги ортобутугар улахангыт буолуон бабарбыт – эниэхэ чабар буоллун; ⁴⁴ ким эниги ортобутугар бастакыгыт буолуон бабарбыт – барыгытыгар кулут буоллун. ⁴⁵ Киһи Уола эмиэ Бэйэтигэр туһалатаары кэлбэтэбэ, Бэйэтэ туһалаары, олобун бар дьон туһугар толук биэрээри, кэлбитэ».

Хараба суох Вартимейы ҮТҮӨРДҮҮ

⁴⁶ Иерихонна кирибиттэрэ. Кини үөрэнээччилэрин уонна да атын элбэх дьону кытта Иерихонтан тахсан истэбинэ, Тимей уола Вартимей, хараба суох умнаһыт, суол кытыытыгар олороро. ⁴⁷ Аттынан Иисус Назорей ааһан иһэрин истэн, Кини: «Давид Уола! Иисус! Миигин абыраа!» – диэн үөгүлээбитэ.

⁴⁸ Үгүстэр кинини саба сангара сатаабыттара да, Вартимей өссө күүскэ үөгүлээбитэ: «Давид Уола! Миигин абыраа!»

⁴⁹ Иисус тохтоон, кинини ыңгыралларыгар соруйбута. Хараба суох киһини ыңгыран: «Куттаныма, тур, эйигин ыңгырар!» – диэбиттэрэ.

⁵⁰ Киһи, сонун устан бырабаат, туран Иисуска кэлбитэ.

⁵¹ «Тугу көрдөһүөххүн бабарабын?» – диэн ыйыппыта Иисус.

Хараба суох киһи эппитэ: «Раввуни! Мин көрөр буолуохпун бабарабын».

⁵² «Чэ, бар, итэбэлин эйигин быһаата», – диэбитэ Иисус. Сонно Вартимей харабынан көрөр буолан, суол устун Кинини батыһан барбыта.

Иерусалимна кирири

11 Иерусалим чугаһынаабы Виффагиялаах Вифанияба, Елеон хайатыгар чугаһаан иһэн, Иисус икки үөрэнээччитин инники ыйыпта: «² Бу иннигитигэр баар дэриэбинэбэ тиийин; онно киирээкитин кытта, ким да миинэ илик осела баалан турар буолуоҕа, ону сүөрэн манна аҕалың. ³ Ким эмэ бу тугу гынабыт диэн ыйыттабына, эниги „Тойоммут наадыар, сотору төннөрүөбэ“ диэн хоруйдаарың».

⁴ Үөрэнээччилэр биир быстах туора уулуссаба тиийэн, олбуор ааныгар осел оҕото баайыллан турарын булан, быатын сүөрбүттэрэ. ⁵ Онно турар сорох дьон ыйыппыттара: «Бу тугу гынабыт? Осел оҕотун тоҕо сүөрэбит?» ⁶ Кинилэр Иисус эппитин курдук хоруйдаабыттарыгар анараангылар көнүллэн ыйыппыттара. ⁷ Оселу илдэ кэлэн, үрдүгэр танастарын уурбуттара. Иисус оселу мииммитэ. ⁸ Үгүстэр суолга танастарын тэлгииллэрэ, сорохтор үүнэн турар мас лабааларын быһан ылан уураллара. ⁹ Иисуһу инниттэн-кэнниттэн арыаллаан иһээччилэр хаһытаһа испиттэрэ: «Осанна! Айыы Тойон аатыгар Кэлэн

Иһээччи алгыстаах! ¹⁰ Абабыт Давид кэлэн иһэр Саарыстыбата алгыстаах! Осанна мэнэ халлаанна!»

¹¹ Иисус Иерусалимна кэлэн, Тангара Дьэтигэр кирибитэ. Кини, барытын сирийэн көрөн баран, күн киэһэрэн, Уон Иккиэлэрин кытта Вифанияба барбыта.

Смоковницаны кырааһын

¹² Нөнүө күнүгэр, Вифанияттан тахсыбыттарыгар, Кини аччыктаан кэлбитэ; ¹³ хойуу сэбирдэхтээх смоковница турарын ыраахтан көрөн, биир эмэ отону булаайамый диэн, чугаһаан кэлбитэ даҕаны, смоква хомуллар кэмэ илик буолан, сэбирдэхтэн биир да отону булбатаба. ¹⁴ Иисус маска туһаайан: «Аны үйэ-саас тухары ким даҕаны эн отонгун сиэбэтин!» – диэбитэ. Бу эппитин үөрэнээччилэрэ истибиттэрэ.

Тангара Дьэтиттэн атыһыттары ҮҮРҮҮ

¹⁵ Иерусалимна кэлбиттэрэ. Иисус, Тангара Дьэтигэр кириэн, атыһыттары да, атылаһааччылары да үүртэлээн таһаарбыта, харчы уларытааччылар остуолларын, холууп атылааччылар ыскаамыйаларын түгнэритэ анньыталаабыта, ¹⁶ Тангара Дьэтин иһинэн ким да тугу да тутан ааһарын көнүллээбэтэбэ. ¹⁷ Итиэннэ үөрэтэригэр эппитэ: «„Мин Дьэим бары норуоттар үгэр дьээлэринэн ааттаныа“ диэн суруллубатаба этэ дуо? Ону эниги ороспуойдар ордуулара онорбуккут».

¹⁸ Сокуонньуттар уонна архиерейдар маны истэн, Кинини хайдах эмэ гынан өлөрөр ньыманы көрдөөбүттэрэ; ол эрээри норуот бүтүүнэ Кини үөрэтэр үөрэбин сөбөрүн иһин, кинилэр Иисустан куттанар этилэр.

¹⁹ Киэһэ буолбутугар Кини үөрэнээччилэрин кытта куораттан тахсан барбыта.

Куура хаппыт смоковница

²⁰ Сарсыарда эрдэ били смоковница аттынан ааһан иһэн көрбүттэрэ, мас силиһигэр тиийэ хатан хаалбыт этэ. ²¹ Петр, бэбэһэннини өйдөөн кэлээт, Киниэхэ: «Равви! Көр эрэ, Эн кыраабыт маһын хатан хаалбыт», – диэбитэ.

²² Иисус итиннэ хоруйдаан кинилэргэ эппитэ: «Эниги Тангараны итэбэйэр буолун. ²³ Кырдьыгы эниэхэ этэбин, ким бу хайаны, көтөбүллэн тахсан муораба түс дии туран, эппитим туолуо диэн ис сүрээбиттэн, кыратык да саарбахтаабакка, итэбэйэр буоллабына, тугу эппитэ туолуо. ²⁴ Ол иһин эниэхэ этэбин: Тангараба үнэргитигэр, тугу да көрдөспүккүт иһин, ылыахпыт † диэн итэбэйэн туран көрдөһүн, оччоҕо көрдөспүккүт барыта эниэхэ бэриллэбэ. ²⁵ Уонна үнэ туран, кимиэхэ эмэ хоргута

† Ылыахпыт – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «ыллыбыт».

санырдаах буоллаххытына, кинини бырастыы гынын, оччоҕо эһиги Халлааннааҕы Аҕабыт эмиэ эһиги аныыгытын-буруйгутун бырастыы гыныаҕа. ²⁶ Оттон бырастыы гыммат буоллаххытына, Халлааннааҕы Аҕабыт эмиэ эһиги аныыгытын-буруйгутун бырастыы гыныа суоҕа» †.

Иисус Христос быраабын туһунан ыйытыы

²⁷ Оттон эмиэ Иерусалимна кэлбиттэрэ. Иисус Танара Дьэтигэр сырыттаҕына, архиерейдар, сокуонньуттар уонна аҕа баһылыктар Киниэхэ кэлэн: ²⁸ «Ханнык быраапкынан Эн итинник быһыыланан? †† Ким Эһиэхэ итинник быһыыланар быраабы биэрбитэй?» – диэбиттэрэ.

«²⁹ Мин эмиэ эһигиттэн бири ыйытыам, – диэбитэ Иисус. – Онно хоруйдаатаххытына, Мин эмиэ ханнык бырааппынан итинник быһыыламмпын эһиэхэ этиэм. ³⁰ Иоанн сүрэхтиир көңүлүн хантан ылбытай: Танараттан дуу, дьонтон дуу? Миэхэ хоруйдаан».

³¹ Кинилэр бэйэлэрин икки ардыларыгар сүбэлэспиттэрэ: «Танараттан диэтэхпитинэ, оччоҕо эһиги кинини тоҕо итэҕэйбэтэххитий диэбэ».

³² Оттон дьонтон диэхтэрин кинилэр норуоттан куттаналлара, тоҕо диэтэххэ, Иоанн чаччы пророк буоларын бука бары итэҕэйлэрэ. ³³ Онон: «Билбэппит», – диэн хоруйдаабыттара.

«Оччоҕо Мин эмиэ ханнык бырааппынан итинник быһыыланарбын эһиэхэ эппэппин», – диэбитэ Иисус.

Виноградник үлэһиттэрин туһунан домох

12 Оттон кинилэргэ маннык домоҕу кэпсээбитэ: «Биир киһи, виноградник олордон баран, онтукатын күрүөлээн кэбиспит, иһигэр сүмэһин сүүрдэр онкучах хаспыт, харабыл башнятын туппут, итиэннэ барытын виноград үүннэрээччилэргэ туттаран баран, ыраах дойдуга аттамыт.

² Виноград ситэр кэмэ кэлбитигэр кини били үүннэрээччилэргэ отонуттан ыллара, чабарын ыыппыт. ³ Үлэһиттэр чабары тутан ылан илдьи сынныбыттар уонна туга да суох төттөрү ыыппыттар. ⁴ Өссө биир атын чабарын ыыппытын эмиэ төбөтүн таһынан хайа охсон, атаҕастаан төттөрү ыыппыттар. ⁵ Өссө ыыппыт: ону даҕаны, онтон да атын ыыппыт элбэх киһитин – соробун кырбаабыттар, соробун өлөрбүттэр.

⁶ Тиһэбэр өссө биир соҕотох таптыыр уоллааҕын, уолбун ытыктыахтара дии санаан, ыыппыт.

⁷ Онуоха виноградник үлэһиттэрэ сүбэлэспиттэр: „Бу нэһилиэнньик, онон кинини өлөрдөхпүтүнэ, нэһилиэстибэтэ биһиэхэ тиксиз“. ⁸ Кинини тутан ылан өлөрөн баран, виноградник тас өттүгэр бырахпыттар.

† ††

⁹ Оччотугар виноградник хаһаайына тугу гыныан сөбү? – Кини үлэһиттэри кэлэн өлөрөн баран, винограднигы атыттарга туттарыаҕа. ¹⁰ Ама эһиги Суруйууларга „Тутааччылар бырахпыт таастара муннук тутуах тааһа буолла. Бу – Айыы Тойон оноһуута, биһиги маны көрө сөҕөбүт“ диэн суруллубутун аахпатаххыт дуо?»

¹² Бу домоҕунан кинилэри кэпсээбитин өйдөөн, сонно Иисуһу тутан ылыахтарын баҕарбыттара да, норуоттан чаҕыйан, туппакка баран хаалбыттара.

Император түһээни

¹³ Бу кэнниттэн тылыттан ингиннэрээри, Киниэхэ хас да фарисейы кытта иродианнары ыыппыттара.

¹⁴ Олор кэлэн Киниэхэ эппиттэрэ:

«Үөрэтээччи! Эн көнөбүн, кимиэхэ да бэрт буола сатаабаккын билэбит; Эн хайа да киһини, кимин-тугун көрбөккө, дьинг чаччы Танара суолугар үөрэтэбин. Рим ыраахтааҕытыгар түһээни төлүүр көңүллэнэр дуу, суох дуу? Биһиги төлүүрбүт сөп дуу, төлөөбөппүт сөп дуу?»

¹⁵ Иисус, кинилэр кубулуналларын билэр буолан: «Миигин тоҕо холоон көрөбүт? – диэбитэ. – Миэхэ динарийда аҕалан көрдөрүң».

¹⁶ Манньыат аҕалан биэрбиттэригэр: «Бу ким мөссүөнэ, ким суруга сылдыарый?» – диэн ыйыппыта.

«Ыраахтааҕы киэнэ», – дэспиттэрэ.

¹⁷ Онуоха Иисус эппитэ: «Оннук буоллаҕына, ыраахтааҕы киэнин ыраахтааҕыга, Танара киэнин Танараҕа биэрин». Кинини бары сөҕө истибиттэрэ.

Өлбүттэр тиллиилэрин туһунан ыйытыы

¹⁸ «Өлбүттэр тиллибэттэр» диір сэддүкейдар Киниэхэ кэлэн ыйыппыттара: «¹⁹ Үөрэтээччи! Моисей Сокуонугар „Ким эмэ убайа ойоҕор оҕо хаалларбакка өллөбүнэ, быраата кини ойобун ылан, убайын удьуорун салҕаатын“ диэн сурулла сылдыар. ²⁰ Сэттэ бырааттыылар бааллара: улаханнара ойох ылбыта да, өлөрүгэр киниттэн оҕо хаалбатаҕа; ²¹ иккис бырааттара бу дьахтары ойох ылан баран, эмиэ оҕо хаалларбакка өлбүтэ; үһүс бырааттарыгар эмиэ ситигирдик буолбута. ²² Бу дьахтары сэттиэн ыла сылдыбыттара да, хайаларыттан да оҕо хаалбатаҕа. Оттон барыларын кэнниттэн дьахтар өлбүтэ. ²³ Онон тилли кэмэ тийиэн кэллэбинэ, дьахтар хайаларын ойоҕо буолуой? Сэттиэн кинини ыла сылдыбыттара эбээт».

²⁴ Иисус эппитэ: «Эһиги Суруйуулары да, Танара күүһүн да билбэт буолангыт, итинтэн мунабыт.

²⁵ Өлбүттэр тилиннэхтэринэ, ойох да ылыахтара, эргэ да барыахтара суоҕа: Халлаанна баар Аанньаллар курдук буолуохтара. ²⁶ Оттон өлбүттэр тиллиэхтэхтэрин туһунан эһиги Моисей кинигэтигэр аахпатаххыт дуо? Танара умайа турар

талахтан Моисейга „Мин – Авраам Тангарата, Исаак Тангарата уонна Иаков Тангарата буолабын“ диэн эппитин? ²⁷ Кини өлбүттэр Тангаралара буолбатах, тыыннаахтар Тангаралара. Онон эһиги улаханлык сыыстарабыт».

Кэриэстэртэн саамай суолталаахтара

²⁸ Кинилэр мөккүһэллэрин иһиллээн турбут сокуонньуттартан биридэстэрэ, Иисус үчүгэйдик хоруйдаабытын истэн, чугаһаан кэлэн: «Кэриэстэртэн хайалара саамай суолталаабыт?» – диэн ыйыппыта.

²⁹ Иисус киниэхэ эппитэ: «Кэриэстэртэн саамай суолталаахтара – „Иһит, Израиль! Биир эрэ Айыы Тойон баар – биһиги Айыы Тойон Тангарабыт; ³⁰ Айыы Тойон Тангарабын ис сүрэххиттэн, ис дууһабыттан, туох баар өйгүнэн-санаабынан, күүскүнэн-күдэххинэн барытынан таптаа“. ³¹ Оттон иккис итиннэхэ холоонноох кэриэс – „Чугастаабыгы, бэйэбин таптыырын курдук, таптаа“. Бу иккиттэн ордук суолталаах кэриэс суох».

³² Сокуонньут эппитэ: «Бэрт сөп, Үөрэтээччи! „Тангара биир эрэ, Киниттэн ураты атын суох“ диэн Эн чахчыны эттин. ³³ Кинини „бүтүн сүрэхпитинэн, бүтүн өйбүтүнэн-санаабытынан, бүтүн дууһабытынан, бүтүн күүспүтүнэн-күдэхпитинэн таптыахтаахпыт“ уонна „чугастаабыгытын эмиэ, бэйэбитин таптыырбыт курдук, таптыахтаахпыт“. Бу ханнык да уокка уматыллар сиэртибэтээбэр, бэлэхтээбэр-туһахтаабыр быдан ордук».

³⁴ Кини өйдөөхтүк хоруйдаабытын истэн, Иисус: «Эн Тангара Саарыстыбатыттан ырааба суоххун», – диэбитэ. Бу кэннэ ким да санаата кэлэн, Киниттэн тугу да ыйыппатаба.

Христос ким Уолай?

³⁵ Тангара Дьэитигэр үөрэтэ туран, Иисус салгыы эппитэ: «Сокуонньуттар Христуу тоҕо Давид Уола диэн ааттыылларый? ³⁶ Давид бэйэтэ Сибэтиэй Тыынынан этэр эбээт: „Айыы Тойон мин Тойоммор өстөөхтөргүн үктэл онгостон олорор гына Эһиэхэ самнанан биэриэхпэр диэри, Мин уна өттүбэр олор диэбитэ“ диэн. ³⁷ Онон Давид бэйэтэ Кинини Тойонум диэн ааттыыр буоллабына, оччоҕо хайдах Кини Давид Уола буоларый?»

Норуот Кинини үөрүүнэн истибитэ.

«³⁸ Сокуонньуттартан сэрэнин, – диэн Иисус дьону үөрэппитэ. – Кинилэр уһун танастанары †, болуоссакка уруйданары, ³⁹ синагогаба инники эрээккэ, малааһынна бастын олоххо олорору сөбүлүүллэр; ⁴⁰ огдооболору хорон сиэччилэр, дьон көрөрүгэр өр үнээччилэр эмиэ кинилэр, онон ыартан ыар буруйга тиксиэхтэрэ».

† Уһун танастанары – еврейдэр төбөлөрүгэр уһун саал былаат – талиф – кэтэн баран үнээллэрэ.

Огдообо сиэртибэтэ

⁴¹ Иисус харчы түһэрэр иһиттэри утары олорон, онно харчыны хайдах угалларын көрбүтэ. Үгүс баайдар баһаам харчыны укпттара. ⁴² Арай биир дьаданы огдообо дьахтар тийэн кэлэн, икки бытархай манньыаты кылыр гына түһэрбитэ.

⁴³ Иисус үөрэнээччилэрин ыныран ылан, эппитэ: «Кырдьыгы эһиэхэ этэбин: бу дьаданы огдообо дьахтар харчы угар иһиккэ барыларыттан элбэҕи укта. ⁴⁴ Бары бэйэлэрин ордук харчыларын укпттара, оттон кини буоллабына айаҕар эрэ тийэр кырыымчык харчытын олоччу укта».

Бүтэр уһук бэлиэлэрэ

13 Тангара Дьэититтэн тахсан баран эрдэбинэ, үөрэнээччилэриттэн биридэстэрэ Киниэхэ эппитэ: «Үөрэтээччи! Көр эрэ, хайдахтаах таастарый, хайдахтаах тутууларый!»

² «Бу сүнкэн тутуулары көрөбүн дуо? – диэбитэ Иисус киниэхэ. – Бу барыта, манна таастан таас орпот гына, урусхалланыаба».

³ Оттон Кини Тангара Дьэитин утары Елеон хайатыгар тахсан олордобуна, Петр, Иаков, Иоанн уонна Андрей буоланнар атын ким да суоҕар:

⁴ «Ити хаһан буолуоҕай? Уонна ити туолара чугаһаабытын биһиги хайдах билэбит? Бэлиэтэ тугуй?» – диэн ыйыппыттара.

«⁵ Ким да эһигини дэн үктэппэтин курдук, сэрэхтээх буолун, – диэбитэ Иисус. – ⁶ Үгүстэр Мин ааппынан ааттанан, „бу Мин“ дэнэн кэлэн, элбэх дьону албыннарыгар үктэтиэхтэрэ. ⁷ Чугаһынан-ыраабынан сэрии турбутун иһиттэххитинэ, эһиги уолуйбат буолун: ол барыта буолуохтаах эрээри, өссө да бүтэр уһук буолбатах. ⁸ Норуот норуоту, саарыстыба саарыстыбаны утары өрө туруоҕа; онон-манан сир хамсааһына буолуоталыаба, сут туруоҕа, аймалҕан сабаланыаба ††. Бу – төрүүр талыы кириитэ эрэ буолар.

⁹ Ол эрээри бэйэбитин көрүнэ сылдыын. Эһигини тутан ылан дьүүлгэ тардыахтара, синагогаларга кырбыахтара; эһиги Мин туспуттан, Миигин туоһулаары, баһылыктар уонна ыраахтаабылар иннилэригэр туруоххут. ¹⁰ Ол гынан баран бүтэр уһук кэлиэн иннинэ, бары норуоттарга Евангелиены иһитиннэриллиэхтээх. ¹¹ Эһигини тутан ылан дьүүлгэ тартахтарына, тугу этэбит диэн санаарбааман, төбөбүтүн сынынман, ол чааска эһиэхэ туох бэриллэр да, ону этээрин – онно эһиги буолбатах, Сибэтиэй Тыын сангарыаба. ¹² Убай быраатын, аҕа оҕотун өлөр өлүүгэ анһан биэриэҕэ, оҕолор төрөппүттэрин утары турунуохтара, кинилэри өлөртүөхтэрэ. ¹³ Мин аатым туһуттан эһигини бары абааһы көрүөхтэрэ;

†† Аймалҕан сабаланыаба – сорох быллыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

ол эрээри тihэбэр тийэй тулуйбут киһи – быыһаныаба.

Кэнэбэс буолуохтаах улуу сор-мун

¹⁴ Оттон Даниил пророк өтө көрөн эппитин курдук †, „иччитэхсийи сидьинэ“ ханна туруо суохтаах сиригэр турбутун көрдөххүтүнэ (маны аабааччы сөпкө өйдүөхтүн), оччоҕо Иудеяба баар дьон хайаба куоттуннар; ¹⁵ ким дьыэ үрдүгэр сылдыбыт – дьыэтиттэн тугу да ыла түспэтин; ¹⁶ ким хонууга сылдыбыт – сонун ыла эргиллибэтин. ¹⁷ Ырахан да буолуо ол кэмнэ оһоҕостоох дьахталларга, эмийдээх оҕолоох ийэлэргэ! ¹⁸ Ол куотуугут †† кыһынны кэмнэ түбэспэтин туһугар үнүн. ¹⁹ Ол күннэргэ Танара аан дойдуну айыабыттан ыла баччаанна диэри буола илик уонна буолбат даҕаны кутурбана сабаланыаба. ²⁰ Айыы Тойон ити кэми кылгаппатаба буоллар, инчэбэй эттээх быыһаныа суох этэ, ол эрээри Кини Бэйэтэ талан ылбыт дьонун туһугар ити кэми кылгаппыта.

²¹ Оччоҕо ким эмэ эһиэхэ „Көрүң, Христос манна баар!“ эбэтэр „Көрүң, онно баар!“ диэтэбинэ, итэбэйбэт буолун. ²² Сымыйа христостар, сымыйа пророктар, өрө тураннар, табыллар буоллабына, талыллыбыт дьону кытта албынна үктэтээри, араас сөбүмэр бэлиэлэри, дьиктилэри көрдөрүөхтэрэ. ²³ Оттон эһиги сэрэхтээх буолун. Бу туох буолуохтаабын барытын эһиэхэ эрдэттэн кэпсэтим.

Киһи Уолун кэлиитэ

²⁴ Ол күннэргэ, кутурбан кэнниттэн, „күн хараара өлүбэ, ый сырдыгын биэрбэт буолуоҕа, ²⁵ халлаантан сулустар суоллуохтара, халлаан күүстэрэ айгырыахтара“, ²⁶ оччоҕо Киһи Уола сүдү күүһүрэн, албан аатыран былыттарга уйдаран иһэрин көрүөхтэрэ. ²⁷ Кини, Аанньалларын ыталаан, аан дойду түөрт муннугуттан, сир-халлаан уһугуттан Бэйэтэ талан ылбыт дьонун хомуйтаран ылаба.

²⁸ Бу смоковницаны холобур оностун: лабаалара хайыы-үйэ сымнаан, сэбирдэхтэрэ быган табыстахтарына, эһиги сайын чугаһаабытын билэбит. ²⁹ Ол курдук эмиэ, бу этиллибит туолан эрэрин көрдөххүтүнэ, эһиги бири билиэх тустааххыт: ол аата Кини чугаһаабыт, аанна кэлбит. ³⁰ Кырдьыгы эһиэхэ этэбин: субу көлүөнэ ааһа илигинэ, бу эппитим барыта буолуоҕа. ³¹ Сир-халлаан суола суох симэлийиэбэ, оттон Мин этэр тылым симэлийиэ суоҕа.

† Даниил пророк өтө көрөн эппитин курдук – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар. †† Куотуугут – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох.

Кини кэлэр күнэ да, чааһа да биллибэт

³² Ол күнү да, чааһы да ким да билбэт: халлаанна баар Аанньаллар даҕаны, Уола даҕаны – Аҕата эрэ билэр. ³³ Онон сэрэнин, сэргэх буолун, Танараба үнэ сылдыын †: ол кэм хаһан тийээн кэлэрин эһиги билбэккит. ³⁴ Киһи айанна турунарыгар, дьыэтин-уотун чабардарыгар хаалларан, хас биирдиилэригэр сорудах биэрэн баран, аан харабылыгар „сэргэх буол“ диэн дьаһайбытын тэнэ буолуоҕа. ³⁵ Онон сэргэх сылдыын: дьыэлээх хаһайын хаһан төннөрүн – киэһэ дуу, түүн үөһүгэр дуу, бөтүүк хаһытытырын сабана дуу, биитэр сарсыарда дуу кэлэрин – эһиги билбэккит. ³⁶ Аны эмискэ тийээн кэлэн, утуяа сытаргытын булан ылаарай! ³⁷ Бу эһиэхэ эппиппин барыгытыгар этэбин: сэргэх сылдыын».

Иисус Христуу утары куомуннаһы

14 Икки күнүнэн Паасха уонна Көтөхтөрүүтэ суох Килиэп бырааһынньыга сабаланыахтааба. Архиерейдар уонна сокуонньуттар Иисуу албыннаан тутан ылан өлөрөр албаһы көрдөөбүттэрэ. ² «Бырааһынньык эрэ кэмигэр түбэһиннэримизбин, аны норуот өрө туруо», – диэн сүбэлэспиттэрэ.

Вифанияба арыынан абаһын

³ Иисус, Вифанияба кэлэн, аран ыарыыга ыалдыа сылдыбыт Симон дьыэтигэр аһаары өттүгүстээн сыттабына, биир дьахтар күндү сыаналаах ыраас нарды †† кутуллубут алебастр иһити тутан кэлбитэ; уонна, ол иһитин алдыатан, үчүгэй сыттаах арыытын Кини төбөтүгэр куппута.

⁴ Сорох ыалдыттар онтон кыһыран, бэйэлэрин икки ардыларыгар: «Бу туох ааттаах ороскуотай? – дэһиспиттэрэ. – ⁵ Итини үс сүүс динарийтан † да тахса сыанаба атыылаан, дьаданыларга түңэтиэххэ сөп этэ». Уонна дьахтары сангарбыттара.

«⁶ Кэбиһин, кинини тоҕо симитиннэрэбит? – диэбитэ Иисус. – Кини Мин туспар үтөнү онордо эбээт. ⁷ Дьаданылар эһигини кытта өрүү бииргэ буолуохтара, онон хаһан бабардыгыт да, кинилэргэ үтөнү оноруоххутун сөп; оттон Мин эһигини кытта өрүү бииргэ буолуом суоҕа. ⁸ Кини тугу кыайарын онордо: Мин эппин харалларга эрдэттэн бэлэмнээтэ. ⁹ Кырдьыгы эһиэхэ этэбин: Евангелие аан дойду үрдүнэн ханна да иһитиннэриллибитин иһин, кинини эмиэ өйдүү-саныы сылдыахтара, кини тугу онорбута ахтылла туруоҕа».

† Үнэ сылдыын – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар. †† Нарды – Индия үүнээйититтэн оноһуллубут күндү маас; үчүгэй сыта көппөтүн туһугар ыга хаппахаммыт алебастр (мраморы санатар сымнаҕас үрүн таас) иһиттэргэ кутан Израильга аҕалаллара. †† Үс сүүс динарий – үлэһит биир сыллаах хамнаһа.

Иуда Искариот тангарыта

¹⁰ Онуоха Иуда Искариот, Уон Иккиэлэртэн биір дэстэрэ, Иисусу тангаран биэрээри, архиерейдарга барбыта. ¹¹ Кинилэр мань истэн үөрэн, харчынан төлүөх буолан эрэннэрибиттэрэ. Иуда Кинини туттаран биэрээри, тоҕоостоох түгэни көрдүү сылдыбыта.

Паасхаҕа бэлэмнэни

¹² Көтөхтөрүүтэ суох Килиэп бырааһынньыгын бастакы күнүгэр – Паасхаҕа анаммыт бараан оҕотун өлөрүөхтээх күннэригэр – үөрэнээччилэрэ Иисустан: «Паасха аһын ханна аһаххын баҕарабынай? – диэн ыйыппытара. – Биһиги баран бэлэмниэ этибит».

¹³ Иисус үөрэнээччилэриттэн икки киһини манньк этэн ыйыпта: «Куоракка барың, онно купсуунна уу баһан иһэр киһини көрсүөххүт; кинини батыһан, ¹⁴ ханна киирэр да, онно киирсэн дьилээх хаһаайыңна „Үөрэтээччи үөрэнээччилэрин кытта Паасха аһын аһыыр хоһо ханнатын ыйыттарар“ диэрин. ¹⁵ Оччоҕо кини эһиэхэ бырааһынньыкка анаан тэриллит үөһэ баар киэн-куон хоһу көрдөрүөҕэ. Биһиэхэ онно бэлэмнээрин».

¹⁶ Үөрэнээччилэрэ суолга туруммуттара; куоракка кэлэн, Кини эппитин булан, паасханы бэлэмнээбиттэрэ.

«Эһигиттэн биір дэскит Миигин тангарыаҕа»

¹⁷ Киэһэ буолбутугар Кини Уон Иккиэлэрин кытта тийэн кэлбитэ. ¹⁸ Өттүгэстээн сытан аһаан эрдэхтэринэ, Иисус эппитэ: «Кырдыгы эһиэхэ этэбин: эһигиттэн биір дэскит, Миигин кытта биіргэ аһы олорооччу, Миигин тангарыаҕа».

¹⁹ Кинилэр, онтон курутуйан, биір-биір Киниэхэ: «Ол ама мин буолуом дуо?» – дэһиспиттэрэ.

«²⁰ Миигин кытта биір иһиттэн умһаан сии олорор киһи, Уон Иккиэлэртэн биір дэскит, – диэбитэ Иисус. – ²¹ Киһи Уола, Кини туһунан суруллубутун курдук, баран иһэр, ол эрэри сор-мунг күүтэр Киһи Уолун тангарааччыны: кини олох да төрөөбөтөҕө буоллар, ордук буолуо этэ».

Аһы Тойон Аһылыга

²² Аһы олодохторуна, Иисус килиэби ылан алҕаан баран, тоһутан кинилэргэ биэрбитэ итиэннэ: «Ылан сиэн, бу Мин Этим-сииним», – диэбитэ.

²³ Онтон иһити ылан, Тангараҕа махтанан баран, кинилэргэ биэрбитэ, бары ол иһиттэн испиттэрэ.

²⁴ Иисус эппитэ: «Бу – бар дьон туһугар тохтор, Саҥа Кэс Тылы бигэргэтэр Мин Хааным.

²⁵ Кырдыгы эһиэхэ этэбин: Тангара Саарыстыбатыгар саҥа арыгыны иһиэхпэр диэри,

Мин аны бу арыгыттан – виноград отонуттан – испэппин».

²⁶ Айхал ырыаларын ыллаан баран, кинилэр Елеон хайатыгар тахсыбыттара.

Петр мэлдэһиэхтээгин өтө көрүү

«²⁷ Эһиги бары бу түүн Миигиттэн тэйиэххит, – диэбитэ Иисус. – Барыта „Маньыһыты сууһардахпына, барааннар үрүө-тараа барыахтара“ диэн суруллубутун курдук буолуоҕа. ²⁸ Онтон, тиллэн баран, Мин эһигини Галилеяҕа көһүтүөбүм».

²⁹ Петр Киниэхэ: «Бары да Эһигиттэн тэйбиттэрин иһин, мин тэйиэм суоҕа», – диэбитэ.

³⁰ «Кырдыгы эһиэхэ этэбин, – диэбитэ Иисус, – бу түүн, бөтүүк иккитэ хаһытыан иннинэ, эн Миигиттэн үстэ akkaастаныан».

³¹ Петр буоллаҕына өссө ордук итийэн-кутуйан туран эппитэ: «Эһигин кытта өлүөм да иһин, мин Эһигиттэн akkaастаныам суоҕа». Үөрэнээччилэр бары эмиэ ити курдук эппиттэрэ.

Гефсимания

³² Гефсимания диэн ааттанар дэриэбинэҕэ кэлбиттэрэ. Иисус үөрэнээччилэригэр эппитэ: «Мин баран үнэн кэлиэхпэр диэри, эһиги манна олоро түһүң». ³³ Итиэннэ Петры, Иаковы уонна Иоанны илдэ баран, ис-иһиттэн аймаһыйан, туоххаһыйан барбыта. ³⁴ «Дууһам өлөр кутурҕанна ылларда; эһиги манна олоро түһүң, утуйуман», – диэбитэ.

³⁵ Итиэннэ иннин диэки бара түһээт, сиргэ умса түһэн, бу чаас, сатанар буоллаҕына, Кинини тумнан аһарыгар көрдөһөн үһпүтэ. ³⁶ «Авва, Аҕаа! – диэбитэ. – Эһиэхэ туох барыта кыаллар. Бу эрэй-буруй иһитин Миигин тумуннар. Ол эрэри Мин көнүлбүнэн буолбатын, Эн көнүлгүнэн буоллун».

³⁷ Онтон төннөн кэлэн көрбүтэ, үөрэнээччилэрэ утуя сыталлара. «Симон, утуя сытабын дуу? – диэбитэ Кини Петрга. – Эн биір чаас сэргэх сылдыа түһэрин кыаллыбата дуу? ³⁸ Утуйуман, тургутууну тулуйар туһугар, үһүң. Тыын сэргэх, эт-хаан мөлтөх». ³⁹ Итиэннэ эмиэ тэйэ баран, били эппитин хатылаан үһпүтэ. ⁴⁰ Төннөн кэлэн көрбүтэ, үөрэнээччилэрэ, халтаһалара ыараан хаалан, эмиэ утуя сыталлара, онон Киниэхэ туох да диэн хардарыахтарын билбэтэхтэрэ.

⁴¹ Үһүс төгүлүн кэлэн эппитэ: «Эһиги кэм да утуя, сынһана сытабыт дуу? Бүттэ, кэм-кэрдии кэллэ: Киһи Уола бу аһылаахтар илиилэригэр бэрриллэн эрэр. ⁴² Турун, бардыбыт. Көрүң, Миигин тангарааччы чугаһаата».

Иисус Христосу тутуу

⁴³ Сонно, Кини мань этэ турдаҕына, Иуда, Уон Иккиэлэртэн биір дэстэрэ, тийэн кэлбитэ. Кинини кытта архиерейдар, сокуонньуттар уонна аҕа баһылыктар ыйыт болоттоох-үөрбэлээх дьоно

кэлсибиттэрэ. ⁴⁴ Таннарыахсыт кинилэргэ эрдэттэн «мин Кими уураабытым – ол Иисус буолуоҕа, Кинини тутан ылан, эрэллээхтик манатан илдьээрин» диэн бэлиэ биэрбит этэ. ⁴⁵ Иуда кэлээт да, Киниэхэ чугаһаан кэлэн: «Равви! Равви!» – диэн баран, күүскэ уураан ылбыта. ⁴⁶ Кэлбит дьон Иисуһу саба түһэн тутан ылбыттара. ⁴⁷ Онно турбут дьонтон биридэстэрэ батаһын хаба тардан ылан, архиерей кулутун кулгааҕын быһа дайбаабыта.

«⁴⁸ Эһиги, ороспуйу тутар курдук, Миэхэ болоттонон-үөрбэлэнэн кэлбиккит, – диэбитэ Иисус Кинини тутта кэлбит дьонно. – ⁴⁹ Хас күн аайы Мин эһигини Танара Дьиэтигэр үөрэтэrim, онно эһиги Миигин туппатаххыт. Ол эрэри Суруйууларга этиллибит туолуохтун». ⁵⁰ Онуоха үөрэнээччилэрэ бары Кинини быраҕан, куотан хаалбыттара.

⁵¹ Биир эдэр уол, сыгынньах этин холустанан эринэн баран Кинини батыспытын, буйуннар тутан ылбыттара. ⁵² Уол холустатын хаалларан, сыгынньаҕын куоппута.

Синедрионна

⁵³ Иисуһу архиерейга аҕалбыттара; онно архиерей үлэһиттэрэ, аҕа баһылыктар уонна сокуонньуттар бары мустубуттара. ⁵⁴ Петр Кинини ырааҕынан батыһан, архиерей тиэргэнигэр киирсэн хаалбыта; онно үлэһиттэри кытта кэккэлэһэ олорон, кулуһун уотугар иттибитэ.

⁵⁵ Архиерейдар уонна синедрион бүттүүнэ, Иисуһу өлөрөөрү, Кинини утары туох эмэ туоһу көрдүү сатаабыттара да, булбатахтара. ⁵⁶ Бэрт элбэх киһи Кинини утары сымыйанан туоһулуура гынан баран, бары тус-туһунан этэллэрэ.

⁵⁷ Сорохтор Кинини утары туоһулаан эппиттэрэ: ⁵⁸ «Кини бу дьон туппут Танаратын Дьиэтин урусхаллаан бараммын, үс хонугунан атыны, дьон туппатаҕын, тутуобум диирин биһиги истибиппит». ⁵⁹ Ол эрэри бу да туоһулааһыннар син биир сөп түбэһиспэт этилэр.

⁶⁰ Архиерей ортоку тахсан туран, Иисустан: «Эн тоҕо тугу да хоруйдаабаккын? – диэн ыйыппыта. – Эһигин утары бу тугу туоһулуулларыи?» ⁶¹ Кини саната суох турбута, тугу да хоруйдаабатаҕа.

Архиерей эбии лаппыйан ыйыппыта: «Кэлиэхтээх Христос – Алгыстаах Танара Уола Эн дуо?»

⁶² «Мин, – диэбитэ Иисус. – Эһиги Киһи Уола Сүдү Күүстээх Танара уна өттүгэр олорорун уонна халлаан былыттарын кытта кэлэн иһэрин көрүүххүт».

⁶³ Маны истэн, архиерей таһаһын хайа тардыммыта: «Бу кэннэ туох туоһуугар эбии наадыйабытыи? ⁶⁴ Эһиги Танараны холуннарыны иһиттигит! Онон туох диэн быһаараҕыт?»

Бары: «Кини өлөр буруйдаах!» – диэбиттэрэ.

⁶⁵ Сорохтор Кинини силлээн киирэн барбыттара, итиэннэ сирэйин сабан баран: «Пророк, ким охсубутун эт!» – дии-дии, сирэйгэ охсуолаабыттара. Онтон аны чаҕардар Кинини кырбаабыттара.

Петр мэлдьэһиитэ

⁶⁶ Петр аллара тиэргэннэ олордобуна, архиерей чаҕар кыргыттарыттан биридэстэрэ чугаһаан кэлэн, ⁶⁷ иттэ олорор Петры сыныйан көрөн баран: «Эн эмиэ Назарет Иисуһун кытта сылдыарын!» – диэбитэ.

⁶⁸ «Билбэппин, ити тугу этэргин өйдөөбөппүн», – диэн мэлдьэһэн баран, Петр тас тиэргэннэ тахсан барбыта; сонно бөтүүк хаһытаабыта.

⁶⁹ Чаҕар кыыс кинини иккиһин көрөн, онно турар дьонно: «Бу кинилэртэн биридэстэрэ», – диэбитэ.

⁷⁰ Петр эмиэ мэлдьэспитэ.

Чочумча буолаат онно турар дьон Петрга хаттаан эппиттэрэ: «Чахчы, эн Галилея олохтообунаҕын, кинилэртэн биридэстэринэбин. Саҕабыттан да биллэр †».

⁷¹ «Ити этэр Киһигитин мин билбэппин», – диэн Петр сирдээх халлаанынан андаҕайбыта.

⁷² Бөтүүк иккистээн хаһытаабыта. Иисус киниэхэ бөтүүк иккитэ хаһытыан иннинэ, эн Миигиттэн үстэ akkaастаныан диэбитин өйдөөн, Петр ытаан барбыта.

Пилат иннигэр

15 Сарсыарда эрдэ архиерейдар, аҕа баһылыктар, сокуонньуттар уонна синедрион бүттүүнэ мустан, сүбэлэһэн баран, Иисуһу кэлгийэн, Пилакка илдьэн биэрбиттэрэ.

² «Эн кырдык иудей Ыраахтааҕытынаҕын дуо?» – Пилат ыйыппыта.

«Эн бэйэн эттин», – диэбитэ Иисус.

³ Архиерейдар Кинини элбэххэ буруйдаабыттара.

⁴ Пилат Киниттэн хат ыйыппыта: «Эн тоҕо тугу да хоруйдаабаккыныи? Көрбөккүн дуо Эһигин хайдах курдук элбэххэ буруйдуулларыи?» ⁵ Ол эрэри, Пилат дьиктиргизэн иһин, Иисус маныха даҕаны тугу да хоруйдаабатаҕа.

Өлөрөргө ууруу

⁶ Бырааһынньыкка норуот көрдөһүүтүнэн Пилат биир хаайыылааҕы босхолуур үгэстээҕэ. ⁷ Ол саҕана буолбут өрө турууга дьону өлөрөн, биир санаалаахтарын кытта хаайыллан сытар Варавва диэн киһи баара. ⁸ Норуот Пилаттан кинилэр тустарыгар ити үгэһин өссө төгүл толороругар көрдөһөн барбыта.

⁹ «Эһиэхэ иудей Ыраахтааҕытын босхолоон биэриэхпин баҕараҕыт дуо?» – диэн ыйыппыта Пилат. ¹⁰ Архиерейдар ордугурбаан Кинини туттарбыттарын Пилат билэр этэ. ¹¹ Ол эрэри кинилэр Пилаттан Варавваны көрдөөн ыларга норуоту кикпиттэрэ.

† Саҕабыттан да биллэр – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

¹² «Оччоҗо иудей Ыраахтааҗыта диэн ааттыыр Киһигитин мин хайдах гынабын?» – диэн Пилат хатыйыппыта.

¹³ «Кириэскэ тиир – Кинини!» – эмиэ үөгүлэхэн барбыттара.

¹⁴ «Кини туох куһаҕаны онорбутай?» – диэбитэ Пилат.

Онуоха өссө сэтэрэн: «Кириэскэ тиир – Кинини!» – диэн үөгүлэспиттэрэ.

¹⁵ Онон Пилат норуот санаатын табаары, кинилэргэ Варавваны босхолообута, оттон Иисуһу таһыйтаран баран, тиирэн өлөрөргө биэрбитэ.

Рим буйуннара Иисус Христуһу элэк онгостоллор

¹⁶ Буйуннар Кинини дыбарыас түгэҥэр баар хаһаарымаҕа илдьэн, онно бүтүн этэрээти мунһубуттара; ¹⁷ санныгар кыһыл сонун саба быраҕан баран, хатыылаах аярыттан венек өрөн, төбөтүгэр кэтэрдибиттэрэ, ¹⁸ уонна: «Иудей Ыраахтааҗыта, туругур!» – диэн айхаллаабыттара; ¹⁹ торуосканан төбөҕө охсуолаабыттара, силлээбиттэрэ-хаахтаабыттара, сөһүргэсти-сөһүргэсти, Киниэхэ сүгүрүйбүтэ буолбуттара. ²⁰ Дуоһууохтарыгар диэри, күлүү-элэк онгостон баран, кыһыл сонун устан, Бэйэтин таһаһын таньынарбыттара уонна өлөрө илдьибиттэрэ.

Кириэскэ тиирии

²¹ Ходуһаттан кэлэн ааһан иһэр Симон диэн ааттаах Кириэһаттан төрүттээх киһини, Александр уонна Руф аҕаларын, Иисус кириэһин сүгэригэр күһэйбиттэрэ. ²² Иисуһу Голгофаҕа, ол аата «Бас уңуоҕа» диэн ааттанар сиргэ аҕалбыттара. ²³ Туймаардар арыгыны иһэрдэ биэрбиттэрин, Кини испэтэҕэ. ²⁴ Иисуһу кириэскэ тиирбит дьон, таһаһын үллэстээри, ким тугу ыларын быһаарсан түөрөх бырахсыбыттара.

²⁵ Кинини кириэскэ үс чаас саҕана † тиирбиттэрэ. ²⁶ Төбөтүн үрдүнэн буруйа – «Иудей Ыраахтааҗыта» диэн суруллан турара. ²⁷ Кинини кытта икки ороспуонньугу тиирбиттэрэ: биирин Кини уҥа өттүгэр, атынын ханас өттүгэр. ²⁸ Онон Суруйууларга «Кинини хара дьайдаахтарга тэннээбиттэрэ» диэн этиллибит туолбута ††. ²⁹ Ааһан иһээччилэр, сэнээбиттии кэбингнэхэ-кэбингнэхэ: «Ээй, Эн, Тангара Дьэитин урусхаллаан баран үс күнүнэн туттааччы! – диэн үөбүллэрэ. – ³⁰ Бэйэҕин Бэйэн быһыһан, кириэстэн түс!»

³¹ Архиерейдар эмиэ сокуонньуттардыын Кинини күлүү-элэк онгостон: «Атыттары быһыһыра, оттон Бэйэтин быһыһанар кыаҕа суох! – дэһэллэрэ. –

³² Христос, Израиль Ыраахтааҗыта, биһиги көрөн турдахпытына, сибилегин кириэстэн түстүн, дьэ оччоҗо итэбэйиэхпит». Бэл Кинини кытта бииргэ тиирлибиттэр эмиэ үөбү турбуттара.

† Үс чаас саҕана – сарсыарда тобус чааска. ††

Иисус Христос өлүүтэ

³³ Алта чаас саҕана сир үрдүгэр им балай харана бүрүүкээн тобус чааска диэри † оннук ыаһыран турбута. ³⁴ Тобус саҕана Иисус улаханлык сангаран: «Элои! Элои! Ламма савахфани?» – диэбитэ. (Ол аата, тылбаастаатахха – «Тангарам, Тангарам! Эн Миигин тоҕо хааллардын?»)

³⁵ Аттыгар турааччылартан сорохторо маны истэн: «Көр, Илияны ыңгырар!» – дэспиттэрэ.

³⁶ Ким эрэ сүүрэн тийиэн, гуупкаҕа уксууһу оборторон ылан тайахха илэн баран, онтун Кини уоһугар үнүлүтэ туран: «Бэйи тохтоон, Илия Кинини түһэрэ кэлэр эбит дуу, суох дуу, көрүөхпүт», – диэбитэ.

³⁷ Иисус улаханлык хаһытаан баран, тыына быстыбыта.

³⁸ Тангара Дьэитин ис быһыһа үөһэттэн аллараанга тийиэ икки аңгы хайа барбыта. ³⁹ Иисус иннигэр турбут сотник, Кини итинник хаһытаан баран †† өлбүтүн көрөн: «Бу Киһи чаччы Тангара Уола эбит!» – диэн сана аллайбыта.

⁴⁰ Итини ыраахтан дьахталлар эмиэ көрөн турбуттара: кинилэр ортолоругар Мария Магдалина, кыра Иаков уонна Иосия †† ийэлэрэ Мария итиэннэ Саломия бааллара. ⁴¹ Кинилэр Иисуһу Галилеяттан ыла батыһа сылдьаннар, Киниэхэ сулууспалаабыттара. Итини таһынан Кинини кытта Иерусалимна кэлсибит атын элбэх дьахтар баара.

Иисус Христуһу харайыы

⁴² Киэһэрбитин иһин (бу бээтинсэ, субуота иннинээҕи күн этэ), ⁴³ Сүбэ биллиилээх чилиэнэ, бэйэтэ эмиэ Тангара Саарыстыбатын кэтэһэр киһи, Аримафеяттан төрүттээх Иосиф кэлэн, эр хаанын ылынан Пилакка киирбитэ уонна Иисуһу көрдөөбүтэ. ⁴⁴ Иисус хайыы-үйэ өлбүтүн истэн, Пилат соһуйбута, онон сотнигыны ыңгыран ылан, Кини хаһан өлбүтүн ыйыппыта; ⁴⁵ сотниктан билэн баран, Иисуһу Иосифка бэрдэрбитэ. ⁴⁶ Иосиф болотуна атыылаһан аҕалбыта уонна Кинини кириэстэн түһэрэн, ол болотунатыгар суулаан баран, очуоска оноһуллубут хаспахха сытыарбыта; хаспах айаҕын таһынан бүөлэтэ уурбута. ⁴⁷ Мария Магдалина уонна Иосия ийэтэ Мария Иисуһу ханна харайалларын көрөн турбуттара.

Иисус Христос тиллиитэ

16 Субуота ааспытыгар Мария Магдалина, Иаков ийэтэ Мария уонна Саломия буоланнар, Иисуһу оһунуохтуу бараары, үчүгэй сыттаах мас арыытын атыыласпыттара. ² Нэдиэлэ

‡ Алта чаас саҕана... тобус чааска диэри – күн ортотуттан күнүс үс чааска диэри. †† Хаһытаан баран – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар. †‡ Иосия – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Иосет».

бастакы күнүгэр сарсыарда бэрт эрдэ, күн сага тахсыыта, хаспахха баран иһэн ³ бэйэлэрин икки ардыларыгар: «Ким биһиэхэ хаспах аан тааһын сыбарытан биэриэй?» – диэн кэпсэппиттэрэ. ⁴ Арай көрбүттэрэ, таастара сыбарытыллыбыт буолан биэрбитэ; ол сүүнэ улахан таас этэ. ⁵ Кинилэр иһирдэе кириэннэр, уна диэки үрүн тагастаах эдэр киһи олорорун көрөн уолуйа куттаммытара.

«⁶ Куттаныман, – диэбитэ кини. – Эһиги кириэскэ тириллибит Назарет Иисуһун көрдүүгүт; Иисус тиллибитэ, онон манна суох. Кинини сытыарбыт сирдэрэ бу баар. ⁷ Баран үөрэнээччилэригэр уонна Петрга этин: „Иисус эһигини Галилеяҕа көһүтэр; эһиги Кинини, Бэйэтэ эппитин курдук, онно көрүөххүт“».

⁸ Дьахталлар хаспахтан тахсан, сүүрүүнэн барбыттара, тугу да өйдөөбөт буолуохтарыгар диэри куттаммытара бэрдиттэн кимиэхэ да тугу да кэпсээбэтэхтэрэ.

**Иисус Христос
Мария Магдалинаҕа көстүүтэ**

⁹ Иисус нэдиэлэ бастакы күнүгэр, сарсыарда эрдэ, тиллэн баран, бастакынан Мария Магдалинаҕа (урут киниттэн сэттэ абааһыны үүрэн таһаарбыта) көстүбүтэ. ¹⁰ Мария Кини үөрэнээччилэригэр, кутурбанна ылларан ытаһа-соһоһо олордохторуна тийэн, тугу көрбүтүн кэпсээбитэ. ¹¹ Кинилэр Иисус тыыннаабын уонна Мария Кинини көрбүтүн истэн да баран, итэбэйбэтэхтэрэ.

**Иисус Христос
икки үөрэнээччитигэр көстүүтэ**

¹² Бу кэнниттэн Иисус аны икки үөрэнээччитигэр, дэриэбинэҕэ баран истэхтэринэ, ара суолга атын

дьүһүннэнэн көстүбүтэ. ¹³ Олор төннөн кэлэн үөрэнээччилэргэ кэпсээбиттэрэ эрээри, кинилэри эмиэ итэбэйбэтэхтэрэ.

**Иисус Христос
уон биир үөрэнээччитигэр
көстүүтэ**

¹⁴ Кэлин Иисус уон биир үөрэнээччигэ барыларыгар аһыы олордохторуна көстөн кэлэн, итэбэлэ суохтарын, тыйыс сүрэхтээхтэрин, Кини тиллибитин көрбүттэри итэбэйбэтэхтэрин иһин, хомуруйбута. ¹⁵ Итиэннэ кинилэргэ эппитэ: «Эһиги аан дойду устун сылдьан бар дьонно Евангелиены иһитиннэрин. ¹⁶ Ким итэбэйэн сүрэхтэммит – быыһаныа, ким итэбэйбэтэх – дүүллэниэ. ¹⁷ Итэбэйбиттэри дьикти бэлиэлэр арыаллыахтара: кинилэр Мин ааппынан дьонтон абааһылары үүрэн таһаарыахтара, сага тылларынан сангарыахтара; ¹⁸ моҕойдору сыгынньах илиилэринэн ылыахтара; дьааттаах сүлүһүнү да истэхтэринэ, туох да буолуохтара суоҕа; ыарыһахтарга илиилэрин ууран туран үнтэхтэринэ, олор үтүөрүөхтэрэ».

Айыы Тойон Халлаанна барыыта

¹⁹ Айыы Тойон † маны этэн баран, Халлаанна тахсан Танара уна өттүгэр олорбута. ²⁰ Оттон үөрэнээччилэрэ сир-сир устун сылдьан Айыы Тойон көмөтүнэн бар дьону үөрэппиттэрэ. Кинилэр үөрэтэр үөрэхтэрин Иисус эппит дьикти бэлиэлэрэ бигэргэтэллэрэ. Аминь ††.

† Айыы Тойон – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Айыы Тойон Иисус». ††

ЛУКА

Аан тыл

1 Үгүстэр биһиэхэ буолбут түбэлтэлэри сэхэргээн хайыы-үйэ суруйар буолбуттарыттан, ² ону хара маннайгыттан көрбүт-истибит уонна Тыл туһугар сулууспалаабыт дьон биһиэхэ тиэрдибиттэрин ³ барытын төрдүттэн ырытан-чинчийэн көрөн бараммын, ытыктабыллаах Феофил, мин эмиэ барытын эйиэхэ саас-сааһынан суруйан биэрэргэ быһаарынным. ⁴ Бу урут истэн үөрэммит үөрэбин бигэ төрдүн билэргэр эйиэхэ көмөлөөх буолуоҕа.

Иоанн Сүрэхтээччи төрүүрүн иһитиннэри

⁵ Ирод Иудея ыраахтаабыта буолан олордобуна, Авия бөлөбөр [†] Захария диэн ааттаах аҕабыыт баара; кини кэргэнэ Аарон аҕатын уһуттан төрүттээбэ, аата Елисавета диэн этэ. ⁶ Иккиэн Айыы Тойон кэриэстэрин, ыйыыларын-кэрдиилэрин – барытын дьиэгэ суох толорор буолан, Танара иннигэр көнө дьон этилэр. ⁷ Елисавета кыайан оҕоломмот буолан, оҕолоро суох этэ, иккиэн хайыы-үйэ кырдыаҕас саастаахтара.

⁸ Биридэ Захария, бөлөбүн ирээтэ кэлэн, Танара иннигэр сулууспалыы сылдыбыта. ⁹ Аҕабыыттар үгэстэринэн сэрэбиэй бырахпыттарыгар фимиам уматыыта киниэхэ түбэспитэ. Захария Айыы Тойон Дьиэтигэр кирибитэ, ¹⁰ оттон дьон, кини фимиам уматар кэмигэр таска туран үнүтэ.

¹¹ Арай Захария көрдөбүнэ: үчүгэй сыттаах сиэртибэни уматар остуол уна өттүгэр Айыы Тойон Аанньала турара. ¹² Захария кинини көрөн өмүттэн, улаханник куттаммыта. ¹³ Аанньал киниэхэ эппитэ: «Куттаныма, Захария, эн мэлиппэн Танараҕа тийдэ. Кэргэнин Елисавета эйиэхэ уол оҕону төрөтүөбэ, эн кинини Иоанн диэн ааттыан. ¹⁴ Эйиэхэ улуу үөрүү кэмэ үүнүөбэ, үгүстэр кини төрөөбүтүттэн үөрүөхтэрэ. ¹⁵ Кини Айыы Тойон иннигэр улуу киһи буола үүнэн тахсыаҕа; ханнык да арыгыны, итирдэр утаҕы иһиэ суоҕа, ийэтин иһиттэн тахсаат да, Сибэтиэй Тыынынан туолуоҕа; ¹⁶ кини Израиль уолаттарын үгүстэрин Айыы Тойон Танараларыгар эргилиннэриэбэ; ¹⁷ аҕалары оҕолорун кытта эйэлэһиннэрэн, бас бэриммэттэри

[†] Авия бөлөбө – аҕабыыттар 24 бөлөххө арахсаллара, хас биридди бөлөх сылга иккитэ сэттэли хонук устата Танара Дьиэтигэр сулууспалыыра.

кырдык суолугар төнүннэрэн, норуоту Айыы Тойон кэлэригэр бэлэмнээри, Илия курдук тыыннанан-күүстэнэн Кини иннигэр баран иһиэбэ».

¹⁸ Захария Аанньалтан: «Бу чахчытын мин хайдах билэбин? – диэн ыйыппыта. – Бэйэм кырыйдым эбээт, хотунум да сааһа ыраатта».

«¹⁹ Мин Танара иннигэр турар Гавриилбын, – диэбитэ Аанньал. – Кини миигин эйиэхэ маны этиттэрэ, бу үөрүүлээх илдьити биллэртэрэ ыйыппыта. ²⁰ Бу эппиппин итэбэйбэтэбин иһин, Мин эппит тылым туолуор диэри, эн тылгыттан матан, кыайан сангарбат буолуон».

²¹ Дьон Захарияны күүтэн турбуттара, кини Танара Дьиэтигэр өр буолбутун дьиктиргээбиттэрэ. ²² Захария тахсан баран, дьонго тугу да кыайан эппэтэбиттэн иһирдэ көрүү көрбүт эбит диэн өйдөөбүттэрэ; кини сана таһаарбакка, илиитинэн эрэ кэпсэтэр этэ.

²³ Танара иннигэр сулууспалыы күннэрэ ааһаннар, Захария дьиэтигэр төннүбүтэ. ²⁴ Бу кэнниттэн сотору кэргэнэ Елисавета ыарахан буолбута; кини биэс ый устата кистэнэ сылдьан: ²⁵ «Дьон-сэргэ ыар тылыттан быһаары, Айыы Тойон миэхэ манник үтүөтүк сыһаннаста», – диирэ.

Иисус Христос төрүүрүн иһитиннэри

²⁶ Онтон алтыс ыйыгар Танара Аанньалын Гавриилы Галилея Назарет диэн куоратыгар ²⁷ Давид удьуора Иосиф кэргэн ылар кэпсэтиилээх Кыһыгар ыйыппыта; Кыыс аата Мария диэн этэ. ²⁸ Аанньал кини дьиэтигэр кириэн: «Үөр-көт, Үрдүк Алгыстаах! – диэбитэ. – Айыы Тойон Эйигинниин! Эн дьахталлартан алгыстаахтарынабын! ^{††}»

²⁹ Мария Аанньалы көрөн, кини тылыттан симиттэн, бу эбэрдэни хайдах да быһаарыан булбатаҕа. ³⁰ Аанньал эппитэ: «Мария, куттаныма! Эн Танара үрдүк алгыһын ыллын: ³¹ Эйиэхэ оҕо үөскээн Уолу төрөтүөн, Киниэхэ Иисус диэн ааты биэриэн. ³² Кини улуу буолуоҕа, Үрдүк Танара Уола диэн ааттаныаҕа; Айыы Тойон Танара Киниэхэ өбүгэтин Давид бүрүстүөлүн биэрэн ³³ үйэлэр тухары Иаков удьуордарыгар ыраахтаабылыаҕа; Кини Саарыстыбата мунур уһуга суох буолуоҕа».

^{††} Эн дьахталлартан алгыстаахтарынабын! – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

³⁴ Мария Аанньалга: «Хайаан оннук буоларый, Мин эрэ суохпун эбээт?» – диэбитэ.

«³⁵ Эийэхэ халлаантан Сибэтиэй Тыын түһүөҕэ, Үрдүк Тангара күүһэ сайыаҕа, – диэбитэ Аанньал, – онон Эн төрөтөр Сибэтиэй Оҕон Тангара Уола диэн ааттаныаҕа. ³⁶ Бэл диэтэр аймаҕын Елисавета, оҕото суох дэнэр бэйэтэ, кырдьан баран уол оҕону көтөхпүтэ алтыс ыйыгар барда. ³⁷ Тангара кыайбатаҕа диэн суох».

³⁸ «Мин Айыы Тойон кулутунабын. Эн эпиккинэн буоллун», – диэбитэ Мария. Аанньал Киниттэн барбыта.

Мариялаах Елисавета көрсүһүүлэрэ

³⁹ Ол күннэргэ Мария бэрт тиэтэлинэн Иудея хайалаах өтүгэр баар куоракка аттамыта. ⁴⁰ Кини Захария дьэиэтигэр киирэн Елисаветаны эбэрдэлиир ⁴¹ саната иһиллээтин кытта, Елисавета иһигэр оҕото мөхсөн ылбыта, оттон бэйэтэ, Сибэтиэй Тыынынан туолан, ⁴² улаханлык саҕа аллайбыта: «Эн дьахталлартан алгыстаахтарынаҕын, төрөтө илик Оҕон эмиэ алгыстаах! ⁴³ Бу мин ким буоламмын, Айыы Тойонум Ийэтэ миэхэ Бэйэтинэн тийээн кэллэ? ⁴⁴ Эн эбэрдэлиир санан кулгаахпар иһиллээтин кытта, испэр оҕом үөрэн мөхсөн ылла. ⁴⁵ Оо, алгыстаах да буоллаҕа Айыы Тойон эппитэ туоларын итэҕэйбит Кыыс!»

Мария айхал тыла

⁴⁶ Мария эппитэ: «Дууһам Айыы Тойону айхаллыыр, ⁴⁷ Тангарабыттан – Быыһааччыбыттан – сүргэм көтөбүллэр. ⁴⁸ Кини Миигин, кыра биллибэт Кулутун, бэлиэтии көрдө, онон аны бары көлүөнэлэр Миигин Алгыстаах диэн ааттыахтара. ⁴⁹ Сүдү Күүстээх Тангара миэхэ манньк улуу үтөнү онордо – Кини аата сибэтиэй! ⁵⁰ Кинини ытыктыыр дьонно Тангара удьуртан удьурга амарах сыһаннаах. ⁵¹ Күүстээх илиитин уунна да, Кини киэмсиктэр өйдөрүн-санааларын үрөйдэ, ⁵² баһылыктары бүрүстүөллэриттэн сууларда, намыһахтары өрө таһаарда. ⁵³ Аччыктарга байылыат олобу биэрдэ, баайдары кураанах ыталаата. ⁵⁴ Өбүгэлэрбитигэр, Авраамна уонна кини удьурдарыгар, үйэлэр тухары амарахтык сыһаннаһах буолбутун толорон, чаҕарыгар – Израильга – көмөлөстө».

⁵⁶ Мария Елисаветаны кытта үс ый бииргэ олорон баран, дьэиэтигэр төннүбүтэ.

Иоанн Сүрэхтээчи төрөөһүнэ

⁵⁷ Елисавета оҕолонон кэмэ уолдаһан, уол оҕону төрөппүтэ. ⁵⁸ Ыллара уонна аймахтара Айыы Тойон киниэхэ хайдах курдук амарахтык сыһаннаспытын истэн, кинилиин тэнгэ үөрсүбүттэрэ.

⁵⁹ Ахсыс күнүгэр кыра оҕоҕо быһыллыы сиэрин-туомун оноро кэлбит дьон уолу аҕатын аатынан Захария диэн ааттаары гыммыттарыгар ⁶⁰ ийэтэ: «Суох, кини Иоанн диэн буолуоҕа», – диэбитэ.

⁶¹ «Эн уруугар-аймахтар итинник ааттаах ким да суох ээ», – диэбиттэрэ. ⁶² Илиилэринэн имнэнэн аҕата оҕотун ким диэн ааттыан баҕарарын ыйыппытара. ⁶³ Аҕата хаптаһын көрдөөн ылан суруйбута: «Кини аата Иоанн». Бары дьиктиргээбиттэрэ. ⁶⁴ Онуоха кини тыла өһүллэн, Тангараны албаан киирэн барбыта. ⁶⁵ Ыаллыы олорооччулар бука бары маны истэн дьулайбыттара; бу туһунан сурах Иудея хайалаах дойдутун бүтүннүү тилийэ көппүтэ. ⁶⁶ Истибит эрэ барыта итини тойонноон: «Бу оҕоттон туох эрэ тахсар?» – диэн кэпсэтэрэ. Айыы Тойон алгыстаах илиитэ кинини араначчылыыра.

Захария айхал тыла

⁶⁷ Иоанн аҕата Захария Сибэтиэй Тыынынан туолан, манньк төлкөлөөн эппитэ: «⁶⁸ Айыы Тойонго, Израиль Тангаратыгар, алгыс буолуохтун! Кини биһиэхэ көмөҕө кэллэ, норуотугар көңүлү биэрдэ. ⁶⁹ Былыр сибэтиэй пророктарынан эрэннэритин курдук, чаҕарын Давид дьэиэтиттэн биһиэхэ улуу Быыһааччыны биэрдэ – ⁷¹ бары өстөөхтөн, абааһы көрөөччүлэртэн Өрүһүйээччини! ⁷² Кини өбүгэлэрбитигэр амарахтык сыһаннаһах, онорсубут сибэтиэй сөбүлэһиитин өйдүү сылдыһах буолан, ⁷³ аҕабытыгар Авраамна андаҕайбыта. ⁷⁴ Онон өстөөхтөрбүтүттэн быһһанан үйэ-саас тухары Кини иннигэр сибэтиэй, кырдьыксыт дьон буолар туһугар, туохтан да толлон-торуттан турбакка, биһиги Киниэхэ сулууспалыахпыт. ⁷⁶ Оттон эн, кыһыл оҕо, Үрдүк Тангара пророга диэн ааттаныан: Айыы Тойон иннигэр баранһын, Кини суолун солун, ⁷⁷ Кини норуота быһһанарын, аһыыта-буруйа бырастыы буоларын иһитиннэриэн. ⁷⁸ Айыы санаалаах, амарах сүрэхтээх Тангарабыт биһиэхэ үөһэттэн сырдык сарыалы ытыаҕа, ⁷⁹ оччоҕо Кини – тахсан эрэр сырдык – харанаҕа, өлүү күлүгэр олорор дьону сырдатыаҕа, биһигини эйэ суолугар үктэннэриэбэ».

⁸⁰ Оҕо улаатан, улам бөбөргөөн, ис тыына күүһүрэн испитэ; Израиль норуотугар биллэр кэмэ кэлиэр диэри, кини дьоно-сэргэтэ суох иччитэх сиргэ олорбута.

Иисус Христос төрөөһүнэ

2 Ол саҕана Август [†] император сир-уот устунан биэрэпис онгорторор уурааҕа тахсыбыта. ² Сирияны Квириний салайарын саҕана, бу бастакы

[†] Август – Рим бастакы императорун Гай Юлий Цезарь Октавиан (б. э. иннинээҕи 31 с. – б. э. 14 с. диэри ыраахтааҕылаабыта) титула. Биэрэпис, ким да Римнэ түһээн төлүүртэн куотумматын туһугар, суруллара.

биэрэпис этэ. ³ Бары, биэрэпискэ суруйтараары, бэйэлэрин куораттарыгар барбыттара.

⁴ Иосиф эмиэ, Давидтан төрүттээх буолан, Галилея Назаретиттан Иудеяҕа баар Вифлеем диэн Давид куоратыгар ⁵ кэргэн ылыахтаах Мариятыныын суруйтара барбыттара. Мария ыарахан этэ, ⁶ онон Вифлеемнэ сылдьан, оҕолонор кэмэ кэлэн, ⁷ бастакы Уолун төрөппүтэ; түһэр дьыэҕэ хонук сиргэ тиксибэккэлэр, Кини Оҕотун суулаан баран күкүргэ сытыарбыта.

Маньыһыттар уонна Аанньаллар

⁸ Ол дойдуга мэччийэр сүөһүнү көрөн, хонууга хонор маньыһыттар бааллара. ⁹ Эмискэ [†] кинилэр иннилэригэр Айыы Тойон Аанньала баар буолбута; Айыы Тойон килбиэннээх сырдыга кинилэргэ сыдыайбытыгар маньыһыттар улаханник куттаммыттара. ¹⁰ Аанньал эппитэ: «Куттаныман! Мин бар дьонно буолуохтаах улуу үөрүүнү эһиэхэ иһитиннэрэ кэлиим: ¹¹ бүгүн эһиэхэ, Давид куоратыгар, Быыһааччы – Христос Айыы Тойон – төрөөтө. ¹² Кини бэлиэтэ маньык буолуо: эһиги күкүргэ сууланан сытар Оҕону булуоххут».

¹³ Онтон эмискэ Аанньалы кытта бииргэ үөһэ Халлаан үтүмэн ахсааннаах сэриитэ Тангараны айхаллыыра көстөн кэлбитэ: ¹⁴ «Үрдүк Халлаанна – Танараҕа айхал, сиргэ – эйэ-ил, дьонно – Танара үтүө сыһыана!»

¹⁵ Аанньаллар кинилэртэн тэйэн Халлаанна төннөөттөрүн, маньыһыттар: «Чэйин, Вифлеемнэ баран, онно туох буолбутун, Айыы Тойон биһиэхэ ити тугу биллэрбитин көрүөбүн», – дэһиспиттэрэ.

¹⁶ Ол кэннэ бэрт суһаллык тийиэн, Марияны, Иосифы уонна күкүргэ сытар Оҕону булан ылбыттара. ¹⁷ Оҕону көрөөт, Аанньал Кини туһунан туох диэбитин кэпсээн биэрбиттэрэ. ¹⁸ Истибит эрэ барыта маньыһыттар кэпсээннэрин сөрү диэн сөхпүтэ. ¹⁹ Оттон Мария бу тыллары барытын, хаһан да умнубаттыы, сүрэхтэр сөҕөрдөн иһэрэ. ²⁰ Маньыһыттар барытын көрөн-истэн баран, Тангараны уруйдаан-айхаллаан, төннүбүттэрэ: барыта үкчү Аанньал эппитин курдук этэ.

Танара Дьэтигэр көрсүһүү

²¹ Абыс күн буолан баран Оҕо быһыллыахтаах сиэрин-туомун онороллоругар Киниэхэ Иисус диэн, Аанньал Кинини, өссө ийэтин иһигэр үөскүү да илигинэ, ааттаабыт аатын биэрбиттэрэ.

²² Моисей Сокуона ирдиир ыраастанар күннэрэ ааспыттарын кэннэ, Оҕону Айыы Тойонно анаары, Иерусалимна аҕалбыттара. ²³ Айыы Тойон Сокуонугар суруллубутунан, «ыал бастакы уол оҕото Айыы Тойонно ананыхтааҕа», ²⁴ итиэннэ, эмиэ Айыы Тойон Сокуонугар этиллибитинэн,

кинилэр «икки өтөнү биитэр икки холууп оҕотун» аҕалан сиэртибэлиэхтээхтэрэ.

Симеон төлкөлөөһүнэ

²⁵ Ол саҕана Иерусалимна Симеон диэн киһи баара. Кини Израиль быһыһанарын көһүтэр кырдьыктаах, Танараҕа бэриниилээх киһи этэ; кинини кытта Сибэтиэй Тыын баара. ²⁶ Кини, Айыы Тойон Христовун көрө илигинэ, өлүө суохтаабын туһунан Сибэтиэй Тыынтан эрдэттэн билэн сылдьара. ²⁷ Арай биирдэ кини, Сибэтиэй Тыын угуян, Танара Дьэтигэр кэлбитэ. Сокуон сиэрин-туомун онороору, төрөппүттэрэ быыкаа Иисуһу аҕалбыттарыгар, ²⁸ Симеон Кинини илиитигэр ылан баран, Танараҕа махтаммыта: «²⁹ Эппитин курдук, билигин, Улуу Баһылык, кулуккун эйэни кытта ыытар буоллун: ³⁰ эт харахпынан дьэ көрдөбүм Эн бары норуоттарга анаабыт Быыһааччыгын – ³² Тангараны билбэт дьонно сыдыайыахтаах сырдыккын, норуотун Израиль албан аатын!»

³³ Иосиф ^{††} уонна Иисус Ийэтэ ити Кини туһунан этиллибити сөбө истибиттэрэ. ³⁴ Онтон Симеон кинилэри албаан баран, Марияҕа, Иисус Ийэтигэр, эппитэ: «Бу Оҕо Израильга элбэх киһи охторугар да, турарыгар да ананан сытар; ³⁵ оттон Эн дууһабынан эмиэ үнүү курдаттыы ааһыаҕа. Кини Танара бэлиэтэ буолуоҕа, үгүстэр ону утаран, кистэлэн санаалара арыллыаҕа».

Анна төлкөлөөһүнэ

³⁶ Манна Асир аҕатын уһуттан төрүттээх Фануил кыыһа Анна диэн пророк дьахтар баара. Кини сааһа ырааппыт этэ, кыыс сылдьан эргэ тахсан баран, эрин кытта сэттэ эрэ сыл олороотун, ³⁷ эрэ өлөн, абыс уон түөрт сааһыгар диэри огдообо олоҕубута. Кини Танара Дьэтиттэн арахпат этэ, поһу тутуһан, күннэри-түүннэри үгэн Танараҕа сулууспалыыра. ³⁸ Анна эмиэ ол кэмнэ кэлэн Айыы Тойонно махтанан баран, Иерусалим босхолонорун кэтэһээччилэргэ Кини туһунан кэпсээбитэ.

³⁹ Айыы Тойон Сокуонугар этиллибити барытын толорон баран, кинилэр Галилеяҕа, бэйэлэрин куораттарыгар Назарекка, төннүбүттэрэ. ⁴⁰ Оҕо улаатан, ис тыына күүһүрэн, муударай өйө диринээн испитэ; Кинини Танара алгыһа араначчылыыра.

Иисус Уолчаан Танара Дьэтигэр

⁴¹ Хас сыл аайы Иисус төрөппүттэрэ Паасха бырааһынньыгар Иерусалимна бараллара. ⁴² Кини уон иккилээбэр дьоно үгэстэринэн Иерусалимна бырааһынньыктыы кэлбиттэрэ. ⁴³ Бырааһынньык

[†] Эмискэ – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох.

^{††} Иосиф – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Оҕо аҕата».

күннэрэ бүтэн дьиэлэригэр төннөллөрүгэр Иисус Уолчаан Иерусалимга хаалан хаалбыта; ону Иосиф да, Ийэтэ да билбэтэхтэрэ: ⁴⁴ дьону кытта аргыстаһан истэжэ дии саныыллара. Күннүк сири айаннаан баран, дьэ Иисуһу аймахтарын уонна билэр дьоннорун ортотугар көрдөөбүттэрэ.

⁴⁵ Итиэннэ булбаккалар, Кинини көрдөөн Иерусалимга төннөн кэлбиттэрэ. ⁴⁶ Үс күн буолан баран Иисуһу Танара Дьэититтэн булан ылбыттара. Иисус үөрэтээччилэр ортолоругар кинилэри истэ, ыйыталаһа олороро. ⁴⁷ Истэн олорооччулар бука бары Кини өйүн, хайдах курдук хоруйдахарын сөбөллөрө. ⁴⁸ Дьоно Иисуһу көрөн, олус соһуйбуттара. Ийэтэ Киниэхэ эппитэ: «Тоойуом! Биһиэхэ тобо маннык сыһыаннастын? Аҕан биһикки Эйигин улаханлык айманан туран көрдөөтүбүт».

⁴⁹ Иисус эппитэ: «Миигин тобо көрдөөтүгүт? Мин Аҕан Дьэитигэр буолуохтаахпын эһиги билбэт этигит дуо?» ⁵⁰ Дьоно Иисус тугу эппитин өйдөөбөтөхтөрө.

⁵¹ Кини Назарекка төннүһэн, кинилэргэ толору бас бэринэн олорбута. Оттон Ийэтэ буоллабына ити истибит тылларын барытын сүрэхтэ уйалаан өйдүү-саныы сылдыбыта. ⁵² Иисус улаатан ситэн-хотон истэбин аайы, муударай өйө диринээн испитэ; Кинини Танара да, дьон да таптыра.

Иоанн Сүрэхтээчи суол солуур

3 Тиверий императордаабытын уон бэһис сылыгар, Понтий Пилат Иудея баһылыга эрдэбинэ, Ирод Галилеяҕа, кини быраата Филипп Итуреяҕа уонна Трахония уобалаһыгар, оттон Лисаний Авилинеяҕа баһылык буолан олордохторуна, ² Анналаах Каиафа [†] архиерейдыылларын саҕана, Захария уола Иоанн иччитэх сиргэ сылдьан Танара киниэхэ этэр тылын истибитэ. ³ Онон кини бүтүн Иордан хочотун кэрийэ сылдьан дьону, аһыны-хараны билинэн, сүрэхтэнэргэ ынгырбыта. ⁴ Ол туһунан Исаяя пророк кинигэтигэр маннык өтө көрөн суруллубут: «Иччитэх сиргэ үөгүлээччи саҕата: „Айыы Тойон барар суолун солоон, Кини ыллыктарын көннөрүн: ⁵ бары намыһах сир үрдүөхтүн, хайа, булгунньах намтыахтын, токур суоллар көннүннэр, эндирдээх ыллыктар дэхсилэнниннэр – ⁶ оччоҕо киһи аймах барыта Танара быһыырын көрүөҕэ!“»

⁷ Иоанн киниэхэ сүрэхтэнэ кэлэр дьонно этэрэ: «Эриэн үөн ыамалара! Ким эһиэхэ кэнэбэски уортан-кылынтан куотар өй укта? ⁸ Аһыныгытын билинэн Танараҕа чаччы эргиллибиккитин олоххутунан туоһулаан; итиэннэ биһиги аҕабыт Авраам диэн сананыман даҕаны. Эһиэхэ этэбин: Танара бу да таастары Авраамга оҕо гынан туруортуон сөп. ⁹ Сүгэ хайыы-үйэ мас төрдүгэр

[†] Анналаах Каиафа – Анна (евр. Хананья эбэтэр Ханан) б. э. 6–15 сс., оттон кини күтүөтэ Каиафа – 18–37 сс. архиерейдаабыттара.

сытар: ханнык баҕарар маһы, үтүө аһы биэрбэт буоллабына, кэрдэн уокка быраҕаллар».

¹⁰ Норуот киниттэн: «Биһиги оччоҕо тугу гынабыт?» – диэн ыйыппыта.

¹¹ «Ким икки таҕастаах, ол туга да суохтуун үллэһиннин, ким аһыыр астаах, ол эмиэ оннук гыннын», – диэбитэ Иоанн.

¹² Түһээн хомуйааччылар эмиэ, сүрэхтэнэ кэлэн баран: «Үөрэтээччи! Биһиги тугу гынабыт?» – диэн ыйыппыттара.

¹³ «Ылыахтааххытыттан ордугу ирдээмэн», – диэбитэ Иоанн.

¹⁴ Буйуннар ыйыппыттара: «Оттон биһиги тугу гынабыт?»

Кинилэргэ эппитэ: «Кими да холуннарыман, атаҕастааман, хамнаскытынан дуоһуйун».

¹⁵ Норуот кэтэхэрин, бары Иоанны Христос буолуо дии саныылларын иһин, ¹⁶ Иоанн, бары истэн турдахтарына, эппитэ: «Мин эһигини уунан сүрэхтибин, ол гынан баран кэннибиттэн Кэлэн Иһээччи миигиннээбэр күүстээх. Мин Кини атабын таҕаһын быатын да сүөрэргэ сөбө суохпун. Кини эһигини Сибэтиэй Тыынынан уонна уотунан сүрэхтиэҕэ. ¹⁷ Кини күрдэбин тута сылдыар, онон куумунатын ыраастаан баран сэлиэһинэйи манхааһайыгар мунньуоҕа, оттон солomotун умуллубат уокка уматыаҕа». ¹⁸ Иоанн норуокка мантан да атыны элбэҕи үөрэппитэ.

Ирод Иоанны хаайыыга уктарар

¹⁹ Ол эрээри кини Ирод баһылыгы, быраатын ойоһун Иродиаданы ылбытын уонна да атын куһаҕан суоллары онорбутун иһин, сэмэлээбитигэр

²⁰ Ирод Иоанны хаайыыга бырахтаран, урукку аһыныгыгар-харатыгар өссө биир аһыны эбиммитэ.

Иисус Христос сүрэхтэниитэ

²¹ Норуот бүтүүнэ сүрэхтэммитин кэннэ, Иисус эмиэ сүрэхтэнэн баран, Танараҕа үнэ турдабына, Халлаан арыллыбыта, ²² Сибэтиэй Тыын холууп курдук көрүннэнэн Киниэхэ түһэн кэлбитэ, онуоха Халлаантан: «Мин үтүө көнүлбүн толорор Тапталлаах Уолум Эн бааргын!» – диир саҕа дуораһыйбыта.

Иисус Христос төрдө-ууһа

²³ Иисус үөрэтэрин саҕалыырыгар отучча саастааҕа. Дьон-сэргэ санаатыгар Кини Илия уолун Иосиф Уола этэ. Атын төрүттэрэ манныктар:

²⁴ Матфат, Левий, Мелхий, Ианнай, Иосиф,

²⁵ Маттафия, Амос, Наум, Еслим, Наггей,

²⁶ Мааф, Маттафия, Семей, Иосиф, Иуда,

²⁷ Иоаннан, Рисай, Зоровавель, Салафииль, Нирий,

²⁸ Мелхий, Аддий, Косам, Елмодам, Ир,

²⁹ Иосия, Елиезер, Иорим, Матфат, Левий,

- ³⁰ Симеон, Иуда, Иосиф, Ионан, Елиаким,
³¹ Мелеай, Маинан, Маттафай, Нафан, Давид,
³² Иессей, Овид, Вооз, Салмон, Наассон,
³³ Аминадав, Арам, Есром, Фарес, Иуда,
³⁴ Иаков, Исаак, Авраам, Фарра, Нахор,
³⁵ Серух, Рагав, Фалек, Евер, Сала,
³⁶ Каинан, Арфаксад, Сим, Ной, Ламех,
³⁷ Мафусал, Енох, Иаред, Малелеил, Каинан,
³⁸ Енос, Сиф, Адам, Тангара.

Иисус Христоту тургутуу

4 Иисус Иордантан Сибэтиэй Тыынынан туолан төннүбүтүгэр Тыын Кинини иччитэх сиргэ илдэ барбыта. ² Онно Кинини түөрт уон хонук устата адьарай тургутан көрбүтэ; ол тухары Кини тугу да аһаабатаҕа, онтон тиһэбэр дьэ аччыктаабыта.

³ Адьарай Киниэхэ эппитэ: «Эн Тангара Уола буоллахына, бу тааһы килиэпкэ кубулуй диэн бирикээстээ».

⁴ Иисус киниэхэ хоруйдаабыта: «„Киһи, аһаардас килиэбинэн эрэ буолбакка, Тангара этэр хас биирдии тылынан олоруоҕа“[†] диэн суруллубута».

⁵ Адьарай Кинини үрдүк хайаҕа таһааран, чыпчылҕан түргэнинэн сир бары саарыстыбаларын көрдөрөн баран, ⁶ эппитэ: «Мин бу саарыстыбалары – туох баар былаастары, албан ааттары – олоччу Эйиэхэ биэриэм. Бу барыта миэхэ бэриллибитэ, онон кимиэхэ биэрэрим бэйэм көнүлүм. ⁷ Эн миэхэ сүгүрүйдэргин эрэ, бу барыта Эйиэнэ буола түһүөҕэ».

⁸ Иисус киниэхэ хоруйдаабыта: «Киэр буол Миигиттэн, сатана. „Айыы Тойон Тангарабар сүгүрүй уонна Киниэхэ эрэ сулууспалаа“ диэн суруллубута».

⁹ Онтон адьарай Кинини Иерусалимга илдээн, Тангара Дьэитин чыпчаалыгар туруоран баран эппитэ: «Өскөтүн Эн Тангара Уола буоллахына, ыстанан кэбис. „¹⁰ Аанньалларыгар Эйигин араҥаччылыырга соруйуоҕа, ¹¹ оччоҕо таастан бүдүрүбэтин туһугар, кинилэр Эйигин көтөбөн илдьиэхтэрэ“ диэн суруллубута буолбат дуо?»

¹² Иисус хоруйдаабыта: «„Айыы Тойон Тангарабын тургутан көрүмэ“ диэн этиллибитэ».

¹³ Адьарай Кинини бары өттүнэн холоон көрөн баран, кэмэ кэлиэр диэри, тэйэн биэрбитэ.

¹⁴ Иисус Тыын күүһүн толору ылан Галилеяҕа төннүбүт сураҕа бүтүн дойдуну тилийэ көппүтэ.

¹⁵ Кини синагогаларга үөрэтэрэ, киһи барыта Кинини хайгыыра.

Назарет синагогатыгар

¹⁶ Биирдэ Иисус улааппыт куоратыгар Назарекка кэлэн, үгэһинэн субуота күн синагогаҕа киирэн, аабаары турбута. ¹⁷ Киниэхэ Исаяя пророк кинигэтин биэрбиттэрэ; Иисус кинигэни арыян бу

[†] Тангара этэр хас биирдии тылынан олоруоҕа – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

курдук суруллубут кэрчиги булбута: ¹⁸ «Айыы Тойон Тыына Миэхэ баар – Кини Миигин елей арыынан аҕаабыта, дьаданыларга Үөрүүлээх Илдьити иһитиннэртэрэ, самныбыт санаалаахтары үтүөртэрэ^{††}, билиэн барбыттарга босхолонууну, хараҕа суохтарга харахтаныыны биллэртэрэ, баттаммыттары өрө көтөхтөрө, Айыы Тойон айылгылаах үтүөкэн дьыла салаллан кэлбитин иһитиннэртэрэ Кини Миигин ыппыта». ²⁰ Иисус кинигэни сабан үлэһиккэ биэрэн баран, оннугар олорбута; синагогаҕа баар дьон хараҕа барыта Киниэхэ хатаммыта.

²¹ «Эһиги бу истибит Суруйуугут бүгүн туолла», – диэбитэ Кини.

²² Бу этиитин бары биһирээбиттэрэ, Кини алгыстаах тылын-өһүн истэн сөхпүт-махтайбыт дьон: «Бу Иосиф уола буолбатах этэ дуо?» – дэһиспиттэрэ.

²³ Иисус кинилэргэ эппитэ: «Эһиги, биллэн турар, Миэхэ өс хоһоонун санатан: „Эмчит! Бэйэҕин үтүөрт; биһиги Капернаумна туох буолбутун истибиппит, ону манна, Бэйэн дойдугар, эмиэ онор“, – диэххит. ²⁴ Мин кырдьыгы эһиэхэ этэбин: хайа да пророк бэйэтин дойдугар чиэстэммэт. ²⁵ Кырдьыгы эһиэхэ этэбин: Илия кэмигэр Израильга огдообо дьахтар элбэх этэ да, үс сүл алта ый тухары халлаан хам хатанан, сир устун улахан сут сатыылаабытыгар ²⁶ Тангара Илияны атын кимиэхэ да буолбакка, Сидон Сарептатыгар олорор огдообоҕо ыппыта; ²⁷ эмиэ ити курдук Елисей пророк саҕана Израиль сиригэр аран ыарыылаах киһи элбэх этэ эрээри, Сирия кийититтэн Неемантан ураты ким даҕаны үтүөртэҕэ».

²⁸ Синагогаҕа баар дьон мань истэн, бука бары уордайбыттара; ²⁹ ойон туран, Кинини куораттан үүрэн таһаарбыттара уонна, куораттара турар хайатыттан түгнэри анһаары, хайа эмпэрэтигэр илдьибиттэрэ. ³⁰ Ол эрээри Иисус ортолорунан аһан тахсан бара турбута.

Быртах тыынна буулаппыты үтүөрдүү

³¹ Онтон Кини Капернаумна, Галилея куоратыгар, кэлэн субуотаҕа дьону үөрэппитэ. ³² Тыла-өһө былаастаах буолан, Кини үөрэтиитэ сөхтөрбүтэ.

³³ Синагогаҕа быртах абааһы тыыныгар буулаппыт киһи баара улахан баҕайытык хаһытаабыта: ³⁴ «Һуой, Эн биһиэхэ тугун кыһалҕатай, Назарет Иисуһа? Биһигини үрэйэ кэлбиккин! Кимгин мин билэбин, Эн Тангара Сибэтиэйэҕин!»

^{††} Елей арыынан аҕаабыта – илиини омукарга ыраахтаабынан ананар киһини үчүгэй сыттаах олива арыытынан аҕыыр сизр-туом баара. Самныбыт санаалаахтары үтүөртэрэ – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

³⁵ Иисус киниэхэ кытаанахтык: «Сангарыма, киниттэн табыс!» – диэбитэ. Абааһы киһини синагога ортотугар охторон түһэрэн баран, киниэхэ туох да куһаҕаны онгорбокко, тахсан барбыта.

³⁶ Бары улаханлык куттанан: «Кини быртах тыыннары бирикээстээн үүрэн таһаарар былаастаах! Бу аата тугуй?» – дэһиспиттэрэ. ³⁷ Иисус сураҕа тула өттүнээби сирдэри барытын тилийэ көппүтэ.

Петр дьиэтигэр

³⁸ Кини синагогаттан тахсаат, Симон дьиэтигэр кирибитэ; Симон ийэ кынна, күүстээх титириир тийһигэ кириэн, ыалдыа сытара, онон Иисустан көмөлөс диэн көрдөспүттэрэ. ³⁹ Иисус киниэхэ тийһэн ыарыыны боппугар, дыахтар тийһигэ ааһан хаалбыта, сонно туран кинилэргэ ас тардыбытынан барбыта.

⁴⁰ Күн кириитэ араас ыарыылаах дьонноохтор ыарыһахтарын Киниэхэ аҕалтаабыттара; Иисус кинилэргэ биир-биир илиитин ууран, барыларын үтүөрдүбүтэ. ⁴¹ Үгүстэртэн абааһылар хаһытаабытынан тахсан бараллара уонна: «Эн Христоскун, Танара Уолаҕын!» – дииллэрэ. Иисус, Кини Христос буоларын билэллэрин иһин, абааһылар сангаралларын кытаанахтык боборо.

Иисус Христос Галилеяҕа үөрэтэр

⁴² Халлаан сырдыыта Иисус дьиэттэн тахсан, бүчүм сиргэ барбыта; дьон Кинини көрдөөн булан ылан, ытыымаары, тохото сатаабыттара. ⁴³ Ол эрэри Кини эппитэ: «Танара Саарыстыбатын Евангелиетын Мин атын куораттарга эмиэ иһитиннэриэх тустаахпын. Ол туһугар Мин ытыллыбытым». ⁴⁴ Уонна Галилея † синагогаларыгар салгыы үөрэтэ сылдыбыта.

Маннайгы үөрэнээччилэрэ

5 Биридэ үтүмэн үгүс дьон, Танара тылын истээри, Кинини ыга анньан үтүрүспүттэригэр Иисус Геннисарет күөлүн кытылыгар туран, ² күөлгэ икки оночону көрбүтэ; балыксыттар оночоттон тахсан илимнэрин сууя сылдыаллара. ³ Кини биир оночоҕо кириэн (ол Симон киэнэ этэ), кыратык кытылтан тэйэ устарыгар көрдөспүтэ. Уонна оночоҕо олорон дьону үөрэппитэ.

⁴ Үөрэтэн бүтэн баран, Симонна: «Дирингэр кириэн илимнитин түһэрин», – диэбитэ. ⁵ Симон эппитэ: «Үөрэтээччи! Биһиги бөлүүн түүнү быһа эрдэннибит да, туох да туппата. Чэ, ол гынан баран Эн тылын хоту илиммин түһэриэм».

⁶ Илимнэрин түһэрибиттэрэ, сүрдээх элбэх балык кэлэн, бэл илимнэрэ хайа барбыта. ⁷ Атын оночоҕо олорор доҕотторун далбаатаан ыныран ылан, көмөлөһүннэрибиттэрэ; озор кэлэн икки оночону

† Галилея – сорох былдьыгы гректии илиинэн суруйууга «Иудея».

тобус-толору гына балыгы кутан, тыылара тимирэн кириэн барбыттара.

⁸ Симон Петр маны көрөн, Иисус тобугар умса түһэн: «Тойонуум, мин тыбыттан табыс! – диэбитэ. – Мин аныылаах киһибин!» ⁹ Балык манлык балысханлык кэлбиттэн кини да, бииргэ сылдыар дьоно да, ¹⁰ ол иһигэр Симон табаарыстара – Зеведей уолаттара, Иаковтаах Иоанн, эмиэ улаханлык куттаммыттара.

Иисус Симонна эппитэ: «Куттаныма, эн аны мантан иннэ дьону илимниэн». ¹¹ Кинилэр икки оночолоохторун иккиэннэрин кытылга соһон таһаараат, барытын быраҕан, Иисуһу батыһан барбыттара.

Аран ыарыылаагы үтүөрдүү

¹² Иисус биир куоракка сырыттабына, этэ бүтүннүү аран бааһа буолбут киһи кэлэн, Кинини көрөн, сиргэ умса түһэн ааттаспыта: «Тойонуум! Эн баҕарыан эрэ кэрэх, миигин ырааһырдар кыахтааххын».

¹³ Иисус илиитин уунан кинини таарыйан баран: «Ырааһырааххын баҕарабын, ырааһыр!» – диэбитэ. Сонно киһи аран ыарыыта сүтэн хаалбыта. ¹⁴ Бу туһунан кимизэх да кэпсириин бобон баран, Иисус кинини аҕабыыкка тийһэн көрдөрүн уонна ыраастаммыккын кинилэргэ туһулаан, Моисей эппит сиртибэтин илдьэн биэр диэн соруйбута.

¹⁵ Ол эрэри Иисус сураҕа кэнээтэр-кэнээн, үтүмэн үгүс дьон, Кинини истээри, ыарыыларыттан үтүөрээри, кэлэ тураллара. ¹⁶ Оттон Кини иччитэх сиргэ баран, Танараҕа үнэрэ.

Босхону үтүөрдүү

¹⁷ Биридэ Иисус үөрэтэр кэмигэр Галилея, Иудея бары дэриэбинэлэриттэн, Иерусалимтан кэлбит фарисейдар уонна сокуонньуттар Кинини истэ озорбуттара; Иисус ыарыһахтары Айыы Тойон күүһүнэн үтүөртээбитэ. ¹⁸ Арай, ол кэмнэ хас да киһи кыаммат буолбут босхону тэллэхтэри көтөҕөн аҕалбыттара; кинини иһирдээ киллэрэн Иисус иннигэр сытыараары холонон көрбүттэрэ да, ¹⁹ киһи элбэҕэ бэрт буолан, ханан да кыайан ааспатахтара, онон дьиэ үрдүгэр ыттан, кырыһыһаны көтүрэн, ыарыһагы тэллэхтэри хос ортотугар Иисус иннигэр түһэрибиттэрэ.

²⁰ Кинилэр итэҕэллэрин көрөн, Иисус ол киһиэхэ: «Эн аныыһын-харан бырастыы буолар», – диэбитэ.

²¹ Сокуонньуттар уонна фарисейдар: «Бу Кини, Танараны холуннара турааччы, кимий? Танараттан атын ким аныыһыны бырастыы гынар кыахтааҕый?» – диэ санаабыттара.

²² Иисус кинилэр санааларын билэн эппитэ: «Эһиги тоҕо итинник саныыгыт? ²³ Хайата чэпчэкиний: аныыһын-харан бырастыы буолар диир дуу, эбэтэр туран хаамп диэн этэр дуу? ²⁴ Ол эрэри, Киһи Уола сиргэ аныыһыны-хараны бырастыы

гынар кыяхтаабын билэргит туһугар, – иннээ диэн баран, Кини босхон киһиэхэ туһаайан эппитэ: – Эйиэхэ этэбин, туран тэллэххин ылан, дьиэбэр бар».

²⁵ Сонно киһи, бары көрөн турдактарына, атабар туран кэлбитэ уонна сыппыт тэллэбин ылан, Танараны айхаллыы-айхаллыы, дьиэтигэр барбыта. ²⁶ Бары бэри диэн бэркиһээн, дьулайан, Танараны уруйдууларын быһыгар: «Бүгүн биһиги сөбүмэр дьиктини көрдүбүт!» – дэспиттэрэ.

Левийи ыңырыы

²⁷ Иисус бу кэнниттэн тахсан, харчы хомуллар сиригэр олорор Левий диэн ааттаах түһээн хомуйааччыны көрөн, киниэхэ: «Миигин батыс», – диэбитэ. ²⁸ Киһи тугун барытын хаалларан, Иисуһу батыһан барбыта.

²⁹ Левий Киниэхэ анаан, дьиэтигэр улахан аһылык тарпыта; онно түһээн хомуйааччылар уонна да атыттар бэрт элбэх буолан, Кинилиин бииргэ аһаары, олорсубуттара. ³⁰ Фарисейдар уонна сокуонньуттар ону сөбүлээбэккэ, Кини үөрэнээччилэригэр эппиттэрэ: «Эһиги түһээн хомуйааччылары уонна аһыылаахтары кытта тобо бииргэ аһыгыт-сиигит?»

³¹ Иисус кинилэргэ хоруйдаабыта: «Эмчиккэ өлүөрдэр наадыбаттар, ыарыһахтар наадыбаллар. ³² Мин кырдыксыттары буолбатах, аһыылаахтары аһыыны билинэн Танараба эргиллэргэ ыңыра кэлбитим».

Пост туһунан

³³ Онуоха кинилэр эппиттэрэ: «Иоанн үөрэнээччилэрэ чаастатык постаналлар, үгэллэр, фарисейдар үөрэнээччилэрэ эмиэ биир оннуктар, оттон Эйиэннэрэ аһыыллар да, иһэллэр да».

³⁴ Иисус эппитэ: «Урууга кэлбит ыалдьыттары, күтүөт кинилэри кытта бииргэ сылдыарын тухары, аһааман диэн күһэйиэ этигит дуо? ³⁵ Ол эрэри күтүөтү кинилэртэн былдыыыр кэмнэрэ кэлиэбэ, дьэ оччоҕо кинилэр поһу тутуһар буолуохтара».

Саҥа уонна эргэ туһунан домох

³⁶ Өссө биир домоҕу кэпсээбитэ: «Ким даҕаны эргэ таҥаска саҥа таҥастан хайа тардан ылан, абырах онорбот; оннук гыннабына, саҥа да таҥаһа алдьаныа, эргэбэ да саҥа абыраба сөп түбэһиэ суоҕа. ³⁷ Ким даҕаны саҥа көөннүбүт арыгыны эргэ симииргэ куппат; оннук куттаһа, саҥа көөннүбүт арыгы эргэ симири тобо тэбэн тохтоо, оччоҕо арыгы да мэлийиэ, симиир да бырабыллыа; ³⁸ онон саҥа арыгы саҥа симииргэ кутулуохтаах; оччоҕо хайата да харыстаныа †. ³⁹ Ханлык да киһи өр туран сиппит арыгыны иһээт, сонно тутта саҥа арыгыны иһиэн баҕарыа суоҕа, уруккута ордук диэбэ».

† Оччоҕо хайата да харыстаныа – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

Субуота туһунан мөккүөр

⁶ Паасха иккис күнүгэр, бастакы субуотаба †† Иисус бурдук ыһыллыбыт буолагынан аһан испитэ, үөрэнээччилэрэ сиппит куоластары, илиилэригэр мэлийэн сии иһэллэрэ.

² Сорох фарисейдар ону көрөн: «Тоҕо эһиги субуота күн итигирдик быһыыланабыт?» – диэбиттэрэ.

³ Иисус хардарбыта: «Давид аргыстарыныын айаннаан иһэн, аччыктаан тугу гыммытын эһиги, ама, аахпатаххыт дуо? ⁴ Кини аччык сылдыан, Танара дьиэтигэр киирэн, аҕабыыт эрэ сиир ытык килиэбин ылан сиебитэ уонна аргыстарыгар бэрсибитэ буолбат дуо?» ⁵ Итиэннэ эппитэ: «Киһи Уола субуота да күн тойоно буолар».

Хаппыт илиилээби субуотаба үтүөрдүү

⁶ Нөҥүө субуотаба Кини эмиэ синагогаба киирэн үөрэппитэ. Онно уна илиитэ хаппыт киһи баара.

⁷ Сокуонньуттар уонна фарисейдар, Иисуһу буруйдаарылар, бу киһини субуотаба үтүөрдэрин кэтэспиттэрэ. ⁸ Иисус кинилэр ис санааларын билэн, хаппыт илиилээх киһиэхэ: «Кэл, манна ортоку тур», – диэбитэ. Киһи тахсан турбута.

⁹ «Мин эһигиттэн ыйытыам этэ, – диэбитэ Иисус кинилэргэ, – субуота күн тугу гынылыахтаабыт: үтүөнү онорулуохтаах дуу, куһаҕаны дуу? Олобу быһыыыр куолу дуу, өлөрөр куолу дуу?» Ким да тугу да санарбатаба †.

¹⁰ Кини барыларын кэриччи көрөн баран, ол киһиэхэ: «Илиигин уун», – диэбитэ. Киһи уунаатын кытта, ыалдьар илиитэ чөлүгэр түһэн хаалбыта.

¹¹ Фарисейдар ииримтийэ кыһыран, Иисуһу хайдах гынар туһунан сүбэлэспиттэрэ.

Уон икки Апостол

¹² Биир күн Иисус хайа үрдүгэр Танараба үгэ тахсыбыта; Кини түүнү быһа үгүтэ. ¹³ Онтон, сарсыарда буолбутугар, үөрэнээччилэрин ыңыран ылан, кинилэртэн уон икки киһини Апостолларынан ааттаан талбыта: ¹⁴ Петр диэн ааты биэрэн баран Симоны, кини быраатын Андрейы, Иаковы, Иоанны, Филиби, Варфоломейы, ¹⁵ Матфейы уонна Фоманы, Алфей уола Иаковы уонна Зилот диэн ааттаах Симоны, ¹⁶ Иаков уола Иуданы уонна кэлин Кинини таннарбыт Иуда Искариоту.

Дьон Иисус Христоска кэлэллэр

¹⁷ Иисус кинилэри кытта хайаттан түһэн, хонуу сиргэ кэлэн тохтообута, онно халын элбэх киһи –

†† Паасха иккис күнүгэр, бастакы субуотаба – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Субуотаба». † Ким да тугу да санарбатаба – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

үгүс үөрэнээччилэрэ итиэннэ Иудея, Иерусалим, муора кытылыгар баар Тир, Сидон дьоно мустубута. ¹⁸ Кинилэр Иисусу истээри, ыарыыларыттан үтүөрээри кэлбиттэрэ; быртах тыыннарга буулатан эрэдэнээччилэр эмиэ үтүөрэллэрэ; ¹⁹ Киниттэн тахсар күүс үтүөрдэрин иһин, мустубут дьон барыта Кинини таарыйа сатыыра.

Алгыска тиксии

²⁰ Иисус үөрэнээччилэрин диэки көрөн баран, эппитэ: «Алгыстааххыт эһиги дьаданылар: Танара Саарыстыбата эһиэхэ анаар.

²¹ Алгыстааххыт билигин аччыктар: Танара эһигини дуоһутуоҕа.

Алгыстааххыт билигин ытаһааччылар: эһиги күлүөххүт-үөрүөххүт.

²² Алгыстааххыт эһиги – дьон эһигини абааһы көрдөбүнэ, туораттабына, үөхтэбинэ-таныйдабына, итиэннэ эһиги ааккытын Киһи Уолун туһуттан киртиттэбинэ. ²³ Оннук үөхпүт күннэригэр үөрүг-көтүг, өрөгөйдөөг: эһигини Халлаанга улуу наҕараада күүтэр. Кинилэр аҕалара пророктарга эмиэ итинник сыһыаннаспытара.

Билигин топпут баайдары сор-мун күүтэр

²⁴ Сор-мун күүтэр эһигини баайдары, – эһиги хайыы-үйэ дуоһуйан турабыт!

²⁵ Сор-мун күүтэр билигин топпуттары – эһиги аччыктыаххыт!

Сор-мун күүтэр билигин күлээччилэри – эһиги ытыаххыт-сонгооххут!

²⁶ Сор-мун күүтэр эһигини – дьонно барытыгар хайҕатар буоллаххытына! Кинилэр аҕалара сымыйа пророктары эмиэ арбаабытара.

Өстөөхтөргүтүн таптаан

²⁷ Оттон эһиэхэ, Миигин истээччилэргэ, этэбин: өстөөхтөргүтүн таптаан, эһигини абааһы көрөөччүлэргэ үтүөнү онорун, ²⁸ эһигини кырааччылары албаан, эһигини атаҕастааччылар тустарыгар Танараҕа үгүн. ²⁹ Эйигин иэдэскэ охсубукка атын иэдэскин эмиэ тоһуйан биэр, сонгун былдыан ылааччы ырбаахыгын эмиэ ыларын мэхэйдэһимэ. ³⁰ Эйигиттэн көрдөһөөччүгэ, ким да буоллун, биэр, итиэннэ эйигиттэн ылбыт киһиттэн төттөрү ирдээмэ. ³¹ Онон туохха барытыгар дьон эһиэхэ хайдах сыһыаннаһыан баҕарабыт да, эһиги эмиэ дьонно соннук сыһыаннаһың. ³² Эһигини таптыыр дьону эрэ таптыыр буоллаххытына, туох махталын эрэйэбит? Аньыылаахтар даҕаны кинилэри таптыыр дьону таптыыллар эбээт. ³³ Эһиэхэ үтүөнү онорор дьонно эрэ үтүөнү онорор буоллаххытына, туох махталын эрэйэбит? Аньыылаахтар даҕаны үтүөҕэ үтүөнэн төлүүлэр эбээт. ³⁴ Төнүннэриэхтэрэ диэн эрэнэр

дьоннугар эрэ иэс биэрэр буоллаххытына, туох махталын эрэйэбит? Аньыылаахтар даҕаны аньыылаахтарга, төттөрү соччону ылаары, иэс биэрэллэр эбээт. ³⁵ Оттон эһиги өстөөхтөргүтүн таптаан, кинилэргэ үтүөнү онорун, төттөрү ылыахпыт этэ диэн кэтэспэккэ эрэ иэс биэрин, оччоҕо улуу наҕараадаҕа тиксиэххит, Үрдүк Танара уолаттара буолуоххут. Ол эбэтэр Кини үтүөҕэ махтамматтарга, өһүөмнүүлээхтэргэ да үтүө сыһыаннаах. ³⁶ Онон, Аҕабыт амарабын курдук, эһиги эмиэ амарах буолун.

Атыттары дьүүлээмэн

³⁷ Дьүүлээмэн, оччоҕо дьүүлэниэххит суоҕа; буруйдааман, оччоҕо буруйданыаххыт суоҕа; бырастыы гынын, оччоҕо бырастыы гыныллыаххыт; ³⁸ биэрин, оччоҕо эһиэхэ эмиэ бэриллээбэ: чин гына сиксиллибит, дьиппинитиллибит, тобус-толору үтүө мээрэинэн сонгун тэллэбэр кутан биэриэхтэрэ; ханнык кээмэйинэн кэмниигит да, эһиэхэ эмиэ ол кээмэйинэн кэмнэнэн бэриллээбэ».

³⁹ Итиэннэ кинилэргэ манньк домоҕу кэпсээбитэ: «Хараҕа суоҕу хараҕа суох киһи сирдиир кыахтаах дуо? Иккиэн онкучааха түһүөхтэрэ суоҕа дуо? ⁴⁰ Үөрэнээччи үөрэтээччиттэн үрдээбэт буолан баран, ситтэбинэ-хоттобуна, эмиэ үөрэтээччитин курдук буолуо.

⁴¹ Эн быраатын хараҕар тоҕо мас сыһын да булан көрөбүн, оттон бэйэн хараххар бэрэбинэ баарын билиммэккин? ⁴² Эбэтэр хайдах, бэйэн хараххар бэрэбинэни да көрбөт эрээригин „Быраатым, кэл эрэ, хараххыттан сыһы ылыым“ диэххиний? Сирэй көрбөх! Бастаан бэйэн хараххыттан бэрэбинэни таһаар, оччоҕо хайдах гынан быраатын хараҕыттан сыһы ылары билиэн.

Мас хайдаҕа отонунан биллэр

⁴³ Үчүгэй мас куһаҕан отонноммута диэн суох; куһаҕан мас үчүгэй отонноммута диэн эмиэ суох – ⁴⁴ хайа да мас отонунан биллэр: ыарҕаттан смокваны хомуйбаттар, эрбэһинтэн винограды ылбаабаттар. ⁴⁵ Үтүө киһи сүрэбин үтүө баайыттан үтүөнү таһаарар, мөкү киһи сүрэбин мөкү баайыттан мөкүнү таһаарар: киһи сүрэҕэ тугунан туолбута уоһунан тахсар.

Икки акылаат

⁴⁶ Эһиги Миигин „Тойоммут! Тойоммут!“ диэн ынырабыт эрээри, этэрбин тоҕо толорбоккутуй? ⁴⁷ Миэхэ кэлэн Мин тылбын истэр уонна толорор киһи кимиэхэ холооннообун эһиэхэ этиэм. ⁴⁸ Кини сири диринник хаһан, дьэитин акылаатын тааска түһэрбит киһиэхэ холоонноох. Өрүс халааннаатабына, күүстээх уу анһан кэлэр да, таас акылааттаах дьэити хамсаппат. ⁴⁹ Оттон ким Мин

тылбын истэр эрээри, толорбот – ол дьэитин кумахха акылаата суох туппут киһиэхэ холоонноох: уу тобо анньан кэлиэ да, ол дьэи сонно сингнэн түһүө».

Рим сотнигыт итэбэлэ

7 Иисус норуокка этэр тылын түмүктээн баран, Капернаумна кирибитэ. ² Онно биир сотник күндүтүк саныыр кулута ыалдьан өлөөрү сытара. ³ Сотник Иисус туһунан истэн, кэлэн кулуппун үтүөртүн диэн көрдөһүннэрэ, иудей аҕа баһылыктарын ыыппыта. ⁴ Кинилэр Иисуска кэлэн, биһигини кытта барыс диэн итэбэтиилээхтик көрдөспүттэрэ: «Эн көмө онороргор кини бэрт сөптөөх киһи – ⁵ биһиги норуоппутун таптыыр буолан биһиэхэ синагога туттаран биэрбитэ». ⁶ Иисус кинилэри кытта барсыбыта.

Дьэиэбэ чугаһаан истэбинэ сотник Киниэхэ добоотторунан илдьит ыыппыта: «Тойоноум, эрэйдэнимэ! Мин Эйигин дьэиэбэр киллэрэр кыахтаах үтүө киһи буолбатахпын; ⁷ ол иһин Эйиэхэ бэйэм да тийэйрим сөптөөх дии санаабатым. Эн биир тылы этиэн эрэ кэрэх – кулутум экчи үтүөрүө. ⁸ Мин төһө да бэйэм бас бэринэр тойоттордоох буолларбын, бэйэм эмиэ бас билэр буойуннардаахпын, олортон биирдэрин бар диэтэхпинэ, барар; атынын кэл диэтэхпинэ, кэлэр; чабарбын эмиэ итини онор диэтэрбин эрэ, онорор».

⁹ Иисус мань истэн сөбүн, батыһан иһэр дьонно эргиллибитэ: «Эһиэхэ этэбин, Мин Израильга даҕаны манньк итэбэли булбатабым». ¹⁰ Сорукка ыытыллыбыт дьон дьэиэбэ төннөн кэлиилэригэр ыалдьыбыт [†] чабар хайыы-үйэ үтүөрэн тоһуйбута.

Наин куорат огдооботун уолун тилиннэри

¹¹ Бу кэнниттэн Иисус Наин диэн куоракка барбыта; Кинини кытта үгүс үөрэнээччилэрэ ^{††} уонна көй элбэх дьон барсыбыттара. ¹² Кини куорат ааныгар чугаһаан истэбинэ, биир ийэ соботох уола өлбүтүн утары таһааран иһэллэрэ. Дьахтар огдообо этэ. Кинини кытта куорат үгүс олохтоохторо хаамсан иһэллэрэ. ¹³ Айыы Тойон огдообону көрөн аһынан: «Ытаама», – диэбитэ уонна ¹⁴ чугаһаан кэлэн хоруобу таарыйбыта, онуоха көтөбүн иһээччилэр тохтообуттара; Иисус эппитэ: «Эдэр киһи, эйиэхэ этэбин – тур!»

¹⁵ Өлбүт киһи өндөйөн олоро түспүтэ уонна сангаран барбыта; Иисус кинини ийэтигэр туттарбыта.

¹⁶ Бары саллан: «Биһиэхэ улуу Пророк баар буолбут! Танара Бэйэтин норуотугар көмөлөһө кэлбит!» – диэн Танараны айхаллаабыттара. ¹⁷ Кини

[†] Ыалдьыбыт – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох. ^{††} Үгүс үөрэнээччилэрэ – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «үөрэнээччилэрэ».

туһунан манньк сурах бүтүн Иудея устун тарбанан, тулатынаабы сирдэри эмиэ тилийэ көппүтэ.

Иисус Христос уонна Иоанн Сүрэхтээччи

¹⁸ Иоанн итини барытын үөрэнээччилэриттэн истэн баран, ¹⁹ икки үөрэнээччитин ыңыран ылан, «Кэлиэхтээх Эн буолабын дуу, эбэтэр кими күүтэбит дуу?» диэн ыйыттара Иисуска ыыппыта.

²⁰ Илдьиттэр Киниэхэ кэлэн эппиттэрэ: «Иоанн Сүрэхтээччи биһигини Эйигиттэн ыйыттара ыытта: Кэлиэхтээх Эн буолабын дуу, эбэтэр кими күүтэбит дуу?»

²¹ Бу кэмнэ Иисус элбэх киһини ыарыыттан, кыаммат буолууттан, куһаҕан тыыннартан үтүөрдүбүтэ, үгүс хараҕа суохтарга күн сырдыгын бэлэхтээбитэ. ²² Иисус кинилэргэ эппитэ: «Баран тугу көрбүккүтүн-истибикиитин Иоанна кэпсээн: хараҕа суохтар харахтаналлар, доболоннор атахтаналлар, аран ыарыылаахтар ырааһыраллар, дьүлэйдэр истэр буолаллар, өлбүттэр тиллэллэр, оттон дьадаҥылар Үөрүүлээх Илдьити истэллэр.

²³ Миигин саарбахтаабат киһи алгыстаах».

Иисус Христос Иоанн Сүрэхтээччи туһунан

²⁴ Иоанн ыыппыт дьоно төннүбүттэрин кэннэ, Иисус кини туһунан норуокка манньк эппитэ: «Эһиги иччитэх сиргэ тугу көрө бара сылдыбыккытый? Тыал хамсатар хомуһун дуо? ²⁵ Тугу көрө бара сылдыбыккытый? Мааны тангаска сууламмыт киһини көрөөрү дуо? Баайдык таннааччылар, дэлэгэй олохтоохтор дыбарыаска олороллор. ²⁶ Тугу көрө бара сылдыбыккытый? Пророгу дуо? Соннук, эһиги пророгу көрбүккүт; өссө этэбин: эһиги пророктааҕар да улаханы көрбүккүт. ²⁷ Суруйууларга кини туһунан этиллибитэ: „Көр бу, Мин илдьит киһибин Эн иннигэр ыытабын, кини Эн барар суолгун солуба“. ²⁸ Эһиэхэ этэбин: Иоаннааҕар улуу пророк [‡] ийэттэн төрүү илик, ол гынан баран Танара Саарыстыбатыгар саамай кыралара да кинитээбэр улахан».

(²⁹ Кинини истибит дьон бука бары, бэл, түһээн хомуйааччылар, Танара кырдыктаабын билиммиттэрэ; кинилэр Иоанна сүрэхтэммит этилэр; ³⁰ оттон фарисейдар уонна сокуонньуттар киниэхэ сүрэхтэммэккэ, Танара көнүлүн бэйэлэриттэн тэйиппиттэрэ.)

³¹ Ол иһин Айыы Тойон эппитэ: «Субу көлүөнэ дьону кимиехэ тэнниэмий? Кинилэр ким курдуктарыт? ³² Кинилэр таһырдыа олорон бэйэ-бэйэлэригэр „Биһиги флейтаҕа оонньообуппутугар – үгкүүлээбэтэххит, кутурбан ырыатын ыллаабыппытыгар – ытаабатаххыт“ дэһэн

[‡] Иоаннааҕар улуу пророк – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Иоаннааҕар улуу ким да».

хаһыытаһар оҕолор курдуктар. ³³ Иоанн Сүрэхтээччи кэлэн килиэби да сизэбэт, арыгыны да испэт, ону эһиги абааһыга буулаппыт диигит. ³⁴ Киһи Уола кэлэн, аһыыр да, иһэр да, ону эһиги бу киһи аһас уонна иһээччи, түһээн хомуйааччылар, аһыылаахтар доҕордоро дэһэбит. ³⁵ Ол эрэри Танара Муудараһа кырдьыктаабын оҕолоро бары билиммиттэрэ».

Иисус Христуһу арыынан аҕаабыт дьахтар

³⁶ Биир фарисей Иисуһу аһата ыһырбыта. Кини фарисей дьизэтигэр киирэн, аһаары өттүгэстээн сыппыта. ³⁷ Арай ол куоракка баар аһыылаах дьахтар Кини фарисей дьизэтигэр аһылыкка кэлбитин билэн, алебастр иһиккэ үчүгэй сыттаах арыыны илдэ кэлбитэ, ³⁸ итиэннэ Кини кэннигэр туран, ытыы-ытыы, Иисус атабын харабын уутунан сууйбута, баттабынан соппута уонна, ууруу-ууруу, үчүгэй сыттаах арыытын аҕаабыта.

³⁹ Иисуһу ыһырбыт фарисей маны көрөн, иһигэр санаабыта: «Бу олорооччу чахчы Пророк эбитэ буоллар, хайа сүрдээх-кэптээх дьахтар Кини атабын таарыйарын билиэхтээх этэ. Бу аһыылаах дьахтар буолбаат!»

⁴⁰ Иисус киниэхэ хайыһан: «Симон! Мин эйиэхэ этэрдээхпин», – диэбитэ.

«Этиий, Үөрэтээччи», – диэбитэ анараангыта.

Иэскэ киирбит икки киһи туһунан домох

«⁴¹ Биир баайга икки киһи иэскэ киирбиттэр: биирдэрэ биэс сүүс үрүн көмүс манньыат иэстэммит, иккиһэ биэс уон манньыат. ⁴² Иэстэрин тугунан да төлүүр кыахтара суоҕун иһин, тойон иккиэннэрин иһин бырастыы гыммыт. Бу икки киһиттэн хайалара кинини ордук күүскэ таптыаҕа дии саныыгыный?»

⁴³ Симон эппитэ: «Ордук улахан иэстээҕэ дии саныыбын».

«Сөпкө тойонноотун, – диэбитэ Иисус, ⁴⁴ онтон дьахтарга эргиллэн баран, Симонна эппитэ: – Эн бу дьахтары көрөбүн дуо? Дьизэбэр кэлбиппэр эн Миэхэ атаһын сунарбар уу биэрбэтэбин, оттон кини харабын уутунан атаһын сууйан баттабынан сотто; ⁴⁵ эн Миигин уураабатабын, оттон кини кириэхпиттэн биир кэм атаһын ууруу; ⁴⁶ эн төбөбүн арыынан аҕаабатабын, оттон кини буоллабына атаһын аҕаата †. ⁴⁷ Ол иһин эйиэхэ этэбин: кини күүскэ таптыабытын иһин, элбэх аһыыта бырастыы буолар, оттон кимиэхэ аһыах бырастыы буолбут – ол кыратык таптыыр».

⁴⁸ Онтон дьахтарга: «Эн аһыынан-харан бырастыы буолар», – диэбитэ. ⁴⁹ Маныаха атын ыалдьыттар «Аһыыны бырастыы гынар бу кимий?» дии санаабыттар.

⁵⁰ Кини дьахтарга эппитэ: «Итэбэлин эйигин быыһаата, эйэни кытта бар».

Иисус Христоска көмөлөспүт дьахталлар

8 Бу кэнниттэн Иисус Танара Саарыстыбатын Евангелиетин иһитиннэрэ куораттарынан, дэриэбинэлэринэн барбыта. Уон икки үөрэнээччитэ Кинини кытта бииргэ сылдьаллара; ² кинилэри кытта өссө куһаҕан тыыннартан уонна ыарыыларыттан үтөрбүт дьахталлар бааллара: Магдалина † диэн ааттаах Мария (Иисус киниттэн сэттэ абааһыны үүрэн таһаарбыта); ³ Ирод ‡ дьизэтин салайар Хуза ойоҕо Иоанна, Сусанна уонна да атыттар элбэх этилэр. Кинилэр Иисуска уонна Кини үөрэнээччилэригэр баардарынан-суохтарынан көмөлөспүттэрэ.

Бурдук ыһааччы туһунан домох

⁴ Дьон Киниэхэ бары куораттан барытыттан кэлэ тураллара; биирдэ үтүмэн үгүс киһи мустубутугар Кини манньык домоҕу кэпсээбитэ: «⁵ Бурдук ыһааччы бурдугун ыһа тахсыбыт. Ыһа сырыттабына, ыспыт сиэмэтин сороҕо суол кытыытыгар түһэн тэпсиллэн хаалбыт, ону халлаан көтөрдөрө тонсуйан сиэн кэбиспиттэр; ⁶ сороҕо буоллабына тааска түһэн, араскыланаат, сиик суоҕуттан хатан хаалбыт; ⁷ сороҕо хатыылаах ыарҕа быыһыгар түспүтүн ыарҕа өрө үүнэн тумнаран кэбиспит. ⁸ Сороҕо өн буорга түһэн сүүс төгүл үрдүк үүнүүнү биэрбит».

Маны кэпсээн баран: «Ким истэр кулгаахтаах истиэхтин!» – диэн сана аллайбыта.

⁹ Үөрэнээччилэрэ Киниттэн бу домох суолтатын ыйыппыттар. ¹⁰ Иисус эппитэ: «Эһиэхэ Танара Саарыстыбатын кистэлэннэрин билэр кыах бэриллибитэ, оттон ити атыттарга барыта домохторунан этиллэр, онон кинилэр көрөр эрэри, көрбөттөр, истэр эрэри, өйдөөбөттөр.

Бурдук ыһааччы туһунан домох быһаарыыта

¹¹ Бу домох быһаарыыта манньык: сиэмэ – Танара тыла; ¹² суол кытыытыгар түспүт сиэмэ – истэр дьон, ол гынан баран кинилэргэ адьарай кэлэн, итэбэйбэтиннэр, быыһамматыннар диэн, истибит тылларын сүрэхтэриттэн илдэ барар; ¹³ оттон тааска ыһыллыбыт – ол тылы үөрүүнэн ылынар эрэри, силиһэ суох буолан, ардыгар эрэ итэбэйэр, оттон тургутуу кэмигэр тэйэр дьон; ¹⁴ хатыылаах ыарҕа түспүт – ол тылы истэр эрэри, тэйэ түстүлэр да, олох сүпсүлгэнэ, баай-дуол, күннээҕи үөрүү-дуоһууу тумнаран, итэбэллэрэ сиппэккэ хаалбыт дьон; ¹⁵ оттон өн буорга ыһыллыбыт сиэмэ – ол Танара тылын истэр уонна истибит тылларын

† † Магдалина – Магидала куораттан төрүттээх. ‡ Ирод – Ирод Антипа.

үтүөкэн, ыраас сүрэхтэригэр инэрэ сылдьан, бары ыарахаттары тулуйан туран итэбэйэр дьон».

Мань кэпсээн баран Кини: «Ким истэр кулгаахтаах истиэхтин!» – диэн сана аллайбыта †.

Сибэтиинньик туһунан домох

«¹⁶ Ким да сибэтиинньиги уматан баран, иһитинэн саба уурбат, орон анныгар туруорбат, ол оннугар, киирээччилэр сырдыгы көрдүннэр диэн, олоһор туруорар. ¹⁷ Кистэммит көстүбэтэбэ, кистэлэн арыллыбатаба диэн суох. ¹⁸ Онон хайдах истэргитин кэтэнэн көрүнүн: баардаахха Танара өссө биэриэбэ, оттон туга да суох киһиттэн баардаахпын дии санаабыта кытта былдьаныаба».

Иисус Христос Ийэтэ уонна бырааттара

¹⁹ Киниэхэ Ийэтэ уонна бырааттара кэлэн баран, дьон элбэбэ бэрдиттэн хаайтаран, кыайан ааспатахтара.

²⁰ «Ийэн уонна бырааттарын кэлэн таһырдыа тураллар, Эйигин көрсүөхтэрин баҕараллар», – диэн Киниэхэ биллэрбиттэрэ.

²¹ Иисус эппитэ: «Танара тылын истэр уонна толорор дьон – озор Мин Ийэм уонна Мин бырааттарым буолаллар».

Силлиэни тохтотуу

²² Биирдэ Кини үөрэнээччилэрин кытта оночоҕо киирэн баран: «Күөл унуор туоруобун», – диэбитэ. Унуор устубуттара. ²³ Устан истэхтэринэ, Иисус утуйан хаалбыта. Күөлгэ эмискэ күүстээх силлиэ түһэн, долгун сабыта биэртэлээн, оночо уунан туолан барбыта, онон тимирэр кутталга киирбиттэрэ.

²⁴ Кэлэн, Кинини уһугуннаран: «Үөрэтээччи! Үөрэтээччи! Өлөн эрэбит!» – диэбиттэрэ.

Кини туран тыалы, сабыта охсор долгуну буйбутта: сонно тута тыал да, долгун да уостан, уоскуйан хаалбыттара. Уу чуумпу буолбута.

²⁵ «Итэбэлгит ханнаный?» – диэбитэ Кини үөрэнээччилэригэр.

Кинилэр дьулайан даҕаны, дьиктиргээн даҕаны, бэйэлэрин икки ардыларыгар: «Кимий – бу Кини, тыалы да, ууну да буйуан бас бэриннэрээччи?» – дэспиттэрэ.

Куһаҕан тыыннарда буулаппыт киһини үтүөрдүү

²⁶ Галилеяны утары сытар Гадара сиригэр кэлэн тиксибиттэрэ. ²⁷ Иисус биэрэккэ тахсыбытыгар, өр кэм устата абааһыларга буулатан, танас диэни танныбакка, дьибэ-уокка озорбокко, өлбүт дьону кистиир хаспахтарга хорҕойбута ырааппыт киһи

† Мань кэпсээн баран Кини: «Ким истэр кулгаахтаах истиэхтин!» – диэн сана аллайбыта – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

Киниэхэ утары тахсан кэлбитэ. ²⁸ Кини Иисуһу көрөөт, иннигэр умса түһэн баран, күөмэйин мунунан хаһытаабыта: «Эн Миэхэ тугун кыһалҕатай, Иисус, Үрдүк Танара Уола? Эйигиттэн ааттаһабын, миигин муннаама!» ²⁹ Иисус быртаһа тыыны бу киһиттэн тахсарыгар дьаһайбытын иһин, кини итинник эппитэ. Абааһы бу киһини бэрт уһун кэм устатыгар муннаабыт этэ: кинини атахтары, илиилэри тимир сыабынан, быанан кэлгийэн маньыллара да, киһи ону быһыта тыытан баран, абааһыга кыйдатан иччитэх сирдэринэн куотара.

³⁰ Иисус киниттэн: «Аатын кимий?» – диэн ыйыппыта.

Элбэх абааһы киирбит буолан, кини: «Легион», – диэн хоруйдаабыта. ³¹ Абааһылар Иисустан кинилэри үтүгэн түгэбэр үүрбэтигэр көрдөспүттэрэ.

³² Онон хайа үрдүгэр балысхан сибиинньэ үөрэ мэччийэ сылдьара. Абааһылар сибиинньэлэргэ киирэрбитин көнүллээ диэн көрдөспүттэрэ. Иисус көнүллээбитэ. ³³ Кинилэр киһиттэн тахсан сибиинньэлэргэ киирбиттэригэр, бүтүн үөр сибиинньэ эмпэрэттэн ыстанан, күөлгэ тимирэн хаалбыта.

³⁴ Маньыһыттар ону көрөн, куоракка уонна дэриэбинэлэргэ сүүрэн тийэн тыллаабыттара.

³⁵ Олохтоохтор туох буолбутун көрө, утары тахсыбыттара; кинилэр Иисуска кэлэн, били абааһылар тахсыбыт киһи таннан, өйдөнөн-төйдөнөн, Кини атаһын аттыгар сиргэ озорорун көрөн, улаханник куттаммыттара. ³⁶ Мань барытын көрбүт дьон куһаҕан тыыннарда буулаппыт киһи хайдах быһылаахтык үтүөрбүтүн кинилэргэ кэпсээбиттэрэ. ³⁷ Гадара уобалаһын дьоно бары улуу кутталга ылларан, Иисуһу биһигиттэн бар диэн көрдөспүттэрэ. Иисус оночоҕо олорон, төттөрү устубута.

³⁸ Абааһылартан босхоломмут киһи, Кинини кытта бииргэ сылдьаары көрдөспүтүгэр Иисус эппитэ: ³⁹ «Дьибэбэр төннөн, Танара эйиэхэ тугу онорбутун кэпсээ». Киһи баран, Иисус киниэхэ тугу онорбутун куораты биир гына кэпсээбитэ.

Өлбүт кыыс уонна ыарыһах дьахтар

⁴⁰ Иисус төннөн кэлбитигэр Кинини элбэх киһи утары көрсүбүтэ – бары кэтэһэн тураллара. ⁴¹ Арай биир Иаир диэн ааттаах киһи, синагога тойоно, кэлэн Иисус иннигэр умса түһэн, дьибэбэр барыс диэн көрдөспүтэ. ⁴² Кини уон икки саастаах соботох кыыс оҕолооҕо ыалдьан өлөөрү сытара. Иисус кинини кытта барсыбыта, дьон тула өттүттэн ыга анһан испиттэрэ.

⁴³ Биир уон икки сыл устата хаана баран ыалдыбыт, баайын барытын эмчиттэргэ кутан баран, хайаларыттан да туһамматах дьахтар ⁴⁴ Кини кэнниттэн кэлэн, таһаһын таарыйбытыгар сонно тута хаана барара тохтоон хаалбыта.

⁴⁵ «Ким Миигин таарыйда?» – Иисус ыйыппыта.

Ким да билиммэтэжэ. Петр итиэннэ Кинини кытта бииргэ сылдьааччылар эппиттэрэ: «Үөрэтээччи! Эйигин киһи бөбө ыга анһан иһэр эбээт, Эн буоллабына ким Миигин таарыйда диигин» †.

⁴⁶ «Ким эрэ Миигин таарыйда, – диэбитэ Иисус. – Миигиттэн күүс тахсыбытын биллим».

⁴⁷ Дьахтар биллибэккэ хаалар кыаҕа суобун өйдөөн, ис-иһиттэн титирэс буола долгуйан, Кини иннигэр тобуктуу түспүтэ уонна тоҕо Кинини таарыйбытын итиэннэ хайдах сонно үтүөрбүтүн бар дьон иннигэр кэпсээбитэ.

⁴⁸ Иисус эппитэ: «Кыһым, эрдий! Эйигин итэҕэлин быһаата. Эйэни кытта бар».

⁴⁹ Маны этэ турдабына, синагога тойонугар дьэиттэн киһи кэлэн: «Кыһын быһынна, – диэн эппитэ. – Онон Үөрэтээччини түбүгүрдүмэ».

⁵⁰ Иисус маны истэн, Иаирга: «Куттаныма, итэҕэй эрэ – кыһын быһыһааҕа», – диэбитэ. ⁵¹ Дьэиэҕэ киирэригэр Петран, Иоантан, Иаковтан уонна кыыс ийэлээх аҕатыттан ураты атын кими да киллэрбэтэҕэ. ⁵² Бары кыһы аһыан ыһаһаллара, суланаллара. Иисус: «Ыһаһыман, кыыс өлбөтөх, утуһа сытар», – диэбитэ. ⁵³ Оҕо өлбүтүн билэр буолан, Кинини күлүү гыммыттара.

⁵⁴ Кини барыларын таһаартаан баран, кыыс илиитин тутан туран улаханник: «Кыысчаан, тур!» – диэбитэ. ⁵⁵ Сонно кыыс тыын киллэрэн, туран кэлбитэ; Иисус кинини аһатарга соруйбута. ⁵⁶ Оҕо төрөппүттэрэ бэри диэн бэркиһээбиттэрэ. Иисус кинилэри, манна тоух буолбутун туһунан кимиэхэ да кэпсээбэттэрин курдук, кытаанахтык сэрэппитэ.

Уон икки Апостолы ыытыы

⁹ Иисус Уон Иккиэлэрин ыңыран ылан, кинилэргэ бары абааһылары үүрэн таһаарар, ыарыыттан үтүөрдэр күүһү уонна былааһы биэрбитэ. ² Итиэннэ кинилэри Тангара Саарыстыбатын туһунан иһитиннэртэрэ, ыарыһахтары үтүөртэрэ ыталаабыта.

³ Суолга тугу да илдьэ барыман: тайах маһы да, матаҕаны да ылыман, килиэби, харчыны да, икки суол уларыттар танаһы да уктуман, – диэбитэ Кини.

⁴ Ханник дьэиэҕэ киирэҕит да, айанна турунуоххутугар диэри, ол дьэиттэн көһүмэн.

⁵ Өскөтүн ханник эмэ куоракка эһигини ылымматахтарына, онтон тахсан иһэн, кинилэргэ сэрэтии буоллун диэн, бэл атаххыт быылын кытта тэбээн хаалларын». ⁶ Апостоллар айанна туруммуттара; кинилэр дэриэбинэлэри кэрийэ сылдьан, ханна да буоллун, Евангелиены иһитиннэрэллэрэ, ыарыһахтары үтүөрдэллэрэ.

Ирод дьиксиниитэ

⁷ Ирод баһылык †† Иисус онгорор дьайыыларын туһунан барытын истэн-билэн баран, санааҕа

† Итиэннэ Кинини кытта бииргэ сылдьааччылар... Эн буоллабына ким миигин таарыйда диигин – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар. †† Баһылык –

түспүтэ. Кини дьон тылыттан дьиксинэрэ: сорохтор бу Иоанн өлөн баран тиллибит дииллэрэ, ⁸ сорохторо Илия кэлбит дэһэллэрэ, атыттара буоллабына былыргы ханник эрэ пророк тиллибит диэн сылыктыыллара.

⁹ «Иоанны мин моонньоох баһын быстарбытым, оччоҕо бу манник сурахтаах хайалара буоллаҕай?» – Ирод санааҕа ылларбыта. Уонна хайдах эмэ гынан Кинини көрүүн баҕарбыта.

Апостоллар төннүүлэрэ

¹⁰ Апостоллар төннөн кэлэн, тугу онорбуттарын барытын Иисуска кэпсээбиттэрэ. Иисус кинилэри бэйэлэрин эрэ илдьэ Вифсаида куорат чугаһынааҕы иччитэх сиргэ барбыта. ¹¹ Ол эрэри баһаам үгүс дьон ону билэн, Кинини батыһан барбыттара. Иисус кинилэри көрсөн, Тангара Саарыстыбатын туһунан кэпсээбитэ, үтүөрт диэн көрдөһөөччүлэри үтүөрдүтэлээбитэ.

Биэс тыһыынча киһини аһатыы

¹² Күн киэһэриитэ Уон Иккиэлэр Киниэхэ кэлэн: «Дьону ыыталыырын буоллар, чугастааҕы сэлиэнньэлэргэ, дэриэбинэлэргэ баран хонук сирдэрин, аһыыр астарын булуноу этилэр, бу олох иччитэх сиргэ сылдьабыт», – диэбиттэрэ.

¹³ Иисус эппитэ: «Эһиги кинилэргэ аста биэрин». «Биһиэхэ биэс килиэби кытта икки балык эрэ баар, – дэспиттэрэ үөрэнээччилэрэ. – Бачча элбэх киһиэхэ ас атыылаһа барыах бэйэбит дуу?» (¹⁴ Барыта биэс тыһыынча кэринэ киһи баара.)

«Дьону биэс уоннуу гына эрээтинэн олордун», – диэбитэ Иисус. ¹⁵ Кини эппитин толорбуттара.

¹⁶ Иисус биэс килиэби кытта икки балыгы ылан, халлаан диэки көрөн туран Тангараҕа махтаммыта уонна тоһутан, түнэттэрэ, үөрэнээччилэригэр биэрбитэ. ¹⁷ Бары тото-хана аһаабыттара. Ордубут аһы хомуйбуттара уон икки тымтай буолбута.

«Эн Тангара Христоһунаҕын»

¹⁸ Биирдэ Иисус иччитэх сиргэ үнэ сырыттабына, үөрэнээччилэрэ тийэн кэлбиттэрэ. Иисус кинилэртэн: «Дьон Миигин ким дииллэрий?» – диэн ыйыппыта.

Үөрэнээччилэрэ эппиттэрэ: ¹⁹ «Сорох Иоанн Сүрэхтээччи диир, сорох Илия, сорохтор ханник эрэ былыргы пророк тиллибит дэһэллэр».

²⁰ «Оттон эһиги Миигин ким диигитий?» – Иисус ыйыппыта.

«Биһиги Эйигин Тангара Христоһа диибит», – диэн хоруйдаабыта Петр.

грек. тетрарх, еврей сириг түөрт гыммыттан биирин баһылыга.

**Иисус Христос
өлөн баран тиллэрин
эрдэтэн этэр**

²¹ Бу туһунан кимиэхэ эмэ кэпсииллэрин кытаанахтык бобон баран, Иисус эппитэ: ²² «Киһи Уола элбэх эрэйи-муну көрүөхтээх, Кинини аҕа баһылыктар, архиерейдар уонна сокуонньуттар † ылыммаккалар, өлөрүөхтэрэ, онтон үһүс күнүгэр Кини өлбүттэртэн тиллиэбэ».

**Иисус Христос туһугар
барытыттан akkaастаны**

²³ Итиэннэ барыларыгар эппитэ: «Ким Миигин батыһыан баҕарар – бэйэбиттэн akkaастан уонна кириэскин сүгэн Миигин батыс. ²⁴ Ким олобун быыһыан баҕарбыт, олобун †† сүтэриэбэ, оттон ким Мин туспар бэйэтин олобун сүтэрбит, олобун быыһыаба. ²⁵ Өскөтүн киһи бүтүн аан дойдуну баһылаан баран өллөбүнэ эбэтэр эчэйдэбинэ, ол баһылаабыта киниэхэ туох туһалаах буолуой? ²⁶ Ким эмэ Миигиттэн уонна Мин тылбыттан сааттабына, Киһи Уола Бэйэтин килбиэнинэн итиэннэ Аҕатын уонна Аанньалларын килбиэннэринэн сырдаан тийэн кэллэбинэ, киниттэн бэйэтиттэн саатыаба. ²⁷ Кырдьыгы эһиэхэ этэбин: манна турааччылартан сорохторо, өлөр өлүү амтанын билбэккэ да сылдьан, хайыы-үйэ Танара Саарыстыбатын көрүөхтэрэ».

Дьүһүн уларыыы

²⁸ Бу кэнниттэн аҕыс күн ааспыта. Иисус Петры, Иоанны уонна Иаковы ильдэ хайа үрдүгэр үнэ тахсыбыта. ²⁹ Үнэ туран Кини сирэйэ уларыан хаалбыта, таҕаһа килбэннэс кылбаа манан буолбута. ³⁰ Арай көрдөхтөрүнэ, икки киһи – Моисей уонна Илия – Кинини кытта кэпсэтэ тураллара; ³¹ кинилэр килбиэннээх сырдыкка көстөн кэлэн, Иисус суолун Иерусалимга тийэн түмүктүөхтээбин кэпсээбиттэрэ. ³² Петр аргыстарыныын ууларыгар баттатан, утуян хаалбыттара, ол эрээри уһуктан кэлэн Иисус кэрэмэн килбиэнин итиэннэ Кинини кытта икки киһи турарын көрбүттэрэ.

³³ Кинилэр Иисустан тэйэн эрдэхтэринэ, Петр Киниэхэ эппитэ: «Үөрэтээччи! Манна сылдьарбыт үчүгэй даҕаны; биһиги үс отууну тутуохпут: бири Эһиэхэ, бири Моисейга, бири Илияҕа». Тугу этэрин кини бэйэтэ да билбэт этэ.

³⁴ Маны этэ турдабына кинилэргэ былыт кэлэн сыдыайбыта; былыт иһигэр киирэн кинилэр олус куттаммыттара. ³⁵ Былыт быыһыттан: «Мин Тапталлаах ‡ Уолум бу баар, Кинини истин!» – диір

† Аҕа баһылыктар, архиерейдар уонна сокуонньуттар – синедрион чилиэннэрэ. †† Олобун – эбэтэр «дууһатын». ‡ Тапталлаах – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «талбыт».

саҕа дуораһыйбыта. ³⁶ Бу саҕа дорҕооно уостаатын кытта, Иисус соҕотох хаалбыта. Кинилэр маны кистэлэннэ туппуттара, тугу көрбүттэрин ол саҕана кимиэхэ да кэпсээбэтэхтэрэ.

**Куһаҕан тыынга буулаппыт
уолу үтүөрдүү**

³⁷ Сарсыныгар хайаттан түспүттэригэр Иисуһу элбэх киһи утары көрсүбүтэ. ³⁸ Эмискэ дьон быыһыттан ким эрэ: «Үөрэтээччи! – диэн саҕа аллайбыта. – Ааттаһабын Эйигиттэн, уолбун көр: баар-суох соҕотох оҕом; ³⁹ куһаҕан тыын хам ыллабына, оҕом эмискэ үөгүлүү түһэр; күүгэн аллыар диэри, оҕобун сордуур, сорун сордоон баран биирдэ, нэһиилэ тэйэр.

⁴⁰ Үөрэнээччилэргиттэн үүрүг диэн көрдөстүм да, кыайбатылар».

⁴¹ «Оо, итэҕэлэ суох, буорту буолбут көлүөнэ! – диэбитэ Иисус. – Хаһаанга диэри эһигини кытта сылдьабын, эһигини тулуйабын? Уолгун манна аҕал».

⁴² Уол чугаһаан истэҕинэ, абаһы кинини сиргэ охторбута; оҕо ингиир-ситиитин тартаран барбыта; Иисус быртах тыыны бобон уолчааны үтүөрдэн, аҕатыгар туттарбыта. ⁴³ Бука бары Танара улуу кыабын көрөн бэркиһээбиттэрэ.

**Иисус Христос
өлөн баран тиллиэхтээбин
өссө биирдэ этэр**

Киһи эрэ барыта Иисус онорор дьайыыларын сөҕө-махтайа сылдьар кэмигэр Кини үөрэнээччилэригэр эппитэ: ⁴⁴ «Мин эһиэхэ этэрбин өйдөөн истин: Киһи Уола дьон илиитигэр бэриллиэбэ». ⁴⁵ Кинилэр буоллабына бу этиини, суолтата кинилэртэн кистэммит буолан, өйдөөбөтөхтөрө, оттон тугу эппитин Бэйэтиттэн ыйытыахтарын саллаллара.

**Танара Саарыстыбатыгар
ким саамай улаханий?**

⁴⁶ Үөрэнээччилэргэ кинилэртэн хайалара ордук улаханын быһаарсыһыах санаа киирбитэ. ⁴⁷ Иисус кинилэр ис санааларын билэн, оҕону ылан, Бэйэтин иннигэр туруорбута ⁴⁸ уонна эппитэ: «Ким бу оҕону Мин ааппар ылынар, ол Миигин ылынар; оттон ким Миигин ылынар, ол Миигин Ыппыты ылынар. Ким барыгытыттан кыра – ол барыгытыттан улахан буолуоҕа».

**Ким эһигини утарбат,
ол эһиги диэки**

⁴⁹ Маныаха Иоанн эппитэ: «Үөрэтээччи! Биһиги Эн ааккынан абаһылары үүрэн таһаарар киһини көрдүбүт; кини биһигини кытта бииргэ сылдьыбат, ол иһин үүрэрин боптубут».

⁵⁰ «Аны боппот буолун, – диэбитэ Иисус киниэхэ. – Ким эһигини утарбат, ол эһиги диэки».

Иисус Христуһу ылымматах Самария дэриэбинэтэ

⁵¹ Бу дойдуттан ылыллыахтаах күнэ хайыы-үйэ чугаһаабытыгар Кини Иерусалимна барардыы быһаарынан, ⁵² илдьиттэрин инники ыппыта. Кинилэр Самария дэриэбинэтигэр урут тийэн Иисус кэлэригэр бэлэмнээри киирбиттэрэ. ⁵³ Ол эрэри олохтоохтор Кинини киллэрбэтэхтэрэ: Иерусалимна баран иһэрэ тас дьүһүнүттэн көстөрө. ⁵⁴ Маны көрөн үөрэнээччилэрэ Иаковтаах Иоанн эппиттэрэ: «Тойоммуот! Халлаантан уот түһэн кинилэри имири эстин диэн этиэхпитин бабарабын дуо? Урукку Илия курдук? †»

⁵⁵ Иисус эргиллэн, кинилэри буйбута: «Ханнык Тыын дьоно буоларгытын билбэккит. ⁵⁶ Киһи Уола дьон дууһатын өлөрө кэлбэтэҕэ, быһыы кэлбитэ» ††. Онон атын дэриэбинэҕэ барбыттара.

Иисус Христуһу батыһы диэн тугуй?

⁵⁷ Айаннаан истэхтэринэ, аара суолга ким эрэ Кинини: «Тойонуом! – диэн ыһырбыта. – Эн ханна да барбытын иһин, мин Эйигин батыһан барыам».

⁵⁸ Иисус киниэхэ эппитэ: «Саһыллар хороонноохтор, көтөрдөр уйалаахтар, арай Киһи Уола төбөтүн уура түһэн ылар сирэ суох».

⁵⁹ Атын киһиэхэ Кини: «Миигин батыс», – диэбитэ. Анараангыта эппитэ: «Тойонуом! Маннай баран аҕам унуоҕун көтөҕөн кэлэрбин көнүллээ».

⁶⁰ Иисус киниэхэ эппитэ: «Өлбүт дьон өлбүт дьоннорун бэйэлэрэ харайдыннар, оттон эн барангынын дьонно Танара Саарыстыбатын туһунан иһитиннэр».

⁶¹ Өссө биир атын киһи Киниэхэ эппитэ: «Мин Эйигин батыһыам, Тойонуом! Ол эрэри маннай дьыэлээхтэрбин кытта бырастыылаһан кэлэрбин көнүллээ».

⁶² Иисус киниэхэ эппитэ: «Булуугу баттаары туран, кэннин хайыһар киһи Танара Саарыстыбатыгар эрэбилэ суох».

Сэттэ уон үөрэнээччини ытыты

10 Бу кэнниттэн Айыы Тойон аны атын сэттэ уон ‡ үөрэнээччитин талан ылан, Бэйэтэ барыан бабарар куораттарыгар, араас сирдэригэр, иккилии гынан, урут ыыталаабыта; ² баралларыгар эппитэ: «Бурдук үүнүүтэ өлгөм, ол гынан баран бурдук быһааччы аҕыйах, онон буспут бурдук Тойонуттан бурдугун быһыытыгар үлэһиттэри ыытарыгар

† Урукку Илия курдук? – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар. †† Ханнык Тыын дьоно буоларгытын билбэккит. Киһи Уола дьон дууһатын өлөрө кэлбэтэҕэ, быһыы кэлбитэ – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар. ‡ Сэттэ уон – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «сэттэ уон икки».

көрдөһүн. ³ Барын! Мин эһигини бөрөлөр ортолоругар, барааннары ыытардыы, ыыталыыбын. ⁴ Кумааһынньыгы да, матаҕаны да, атах танаһын да ылыман, суолга кими да эбэрдэлээмэн. ⁵ Хайа дьыэҕэ киирэбит да, маннай „Бу дьыэҕэ эйэ буоллун!“ диэбитинэн киирэр буолун. ⁶ Онно эйэҕэ тиксиэхтээх киһи баар буоллабына, эйэбитин ылыныаҕа, оттон суох буоллабына, эйэбит бэйэбитигэр төннүөҕэ. ⁷ Ол дьыэҕэ хаалан, тугу биэрэллэринэн аһыыр буолун: үлэһит киһи үлэтэ төлөнүөхтээх. Ылтан ыалга көһүмэн. ⁸ Хайа да куоракка тийибиккит иһин, эһигини онно киллэрдэхтэринэ, тугу биэрэллэринэн аһаан. ⁹ Онно баар ыарыһахтары үтүөрдүтэлээн, Танара Саарыстыбата кинилэргэ чугаһаабытын иһитиннэрин. ¹⁰ Хайа эмэ куоракка эһигини дьыэлэригэр киллэрбэтэхтэринэ, уулуссаҕа тахсан баран этин: ¹¹ „Бэл куораккыт быыла атаһыгыгар сыстыбытын төттөрү тэбээн хааллардыбыт, ол эрэри билин: Танара Саарыстыбата эһиэхэ чугаһаата“. ¹² Эһиэхэ этэбин, Дьүүл Күнүгэр ол куоракка Содом куораттааҕар ордук ыарахан буолуоҕа.

Аньыыларын билиммэтэх куораттары сор-мун күүтэр

¹³ Сор-мун күүтэр эйигин, Хоразин! Сор-мун күүтэр эйигин, Вифсаида! Эһиэхэ көрдөрүллүбүт дьыкитлэр Тирдээх Сидонна көрдөрүллүбүттэрэ эбитэ буоллар, ол куораттар олохтоохторо илдьиркэй танаһы таннан, төбөлөрүгэр күлү куттан, аньыыларын билиммиттэрэ ырааппыт буолуох этэ. ¹⁴ Ол гынан баран, Дьүүл Күнүгэр Тирдээх Сидонна эһигиннээбэр быдан чэпчэки буолуоҕа. ¹⁵ Оттон эн, Капернаум, халлаанна тийэ үрдүөм дии саныыгы дуо? Суох, эн үтүгэн түгэбэр тийэ түннэстиэн.

¹⁶ Эһигини истэр киһи – Миигин истэр, эһигини ылыммат киһи – Миигин ылыммат; оттон ким Миигин ылыммат, ол Миигин Ыппыты ылыммат».

Сэттэ уон үөрэнээччи эргиллэтэ

¹⁷ Сэттэ уон үөрэнээччи үөрэ-көтө эргиллэн кэлэн: «Тойоммуот! Эн ааккын ааттаахтаахха, биһиэхэ абааһылар кытта бас бэринэллэр», – диэбиттэрэ.

¹⁸ Иисус эппитэ: «Сатана халлаантан чабылбан курдук түспүтүн көрбүтүм. ¹⁹ Мин эһиэхэ моҕойдору, сүлүһүннээх ообуйдары уонна өстөөх хайа бабарар күүһүн самнары баттыыр былааһын биэрэбин; эһиэхэ куһаҕаны туох да кыайан оноруо суоҕа. ²⁰ Эһиги биһиэхэ тыыннар бас бэринэллэр диэн үөрүмэн, хата ол оннугар ааппыт-суолбут Халлаанна суруллубут диэн үөрэр буолун».

Тангара кистэлэни кимиэхэ арийбытай?

²¹ Сонно Иисус Тыын † биэрэр үөрүүтүнэн үөрэн эппитэ: «Аҕаа, сир-халлаан Айыы Тойоно! Эн маны барытын муударайдартан, өйдөөхтөртөн кистээн баран, кыра оҕолорго арийбытын иһин, Эйиэхэ айхал этэбин. Соннук, Аҕаа, Эн үтүө көнгүлүн оннук этэ».

²² Онтон үөрэнээччилэригэр хайыһан эппитэ ††: «Аҕам Миэхэ тугу барытын туттарбыта. Уола кимин Аҕатыттан ураты ким да билбэт, Аҕата кимин Уолуттан ураты, биитэр Уола арийыан баҕарбыт дьонуттан ураты, ким да билбэт».

²³ Онтон бэйэлэрэ эрэ хаалбыттарыгар эппитэ: «Дьоллоох дьон эһиги көрөргүтүн көрөллөр.

²⁴ Кырдьыгы этэбин: үгүс пророктар уонна ыраахтаабылар эһиги көрөргүтүн көрүөхтэрин баҕарбыттара эрэри – көрбөтөхтөрө, эһиги истэргитин истиэхтэрин баҕарбыттара эрэри – истибэтэхтэрэ».

Самария амарах киһитин туһунан домох

²⁵ Биир сокуонньут Иисуһу холоон көрөн: «Үөрэтээччи! Бараммат олоххо тиксэр туһугар, мин тугу гыныахтаахпыный?» – диэн ыйыппыта.

²⁶ «Сокуонна туох диэн суруллубутай? Ону хайдах өйдүүгүн?» – диэбитэ Иисус.

²⁷ «„Айыы Тойон Тангарабын ис сүрэххиттэн, ис дууһабыттан, туох баар өйгүнэн-санаабынан, күүскүнэн-күдэххинэн барытынан таптаа“ уонна „чугастаабыгы, бэйэҕин таптыырын курдук, таптаа“, – диэн эппиэттээбитэ киһи.

²⁸ «Сөпкө хоруйдаатын, – диэбитэ Иисус. – Ситини туһунан олодоххуна, Олоххо тиксиэбин».

²⁹ Ол эрэри анараангыта, кырдьыгын таһаарыныан баҕаран: «Мин чугастаабым кимий?» – диэн ыйыппыта.

³⁰ Онуоха Иисус манныгы кэпсээбитэ: «Биирдэ биир киһи Иерусалимтан Иерихонна баран иһэн түөкүттэргэ түбэспит. Олор кини тангаһын халаан, бэйэтин илдьи кырбаан, бааһырдан, сыккырыыр тыынын эрэ ордорон баран, ааһа турбуттар. ³¹ Ол суолунан аҕабыыт баран иһэн, киһи сытарын көрбүт эрэри, ааһа турбут. ³² Левит эмиэ ол сиргэ тийэн кэлэн, кинини көрбүт эрэри, кыһаллыбатах. ³³ Онтон биир Самария киһитэ айаннаан иһэн, кинини суолга түбэһэн көрөн, аһыммыт; ³⁴ чугаһаан кэлэн, бааһын арыгынан сууйбут уонна, мас арыытынан сотон баран, тангаһынан саба баайбыт; онтон миинэн иһэр оселугар олордон, ыалдьыттар түһэр дьыллэригэр аҕалан ыарыылаабыт. ³⁵ Сарсыныгар бараары

† Тыын – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Сибэтиэй Тыын». †† Онтон үөрэнээччилэригэр хайыһан эппитэ – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

туран, дьыэ хаһаайыныгар икки динарийы биэрэн баран, эппит: „Кинини кытаатан көр-иһит; бу биэрбиппиттэн ордугу тутуннаххына, мин төннөн иһэн төлүөбүм“. ³⁶ Түөкүттэргэ түбэспит киһиэхэ бу үс киһиттэн, эн санааҕар, хайалара чугас буолуоҕай?»

³⁷ «Киниэхэ амарахтык сыһыаннаспыт киһи», – диэбитэ сокуонньут.

«Чэ, бар, эн эмиэ кини холобурун туһугар буол», – диэбитэ Иисус киниэхэ.

Марфалаах Мария дьыллэригэр

³⁸ Салгыы айаннаан иһэн Иисус үөрэнээччилэриниин биир дэриэбинэбэ кэлбиттэрэ. Манна Марфа диэн дьахтар Иисуһу дьыллэригэр ыныран ыалдьыттаппыта; ³⁹ кини Мария диэн балта Айыы Тойон атабын аттыгар олорон, Кини этэрин истибитэ. ⁴⁰ Марфа улаханник күндүлүөн баҕаран, Иисуска эппитэ: «Тойонуом, балтым миигин соботохтуу ас тэрийтэрэ хаалларбытыгар Эн кыһаммаккын дуо? Киниэхэ этиий, миэхэ көмөлөстүн эрэ».

«⁴¹ Марфа, Марфа! – диэбитэ Иисус. – Эн элбэххэ да кыһаллабын, түбүгүрэбин, ⁴² дьинэр, биир эрэ наада эбээт. Мария саамай бастынын талан ылла, онтуката киниттэн былдьаныа суоҕа».

Тангараҕа үнүү туһунан

11 Биирдэ маннык буолбута. Кини биир сиргэ тохтоон Тангараҕа үнпүтүн кэннэ, үөрэнээччилэриттэн биирдэстэрэ көрдөспүтэ: «Тойоммуот, Иоанн үөрэнээччилэрин үөрэппитин курдук, Эн эмиэ биһигини үнэргэ үөрэт эрэ».

² Иисус кинилэргэ эппитэ: «Үнэргитигэр маннык этэр буолун: Халлаанна баар Аҕабыт! † Эн сибэтиэй аатын ытыктаныахтын, Эн Саарыстыбан кэлиэхтин, Халлаанна курдук, сиргэ эмиэ барыта Эн көнгүлүн хоту буолуохтун ††. ³ Күннээҕи тыын килиэппитин күннэтэ биһиэхэ биэр. ⁴ Уонна биһи аһыыбытын бырастыы гын, ол эмит биһиги эмиэ биһиэхэ иэстээх дьоммутун барыларын бырастыы гынабыт. Уонна, аһыы угаайытыгар киллэрбэккэ, биһигини хара дьайдаахтан харыстаа ††».

⁵ Онтон эппитэ: «Арай эһигиттэн хайабыт эмэ түүн үөһүгэр доҕоругар тийэн: „Доҕоор! Миэхэ үс килиэптэ иэһээ эрэ, ⁶ доҕорум айаннаан иһэн таарыйда, аһатарбар тугум да суох“, – диэтин.

⁷ Анараангыта дьыэ иһиттэн арай эттин: „Миигин аймаама, ааным хайыы-үйэ хатыылаах, оҕолорум бэйэбин кытта бииргэ утуяа сыталлар, онон хайдах да туран ылан биэрэр кыабым суох“. ⁸ Эһиэхэ

† Халлаанна баар Аҕабыт! – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Аҕаа!» †† Халлаанна курдук, сиргэ эмиэ барыта Эн көнгүлүн хоту буолуохтун – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар. †† Уонна, аһыы угаайытыгар киллэрбэккэ, биһигини хара дьайдаахтан харыстаа – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «уонна биһигини аһыы угаайытыгар киллэримэ».

этэбин: өскөтө кини добордоһуугут туһугар туран биэрбэтэжинэ, арахпакка көрдүүргүт иһин, туран төһөнү көрдүүргүтүн биэриэбэ.

«Көрдөһүг – оччоҕо эһиэхэ бэриллэбэ»

⁹ Онон Мин эһиэхэ этэбин: көрдөһүг – оччоҕо эһиэхэ бэриллэбэ; көрдөөн – оччоҕо булуоххут; тонсуйун – оччоҕо эһиэхэ ааны аһахтара; ¹⁰ көрдөһөр киһи ылар, көрдөөччү булар, оттон тонсуйааччыга аһаллар. ¹¹ Эһигиттэн хайа аҕа уолугар, килиэп көрдөөтөбүнэ, тааһы биэриэбэй †, эбэтэр балык көрдөөтөбүнэ, балык биэрэрин оннугар эриэн үөнү биэриэбэй? ¹² Эбэтэр, сымыыт көрдөөтөбүнэ, сүлүһүннээх ообуйу биэриэ дуу? ¹³ Онон бэл эһиги, мөкү дьон, оҕолоргутугар туох эрэ үчүгэйи биэрэри сатыыр буоллаххытына, Халлааннааҕы Аҕабыт Киниттэн көрдөһөөччүлэргэ оннообор ордугу – Сибэтиэй Тыыны – биэриэбэ».

Иисус Христос уонна Веельзевул

¹⁴ Биирдэ Иисус киһиттэн тыла суох абааһыны үүрэн таһаарбыта. Абааһы тахсарын кытта, тыла суох киһи сангарар буолбута; маны көрөн дьон сөхпүттэрэ.

¹⁵ Сорохторо: «Кини абааһылары абааһы тойоно Веельзевул күүһүнэн үүрэн таһаарар», – диэбиттэрэ, ¹⁶ атыттара буоллаҕына Иисуһу холоон көрөн, Халлаантан дьикти бэлиэтэ көрдөр диэн модьуйбуттара. ¹⁷ Иисус кинилэр ис санааларын билэр буолан, эппитэ: «Иһиттэн икки аңыы хайдыбыт ханнык баҕарар саарыстыба иччитэхсийэр, икки аңыы барбыт ханнык баҕарар дьыэ суулар. ¹⁸ Син ол кэриэтэ сатана эмиэ иһиттэн икки аңыы хайдар буоллаҕына, кини саарыстыбата хайдах тулуһуоҕай? Эһиги Миигин „Веельзевул күүһүнэн абааһылары үүртэлиир“ диигит. ¹⁹ Мин Веельзевул күүһүнэн үүртэлиир буоллахпына, эһиги дьоннут ким күүһүнэн кинилэри үүртэлииллэрий? Онон кинилэр эһигини дьүүлүөхтэрэ. ²⁰ Оттон Мин абааһылары Танара күүһүнэн үүрэн таһаартыыр буоллахпына, ол аата Танара Саарыстыбата эһиэхэ хайыы-үйэ кэлбит. ²¹ Күүстээх киһи сааланан-саадактанан дьыэтин мананар буоллаҕына, кини баайыгар-дуолугар куттал суоһаабат; ²² оттон кинитээбэр күүстээх киһи кэлэн саба түһэн кинини кыайдаҕына, били эрэммит саатын-саадаҕын былдыаан ылан, атыттардыын үллэстиэбэ.

²³ Ким Миигинниин буолбатах, ол Миигин утарар, ким Миигинниин хомуйсубат, ол ыһар.

† Уолугар, килиэп көрдөөтөбүнэ, тааһы биэриэбэй – сорох быллыгы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

Быртаһ тыын төннүүтэ

²⁴ Быртаһ тыын киһиттэн тахсан баран, уоскулан көрдөөн кураайы сирдэри кэрийэр, уонна уоскулан булбакка, „тахсыбыт дьыэбэр төннүүһүбүн“ диир; ²⁵ итиэннэ кэлэн, дьыэ харбаммытын, хомуллубутун көрөр; ²⁶ ол кэннэ баран бэйэтинээбэр өссө өһүөннээх атын сэттэ тыыны аҕалан, кинилэри кытта киирэн онно олохсуйар, онон ол киһи туруга уруккутунааҕар өссө ордук мөлтүүр».

Танара тылын истэр уонна толорор дьон алгыстаахтар

²⁷ Кини маны этэ турдаҕына, дьон быһыһыттан биир дьахтар улаханлык саҕа аллайбыта: «Оо, төһө эрэ алгыстаах Эйигин иһигэр илдэ сылдыбыт, Эйиэхэ эмиийин үүтүн иһэрпит ийэ!»

²⁸ Иисус эппитэ: «Танара тылын истэр уонна толорор дьон алгыстаахтар».

Иона пророк бэлиэтэ

²⁹ Оттон үтүмэн үгүс киһи үмүөрүспүтүгэр Кини эппитэ: «Бу – буорту буолбут көлүөнэ. Кинилэр дьикти бэлиэни эрэйэллэр эрээри, Иона пророк бэлиэтиттэн †† атын бэлиэ кинилэргэ бэриллэ суоҕа; ³⁰ Ниневия дьонугар Иона бэлиэ буолбутун курдук, бу көлүөнэбэ Киһи Уола бэлиэ буолуоҕа. ³¹ Собуруунну сарыысса Дьүүл күнүгэр бу көлүөнэ дьонун кытта бииргэ туран кэлэн, кинилэри буруйдуоҕа. Кини бэл сир уһугуттан Соломон муударай тылын-өһүн истэ кэлэ сылдыбыта, оттон манна Соломоннааҕар ордук улахан баар. ³² Ниневия дьоно бу көлүөнэни кытта бииргэ Дьүүлгэ туран кэлэн, кинилэри буруйдуохтара. Кинилэр Иона этэрин истэн, аңыылары билиммиттэрэ, оттон манна Ионатааҕар ордук улахан баар.

Киһи этин-сиинин сырдатааччы

³³ Ким даҕаны сибэтиинньиги уматан баран, түгэх мундукка эбэтэр иһит анныгар кисти уурбат, киирээччилэр сырдыгы көрдүннэр диэн, олобор туруорар. ³⁴ Киһи этин-сиинин хараҕа сырдатар; хараҕын ыраас буоллаҕына, бүтүн бэйэн сырдык буолуон, оттон хараҕын куһаҕан буоллаҕына, бүтүн бэйэн харана буолуон. ³⁵ Онон бэйэбин көрүн: эн искэр баар сырдыгын харана буолбатаҕа буолуо дуо? ³⁶ Өскөтүн эн бүтүн бэйэн сып-сырдык, ханан да хараната суох буоллаххына, эйиэхэ сырдык сыдыаайбытын курдук, бүтүн бэйэн сырдыан».

†† Иона пророк бэлиэтэ – Иона сүүнэ улахан балык иһигэр үс түүннээх күн сылдыбыта.

Фарисейдары уонна сокуонньуттары сэмэлээһин

³⁷ Иисус үөрэтэн бүппүтүгэр биир фарисей Кинини дьиэтигэр аһата ыңырбыта. Кини дьиэбэ киирэн өттүгэстээн сыппыта. ³⁸ Аһыан иннинэ илиини сууну сизэрин-туомун тутуспатабын көрөн, фарисей дьиктиргээбитэ.

³⁹ Айыы Тойон киниэхэ эппитэ: «Бу эһиги, фарисейдар, иһикит-хомуоскут таһын ыраастанабыт, оттон искит бүтүннүү ымсыы санаа, өһүөн буолбут. ⁴⁰ Ньүдү-балайдар! Иһинээбитин эмиэ тас өттүн Айбыт айбатаҕа буолуо дуо?

⁴¹ Иһикитигэр-хомуоскутугар баартан ааспыкка-туорбукка бэрсин, оччоҕо эһиэхэ барыта ыраас буолуоҕа.

⁴² Сор-мун күүтэр эһигини, фарисейдар! Мятаттан, рутаттан, обуруоккут аһын арааһыттан уон гыммыт биирин бизэрэбит, оттон кырдьыктаах буолууну, Танараҕа тапталы таһы-быһа умнабыт; дынгэр, биирин толоро сылдьангыт, атынын да хаалларыа суохтаах этигит. ⁴³ Сор-мун күүтэр эһигини, фарисейдар! Эһиги синагогаларга бастын олоххо озороргутун, болуоссаттарга уруйдатаргытын таптыгыт. ⁴⁴ Сор-мун күүтэр эһигини, фарисейдар! Сирэй көрбөхтөр! Эһиги, дьон билбэккэ, үрдүлэринэн хаама сылдьар хоруоптары курдуккут».

⁴⁵ Маныаха сокуонньуттартан хайалара эрэ Киниэхэ: «Үөрэтээччи! Эн, итинник этэннин, биһигини эмиэ хаарыйабын», – диэбитэ.

«⁴⁶ Эһигини эмиэ сор-мун күүтэр, сокуонньуттар! – диэбитэ Иисус. – Эһиги киһи кыайан сүкпэт сүгэһэрин дьонно сүктэрэбит, бэйэбит буоллабына тарбаххыт төбөтүнэн да ону таарыйан көрбөккүт.

⁴⁷ Сор-мун эһигини күүтэр – аҕаларгыт өлөртөөбүт пророктарыгар гробницалары тутаргыт иһин!

⁴⁸ Онон эһиги аҕаларгыт дьайыылары биһириргитин көрдөрөбүт: кинилэр пророктары өлөртүүлэрэ, оттон эһиги кинилэр өлөрбүт пророктарыгар гробницалары тутуҕабыт. ⁴⁹ Ол иһин Танара муудараһа эппитэ: „Кинилэргэ пророктары уонна Апостоллары ыытыабым, олортон сорохторун өлөрүөхтэрэ, сорохторун үрүөхтэрэ;

⁵⁰ онон аан дойду айыллыабыттан тохтубут пророктар хааннара барыта, Авель хааныттан саҕалаан сизэртибэнньик уонна сибэтиэй сир икки ардыгар өлөрүллүбүт Захария хааныгар диэри, бу көлүөнэттэн ирдэниллиэбэ“. Кырдьыгы эһиэхэ этэбин: ол хаан барыта субу көлүөнэттэн иэстэниллиэбэ. ⁵² Эһигини, сокуонньуттары, сор-мун күүтэр! Эһиги билии-көрүү күлүүһүн ылан баран, бэйэбит да киирбэтэххит, киириэн да баалаахтары киллэрбэтэххит».

⁵³ Иисус маны эппитигэр сокуонньуттар уонна фарисейдар кыһарыйан туран, Киниттэн элбэҕи ыйытан киирэн барбытара; ⁵⁴ тугу эмэни сыһа-

халты этиттэрэн буруйдаарылар, кинилэр сылтаах була сатыыллара.

Сирэй көрбөх буолууттан сэрэтии

12 Ол икки ардыгар тыһыынчанан киһи мустан үтүрүспүтэ. Кини бастаан үөрэнээччилэригэр эрэ анаан эппитэ: «Фарисейдар аһытыларыттан – сирэй көрбөх буолууттан – сэрэнин. ² Кистэлэн арыллыбатаҕа диэн суох, кистэммит биллибэтэбэ диэн эмиэ суох. ³ Эһиги харанаҕа тугу эппикит – сырдыкка иһиллиэбэ, дьизэ иһигэр кулгаахха сипсийбикит – дьизэ үрдүттэн доргуччу биллэриллэбэ. ⁴ Мин эһиэхэ, доҕотторбор, этэбин: өлөрүөхсүттэртэн куттаныман; кинилэр киһи этин-сиинин өлөрөртөн ордугу тугу да гынар кыахтара суох. ⁵ Кимтэн куттаныахтааххытын Мин эһиэхэ этиэм: өлөрөн баран гееннаҕа бырабар Былаастаахтан эһиги куттанар буолун. Соннук, Киниттэн куттанын диибин эһиэхэ. ⁶ Икки бытархай харчыга биэс барабыайы атыылаһаллар буолбат дуо? Бэл кинилэртэн хайаларын даҕаны Танара умнубат. ⁷ Оттон эһиги оннооҕор баттаххыт ахсаана кытта аабыллан турар. Онон куттаныман: эһиги барабыайдааҕар быдан күндүгүт.

Христоска итэбэли дьон иннигэр билини

⁸ Эһиэхэ этэбин: ким эмэ Миигин итэбэйэрин дьон иннигэр билиннэбинэ, кинини Киһи Уола эмиэ Танара Аанньалларын иннилэригэр билиниэбэ; ⁹ оттон Миигиттэн дьон иннигэр кизэр хайыспыт киһиттэн Кини эмиэ Танара Аанньалларын иннилэригэр кизэр хайыһыаҕа. ¹⁰ Ким Киһи Уолун холуннарбыт, ол бырастыы гыныллыаҕа, оттон ким Сибэтиэй Тыыны холуннарбыт, ол бырастыы гыныллыа суоҕа. ¹¹ Эһигини синагогаларга, тойотторго уонна үрдүкү былаастарга тутан аҕаллахтарына – хайдах хоруйдаһаргытын, тугу этэргитин тобула сатааман: ¹² тугу этиэхтээххитин Сибэтиэй Тыын ол чааска үөрэтиэбэ».

Өйө суох баай туһунан домох

¹³ Дьон быһыһыттан ким эрэ Киниэхэ: «Үөрэтээччи! Убайбар эт, аҕабытыттан хаалбыт нэһилиэстибэни миигин кытта үллэһиннин», – диэбитэ.

¹⁴ Кини ол киһиэхэ хоруйдаабыта: «Ким Миигин эһигини дьүүлэтэ, үпкүтүн үллэртэрэ туруорбутай?»

¹⁵ Итиэннэ барыларыгар туһаайан эппитэ: «Харам буолартан сэрэнин: киһи олоҕо төһө баайдаабыттан тутулуга суох».

¹⁶ Иисус кинилэргэ манньк домоҕу кэпсээбитэ: «Биир баай киһи сиригэр бурдук өлгөмнүк үүммүт. ¹⁷ „Хайыах баҕайыбыный? – дии санаабыт кини. – Бурдукпун харайар сиригэр суох буолла“.

¹⁸ Онтон эппит: „Хата бу курдук гыным: бурдук уурар ампаардарбын көтүрэн, атын, өссө улахан ампаардары, туттарыам уонна туох баар бурдукпун, баайбын онно мунньуом.“ ¹⁹ Дьэ оччоҕо өр сыл барар баһаам баайданнын, онон сынньан, аһаа-сиэ, ис, көрүлээ-нарылаа дэниэбим“.

²⁰ Ол гынан баран Тангара киниэхэ эппит: „Өйө суох! Субу түүн дууһабын ыла кэлиэхтэрэ, оччоҕо бу мунньубутун кимиэхэ тиксэрий?“ ²¹ Тангараба анаан байарынааҕар, бэйэтигэр анаан баай-дуол мунньунааччыга итинник буолуоҕа».

Сарсынны туһуттан санааҕа ылларыман

²² Итиэннэ үөрэнээччилэригэр эппитэ: «Ол иһин эһиэхэ этэбин: тугу аһаан-сиэн тыыннаах сылдыабыт, тугу таннан-саптан киһи-хара буолабыт диэн санааҕа ылларыман. ²³ Олоххут астааҕар, экиит-сиингит тангастааҕар ордуктар. ²⁴ Суордары көрүн: бурдук ыспаттар да, быспаттар да, баай да мунньар, бурдук да уурар ампаардара суох, ол эрэри кинилэри Тангара аһатар, оттон эһиги көтөрдөөҕөр төһөлөөх ордукутуу? ²⁵ Уонна дьэ эһигиттэн хайабыт эмэ, хайдахтаах да кыһаллан-мүһэллэн туран, саатар биир тоҕолох унуобун уһатынар кыахтаах дуо? ²⁶ Итинник кыраны да кыайбат эрэри, атыныгар тоҕо эмиэ дьиксинэбит? ²⁷ Сардааналар хайдах үүнэллэрин көрүн: үлэлээбэттэр да, танас да өрбөттөр, ол эрэри, эһиэхэ этэбин: бэл Соломон албан аатын үгэнигэр сылдьан, итилэртэн биридэстэрин эмэ да курдук симэммэтэбэ. ²⁸ Хонууга үүнэн турар бүгүн баар, оттон сарсын оһоххо бырабыллар оту Тангара итинник симиир буоллабына, оо, кэмчи итэбэллээхтэр, эһигини өссө ордук симиэ суоҕа дуо? ²⁹ Онон тугу аһыбыт-сиибит диэн санааҕа ылларыман, ол туһуттан дьиксинимэн. ³⁰ Ити барыта – Тангараны билбэт дьон сүрүн кыһалбалара; оттон эһиги итиннэ наадыаргытын Аҕабыт билэр. ³¹ Туохтааҕар даҕаны эһиги Тангара Саарыстыбатыгар † дьулуһун, оччоҕо ити барыта эһиэхэ бэриллээбэ. ³² Бараан кыра үөрэ, куттаным! Аҕабыт эһиэхэ Саарыстыбатын биэриэн баҕарар. ³³ Туох баайдааххытын атыылаан тийиммэттэргэ түнэтин; хаарба буолбат хааһаҕы, бараммат баайы уоруйах тийбэт, үөн-көйүүр сиэбэт сиригэр – Халлаанна – бэлэмнээн. ³⁴ Баайгыт-дуолгут ханна баар да, сүрэххит эмиэ онно буолуо.

Сэргэх буолун

³⁵ Өрүү бэлэм сылдыһын: кургутун курданан, сибэтиинниккитин уматтан бэлэм олорун. ³⁶ Уруу малааһыныттан кэлиэхтээх тойонноругар,

† Саатар биир тоҕолох унуобун уһатынар кыахтаах дуо? – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Саатар биир чаас олобун уһатынар кыахтаах дуо?» †† Тангара Саарыстыбатыгар – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Кини Саарыстыбатыгар».

тонсуйарын кытта, аанын аһаары, көһүтэн олорор дьонно холоонноох буолун. ³⁷ Тойонноро кэлэригэр сэргэх олорбут кулуттар алгыстаахтар. Кырдьыгы эһиэхэ этэбин: тойонноро бэйэтэ курданан баран, кинилэри остуол тула олордон, ас тэрийэн аһатыа. ³⁸ Тойон түүн үөһүгэр да, сарсырданан да кэлэн көрдүн, кинилэр сэргэхтик кэтэһэн олорор буоллахтарына, алгыстаахтар. ³⁹ Бэйэбит билэбит, дьыэлээх хаһаайын уоруйах хас чааска кэлэрин билэрэ эбитэ буоллар, утуйан хаалыа суоҕа ‡, кинилэргэ дьыэтин аннын дьөлө хастарыа суоҕа этэ. ⁴⁰ Эһиги эмиэ бэлэм олорун: Киһи Уола эһиги үөһүтэ-ахтыбатах түгэннитигэр тийсэн кэлиэбэ».

Итэбэллээх уонна итэбэл суох кулуттар тустарынан

⁴¹ Петр Киниттэн ыйыппыта: «Тойоммуот! Бу домобу Эн биһиэхэ эрэ анаан кэпсиигин дуу, барыларыгар дуу?»

⁴² Айыы Тойон эппитэ: «Дьыэ хаһаайына чаҕардарын салайарга, кинилэри аһатарга анаан хаалларбыт эрэллээх, толкуйдаах дьыэ көрөөччүтүн курдук буолун. ⁴³ Тойоно кэлэн көрбүтэ, үлэһитэ кини эппитин толоро сылдыар буоллабына, ол кулут алгыстаах. ⁴⁴ Кырдьыгы эһиэхэ этэбин: кини ол кулукка туох баар баайын барытын дьаһайтара биэриэбэ. ⁴⁵ Оттон ол кулут тойонум өтөрүнэн кэлиэ суох дии санаан, бииргэ үлэлиир дьонун, эр киһи буоллун, дьахтар буоллун анаар кырыытыттан кырбаан, иһэн-аһаан, итириктээн бардабына, ⁴⁶ күүппэтэх күнүгэр, үөһүтэ түгэнигэр тойоно тийсэн кэлэн, кинини икки аһыы хайа охсон баран, итэбэл суохтары кытта биир дьылбалыаҕа. ⁴⁷ Тойонун көңүлүн билэ-билэ бэлэмэ суох олорбут, эбэтэр кини этэрин толорботох үлэһит илдьи таһыллыаҕа, ⁴⁸ оттон билбэккэ буруйданарын оностубут үлэһит кыратык таһыллыаҕа. Элбэх бэриллибит киһититтэн элбэх эрэйиллиэбэ, элбэх итэбэйиллибит киһититтэн элбэх ирдэниллиэбэ.

Эйэни буолбатах, кылыһы

⁴⁹ Мин сиргэ уоту аҕала кэлбитим. Бу уот хайыы-үйэ күөдүйэ охсуон хайдахтаах курдук баҕарабыный! ⁵⁰ Мин сүрэхтэниини ааһыах тустаахпын: ол хаһан туоларын кэтэһэн олус да туоххаһыйдым! ⁵¹ Миигин сиргэ эйэни олохтуу кэлбитэ буолуо дии саныыгыт дуо? Суох диибин эһиэхэ, Мин хайдыһыны таһаара кэлбитим. ⁵² Мантан ыла биир дьыэбэ олорор биэс киһи тустуспа арахсыаҕа: үһэ иккитин утары, иккитэ үһүн утары буолуоҕа; ⁵³ аҕата улун утары, уола аҕатын утары буолуо, ийэтэ кыһын утары, кыһа ийэтин утары буолуо, хотуна кийиитин утары, кийиитэ хотунун утары буолуо».

‡ Утуйан хаалыа суоҕа – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

Кэм-кэрдии билгэлэрэ

⁵⁴ Оттон норуокка эппитэ: «Арбааттан былыт тахсан иһэрин көрдөххүтүнэ, эһиги сонно ардыһы дэһэбит, кырдьык, сотору ардах кэлэр; ⁵⁵ собурууттан тыалырдабына куйаарыһы диигит, кырдьык, куйаас түһэр. ⁵⁶ Сирэй көрбөхтөр! Сири-халлааны билгэлири сатыыр аата, ханнык кэм кэлбитин хайдах билбэккитий? ⁵⁷ Туох сөбүн-сыһатын тобо эһиги бэйэбит кыайан быһаарбаккытый?

Буруйдааччыгын кытта эйэлэс

⁵⁸ Буруйдааччыгын кытта тойотторго баран иһэн, аара суолга эйэлэһэ сатыырын ордук; эйэлэспэтэххинэ, кини эйигин судьуйаҕа илдьэн биэриэбэ, судьуйа эйигин түрмэ үлэһитигэр туттарыаҕа, оттон түрмэ үлэһитэ хаайыыга бырабыаҕа. ⁵⁹ Кырдьыгы эйиэхэ этэбин: иэскин тиһэх кэппиэйкэтигэр тийэ биэрэ иликкинэ, эн онтон тахсыан суоҕа».

Өлбөт туһугар, аньыыгытын билинин

13 Бу кэмнэ Киниэхэ ханнык эрэ дьон тийэн кэлэн, Пилат Танараҕа сүөһүнү сиэртибэ биэрэ турар галилеянарары өлөрбүтүн туһунан кэпсээбиттэрэ. ² Иисус кинилэргэ эппитэ: «Ол галилеянарар, оннук өлбүт буолахтарына, Галилея бары дьонуттан ордук аньыылаахтара буолуо дии саныыгыт дуо? ³ Суох диибин эһиэхэ: аньыыгытын билиммэтэххитинэ, бары итинник өлүөххүт. ⁴ Эбэтэр Силоам башнята баттаан өлөрбүт уон абыс киһитэ Иерусалим олохтоохторуттан барыларыттан ордук буруйдаахтара буолуо дии саныыгыт дуо? ⁵ Суох диибин эһиэхэ: аньыыгытын билиммэтэххитинэ, бары итинник өлүөххүт».

Отонноммотох смоковница туһунан домох

⁶ Оттон Иисус манньк домоҕу кэпсээбитэ: «Биир киһи винограднигар смоковница үүннэрбит. Биирдэ кини отонноммута буолаарай диэн, маһын кэлэн көрөн баран, биир да отону булбатах; ⁷ онон винограднигын үлэһитигэр эппит: „Үһүс сылбын кэлэн бу маска отон көрө сатыыбын да, бири да булбаппын; кэрдэн кэбис, тобо кураанахха сири ылан туруоҕай?“ ⁸ Үлэһитэ киниэхэ эппит: „Тойонуом! Быйыл тыытымыах, туран эрдин. Төгүрүччү көмөн ноһуом кутуом, ⁹ оччоҕо, бабар, отонноно. Онно отонноммотобуна, эһиил кэртэрээр“».

Субуота күн бөкчөгөр дьахтары үтүөрдүү

¹⁰ Биирдэ Иисус биир синагогаҕа субуота күн үөрэппитэ. ¹¹ Онно ыарыы тыыныгар буулаппыта уон абыс сыл буолбут дьахтар баара: кини бөкчөччү тартара сылдьар буолан көнөтүк туттар кыаҕа суоҕа. ¹² Иисус кинини көрөн, ыңыран ылан баран: «Эн ыарыыгыттан босхолоһун», – диэбитэ. ¹³ Маны этээт, киниэхэ икки илиитин уурбутугар дьахтар сонно көнөн кэлэн, Тангараны айхаллаан барбыта. ¹⁴ Субуотаҕа киһини үтүөртэ диэн кыһыран, синагога тойоно дьонно: «Үлэлииргэ ыйаахтаах алта күн баар, онно кэлэн эмтэтэр буолун, субуотаҕа кэлимэн!» – диэбитэ.

¹⁵ Айыы Тойон киниэхэ эппитэ: «Сирэй көрбөхтөр! Эһиги субуота күн обускутун биитэр оселгутун күкүрүттэн сүөрэн, уулата илдьэбит буолбат дуо?

¹⁶ Оттон бу Авраам кыһынын сатана кэлгийбитэ уон абыс сыл буолбут. Бүгүн субуота күн диэн, кинини кэлгийтэтэн сүөрүллүө суохтаах этэ дуо?»

¹⁷ Маны эппитигэр утарсааччылар бары сааппытара. Оттон норуот Кини онорор килбиэннээх дьайыыларын көрөн үөрэр эрэ этэ.

Хартыыһа сизэмэтин уонна килиэп аһытытын туһунан домох

¹⁸ Иисус эппитэ: «Танара Саарыстыбатын тугунан холобурдаан көрдөрүөххэ, тугу кытта тэнниэххэ сөбүү? ¹⁹ Эһиги санаан көрүн: бу хартыыһа сизэмэтэ баар, киһи маны ылан обуруотун сиригэр ыһар, оччоҕо сизэмэтэ сүүнэ † мас буола үүнэн тахсар, онуоха көтөрдөр көтөн кэлэн, лабааларыгар уйа оностоллор».

²⁰ Салгыы өссө эппитэ: «Танара Саарыстыбатын тугу кытта тэнниэмий? ²¹ Эһиги санаан көрүн: дьахтар доруоһаны ытыһан ылан, үс мээрэй бурдукка кутар, онуоха тиэстэтэ бүтүннүү үллэн тахсар».

Кыараҕас аан

²² Куораттарынан, дэриэбинэлэринэн үөрэтэ сылдьан, Кини Иерусалимныыр суолу тутуһан иһэрэ. ²³ Ким эрэ Киниттэн: «Тойоммуот! Ама быыһанааччы аҕыйах буолуо дуо?» – диэн ыйыппыта.

²⁴ Иисус эппитэ: «Кыараҕас аанынан кириэргэ дьулуһун. Эһиэхэ этэбин: үгүстэр кириэһтэрин баҕарыахтара да, кыайан кириэһтэрэ суоҕа. ²⁵ Дьийлээх хаһайын туран аанын хатаабытын кэннэ, эһиги таһырдыа туран, дьийэ аанын тонсуйа-тонсуйа: „Тойоммуот! Тойоммуот! Биһиэхэ ас!“ – дэһиэххит, оччоҕо Кини эһиэхэ: „Эһиги хантан кэлбиккитин билбэппин“, – диэбэ. ²⁶ Эһиги этиэххит:

† Сүүнэ – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох.

„Биһиги Эйигинниин бииргэ аһыырбыт-сиирбит, Эн биһиги уулуссабытынан сылдьан үөрэппитин“.
²⁷ Оччоҕо Кини хоруйдуо: „Эһиэхэ этэбин †: эһиги кимнээххитин, хантан кэлбиккитин Мин билбэппин. Хара дьайдаахтык быһыыланааччылар, бука бары Миигиттэн киэр буолун!“²⁸ Авраам, Исаак, Иаков уонна пророктар бары Танара Саарыстыбатыгар баалларын, оттон эһигини онтон кыйдаан эрэллэрин көрдөххүтүнэ, ытаһааххыт-соһоһуоххут, тиискитин хабырыныаххыт.²⁹ Дьон илинтэн-арбааттан, хотуттан-собурууттан Танара Саарыстыбатын биһирэм аһылыгар мустуохтара.³⁰ Оччоҕо кэнникилэр бастакы буолуохтара, бастакылар кэнники буолуохтара».

Иерусалимы аһыйы

³¹ Бу кэмнэ хас да фарисей кэлэн, Киниэхэ: «Мантан бара орус, Ирод Эйигин өлөрүөн баҕарар», – диэбиттэрэ.

³² Кини эппитэ: «Барангыт, ол торҕон саһылга †† этин: Мин бүгүн-сарсын абааһылары үүртэлиибин, ыалдьыбыттары үтүөртүүбүн, онтон үһүс күнүгэр түмүктүөм.³³ Ол гынан баран бүгүн, сарсын, өйүүн да Мин айаммын салгыах тустаахпын: пророк Иерусалимтан атын сиргэ өлбүтэ диэн суох.³⁴ Оо, пророктары өлөртүүр, эйиэхэ ыытыллыбыттары тааһынан тамныыр Иерусалим, Иерусалим! Хас төгүл эн оҕолоргун көтөр бэйэтин оҕолорун кынатын анныгар мунньарыныы, мунньуохпун баҕарбыппынай, оттон эн ону баҕарбатабын!³⁵ Дьэ ол иһин „Дьэ эбит иччитэх хаалларылар“. Эһиэхэ этэбин: Айыы Тойон аатынан Кэлээччи алгыстаах дии иликкитинэ, эһиги Миигин көрүөххүт суоҕа».

Фарисей дьэтигэр

14 Биирдэ субуота күн Иисус фарисей тойонун дьэтигэр аһы кэлбитэ. Фарисейдар Кини хас хамсыырын кэтэһэ-манаһа олорбуттара.

² Кинини утары иһигэр уу үөскээн ыалдьар киһи олороро.³ Иисус фарисейдартан уонна сокуонньуттартан: «Субуота күн киһини эмтиир көнүллэнэр дуо?» – диэн ыйыппыта.⁴ Тугу да санарбатахтара. Иисус ыарыһабы таарыйан үтүөрдэн баран, дьэтигэр ыытан кэбиспитэ.

⁵ Онтон кинилэргэ эппитэ: «Эһигиттэн кимнит эмэ осела эбэтэр оҕуһа ‡ холуодьаска түстэҕинэ, төһө да субуотатын иһин, тутта хостоон таһаарыа суоҕа этэ дуо?»⁶ Маны эппитигэр тугу да кыайан хардарбатахтара.

† Эһиэхэ этэбин – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар. †† Саһыл – арбаангы дойдударга саһыл уодаһыннаах, өлөрөр-өһөрөр киһини сирэйдээн көрдөрөр. ‡ Осела эбэтэр оҕуһа – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «уола эбэтэр оҕуһа».

Бэйэтин үрдүктүк туттар киһи – намтыаҕа

⁷ Ынырыллыбыт ыалдьыттар бастын миэстэни талалларын көрөн, Иисус кинилэргэ маннык домоҕу кэпсээбитэ: «⁸ Уруу малааһыныгар ынырылыннаххына, бастын миэстэҕэ олорбот буол; ынырыылаахтаран ким эрэ эйигиннээҕэр ордук ытыктанар киһи баар буолуон сөп,⁹ оччоҕо эйигин да, кинини да ынырбыт хаһаайын эйиэхэ: „Миэстэҕин киниэхэ туран бизэр“, – диэтэҕинэ, кыбыста-кыбыста тиһэх миэстэҕэ көһөн олороргор тийиэн.¹⁰ Малааһынна ынырылыннаххына, кэлэн тиһэх миэстэҕэ олорор буол, оччоҕо ынырбыт киһи эйиэхэ кэлэн: „Доҕоор, эн бэттэх, үөһээ, олор“, – диэтэҕинэ, эн баар дьон ортоугар чизскэ тиксибит мааны ыалдьыт буолуон.¹¹ Бэйэтин үрдүктүк сананар киһи – намтыаҕа, сэмэйдик сананар киһи – үрдүөҕэ».

Биһирэм аһылыкка кими ынырыахха

¹² Онтон Кинини ынырбыт хаһаайынна эппитэ: «Эбиэт дуу, биһирэм аһылык дуу тэрийдэххинэ – доҕотторгун, убайдаргын-бырааттаргын, аймахтаргын, баай ыалларгын да ыныртаабат буол, ынырдаххына, кинилэр эмиэ эйигин ыныран төттөрү маанылыахтара.¹³ Ол оннугар, биһирэм аһылык тэрийдэххинэ, дьадангылары, бодоннору, доҕолоннору, хараҕа суохтары ыныртаа;¹⁴ кинилэр эйиэхэ кыайан төлөөбөттөр, онон эн алгыстаныан: төлөбүрүн, кырдыктаахтар тиллэллэрин саҕана, ылыан».

Улуу малааһын туһунан домох

¹⁵ Маны истэн, аттыгар олорооччулартан биирдэстэрэ Киниэхэ: «Оо, Танара Саарыстыбатын малааһыныгар сылдьар киһи дьоллоох да буолуо!» – диэбитэ.

¹⁶ Иисус, киниэхэ хоруйдаан, манныгы кэпсээбитэ: «Арай биир киһи киэһэ, улахан малааһын тэрийэн, элбэх ыалдьыты ынырбыт.¹⁷ Аһыыр кэм кэлбитигэр кини ынырыылаахтарга кулутун ыытан: „Кэлин, барыта хайыы-үйэ бэлэм“, – диэн илдьиттээбит.

¹⁸ Арай бары киксибит курдук, араастаан сылтабыран кэлбэтэхтэр. Бастакы киһи: „Мин сир атыыластым, ону баран көрүөхтээхпин, миигин баалаабаккар көрдөһөбүн“, – диэбит.

¹⁹ Онтон иккис киһи эппит: „Мин уон көлүүр оҕуһун атыыластым, онтуларбын баран холоон көрүөм, миигин баалаабаккар көрдөһөбүн“.

²⁰ Үһүс киһи: „Мин ыал буоллум, барар кыабым суох“, – диэбит.

²¹ Кулут төннөн кэлэн бу туһунан тойонугар кэпсээбит. Дьэ элээх хаһаайын уордайан, кулутугар эппит: „Кытаат, түргэнник куорат уулуссаларын

кэрийэ сылдьан, дьаданылары, бодоннору, доболоннору уонна хараба суохтары булан ажалтаа“.

²² Кулута кэлэн: „Тойонуом! – диэбит. – Эн соруйбуккун толордум, ол гынан баран миэстэ өссө даҕаны баар“.

²³ Онуоха тойон эппит: „Суолу бата баран, күрүүлэри кэрийэ сылдьан, кими көрсүбүккүн барытын, дьиэм туоларын курдук, тылгар киллэртээн илдьэ кэл. ²⁴ Эһиэхэ этэбин: ити ынырыллыбыт дьонтон ким даҕаны мин малааһыным аһыттан амсайыа суоҕа. Ынырыллыбыт элбэх эрэри, талыллыбыт аҕыйах“».

Иисус Христос туһугар туохтан барытыттан akkaастаныы

²⁵ Иисуһу кытта элбэх киһи барсан испитэ. Кини ол дьонго хайыһан эппитэ: «²⁶ Миэхэ кэлэр киһи ийэтин-аҕатын, ойобун, оҕолорун, убайдарын-бырааттарын, эдьийдэрин-балыстарын уонна бэйэтин олобун Миигин таптыырынааҕар ордук таптыыр буоллаҕына, Мин үөрэнээччим буолар кыаҕа суох; ²⁷ ким бэйэтин кириэһин сүгэн Миигин батыспатах, ол Мин үөрэнээччим буолар кыаҕа суох. ²⁸ Эһигиттэн хайабыт эмэ башня туттуон баҕардаҕына, маннай олоро түһэн, тутуутун ситэрэригэр төһө үп барыахтааҕын суоттаныа суоҕа этэ дуо? ²⁹ Инньэ гымматаҕына, акылаатын ууран баран атынын кыайан ситэриэ суоҕа, оччоҕо ону көрө сылдьар дьон бары: ³⁰ „Хайдах бу киһи тутуутун саҕалаан баран бүтэрбэтийдэ“ – диэн күлүү гыныахтара.

³¹ Биитэр хайа эмэ ыраахтааҕы, атын ыраахтааҕыны утары сэриилэһэ бараары туран, олоро түһэн, бэйэтин уон тыһыынча киһитиниин өстөөх сүүрбэ тыһыынча киһитигэр утарсар кыахтааҕын дуу, суобун дуу сүбэлэһиэ суоҕа этэ дуо? ³² Кыайтарыаҕын биллэбинэ, кини, анараангыта өссө ыраах эрдэбинэ, иллэһээри, илдьиттэрин ыытыаҕа.

³³ Ол курдук эһигиттэн ким баҕарар туох баардааҕыттан барытыттан akkaастамматаҕына, Мин үөрэнээччим буолар кыаҕа суох.

Амтанын сүтэрбит туус

³⁴ Туус – үтүө ас, ол эрэри амтанын сүтэрдэбинэ, аһыытын хайдах төннөрүөнүй? ³⁵ Оччоҕо туохха да туһата суох буолар, сири да уобурдарга барбат, онон быраҕан эрэ кэбиһиллэр. Ким истэр кулгаахтаах истиэхтин!»

Сүппүт бараан туһунан домох

15 Түһээн хомуйааччылар уонна да атын аһыылаах-харалаах бэрт үгүс дьон, Кинини

† Ынырыллыбыт элбэх эрэри, талыллыбыт аҕыйах – сорох былдьыгы гректи илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

истээри, мусталлара. ² Фарисейдар уонна сокуонньуттар: «Аһыылаахтары Бэйэтигэр чугаһатар, кинилэри кытта бииргэ аһыыр», – диэн абараллара.

³ Ол иһин Иисус кинилэргэ манньк домоҕу кэпсээбитэ: «⁴ Эһигиттэн ким эмэ, сүүс барааннааҕыттан биирин сүтэрдэбинэ, тобус уон тобуһун мэччитэ хаалларан баран, сүппүт бараанын, хаһан булуор диэри, көрдүү барыа суоҕа этэ дуо? ⁵ Уонна буллаҕына, онтун үөрэ-көтө санныгар сүгэн баран, ⁶ дьиэтигэр кэлэн доботторун, ыалларын ыныран: „Үөрүүбүн үллэстин: сүппүт барааммын буллум“, – диэн этиэҕэ. ⁷ Кырдьыгы эһиэхэ этэбин: ол курдук эмиэ аһыыны билинэргэ кыһаммат тобус уон тобус үтүө киһитээҕэр аһыытын билинэр аһыылаах биир киһиттэн Халлаанна ордук үөрүөхтэрэ.

Сүппүт манньыат туһунан домох

⁸ Эбэтэр хайа дьахтар уон үрүгү көмүс манньыаттааҕыттан биирин сүтэрдэбинэ, уотун уматан, дьиэтин сиппийэн, хаһан булуор диэри, кыһанан-мүһэнэн көрдүү суоҕай? ⁹ Уонна буллаҕына, дьүөгэлэрин, ыалларын ыныртаан ылан: „Үөрүүбүн үллэстин: сүппүт манньыаппын буллум“, – диэҕэ. ¹⁰ Эһиэхэ этэбин: аһыытын-харатын билинэр аһыылаах биир киһиттэн Танара Аанньаллара эмиэ оннук үөрэллэр».

Сүппүт уол туһунан домох

¹¹ Өссө манньыгы кэпсээбитэ: «Биир киһи икки уоллаах эбит. ¹² Биирдэ кыра уола аҕатыгар эппит: „Аҕаа, ылыахтаах нэһилиэстибэбин миэхэ биэр“. Аҕалара баайын-дуолун уолаттарыгар үллэрэн биэрбит.

¹³ Аҕыйах хоноот кыра уол, барытын хомунан, ыраах дойдуга барбыт; кини ол дойдуга содурдук олорон, үбүн матайдаан кэбиспит. ¹⁴ Үбэ бараммытын кэннэ, ол дойдуга улуу сут турбут, уол улахан кыһалбаҕа ылларбыт. ¹⁵ Онон баран олохтоохтортон биирдэстэригэр үлэҕэ наймыласпыт; анараангыта уолу, сибиинньэлэрин маната, мэччирэн сиригэр ыыппыт. ¹⁶ Уол саатар сибиинньэ сиир туорабынан †† испин тоторуом дии санаабыт да, киниэхэ тугу да биэрбэтэхтэр.

¹⁷ Кэмниэ кэнэҕэс өйдөнөн кэлэн кини эппит: „Төһөлөөх хамначчыт, аҕам килиэбэр тотон, тобохтоон кэбиһэ-кэбиһэ сириллэрэ буолуой, оттон мин манна хоргуйан өлөн эрэбин. ¹⁸ Туран аҕабар тийэн этиэм: Аҕаа, Танараны да, эйигин да утары аһыыны онорбуппун. ¹⁹ Аны эн уолун дэнэр кыаҕым суох; миигин саатар хамначчытынан ыл“. ²⁰ Уонна туран аҕатыгар барбыт.

†† Сибиинньэ сиир туораҕа – кароб (рожковой мас) минньигэс амтаннаах туораҕа.

Ажата кини иһэрин ыраахтан көрөн, аһынан, уолугар утары сүүрэн тиййбит, моонньуттан кууһан ылан уураабыт.

²¹ Уола эппит: „Ажаа, Танара да, эн да иннигэр мин аһыны онорбуппун, онон эн уолун дэнэр кыабым суох“.

²² Ажата кулуттарыгар эппит: „Түргэнник бастын танаһы таһааран, таныннарыйн, тарбажар биһилэхтэ кэтэрдин, атабын танаһын биэрин; ²³ итиэннэ уотуллубут тингэһэни сиэтэн ажалан өлөрүң: билигин аһыахпыт, үөрүөхпүт-көтүөхпүт! ²⁴ Бу уолум өлөн баран тилиннэ, сүтэн баран көһүннэ“. Бырааһынньык сажаламмыт.

²⁵ Улахан уол ол кэмнэ сыһыыга сылдыбыт; кини дьиэтигэр төннөн чугаһаан иһэн, ырыаны-тойугу, үңкүүнү-битиини истибит. ²⁶ Итиэннэ биир үлэһитин ыңыран ылан: „Бу туох ааттаах буолла?“ – диэн ыйыппыт.

²⁷ Үлэһитэ эппит: „Быраатын кэллэ, уола этэннэ эргиллибиттэн үөрэн, ажан уойбут тингэһэни өлөртөрдө“.

²⁸ Улахан уол кыһыран, дьиэтигэр кириэн бажарбатах. Ажата тахсан кинини ыңыра сатаабыт.

²⁹ Уола эппит: „Бачча сыл тухары мин эйиэхэ үлэлээн кэллим, ол тухары биирдэ даҕаны эн тылгын кэспэтэбим; эн буоллабына саатар биир козел оботун, доботторгун кытта үөр-көт диэн, миэхэ биэрэрин бажалаах этэ; ³⁰ оттон ити сэлээччэх дьахталларга үбүн бараабыт уолун кэлбитигэр уотуллубут тингэһэни киниэхэ анаан өлөрбүккүн“.

„³¹ Тоойуом! – диэбит ажата. – Эн миигин кытта өрүү бииргэ этин, онон мин баайым барыта – эйиэнэ. ³² Хата бу манньык хомойуох кэриэтэ быраатын өлөн баран тиллибитигэр, сүтэн баран көстүбүтүгэр үөрүөххэ-көтүөххэ баар этэ“».

Булуҕас өйдөөх көмөлөһөөччү туһунан домох

16 Оттон үөрэнээччилэригэр Иисус эппитэ: «Биир баай киһи баайын-дуолун дьаһайтарар көмөлөһөөччүлээх эбит. Биирдэ киниэхэ баайгын көрөөччүн үпкүн куорбаллыыр диэн үнсүү кирибит. ² Дьиэлээх тойон кинини ыңыран ылан эппит: „Эн тускунан бу тугу-тугу иһиттим? Баайбын хайдах көрбүккүн-харайбыккын отчуоттаа, аны мантан иннэ мин баайбын дьаһайар кыабын суох буолбут“.

³ Онуоха көмөлөһөөччүтэ иһигэр санаабыт: „Хайыах бэйэбиний? Тойонум миигин үлэбиттэн үүрэн эрэр. Буор хаһыахпын – кыайбаппын, умналыахпын – кыбыстабын. ⁴ Дьэ хата тугу гынарбын тобуллум! Үлэбиттэн уураттабына, миигин дьиэлэригэр олордуох дьону була сатыам“.

⁵ Уонна тойонугар иэстээх дьону тус-туспа ыңыртаан ылан, биирдэриттэн: „Мин тойоммор төһө иэстээххиний?“ – диэн ыйыппыт.

⁶ Анараангыта: „Сүүс мээрэй арыы иэстээхпин“, – диэбит.

Онуоха кини эппит: „Араспыскан бу баар. Кэл, олор, биэс уон мээрэй диэн суруйа оҕус“.

⁷ Оттон иккис киһиттэн ыйыппыт: „Эн төһө иэстээххиний?“

Анараангыта: „Сүүс мээрэй сэлиэһинэй бурдук иэстээхпин“, – диэбит.

Онуоха кини эппит: „Араспыскан бу баар. Абыс уон мээрэй диэн суруй“.

⁸ Тойоно итэбэлтэн тахсыбыт көмөлөһөөччүтүн, булуҕас өйдөөхтүк быһаарыммытын иһин, хайжаабыт. Бу үйэ уолаттара, бэйэлэрин тэннээхтэрин ортотугар сылдьан, сырдык уолаттарынааҕар ордук булуҕас өйдөөхтөр.

⁹ Онон Мин эһиэхэ этэбин: сирдээҕи баайгытынан туһанан бэйэжитигэр доботтордо булунун, оччоҕо кэлин ол баайгыт эһиннэҕинэ, кинилэр эһигини үйэлэргэ үрэллэбэт дьиэлэригэр киллэриэхтэрэ.

¹⁰ Аҕыйахха эрэллээх элбэххэ да эрэллээх буолуо, аҕыйахха эрэл суох элбэххэ да эрэл суох буолуо.

¹¹ Онон сирдээҕи баайга эрэл суох буоллаһытына, дьын баайы ким эһиэхэ итэбэйиэй? ¹² Туора киһи үбүгэр эрэл суох буоллаһытына, бэйэбит киһини ким эһиэхэ биэриэй? ¹³ Хайа да кулут икки тойонго үлэлиир кыаҕа суох: биитэр биирин абааһы көрүөҕэ, атынын таптыаҕа, биитэр бииригэр бэриниилээх буолуоҕа, атынын аахайыа суоҕа. Танараҕа уонна маммонаҕа иккиэннэригэр кулут буолар кыаххыт суох».

Сокуон уонна Танара Саарыстыбата

¹⁴ Харчыга ымсыылаах фарисейдар мань истэн, Кинини күлүү гыммыттара. ¹⁵ Иисус эппитэ: «Дьонно-сэргэҕэ кырдыксыт дьон курдук көстүөххүтүн бажарабыт эрэри, Танара эһиги сүрэххитин билэр. Дьон тугу үрдүк диирин Танара мөкү диир. ¹⁶ Сокуон уонна Пророктар Иоанн инниттэн бааллара, ол саҕаттан Танара Саарыстыбатын Евангелиета иһитиннэриллэр, итиэннэ ханнык бажарар киһи онно күүһүн ууран туран киирэр. ¹⁷ Ол эрэри Сокуон биир да сурааһына сүтүн кэриэтэ, сир-халлаан дөбөңнүк сүтүөҕэ.

¹⁸ Ким ойобуттан араһан, атыны ойох ылбыт, ол көссүүлэһэр, эриттэн араһыбыт дьахтары ойох ылар киһи эмиэ көссүүлэһэр.

Баай киһи уонна Лазарь

¹⁹ Биир баай киһи баара, көрүөхтэн кэрэ, күндү танаһы † танара; кини олоҕо күнтэн күн бүппэт бырааһынньык этэ. ²⁰ Баай киһи олбуорун ааныгар

† Көрүөхтэн кэрэ, күндү танаһы – тылыттан тылыгар түһэрэн тылбаастаахха, «пурпуру уонна виссонун». Күндү пурпурунан кырааскаламмыт танаһы ыраахтааҕы эрэ кэтэрэ; виссон танаһы (чап-чараас күндү лүөнү) ыраахтааҕылар, баайдар уонна архиерейдар кэтэллэрэ.

этэ бүтүннүү бар баас буолбут Лазарь диэн умнаһыт киһи сытара. ²¹ Кини баай киһи остуолуттан түһэр килиэп хоруоскатыгар баҕара саныыра; ыттар кэлэн кини сиикэй баастарын салыыллара. ²² Умнаһыт өлбүтүгэр Аанньаллар кинини Авраам күөнүгэр илдьибиттэр. Баай киһи өлбүтүн эмиэ харайбыттар. ²³ Биирдэ баай аад иһигэр муну көрө олорон, харабын өрө көрбүтэ: ыраах Авраам уонна кини күөнүгэр Лазарь олорор эбит. ²⁴ Баай туох баар күүһүн мунньунан үгүлээбит: „Аҕаа, Авраам! Миигин аһын-харыһый, Лазары манна миэхэ ыт: сөмүйэтин төбөтүн ууга илитэн аҕалан, тылбын сөрүүкэттин. Бу уот төлөнүгэр салатан сору көрдүм!“ ²⁵ Онуоха Авраам эппит: „Тоойуом! Өйдөө: эн сирдээҕи олоххор үтөнү көрбүтүн, оттон Лазарь муну көрбүтэ; аны билигин кини дуоһуйар, оттон эн муну көрөбүн. ²⁶ Итиэннэ биһиги уонна эһиги икки ардыбытыгар үтүгэн түгэҕэ баар, онон мантан эһиэхэ тийиэхтэрин баҕарааччылар кыайан барбаттар, анарааттан биһиэхэ эмиэ кыайан кэлбэттэр“. ²⁷ Онуоха баай эппит: „Оннук буоллабына, аҕаа, ааттаһабын: кинини аҕам дьизитигэр ыт; ²⁸ онно мин биэс бырааттаахпын, кинилэр эмиэ бу сор-мун сиригэр кэлбэттэрин туһугар, Лазарь кинилэри сэрэттин“. ²⁹ Авраам хоруйдаабыт: „Кинилэргэ Моисей уонна пророктар бааллар, олору иһиттиннэр“. ³⁰ Онуоха баай эппит: „Суох, Авраам аҕаа, арай өлбүттэртэн ким эмэ кинилэргэ тийиэрэ буоллар, оччоҕо аһыһыларын билиниэ этилэр“. ³¹ Авраам эппит: „Моисей уонна пророктары истибэт буоллахтарына, өлбүт киһи да тиллэн кэлэн, кинилэри итэҕэтиэ суоҕа“».

Аһыһы, итэҕэл уонна эбээһинэс

17 Оттон үөрэнээччилэригэр Иисус эппитэ: «Киһини аһыһыга тардар моһоллор син биир баар буолуохтара гынан баран, сор-мун күүтэр ол моһол төрдө буолар киһини. ² Кини бу турар кыралартан биирдэстэрин эмэ аһыһыга уккуйуон кэриэтэ, мооньугар суоруна тааһын баайан, муораҕа тимирдибиттэрэ киниэхэ ордук буолуо этэ. ³ Бэйэҕитин көрүнэ сылдьын. Быраатын эйигин утары † аһыһыны онордобуна сэмэлээ, оттон аһыһытын билиннэбинэ, кинини бырастыы гын; ⁴ биир күнгэ эйигин утары сэттэтэ аһыһыны онорон баран, күнгэ сэттэтэ кэлэн: „Аһыһыбын билинэбин“, – диир буоллабына, эн кинини бырастыы гынар буол». ⁵ Оттон биирдэ Апостоллар Айыы Тойонтон: «Итэҕэлбитин бөбөргөт», – диэн көрдөспүттэрэ. ⁶ Айыы Тойон эппитэ: «Эһиги хартыһа сиэмэтин саҕа итэҕэллээххит эбитэ буоллар, субу үүнэн турар смоковница, сиртэн силистэри хоннон байҕалга көс диэтэххитинэ, эппиккитин толоруо этэ. ⁷ Арай эһигиттэн хайаҕыт эрэ сир хорутар, биитэр сүөһү

† Эйигин утары – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

маньыр кулуттаах буоллун; ол кулуккут сыһыыттан кэлээтин, эһиги киниэхэ чэ, кэл, олорон аһаа диэн этиэххит этэ дуо? ⁸ Хата аһыахпын аспын тарт уонна бу аһыы кэммэр курданан илии-атах буол, ол кэнниттэн бэйэн аһаар диэххит этэ буолбат дуо? ⁹ Бу кулуккут соруйбуккутун толордобуна, эһиги киниэхэ махтанаххыт этэ дуо? Суох дии саныыбын ††. ¹⁰ Ол курдук эһиги эмиэ ыйыллыбыты барытын толорон барангыт, биһиги туохха да турбат кулуттарбыт, толоруохтаах эбээһинэспитин эрэ толордубут диир буоллун».

Аран ыарыылаах уон киһини үтүөрдүү

¹¹ Иерусалимга баран иһэн, Иисус Самария Галилеялыын быысаһар сиринэн аһан испитэ. ¹² Дэриэбинэҕэ киирэн истэбинэ, аран буолбут уон киһи аара көрсөн, тэйиччи туран: ¹³ «Иисус Үөрэтээччи! Биһигини абыраа!» – диэн үгүлэспиттэрэ.

¹⁴ Кинилэри көрөн, Иисус: «Баран аҕабыыттарга көрдөрүнүн», – диэбитэ. Олор баран иһэн ырааһыран хаалбыттара.

¹⁵ Биирдэстэрэ, үтүөрдүтүн көрөн, куолаһын мунунан Танараны уруйдуу-уруйдуу, төннөн кэлбитэ ¹⁶ уонна махтанан, Иисус атаҕар умса түспүтэ. Бу – Самария киһитэ этэ.

«¹⁷ Барыта уон киһи үтүөрдүтэ буолбат дуо? – диэбитэ Иисус. – Оччоҕо тобуһа ханнаһыт? ¹⁸ Бу омук киһититтэн ураты тоҕо хайалара да Танараҕа махтана төннүбэтэ?» ¹⁹ Оттон киниэхэ эппитэ: «Чэ, туран бар, итэҕэлин эйигин быһаата».

Танара Саарыстыбата хайдах кэлэрин туһунан

²⁰ Фарисейдар Танара Саарыстыбата хаһан кэлэрин Киниттэн ыйыппыттарыгар, манньк хоруйдаабыта: «Танара Саарыстыбата биллэрдик-көстөрдүк кэлиэ суоҕа, ²¹ „Көр, бу манна баар“, эбэтэр „Ол онно баар“ диэхтэрэ суоҕа: Танара Саарыстыбата эһиги искитигэр баар ‡».

Киһи Уола эмискэ кэлиэ

²² Үөрэнээччилэригэр эмиэ эппитэ: «Киһи Уола олорбут биир күнүн саатар көрдөрбүт диир кэмнит кэлиэҕэ, ол эрээри ону көрүөххүт суоҕа. ²³ Эһиэхэ „Бу манна!“, биитэр „Ол онно!“ диэхтэрэ, оччоҕо эһиги ону көрдүү сүүрүмэн, экирэттиһэ барыман. ²⁴ Киһи Уола Бэйэтин күнүгэр, чаҕылҕан халлаан биир уһугар чаҕылыс гыннабына, халлаан атын уһугар тийиэ сандаарарын курдук буолуоҕа. ²⁵ Ол эрээри Кини бастаан элбэх муну көрүөхтээх, бу көлүөнэ Кинини туоратыахтаах. ²⁶ Ной саҕана

†† Суох дии саныыбын – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар. ‡ Танара Саарыстыбата эһиги искитигэр баар – эбэтэр «Танара Саарыстыбата эһиги ортобутугар баар».

хайдах этэй да, Киһи Уолун кэмигэр эмиэ оннук буолуоҕа. ²⁷ Ной ковчегка кириэр диэри, дьон иһэллэрэ-аһыллара, ойох ылаллара, эргэ бараллара, ол сырыттаһарына, улуу мотуок кэлэн кинилэри барыларын эспитэ. ²⁸ Лот саҕана син биир оннук этэ: дьон иһэллэрэ-аһыллара, атыылаһаллара, атыылыыллара, оҕуруот олордоллоро, дьэ тутталлара; ²⁹ онтон Лот Содомтан тахсыбыт күнүгэр халлаантан умайа сылдьар сиэрэлээх ардах түһэн барыларын имири эспитэ. ³⁰ Киһи Уола кэлэр күнүгэр эмиэ соннук буолуоҕа. ³¹ Ол күн дьэ үрдүгэр турааччы иһирдьэ баар малбын-салбын ылыам этэ диэн, аллара түспэтин; оттон ходуһаҕа баар киһи дьэиэтигэр төннүбэтин. ³² Лот ойобун өйдүү сылдьын. ³³ Олобун харыстааччы олобун сүтэриэҕэ, оттон олобун сүтэрээччи олобун быһыаҕа. ³⁴ Эһиэхэ этэбин: ол түүн тэллэххэ сытар икки киһиттэн биирдэстэрэ ылыллыаҕа, атына хаалларыллыаҕа; ³⁵ бурдук тарда турар икки дьахтартан биирдэстэрэ ылыллыаҕа, атына хаалларыллыаҕа; ³⁶ ходуһаҕа сылдьар икки киһиттэн биирдэстэрэ ылыллыаҕа, атына хаалларыллыаҕа †».

³⁷ Маны истэн: «Тойоммут, ол ханна буолуой?» – диэн ыйыппытара.

«Ханна өлүк баар да, онно суордар мустуохтара», – диэбитэ Кини.

Огдообо уонна судьуйа туһунан домох

18 Онтон Иисус кинилэргэ Танараҕа өрүүтүн үнэ сылдыахтаахтарын, санааларын түһэриэ суохтаахтарын туһунан домоҕу кэпсээбитэ: «² Биир куоракка Танараттан да саллыбат, дьонтон да сааппат судьуйа олобурт. ³ Эмиэ онно биир огдообо дьахтар баара, кини судьуйаҕа кэлэ-кэлэ миигин көмүскээ, дьыалабын быһаар диэн көрдөһөр эбит.

⁴ Судьуйа көмөлөһүн өр баҕарбакка сылдыбыт. Онтон кэмниэ кэнэҕэс төһө да Танараттан саллыбатаҕым, дьонтон сааптатаҕым иһин, ⁵ бу огдообо бэркэ эрдээн эрэр, кэлэ-кэлэ салгыта турууһу, онон көмүскүүһүбүн диэн быһаарыммыт».

⁶ Маны кэпсээн баран Айыы Тойон эппитэ: «Эһиги бэл бу кэрээниттэн тахсыбыт судьуйа тугу диирин истэҕит дуо? ⁷ Уонна баран Танара, төһө да түргэнник көмүскүү охсубатаҕын иһин, түүннэри-күнүстэри Киниттэн көрдөһөөччүлэргэ, Бэйэтэ талан ылбыт дьонугар, ама көмөлөһүө суоҕа дуо?»

⁸ Эһиэхэ этэбин: Танара бэрт сотору кинилэри көмүскүөҕэ. Ол эрэри Киһи Уола сиргэ кэлэн, итэҕэли булуо дуо?»

† Ходуһаҕа сылдьар икки киһиттэн биирдэстэрэ ылыллыаҕа, атына хаалларыллыаҕа – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

Фарисей уонна түһээн хомуйааччы туһунан домох

⁹ Оттон үчүгэйбит диэн бэйэлэрин бүк эрэнэр, атыттары сэниир дьонно маннык домоҕу кэпсээбитэ: «¹⁰ Икки киһи Танара Дьэиэтигэр үнэ киирбиттэр: биирэ фарисей, иккиһэ түһээн хомуйааччы эбит. ¹¹ Фарисей Танараҕа бу курдук үнпүт: „Танара! Мин атын дьон: талабырдьыттар, албыннар, көссүүлэһээччилэр эбэтэр ити түһээн хомуйааччы – курдук буолбатаҕым иһин, Эһиэхэ махтанабын. ¹² Мин нэдиэлэҕэ иккитэ поһу тутуһабын, тугу атыылаһарбыттан уон гыммыт биирин Эһиэхэ биэрэбин“.

¹³ Оттон түһээн хомуйааччы ыраах туран, халлаан диэки өрө көрүөн да толлон, түөһүн кырбана-кырбана: „Оо, Танара, миигин, аньыылааҕы абыраа!“ – дии турбут.

¹⁴ Эһиэхэ этэбин: бу иккис киһи бастакытааҕар ордук бырастыы гыныллан дьэиэтигэр төннүбүт. Ким бэйэтин үрдэтинэр – намтыаҕа, ким бэйэтин намтатынар – үрдүөҕэ».

Иисус Христос уонна кыра оҕолор

¹⁵ Киниэхэ таарыйтара, быыкаа оҕолору аҕалтаабыттара; үөрэнээччилэрэ ону көрөн буйо сатаабыттара. ¹⁶ Иисус оҕолору ыныртаан ылан баран, эппитэ: «Оҕолору Миэхэ аһарын, Миэхэ кэллэлэрин мэхэйдэһимэн: Танара Саарыстыбатыгар манныктар киирэллэр. ¹⁷ Кырдыгы эһиэхэ этэбин: Танара Саарыстыбатын оҕо курдук ылыммыт киһи эрэ онно кириэҕэ».

Баай киһи

¹⁸ Тойоттортон биирдэстэрэ Киниттэн ыйыппыта: «Үтүө Үөрэтээччи! Бараммат олоххо тиксэр туһугар, мин тугу гынахтаахпыный?»

«¹⁹ Миигин тоҕо үтүө диигиний? – диэбитэ Иисус. – Үтүө ким да суох, Танара эрэ үтүө.

²⁰ „Көссүүлэһимэ, өлөрүмэ, уорума, сымыйанан туһулаама, ийэлээх аҕабын ытыктаа“ диэн кэриэстэри эн билэҕин».

²¹ «Итини барытын оҕо сааспыттан тутуһабын ээ», – диэбитэ баай киһи.

²² Маны истэн, Иисус эппитэ: «Эн өссө биирин итэҕэс: туох бааргын барытын атыылаан дьаданыларга түнэт, оччоҕо Халлаанна баайдаах буолуон; уонна кэлэн Миигин батыс».

²³ Киһи мантан сүрдээбин мунчаарбыта – кини олус баай этэ. ²⁴ Иисус кини мунчаарбытын көрөн: «Баай дьон Танара Саарыстыбатыгар киирэллэрэ хайдах курдук ыараханы! – диэбитэ. – ²⁵ Баай киһи Танара Саарыстыбатыгар киирэринээҕэр тэбиэн иннэ үтүнэн дөбөннүк ааһыаҕа».

²⁶ Маны истибиттэр: «Оччоҕо ким быһанар кыахтааҕый?» – диэн ыйыппытара.

²⁷ «Киһи кыайбатабын Тангара кыайар», – диэбитэ Иисус.

Иисус Христуу батыспыт дьону күүтэр наҕараада

²⁸ Маныаха Петр эппитэ: «Биһиги барыны барытын хаалларан туран Эйигин батыспыппыт».

«²⁹ Кырдьыгы эһиэхэ этэбин, – диэбитэ Иисус кинилэргэ, – Тангара Саарыстыбатын туһугар дьиэтин-уотун, төрөппүттэрин, убайдарын-бырааттарын, эдьийдэрин-балыстарын, ойобун, оҕолорун хаалларбыт киһи ³⁰ бу үйэбэ хаалларбытынааҕар баһаам бүк элбэххэ, оттон кэлэр Үйэбэ бараммат олоххо тиксиэбэ».

Иисус Христос өлөн баран тиллэрин өссө биирдэ этэр

³¹ Уон икки үөрэнээччитин туспа ыңыран ылан эппитэ: «Дьэ бу биһиги Иерусалимнаан иһэбит, онно барыта пророктар Киһи Уолун туһунан суруйбуттарын курдук буолуоҕа. ³² Кинини тутан Тангараны билбэт омуктарга биэриэхтэрэ, оччоҕо Кинини элэк оностуохтара, атаҕастыахтара, силлиэхтэрэ, ³³ итиэннэ илдьи кырбаан баран өлөрүөхтэрэ; ол эрээри үһүс күнүгэр Кини тиллиэбэ».

³⁴ Бу этиллибиттэн үөрэнээччилэр тугу да өйдөөбөтөхтөрө, Иисус этэр тылын ис хоһооно кинилэртэн кистэммит буолан, өйдөрүгэр түспэтэбэ.

Иерихон чугаһыгар хараҕа суох умнаһыты үтүрдүү

³⁵ Иисус Иерихонна чугаһаан истэҕинэ, суол кытыытыгар хараҕа суох киһи умнаһы олороро. ³⁶ Элбэх дьон аһан иһэрин истэн, кини: «Бу туох буолла?» – диэн ыйыппыта.

³⁷ «Иисус Назорей аһан иһэр», – диэбиттэрэ.

³⁸ Кини хаһыыты түспүтэ: «Иисус, Давид Уола, миигин абыраа!»

³⁹ Бастаан иһээччилэр буойбуттарыгар өссө күүскэ үөгүлээбитэ: «Давид Уола, абыраа!»

⁴⁰ Иисус тохтоон, кинини Бэйэтигэр ажалтарбыта. Чугаһаан кэлбитигэр: ⁴¹ «Миигиттэн тугу көрдөһүөххүн баҕараһынай?» – диэн ыйыппыта.

«Тойонуом, харахпынан көрөр буолуохпун баҕарабын!» – диэбитэ киһи.

⁴² «Эн көрөр буолуон! Эйигин итэҕэлин быһаата», – диэбитэ Иисус. ⁴³ Киһи сонно көрөр буолан хаалбыта, онон Тангараны айхаллы-айхаллы, Иисус кэнниттэн батыһан барбыта. Маны көрөн, дьон бары Тангараҕа хайҕал тылын эппиттэрэ.

Закхей итэҕэйиитэ

19 Онтон Иисус Иерихонна кириэн, куорат устун баран испитэ. ² Биир Закхей диэн ааттаах баай киһи, түһээн хомуйааччылар тойонноро, ³ Иисуһу ким буоллаҕай диэн, көрүүн олус баҕарбыта да, унуоҕунан кыра буолан, дьон кэннигэр түбэһэн хаалан, кыайан көрбөтөҕө; ⁴ ол иһин сүүрүүнэн илин түһэн, Иисус аһыахтаах суолун кытыытыгар үүнэн турар смоковница үрдүгэр ыттыбыта.

⁵ Иисус бу сиргэ кэлэн, кинини көрөн: «Закхей! – диэн ыңырбыта. – Түһэ оҕус, бүгүн Мин эн дьиэҕэр тохтуохтаахпын». ⁶ Закхей үөрэ-көтө түһэ охсон, Иисуһу дьиэтигэр киллэрэн маанылаабыта.

⁷ Бары ону көрөн, сөбүлээбэккэлэр: «Аһылаах киһи дьиэтигэр тохтоото», – диэн суугунаспытара.

⁸ Оттон Закхей туран Айыы Тойонго эппитэ: «Тойонуом! Мин баайым аһаарын умнаһыттарга биэриэм, итиэннэ кими эмэ атаҕастаабыттаах буоллахпына, киниэхэ түөрт оччону толук төлүөм».

«⁹ Бүгүн бу дьиэбэ быһабыл кэллэ, – диэбитэ Иисус киниэхэ. – Кини эмиэ Авраам уола эбээт.

¹⁰ Киһи Уола өлбүтү-сүппүтү булан быһыһы кэлбитэ».

Уон көмүс манньыат туһунан домох

¹¹ Иисус Иерусалимна чугаһаабытын иһин дьон Тангара Саарыстыбата субу кэлиэ дии саныылара. Кини истэн олорооччуларга өссө биир домоҕу кэпсээбитэ. «¹² Биир үрдүк солороох киһи, ыраахтааҕы солотун ылан төннөөрү, ыраах дойдуга аттамыт, – диэбитэ Кини. – ¹³ Суолга туруон иннинэ кини уон кулутун ыңыран ылбыт, уонна барыларыгар биирдии кыһыл көмүс манньыаты биэрэн баран: „Мин төннүөхпэр диэри, бу маны эргитээрин“, – диэбит.

¹⁴ Биир дойдулаахтара кинини абааһы көрөр буолан: „Кини биһиэхэ ыраахтааҕы буолуон баҕарбаппыт“, – диэн кэнниттэн илдьит ыйыппыттар.

¹⁵ Киһи ыраахтааҕы солотун ылан кэлээт, ким төһөнү эргитэн булбутун билээри, харчы биэрбит кулуттарын ыңыртаран ылбыт.

¹⁶ Бастакы кулута кэлэн эппит: „Тойонуом! Эн биир кыһыл көмүс манньыатын уон манньыаты аҕалла“.

¹⁷ Тойоно киниэхэ эппит: „Бэрт сөпкө гыммыккын, үтүө үлэһитим! Кыраҕа да итэҕэллээҕин иһин, уон куораты эйиэхэ салайтара биэрэбин“.

¹⁸ Иккис кулута кэлэн эппит: „Тойонуом! Эн биир кыһыл көмүс манньыатын биэс манньыаты аҕалла“.

¹⁹ Онуоха тойоно: „Эн эмиэ биэс куораты салайа ылаһын“, – диэбит.

²⁰ Үһүс кулута кэлэн эппит: „Тойонуом! Эн миэхэ биэрбит кыһыл көмүс манньыатын бу баар, мин

маны харыстаан былаакка суулаан уура сырыттым.

²¹ Эн дъэбиргин – уурбатах сиргиттэн ыларгын, ыспатах буолаккыттан хомуйаргын билэр буоламмын, эйигиттэн куттаммытым”.

²² Тойоно эппит: „Бу эппит тылгынан бэйэбин дүүллүөм, көлөөк үлэһит! Мин дъэбирбин – уурбатах сирбиттэн ыларбын, ыспатах буолаккыттан хомуйарбын билэр эрээригин, ²³ төннөммүн, төһөнү биэрбиппин барыстары ылыахпын, харчыбын тобо эргитэ биэрбэтин?”

²⁴ Уонна онно турар дьонно: „Киниттэн кыһыл көмүһүн ыланһыт, уон көмүс манньыаттаах киһиэхэ биэрин”, – диэбит.

²⁵ Онуоха: „Тойоммуот, ол киһи хайыы-үйэ уон көмүс манньыаттаах ээ”, – диэбиттэр.

²⁶ Тойонно эппит: „Эһиэхэ этэбин: баардаахха – бэриллиэбэ, оттон туга да суох киһиттэн туох эмэ баардааба кытта былдьаныаба. ²⁷ Оттон мин ыраахтаабы буолуохпун бабарбат өстөөхтөрбүн манна ажалан, көрөн турдахпына, өлөртөөн”».

Иерусалимна кирири

²⁸ Маны кэпсээн баран, Иисус Иерусалимныыр суолу тутуһан салгыы айаннаабыта. ²⁹ Елеон хайатын аттыгар баар Виффагиялаах Вифанияба чугаһаан иһэн, Кини икки үөрэнээччитин сорукка ыппыта. «³⁰ Бу иннибитигэр көстөр дэриэбинэбэ бара сылдьын, – диэбитэ. – Онно кириээт да, өссө мииниллэ илик осел баайыллан турарын көрүөххүт, ону сүөрэн манна ажалын; ³¹ ким эмэ тобо сүөрэбит диэн ыйыттабына, Тойоммут наадыар диэрин».

³² Үөрэнээччилэр тийээн, Кини эппитин булан ылбыттара. ³³ Осел оботун сүөрэн эрдэхтэринэ, иччилэрэ: «Хайа бу оселу тобо сүөрэбит?» – диэбиттэрэ.

³⁴ «Тойоммут наадыар, ол иһин», – диэн хоруйдаабыттара.

³⁵ Оселу Иисуска сиэтэн ажалан, үрдүгэр танастарын ууран баран, Иисуһу олордубуттара.

³⁶ Кини оселу миинэн истэбинэ, дьон танастарын устан суолга тэлгээн биэрэллэрэ.

³⁷ Иисус Елеон хайатыттан түһэр аартыкка чугаһаабытыгар үтүмэн үгүс үөрэнээччилэрэ бары үөрэн, илэ көрбүт дьикти дьайыларын иһин Танараны айхаллаабыттара: ³⁸ «Айыы Тойон аатыгар кэлэн иһэр Ыраахтаабы алгыстаах! Халлаанга эйэ буоллун, үрдүк Халлааннарга айхал буоллун!»

³⁹ Дьон быыһыгар турар сорох фарисейдар: «Үөрэтээччи! Үөрэнээччилэргин буой эрэ», – диэбиттэрэ.

⁴⁰ «Кырдыгы эһиэхэ этэбин, – диэбитэ Иисус, – кинилэр уурайдахтарына, таастар хаһытаһахтара».

Иерусалимы аһыйы

⁴¹ Иисус Иерусалимна чугаһаан баран, куораты көрөн аһынан ытаабыта: «⁴² Оо, эйигин † эйэбэ туох тиздэрин саатар бүгүн билэрин буоллар! Ол эрээри билигин бу барыта эйигиттэн кистэммит.

⁴³ Өстөөхтөрүн эйигин тула бөбөргөтүү туттан, эргиччи ыган иилии эргийэр күннэрэ тирээн кэлиэ.

⁴⁴ Эйигин оҕолоргунуун имири эһиэхтэрэ, эн тааскыттан тааһы хаалларыахтара суоҕа. Ол барыта эн Танара быыһы кэлбитин билбэтэххиттэн буолуо».

Танара Дьэитин ырааһырдыы

⁴⁵ Онтон Танара Дьэитигэр кириэн, онно баар атыылааччылары уонна атыылаһааччылары барыларын үүртэли сылдьан: ⁴⁶ «Мин Дьэим үгэр дьэи буолар диэн суруллубута, ону эһиги ороспуойдар ордуулаа гыммыккыт!» – диэбитэ.

⁴⁷ Күн аайы Кини Танара Дьэитигэр үөрэтэрэ. Архиерейдар, сокуонньуттар уонна норуот биллэр аба баһылыктара Кинини өлөрөр сылтах көрдүү сатаабыттара эрээри, ⁴⁸ тугу да кыайан тобулбатахтара – бар дьон Кини хас биирдии тылын истээри, харыс да хаалбакка, батыһа сылдьара.

Иисус Христос быраабын ыйытыы

20 Иисус Танара Дьэитигэр дьону үөрэтэн Евангелиены иһитиннэрэ сырыттабына, архиерейдар уонна сокуонньуттар аба баһылыктары кытта тийээн кэлэн: ² «Биһиэхэ эт эрэ, Эн ханнык быраапкынан итинник быһыыланабынын, ким Эһиэхэ итинник быраабы биэрбитэй?» †† – диэн ыйыппыттара.

«³ Мин эмиэ эһигиттэн бири ыйытыам, – диэбитэ Иисус. – Этин эрэ, ⁴ Иоанн хантан көңүл ылан сүрэхтээбитэй: Танараттан дуу, дьонтон дуу?»

⁵ Кинилэр бэйэлэрин икки ардыларыгар сүбэлэспиттэрэ: «Танараттан диэтэхпитинэ, оччоҕо кинини тобо итэбэйбэтэххитий диэбэ, ⁶ оттон дьонтон диэтэхпитинэ, норуот биһигини тааһынан тамныаба. Иоанн пророк буоларын кинилэр бары итэбэйэллэр». ⁷ Ол иһин: «Хантанын билбэппит», – диэн хоруйдаабыттара.

⁸ «Оччоҕо Мин эмиэ ханнык бырааппынан итини онгоробун эһиэхэ эппэппин», – диэбитэ Иисус.

Виноградник үлэһиттэрин туһунан домох

⁹ Кини норуокка манньк домобу кэпсээбитэ: «Биир киһи виноградник олордубут уонна онтукатын үлэһиттэргэ туттаран баран, өр буола атын сиргэ барбыт. ¹⁰ Виноградник астанар кэмэ кэлбитигэр кини, отон ыллара, үлэһиттэргэ кулутун

† Эйигин – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох. ††

ыппыт. Үлэһиттэр кулуту үлтү кырбаан баран, туга да суох төттөрү утаарбыттар. ¹¹ Өссө атын кулутун ыппыт, үлэһиттэр ону эмиэ үлтү сынньан, атабаастаан баран, туга да суох үүрэн ыппыттар. ¹² Онтон үһүс кулутун ыппытын эмиэ бааһырдан-эчэтэн баран, үүрэн кэбиспиттэр.

¹³ Дьэ онно виноградник хаһаайына: „Хайыамый? Таптыыр уолбун ыытыым, баҕар, кыбыстан киниэхэ биэриэхтэрэ“, – диэбит.

¹⁴ Үлэһиттэр уолу көрөн: „Нэһилиэнньик иһэр. Баран кинини өлөрүбүҥ – нэһилиэстибэтэ биһиэхэ тиксиэ“, – дэспиттэр. ¹⁵ Итиэннэ кинини виноградник таһыгар таһааран өлөрөн кэбиспиттэр. Маннык түбэлтэҕэ виноградник хаһаайына кинилэри хайдах гыныан сөбүй? ¹⁶ Кини ити үлэһиттэри өлөртөөн баран, винограднигы атыттарга туттарыа».

Маны истибиттэр: «Оннук эрэ буолбатын!» – дэспиттэрэ.

Тутааччылар бырахпыт таастара

¹⁷ Иисус кинилэр диэки көрөн баран эппитэ: «„Тутааччылар бырахпыт таастара муннук туттаах тааһа буолла“ диэн Суруйуулар тугу этэллэрий? ¹⁸ Бу таастан иннэн охтубут киһи үлтү түһэн өлүөҕэ, оттон бу таас түспүт киһитэ хам баттанан өлүөҕэ».

¹⁹ Архиепидар уонна сокуонньуттар Иисус бу домоҕунан кинилэри сирэйдээн кэпсээбитин өйдөөн, Кинини тутуохтары баҕарбыттар да, норуоттан куттаммыттар.

Император түһээнэ

²⁰ Онон кинилэр Иисуһу кэтэһэ-манаһа сылдьан, хайдах эмэ тылыттан ингиннэрэн баран тойотторго уонна баһылык суутугар тутан биэрээри, көнө дьон буолан кубулуммут куомуннаахтарын ыппыттар. ²¹ Олор кэлэн Иисустан ыйыппыттар: «Үөрэтээччи! Эн сөптөөҕү этэргин-үөрэтэргин, киһини кимиттэн-тугуттан көрбөккүн, чахчы Танара суолугар үөрэтэргин билэбит. ²² Биһиги ыраахтааҕыга түһээн төлүүрбүт көнүллэнэр дуу, суох дуу?»

²³ Иисус, кинилэр кубулуналларын билэн, эппитэ: ²⁴ «Миигин тоҕо үтэн-анньан көрөбүт? Динарийда Миэхэ көрдөрүҥ: бу ким мөссүөнэ, ким суруга баарый?»

«Рим ыраахтааҕытын киэнэ», – дэспиттэрэ.

²⁵ «Оннук буоллабына, ыраахтааҕы киэнин ыраахтааҕыга, Танара киэнин Танараҕа биэрин», – диэбитэ Иисус.

²⁶ Кинилэр дьон иннигэр Иисуһу кыайан тылыттан ингиннэрбэтэхтэрэ, хоруйун сөбүн, саната суох барбыттар.

Өлбүттэр тиллиилэрин туһунан ыйытыы

²⁷ Өлбүттэр тиллиэхтээхтэрин итэҕэйбэт сэдүкөйдартан хас да киһи кэлэн Киниттэн

ыйыппыттар: «²⁸ Үөрэтээччи! Моисей биһиэхэ хаалларбыт суруйуутунан, ким эрэ ойох ылан баран оҕото суох сылдьан өллөбүнэ, кини удьуорун салгыыр туһуттан, быраата кини огдооботун ылыахтаах. ²⁹ Сэттэ бырааттыылар бааллара. Улахан убайдара ойох ылан баран, оҕото суох сылдьан өлбүтэ. ³⁰ Иккис бырааттара эмиэ ол дьахтары ойох ылбыта да, оҕо төрөппөккө өлбүтэ. ³¹ Үһүс бырааттара эмиэ ол дьахтары ойох ылбыта. Ити курдук, бары сэттиэн кинини ыла сылдьыбыттар да, оҕото суох сылдьан өлбүттэрэ. ³² Барыларын кэнниттэн дьахтар өлбүтэ. ³³ Кэлин бары тилиннэхтэринэ, кини хайаларын ойоҕо буолуоҕай? Кинини сэттиэн ыла сылдьыбыттар эбээт».

³⁴ Иисус кинилэргэ эппитэ: «Бу үйэ дьоно эрэ ойох ылаллар, эргэ бараллар; ³⁵ оттон өлбүттэртэн тиллэн Кэнэҕэс Үйэ олоҕор тиксибит дьон ойох да ылбаттар, эргэ да барбаттар. ³⁶ Кинилэр, Ааньал курдук буолан, аны өлбөттөр, итиэннэ өлбүттэртэн тиллэн Танара оҕолоро буолаллар. ³⁷ Оттон өлбүттэр тиллиэхтээхтэрин Моисей умайа турар талах туһунан кэпсиригэр көрдөрбүтэ. Кини онно Айыы Тойону Авраам Танарата, Исаак Танарата, Иаков Танарата диэн ааттыыр. ³⁸ Танара өлбүттэр Танаралара буолбатах, тыыннаахтар Танаралара. Киниэхэ бары тыыннаахтар».

³⁹ Маны истэн сокуонньуттартан сорохторо: «Үөрэтээччи, Эн бэркэ да эттин!» – дэспиттэрэ. ⁴⁰ Бу кэннэ Киниттэн тугу эмэ ыйытыахтарын толлубуттара.

Христос ким Уолай?

⁴¹ Иисус кинилэргэ эппитэ: «Христоһу тоҕо Давид Уола диэн ааттыылларый? ⁴² Саалтыыр кинигэтигэр Давид этэр: „Айыы Тойон мин Тойоммор өстөөхтөргүн, үктэл онгостон олорор гына Эйиэхэ самнаран биэриэхпэр диэри, Мин уна өттүбэр олор диэбитэ“ диэн. ⁴⁴ Давид Кинини Тойонум диэн ааттыыр буоллабына, оччоҕо Кини хайдах Давид Уола буоларый?»

⁴⁵ Бар дьон Кинини истэн турдабына, Иисус үөрэнээччилэригэр эппитэ: «⁴⁶ Уһун таһаһы танналларын, болуоссаттарга уруйданалларын, синагогаларга инники эрээккэ олороллорун, ынырыылаах малаһыннарда бастын олоххо өттүгэстээн сыталларын сөбүлүүр сокуонньуттартан сэрэнэр буолун; ⁴⁷ кинилэр огдооболор дьиэлэрин хорон сииллэрин, дьон көрөрүгэр өр үнэллэрин иһин, саамай ыар буруйга тиксиэхтэрэ».

Огдообо сиэртибэтэ

21 Иисус харчы иһиттэригэр бэлэхтэрин түһэрэр баайдары көрбүтэ; ² онно биир дьаданы огдообо дьахтар кэлэн, икки алтан харчыны укпугун көрөн, ³ эппитэ: «Кырдыгы эһиэхэ этэбин: бу дьаданы огдообо барыларыттан

элбэжи укта; ⁴ атыттар бары бэйэлэриттэн ордору эрэ Танараба [†] биэрбиттэрэ, оттон кини айабын ииттэр кырымчык харчытын олоччу укта».

Бүтэр уһук бэлиэлэрэ

⁵ Сорохтор Танара Дьэитэ күндү тааһынан туллубутун, баай бэлэжинэн кизргэтиллибитин туһунан кэпсэппиттэригэр, Иисус эппитэ: ⁶ «Манна көрөгүт барыта таастан таас хаалбат гына урусхалланар кэмэ кэлиэбэ».

Кэнэбэски сойуолааһын туһунан

⁷ Киниттэн ыйыппытара: «Үөрэтээчи! Ити эппитин хаһан туолуобай? Ону туох бэлиэнэн билэбит?»

⁸ Кини эппитэ: «Сэрэхтээх буолун, ким да албыныгар кириэн биэрбэт курдук, сылдыһын. Үгүстэр Мин ааппынан ааттанан кэлэн, бу – Мин, кэм кэлэн эрэр диір буолуохтара. Эһиги кинилэри батыһаайабыт. ⁹ Араас сэрии, өрө туруу буолбутун иһиттэххитинэ эмиэ уолуйбат буолун. Ол барыта буолуохтаах эрэри, өссө да бүтэр уһук буолбатах».

¹⁰ Итиэннэ эппитэ: «Норуот норуоту, саарыстыба саарыстыбаны утары туруоҕа; ¹¹ онон-манан күүстээх сир хамсааһыннара буолуоталыахтара, сир устун сут, өлүү сутула туруу, халлаанна дьулаан суоллар, сүдү бэлиэлэр көстүөхтэрэ. ¹² Бу барыта буолуон иннинэ, эһигини сойуолаһыахтара, тутан ылаттыахтара; синагогаларга дьүүллүөхтэрэ, хаайыыга угуохтара, Мин туспуттан ыраахтаабылар, тойоттор иннилэригэр туруоруохтара. ¹³ Оччоҕо эһиги кинилэргэ Миигин туоһулуур тоҕоостонуоххут. ¹⁴ Өйдөөн кэбинин: кинилэргэ тугу хоруйдуургутун эрдэттэн тобула сатааман: ¹⁵ Мин эһиэхэ утарылаһааччыларгыт тугу да булан утары эппэт, самнарбат тылларын, муударай өйдөрүн биэриэбим. ¹⁶ Оннооҕор төрөппүттэригит, убайдаргыт-бырааттаргыт, урууларгыт, доҕотторгут эһигини таннарыахтара, сороххутун өлөртүөхтэрэ; ¹⁷ бары эһигини Мин аатым туһуттан абааһы көрүөхтэрэ, ¹⁸ ол гынан баран эһигиттэн биір баттах түһүө суоҕа. ¹⁹ Тулуурдаах буолун – тулуургут эһигини быыһаабыт».

Иерусалим урусхалланарын өтө көрүү

²⁰ Иерусалимы сэрииттэр иилии эргийбиттэрин көрдөххүтүнэ, урусхалланара чугаһаабытын өйдүөххүт. ²¹ Оччоҕо Иудеяба баар дьон хайаба куоттуннар, Иерусалим иһинээҕилэр куораттан табыстыннар, оттон чугас дэриэбинэлэргэ сылдыар дьон куоракка кирибэттиннэр. ²² Тоҕо диэтэххэ, ол – Суруйууларга этиллибит барыта туоларын туһугар кэлбит иэстэбил кэмэ буолар. ²³ Ыарахан да буолуо

[†] Танараба – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох.

ол сабана оһоҕостоох дьахталларга, эмийдээх оҕолоох ийэлэргэ: сир үрдүгэр улуу кутурбан буолуоҕа, бу норуокка Танара уора-кылына түһүөбэ. ²⁴ Норуот болоттон охтуоҕа, араас омука билиэн барыаба. Танараны билбэт омукар кэмнэрэ ааһыар диэри, Иерусалим кинилэр тэпсилгэннэрэ буолуоҕа.

Киһи Уолун кэлиитэ

²⁵ Күннэ, ыйга, сулустарга дьикти бэлиэлэр көстүөхтэрэ; муора ньирилииригиттэн, барылас баалланарыттан ыгылыһан, сир норуоттара санаалара түһүөбэ, ²⁶ дьон, аан дойдуга ааннаан эрэр алдьархайы кэтэһэн өлөрдүү куттаныахтара; халлаан күүстэрэ ол курдук айгырыахтара. ²⁷ Дьэ оччоҕо Киһи Уола улуу күүстэнэн, кэрэмэн килбиэннэнэн былыкка уйдаран кэлэн иһэрин көрүөхтэрэ. ²⁸ Бу этиллибит туолан бардабына, эһиги сүһүөххүтүгэр туран санныйбыт төбөбүтүн өрө көтөхтөххүтүнэ, быыһанар кэмгит чугаһаабытын көрүөххүт.

Смоковница холобура

²⁹ Итиэннэ манник домоҕу кэпсээбитэ: «Бу үүнэн турар смоковницаны уонна атын да мастары ылан көрүн. ³⁰ Сэбирдэхтэрэ тыллан эрэллэрин көрдөххүтүнэ, эһиги сайын чугаһаабытын билэбит. ³¹ Син ол кэриэтэ бу этиллибит барыта туолан эрэрин көрдөххүтүнэ, Танара Саарыстыбата чугаһаабытын билиэххит. ³² Кырдыгы эһиэхэ этэбин: субу көлүөнэ эстэ да илигинэ, Мин эппитим барыта туолуоҕа. ³³ Сир-халлаан суола суох симэлийиэбэ, оттон Мин тылым симэлийиэ суоҕа».

Сэргэх буолуу

³⁴ Сүрэххит көртөн-нартан, арыгыттан, олох түбүгүттэн бэрдийбэтин, ити эппит Күнүм күүппэтэх кэмнигитигэр соһуччу тийэн кэлбэтин туһугар, эһиги бэйэбитин көрүнэ сылдыһын: ³⁵ ол Күн сир үрдүгэр олорооччуларга барыларыгар, илим түһэринии, соһуччу кэлиэбэ. ³⁶ Онон сэргэх буолун, бу буолаары турар алдьархайтан быыһанан Киһи Уолун иннигэр турар туһугар, өрүү үнгэ сылдыһын».

³⁷ Күнүһүн Кини Танара Дьэитигэр үөрэтэрэ, оттон кизһэтин Елеон хайатыгар тахсан, түүнүн онно хаалара. ³⁸ Бар дьон сарсыарда бэрт эрдэ Кинини истэ Танара Дьэитигэр кэллэлэрэ.

Иуда Иисус Христу таннарага быһаарынар

22 Паасха диэн ааттанар Көтөхтөрүүтэ суох Килиэп бырааһынньыга чугаһаабыта. ² Архиерейдар уонна сокуонньуттар норуоттан чабыйар буолан, Иисуһу хайдах эмэ гынан биллибэтинэн өлөрөр сылтабы көрдүү сатаабыттара. ³ Дьэ ол сабана Искариот диэн ааттаах Иудаба, Уон Иккиэлэртэн биір дэстэригэр,

сатана киирбитэ. ⁴ Иуда архиерейдарга уонна Танара Дьэитин харабылын тойотторугар тийэн, Иисуһу хайдах тутан биэрэр туһунан кэпсэппитэ. ⁵ Кинилэр үөрэн харчы төлүөх буолбуттара. ⁶ Иуда кинилэргэ тылын биэрэн, Иисуһу дьон көрбөт кэмигэр туттараары, тобоостоох түгэни көрдүү сатыы сылдыбыта.

Паасхаҕа бэлэмнэнии

⁷ Көтөхтөрүүтэ суох Килиэп бырааһынньыгар, Паасхаҕа, анаммыт бараан оҕото өлөрүллэр күнэ үүммүтэ. ⁸ Иисус Петрдаах Иоанны: «Баран, биһиэхэ паасханы † бэлэмнээн», – диэн соруктаан ыппыта.

⁹ «Паасханы ханна бэлэмниэхпитин баҕарабынай?» – кинилэр ыйыппыттар.

¹⁰ Иисус эппитэ: «Куоракка киирэн иһэн, купсууннаах уу илдэ иһэр киһини көрсүөххүт. Кинини батыһан, ханна киирэр да, онно киирсээрин; ¹¹ дьэиэҕэ киирэн, хаһаайынна „Үөрэтээччи үөрэнээччилэрин кытта Паасха аһын аһахтаах хоһо ханнатын ыйыттарар“ диэтэххитинэ, ¹² кини эһиэхэ бырааһынньыкка анаан хайыы-үйэ толору тэриллибит киэн-куон үөһэнни хоһу көрдөрүөҕэ, онно бэлэмнээрин».

¹³ Кинилэр куоракка тийэн, Иисус тугу эппитин барытын булан паасханы бэлэмнээбиттэрэ.

Айыы Тойон Аһылыга

¹⁴ Кэмэ кэлбитигэр Иисус онно тийэн Апостолларын кытта аһаары өттүгэстээн сыппыта.

¹⁵ Кини эппитэ: «Эрэйи-буруйу көрө иликпинэ, эһигини кытта бииргэ бу Паасха аһын аһахпын олус баҕарбытым. ¹⁶ Эһиэхэ этэбин: бу Паасха аһылыгын, аны Танара Саарыстыбатыгар буолуор диэри, Мин аһыам суоҕа».

¹⁷ Итиэннэ иһити ылан Танараҕа махтанан баран, эппитэ: «Мань ылан үллэстэн иһин. ¹⁸ Эһиэхэ этэбин: Танара Саарыстыбата кэлиэр диэри, Мин аны бу арыгыттан – виноград отонуттан – испэппин».

¹⁹ Итиэннэ килиэби ылан, Танараҕа махтанан баран, тоһутан кинилэргэ биэрбитэ уонна эппитэ: «Бу – эһиги тускутугар бэрриллэр Мин Этим-сииним; Миигин ахтан-санаан туран, эһиги манньк гынар буолун».

²⁰ Аһылык кэнниттэн кинилэргэ иһити биэрэн баран, эппитэ: «Бу иһит – эһиги тускутугар тохтор Мин Хааным бигэргэппит Саҥа Кэс Тыла. ²¹ Миигин таннарар киһи илиитэ Миэнин кытта биир остуолга баар; ²² Киһи Уола анаммытынан баран иһэр, ол эрэри Кинини таннарааччыны сор-мун кэтэһэр». ²³ Үөрэнээччилэр бэйэ-бэйэлэрин икки ардыгар ким оннук быһыыланыан сөбүн кэпсэтэн барбыттар.

† Паасханы – Мф 26:19 быһаарытын көр.

Ким саамай улаханый?

²⁴ Үөрэнээччилэр кинилэртэн хайалара ордук улахан аатырыахтааҕын туһунан мөккүспүттэрэ.

²⁵ Иисус эппитэ: «Ыраахтааҕылар норуоттары баһылыылар, бастаахтар үтүнү онорооччуларбыт дэнэллэр. ²⁶ Оттон эһиэхэ оннук буолуо суохтаах: улаханныт – кырабыт курдук буоллун, баһылыккыт – үлэһиккит курдук буоллун. ²⁷ Хайалара улаханый: аһаары өттүгэстээн сытааччы дуу, эбэтэр кинини аһатар үлэһитэ дуу? Өттүгэстээн сытааччы буолбатах дуу? Оттон Мин эһиэхэ үлэһиккит кэриэтэбин.

²⁸ Миигин тургутар бары ыарахан суолларга эһиги Миигинниин бииргэ сылдыбыккыт, ²⁹ онон Аҕам Миэхэ биэрбит Саарыстыбатын Мин эһиэхэ биэрэбин. ³⁰ Мин Саарыстыбабар эһиги Миигинниин биир остуолга аһаххыт, бүрүстүөлгэ олонорон Израиль уон икки аҕатын ууһун дьүүллүөххүт».

Петр мэлдьэһиитин өтө көрүү

³¹ Онтон Айыы Тойон эппитэ †: «Симон! Симон! Сатана эһигини сэлиэһинэй бурдугунуу сиксийээри, көрдөспүтэ, ³² ол эрэри Мин, эн итэбэлин энчирээбэтин туһугар, үгүтүм. Эн эмиэ кэлин, эргиллэн кэллэххинэ, бырааттаргын бөбүргөтөөр».

³³ «Тойоноум! – диэбитэ Петр. – Мин Эйигин кытта хаалларга да, өлөргө да бэлэммин».

³⁴ Иисус эппитэ: «Эйиэхэ этэбин, Петр: бүгүн бөтүүк хаһытыан иннинэ, эн Миигин билбэппин диэн үстэ мэлдьэһиэн».

Кумааһынньык, матаҕа уонна батас

³⁵ Онтон үөрэнээччилэригэр эппитэ: «Мин эһигини кумааһынньыга да, матаҕата да, атах таһаҥа да суох ыппыппар эһиги туох эмэ кыһалҕаҕа ыллара сылдыбыккыт дуо?»

«Суох, туох да кыһалҕаны билбэтэппит», – дэспиттэрэ.

³⁶ Иисус эппитэ: «Оттон билигин ким кумааһынньыктаах – онтун угуннун, матаҕатын эмиэ ыллын; оттон ким онтуката суох, ол сонун атыылаан батас атыыластын. ³⁷ Эһиэхэ этэбин: Суруйууларга „Кинини хара дьайдаахтарга тэннээбиттэрэ“ диэн Мин туспунан этиллибит туолуох тустаах. Мин туспунан суруллубута барыта туолан эрэр».

³⁸ Кинилэр эппиттэрэ: «Тойоммуот, манна икки батас баар».

«Сөп буолуо», – диэбитэ Иисус.

†† Онтон Айыы Тойон эппитэ – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

Елеон хайатыгар

³⁹ Кини мантан тахсан, үгэһинэн Елеон хайатыгар барбыта, үөрэнээччилэрэ кэнниттэн батыспытара.

⁴⁰ Онно тийэн баран, кинилэргэ эппитэ:

«Тургутууну тулуйар туһугар, үнүн». ⁴¹ Итиэннэ Бэйэтэ, бырахтахха, таас тийэр сиригэр баран, сөһүргэстээн туран үнпүтэ: ⁴² «Аһаа! Оо, арай Эн бу эрэй-буруй иһитин Миигин тумуннараарын буоллар! Ол эрэри Мин көнүлбүнэн буолбатын, Эн көнүлгүнэн буоллун».

⁴³ Халлаантан Аанньал көстөн, Кинини бөбөргөппүтэ. ⁴⁴ Иисус ис-иһиттэн муунтуйан, ордук кыһаллан үнпүтэ, Кини көлөһүнэ сиргэ саккырыы тохтор хаан курдуга †.

⁴⁵ Үнэн бүтэн баран, үөрэнээччилэрин кэлэн көрбүтэ, санааба хам баттанан, утуяа сыталлара.

⁴⁶ «Тоҕо утуяа сытабыт? – диэбитэ Кини. – Тургутууну тулуйар туһугар, туран үнүн».

Иисус Христуһу тутуу

⁴⁷ Арай бу этэ турдабына, дьон кэлэн иһэрэ көстүбүтэ, инники Уон Иккиэлэртэн биридэстэрэ Иуда иһэрэ. Кини Иисуһу уураары, ыкса тийэн кэлбитэ. Иуда «мин кими ууруубун да, ол Иисус буолуоҕа» диэн дьонно эрдэттэн бэлиэ биэрбит этэ.

⁴⁸ Иисус киниэхэ эппитэ: «Иуда! Эн Киһи Уолун уураангын таннарабын дуу?»

⁴⁹ Онуоха үөрэнээччилэр туох буолан эрэрин өйдөөн: «Тойоммут! Батаһынан охсуһабыт дуу?» – диэн ыйыппытара. ⁵⁰ Биир үөрэнээччитэ архиерей кулутун уна кулгаабын быһа охсубута.

⁵¹ «Түксү, тохтоон», – диэбитэ Иисус итиэннэ кулут кулгаабын тарбаһынан таарыйан үтүөрдэн кэбиспитэ. ⁵² Оттон Кинини утары мустубут архиерейдарга, Танара Дьэтин харабылын тойотторугар уонна аҕа баһылыктарга эппитэ: «Ороспуойу тутарга дылы, эһиги Миэхэ болоттонон, үөрбэлэнэн кэлбиккит. ⁵³ Мин эһигини кытта күн аайы Танара Дьэтигэр сылдьар эһим да, эһиги Миигин тыыппатаххыт; оттон билигин – эһиги кэмнит, хараҥа былааһа».

Петр мэлдьэһиитэ

⁵⁴ Иисуһу тутан архиерей дьэтигэр илдьибиттэрэ. Петр ыраахтан батыһан испитэ.

⁵⁵ Тиэргэн ортотугар кулуһун оттубуттарыгар дьон уот тула олобуттара, Петр кинилэр аттыларыгар олорбута. ⁵⁶ Биир чабар кыыс кини уот таһыгар олордобуна, одуулаһан баран: «Бу киһи эмиэ Кинини кытта сылдьара», – диэбитэ.

⁵⁷ «Мин Кинини билбэппин», – диэн Петр кыккырааччы мэлдьэспитэ.

† Халлаантан Аанньал көстөн, Кинини бөбөргөппүтэ. Иисус ис-иһиттэн муунтуйан, ордук кыһаллан үнпүтэ, Кини көлөһүнэ сиргэ саккырыы тохтор хаан курдуга – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

⁵⁸ Чочумча буолан баран аны атын киһи кинини көрөн эппитэ: «Эн эмиэ итилэр киһилэринэбин».

«Эчи суох!» – диэбитэ Петр.

⁵⁹ Чаас кэрининэн өссө биир киһи дьяаныһан турбута: «Бу Галилея киһитэ, чэхчы, Кинини кытта сылдьара».

⁶⁰ Ол эрэри Петр: «Эн ити тугу этэргин билбэппин», – диэн эмиэ мэлдьэһэн кэбиспитэ. Бу этэ турдабына, бөтүүк хаһытаабыта. ⁶¹ Онуоха Айыы Тойон эргиллэн, Петр диэки көрбүтэ; Петр киниэхэ Айыы Тойон «бөтүүк хаһытыан иннинэ эн миигиттэн үстэ аккаастаныан» диэн эппитин өйдөөн кэлбитэ ⁶² уонна таска тахсан уйа-хайа суох ытаабыта.

Иисус Христуһу кырбааһын

⁶³ Иисуһу тутан турар дьон Кинини үөбэн, кырбаан барбыттара. ⁶⁴ Хараһын саба баайан баран, сирэйгэ охсуолуу-охсуолуу: «Пророк, эт: ким Эйигин оҕуста?» – дииллэрэ. ⁶⁵ Уонна араас элбэх куһаҕан тылынан үөхпүттэрэ-түүрбүттэрэ.

Синедрионна

⁶⁶ Саҥа күн үүнээтин кытта, норуот аҕа баһылыктара, архиерейдар, сокуонньуттар түмсэн баран, Кинини синедрион иннигэр туруорбуттара.

⁶⁷ «Эн Христоскун дуо? – диэн ыйыппытара. – Биһиэхэ эт!»

Иисус эппитэ: «Эттэхпинэ даһаны, эһиги итэҕэйиэххит суоҕа; ⁶⁸ оттон ыйыттаһпына, Миэхэ хоруйдуоххут суоҕа уонна Миигин босхолуоххут суоҕа ††. ⁶⁹ Мантан ыла Киһи Уола Күүстээх Танара уна өттүгэр олоруоҕа».

⁷⁰ Маныаха бука бары: «Ол аата Эн Танара Уолунабын дуо?» – дии түспүттэрэ.

«Ону бэйэбит эттигит», – диэбитэ Кини.

⁷¹ «Бу кэннэ биһиэхэ өссө туох туоһута нааданый? – дэспиттэрэ. – Тугу эппитин бэйэбит иһиттибит!»

Пилакка илдьии

23 Мунһах дьоно бука бары туран, Кинини Пилакка илдьэн, ² буруйдаан барбыттара: «Биһиги Кини буруйун арыйдыбыт: Бэйэтин Христос Ыраахтааһыбын дэнэн норуоппутун иирдэр, император түһээнин төлөөмөҥ диир».

³ Пилат Киниттэн: «Эн, кырдьык, иудей Ыраахтааһытынабын дуо?» – диэн ыйыппыта. «Эн итинник этэбин», – Иисус хоруйдаабыта.

⁴ Архиерейдарга уонна мустубут дьонно Пилат: «Мин көрдөхпүнэ, бу Киһи туох да буруйу онорбото», – диэбитэ.

⁵ Оттон кинилэр бири этэ турбуттара: «Кини бүтүн Иудея устун үөрэтэн, Галилеятан маныаха диэри норуоту иирдэр».

†† Уонна Миигин босхолуоххут суоҕа – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

Ирокка илдьии

⁶ Галилея туһунан истэн, Пилат: «Бу Галилея киһитэ дуо?» – диэн ыйыппыта.

⁷ Кини Иисуһу, Ирод уобалаһыттан төрүттээбин билэн, ол кэмнэ Иерусалимга кэлэ сылдыар Ирокка ыйыппыта.

⁸ Ирод, Кини туһунан элбэхтик истэн, уруккуттан көрүөн баҕарара, онон Иисуһу көрөн улаханлык үөрбүтэ, туох эмэ дыктини көрдөрөрө буоллар диэн, иһигэр эрэнэ саныыра. ⁹ Ирод элбэҕи ыйыталаспытын үрдүнэн, Иисус киниэхэ тугу да хоруйдаабатаҕа. ¹⁰ Архиепидар уонна сокуонньуттар Кинини дыаныардаахтык буруйдаабыттара. ¹¹ Ирод буйуннарыныын Иисуһу атабаастаан, дуоһуйуор диэри күлүү-элэк оностон баран, маанытык тангыннанан, Пилакка төттөрү ыйыппыта. ¹² Бу күнтэн ыла урут өстөөх дьон Пилаттаах Ирод доҕордуу буолбуттара.

Өлөрөргө ууруу

¹³ Пилат архиепидары, аҕа баһылыктары уонна норуоту мунньан баран, ¹⁴ эппитэ: «Эһиги бу Киһини норуоту иирдэр диэн, буруйдаан, миэхэ аҕалбыккыт. Мин эһиги бэйэҕит көрөн турдаххытына, Кинини доппуруостаатым да, ити этэр буруйгутуттан бири даҕаны булбатым; ¹⁵ Кинини Ирокка ыта сылдыбыппар Ирод эмиэ тугу да булбата †. Өлөрөргө ууруллар ханнык эмэ буруйу онорбута көстүбэтэ, ¹⁶ онон накаастатан баран, босхолоум».

¹⁷ Бырааһынньыкка Пилат кинилэргэ биир хаайыылааҕы босхолоухтааҕа ††.

¹⁸ Норуот күргүөмүнэн: «Кини өллүн! Биһиэхэ Варавваны босхолоо!» – диэн үөгүлээн барбыта. (¹⁹ Варавва, куоракка өрө турууну тэрийэн, киһини өлөрөн, хаайыыга сытара.) ²⁰ Пилат Иисуһу босхолоун баҕаран, кинилэртэн хат ыйыппыта. ²¹ Кинилэр бири үөгүлүү турбуттара: «Кириэскэ тиир, кириэскэ тиир – Кинини!»

²² Пилат үсүһүн эппитэ: «Кини туох куһаҕаны онорбутай? Өлөрөргө ууруллар буруйу онорботох, онон накаастаан баран – босхолоум».

²³ Онуоха күүстэрин мунунан хаһыытаһан, Иисуһу кириэскэ тиирэри модьуйбуттара; онон кинилэр уонна архиепидар хаһыылаа ‡ баһыйан, ²⁴ Пилат көрдөһүүнү толорорго быһаарыммыта. ²⁵ Көрдүүр киһилэрин – аймалҕаны таһаарбытын, киһини өлөрбүтүн иһин хаайылыбыт Варавваны – Пилат

† Кинини Ирокка ыта сылдыбыппар Ирод эмиэ тугу да булбата – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Ирод эмиэ, туох да буруйу булбакка, Кинини төттөрү ытта». †† Бырааһынньыкка Пилат кинилэргэ биир хаайыылааҕы босхолоухтааҕа – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар. ‡ Кинилэр уонна архиепидар хаһыылаа – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «уонна архиепидар хаһыылаа» диэн тыллар суохтар.

босхолообута, оттон Иисуһу кинилэр илиилэригэр биэрбитэ.

Кириэскэ тирири

²⁶ Кинини өлөрө илдьэн иһэннэр, Кириэскэтиэн төрүттээх Симон диэн киһини, ходуһаттан истэбинэ, Иисус кириэһин сүктэрээри, ара тутан ылбыттара. ²⁷ Иисуһу үтүмэн үгүс киһи батыһан иһэрэ, дыахталлар, Кинини аһынан, түөстэрин кырбана-кырбана, ытаһаллара. ²⁸ Иисус кинилэргэ хайыһан эппитэ: «Иерусалим кыргыттара! Миигиттэн ытаһыман, бэйэҕиттэн уонна оҕолоргутуттан ытаһын. ²⁹ „Оҕоломмоттор, төрөөбөт киэлилээхтэр, эмтэрбэт эмиийдээхтэр дьоллоохтор!“ – диир күннэрэ кэлэн иһэллэр. ³⁰ Оччоҕо хайаларга: „Үрдүбүтүгэр сууллун!“, булгунньахтарга: „Биһигини саһыарын!“ – диир буолуохтара. ³¹ Киил маһы манньк кэбилиир буоллахтарына, хаппыт мас хайдах буолуой?»

³² Кинини кытта икки бүрүстүүпүннүгү өлөрө илдьибиттэрэ. ³³ «Бас унуоҕа» диэн ааттаах сиргэ кэлэн, Иисуһу уонна бүрүстүүпүннүктэри тиирбиттэрэ: биридэрин Кини уна өттүгэр, атынын – хаҕас өттүгэр.

³⁴ Иисус эппитэ: «Аҕаа! Бырастыы гын кинилэри – тугу гыналларын билбэттэр».

Түөрэх бырахсаннар, танаһын үллэстибиттэрэ. ³⁵ Маны норуот көрөн турбута. Аҕа баһылыктар элэк оностон этэллэрэ: «Атыттары быһыыра дии, Таһара талбыт Христона буоллаҕына Бэйэтин быһыһаннын!»

³⁶ Буйуннар эмиэ күлүү гынан, уксууһу уоһугар үнүлүтэ-үнүлүтэ: ³⁷ «Иудей Ыраахтааҕыта буоллаххына, Бэйэбин быһыһан!» – дэһэллэрэ.

³⁸ Кириэскэ Кини үрдүнэн: «Бу иудей Ыраахтааҕыта», – диэн гректии, латынныны, еврейдии †† сурук турара.

³⁹ Кириэскэ ыйаабыт бүрүстүүпүннүктэриттэн биридэстэрэ Кинини: «Эн, Христос буоллаххына, Бэйэбин уонна биһигини быһыһа!» – дии-дии үөбэ турбута.

⁴⁰ Атына киһитин буйан этэрэ: «Бэйэн эмиэ итинник буруйданан баран, Таһараттан куттаммаккын дуо? ⁴¹ Биһиги сөпкө буруйданныбыт, тугу онорбуппутугар сөптөөҕү ыллыбыт, оттон Кини буоллаҕына туох да куһаҕаны онорботоҕо». ⁴² Онтон Иисустан көрдөспүтэ: «Тойонуом, Саарыстыбаҕар тиийдэххинэ, миигин санаар!»

⁴³ Иисус киниэхэ эппитэ: «Кырдыгы эйиэхэ этэбин: эн күн бүгүн Миигинниин ырайга буолуон».

Иисус Христос өлүүтэ

⁴⁴ Күнүс алта чаас саҕана сир үрдүнэн им балай харанга бүрүүкээн, тобуска диэри †† ыаһыран

†† Гректии, латынныны, еврейдии – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар. †† Күнүс алта

турбута: ⁴⁵ күн хараара өлбүтэ, Танара Дьизэтин иһинээби танас быыс ортотунан хайа барбыта.

⁴⁶ Иисус улаханник: «Аҕаа! Тыыммын Эйиэхэ туттарабын», – диэт, тыына быстыбыта.

⁴⁷ Туох буолбутун барытын көрөн турбут сотник Танараны айхаллаан баран: «Чахчы да бу Кырдьыксыт Киһи эбит!» – диэбитэ.

⁴⁸ Кэлбит дьон буолбуту көрөн, айманан, түөстэрин кырбана-кырбана, тарбаспыттара.

⁴⁹ Маны Иисуһу билэр дьон бары уонна Кинини Галилеятан ыла батыһан кэлбит дьахталлар ыраахтан көрөн турбуттара.

Иисус Христуһу харайыы

⁵⁰ Биир үтүө санаалаах, кырдыгынан олорор Иосиф диэн ааттаах Сүбэ чилиэнэ – ⁵¹ кинилэр куомуннаһыларыгар кыттыгаһа суох, бэйэтэ эмиэ Танара Саарыстыбатын кэтэһэр киһи – ⁵² Пилакка кэлэн, Иисуһу ылаары көрдөспүтэ. ⁵³ Көнүллэтэн баран, Кинини кириэстэн арааран таһаһынан суулаабыта уонна очуоска оно хаһан оноһуллубут, ким да харайылла илик хаспах хоруобугар сытыарбыта. ⁵⁴ Ол бээтинсэ күн киэһэтэ, субуота үүнэн эрэр кэмэ этэ. ⁵⁵ Галилеятан кэлсиспит дьахталлар батыһан тийсэн, Иисуһу харайалларын көрбүттэрэ; ⁵⁶ ол кэнниттэн төннөн кэлэн, үчүгэй сыттаах арыыларын, обунуохтарын бэлэмнээбиттэрэ; Сокуон быһыытынан ити кэннэ субуотаҕа тугу да гымматахтара.

Тилли

24 Нэдиэлэ бастакы күнүгэр бэрт эрдэ, бэлэмнээбит үчүгэй сыттаах арыыларын ылан, дьахталлар хоруопка кэлбиттэрэ; кинилэри кытта атыттар эмиэ бааллара †. ² Арай көрбүттэрэ, хаспах айабын сабыы таһа туора анныллан турара. ³ Кинилэр иһирдьэ кириэннэр, Айыы Тойон Иисуһу булбатахтара. ⁴ Туох буолбутун өйдөөбөккө турдахтарына, иннилэригэр сандаархай манан танастаах икки киһи баар буолбута.

⁵ Олор, дьахталлар кутталларыттан умса көрбүттэригэр, эппиттэрэ: «Тыыннаабы тоҕо өлбүттэр ортолоругар көрдүүгүт? ⁶ Кини манна суох – тиллибитэ! Өссө Галилеяҕа сылдьан эһиэхэ тугу эппитин өйдөөн: ⁷ Киһи Уола аһыылаах дьон илиитигэр бэррилэн тиририлэн баран, үһүс күнүгэр тиллиэхтээх диэбитин».

⁸ Дьэ онно Кини тугу эппитин өйдөөн кэлбиттэрэ; ⁹ хоруоптан төннөн кэлэн, тугу көрбүттэрин Кини уон биир үөрэнээччилэригэр уонна атыттарга барыларыгар кэпсээбиттэрэ. ¹⁰ Бу Мария Магдалина, Иоанна, Иаков ийэтэ Мария этилэр. Кинилэри кытта бииргэ сылдьыбыт дьахталлар эмиэ Апостолларга ситинник эппиттэрэ.

¹¹ Апостоллар кинилэр тылларын сымыйарбаан

чаас сабана... тобуска диэри – күн ортотуттан күнүс үс чааска диэри. † Кинилэри кытта атыттар эмиэ бааллара – сорох былгыгы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

итэҕэйбэтэхтэрэ. ¹² Арай Петр туран хаспах сүүрбүтэ; тийсэн иһирдьэ өнгөйбүтэ, сууламмыт танас эрэ сытара; кини ону көрөн, сөҕө-махтайа саныы-саныы, төттөрү барбыта.

Эммаус суолугар

¹³ Ол күн икки үөрэнээччитэ, Иерусалимтан көстөн ордук ыраах Эммаус диэн дэриэбинэҕэ баран иһэн, ¹⁴ бу буолбут түбэлтэ туһунан кэпсэппиттэрэ. ¹⁵ Ол кэпсэтэ истэхтэринэ, Иисус чугаһаан кэлэн, кинилэрдиин аргыстаһан барбыта. ¹⁶ Кинилэр, харахтара бааллан, Иисуһу билбэтэхтэрэ.

¹⁷ «Бу туох туһунан кэпсэтэ иһэбит, туохтан санаарҕаатыгыт?» – диэн ыйыппыта Иисус.

¹⁸ Клеопа диэн ааттаах киһи эппитэ: «Бу күннэргэ Иерусалимга туох буолбутун Эн эрэ билбэккэ сылдьабын быһыылаах».

¹⁹ «Туох буолбутун?» – диэн ыйыппыта Иисус.

«Назарет Иисуһун туһунан этэбит, – диэбиттэрэ. – Кини Танараҕа уонна бар дьонго тылынан-өһүнэн да, дьайыытынан да кыабын биллэрбит Пророк этэ. ²⁰ Ону биһиги архиерейдарбыт, тойотторбут тутан ылан, өлөрөргө ууран, кириэскэ тиирбиттэрэ.

²¹ Биһиги буоллабына Кинини, Израилы босхолоухтаах диэн, эрэнэ саныырбыт. Ол эрээри өссө манник баар: бу түбэлтэ буолбута үһүс күнүгэр барда, ²² оттон бүгүн сорох дьахталларбыт биһигини сөхтөрдүлэр: сарсыарда эрдэ хоруобар тийсэн, ²³ Бэйэтин булбатахтар; онтон төннөн кэлэн, онно Ааньаллары көрбүттэрин кэпсээтилэр. Ааньаллар Кинини тыыннаах диэбиттэр. ²⁴ Биһиги сорох дьоммут хоруопка бара сылдьыбыттара – кырдык, барыта дьахталлар кэпсээбиттэрин курдук этэ: Кинини Бэйэтин көрбөтөхтөр».

²⁵ Иисус эппитэ: «Оо, толкуйа да суох дьоннот! Пророктар эппиттэрин барытын итэҕэйэргит дьэ ыарахан буолар эбит. ²⁶ Христос ити курдук эрэйи-буруйу көрөн баран, албан аатырыахтаах этэ буолбат дуо?»

²⁷ Иисус, Моисейтан уонна бары пророктартан саҕалаан, Суруйууларга Кини туһунан этиллибит барытын быһаара испитэ. ²⁸ Тийиэхтээх дэриэбинэлэригэр чугаһаан кэлбиттэрэ; Кини хайдах эрэ аһа барыах курдук гыммыта. ²⁹ Онуоха аргыстара Кинини тохтотон: «Күн киэһэрдэ, биһигини кытта манна хаал», – диэбиттэрэ. Онон дьизэҕэ кирисэн, кинилэри кытта хаалбыта.

³⁰ Аһаары олорбуттарыгар Кини килиэби ылан албаан баран, тоһутан кинилэргэ биэрбитэ. ³¹ Дьэ онуоха харахтара аһыллан, Кини Кимин билбиттэрэ, ол гынан баран Иисус кинилэргэ көстүбэт буолан хаалбыта.

³² «Ол да иһин, аара суолга биһиэхэ кэпси, Суруйуулары быһаара истэбинэ, сүрэхпит өрүкүйбэтэҕэ этэ дуо?» – дэһиспиттэрэ. ³³ Кинилэр сонно туран Иерусалимга төннүбүттэрэ; тийсэн уон биир Апостол уонна атын үөрэнээччилэр

түмсүбүт дьизлэригэр киирбиттэригэр,
³⁴ анараангылар: «Айыы Тойон чахчы тиллибит,
 аны Симонна көһүннэ», – дии тоһуйбуттара.
³⁵ Онуоха кинилэр эмиэ аара суолга туох буолбутун,
 ол кэннэ килиэп тоһута турдабына, Кинини
 билбиттэрин кэпсээбиттэрэ.

Иисус Христос үөрэнээччилэригэр көстүүтэ

³⁶ Бу туһунан кэпсэтэ олодохторуна, Иисус
 кинилэр ортолоругар Бэйэтинэн баар буолан:
 «Эһиэхэ эйэ буоллун!» – диэбитэ. ³⁷ Кинилэр, тыны
 көрдүбүт дии санаан, уолуйа куттаммыттара.

«³⁸ Тоҕо куттанабыт? – диэбитэ Иисус. – Тоҕо
 саарбахтыы саныыгыт? ³⁹ Илиибин-атахпын да
 көрүн: бу Мин Бэйэбинэн турабын. Кэлин,
 таарыйан да көрүн: тыын этэ-сиинэ, уңуоҕа суох,
 оттон Мин хайдахпыный?» ⁴⁰ Инньэ диэн баран,
 кинилэргэ илиитин, атабын көрдөрбүтэ.
⁴¹ Үөрбүттэрэ бэрдиттэн итэбэйбэккэ, бэркиһии
 турдахтарына, Иисус: «Манна туох эмэ астааххыт
 дуо?» – диэн ыйыппыта. ⁴² Үтүллүбүт балык кырбаһа
 уонна мөүт † баарын ылан биэрбиттэрин, ⁴³ көрөн
 турдахтарына, ылан сиэбитэ.

⁴⁴ «Өссө эһигини кытта сылдьан Моисей
 Сокуонугар, Пророктарга, Саалтыырга Мин

† Уонна мөүт – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга
 бу тыллар суохтар.

туспунаан суруллубут туолуохтаах диэн эппитим бу
 туолла», – диэбитэ Иисус. ⁴⁵ Итиэннэ Суруйуулары
 өйдүүр гына өйдөрүн арыян баран, эппитэ: «
⁴⁶ Суруйууларга этиллибитинэн, Христос эрэйи-
 буруйу көрөн өлөн баран, үһүс күнүгэр тиллиэхтээх
 этэ; ⁴⁷ Иерусалимтан ыла саҕалаан, аһыыны-
 хараны бырастыы гыннарарга, аһыыны билинэн
 Танараҕа эргиллэргэ бары омуктары Кини
 аатыттан үөрэтиллиэхтээх. ⁴⁸ Маныаха барытыгар
 эһиги туоһу буолабыт. ⁴⁹ Аҕам тугу биэриэх
 буолбутун Мин эһиэхэ ытыабым; онон үөһэттэн
 күүс ылыаххытыгар диэри, эһиги Иерусалимга
 сылдьың».

Иисус Христос Халлаанна барыыта

⁵⁰ Иисус үөрэнээччилэрин куораттан таһааран
 Вифанияҕа илдьибитэ; онно тийиэн баран, икки
 илиитин өрө уунан туран, кинилэри алҕаабыта.
⁵¹ Алгыы туран, улам тэйдэр-тэйэн, Халлаанна өрө
 тахсан барбыта. ⁵² Үөрэнээччилэрэ Киниэхэ
 сүгүрүйэн баран, улуу үөрүүнү үөрэн, Иерусалимга
 төннөн кэлбиттэрэ. ⁵³ Кинилэр Танараҕа айхал,
 алгыс этэн, өрүү Танара Дьизитигэр сылдьаллара.
 Аминь ††.

†† Алгыс, аминь – сорох былыргы гректии илиинэн
 суруйууга бу тыллар суохтар.

ИОАНН

Тыл Киһи буолан кэлбитэ

1 Аан бастаан Тыл † баара, Тыл Танараҕа баара, Тыл Танара этэ. 2 Кини аан бастаангыттан Танараҕа этэ. 3 Туох барыта Киниттэн саҕаламмыта, Кинитэ суох туох да саҕаламматаҕа. 4 Кини олох төрдө этэ, оттон олох киһи аймах сырдыга этэ. 5 Сырдык харанаҕа да сырдатар, харана сырдыгы кыайар кыаҕа суох ††.

6 Танара ыппыт киһитэ кэлбитэ, аата Иоанн диэн этэ. 7 Бары киниттэн истэн итэбэйэллэрин туһугар, кини дьонно сырдык туһунан кэрэһиттии кэлбитэ. 8 Кини бэйэтэ сырдык буолбатах этэ, сырдык туһунан кэрэһиттии кэлбитэ.

9 Бу аан дойдуга кэлэр хас биирдии киһини сырдатар дьиннээх сырдык баара ‡. 10 Сырдык бу дойдуга баара, бу дойду Киниттэн саҕаламмыта, арай бу дойду дьоно Кинини билбэтэхтэрэ;

11 Бэйэтин дойдутугар кэлбитэ эрэри, Бэйэтин дьоно ылымматахтара; 12 оттон ылыммыттарга, Кинини итэбэйээччилэргэ, Кини Танара оҕолоро буолар быраабы биэрбитэ. 13 Кинилэр хаантан, эттэн-сиинтэн, эр киһи баҕатыттан буолбакка, Танараттан төрөөбүттэрэ.

14 Тыл Киһи буолан Киниэхэ толору баар илгэлээх үтүөнэн, кырдыгынан сьдьаайан, биһигини кытта озорбута, онон биһиги Кини кэрэмэн килбиэнин, Аҕа Төрөппүт соботох Уолун килбиэнин, көрбүппүт.

15 Иоанн Кинини кэрэһиттээн этэрэ: «„Кэннибиттэн Кэлэн Иһээччи иннибэр буолла, тоҕо диэтэххэ, мин иннибиттэн баара“ диэн, мин бу Кини туһунан эппитим!»

16 Киниэхэ толору баар илгэлээх үтүө баайтан биһиги бары бииртэн биир алгыһы ылбыппыт. 17 Сокуону Танара Моисейынан бэрдэрбитэ, оттон тапталы уонна кырдыгы Иисус Христос аҕалбыта. 18 Танараны ким да хаһан да көрбөтөҕө, арай Аҕатыгар баар Кини Төрөппүт соботох Уола †† биһиэхэ Танараны көрдөрбүтэ.

Иоанн Сүрэхтээчи кэрэһиттээһинэ

19 Иоанн манньк кэрэһиттээбитэ. Иудей тойотторо Иерусалимтан Иоанна аҕабыыттары

† Тыл (грек. Логос) – Айыы Тойон Танара Иисус Христос ааттарыттан биирдэстэрэ. †† Кыайар кыаҕа суох – эбэтэр «өйдүүр кыаҕа суох». ‡ †† Төрөппүт соботох Уола – сорох былдьыгы гректии илиинэн суруйууга «Төрөппүт соботох Уола Танара».

кытта левиттэри ыытан: «Эн кимгиний?» – диэн ыйыттарбыттара.

20 Иоанн куотуна барбатаҕа, akkaастаммакка аһаҕастык эппитэ: «Мин Христос буолбатахпын».

21 «Оччоҕо кимгиний, – диэбиттэрэ. – Илияҕын дуо?»

«Суох», – диэбитэ кини.

«Пророккун дуо?»

«Суох», – диэн хоруйдаабыта.

22 «Оччоҕо кимгин эт, – диэбиттэрэ. – Биһигини ыппыт дьонно тиердиэхпитин бэйэн тускунан тугу этэбин?»

23 Иоанн эппитэ: «Исайя пророк эппитин курдук, мин „Айыы Тойонно көнө суолла солоон“ диэн иччитэх сиргэ үөгүлээччи санатынабын».

24 Онуоха фарисейдар ыппыт дьонноро ыйыппыттары: 25 «Эн Христос да, Илия да, Пророк да буолбатах буоллаххына, тоҕо сүрэхтиигин?»

« 26 Мин ууга сүрэхтиибин, – диэбитэ Иоанн. – Оттон эһигини кытта Ким турарын эһиги билбэккит: 27 Кини кэннибиттэн иһэрэ да, билигин иннибэр буолла. Мин Кини атаҕын таһаһын да быатын сүөрэргэ сөбө суохпун». 28 Бу Иоанн сүрэхтиир сиригэр, Иордан аттыгар Вифаварга †, буолбута.

Аан дойду аһыытын Бэйэтигэр ылынар Агнец

29 Сарсыныгар Иоанн киниэхэ кэлэн иһэр Иисуһу көрөн эппитэ: «Аан дойду аһыытын-харатын Бэйэтигэр ылынар Танара Агнеца бу иһэр.

30 „Кэннибиттэн Кэлэн Иһээччи иннибэр буолла, тоҕо диэтэххэ, мин иннибиттэн баара“ диэн бу Кини туһунан эппитим. 31 Мин Кинини билбэт этим гынан баран, Кини Израильга биллэрин туһугар ууга сүрэхтии кэлбитим».

32 Онтон Иоанн манньк туоһулаабыта: «Тыын холууп курдук халлаантан Киниэхэ түһэрин көрбүтүм. 33 Мин Кинини урут билбэт этим, ол гынан баран ууга сүрэхтэтэ миигин Ыытааччы миэхэ Тыын үөһэттэн түһэн Киммиэхэ тохтуур да, Ол – Сибэтиэй Тыынынан Сүрэхтээчи буолар диэбитэ.

34 Мин ону көрбүт буолан, Танара Уола бу Кини диэн туоһулуубун!»

†† Вифаварга – сорох былдьыгы гректии илиинэн суруйууга «Вифанияҕа».

Маннайгы үерэнээччилэр

³⁵ Сарсыныгар Иоанн икки үерэнээччитин кытта эмиэ ол сиригэр турбута. ³⁶ Кини Иисус кэлэн иһэрин көрөөт: «Танара Агнеһа бу иһэр!» – диэн сана аллайбыта.

³⁷ Маны истэн, үерэнээччилэрэ иккиэн Иисуһу батыһан барбыттара. ³⁸ Иисус кэннин хайыһан көрөн: «Эһиги тугу көрдүүгүт?» – диэн ыйыппыта.

«Равви (ол аата «Үөрэтээччи»), Эн ханна олоробунуй?» – диэн кинилэр хардары ыйыппыттара.

³⁹ «Барсын, оччоҕо көрүөххүт», – диэбитэ Иисус. Бу уон чаас † сағана этэ. Үерэнээччилэр барсан, Иисус ханна олорорун көрбүттэрэ, итиэннэ киэһэриэр диэри, Киниэхэ олорбуттара.

⁴⁰ Иоантан истэн Иисуһу батыспыт икки киһиттэн биирдэстэрэ Симон Петр быраата Андрей этэ.

⁴¹ Андрей убайын Симоны бастакынан булан ылан эппитэ: «Биһиги Мессияны (ол аата Христову) буллубут». ⁴² Итиэннэ кинини Иисуска илдьэ кэлбитэ. Симон диэки көрөн баран Иисус: «Эн Иона †† уола Симоннын, – диэбитэ. – Аны мантан иннэ Кифа диэн ааттаныан». (Ол аата Петр, «таас» диэн суолталаах аат.)

Филиптээх Нафанаилы ынырыы

⁴³ Нөнүө күнүгэр Иисус Галилеяҕа барардыы быһаарынан, Филиби булан: «Миигин батыс», – диэбитэ.

(⁴⁴ Филипп Вифсаидаттан, Андрейдаах Петр куораттарыттан, төрүттээбэ.) ⁴⁵ Филипп Нафанаилы булан этэр: «Биһиги Моисей Сокуонугар уонна Пророктарга Суруллубуту – Назареттан төрүттээх Иосиф уолун Иисуһу – буллубут».

⁴⁶ «Ол Назареттан туох эмэ үтүө тахсыан сөп үһү дуо?» – Нафанаил саарбахтыыр.

«Бараннын көр», – диэн хоруйдуур Филипп.

⁴⁷ Иисус Киниэхэ кэлэн иһэр Нафанаилы көрөн этэр: «Бу туох да албына-көлдүбүнэ суох дьын чаччы Израиль киһитэ».

⁴⁸ «Эн миигин хантан билэбиний?» – Нафанаил дьиктиргиир.

«Мин эйигин, Филипп өссө ыныра илигинэ, смоковница анныгар көрбүтүм», – диэн хоруйдуур Иисус.

⁴⁹ «Равви! – Нафанаил сана аллайа түһэр. – Эн Танара Уолунабын, Израиль Ыраахтаабытынабын!»

«⁵⁰ Эйигин смоковница анныгар көрбүтүм диэбитим иһин, Миигин итэбэйэбин; аны маннааҕар өссө улаханы көрүөбүт, – диир Иисус ⁵¹ уонна салгыы этэр: – Дьын кырдыгы эһиэхэ этэбин: мантан иннэ эһиги халлаан арылларын уонна Танара Ааньаллара Киһи Уолугар түһэллэрин-өрө көтөллөрүн көрүөххүт».

† Уон чаас – күнүс түөрт чаас. †† Иона – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Иоанн».

Канаҕа буолбут уруу

2 Үһүс күнүгэр Галилея Канатыгар уруу буолбута, онно Иисус Ийэтэ сылдыбыта. ² Иисус үерэнээччилэриниин урууга эмиэ ынырыллыбыттара. ³ Арыгы бүппүтүн көрөн, Иисус Ийэтэ Киниэхэ: «Арыгылара суох», – диэн этэр.

⁴ «Эн биһикки онно туохпут кыһалҕатай? – диир Киниэхэ Иисус. – Мин кэмим өссө да кэлэ илик».

⁵ Ийэтэ чабардарга: «Эһиги Кини тугу этэр да, ону толорун», – диир.

⁶ Манна иудейдар ыраастаналларыгар аналлаах иккилии эбэтэр үстүү мээрэй уу киирэр алта таас купсууна турара.

⁷ Иисус чабардарга: «Иһиттэргэ уута толору кутун», – диэн соруйар. Тобус-толору гына уу куталлар.

⁸ «Билигин мантан баһан ылан, урууну салайааччыга илдьэн биэрин», – диир Иисус. Арыгыны илдьэн биэрэллэр. ⁹ Урууну салайан ытааччы бу арыгы хантан кэлбитин билбэт этэ, арай ууну баспыт чабардар эрэ билэллэрэ, онон кини бу арыгыга кубулуйбут ууну амсайаат, күтүөтү ыныран ылан: ¹⁰ «Хайа да киһи бастаан арыгытын бастынын, онтон ыалдьыттар итирдэхтэринэ, мөлтөбүн туруорар, – диэбитэ. – Эн буоллабына баччаанна диэри үчүгэй арыгыны харыстаан олорбуккун».

¹¹ Ити курдук Иисус Галилея Канатыгар дьикти бэлиэни аан маннай онорон, Бэйэтин килбиэнин көрдөрүөбүттэн ыла үерэнээччилэрэ Кинини итэбэйбиттэрэ.

¹² Бу кэнниттэн Иисус Ийэтиниин, бырааттарыныын уонна үерэнээччилэриниин Капернаумна кэлэн, хас да күн буолбуттара.

Танара Дьэитин ырааһырдыы

¹³ Иудей Паасхата чугаһаан, Иисус Иерусалимна кэлбитэ. ¹⁴ Ол кэлэн көрбүтэ, Танара Дьэитин тизргэнигэр оҕус, бараан, холууп атыылааччылар, харчы уларытааччылар олороллоро. ¹⁵ Иисус, быанан кымныы оностон, барааннары, оҕустары – барыларын Танара Дьэититтэн үүртэлээн таһаартаабыта, харчы уларытааччылар остуолларын түннэритэ анньыталаан, харчыларын ыһыталаан кэбиспитэ. ¹⁶ Уонна холууп атыылааччыларга эппитэ: «Балары мантан киэр гынын! Мин Аҕам Дьэитин эргизэн дьэитэ онгостуман!» ¹⁷ Онуоха үерэнээччилэрэ «Эн Дьэибэр тапталым Миигин уоттуу сиэбэ» диэн Суруйууларга этиллибитин өйдөөн кэлбиттэрэ.

¹⁸ Оттон иудей тойотторо Киниэхэ эппиттэрэ: «Манньык быһыыланар бырааптааххын Эн биһиэхэ ханнык дьикти бэлиэни көрдөрөн итэбэтэбин?»

¹⁹ «Бу Танара Дьэитин үрэйин, Мин ону үс күнүнэн чөлүгэр түһэриэм», – диэн хоруйдаабыта Иисус.

²⁰ Маны истэн иудейдар абарбытара: «Бу Тангара Дьийэтэ түөрт уон алта сыл тухары тутуллубута, ону Эн үс күн иһигэр тутуон үһү дуо?» ²¹ Оттон Кини Тангара Дьийэтэ диэн Бэйэтин этин-сиинин эппитэ. ²² Үөрэнээччилэрэ кэлин, Иисус өлбүттэртэн тиллибитин кэннэ, Кини итини эппитин өйдөөн, Суруйуулары итиэннэ Кини эппит тылын итэбэйбиттэрэ.

Иисус Христос дьону курдат билэр

²³ Иисус Иерусалимна Паасха бырааһынньыгар сылдьан онгорор дьикти дьайыыларын көрөн, үгүс дьон Кинини итэбэйбиттэрэ. ²⁴ Оттон Кини барыларын билэр буолан, кинилэр итэбэллэригэр эрэммэт этэ, ²⁵ итиэннэ киһи кимин-тугун атын киминэн эмэ туоһулатарга кыһаллыбат этэ; киһи ис дууһатын Кини Бэйэтэ курдат билэрэ.

Иисус Христос уонна Никодим

3 Иудейдар биир аҕа баһылыктара Никодим диэн ааттаах фарисей баара. ² Кини түүн Иисуска кэлэн эппитэ: «Равви! Эн Тангара ыыппыт Үөрэтээччитэ буоларгын билэбит. Ким да, Тангара кинини кытта бииргэ буолбатабына, бу Эн көрдөрөр дьиктилергин онгорор кыаҕа суох».

³ «Дьин кырдьыгы эйиэхэ этэбин, – диэбитэ Иисус, – киһи үөһэттэн хаттаан † төрөөбөтөбүүнэ Тангара Саарыстыбатын көрөр кыаҕа суох».

⁴ «Киһи кырдьан баран хайдах санаттан төрүөбэй? Ийэтин иһигэр төннөн иккиһин төрүүр кыахтаах үһү дуо?» – диэбитэ Никодим.

⁵ Иисус эппитэ: «Дьин кырдьыгы эйиэхэ этэбин: ууттан уонна Тыынтан төрөөбөтөх киһи Тангара Саарыстыбатыгар киирэр кыаҕа суох; ⁶ эт-хаан эти-хааны, оттон Тыын тыыны төрөтөр. ⁷ Эйиэхэ үөһэттэн төрүүх тустааххыт диэн эппиппин дьиктиргээмэ. ⁸ Тыын †† ханна баҕарбыт сиригэр тыынар, санатын истэбин эрэри, хантан кэлэрин, ханна барарын билбэккин. Тыынтан төрөөбүт хас биирдии киһиэхэ оннук буолар».

⁹ «Хайдах оннук буолар баҕайытай?» – диэбитэ Никодим.

¹⁰ Иисус эппитэ: «Израиль үөрэтээччитэ эрээригин, итини билбэккин дуу? ¹¹ Дьин кырдьыгы эйиэхэ этэбин: Биһиги тугу билэрбитин этэбит, тугу көрбүппүтүн кэрэһилиибит, оттон эһиги Биһиги кэрэһилиирбитин ылыммаккыт. ¹² Мин эһиэхэ сирдээҕи туһунан эппиппин итэбэйбэт буоллаххытына, халлааннааҕы туһунан эттэппинэ, хайаан итэбэйиэххитий? ¹³ Халлаанна баар ‡, Халлаантан түһэн кэлбит Киһи Уолуттан ураты атын ким да онно тахса сылдьыбатаҕа.

† Үөһэттэн хаттаан – грек тыла икки суолталаах: «үөһэттэн» эбэтэр «хаттаан». †† Тыын – «руах» диэн еврей тыла «тыал» уонна «тыын» диэн суолталаах. ‡ Халлаанна баар – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

¹⁴ Моисей иччитэх сиргэ сылдьан алтан моҕойу өрө анһан таһаарбытыныы, Киһи Уола, бары Киниэхэ итэбэйээччи өлбөтүн, бараммат олохтонорун туһугар, үөһэ таһаарыллыахтаах.

¹⁶ Тангара бу аан дойдуну ол курдук таптаан, Бэйэтин Төрөппүт Соботоһу Уолун, Кинини итэбэйэр ханнык баҕарар киһи өлбөтүн, бараммат олохтонорун туһугар, биэрбитэ».

¹⁷ Тангара Уолун аан дойдуну дьүүллэтэ ыыппатаҕа, аан дойду Кининэн быһыанарын туһугар ыыппыта. ¹⁸ Кинини итэбэйэр киһи дьүүллэммэт, оттон итэбэйбэт киһи, Тангара Төрөппүт соботоһу Уолун аатын итэбэйбэтэх буолан, хайыы-үйэ дьүүллэнэн турар. ¹⁹ Оттон дьүүл маннык: сырдык бу аан дойдуга кэлбитэ, ол гынан баран дьон хара дьайдаахтык быһыыланар буолан, сырдыктааҕар харананы ордорбуттара. ²⁰ Куһаҕаны онгорор киһи сырдыгы абааһы көрөр, куһаҕаным арыллыа диэн куттанан сырдыкка барбат; ²¹ оттон кырдьыгынан сылдьар киһи, тугу онорбута барыта Тангара эппитинэн буолара көстөрүн туһугар, сырдыкка талаһар ††.

Иисус Христос уонна Иоанн Сүрэхтээччи

²² Бу кэнниттэн Иисус үөрэнээччилэрин кытта Иудея сиригэр кэлбитэ; онно кинилэрдин бииргэ олонорон дьону сүрэхтиир этэ. ²³ Иоанн эмиэ Салим таһынааҕы элбэх уулаах сиргэ – Енонна – сүрэхтиирэ; дьон киниэхэ кэлэн сүрэхтэнэн бараллара. (²⁴ Иоанн өссө хаайылла илигэ.)

²⁵ Ол саҕана кини үөрэнээччилэрэ иудейдары † кытта ыраастаныы сиэрин-туомун туһунан мөккүспүттэрэ. ²⁶ Кинилэр Иоанна кэлэн эппиттэрэ: «Равви! Били эйигин кытта Иордан унуор сылдьыбыт, эн кэрэһиттээбит Киһин кэлэн сүрэхтии сылдьар, бары Киниэхэ баран эрэллэр».

²⁷ Иоанн хоруйдаабыта: «Халлаантан бэриллибэтэх буоллабына, киһи бэйэтэ тугу да ылсар кыаҕа суох. ²⁸ „Мин Христос буолбатахпын, Кини иннигэр ытыллыбытым“ диэн эппиппин эһиги бэйэҕит бигэргэтэр кыахтааххыт. ²⁹ Кыыс кэпсэтиилээх киһитэ – күтүөт; оттон күтүөт доҕоро, кини аттыгар туран, доҕорун санатын истэн үөрэр эрэ. Ол үөрүүм билигин дьэ толору ситтэ. ³⁰ Кини улаатан, оттон мин аччаан иһиэхтээхпин».

Үөһэттэн Кэлээччи

³¹ Үөһэттэн Кэлээччи барыларыттан үрдүк, оттон сирдээҕи сир киһитин быһыытынан сирдээбинни сангарар; Халлаантан Кэлээччи барыларыттан үрдүк; ³² Кини тугу көрбүтүн, тугу истибитин туоһулуур, арай Кини туоһулуурун ким да ылыммат. ³³ Кини туоһутун ылыммыт киһи Тангара кырдьыктааҕын бигэргэтэр, ³⁴ тоҕо диэтэххэ, Тангара

†† ‡‡ Иудейдары – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «биир иудейы».

Ыппыта Тангара тылын этэр: Тангара Киниэхэ Тыыны кэмэ суох биэрэр. ³⁵ Аҕата Уолун таптыыр буолан, тугу барытын Киниэхэ туттарбыта. ³⁶ Уолун итэҕэйэр киһи бараммат олохтоох, оттон Уолун итэҕэйбэт киһи олобу көрүө суоҕа †: Тангара уоракылына киниттэн үйэлэр тухары араҕыа суоҕа.

Иисус Христос уонна Самария дьахтара

4 Иисус Иоаннааҕар элбэх үөрэнээччилэнэн эрэрин, кинитээбэр элбэхтик сүрэхтиирин туһунан сурах фарисейдарга тийбитин билэн ² (дьинэр, Кини Бэйэтэ буолбатах, үөрэнээччилэрэ сүрэхтииллэрэ), ³ Иудеяттан араҕан Галилеяҕа төннүбүтэ. ⁴ Барар суола Самариянан ааһара.

⁵ Кини Самарияҕа Сихарь куоракка, Иаков былыр уолугар Иосифка биэрбит өлбүгэ сириҥ кытытыгар кэлбитэ. ⁶ Онно Иаков холоудьаһа баара. Иисус айантан сылайан, холоудьас аттыгар сынньана олорубута. Күн ортотун саҕана этэ.

⁷ Биир Самария дьахтара холоудьастан уу баһа кэлбитэ. «Уугуттан иһэрт эрэ», – диэбитэ Иисус.

⁸ Үөрэнээччилэрэ куоракка ас атыылаһа кирибит кэмнэрэ этэ.

⁹ «Миигиттэн, Самария дьахтарыттан, уу көрдүүгүн дуу? – дьахтар соһуйбута. – Эн иудейгын буолбат дуо?» (Иудейдар Самария дьонун иһиттэриттэн аһаабаттар-испэттэр.)

¹⁰ Иисус эппитэ: «Тангара тугу бэлэхтиирин, Ким эйиэхэ уугуттан иһэрт диирин билэрин эбитэ буоллар, Киниттэн бэйэн көрдөһүөн этэ, оччоҕо Кини эйиэхэ өлбөт мэнэ уутун биэриэ этэ».

«¹¹ Тойон! – диэбитэ дьахтар. – Эн уу баһар иһитэ суоххун, холоудьас буоллаҕына дириҥ, ол кэннэ өлбөт мэнэ уута эйиэхэ хантан баар буолуой? ¹² Эн ама бу холоудьаһы биһиэхэ биэрбит, мантан уолаттарыныын испит, сүөһүлэрин уулаппыт аҕабытынааҕар, Иаковтааҕар, улахан үһүгүн дуо?»

«¹³ Бу холоудьастан иһэр киһи сотору син биир утатыаҕа, – диэбитэ Иисус. – ¹⁴ Оттон Мин биэрэр уубун иһэр киһи үйэ-саас тухары утатыа суоҕа. Мин биэрэр уум киниэхэ киирэн, бараммат олоххо сүүрүгүрэ устар дьүүктэ уута буолуоҕа».

¹⁵ Дьахтар эппитэ: «Тойонуом! Миэхэ ол уугуттан бэрсибэккин ээ. Ону иһэн, аны утаппат буолар буоллахпына, манна уу баһа кэлиэм суоҕа этэ».

¹⁶ «Баран эргин ыңыран кэл», – диэбитэ Иисус.

¹⁷ «Мин эрэ суохпун», – диэн хоруйдаабыта дьахтар.

«Эрэ суохпун диэн кырдыгы эттин, – диэбитэ Иисус. – ¹⁸ Эн биэстэ эрдэнэ сылдыбытын, билигин эмиз эйигин кытта олорооччу эрин буолбатах. Ити кырдыгы эттин».

«¹⁹ Тойонуом, мин көрдөхпүнэ, Эн пророк эбикин, – диэбитэ дьахтар. – ²⁰ Биһиги аҕаларбыт бу хайаҕа тахсан Тангараҕа сүгүрүйэллэрэ, оттон эһиги сүгүрүйэр сир Иерусалимна баар диигит».

²¹ Иисус эппитэ: «Мин тугу этэрбин итэҕэй: эһиги аны Аҕаҕа сүгүрүйээри бу хайаҕа тахсаргыт да, Иерусалимна бараргыт да уурайар кэмэ кэлэн иһэр. ²² Эһиги туохха сүгүрүйэргитин билбэккит, оттон биһиги билэбит – быһабыл иудейдартан кэлиэҕэ. ²³ Ол эрэри Аҕаҕа дьин сүгүрүйээччилэр Тыын күүһүнэн дьиннээхтик сүгүрүйэр кэмнэрэ кэлэн иһэр, хайыы-үйэ кэллэ даҕаны. Аҕа оннук сүгүрүйүүнү кэтэхэр. ²⁴ Тангара – Тыын, онон Тангараҕа сүгүрүйээччилэр Тыын күүһүнэн дьиннээхтик Киниэхэ сүгүрүйүүх тустаахтар».

²⁵ Дьахтар эппитэ: «Мессия (ол аата Христос) кэлэрин билэбин. Кини кэлэн барытын биһиэхэ быһаарыа».

²⁶ «Ол – Мин, бу эйигин кытта Кэпсэтэ Олорооччу буолабын», – диэбитэ Иисус.

Үөрэнээччилэр куораттан кэлэллэр

²⁷ Бу кэмнэ үөрэнээччилэрэ тийэн кэлэн, Кини дьахтары кытта кэпсэтэрин көрөн дьиктиргээбиттэрэ; ол да буоллар «Эн киниттэн тугу ирдигин?» эбэтэр «Кинини кытта тугу кэпсэттин?» диэн ким да ыйыппатаҕа.

²⁸ Дьахтар уулаах иһитин хаалларан, куоракка кирибитэ. ²⁹ Онно киирэн дьонно: «Олохпор тугу гыммыппын барытын бэйэбэр этэн биэрбит Киһини баран көрүн, – диэбитэ. – Кини Христос буолбатаҕа буолуо дуо?» ³⁰ Дьон куораттарыттан тахсан Киниэхэ барбыттара.

³¹ Ол кэмнэ үөрэнээччилэрэ: «Равви, аһаа!» – диэн көрдөспүттэрэ.

³² «Миэхэ эһиги билбэт аһылыккыт баар», – диэбитэ Иисус. ³³ Онуоха үөрэнээччилэрэ бэйэлэрин икки ардыларыгар: «Ким эрэ ас аҕалан биэрбитэ буолуо дуо?» – дэһиспиттэрэ.

³⁴ Иисус эппитэ: «Мин аһылыгым Миигин Ытааччы көнүлүн толоруу уонна Кини үлэтин ситэрии буолар. ³⁵ Эһиги аны түөрт ыйынан бурдук быһыыта саҕаланан дэһэбит буолбат дуо? Оттон Мин эһиэхэ этэбин: төбөбүтүн көтөбөн, бурдуктаах бааһыналар хайдах курдук сырдаабыттарын, быһарга уолдаспыттарын көрүн! ³⁶ Бурдук быһааччы төлөбүр да ылар, бараммат олоххо анаан үүнүү да хомуйар, онон быһааччы да, хомуйааччы да иккиэн тэннэ үөрүөхтэрэ. ³⁷ Биирэ бурдук ыһар, атына үүнүүтүн хомуйар диэн өс хоһооно сөпкө этэр. ³⁸ Мин эһигини бэйэбит эрдэнэн үүннэрбэтэххитин быстара ыттым: онно атыттар үлэлээбиттэрэ, оттон эһиги кинилэр үлэлэрин түмүгүн үллэстэбит».

³⁹ Бу Самария куоратын үгүс олохтоохторо «Олохпор тугу гыммыппын барытын бэйэбэр кэпсээн биэрдэ» диэбит дьахтары истэн, Иисуһу итэҕэйбиттэрэ. ⁴⁰ Онон Киниэхэ кэлэн өссө хаала түһэригэр көрдөспүттэрэ, ол иһин Кини бу куоракка икки күн буолбута.

⁴¹ Этэр тылын истэн баран, өссө элбэх киһи итэҕэйбитэ, ⁴² онон дьахтарга этэллэрэ: «Билигин эн эрэ кэпсээнниттэн итэҕэйэр буолбатахпыт, аны бэйэбит иһиттибит, биллибит, Кини чахчы аан дойдуну Быыһааччы, Христос эбит».

Тойон уолун үтүөрдүү

⁴³ Икки күн буолан баран Иисус Самария сириттэн тахсан, Галилеяҕа барбыта. ⁴⁴ Кини пророк бэйэтин дойдутугар хаһан да чиэстэммэт диэн этэрэ.

⁴⁵ Галилеяҕа кэлбитигэр Иерусалимна бырааһынньыкка сылдыбыт олохтоохтор, Иисус онорбут дьиктилэрин барытын көрбүт буолан, Кинини үчүгэйдик көрсүбүттэрэ.

⁴⁶ Иисус ууну арыгыга кубулуппут сиригэр Галилея Канатыгар эргиллэн кэлбитэ. Онно ыраахтааҕы үрдүк сололоох үдүмэрэ кэлэ сылдыара. Кини уола Капернаумна ыалдыа сытара. ⁴⁷ Иисус Иудеяттан Галилеяҕа төннөн кэлбит сураҕын истэн, кини Иисуска кэлэн, өлөөрү сыгар уолун үтүөрдэригэр көрдөспүтэ.

⁴⁸ «Туох эмэ бэлиэни, дьиктини көрө иликкитинэ, эһиги итэҕэйиэххит суоҕа», – диэбитэ Иисус киниэхэ.

⁴⁹ «Тойонуом! Оҕом өлө илигинэ, тийэй оҕус», – ыраахтааҕы үдүмэрэ көрдөспүтэ.

⁵⁰ «Дьизэбэр төнүн, уолун өлүө суоҕа», – диэбитэ Иисус. Киһи Иисус эппитин итэҕэйэн, дьизитигэр барбыта. ⁵¹ Чаҕардара кинини аара суолга көрсөн, уола үтүөрдүтүн туһунан эппиттэрэ. ⁵² Оҕото төһөбү үтүөрэн барбытын ыйыппытыгар: «Этэ умайара бэҕэһээ сэттэ чаас † саҕана ааспыта», – диэбиттэрэ.

⁵³ Оҕо аҕата маны истэн, Иисус уолун өлүө суоҕа диэбит кэмигэр оҕото үтүөрдүтүн билбитэ, онон бэйэтэ да, дьизэлэхтэрэ да бука бары Кинини итэҕэйбиттэрэ.

⁵⁴ Иисус бу иккис бэлиэ дьиктини, Иудеяттан Галилеяҕа төннөн кэлэн баран, онорбута.

Вифездаҕа ыарыһаҕы үтүөрдүү

5 Бу кэнниттэн иудей бырааһынньыга буолбутугар Иисус Иерусалимна кэлбитэ. ² Иерусалимна Барааннар Ааннарын чугаһыгар еврейдии Вифезда †† диэн ааттаах биэс колоннадалаах хаһыы көлүгэ баар. ³ Ол колоннадаларга бэрт элбэх ыарыһах – хараҕа суох, доҕолон, босхон дьон – уу долгуйарын кэтэһэн сыталлара. ⁴ Арыт Айыы Тойон Аанһала көлүгэбэ түһэн ууну бүллүгүрэтэрэ, оччоҕо, уу долгуйаатын кытта, ууга урут киирбит ханнык да ыарыылаах киһи үтүөрэн хаалара ‡. ⁵ Манна отут аҕыс сыл устата ыалдыбыт киһи сытара. ⁶ Иисус кинини көрөн, уһуннук ыалдыбытын билэр буолан: «Үтүөрүөххүн баҕараҕын дуо?» – диэн ыйыппыта.

† Сэттэ чаас – күнүс биир чаас. †† Вифезда – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Вифсаида», сорохторугар «Бетзата». ‡

⁷ «Тойонуом, баҕарабын! – ди итэҕэйтэ ыарыһах. – Ол гынан баран, уу долгуйдаҕына, ууга киллэрэр киһим суох; хаһан бэйэм тийиэхпэр диэри, атын киһи иннибэр киирбитэ баар буолар».

⁸ «Туран тэллэххин ылан бар», – диэбитэ Иисус.

⁹ Сонно тутта киһи үтүөрэн хаалбыта, туран тэллэбин ылан бэйэтэ хааман барбыта.

Бу субуота күн этэ. ¹⁰ Ол иһин иудейдар тойотторо үтүөрдүт киһиэхэ: «Бүгүн субуота, онон тэллэххин тутта сылдыарын көнүллэммэт» ††, – диэбиттэрэ.

¹¹ Кини эппитэ: «Миигин үтүөрдүтүт Киһи тэллэххин тутан бар диэбитэ».

¹² «Эйигин тэллэххин тутан бар диэбит хайа киһиний?» – иудейдар ыйыппытара.

¹³ Иисус хайыы-үйэ хойуу дьон быыһынан киирэн бара охсон хаалбыт буолан, киһи Кини кимин билбэтэх этэ.

¹⁴ Кэлин кинини, Танара Дьизитигэр сылдыарын көрсөн †† Иисус: «Дьэ бу үтүөрэн чэгиэн буолан сылдыаҕын, – диэбитэ. – Аны аныыны онорума – онордоххуна эйиэхэ итиннээбэр куһаҕан буолуо».

¹⁵ Киһи иудейдарга тийэн, кинини Иисус үтүөрдүтүтүн туһунан кэпсээбитэ.

Танара Уолун былааһа

¹⁶ Субуотаҕа итинник дьайыылары онорорун иһин, иудейдар Иисуһу сойуолаһан, өлөрөр түгэни көрдөөбүттэрэ. ¹⁷ Иисус буоллаҕына кинилэргэ этэрэ: «Аҕам өрүү үтүөнү онорор, онон Мин эмиэ үтүөнү оноробун». ¹⁸ Субуотаны кэһэрин ааһан, өссө Танараҕа тэннэһэн Кинини Аҕам диир диэннэр, иудейдар Иисуһу өлөрүөхтэрин ордук сэтэрэн туран баҕарбыттара.

¹⁹ Ол иһин Иисус кинилэргэ эппитэ: «Дьин кырдыгы эһиэхэ этэбин: Уола, Аҕата тугу онорорун көрө илигинэ, Бэйэтин көнүлүнэн тугу да онорор кыаҕа суох: Аҕата тугу онорор да, Уола эмиэ ону онорор. ²⁰ Аҕата Уолун таптыыр буолан, тугу онорорун барытын Уолугар көрдөрөр; оннооҕор да улахан эһигини сөхтөрөр дьайыылары Уолугар көрдөрүөбэ. ²¹ Аҕата өлбүттэри тилиннэрэн, олобу биэрэрини, Уола эмиэ кими баҕарбытын тилиннэрэр. ²² Аҕата кими да дьүүлээбэт: бука бары Аҕатын ытыктыылларын курдук, Уолун эмиэ ытыктаатыннар диэн, дьүүлү барытын Уолугар биэрбитэ. Ким Уолун ытыктаабат, ол Кинини ыппыт Аҕатын эмиэ ытыктаабат.

²⁴ Дьин кырдыгы эһиэхэ этэбин: Мин этэр тылбын истэр, Миигин ыппыты итэҕэйэр киһи бараммат олохтоох; кини өлөр өлүүттэн туораан бараммат олоххо киирбит буолан, дьүүлгэ турбат.

²⁵ Дьин кырдыгы эһиэхэ этэбин: өлбүттэр Танара Уола этэрин истэр итиэннэ истэн баран тиллэр кэмнэрэ кэлэн иһэр, хайыы-үйэ кэллэ даҕаны.

²⁶ Аҕа, Бэйэтэ олох төрдө буоларыны, Уолун эмиэ олох төрдө гыммыта, ²⁷ Кини Уола – Киһи Уола, ол

†† †† Көрсөн – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «булан ылан».

иһин Кини дьүүлүүр быраабы Уолугар биэрбитэ.
²⁸ Бу эппиппин дьиктиргээмэн. Хоруопка
 сытааччылар бука бары Танара Уола этэрин истэр
 кэмнэрэ кэлэн эрэр. ²⁹ Оччоҕо үтүнү онорбуттар
 Олоххо тиксээри, куһаҕаны онорбуттар Дьүүлгэ
 тураары тиллэн, хоруоптарыттан тахсан кэлиэхтэрэ.
³⁰ Мин Бэйэм көнүлбүнэн тугу да онорор кыабым
 суох. Хайдах истэбин да, оннук дьүүлүүбүн, онон
 Мин дьүүлүм кырдьыктаах: Мин Бэйэм көнүлбүн
 буолбакка, Миигин Ыппыт Аҕам көнүлүн
 толорорго дьулуһабын.

Иисус Христос туһунан туоһулааһын

³¹ Бэйэбин Бэйэм эрэ туоһуланар буоллахпына,
 Мин туоһум дьынэ суох. ³² Миигин туоһулуур Атын
 Туоһу баар, Кини Мин туспунан этэрэ
 кырдьыктаабын билэбин. ³³ Эһиги Иоанна киһи
 ыыта сылдыбыккытыгар Иоанн кырдьыгы
 туоһулаабыта. ³⁴ Ол эрээри Мин киһиттэн туоһу
 эрэйбэппин, маны барытын эһиги быһанаргыт
 туһугар этэбин.

³⁵ Иоанн умайан сыдыааһа сырдата турар
 сибэтиинньик этэ, ол гынан баран эһиги кылгас
 кэмнэ эрэ кини сырдыга эһигини үөрдүөн
 баҕарбыккыт. ³⁶ Оттон Миэхэ Иоантан ордук улахан
 туоһу баар: Аҕам Миэхэ онорторо биэрбит
 дьайыылара, Мин тугу онорорум – ол барыта
 Миигин Аҕам ыппытын туоһулуур. ³⁷ Миигин
 ыппыт Аҕам Бэйэтинэн Мин туспунан
 туоһулаабыта, оттон эһиги Кини санатын да истэ,
 дьүһүнүн да көрө иликкит; ³⁸ итиэннэ Кини
 Ыппытын итэҕэйбэт буолангыт, Кини тылын
 сүрэххитигэр ингериммэккит. ³⁹ Эһиги Суруйуулары
 ааҕан, бараммат олоххо тиксиэхпит диигит, ол
 иһин барытын кыһаллан туран чинчийэбит. Оттон
 Суруйуулар Мин туспунан туоһулуулар эбээт. ⁴⁰ Ол
 эрээри эһиги Олоххо тиксэр туһугар Миэхэ
 кэлиэххитин баҕарбаккыт.

⁴¹ Мин дьонтон Бэйэбэр албан ааты эрэйбэппин.
⁴² Эһиги сүрэххитигэр Танараҕа таптал суоһун
 билэбин. ⁴³ Мин Аҕам аатыгар кэлбитим гынан
 баран, эһиги Миигин ылыммаккыт, оттон ким эмэ
 атын бэйэтин аатыгар тийээн кэллэбинэ, кинини
 ылыныаххыт. ⁴⁴ Бэйэ-бэйэбиттэн хайбал ылсар,
 оттон Танараттан хайбал ыларга дьулуспат
 буоллаххытына, эһиги хайдах итэҕэйэр
 кыахтаныаххытыт?

⁴⁵ Аҕатын иннигэр биһигини буруйдуо дии
 санааман: эрэнэр Моисейгыт эһигини буруйдуоҕа.
⁴⁶ Моисейы итэҕэйэргит эбитэ буоллар, Миигин
 эмиэ итэҕэйиэ этигит: кини Мин туспунан
 суруйбута. ⁴⁷ Оттон кини суруйбутун итэҕэйбэт
 буоллаххытына, Мин этэрбин хайдах
 итэҕэйиэххитий?»

Биэс тыһыынча киһини аһатыы

6 Бу кэнниттэн Иисус Галилея муоратын унуоргу
 кытылыгар, Тивериада уобалаһыгар барбыта.
² Ыларыһахтары дьиктитик үтүөрдэрин көрөн,
 Кинини элбэх киһи батыспыта. ³ Иисус
 үөрэнээччилэрин кытта хайаҕа тахсан олорбута.
⁴ Иудей бырааһынньыга Паасха чугаһаан турар
 кэмэ этэ.

⁵ Иисус төбөтүн өндөтөн, элбэх киһи кэлэн иһэрин
 көрөн, Филипкэ эппитэ: «Дьону аһатарга хантан
 килиэп атыылаһабытый?» (⁶ Кинилэри тургутан
 көрөн итинник ыйыппыта, дьынэр, тугу гынарын
 билэр этэ.)

⁷ «Икки сүүс динарийга † атыыластахха даҕаны
 син биир барыларыгар тийбэт, – диэбитэ Филипп.
 – Киһи аайы тооромос да тиксиэ суоҕа».

⁸ Үөрэнээччилэриттэн биридэстэрэ, Симон Петр
 быраата Андрей, Иисуска эппитэ: ⁹ «Манна биир
 уолчаан биэс дьэһимиэн килиэптээх, икки
 балыктаах эбит. Бачча элбэх дьонно ол ас үһү дуо?»

¹⁰ «Дьону олордуталаан», – диэбитэ Иисус. (Хойуу
 оттоох сир этэ.) Барыта биэс тыһыынча кэринэ
 киһи олорбута. ¹¹ Иисус килиэби ылан Танараҕа
 махтанан баран, үөрэнээччилэригэр үллэрбитин
 кинилэр олоорор дьонно түнэппиттэрэ; балыгы
 эмиэ кимиэхэ төһөнү баҕарарынан үллэрбиттэрэ.

¹² Топпуттары кэннэ, Иисус үөрэнээччилэригэр
 эппитэ: «Ордубут аһы тугу да хаалларбакка,
 хомуйан ылын». ¹³ Онон биэс дьэһимиэн килиэптэн
 туох ордубутун хомуйан, уон икки тымтайы
 толорбуттара.

¹⁴ Иисус дьиктини онорбутун көрөн олоорбут дьон:
 «Бу дойдуга кэлиэхтээх Пророк чахчы бу Кини
 эбит!» – диэн түмүккэ кэлбиттэрэ. ¹⁵ Кэлэн Кинини
 тутан ылан баран, норуокка «Бу – биһиги
 ыраахтааҕыбыт» диэри гыналларын билэн, Иисус
 эмиэ соботоһун хайаҕа тахсыбыта.

Уу устун хаамыы

¹⁶ Кизһэрбитин кэннэ, үөрэнээччилэрэ муораҕа
 киирбиттэрэ, ¹⁷ оночолоругар олорон, унуор баар
 Капернаумна устубуттара. Харанаран эрэрэ, Иисус
 буоллаҕына өссө да кэлэ илигэ. ¹⁸ Күүстээх тыал
 түһэн, муора бааллыран барбыта. ¹⁹ Көс аһаарын
 курдугу устан баран, Иисус муора устун хааман
 иһэрин, оночолоругар чугаһаабытын көрөн уолуйа
 куттаммыттара. ²⁰ «Куттаныман, бу – Мин», –
 диэбитэ Иисус. ²¹ Кинини олоордоору гыммыттара
 да, оночолоро ол кэмнэ тийиэхтээх кытылыгар
 тиксэ охсон хаалбыта.

²² Нөнүө күнүгэр муора унуоргу кытылыгар
 хаалбыт дьон онно Кини үөрэнээччилэрэ киирбит
 соботоһун оночолоруттан ураты атын оночо суоһун,
 Иисус †† үөрэнээччилэрин кытта олоорсубатаһын,

† Икки сүүс динарий – үлэһит аҕыс ыйдаах хамнаһа. ††
 Онно Кини үөрэнээччилэрэ киирбит соботоһун оночолоруттан

кинилэр бэйэлэрэ эрэ устан барбыттарын көрбүттэрэ. ²³ Ол ыккардыгар Айыы Тойон албаабыт килиэбин сиэбит сирдэрин аттыгар Тивериадаттан эбии атын оночолор кэлитэлээбиттэрэ. ²⁴ Иисус Бэйэтэ да, үөрэнээччилэрэ да манна суохтарын көрөн, кэлбит дьон оночолоругар олонорон, Иисуһу көрдүү Капернаумна устубуттара.

Олох килиэбэ

²⁵ Кини муора унуоргу кытылыгар сылдыарын булан, дыктиргээн: «Равви! Эн манна хаһан кэлбиккини?» – диэн ыйыппытара.

«²⁶ Дьин кырдыгы эһиэхэ этэбин, – диэбитэ Иисус, – эһиги Мин онорбут дыктилэрбин өйдөөн буолбакка, килиэби тото сиэбит буолангыт, Миигин көрдүүгүт. ²⁷ Эһиги курсуйар аска буолбакка, бараммат олоххо тиксэрэр аска кыһаллар буолун. Оннук аһы эһиэхэ Киһи Уола биэриэбэ: Атата Танара Кинини Бэйэтин бэчээтинэн бэлиэтээбитэ».

²⁸ Кинилэр Иисустан: «Танара сөбүлүүр дьайыыларын онорор туһугар биһиги тугу гынабытый?» – диэн ыйыппытара.

²⁹ «Танара Ыппытын итэбэйин, ол буолуо – Танара сөбүлүүр дьайыытын оноруу», – диэбитэ Иисус.

«³⁰ Биһиги көрөн итэбэйэрбит туһугар, Эн биһиэхэ туох дыкти бэлиэни көрдөрүүххүн сөбүй? – кинилэр ыйыппытара. – Туох эмэ дыктини онорон көрдөрүөн дуо? ³¹ „Кинилэри аһатаары Халлаантан килиэп түһэрэн биэрдэ“ диэн суруллубутунуу, өбүгэлэрбит иччитэх сиргэ сылдьан Халлаантан түспүт мааннаны сиэбиттэрэ дии».

³² Иисус эппитэ: «Дьин кырдыгы эһиэхэ этэбин: килиэби Халлаантан Моисей ылан биэрбэтэбэ, Мин Адам Халлаантан эһиэхэ дьиннээх килиэби биэрэр. ³³ Кини, Халлаантан Түһээччи, аан дойдуга Олобу Биэрээччи, Танара килиэбэ буолар».

³⁴ «Оо, Тойоммуот! – диэбиттэрэ. – Биһиэхэ оннук килиэби өрүүтүн биэрдэргин».

³⁵ Иисус кинилэргэ эппитэ: «Мин олох килиэбинэбин. Миэхэ кэлэр киһи аччыктыа суоҕа, Миигин итэбэйэр киһи хаһан да утатыа суоҕа. ³⁶ Ол эрэри эһиги Миигин көрөн да баран, итэбэйбэкиит диэн, Мин эһиэхэ этэн турабын. ³⁷ Адам Миэхэ тугу биэрэрэ барыта Миэхэ кэлиэбэ, Миэхэ кэлээччини Мин киэр үрүүм суоҕа: ³⁸ Мин Бэйэм көнүлбүн толоро буолбакка, Миигин Ыппыт Адам көнүлүн толоро халлаантан түспүтүм. ³⁹ Мин Кини биэрбиттэн тугу да сүтэриэ суохтаахпын, тihэх күннэ ону барытын тилиннэриэхтээхпин. Миигин ыйыппыт Адам көнүлэ итинник. ⁴⁰ Кини Уолун көрөн итэбэйбит киһи барыта бараммат олохтоноро – бу буолар Миигин ыйыппыт Адам көнүлэ; Мин ол киһини тihэх күннэ тилиннэриэбим».

ураты атын оночо суобун, Иисус – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Онно биир эрэ оночо баарын, Иисус...»

⁴¹ Кини «Мин Халлаантан түспүт килиэппин» диэбиттэн кыйаханан, иудейдар бэйэлэрин ыккардыларыгар мөнүттэн барбыттара: ⁴² «Бу Иосиф уола Иисус буолбатах этэ дуо, аҕатын да, Ийэтин да биһиги билэбит буолбаат? Уонна баран хайдах „Мин Халлаантан түспүтүм“ дириий?»

«⁴³ Мөнүттүмэн, – диэбитэ Иисус, – ⁴⁴ Миигин ыйыппыт Адам ынырбатах буоллабына, Миэхэ ким да кэлэр кыаҕа суох; Миэхэ кэлбит киһини Мин тihэх күннэ тилиннэриэбим. ⁴⁵ Пророктар кинигэлэригэр „Барыларын Танара үөрэтиэбэ“ диэн суруллубута, онон Адам этэрин истэн үөрэммит киһи барыта Миэхэ кэлэр. ⁴⁶ Ол аата ким эрэ Адамы көрбүт диэн буолбатах, Танараттан Кэлбиттэн ураты атын ким даҕаны Адамы көрбөтөбө – Кини эрэ көрбүтэ. ⁴⁷ Дьин кырдыгы этэбин эһиэхэ: ким Миигин итэбэйэр †, ол бараммат олохтоох. ⁴⁸ Мин олох килиэбинэбин. ⁴⁹ Эһиги өбүгэлэргит иччитэх сиргэ сылдьан мааннаны сиэбиттэрэ гынан баран, син биир өлбүттэрэ; ⁵⁰ оттон бу Халлаантан түһэр килиэп оннук буолбатах: бу килиэби сиир киһи өлүө суоҕа. ⁵¹ Мин Халлаантан түспүт тыыннаах килиэппин: ким бу килиэби сиир, ол үйэлэр тухары олоруоҕа; Мин биэрэр килиэбим – Мин аан дойду олобун туһугар толук биэрэр Бэйэм Этим-сииним».

⁵² Онуоха иудейдар икки ардыларыгар мөккүөр саҕаламмыта. «Бэйэтин Этин ол биһиэхэ хайдах сиэтэрий?» – диэн кинилэр абарбыттара.

⁵³ Иисус кинилэргэ эппитэ: «Дьин кырдыгы эһиэхэ этэбин: эһиги Киһи Уолун Этин сиэбэт, Кини Хаанын испэт буоллаххытына, искитигэр бараммат олохтонооххут суоҕа. ⁵⁴ Мин Эппин сиир, Мин Хааммын иһэр киһи бараммат олохтоох – Мин кинини тihэх күннэ тилиннэриэбим. ⁵⁵ Мин Этим-сииним дьин аһылык, Мин Хааным дьин утах буолар. ⁵⁶ Мин Эппин сиир, Мин Хааммын иһэр киһи Миигин кытта биир буолар, Мин эмиэ кинини кытта бииргэбин. ⁵⁷ Олобу биэрэр Адам Миигин ыйыппытын, Мин Адабынан олорорум курдук, Миигинэн аһылыктанааччы эмиэ Миигинэн олоруоҕа. ⁵⁸ Бу – Халлаантан түспүт килиэп. Кини эһиги өбүгэлэргит сиэбит маанналарын †† курдук буолбатах: кинилэр сиэн да баран өлбүттэрэ, оттон бу килиэби сиир киһи үйэлэр тухары олоруоҕа».

⁵⁹ Маны Иисус Капернаумна синагоҕа үөрэтэригэр эппитэ.

Бараммат олох тыллара

⁶⁰ Үгүс үөрэнээччитэ итини истэн: «Туох муокас тылларай! Итини ким кыайан истиэбэй?» – дэһиспиттэрэ.

⁶¹ Үөрэнээччилэрэ итинник мунгатылларын билэн, Иисус эппитэ: «Бу эппиппин истэн дьулайдыгыт дуу? ⁶² Арай Киһи Уола урут сылдыбыт сиригэр үөһэ тахсарын көрүн, оччоҕо

† Ким Миигин итэбэйэр – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «ким итэбэйэр». †† Маанналарын – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «килиэптэрин».

тугуй? ⁶³ Тыын олобу биэрэр, оттон киһиэхэ оннук кыах суох. Мин эһиэхэ этэр тылларбар олох Тыына баар. ⁶⁴ Ол да буоллар итэҕэйбэт дьон эһиэхэ эмиэ бааллар». (Ким итэҕэйбэтин, Кинини таннарыахтаабын Иисус хара маннайгыттан билэр этэ.)

⁶⁵ Итиэннэ эппитэ: «Аҕабыттан бэриллибэтэх буоллабына, ким даҕаны Миэхэ кэлэр кыаҕа суох диэн, Мин ол иһин эһиэхэ эппитим».

⁶⁶ Мантан ыла бэрт элбэх үөрэнээччитэ тэйэн, Кинини кытта бииргэ сылдыһыбат буолбуттара.

⁶⁷ Иисус Уон Иккиэлэриттэн: «Эһиги эмиэ Миигиттэн тэйиэххитин баҕарбаккыт дуо?» – диэн ыйыппыта.

⁶⁸ Симон Петр эппитэ: «Тойоммуот, Эйигиттэн тэйэммит кимиэхэ барыахпытый? Бараммат олох тылларын Эн билэбин эбээт. ⁶⁹ Эн Христос, Тыыннаах Танара Уола буоларгын † биһиги итэҕэйдик да, биллибит да».

⁷⁰ «Мин эһигини Уон Иккиэннитин Апостолларынан талбатабым этэ дуо? Ол эрэри эһигиттэн бииргит – адьарай», – диэбитэ Иисус.

⁷¹ Кини манан Симон Искариот уолун Иуданы сирэйдээн эппитэ. Уон Иккиэлэртэн биирдэстэрэ, Иуда, Иисуһу таннарар санаалааҕа.

Иисус Христосу бырааттара итэҕэйбэттэр

7 Бу кэнниттэн Иисус Галилея устун сылдыһыта, иудейдар өлөрөргө соруналларын иһин, Кини Иудеяҕа сылдыһан баҕарбатаҕа. ² Иудей бырааһынньыга Отуу Туруоруута чугаһабыт кэмэ этэ. ³ Бырааттара Киниэхэ эппиттэрэ: «Эн бу дойдуну хаалларан, Иудеяҕа бар. Ити онорор дыктилэргин үөрэнээччилэрин эмиэ көрдүннэр. ⁴ Дьонно биллэ-көстө сатыыр хайа да киһи бэйэтин дьайыыларын кистээбэт. Эн, итинник дыктилэри онорор кыахтаах буоллаххына, дьонно-сэргэҕэ Бэйэбин тоҕо биллэрбэккин?» ⁵ Кинини бэл бырааттара итэҕэйбэт этилэр.

«⁶ Мин кэмим өссө да кэлэ илик, – диэбитэ Иисус кинилэргэ, – оттон эһиэхэ ханнык баҕарар кэм табыгастаах. ⁷ Бу дойду эһигини абааһы көрүүн сатамат, оттон Миигин, кини дьайыылар мөкүтүн туоһулуурум иһин, абааһы көрөр. ⁸ Эһиги бу бырааһынньыкка барын. Мин кэмим өссө кэлэ илик, онон бырааһынньыкка билигин барбаппын †». ⁹ Маны этэн баран, Иисус Галилеяҕа хаалбыта.

† Эн Христос, Тыыннаах Танара Уола буоларгын – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Эн Танара Сибэтиэйэ буоларгын» эбэтэр «Эн Христос, Танара Сибэтиэйэ буоларгын». †† Билигин – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «билигин барбаппын».

Иерусалимга Отуу бырааһынньыгар

¹⁰ Бырааттара бырааһынньыкка барбыттарын кэннэ, ким да билбэтинэн Бэйэтэ эмиэ онно барбыта. ¹¹ Иудейдар тойотторо бырааһынньыкка: «Кини ханнаный?» – дии-дии Иисуһу көрдүүлэрэ.

¹² Мустубут дьон Кини туһунан араастаан мөккүһэллэрэ. Сорохторо «үтүө санаалаах» дииллэрэ, атыттара «норуоту албынныыр» диэн утараллара. ¹³ Ол эрэри, иудейдартан куттанар буолан, ким даҕаны аһаҕастык кэпсэппэт этэ.

¹⁴ Бырааһынньык хайыы-үйэ ортолоон эрдэбинэ, Иисус Танара Дьэтигэр киирэн үөрэппитэ.

¹⁵ «Үөрэммитэх буолан баран, Суруйуулары ити хайдах билэрий?» – диэн иудейдар дыктиргээбиттэрэ.

¹⁶ Иисус кинилэргэ хоруйдаан эппитэ: «Мин үөрэтэр үөрэбим Миэнэ буолбатах, Миигин Ытыааччы үөрэбэ. ¹⁷ Кини көнгүлүн туһунан баҕарар киһи бу үөрэх Танараттан кэлбитин дуу, эбэтэр Мин Бэйэбиттэн үөрэтэрбин дуу билиэбэ. ¹⁸ Бэйэтин аатыттан үөрэтэр киһи бэйэтигэр албан ааты ситиһэ сатыыр, оттон ким Кинини Ыппыты албан аатырдыан баҕарар, ол дьын кырдыктыах, Кини сымыйалаабат. ¹⁹ Моисей эһиэхэ Сокуону биэрбэтэҕэ этэ дуо? Ол үрдүнэн хайабыт да Сокуону тутуспат. Эһиги тоҕо Миигин өлөрөр сылтабы көрдүүгүт?»

²⁰ «Искэр абааһы киирбит дуу? – диэн дьон быыһыттан хаһытаабыттара. – Ким Эйигин өлөрөөрү гынар үһүнүй?»

²¹ Иисус эппитэ: «Мин субуотаҕа биир дыктини оноруохпуттан эһиги күн бүгүнгэ диэри уоскуйа иликкит. ²² Моисей эһиэхэ быһыллыы сиэрин-туомун олохтообута (дьинэр ону Моисей буолбатах, өбүгэлэргит олохтообуттара), ол иһин эһиги субуота күн быһыы оноробут. ²³ Моисей Сокуона кэһиллибэтин туһугар, киһи субуотаҕа да быһыллар буоллабына, Мин киһини бүтүн бэйэтин субуота күн үтүөрдүбүппэр эһиги абарабыт дуо?»

²⁴ Таһыттан көрөн дьүүлүүргүтүн аны тохтотун – кырдыктыах дьүүлү туһунан».

Иисус Христос туһунан араас мөккүөр

²⁵ Маны истэн, Иерусалимтан сылдыар сорох дьон: «Өлөрөөрү көрдүүр Киһилэрэ бу буолбатаҕа буолуо дуо? – диэн кэпсэппиттэрэ. – ²⁶ Көр, аһаҕастык сангарар да, туох да диэбэттэр. Кини чахчы Христос буоларын тойоттор билбиттэрэ дуу? ²⁷ Ол гынан баран биһиги Кини Кимин, хантан сылдыарын билэбит, оттон Христос кэлэбинэ, Кини хантан кэлбитин ким да билиэ суохтаах».

²⁸ Иисус Танара Дьэтигэр үөрэтэ туран санга аллайбыта: «Миигин эһиги билэбит, хантан кэлбиппин эмиэ билэбит: Мин Бэйэм көнгүлбүнэн

кэлбэтэбим – Миигин Дынг Кырдыктаах ыыппыта. Кинини эниги билбэккит, ²⁹ оттон Мин, Киниттэн кэлбит, Кинини билэбин. Миигин Кини ыыппыта».

³⁰ Иисусу тутан ылар тобоостоох түгэни көрдүү сатаабыттара да, кэмэ уолдыаһа илик буолан, Кинини ким да туппатаба. ³¹ Оттон мустубут дьонтон үгүстэрэ Кинини итэбэйбиттэрэ. Итэбэйбит дьон: «Христос, кэллэбинэ, ама бу Киһи онгорбутунаабар элбэх дьикти бэлиэни онгороро буолуо дуо?» – дэһэллэрэ.

Харабыллар Иисус Христуһу тутта кэлэллэр

³² Дьон Иисус туһунан тугу кэпсэтэрин истэн, фарисейдар архиерейдардыын, Кинини туттара, харабылларын † ыыппыттара.

«³³ Эһигинниин биригэ сылдыар кэмим кылгаата, – диэбитэ Иисус. – Мин сотору Миигин Ыыппыкка барыабым. ³⁴ Оччоҕо Миигин көрдөөн да, булуоххут суоҕа. Мин баар сирбэр эниги кыайан тийбэккит».

³⁵ Иудейдар бэйэлэрин икки ардыларыгар: «Ити, биһиэхэ буллартарбат ғына, ханна бараары сорунарый? – дэһиспиттэрэ. – Туора омукар тарбанан олорор сирдэригэр баран, кинилэри үөрэтээри ғынара буолуо дуо? ³⁶ Миигин көрдүөххүт да, булуоххут суоҕа, Мин баар сирбэр эниги тийэр кыаххыт суох диэн тугу этэр быһыытай?»

Өлбөт мэнэ уутун өрүстэрэ

³⁷ Бырааһынньык бүтэһик улуу күнүгэр Иисус дьон ортотугар туран, дорҕоонноохтук эппитэ: «Ким утаппыт, Миэхэ кэлэн утаҕын ханнарыахтын.

³⁸ Миигин итэбэйэр киһи сүрэбиттэн, Суруйууларга этиллэрини, өлбөт мэнэ уутун өрүстэрэ сүүрүгүрдүөхтэрэ». ³⁹ Манан Иисус Кинини итэбэйэр дьонно бэрриллэр Тыын туһунан эппитэ. Кини өссө да албан аатыра илик буолан, Сибэтиэй Тыын †† кинилэргэ бэррилэ илигэ.

Дьон-сэргэ санаата хайдыһар

⁴⁰ Мустан турбут дьон халын халбаһатыттан үгүстэр бу тыллары истэн: «Кини чахчы Пророк эбит!» – дэспиттэрэ.

⁴¹ «Бу – Христос!» – диэбиттэрэ атыттар.

«Христос Галилеяттан кэлэр үһү дуо? – сорохторо утарбыттара. – ⁴² Христос Давид удьуоруттан, Вифлеемтэн, Давид төрөөбүт-үөскээбит сириттэн кэлиэ диэн Суруйууларга этиллибэтэбэ этэ дуо?»

⁴³ Ити курдук көй дьон Иисус туһуттан мөккүһэн турбуттара. ⁴⁴ Сорохтор Кинини тутан ылыахтарын баҕараллара эрээри, Киниэхэ ким да илиитин көтөхпөтөҕө.

† †† Сибэтиэй Тыын – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Тыын».

Иисус Христуһу итэбэйбэтэх иудей тойотторо

⁴⁵ Харабыллар архиерейдарга уонна фарисейдарга төннөн кэлбиттэрэ.

«Хайа, тобо тутан аҕалбатыгыт?» – дии тоһуйбуттара анараанньылар.

⁴⁶ «Хаһан даҕаны ким да ити Киһи этэрин этэ илигэ!» – харабыллар хоруйдаабыттара.

«⁴⁷ Эһигини эмиэ бутуйбуттар дуу? – диэбиттэрэ фарисейдар. – ⁴⁸ Аҕа баһылыктартан, фарисейдартан ким эмэ Кинини итэбэйбитин эниги көрбүккүт дуо? ⁴⁹ Арай ити Сокуону билбэт, кырыыска турар ньүдү-балайдар итэбэйэллэр!»

⁵⁰ Кинилэртэн биридэстэрэ, урут түүн Иисуска кэлэ сылдыбыт Никодим, эппитэ: «Биһиги Сокуоммут киһини, этэр тылын истибэккэ, тугу ғыммытын билбэккэ эрэ, дьүүлүүр дуо?»

⁵² Маны эппитигэр: «Эн эмиэ Галилея этин буолбат дуо? – диэбиттэрэ. – Суруйуулары сирийэн көр, оччоҕо Галилеяттан Пророк кэлбэтин өйдүөн».

⁵³ Ол кэнниттэн бары дьыэлэригэр тарбаспыттара †.

8 Иисус Елеон хайатыгар барбыта.

Көссүүлэһэн тутуллубут дьахтар

² Сарсыарда эмиэ эрдэ Тангара Дьыэтигэр кэлбитигэр норуот бүттүүнэ Киниэхэ тийбитэ. Иисус олорон эрэ кэлбит дьону үөрэппитэ. ³ Бу кэмнэ сокуонньуттар уонна фарисейдар көссүүлэһэн тутуллубут дьахтары Киниэхэ аҕалан, ортолоругар туруоран баран: «⁴ Үөрэтээччи! Бу дьахтар көссүүлэһэн тутулунна, – диэбиттэрэ. –

⁵ Моисей бэйэтин Сокуонугар манньыктары тааһынан тамнаан өлөрөргө соруйбута. Оттон Эн туох диигин?» ⁶ Кинилэр Иисусу буруйдуур сылтах көрдөөн, үтэн-анһан көрөн итинник эппиттэрэ.

Иисус кинилэргэ кыһаллыбакка †† умса нөрүйэн, тарбаһынан сиргэ тугу эрэ суруйа олорбута. ⁷ Онтон араһаппыттарыгар төбөтүн өндөтөн эппитэ: «Эһигиттэн хайабыт аһыыта суох бастакынан кинини тааһынан бырахтын».

⁸ Итиэннэ эмиэ төнкөйөн, суруйбутунан барбыта.

⁹ Маны истэн кинилэр суобастара оонньоон, улаханньын-аччыгыдыын биир-биир тарбаһан хаалбыттара; соботох Иисус уонна ортоку турар дьахтар эрэ хаалбыттара ††.

¹⁰ Иисус төбөтүн өндөтөн, дьахтартан ураты атын ким да суобун көрөн †††: «Буруйдааччыларын ханналарый? Ким даҕаны эйигин дьүүллээбэтэ дуо?» – диэн ыйыппыта.

† †† Кинилэргэ кыһаллыбакка – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар. †† ††† Дьахтардан ураты атын ким да суобун көрөн – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар. Буруйдааччыларын ханналарый? – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Бары ханна бардылар?»

¹¹ «Ким даҕаны, Тойонуом», – дьахтар хоруйдаабыта.

«Мин эмиэ эйигин дьүүлээбэппин, – диэбитэ Иисус. – Чэ, дьизэбэр бар уонна аны аныыны оноруума».

Аан дойду сырдыга

¹² Иисус эмиэ норуокка туһаайан эппитэ: «Мин аан дойду сырдыгынабын. Ким Миигин батыспыт, ол харанаҕа сылдыа суоҕа, олох сырдыгар сылдыаҕа».

¹³ Маны эппитигэр фарисейдар: «Эн Бэйэбин Бэйэн туоһуланабын, онон туоһун дьинэ суох», – диэбиттэрэ.

¹⁴ Иисус эппитэ: «Өскөтүн Бэйэм туспунан Бэйэм туоһулуур да буоллахпына, Мин туоһум дьиннээх, тоҕо диэтэххэ, Мин хантан кэлбиппин уонна ханна баран иһэрбин билэбин; оттон эһиги Мин хантан кэлбиппин да, ханна баран иһэрбин да билбэккит.

¹⁵ Эһиги дьон куолутунан дьүүлүүгүт, оттон Мин кими да дьүүлээбэппин. ¹⁶ Өскөтүн дьүүлүүр да буоллахпына, Мин дьүүлүм дьиннээх: Мин соботох буолбатахпын, Миигин Ыыппыт Аҕам Миигин кытта баар. ¹⁷ Оттон эһиги Сокуонгугар икки киһи туоһута дьиннээх туоһу диэн суруллан сылдьар. ¹⁸ Бэйэм туспунан Мин Бэйэм туоһулуубун, итиэннэ Миигин Ыыппыт Аҕам эмиэ Мин туспунан туоһулуур».

¹⁹ Маныаха Киниттэн: «Аҕан ханна баарый?» – диэн Ыыппыттара.

«Эһиги Миигин да, Аҕабын да билбэккит. Миигин билэргит эбитэ буоллар, Аҕабын эмиэ билиэтигит», – диэбитэ Иисус.

²⁰ Кини бу тыллары Танара Дьизэтигэр харчы түһэрэр иһиттэр турар сирдэрин аттыгар үөрэтэ олон эппитэ. Кэмэ кэлэ илик буолан, ким даҕаны Кинини тутан ылбатаҕа.

Мин барар сирбэр эһиги кыайан тийбэккит

²¹ Иисус кинилэргэ өссө төгүл эппитэ: «Мин сотору барабын. Эһиги Миигин көрдөөннүт да, син биир аныылаах өлүөххүт. Мин барар сирбэр эһиги кыайан тийбэккит».

²² Иудей тойотторо маны истэн: «Ама Бэйэтигэр тийинээри гынара буолуо дуо? – дэспиттэрэ. – Тоҕо Мин барар сирбэр эһиги кыайан тийбэккит дирийд?»

²³ Иисус кинилэргэ эппитэ: «Эһиги аллараангылартан, оттон Мин үөһэнгилэртэн буолабын. Эһиги бу дойду дьонобут, оттон Мин бу дойду буолбатахпын. ²⁴ Ол иһин аныылаах-харалаах өлүөххүт диэн эттим. Өскөтө бу Мин буоларбын итэбэйбэтэххитинэ, эһиги аныылаах өлүөххүт».

²⁵ «Эн кимнийд?» – диэн Ыыппыттара кинилэр.

Иисус эппитэ: «Эһиэхэ этэрим курдук, Мин аан бастаангыттан баарбын †. ²⁶ Эһиги тускутунан элбэҕи этиэм да, дьүүлүөм да этэ; ол эрээри Кини – Миигин Ыыппыт – кырдыгы эрэ этэр, онон Мин Киниттэн тугу истибиппин бу дойдуга этэбин».

²⁷ Кини Аҕатын туһунан этэрин өйдөөбөтөхтөрө.

²⁸ Ол иһин эппитэ: «Киһи Уолун үөһэ таһаардаххытына, бу Мин буоларбын итиэннэ Бэйэбиттэн тугу да онорбоппун, Аҕам үөрэппитин курдук этэрбин билиэххит. ²⁹ Миигин Ыыппыт Аҕам Миигин кытта бииргэ баар. Мин өрүүтүн Кини сөбүлүүрүн эрэ онорорум иһин, Аҕам Миигин хаһан да соботохтуу хаалларбат». ³⁰ Маны эппитигэр элбэх киһи Кинини итэбэйбитэ.

Көнүл дьон уонна кулуттар

³¹ Оттон итэбэйбит иудейдарга Кини эппитэ: «Мин тылбыттан тахсыбат буоллаххытына, эһиги дьин чаччы Мин үөрэнээччилэрим буолабыт. ³² Эһиги кырдыгы билиэххит, оччоҕо кырдык эһигини босхолоуо».

³³ «Биһиги Авраам удьуордарынабыт, – диэн хардарбыттара, – хаһан да кимиэхэ да кулут буолбатахпыт. Оччоҕо Эн тоҕо босхолонооххут диигиний?»

³⁴ Иисус кинилэргэ эппитэ: «Дьин кырдыгы эһиэхэ этэбин: аныыны онорор киһи барыта – аныы кулута. ³⁵ Ол гынан баран кулуттара ыал дьизэтигэр куруук олорбот, уоллара үйэ тухары олорор. ³⁶ Онон эһиги, Уола босхолоотобуна эрэ, дьиннээхтик көнүл буолуоххут. ³⁷ Эһиги Авраам удьуордара буоларгытын Мин билэбин. Ол эрээри эһиги Мин этэр тылбын ылыммат буолангыт, Миигин өлөрөр сылтабы көрдүүгүт. ³⁸ Мин Аҕабар тугу көрбүппүн эһиэхэ кэпсибин; оттон эһиги эмиэ бэйэҕит аҕабытыгар тугу көрбүккүтүн †† – ону оноробут».

Эһиги аҕабыт – адьарай

³⁹ «Биһиги аҕабыт – Авраам!» – диэбиттэрэ кинилэр.

Иисус эппитэ: «Эһиги Авраам оҕолоро эбиккит буоллар, Авраам суолунан сылдыа этигит.

⁴⁰ Билигин эһиги Миигин, Танараттан истибит кырдыкпын эһиэхэ эппиппэр өлөрөөрү гынабыт. Авраам итинник быһыыламмат этэ. ⁴¹ Эһиги бэйэҕит аҕабыт курдук быһыыланабыт».

Бу тыллары истэн: «Биһиги булумһу оҕолор буолбатахпыт! – диэбиттэрэ. – Биир Аҕалаахпыт, биһиги Аҕабыт – Танара!»

⁴² Иисус эппитэ: «Танара эһиги Аҕабыт эбитэ буоллар, эһиги Миигин, Танараттан кэлбитим уонна билигин манна баарым иһин, таптыа этигит. Мин Бэйэм көнүлбүнэн кэлбэтэҕим – Кини Миигин

† Мин аан бастаангыттан баарбын – эбэтэр «Мин киммин эһиэхэ хара маннайгыттан эппитим». †† Тугу көрбүккүтүн – сорох былдьыгы гректии илиинэн суруйууга «тугу истибиккитин».

ыппыта. ⁴³ Мин этэрбин тобо өйдөөбөккүтүй? Кыайан истибэккит, ол иһин өйдөөбөккүт.

⁴⁴ Адьарай аҕалаах буолангыт, кини баҕатын толоруоххутун баҕарабыт, оттон кини хара маннайгыттан өлөрүөхсүт этэ. Кырдьык диэн киниэхэ суох, онон кини кырдыкка тирэҕирбэтэбэ. Сымыйаны этэригэр, бэйэтин киэнин этэр: кини сымыйаччытын ааһан, өссө сымыйа аҕата буолар.

⁴⁵ Оттон Мин кырдыгы этэрбин эһиги итэҕэйбэккит. ⁴⁶ Эһигиттэн хайабыт эмэ Мин аһыныны онорбуппун саралыа дуо? Кырдьыгы этэр буоллахпына, тобо Миигин итэҕэйбэккитий?

⁴⁷ Танара киһитэ Танара тылын истэр – эһиги Танара дьоно буолбатах буолангыт, истибэккит».

Иисус Христос уонна Авраам

⁴⁸ Маны эппитигэр иудейдар: «Эн Самария киһитинэбин †, искэр абааһы киирбит диэн, биһиги кырдыгы этэр буолбаппыт дуо?» – диэбиттэрэ.

⁴⁹ Иисус эппитэ: «Мин испэр абааһы суох. Мин Аҕабын ытыктыыбын, оттон эһиги Миигин холуннарабыт. ⁵⁰ Ол эрээри Мин Бэйэбэр албан ааты көрдөөбөппүн: Көрдөөчү уонна Дьүүллээччи Атын. ⁵¹ Дьын кырдыгы эһиэхэ этэбин: Мин этэр тылбын толорор киһи хаһан да өлүө суоҕа».

«⁵² Эн искэр абааһы киирбитин билигин дьэ биллибит! – иудейдар өрүкүнэспиттэрэ. – Авраам өлбүтэ, пророктар эмиэ өлбүттэрэ, Эн буоллаҕына „Мин тылбын толорор киһи өлөр өлүү диэни хаһан да билиэ суоҕа“ диигин. ⁵³ Ама Эн биһиги өлбүт аҕабытынааҕар Авраамнааҕар улахан үһүгүн дуо? Пророктар эмиэ өлбүттэрэ. Бу аата Бэйэбин Киммин дэнэбин?»

⁵⁴ Иисус эппитэ: «Мин Бэйэбин Бэйэм албан аатырдынарым эбитэ буоллар, ол кураанах албан аат буолуо этэ; ол гынан баран Миигин Аҕам албан аатырдар, оттон эһиги Кинини „биһиги Танарабыт“ диэн ааттыыгыт. ⁵⁵ Эһиги Кинини хаһан да билбэтэххит, оттон Мин Кинини билэбин. Билбэппин диирим буоллар, эмиэ эһиэхэ дылы сымыйаччы буолуом этэ. Ол эрээри Мин Кинини билэбин уонна Кини этэр тылын тутуһабын.

⁵⁶ Авраам, эһиги аҕабыт, Мин күммүн көрөн үөрүөн баҕарбыта, итиэннэ көрөн баран үөрбүтэ даҕаны!»

⁵⁷ Бу тыллары истэн иудейдар: «Эн өссө биэс уонгун да туола иликкин, уонна Авраамы көрбүт үһүгүн дуо?» – дэспиттэрэ.

⁵⁸ «Дьын кырдыгы эһиэхэ этэбин, – диэбитэ Иисус, – Мин, Авраам төрүөн инниттэн, баарбын».

⁵⁹ Маны эппитигэр иудейдар Кинини быраҕаары, таас ылбыттара, онуоха Кини биллибэккэ быыстарынан ааһан, Танара Дьизиттэн тахсан салгыы бара турбута ††.

† Самария киһитинэбин – еврей киһитин манньык этии үөһүүгэ тэнгэнээрэ. †† Быыстарынан ааһан, Танара Дьизиттэн тахсан салгыы бара турбута – сорох былыргы гректин илиинэн суруйууга «Танара Дьизиттэн баран хаалбыта».

Хараҕа суоҕу үтүөрдүү

9 Иисус ааһан иһэн, төрүөбүттэн хараҕа суох киһини көрбүтэ. ² «Равви! Кини тобо хараҕа суох буолан төрөөбүтэ буолуой? – диэн үөрэнээччилэрэ ыйыппыттара. – Хайалара аһыныны-хараны онорбутуй: бэйэтэ дуу, төрөппүттэрэ дуу?»

«³ Бэйэтин да, төрөппүттэрин да аһыныларыттан буолбатах, – диэбитэ Иисус. – Кини, Танара күүһэ кини олоҕор көстөрүн туһугар, хараҕа суох буолбут.

⁴ Миигин Ытыаччы дьайыытын Мин † күн устата толоруох тустаахпын; сотору түүн бүрүүкээн кэлиэ, оччоҕо ону ким да онорор кыаҕа суох буолуо.

⁵ Мин бу дойдуга баарым тухары, бу дойду сырдыгынабын». ⁶ Маны этээт, Кини сиргэ силлээн баран, ону буорга булкуйан, киһи хараҕын соппута, ⁷ уонна: «Силоам уутугар баран суун», – диэбитэ (Силоам – ол аата «Ытыллыбыт» диэн). Киһи онно тийэн суунаат, көрөр буолан төннүбүтэ.

⁸ Маныаха ыаллара уонна урут кини хараҕа суоҕун билэр дьон: «Бу били умналыы олорор киһибит буолбат дуо?» – диэн дьиибэргээбиттэрэ.

⁹ «Кини», – дииллэрэ сорохтор.

«Суох, көннөрү маарынныыр эрэ», – атыттар саарбахтыыллара.

Оттон кини бэйэтэ буоллаҕына дьонно: «Бу мин ээ», – диирэ.

¹⁰ «Эн хайдах харахтанан хааллын?» – киниттэн ыйыппыттара.

¹¹ «Иисус диэн Киһи буору силинэн илитэн баран, харахпын соппута уонна Силоамна тийэн суун диэбитэ. Онно суунан, мин көрөр буолан кэллим».

¹² «Кини ханнаый?» – диэн ыйыппыттара.

«Билбэппин», – диэбитэ үтүөрбүт киһи.

¹³ Бу уруккута хараҕа суох киһини фарисейдарга илдьибиттэрэ. ¹⁴ Иисус буору илитэн баран, киһи хараҕын сотон үтүөрдүбүт күнэ субуота этэ.

¹⁵ Фарисейдар эмиэ кини хайдах көрөр буолан хаалбытын ыйыппыттара.

«Харахпар инчэҕэй буору биспитэ, ону суунан баран көрөр буолбутум», – диэбитэ киһи.

¹⁶ «Ол Киһи субуотаны тутуспат эбит, – дэспиттэрэ сорох фарисейдар. – Онон Кини Танара ыыппыт Киһитэ буолуон сатамат».

Атыттар саарбахтаабыттара: «Аһынылаах киһи манньык дьиктилэри хайдах оноруоҕай?» Мантан сылтаан мөккүөр күөдүйбүтэ.

¹⁷ Хараҕа суохтан хат ыйыппыттара: «Кини миигин көрөр гынна диигин. Эн санааҕар, Кини кимий?»

«Мин Кинини Пророк дии саныыбын», – диэбитэ киһи.

¹⁸ Иудей тойотторо кини көрбөт буола сылдьан харахтаммытын хайдах да итэҕэйбэтэхтэрэ. Онон аны төрөппүттэрин ыңыран ылан: ¹⁹ «Төрүөбүттэн

† Мин – сорох былыргы гректин илиинэн суруйууга «биһиги».

хаража суох диир уолгут бу дуо? Уонна хайдах көрөр буолан хаалла?» – диэн ыйыппытара.

«²⁰ Бу уолбут буоларын, кини хаража суох төрөөбүтүн биһиги билэбит, – төрөппүттэрэ хоруйдаабытара. – ²¹ Оттон билигин хайдах көрөр буолан хаалбытын, кини харажын ким арыйбытын билэппит. Бэйэтиттэн ыйытын. Сааһын сиппит киһи – этиэбэ».

²² Иудейдартан куттанан, төрөппүттэрэ итинник хоруйдаабытара. Иисусу Христос диэн билиммит киһини синагогаттан үүрэр туһунан иудейдар хайы-үйэ бэйэлэрин икки ардыларыгар сүбэлэспиттэрэ, ²³ ол иһин төрөппүттэрэ «сааһын сиппит киһи, бэйэтиттэн ыйытын» диэбиттэрэ.

²⁴ Хаража суох сылдьан харахаммыт киһини иккиһин ыңыран ылан: «Кырдьыгы этиэм диэн андабай! † – диэбиттэрэ. – Ол Киһи аныылаабын биһиги билэбит».

²⁵ Үтөрбүт киһи эппитэ: «Кини аныылаабын-аныыта суоҕун мин билбэппин, арай бири билэбин – урут көрбөт этим, билигин көрөбүн».

²⁶ «Кини эйигин хайдах гынна? Хараххын хайдах көрөр онордо?» – диэн хат лаппыйан ыйыппытара.

²⁷ «Мин эһиэхэ эппитим да, истиэххитин баҕарбатаххыт, – диэбитэ кини. – Өссө истиэххитин баҕарабыт дуо? Биитэр эһиги Кини үөрэнээччилэрэ буолуоххутун баҕарабыт дуу?»

²⁸ Онуоха кинини мөбөн баран эппиттэрэ: «Эн Кини үөрэнээччитинэбин, оттон биһиги Моисей үөрэнээччилэринэбит. ²⁹ Моисейдыын Танара кэпсэппитин билэбит, оттон бу Киһи хантан кэлбитин да билбэппит».

³⁰ Харахаммыт киһи эппитэ: «Кини хантан кэлбитин билбэкиит дьэ дьикти, оттон Кини буоллабына миигин көрөр гынна. ³¹ Ол эрэри Танара аныылаахтары истибэттин биһиги билэбит ээ; Кинини ытыктыыр, Кини көңүлүн толорор киһини Танара истэр. ³² Төрүөбүттэн хаража суох киһини ким эмэ көрөр гыммыта бу үйэбэ иһиллэ илигэ. ³³ Танара ыппатажа эбитэ буоллар, Кини тугу да кыайан оноруо суоҕа этэ».

³⁴ Фарисейдар мань истэн: «Бүтүн бэйэн аныыга-хаража булкуллан төрөөн баран, өссө биһигини үөрэтэ турабын дуо?» – диэбиттэрэ. Уонна үүрэн кэбиспиттэрэ.

Дьин хаража суохтар

³⁵ Иисус кинини үүрбүттэрин истэн баран, булан ылан: «Эн Танара Уолун †† итэбэйэбин дуо?» – диэбитэ.

³⁶ «Тойонуом, итэбэйиэхпин Кини кимий?» – диэн ыйыппыта киһи.

† Кырдьыгы этиэм диэн андабай! – тылыттан тылыгар түһэрэн тылбаастаахха «Танараны айхаллаа» (иудейдар киһини андабаттар тыллара). †† Танара Уолун – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Киһи Уолун».

³⁷ «Урут Кинини эн көрбүтүн, билигин Кини эйигинниин кэпсэтэ турар», – диэбитэ Иисус.

³⁸ «Тойонуом, итэбэйэбин!» – диэн сана аллайа түһээт, киһи Киниэхэ сүгүрүйбүтэ.

³⁹ Иисус эппитэ: «Бу аан дойдуга Мин дьүүл буолуутугар – көрбөт дьон көрөр буолалларыгар, көрөр дьон көрбөт буолалларыгар, кэлбитим».

⁴⁰ Кини аттыгар турбут сорох фарисейдар мань истэн: «Ама биһиги эмиэ хаража суох үһүбүт дуо?» – дэспиттэрэ.

⁴¹ «Хаража суоххут эбитэ буоллар, аныыга кириэ суох этигит, – диэбитэ Иисус. – Ол гынан баран эһиги билигин көрөбүт диигит, онон аныыгыт бэйэбүтигэр хаалар».

Бараан үөрүн туһунан домох

«

10 Дьин кырдьыгы эһиэхэ этэбин: бараан далыгар аанынан кирибэккэ, атын сиринэн күрүөһүлээн киирээччи – ол уоруйах уонна түөкүн, ² оттон аанынан киирээччи – барааннар маньыһытара. ³ Маньыһыкка харабыл ааны аһан биэрэр, барааннар эмиэ кини санатын истэллэр; оччоҕо кини барааннарын ааттарынан ыңыртаан таһырдыа таһаартыыр. ⁴ Барааннарын таһааран баран, иннилэригэр киирэн бара турар, барааннар кини санатын билэн, батыһан бараллар. ⁵ Туора киһи санатын атыныраан, батыһахтааҕар буолуох, хата, куотуохтара». ⁶ Иисус бу домоҕу кинилэргэ кэпсээбитэ эрэри, кинилэр домох суолтатын өйдөөбөтөхтөрө.

Иисус Христос – үтүө санаалаах Маньыһыт

⁷ Онон Кини хаттаан эппитэ: «Дьин кырдьыгы эһиэхэ этэбин: Мин барааннар киирэр ааннарынабын. ⁸ Мин иннибинэ кэлэ сылдыбыттар бары уоруйахтар уонна түөкүттэр этилэр, кинилэри барааннар истибэтэхтэрэ. ⁹ Мин – ааммын: ким Миигинэн кирибит, ол быһыһаны, кириэ да-тахсыа да, тахсан мэччирэни да булуо. ¹⁰ Уоруйах уора, өлөрө итиэннэ үрэйэ эрэ кэлэр, оттон Мин эһиэхэ олоҕу – толору олоҕу – биэрэ кэлбитим.

¹¹ Мин үтүө маньыһыппын: үтүө маньыһыт барааннарын туһугар олобун толук биэрэр.

¹² Наймылаһан үлэлээччи – ол маньыһыт буолбатах, барааннара киниэннэрэ буолбатахтар, онон кини бөрө иһэрин көрдөбүнэ, барааннары быраһан атахха биллэрэр, оччоҕо барааннары бөрө тутаттаан сиир, үрүө-тараа ыһыталыыр.

¹³ Наймыласпыт маньыһыт наймылаһан үлэлиир буолан, барааннарга кыһаммакка, куотан хаалар.

¹⁴ Мин үтүө маньыһыппын: Мин Бэйэм барааннарбын билэбин, кинилэр эмиэ Миигин билэллэр. ¹⁵ Аҕам Миигин билэрин курдук, Мин эмиэ Аҕабын билэбин, итиэннэ олохпун

барааннарым тустарыгар толук уурабын. ¹⁶ Миэхэ атын барааннар эмиэ бааллар, ол гынан баран билигин бу тиэргэннэ кинилэр суохтар, Мин олохпун эмиэ аҕалыахтаахпын. Кинилэр санабын истиэхтэрэ, оччоҕо барыта биир үөр, биир Маныһыт буолуо. ¹⁷ Ол иһин Миигин Аҕам – олохпун кэлин хаттаан ылаары биэрэрим иһин – таптыыр. ¹⁸ Мин олохпун ким да Миигиттэн былдыаан ылбат – Бэйэм биэрэбин. Мин олохпун биэрэр да, хаттаан ылар да былаастаахпын. Бу – Аҕам Миэхэ соруйбут соруҕа».

¹⁹ Маны истэн иудейдар эмиэ мөккүһэн турбуттара. ²⁰ «Абааһыга буулатан өйүттэн тахсыбыт. Кинини тоҕо истэбит?» – дииллэрэ үгүстэрэ.

²¹ Атытара утараллара: «Бу абааһыга буулаппыт киһи тыла-өһө буолбатах: абааһы көрбөтү көрөр онорор үһү дуо?»

Иудейдар Иисус Христуһу ылымматтар

²² Ол саҕана Иерусалимна Танара Дьэитин Ырааһырдыы бырааһынньыга буолбута. Кыһын этэ. ²³ Иисус Танара Дьэитигэр, Соломон колоннадатыгар † сылдыбыта. ²⁴ Иудейдар тойотторо Кинини төгүрүйэн баран ыйыппыттара: «Эн биһигини туох да быһаарыыта суох төһө өр манник сырытыннараары гынабын? Биһиэхэ аһаҕастык эт: Эн Христоскун дуо?»

²⁵ Иисус кинилэргэ эппитэ: «Эһиэхэ эппитим даҕаны, эһиги итэҕэйбэккит. Аҕам аатынан онорор дьайыыларым Мин туспунан туоһулууллар. ²⁶ Ол эрээри, Мин эһиэхэ эппитим курдук ††, эһиги Мин барааннарым буолбатаххыт, ол иһин Миигин итэҕэйбэккит. ²⁷ Бэйэм барааннарым Мин санабын истэллэр, Мин эмиэ кинилэри билэбин, онон Миигин батыһаллар. ²⁸ Мин кинилэргэ бараммат олоҕу биэрэбин: кинилэр хаһан даҕаны өлүөхтэрэ суоҕа, ким да Миигиттэн кинилэри былдыаан ылыа суоҕа. ²⁹ Миэхэ кинилэри биэрбит Аҕам кимтэн да улахан, онон Аҕабыттан ким да кинилэри былдыыыр кыаҕа суох. ³⁰ Аҕам биһикки – биирбит».

³¹ Маны этээтин, иудейдар Иисуһу өлөрөөрү, эмиэ таас ылбыттара.

³² «Мин эһиэхэ Аҕабыттан ылан, элбэх үтүөнү онордум, – диэбитэ Иисус. – Олортон хайаларын иһин Миигин тааһынан тамнаан өлөрөөрү гынабыт?»

³³ Иудейдар хардарбыттара: «Үтүөнү онорорун иһин буолбатах, Танараны холуннарарын, киһи эрээригин, Бэйэбин Танарабын дэнэрин иһин, өлөрөөрү гынабыт!»

³⁴ Иисус эппитэ: «Эһиги Сокуоннутугар „Мин эттим – эһиги танараларгыт“ диэн суруллубатаҕа дуо? ³⁵ Танара Бэйэтин тылын туһаайбыт дьонун

† Соломон колоннадата – Омуктар Тиэргэннэрин илиини өттүн кыйа барар колоннада. †† Мин эһиэхэ эппитим курдук – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

Суруйууларга танаралар диэн ааттыыр, оттон Суруйуулар көтүллүбэттэр. ³⁶ Мин Танара Уолунабын диэбиппэр эһиги Миигин Танараны холуннарабын диигит. Оттон Аҕам Миигин Бэйэтэ талан ылан бу дойдуга ыыппыта. ³⁷ Аҕам дьайыыларын онорбот буоллахпына, эһиги Миигин итэҕэйимэн, ³⁸ оттон онорор буоллахпына, Миигин да итэҕэйбэтэххит иһин, саатар, онорор дьайыыларбын итэҕэйин. Оччоҕо эһиги Аҕам Миэхэ баарын, Мин Аҕабар баарбын билиэххит даҕаны, итэҕэйиэххит даҕаны ‡».

³⁹ Маны эппитигэр эмиэ тутан ылаары соруммуттара гынан баран, Иисус кинилэргэ киирэн биэрбэтэҕэ. ⁴⁰ Кини өссө төгүл Иордан унуор баар, урут Иоанн сүрэхтээбит сиригэр баран, төһө эрэ кэм устата онно сылдыбыта. ⁴¹ Киниэхэ бэрт элбэх киһи тийээрэ. «Иоанн биир да дьиктини онорботоҕо гынан баран, Кини туһунан эппити барыта кырдык эбит», – дииллэрэ ол дьон. ⁴² Онно Иисуһу элбэх киһи итэҕэйбитэ.

Лазарь өлүүтэ

11 Вифанияҕа, Мария эдьийиниин Марфалыын олохтор дэриэбинэлэригэр, биир Лазарь диэн киһи ыалдыбыта. ² Мария били Айыы Тойон атабын үчүгэй сыттаах арыынан аҕаан баран баттабынан соппут дьахтар этэ. Ыалдыбыт Лазарь кини быраата этэ. ³ Онон Лазарь эдьийдэрэ Иисуска «Тойоммут, таптыыр киһинг ыалдыа сытар» диэн илдьит ыыппыттара.

⁴ «Ити өлөр ыарыы буолбатах, Танараны албан аатырдар ыарыы, – диэбитэ Иисус, илдьити истэн баран. – Итинэн Танара Бэйэтин Уолун албан аатырдыахтаах».

⁵ Иисус Марфаны, кини балтын уонна Лазары таптыыра. ⁶ Лазарь ыалдыбытын истэн баран, Иисус тохтообут сиригэр өссө икки күн буолбута. ⁷ Дьэ ол кэнниттэн үөрэнээччилэригэр: «Иудеяҕа төннүөҕүн», – диэбитэ.

⁸ Үөрэнээччилэрэ эппиттэрэ: «Равви! Иудейдар Эйигин субу аҕай тааһынан тамнаан өлөрөргө соруммуттара дии, тоҕо онно төннөөрү гынабын?»

⁹ Иисус эппитэ: «Күнүскү кэм уон икки чаастаах буолбат дуо? Күнүс сылдыар киһи, бу аан дойду сырдыгын көрө сылдьан, бүдүрүйбэт, ¹⁰ оттон түүн сылдыар киһи, сырдыгы кытта сылдыбат буолан, бүдүрүйэр». ¹¹ Инньэ диэн баран эппитэ: «Доҕорбут Лазарь утуйбут. Кинини уһугуннара барабын».

¹² «Тойоммуот! Утуйбут буоллабына, үтүөрүөҕэ», – диэбиттэрэ үөрэнээччилэрэ. ¹³ Лазарь өлбүтүн туһунан эппитин көннөрү утуйбутун этэр дии санаабыттара.

¹⁴ Дьэ онуоха Иисус быһаччы эппитэ: «Лазарь өлбүт. ¹⁵ Ол кэмнэ онно суох буолан биэрбиппиттэн Мин эһиги тускутугар үөрэбин эрэ. Билигин эһиги итэҕэйиэххит. Киниэхэ барыабын».

‡ Итэҕэйиэххит даҕаны – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

¹⁶ Игирэ Анаара диэн ааттыыр киһилэрэ, Фома, үөрэнээччилэргэ: «Биһиги эмиэ баран Кинини кытта бииргэ өлүөбүң», – диэбитэ.

Өлүүттэн тилиннэрэн Олобу Бизэрээчи

¹⁷ Иисус кэлиитигэр Лазары харайбыттара хайыы-үйэ түөрт хоммут этэ. ¹⁸ Вифания Иерусалимтан чугас – икки бизэрэстэлээх сиргэ баар. ¹⁹ Марфалаах Марияҕа бырааттарын аһыытын үллэстэ элбэх иудей кэлэн олороро. ²⁰ Иисус кэлэн иһэрин истэн, Марфа Кинини көрсө утары барбыта; Мария дьэтигэр олорон хаалбыта.

²¹ Марфа Иисуска эппитэ: «Тойоноум! Эн манна эбитин буоллар, быраатым өлүө суоҕа этэ. ²² Ол гынан баран Эн Танараттан тугу да көрдөстөрүң, Кини сибилегин да Эйиэхэ биэриэбин мин билэбин».

²³ «Быраатын тиллиэ», – диэбитэ Иисус.

²⁴ «Кини тилли кэмигэр – бүтэһик күнүң тиллэрин билэбин», – диэбитэ Марфа.

²⁵ Иисус киниэхэ эппитэ: «Мин өлүүттэн Тилиннэрээчи уонна Олобу Бизэрээчи буолабын. Миигин итэбэйэр киһи, өлөн да баран, тиллиэбэ.

²⁶ Билигин баар дьон Миигин итэбэйэр буоллахтарына өлүөхтэрэ суоҕа. Бу эппиппин эн итэбэйэбин дуо?»

²⁷ «Тойоноум, итэбэйэбин! – диэн хоруйдаабыта Марфа. – Эн аан дойдуга кэлэн иһэр Христос – Танара Уола буоларгың мин итэбэйэбин».

²⁸ Инньэ диэт, баран балтын Марияны кистээн ыңыран ылан: «Үөрэтээчи кэллэ, эйигин ыңыраар», – диэбитэ. ²⁹ Маны истээт, Мария тура охсон, Киниэхэ барбыта. ³⁰ Иисус дэриэбинэҕэ киирэ илигэ – Марфалыын көрсүбүт сиригэр баара. ³¹ Дьэбэ кутурҕан үллэстэ олорбут иудейдар, Мария тиэтэйэ-саарайа ханна эрэ тахсан баран эрэрин көрөн, быраатын уңуоҕар ытыы бардаҕа дии санаан, кэнниттэн батыспыттара.

³² Иисус баар сиригэр кэлэн, Мария сиргэ умса түһэн, Киниэхэ сүгүрүйбүтэ уонна: «Тойоноум! Эн манна баар эбитин буоллар, быраатым өлүө суоҕа этэ», – диэбитэ.

³³ Мария уонна бииргэ кэлсибит иудейдар ытаһалларын көрөн, Иисус ис дууһатыттан курутууйан, хаана хамнаан †: ³⁴ «Ханна кистээтигит?» – диэн ыйыппыта.

«Тойоммуот, барыахха, көрдөрүөхпүт», – дэспиттэрэ.

³⁵ Иисус харабыттан уу-хаар баспыта.

³⁶ Маны көрөн иудейдар: «Көр, Лазары күүскэ да таптыыр эбит!» – дэһиспиттэрэ.

³⁷ Оттон сорохторо: «Хараҕа суоҕу көрөр гыммыта дии, бу да киһини өлбөт гынар кыаҕа суох этэ дуо?» – диэбиттэрэ.

Лазары тилиннэри

³⁸ Иисус өссө ордук улахан кутурҕанна ылларан, Лазарь сытар хоруобугар кэлбитэ. Ол тааһынан бүөлэммит ааннаах очуос куонхалайа этэ.

³⁹ «Тааһы халбарытын», – диэбитэ Кини.

Өлбүт киһи эдьийэ Марфа эппитэ: «Тойоноум, хайыы-үйэ сыттаммыт ээ, хоруопка угуллубута төрдүс күнэ».

⁴⁰ «Итэбэйдэххинэ, Танара күүһүн көрүөң диэн эйиэхэ эппэтэбим дуо?» – диэбитэ Иисус.

⁴¹ Аан тааһын халбарыппыттара. Иисус халлаан диэки көрөн туран: «Аҕаа! Миигин истибитин иһин, Эйиэхэ махтанабын, – диэбитэ. – ⁴² Эн Миигин өрүү истэргин билэбин эрэри, Миигин Эн ыппыккын итэбэйэллэрин туһугар, бу турар дьонно анаан маны эттим». ⁴³ Инньэ диэн баран, Иисус күүстээх куолаһынан: «Лазарь, табыс!» – диэн ыңырыта.

⁴⁴ Онуоха илиитэ-атаҕа өлүннүк тааһынан сууламмыт киһи тахсан кэлбитэ; сирэйэ былаатынан саба баайылла сылдыра.

«Сирэйин сабыытын сүөрүң, бардын», – диэбитэ Иисус турар дьонно.

Иисус Христу утары куомуннаһы

⁴⁵ Марияҕа кэлбит иудейдартан үгүстэрэ Иисус онорбут дьиктитин көрөн, Кинини итэбэйбиттэрэ, ⁴⁶ оттон сорохторо фарисейдарга тийэн Кини тугу гыммытын кэпсээбиттэрэ. ⁴⁷ Ону истэн, архиерейдар уонна фарисейдар синедриону түмэн муньахтаабыттара: «Тугу гынабыт? Бу Киһи элбэх дьиктини онорон эрэр. ⁴⁸ Маны аахайбакка хааллардахпытына, бары Кинини итэбэйиэхтэрэ, оччоҕо римлянар кэлэн, биһиги ытык сирбитин †† да, норуоппутун да былдыаан ылыахтара».

⁴⁹ Биридэстэрэ, ол дьыл архиерейынан анаммыт Каиафа диэн киһи, эппитэ: «Эһиги тугу да өйдөөбөккүт – ⁵⁰ норуот олоччу эстиэн кэриэтэ, биир киһи бар дьон туһугар өлбүтэ биһиэхэ ‡ ордук!»

⁵¹ Маны кини бэйэтэ эппэтэбэ, Иисус норуот туһугар – норуоту эрэ буолбакка, Танара тарбанан хаалбыт оҕолорун барыларын бииргэ түмээри өлүөхтээбин, ол дьыл архиерейынан талыллыбыт киһинэн – кининэн, Танара этиппитэ.

⁵³ Бу күн Иисус өлөрөргө ууруллубута. ⁵⁴ Онон Кини мантан инньэ иудейдарга аһаҕастык көстүбэт буолбута, иччитэх сир аттынааҕы дойдуга, Ефраим диэн куоракка, баран үөрэнээччилэрин кытта сылдыбыта.

⁵⁵ Иудей Паасхата чугаһаан, бырааһынньык иннинэ ыраастанар сиэри-туому тутуһа дойду араас муннугуттан Иерусалимга элбэх киһи кэлбитэ. ⁵⁶ Кинилэр Иисуһу көрдүүлэрэ уонна

† Хаана хамнаан – эбэтэр «долгуйан».

†† Ытык сирбитин – Иерусалимнааҕы Танара Дьэитин. ‡ Биһиэхэ – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «эһиэхэ».

Танара Дьэитигэр көрсүһэн: «Туох дии саныгыты? Бырааһынньыкка кэлиэ суоҕа дуо?» – диэн кэпсэтэллэрэ. ⁵⁷ Оттон архиерейдар уонна фарисейдар уураах таһаарбыттара: Иисус ханна баарын билэр киһи тойотторго тыллаан Кинини туттарыахтаах.

Вифанияҕа арыынан аҕааһын

12 Паасха буолуо алта күн иннинэ Иисус Вифанияҕа кэлбитэ, онно Кини өлбүттэртэн тилиннэрбит киһитэ Лазарь баара. ² Сонно Киниэхэ киэһэ аһылык тэрийбиттэрэ: Марфа илии-атах буолбута, оттон Лазарь атыттары кытта Иисус аттыгар өттүгэстээн сыппыта. ³ Мария ыраас нарды үчүгэй сыттаах биир муунта күндү арыытынан Иисус атабын аҕаан баран, баттабынан соппута; дьэи иһин бүтүннүү ол арыы сытынан сайбыта.

⁴ Онуоха үөрэнээччилэриттэн биирдэстэрэ, Иисусу тааннарарга санаммыт Иуда Искариот эппитэ: ⁵ «Бу арыыны үс сүүс динарийга атыылаан баран, харчытын дьаданыларга түнэтэр тоҕо сатамматаҕа эбитэй?» ⁶ Маны кини дьаданыларга кыһаллан буолбакка, уруйах буолан эппитэ – харчы угар холбукаларын илдьэ сылдьан, онно гуллар харчыттан арыт бэйэтэ туттара.

«⁷ Марияны сангарыман, – диэбитэ Иисус. – Кини бу арыыны Мин хараллар күммэр анаан ууруммута. ⁸ Дьаданылар эһигини кытта өрүү бииргэ буолуохтара, оттон Мин эһигини кытта өрүү бииргэ сылдьыам суоҕа».

Лазары утары куомуннаһы

⁹ Иудейдар үгүстэрэ Кини онно баарын билэн, Иисус туһуттан эрэ буолбакка, өссө Кини тилиннэрбит Лазарын туһуттан кэллэрэ. ¹⁰ Үгүстэр Лазары көрө кэлэн баран, Иисусу итэбэйэн төннөллөрүн иһин, архиерейдар Лазары эмиэ өлөрөргө быһаарыммыттара.

Иерусалимга кириии

¹² Сарсыныгар бырааһынньыкка мустубут үтүмэн үгүс киһи Иисус Иерусалимга баран иһэрин истэн, ¹³ пальма лабааларын туппутунан Кинини көрсө тахсыбыттара. Кинилэр: «Осанна! Израиль Ыраахтааҕыта, Айыы Тойон аатыгар кэлэн иһээччи алгыстаах!» – диэн хаһыытаһаллара.

¹⁴ «Куттаныма, Сион кыыһа †! Эн Ыраахтааҕын мииниллэ илик оселу миинэн эйиэхэ кэлиэҕэ» диэн суруллубутун курдук, Иисус осел оҕотун булан мииммитэ. ¹⁶ Үөрэнээччилэрэ бастаан маны өйдөөбөтөхтөрө гынан баран, кэлин, Иисус албан аатырбытын кэннэ, Кини туһунан итинник суруллубутун уонна Кинини итинник көрсүбүттэрин өйдөөн кэлбиттэрэ.

† Нард – Мк 14:3 быһаарыытын көр. †† Сион кыыһа – Иерусалим.

¹⁷ Иисусу кытта урут бииргэ сылдьыбыт дьон Кини Лазары хорубуттан ыныран таһааран тилиннэрбитин кэпсэл оностоллоро. ¹⁸ Ол иһин, Кини ити дьиктини онорбутун истибит буолан, бар дьон Кинини көрсө утары тахсыбыта.

¹⁹ «Тугу да ситиспэтэхпитин көрбөккүт дуо? – диэн фарисейдар бэйэлэрин икки ардыларыгар кэпсэтэллэрэ. – Дойду дьоно бүттүүнэ Кинини батыста!»

Омуктар Иисус Христуһу көрдүүлэр

²⁰ Бырааһынньыкка Танараҕа үнэ кэлбит дьонтон сорохторо атын омуктар этилэр. ²¹ Кинилэр Галилея Вифсаидатыттан сылдьар Филипкэ тийэн: «Тойон, биһиги Иисусу көрүөхпүтүн баҕарабыт», – диэн көрдөспүттэрэ. ²² Филипп баран ол туһунан Андрейга тизердибитэ; оттон Андрейдаах Филипп бэйэлэрэ Иисуска эппиттэрэ.

«²³ Киһи Уола килбиэнин көрдөрөр кэмэ кэллэ, – диэбитэ Иисус кинилэргэ. – ²⁴ Дьын кырдьыгы эһиэхэ этэбин: сэлиэһинэй туораҕа буорга түһэн баран өлбөтөбүнэ, соҕотобун хаалар; оттон өллөбүнэ, элбэх аһы биэрэр. ²⁵ Олобун таптыыр киһи олобун сүтэриэҕэ, оттон бу дойдутааҕы олобун абааһы көрөр киһи олобун бараммат олоххо анаан быыһааҕа. ²⁶ Ким Миэхэ сулууспалыыр, ол Миигин батыстын; Мин ханна баарбын да, кини эмиэ онно буолуоҕа; Миэхэ сулууспалыыр киһини Мин Аҕам үрдүктүк тутуоҕа».

Иисус Христос өлөрүн эрдэттэн этэр

«²⁷ Билигин дууһам долгуйда. Тугу этиэмий? „Аҕаа! Бу чаастан Миигин быыһаан ыл!“ диэм дуо? Бу чаас туһугар Мин кэлбитим эбээт. ²⁸ Аҕаа! Бэйэн ааккын албан аатырт».

Маны эппитигэр халлаантан: «Албан аатыртым, өссө даҕаны албан аатырдыам!» – диир саҕа иһиллибитэ.

²⁹ Онно турар дьон ити сананы истэн, этин эттэ дэспиттэрэ, сорохторо Аанһал Кинини кытта кэпсэттэ диэн быһаарбыттара.

³⁰ Бу эппиттэригэр хоруйдаан Иисус: «Бу саҕа Мин туспар буолбатах, норуот туһугар иһилиннэ, – диэбитэ. – ³¹ Аан дойду дьүүлэнэр кэмэ кэллэ, билигин бу аан дойду баһылыга киэр үүрүллүөҕэ.

³² Онтон Миигин сиртэн үөһэ таһаардахтарына, Мин барыларын Бэйэбэр тардыаҕым».

³³ Итини Иисус хайдах өлүөхтээгин өйдөтөн эппитэ.

³⁴ «Христос үйэлэр тухары баар буоларын Сокуонтан билэбит, – диэбитэ норуот, – оччоҕо Киһи Уола үөһэ таһаарылыахтаах диэн Эн хайдах этэбиний? Киһи Уола кимий?»

³⁵ Иисус эппитэ: «Сырдык эһиэхэ баар буола сылдьар кэмэ кылгаата. Эһиги, харанаҕа

былдьаппат туһугар, сырдыкка сылдыын; харанаҕа сылдыар киһи ханна баран иһэрин билбэт.

³⁶ Сырдык эһиэхэ баарына, сырдыкка итэҕэйин, оччобуна сырдык уолаттара буолуоххут». Маны этэн баран, Иисус баран хаалбыта. Кини ханна барбытын ким да билбэтэҕэ.

Иудейдар итэҕэйбэттэр

³⁷ Итиччэ элбэх дыктини онорбутун үрдүнэн, кинилэр Иисуһу итэҕэйбэт этилэр. ³⁸ Онон Исая пророк: «Айыы Тойон! Биһигиттэн истибитин ким итэҕэйдэ? Айыы Тойон күүһүн ким көрдө?» – диэн эппитэ туолбута. ³⁹ Кинилэр итэҕэйэр кыахтара суоҕа, тоҕо диэтэххэ, Исая өссө манньк эппитэ: ⁴⁰ «Кини харахтарын көрбөт гыммыт, сүрэхтэрин тааһырпыт, онон харахтарынан да көрбөттөр, сүрэхтэринэн да өйдөөбөттөр; оннук буолбатаҕа эбитэ буоллар – Миэхэ эргиллиэ этилэр, оччоҕо Мин кинилэри үтүөрдүөм этэ».

⁴¹ Иисус кэрэмэн килбиэнин көрбүт буолан, Исая Кини туһунан итинник эппитэ.

⁴² Тойоттортон бэрт элбэх киһи Иисуһу итэҕэйбитэ эрээри, фарисейдартан куттанан, синагогаттан араарыллымаары, итэҕэйэллэрин биллэрбэттэр этэ.

⁴³ Кинилэр Танара хайҕалынааҕар дьон хайҕалын ордорбуттара.

Иисус Христос эппит тыла дьону дьүүлүөҕэ

⁴⁴ Иисус, бары истэллэрин курдук, доргуччу эппитэ: «Ким Миигин итэҕэйэр, ол Миигин буолбатах, Миигин Ыппыты итэҕэйэр. ⁴⁵ Ким Миигин көрөр, ол Миигин Ыппыты көрөр. ⁴⁶ Биир да Миигин итэҕэйэр киһи харанаҕа хаалбатын туһугар, Мин, сырдык, бу аан дойдуга кэлбитим. ⁴⁷ Оттон ким эмэ Мин этэр тылбын истэн баран, итэҕэйбэт буоллаҕына, кинини дьүүллээбэппин: Мин бу дойдуну, дьүүлүү буолбакка, быһыы кэлбитим. ⁴⁸ Миигин киэр анньар, Мин тылбын ылыммат киһи бэйэтэ дьүүллээччилээх: Мин эппит тылым кинини тиһэх күнгэ дьүүлүөҕэ. ⁴⁹ Тоҕо диэтэххэ, Мин тугу да Бэйэм көңүлбүнэн эппэтэҕим – Миигин Ыппыт Аҕам тугу хайдах эт диэбитин эппитим. ⁵⁰ Кини кэриэһэ бараммат олоххо тиэрдэрин Мин билэбин, онон, Аҕам Миэхэ эппитин курдук, этэбин».

Иисус Христос үөрэнээччилэрин атахтарын сууйар

13 Паасха бырааһынньыгын иннинэ Иисус бу аан дойдуну хаалларан, Аҕатыгар барар кэмэ кэлбитин билэр буолан, бу дойдуга баар Бэйэтин дьонун тиһэҕэр диэри уостубат тапталынан таптыырын көрдөрбүтэ.

² Киэһээнни аһылык кэмигэр, Симон уолун Иуда Искариокка † Кинини таннарар санааны адьарай хайыы-үйэ инэрбитин кэннэ, ³ Иисус, Аҕата

барытын Кини илиитигэр биэрбитин, Бэйэтэ Танараттан кэлбитин итиэннэ Киниэхэ баран иһэрин билэр буолан, ⁴ аһыы олорон, туран, тас танаһын устубута, уонна сотторун курданан баран, ⁵ суунар тааска уу кутан, үөрэнээччилэрин атахтарын сууйан, курдаммыт сотторунан сотон киирэн барбыта.

⁶ Кини Симон Петрга чугаһаан кэлбитигэр Петр: «Тойонуом! Мин атахпын Эн сууйуохтаах үһүгүн дуо?» – диэбитэ.

⁷ Иисус эппитэ: «Мин тугу гынарбын эн билигин билбэккин, кэлин өйдүүбүң».

⁸ «Эн мин атахпын хаһан да сууйуон суоҕа», – диэбитэ Петр.

Иисус эппитэ: «Сууйбатахпына, эн Миэхэ туох да сыһыана суох буолуон».

⁹ «Тойонуом! – дии түспүтэ Петр. – Атахпын эрэ буолбакка, илиибин, төбөбүн эмиэ сууй!»

¹⁰ Иисус киниэхэ эппитэ: «Сууммут киһи турар бэйэтэ ыраас, онон атаһын эрэ суунохтоах. Эһиги эмиэ ырааскыт, ол гынан баран бука бары ыраас буолбатаххыт». ¹¹ Иисус, ким таннарыахтааһын билэр буолан, «бука бары ыраас буолбатаххыт» диэбитэ.

¹² Үөрэнээччилэрин атахтарын сууйан, танаһын таннан, эмиэ өттүгэстээн сытан баран эппитэ: «Бу Мин эһиэхэ анаан тугу гыммыппын билэбит дуо? ¹³ Эһиги Миигин Үөрэтээччи уонна Тойон диэн сөпкө этэбит, чахчы оннук. ¹⁴ Онон Мин, Тойоннут уонна Үөрэтээччигит, атаххытын сууйбут эбит буоллахпына, эһиги бэйэ-бэйэҕит эмиэ атаххытын сууйсуохтааххыт. ¹⁵ Манан, Мин тугу гыммыппынай да – эһиги эмиэ оннук гынаргыт туһугар, эһиэхэ холобур көрдөрдүм. ¹⁶ Дьин кырдыгы эһиэхэ этэбин: кулут тойонунааҕар улахан буолбат, ким эмэ ыппыт киһитэ ыппытынааҕар улахан буолбат. ¹⁷ Эһиги маны билэн онорор буоллаххытына – алгыстааххыт.

Иисус Христос ким таннарыахтааһын этэр

¹⁸ Эһиги барыгыт тускутунан эппэппин: кимнээҕи талан ылбыппын билэбин. Ол эрээри „Миигин кытта бииргэ килиэп сиэччи“ [†] Миигин тэпсэри оноһунна“ диэн Суруйууларга этиллибит туолуохтун. ¹⁹ Маны эһиэхэ билигин – туола илигинэ, кэлин туоллаҕына, бу Мин буоларбын итэҕэйэргит туһугар, этэбин. ²⁰ Дьин кырдыгы эһиэхэ этэбин: Мин ыппыт киһибин ылынааччы Миигин ылынар, оттон Миигин ылынааччы Миигин Ыппыты ылынар».

† Симон уолун Иуда Искариокка – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Симон Искариот уолугар Иудаҕа». †† Миигин кытта бииргэ килиэп сиэччи – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Мин килиэппин сиэччи».

**«Энигиттэн биир киһи
Миигин таннарыаҕа»**

²¹ Иисус мань этэн баран, ис-иһиттэн долгуйан кэлбитэ. «Дьин кырдьыгы эһиэхэ этэбин, – диэбитэ Кини, – энигиттэн биир киһи Миигин таннарыаҕа».

²² Үөрэнээччилэрэ Кини кими этэрин өйдөөбөккө, сирэй-сирэйдэрин көрсөн кэбиспиттэрэ. ²³ Иисус биир таптыыр үөрэнээччитэ Кини аттыгар өттүгэстээн сытара. ²⁴ Симон Петр киниэхэ ити ким туһунан этэрин бил диэн бэлиэ биэрбитэ.

²⁵ Кини Иисуска ыкса кэлэн: «Тойонуум, ол кимий?» – диэн ыйыппыта.

²⁶ «Мин килиэби арыыга умһаан баран биэрэр киһим», – диэн хоруйдаабыта Иисус. Мань этээт, килиэп тооромоһун умһаан ылан, Симон Искариот уолугар Иудаҕа ууммута. ²⁷ Бу тооромоһу ылаатын кытта, Иудаҕа сатана кирибитэ.

Иисус киниэхэ эппитэ: «Онороргун оноро оҕус». ²⁸ Өттүгэстээн сытааччылартан ким даҕаны Иисус киниэхэ тоҕо итинник эппитин өйдөөбөтөҕө. ²⁹ Сорохтор, Иудаҕа харчылаах холбуйа баарын иһин, Иисус киниэхэ «бырааһынньыкка туттуохтаахпытын атыылас» диэбитэ, эбэтэр тугу эмэ дьадаһыларга биэрэргэ соруйбута буолуо дии санаабыттара. ³⁰ Килиэби ылаат, Иуда тахсан барбыта. Түүн этэ.

Саһа кэриэс

³¹ Кини тахсан барбытын кэннэ, Иисус: «Билигин Киһи Уолун килбиэнэ көһүннэ, Танара килбиэнин эмиэ Кини көрдөрдө, – диэбитэ. – ³² Танара кэрэмэн килбиэнин Кини көрдөрбүт эбит буоллаҕына, бэрт сотору Танара эмиэ Кини килбиэнин көрдөрүөҕэ.

³³ Оҕолоруум! Мин эһигини кытта бииргэ сылдьар кэмим кыра хаалла: эһиги Миигин көрдүүххүт гынан баран, иудейдарга эппитим курдук, билигин эһиэхэ эмиэ этэбин: Мин барар сирбэр эһиги кыайан тийбэккит.

³⁴ Мин саһа кэриэһи эһиэхэ биэрэбин: бэйэ-бэйэбитин таптаан. Мин эһигини хайдах таптаабыппынай да, эһиги эмиэ ол курдук, бэйэ-бэйэбитин таптаан. ³⁵ Бэйэбит икки ардыгытыгар таптал баар буоллаҕына, оччоҕо эһиги Мин үөрэнээччилэрим буоларгытын бары билиэхтэрэ».

**Петр мэлдьэһиэхтээбин
өтө көрүү**

³⁶ «Тойонуум! Эн ханна бараҕынай?» – диэн ыйыппыта Симон Петр.

«Мин барар сирбэр билигин эн Миигин кыайан батыһан суоҕа, – Иисус хоруйдаабыта, – ол эрэри кэлин батыһан барыан».

³⁷ «Тойонуум! Мин билигин Эһигин тоҕо кыайан батыһам суоҕай? – диэбитэ Петр. – Эн тускар мин тыыммын да толук биэриэм!»

³⁸ «Мин туспар тыыннын толук биэриэн дуо? – диэбитэ Иисус. – Дьин кырдьыгы эһиэхэ этэбин: бөтүүк хаһытыан икки ардыгар, эн Миигиттэн үстэ аккаастаныан».

**Иисус Христос –
Аҕаҕа тиэрдэр суол**

«

14 Эһиги дьиксиниэ суохтааххыт. Танараны уонна Миигин итэҕэйин! ² Аҕам дьыэтэ элбэх хостоох; оннук буолбатаҕа эбитэ буоллар, эһиги олорор сиргитин бэлэмни барабын диэн этиэм этэ дуо? ³ Эһиги олорор сиргитин бэлэмнээн баран, эргиллэн кэлиэм, итиэннэ эһиги эмиэ Миигин кытта бииргэ буоларгыт туһугар, эһигини Бэйэбэр ылыам. ⁴ Оттон Мин ханна барарбын эһиги билэҕит, суолун эмиэ билэҕит †».

⁵ «Тойоммуот! Эн ханна бараргы биһиги билбэппит, онон барар суолгун хайдах билиэхпитий?» – диэбитэ Фома.

⁶ Иисус хоруйдаабыта: «Мин Суол, Кырдьык уонна Олох буолабын; Аҕабар Миигинэн эрэ кэлиэххэ сөп, атын суол суох. ⁷ Эһиги Миигин билэргит эбитэ буоллар, Аҕабын эмиэ билиэ этигит. Аны мантан иннэ Кинини билэҕит – эһиги Кинини көрдүгүт».

⁸ «Тойоммуот, – диэбитэ Филипп, – Аҕабын биһиэхэ көрдөрөрүн эбитэ буоллар! Биһиги онон сөп буолуо этибит».

«⁹ Бачча тухары Мин эһигинниин бииргэ сырыттым, ол тухары эн Миигин билбэтэххин дуу, Филипп? – диэбитэ Иисус. – Ким Миигин көрбүт, ол Аҕабын көрбүт. Биһиэхэ Аҕабын көрдөр диэн хайдах эн этэбин? ¹⁰ Мин Аҕабар баарбын, Аҕам Миэхэ баарын эн итэҕэйбэккин дуо? Мин эһиэхэ этэр тылбын Бэйэм көнүлбүнэн этэр буолбатахпын: бу барыта – Миэхэ баар Аҕам дьайыыта. ¹¹ Эһиги Мин Аҕабар баарбын, Аҕам Миэхэ баарын итэҕэйин; оттон Миигин итэҕэйбэт буоллаххытына, оччоҕо дьайыыларбын көрөн итэҕэйин. ¹² Дьин кырдьыгы эһиэхэ этэбин: Миигин итэҕэйэр киһи Мин онорор дьайыыларбын оноруоҕа, өссө оннообор да улаханнары оноруоҕа, тоҕо диэтэххэ, Мин Аҕабар барабын. ¹³ Итиэннэ Мин ааппын ааттаан туран, Аҕабыттан тугу баҕарар көрдөстөххүтүнэ, Мин – Аҕа Уолунан албан аатырабын туһугар – эһиги көрдөспүккүтүн толоруум. ¹⁴ Өскөтүн Мин ааппын ааттаан туран, тугу баҕарар көрдөстөххүтүнэ ††, ону толоруум.

**Сибэтиэй Тыыны
биэриэх буолан эрэннэри**

¹⁵ Миигин таптыыр буоллаххытына, Мин кэриэстэрбин толорун. ¹⁶ Мин Аҕабыттан

† Мин ханна барарбын эһиги билэҕит, суолун эмиэ билэҕит – сорох былдьыгы гректии илиинэн суруйууга «Мин барар сирим суолун эһиги билэҕит». †† Тугу баҕарар көрдөстөххүтүнэ – сорох былдьыгы гректии илиинэн суруйууга «Миигиттэн тугу баҕарар көрдөстөххүтүнэ».

көрдөһүөм, оччоҕо Аҕам эһиэхэ атын Уоскутааччыны – Кини кэлэн үйэлэр тухары эһигини кытта бииргэ буоларын туһугар – биэриэ. ¹⁷ Аҕам эһиэхэ Кырдьык Тыынын – бу дойду көрбөт да, билбэт да буолан, ылынар кыаҕа суох Тыынын – ытыта; оттон эһиги Кинини билэбит – Кини эһигини кытта баар, Кини эһиги искитигэр буолуоҕа.

¹⁸ Мин кэлиэм – эһигини тулаайах хаалларыам суоҕа. ¹⁹ Бэрт кылгас кэминэн бу дойду Миигин аны көрүө суоҕа, оттон эһиги көрүөххүт, тоҕо диэтэххэ, Мин тыыннааҕым курдук, эһиги эмиэ тыыннаах буолуоххут. ²⁰ Ол күн эһиги Мин Аҕабар, эһиги Миэхэ, Мин эһиэхэ баарбын билиэххит. ²¹ Ким Мин кэриэстэрбин толорор – ол Миигин таптыыр; оттон Миигин таптыыр киһини Аҕам таптыаҕа, Мин эмиэ ол киһини таптаан, Бэйэм киниэхэ көстүөбүм».

²² Иуда (Искарот буолбатах) ыйыппыта: «Тойоноум! Аан дойдуга көстүбэккэ, эһиэхэ көстүөхпүн баҕарабын диэн ити хайдаҕый?»

²³ Иисус киниэхэ эппитэ: «Миигин таптыыр киһи Мин этэр тылбын толоруоҕа. Аҕам эмиэ кинини таптыаҕа, оччоҕо Биһиги бииргэ кэлэммит, киниэхэ дьиэлэниэхпит. ²⁴ Миигин таптаабат киһи Мин тылбын толорбот, оттон эһиги истэр тылгыт Миэнэ буолбатах, Миигин ыйыппыт Аҕам кизэнэ. ²⁵ Маны, эһигини кытта бииргэ эрдэхпинэ, эттим. ²⁶ Оттон Сибэтиэй Тыын, Мин туспар Аҕам эһиэхэ ытытахтаах Уоскутааччыта, эһигини барытыгар үөрэттэҕэ, Мин эһиэхэ тугу эппиппин барытын өйдөтүөҕэ.

²⁷ Мин эһиэхэ эйэни хаалларабын, Бэйэм эйэбин эһиэхэ биэрэбин; Мин бу дойду биэрэриттэн атыннык биэрэбин. Эһиги дыксиниэ, дьулайыа суохтааххыт. ²⁸ Эһигиттэн барыам итиэннэ эһиэхэ эмиэ кэлиэм диэн эппиппин иһиттигит. Эһиги Миигин таптыыргыт эбитэ буоллар, Аҕабар барабын диэбиппиттэн үөрүө этигит: Мин Аҕам Миигиннээбэр улахан. ²⁹ Бу туһунан Мин эһиэхэ ол өссө туолуон иннинэ – кэлин туоллаҕына, Миигин итэҕэйэргит туһугар – эттим. ³⁰ Мин эһигини кытта кэпсэтэр кэмим кыччаата – бу дойду баһылыга чугаһаата. Кини Мин үрдүбүнэн ханнык да былааһа суох. ³¹ Ол эрээри бу аан дойду Аҕабын таптыырбын билэрин туһугар, Мин Аҕам Миэхэ тугу соруйбутун толоробун: турун, мантан барыаҕын.

Иисус Христос – виноград умнаһа

15 Мин дьиннээх виноград умнаһынабын, оттон Аҕам – виноград үүннэрээччи. ² Мин ас биэрбэт хас биирдии лабаабын Кини быһан ылан быраҕар, оттон ас биэрэр хас биирдии лабаабын, өссө элбэх аһы биэрдин диэн, ыраастыыр. ³ Мин эһиэхэ эппит тылбын ылынан, эһиги хайыы-үйэ ырааһырдыгыт. ⁴ Эһиги Миэхэ буолун, Мин эмиэ эһиэхэ буолуом. Лабаа умнаска буолбатаҕына,

бэйэтэ астамматын курдук, эһиги Миэхэ буолбатаххытына, эмиэ кураанах буолуоххут.

⁵ Мин умнаспын, оттон эһиги лабааларгыт. Миэхэ баар киһи, Мин эмиэ киниэхэ буоллахпына, элбэх аһы биэрэр. Эһиги Миигинэ суох тугу да гынар кыаххыт суох. ⁶ Ким Миэхэ буолбатах – лабаа курдук, кизэр быраҕыллан куура хатыаҕа; оннук лабааны хомуйан ылан, уокка быраҕаллар. ⁷ Оттон Миэхэ буоллаххытына, Мин этэр тылбын сүрэххитигэр ингэриннэххитинэ, эһиги тугу баҕараргытын көрдөһүн – ол барыта эһиэхэ бэриллэҕэ. ⁸ Эһиги элбэх аһы биэрдэххитинэ, Мин үөрэнээччилэрим буоллаххытына, Аҕам онон албан аатырыаҕа.

Бэйэ-бэйэбитин таптаан

⁹ Аҕам Миигин таптаабытын курдук, Мин эмиэ эһигини таптаабытым: эһиги Мин тапталбар олорун. ¹⁰ Мин Аҕам ыйбытын толороммун Кини тапталыгар олорорум курдук, эһиги эмиэ Мин ыйыппын толордоххутуна, Мин тапталбар олоруоххут. ¹¹ Маны – Мин үөрүүм эһиэхэ бэриллэн, эһиги сүрэххитин толорорун туһугар – эттим.

¹² Бу баар Мин кэриэһим: Мин эһигини таптаабытым курдук, эһиги эмиэ бэйэ-бэйэбитин таптаан. ¹³ Саамай улахан таптал – киһи доботторун туһугар олобун толук уурара. ¹⁴ Эһиги Мин кэриэспин толорор буоллаххытына, Миэхэ доботторум буолаҕыт. ¹⁵ Тойоно тугу гынарын кулута билбэт, онон аны эһигини кулуттарым диэбэппин, Мин, Аҕабыттан тугу истибиппин барытын эһиэхэ эппит буолан, эһигини доботторум диэтим. ¹⁶ Миигин эһиги талбатаххыт – Мин Бэйэм эһигини талан ылбытым; баран туһаны аҕаларгыт, ол туһаҕыт үйэлэргэ барарын туһугар, итиэннэ Мин ааппын ааттаан туран Аҕабыттан тугу баҕарар көрдөстөххүтүнэ, Кини ону биэрэрин туһугар, Мин эһигини туруорбутум. ¹⁷ Мин кэриэһим бу баар: эһиги бэйэ-бэйэбитин таптаан.

Бу дойду эһигини абааһы көрүөҕэ

¹⁸ Бу аан дойду эһигини абааһы көрөр буоллаҕына, кини маннай Миигин абааһы көрбүтүн эһиги билиэх тустааххыт. ¹⁹ Эһиги бу дойду эбиккит буоллар, кини бэйэтин дьонун таптыа этэ; бу дойду буолбатаххыт иһин, мантан эһигини Мин талан ылбытым иһин, кини эһигини абааһы көрөр. ²⁰ Кулут тойонуттан улахан буолбат диэн эппиппин өйдүү сылдыһыт. Миигин сойуоласпыт буоллахтарына, эһигини эмиэ сойуолаһахтара; Мин тылбын толорбут буоллахтарына, эһиги тылгытын эмиэ толоруохтара. ²¹ Ол эрээри кинилэр Миигин Ыппыты билбэт буоланнар, Мин аатым туһуттан эһиэхэ итинник сыһыаннаһахтара. ²² Мин бу дойдуга кэлэн кинилэргэ эппэтэҕим буоллар,

кинилэр аньыыга буруйданыахтара суоҕа этэ, оттон билигин аньыыларын ааһынар кыахтара суох. ²³ Миигин абааһы көрөр киһи Аҕабын эмиэ абааһы көрөр. ²⁴ Атын ким да кыайан онорботун Мин кинилэргэ онорботобум буоллар, кинилэр аньыыга кириэ суох этилэр; оттон билигин ону барытын көрөн да баран, Миигин да, Аҕабын да абааһы көрбүттэрэ. ²⁵ Ол эрэри кинилэр Сокуоннарыгар Миигин туох да оруна суох абааһы көрдүлэр диэн суруллубут туолуох тустаах.

²⁶ Аҕабыттан ытар Уоскутааччым, Аҕабыттан кэлэр Кырдьык Тыына, эһиэхэ кэллэбинэ, Мин туспунан туоһулоуҕа. ²⁷ Хара маннайгыттан Миигин кытта бииргэ сылдыбыт буолан, эһиги эмиэ Миэхэ туоһу буолуоххут.

16 Маны Мин эһиэхэ итэҕэлгит энчирээбэтин туһугар эттим. ² Эһигини синагогалартан үүртэлиэхтэрэ; оннооҕор эһигини өлөрөр ким баҕарар манан Танараҕа туһалыбын дии саныыр кэмэ кэлэн иһэр. ³ Кинилэр Мин Аҕабын да, Миигин да билбэт буолан, оннук быһыыланыахтара. ⁴ Ол кэм кэллэбинэ, эһиэхэ ол туһунан тугу эпиппин өйдүүргүт туһугар итини эттим. Эһигинниин бииргэ сылдыар буолан урут эппэтэбим.

Сибэтиэй Тыын соруга

⁵ Оттон билигин Мин Миигин Ыппыкка барабын; эһигиттэн ким да Миигиттэн „Ханна барабын?“ диэн ыйыппат. ⁶ Ол гынан баран маны эппитим кэннэ, эһиги сүрэххит курус санаанан туолла. ⁷ Кырдьык этэбин: барарым эһиэхэ ордук буолуо; барбатахпына, Уоскутааччы кэлиэ суоҕа, оттон бардахпына, Мин Кинини эһиэхэ ыытыабым, ⁸ оччоҕо Кини кэлэн, аан дойду дьоно аньыы, кырдык уонна дүүл туһунан сыһа өйдөбүллээхтэрин саралыаҕа: ⁹ аньыы туһунан – Миигин итэҕэйбэттэрин иһин; ¹⁰ кырдык туһунан – Мин Аҕабар барарым итиэннэ эһиги аны Миигин көрбөккүт иһин; ¹¹ дүүл туһунан – бу аан дойду баһылыга дүүллэммитин иһин.

¹² Өссө да элбэҕи этэрдээхпин эрэри, эһиги билигин ону барытын өйдүүр кыаххыт суох. ¹³ Оттон Кини, кырдык Тыына, кэллэбинэ, эһигини бары кырдыкка барытыгар үөрэтиэҕэ: Кини тугу этэрэ, ол Бэйэтин этиитэ буолуо суоҕа, Кини тугу истэрин эрэ этэн эһиэхэ кэнэҕэски кэми иһитиннэриэҕэ. ¹⁴ Кини Мин этэрбин эһиэхэ иһитиннэрэн, Миигин албан аатырдыаҕа. ¹⁵ Аҕабар туох баара барыта – Миэнэ, ол иһин Мин этэрбин эһиэхэ иһитиннэриэҕэ диэтим.

Санаарҕабыл уонна үөрүү

¹⁶ Сотору кэминэн эһиги Миигин көрүөххүт суоҕа, онтон сотору буолан баран эмиэ көрүөххүт, тоҕо диэтэххэ, Мин Аҕабар барабын [†]».

[†] Тоҕо диэтэххэ, Мин Аҕабар барабын – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

¹⁷ Маныаха сорох үөрэнээччилэрэ: «Сотору кэминэн эһиги Миигин көрүөххүт суоҕа, онтон сотору буолан баран эмиэ көрүөххүт уонна Мин Аҕабар барабын диэн ити тугу этэрий?» – дэһиспиттэрэ. ¹⁸ Онон кинилэр: «Сотору диэн тугу этэрий? Тугу этэрин өйдөөбөппүт», – диэн кэпсэппиттэрэ.

¹⁹ Кинилэр тугу ыйытыахтарын баҕаралларын билэн, Иисус эппитэ: «Эһиги бэйэ-бэйэбиттэн сотору кэминэн эһиги Миигин көрүөххүт суоҕа, онтон сотору буолан баран эмиэ көрүөххүт диэбиппин ыйыталаһабыт дуо? ²⁰ Дьин кырдыгы эһиэхэ этэбин: эһиги ытаһааххыт, кутурҕанга ылларыаххыт, оттон аан дойду үөрүөҕэ; ол эрэри эһиги төһө да санаарҕаабыккыт иһин, санаарҕабылгыт үөрүүгэ кубулуйуоҕа. ²¹ Дьахтар, төрүүр кэмэ кэллэбинэ, эрэйи көрөр, оттон оҕолоннобуна, күн сиригэр сана киһи кэлбит үөрүүтүтэн эрэйин сонно умнан кэбиһэр. ²² Ол курдук эһиги эмиэ билигин санааргыгыт эрэри, Мин эһигини иккистээн көрүстэхпинэ, сүрэххит үөрүүнэн туолуоҕа, оччоҕо эһиги үөрүүгүтүн ким да былдыаан ылыа суоҕа. ²³ Ол күн Миигиттэн тугу да ыйыта барыаххыт суоҕа. Дьин кырдыгы эһиэхэ этэбин: Аҕабыттан Мин ааппар тугу баҕарар көрдөстөххүтүнэ, Кини ону биэриэҕэ. ²⁴ Билиннэ диэри эһиги Мин ааппар тугу да көрдөһө иликкит; көрдөһүн, оччоҕо ылыаххыт, оччоҕо үөрүүгүт толору буолуоҕа.

Бу дойдуну хотуу

²⁵ Баччаанна диэри маны барытын эһиэхэ таайтаран, домохторунан кэпсээн кэллим, ол эрэри аны Аҕам туһунан домоҕо суох аһаҕастык этэр кэмим кэлэн иһэр. ²⁶ Ол күн эһиги Киниттэн Мин ааппын ааттаан туран көрдөһүөххүт, эһиги тускутугар Аҕабыттан Мин көрдөһүөм диэн эппэппин. ²⁷ Эһиги Миигин таптаабыккыт, Мин Танараттан кэлбиппин итэҕэйбиккит иһин, Аҕам эһигини таптыыр. ²⁸ Мин Аҕабын хаалларан бу дойдуга кэлбитим, аны билигин бу дойдуну хаалларан Аҕабар барабын».

²⁹ Үөрэнээччилэрэ эппиттэрэ: «Бу билигин ханнык да домоҕунан кэпсээбэккэ, аһаҕастык этэбин. ³⁰ Билигин биһиги Эн тугу барытын билэргин, киһи Эйигиттэн ыйытарыгар наадыйбаккын билэн, Танараттан кэлбиккин итэҕэйэбит».

«³¹ Билигин итэҕэйэбит дуо? – диэбитэ Иисус. – ³² Кэм-кэрдии уолдыаһан эрэр, хайыы-үйэ уолдыаста даҕаны: эһиги, Миигин соботохтуу хаалларан, хас биирдиигит бэйэбит суолгутунан барыаххыт; ол эрэри, Мин соботох буолбатахпын, Миигин кытта Аҕам баар.

³³ Маны Мин эһиэхэ, эһиги Миигинниин биир буолан, эйэҕэ тиксэргит туһугар, эттим. Бу дойдуга эһиги эрэйи көрүөххүт, ол эрэри эрдийин: Мин бу аан дойдуну баһыйдым».

Иисус Христос үнүүтэ

17 Иисус мань этэн баран, халлаан диэки үөһэ көрөн туран: «Аҕаа! Кэм-кэрдий уолдыаста, – диэбитэ. – Уолун Эн кэрэмэн килбиэннин көрдөрөрүн туһугар, Эн эмиз Уолун килбиэнин бу дойдуга көрдөр. ² Эн Киниэхэ бүтүн киһи аймах үрдүнэн былааһы биэрбитин курдук, Кини эмиз Эн Киниэхэ биэрбит дьоннор бараммат олоҕу биэриэбэ. ³ Эйигин, соботох дьиннээх Танараны, уонна Эн ыппыт Иисус Христоскун билии – бу баар бараммат олох.

⁴ Мин сиргэ Эн кэрэмэн килбиэннин көрдөрдүм, Эн соруйуугун толордум. ⁵ Аны билигин, Аҕаа, Мин Эйиэхэ эрдэппинээҕи, аан дойду айыллыан инниттэн баар килбиэмминэн Миигин албан аатырт.

⁶ Эн бу дойдуттан Миэхэ биэрбит дьоннор Эн ааккын Мин арыйдым; кинилэр Эйиэннэрэ этилэр, кинилэри Миэхэ Эн биэрбитин, кинилэр Эн тылгын толордулар. ⁷ Эн Миэхэ биэрбитин барыта Эйиэнэ буоларын кинилэр билигин дьэ өйдөөтүлэр; ⁸ Эн Миэхэ биэрбит тылларгын Мин кинилэргэ тиэртим; кинилэр ону ылынан, Мин Эйигиттэн кэлбиппин дьиннээхтик өйдөөтүлэр, Миигин Эн ыппыккын итэбэйдилэр.

⁹ Мин кинилэр тустарыгар көрдөһөбүн: бүтүн аан дойду туһугар буолбатах, Миэхэ Эн биэрбит дьонун туһугар көрдөһөбүн – кинилэр Эйиэннэрэ буолаллар эбээт. ¹⁰ Миэнэ барыта – Эйиэнэ, Эйиэнэ эмиз Миэнэ; Мин албан аатым килбиэнин кинилэр көрдөрдүлэр.

¹¹ Мин хайыы-үйэ бу дойдуга буолбатахпын, Эйиэхэ баран иһэбин, оттон кинилэр бу дойдуга хаалаллар. Сибэтиэй Аҕаа! Эн Биһикки биирбит курдук, кинилэр эмиз биир сомоҕо буолалларын туһугар, кинилэри, Миэхэ биэрбит дьоннун, Бэйэн аатын күүһүнэн араначчылаа [†]. ¹² Мин бу дойдуга ^{††} кинилэрдийн бииргэ сылдьан, кинилэри Эн аатын күүһүнэн араначчылаатым; кинилэри, Эн Миэхэ биэрбит дьоннун, Мин харыстаан илдэ сырыттым, онон өлөргө анаммыттан ураты кинилэртэн ким да өлбөтө. Суруйууларга этиллибит туолла.

¹³ Билигин Мин Эйиэхэ баран эрэбин, онон кинилэр Мин толору үөрүүбүн үллэстэллэрин туһугар, мань, бу дойдуга эрдэппинэ, этэбин. ¹⁴ Мин кинилэргэ Эн тылгын тиэртим; Мин бу дойду буолбатаһым курдук, кинилэр эмиз бу дойду буолбатахтарын иһин, аан дойду кинилэри абааһы көрдө. ¹⁵ Бу дойдуттан кинилэри ыл диэн көрдөспөппүн – кинилэри хара дьайтан араначчылаа диэн көрдөһөбүн. ¹⁶ Мин бу дойду

[†] Кинилэри, Миэхэ биэрбит дьоннун, Бэйэн аатын күүһүнэн араначчылаа – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «кинилэри Миэхэ биэрбит аатын күүһүнэн араначчылаа». ^{††} Бу дойдуга – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

буолбатаһым курдук, кинилэр эмиз бу дойду буолбатахтар. ¹⁷ Эн кинилэри Бэйэн кырдыгыгын күүһүнэн сибэтии гын: Эн тылын дьин кырдыктыах. ¹⁸ Эн Миигин бу дойдуга ыппытын курдук, Мин эмиз кинилэри бу дойдуга ыттым. ¹⁹ Кинилэр тустарыгар – Эн кырдыгыгын кинилэри сибэтии гынарын туһугар, Мин Бэйэбин Эйиэхэ аныыбын.

²⁰ Мин кинилэр тустарыгар эрэ буолбатах, кинилэртэн истэн Миигин итэбэйдээчилэр тустарыгар эмиз көрдөһөбүн; ²¹ бары биир буоллуннар, Аҕаа, Эн Миэхэ, Мин Эйиэхэ баарым курдук, кинилэр эмиз Биһиэхэ биир сомоҕо буоллуннар – Эн Миигин ыппыккын аан дойду итэбэйдээхтин. ²² Эн Биһикки биирбит курдук кинилэр эмиз биир буолалларын туһугар, Эн Миэхэ биэрбит килбиэннин Мин кинилэргэ биэрдим. ²³ Мин кинилэргэ баарбын, Эн Миэхэ бааргын; кинилэр эмиз энкилэ суох биир сомоҕо буоллуннар; Эн Миигин ыппыккын, итиэннэ Миигин таптыырын курдук, кинилэри таптыыргын бу аан дойду билиэхтин.

²⁴ Аҕаа! Эн Миэхэ биэрбит дьонун Мин баар сирбэр Миигинниин бииргэ буолуохтарын баҕарабын; Эн Миигин бу аан дойду айыллыан инниттэн таптаан биэрбит албан аатын килбиэнин кинилэр көрдүннэр. ²⁵ Кырдыктыах Аҕаа! Бу аан дойду Эйигин билбэтэх; оттон Мин Эйигин билэбин, кинилэр эмиз Эн Миигин ыппыккын биллилэр. ²⁶ Мин кинилэр сүрэхтиригэр баарым курдук, Эн Миигин таптаабыт тапталын эмиз кинилэр сүрэхтиригэр баар буоларын туһугар, Мин кинилэргэ Эн ааккын арыйбытым уонна арыйыам даҕаны».

Иисус Христуу туталлар

18 Иисус мань этэн баран, үөрэнээччилэрин кытта, Кедрон үрүйэтин унуордаан, сад баар сиригэр тиийэн киирбиттэрэ. ² Кини үөрэнээччилэриниин онно үгүстүк мустубут буолан, Кинини таннарыахтаах Иуда эмиз ол сири билэрэ. ³ Онон Иуда Рим буйуннарын этэрээтин, архиерейдар, фарисейдар ыппыт харабылларын илдэ, банаарданан, уоттанан, сэптэнэн-сэбиргэллэнэн онно тиийэн кэлбиттэрэ.

⁴ Иисус, Кинини туох күүтэрин билэ-билэ, утары тахсан: «Кими көрдүүгүт?» – диэн ыйыппыта.

⁵ «Иисус Назорейы», – дэспиттэрэ кэлбит дьон.

«Мин бу баарбын», – диэбитэ Иисус. Кинини таннарбыт Иуда эмиз олору кытта турара. ⁶ Иисус «Мин бу баарбын» диэбитигэр кинилэр кэннилэринэн чугурус гынан, суулан түспүттэрэ.

⁷ Иисус иккиһин: «Кими көрдүүгүт?» – диэн ыйыппыта.

«Иисус Назорейы», – диэбиттэрэ.

⁸ «Эйиэхэ эттим ээ: Мин бу баарбын, – диэбитэ Иисус. – Миигин көрдүүр буоллахытына, атыттары тыытыман, бардыннар». (⁹ Онон Кини «Миэхэ

биэрбит дьоннуттан хайаларын да сүтэрбэтим» диэн эппитэ туолбута.)¹⁰ Симон Петр илдьэ сылдьар батаһын кыыныттан таһааран, архиерей кулутун уна кулгаабын быһа охсубута. Кулут аата Малх диэн этэ.

¹¹ «Батаскын кыыныгар ас, – диэбитэ Иисус Петрга. – Аҕам Миэхэ биэрбит иһиттэн Мин ама иһиэм суоҕа дуо?»

Иисус Христуу архиерейга илдьэллэр

¹² Рим буйуннара тойоннорун уонна иудей харабыллары кытта, бары бииргэ саба түһэн, Иисуу кэлгийбиттэрэ. ¹³ Кинини бастаан Аннаҕа, ол сыл архиерей буолбут Каиафа аҕа кынныгар, илдьибиттэрэ. ¹⁴ Каиафа буоллабына били иудейдарга норуот туһугар биир киһи өлбүтэ ордук диэн сүбэлээбит киһи этэ.

Петр бастакы мэлдьэһиитэ

¹⁵ Симон Петр атын биир үөрэнээччини кытта Иисуу батыһан барбыттара; ол үөрэнээччи архиерейы билэр буолан, кини Иисуу кытта архиерей тиэргэнигэр кирибитэ; ¹⁶ Петр тиэргэнэ кириэр халҕан аан таһыгар туран хаалбыта. Онтон архиерейы билэр үөрэнээччи тахсан аан харабыла дьахтарга этэн, Петры иһирдэ киллэртэбитэ.

¹⁷ Халҕан ааны харабыллыыр кулут дьахтар Петртан: «Эн эмиэ ити киһи үөрэнээччитэ этин буолбат дуо?» – диэн ыйыппыта.

«Эчи суох», – диэбитэ Петр.

¹⁸ Тымныы этэ. Кулуттар харабыллары кытта чоһунан кулуһун уотун күөдүтэн иттэ тураллара. Петр эмиэ кинилэр аттыларыгар иттэ турбута.

Архиерей Иисус Христуу доппуруостуур

¹⁹ Архиерей Иисустан үөрэнээччилэрин уонна үөрэтэр үөрэбин туһунан ыйыппыта.

«²⁰ Мин барытын дьонно аһаҕастык этэrim, – диэн хоруйдаабыта Иисус. – Иудейдар бары мунһустар сирдэригэр – синагогаларга уонна Танара Дьэтигэр үөрэтэrim. Мин тугу да кистээн үөрэппэтэrim. ²¹ Тоҕо Миигиттэн ыйытабын? Истибит дьонтон ыйыт; тугу эппиппин кинилэр билэллэр».

²² Инньэ диэбитигэр чугас турар харабыл: «Архиерейга итинник хоруйдуугун дуо?» – диэн баран, Иисуу сирэйгэ охсубута.

²³ Иисус киниэхэ эппитэ: «Сыыһа эппит буоллахпына, сыыһабын ый, оттон сөпкө эппит буоллахпына, Миигин тоҕо охсоһун?»

²⁴ Анна Кинини, кэлгиэтин сүөрбэккэ эрэ, Каиафа архиерейга ыйыппыта.

Петр иккис уонна үһүс мэлдьэһиитэ

²⁵ Симон Петр тиэргэнэ иттэ турбута. Ол турдабына: «Эн эмиэ Кини үөрэнээччитэ этин буолбат дуо?» – диэн ыйыппыттара.

Петр мэлдьэһэн: «Эчи суох», – диэн хоруйдаабыта.

²⁶ Архиерей биир кулута, били Петр батаһынан кулгаабын быһа охсубут киһитин уруута: «Эн Кинини кытта сад иһигэр тураргын көрбүтүм буолбат дуо?» – диэбитэ. ²⁷ Петр эмиэ мэлдьэспитэ, сонно тута бөтүүк хаһытаабыта.

Пилат дыбарыаһыгар

²⁸ Каиафаттан Иисуу Рим анаабыт баһылыгын дыбарыаһыгар илдьэ барбыттара. Сарсыарда этэ. Паасха аһын аһахтаах иудейдар, киртийимээри, дыбарыаска кирибэтэхтэрэ. ²⁹ Пилат утары тахсан: «Бу Киһини туохха буруйдуугутуй?» – диэн ыйыппыта.

³⁰ «Бүрүстүүпүннүк буолбатаҕа буоллар, биһиги Кинини эйиэхэ аҕалыахпыт суоҕа этэ», – диэн хоруйдаабыттара.

³¹ «Кинини Бэйэбит ылан, сокуоннут ирдэбилинэн дьүүллээн», – диэбитэ Пилат.

«Биһиги кими да өлөрөрбүт көнүллэммит», – иудейдар утарбыттара. (³² Ити курдук Иисус Бэйэтэ хайдах өлүөхтээбин өтө көрөн эппитэ туолар буолбута.)

³³ Пилат дыбарыаска төттөрү кириэн Иисуу ынгыран ылан: «Эн, кырдьык, Иудей Ыраахтааҕытынабын дуо?» – диэн ыйыппыта.

³⁴ «Бэйэн манньык ыйытабын дуу, атыттар эйиэхэ Мин туспунан итинник эппиттэрэ дуу?» – диэн хоруйдаабыта Иисус.

³⁵ «Мин иудей үһүбүн дуо? – диэбитэ Пилат. – Эйигин миэхэ Бэйэн норуотун, архиерейдар тутан биэрдилэр. Эн тугу онорбуккунуй?»

³⁶ «Мин Саарыстыбам бу дойду киэнэ буолбатах, – Иисус хоруйдаабыта. – Бу дойду саарыстыбата эбитэ буоллар, дьонум Миигин иудейдарга биэрбэт туһугар туруулаһа этилэр. Ол гынан баран Мин Саарыстыбам билигин манна буолбатах».

³⁷ «Ол аата Эн Ыраахтааҕы буоллабын дии?» – Пилат ыйыппыта.

«Ыраахтааҕыгын диэн эн этэбин, – диэбитэ Иисус. – Мин кырдьык туһунан туоһулаары төрөөбүтүм, ол туһугар бу дойдуга кэлбитим; кырдьыгы таптыыр киһи Мин санабын истэр».

³⁸ «Кырдьык диэн тугуй?» – диэбитэ Пилат.

Өлөрөгө ууруу

Инньэ диэн баран, эмиэ иудейдарга тахсан: «Кини туох да буруйдаабын булбатым, – диэбитэ. – ³⁹ Эһиги Паасха аайы миэхэ биир киһини босхолотторор үгэстээххит, онон эһиэхэ иудей Ыраахтааҕытын босхолуохпун баһарабыт дуо?»

⁴⁰ Бары эмиэ күргүөмүнэн: «Ити Киһини буолбатах, Варавваны босхолоо!» – диэн үөгүлэспиттэрэ. Варавва ороспуой этэ.

19 Пилат Иисуһу таһыйалларыгар дьаһайбыта. ² Буойуннар хатыылаах ыарбаттан венок өрөн, Кини төбөтүгэр кэтэрдибиттэрэ, санныгар кыһыл сону саба бырахпыттара уонна: ³ «Иудей Ыраахтаабыта, туругур!» – дии-дии, сирэйгэ охсуолаабыттара.

⁴ Пилат дьонно эмиэ утары тахсан эппитэ: «Туох да буруйу булбатахпын билэргит туһугар, Кинини бу эһиэхэ таһаарабын». ⁵ Онуоха төбөтүгэр хатыылаах ыарбаттан өрүллүбүт веноктаах, кыһыл сону бүрүммүт Иисус тахсыбыта. «Бу Киһи!» – диэбитэ Пилат дьонно.

⁶ Архиерейдар уонна харабыллар Кинини көрөн: «Кириэскэ тиир, кириэскэ тиир – Кинини!» – диэн үөгүлэспиттэрэ.

Пилат кинилэргэ: «Бэйэбит ылан Кинини тииринг, – диэбитэ. – Туох буруйдаабын мин була иликпин».

⁷ Иудейдар Пилакка хардарбыттара: «Биһиэхэ Сокуон диэн баар! Биһиги Сокуоммут быһыытынан бу Танара Уолунабын дэнэр Киһи өлүөхтээх».

⁸ Пилат бу тылы истэн, өссө улаханлык куттаммыта. ⁹ Онон эмиэ дыбарыаска киирэн Иисустан: «Эн хантан кэлбиккиний?» – диэн ыйыппыта. Иисус сангарбатаҕа.

¹⁰ «Миэхэ хоруйдаабаккын дуо? – диэбитэ Пилат. – Мин Эйигин кириэскэ тиирэр да, босхолуур да былаастаахпын билбэккин дуо?»

¹¹ Иисус эппитэ: «Эйиэхэ үөһэттэн бэриллэбэтэҕэ буоллар, Эн Мин үрдүбүнэн ханнык да былааһа суох буолуон этэ; онон Миигин тутан эйиэхэ биэрбит киһи ордук улахан аныылаах».

¹² Мантан ыла Пилат Кинини хайдах босхолууру тобула сатаабыта. Иудейдар үөгүлэһэ тураллара: «Кинини босхолуур буоллаххына, эн император доҕоро буолбатаххын! Ыраахтаабын дэнэр киһи императору утары барар!»

¹³ Пилат маны истэн, Иисуһу таһырдыа таһаарбыта уонна бэйэтэ «Лифостротон» («Таас Муоста»), оттон еврей тылынан «Гаввафа» диэн ааттанар сиргэ турар дьүүллүүр кириэһилэтигэр ололбута. ¹⁴ Бу Паасха иннинээҕи бээтинсэ күн ортотун диэки этэ.

«Эһиги Ыраахтаабыгыт бу баар!» – диэбитэ Пилат иудейдарга.

¹⁵ «Киэр гын, киэр гын! Кириэскэ тиир – Кинини!» – диэн үөгүлэспиттэрэ.

«Ыраахтаабыгытын кириэскэ тиирэбин дуо?» – диэбитэ Пилат.

Архиерейдар хардарбыттара: «Биһиги императортан атын ыраахтаабыгыт суох!»

¹⁶ Онуоха дьэ Пилат Иисуһу тиирдэрэ биэрбитэ.

Голгофа

Буойуннар Иисуһу ильдэ барбыттара. ¹⁷ Кириэһин сүгэн, Кини «Бас унуоҕа», еврей тылынан

«Голгофа» диэн ааттанар сиргэ тахсыбыта. ¹⁸ Онон Кинини кириэскэ тиирбиттэрэ: Иисуһу ортоку, икки өттүгэр икки атын киһини.

¹⁹ Пилат хаптаһынна сурук суруйтаран баран кириэскэ саайтарбыта. Онон «Иисус Назорей, иудей Ыраахтаабыта» диэн суруллубут этэ. ²⁰ Иисус кириэскэ тиириллибит сирэ куораттан чугас буолан, бу еврей, грек, латын тылынан суруллубут суругу иудей үксэ кэлэн аахпыта. ²¹ Иудей архиерейдара Пилакка эппиттэрэ: «Иудей Ыраахтаабыта диэн суруйума, иудей Ыраахтаабытабын дэнээччи диэн суруй».

²² «Суруйбутум суруллубутунан турдун», – диэбитэ Пилат.

²³ Иисуһу тиирбит буойуннар Кини таһаһын ылан түөрт аңыы, хас биирдиилэригэр тиксэрин курдук, үллэстибиттэрэ, хитонун эмиэ ылбыттара. Хитон тигии буолбатах, бүтүннүүтэ үөһэттэн сиигэ суох гына өрүү танас этэ. ²⁴ Буойуннар: «Мань хайытымыабын, хата түөрэх быраҕан, кимиэхэ тиксэрин быһаарыабын», – дэһиспиттэрэ.

«Танаспын үллэстибиттэрэ, танаспын ылаары түөрэх бырахсыбыттара» диэн Суруйууларга этиллибит ити курдук туолбута. Буойуннар үкчү оннук быһыыламмыттара.

²⁵ Иисус кириэһин аттыгар Ийэтэ, Ийэтин балта, Клеопа кэргэнэ Мария итиэннэ Мария Магдалина тураллара. ²⁶ Иисус, Ийэтин уонна кини аттыгар турар таптыыр үөрэнээччитин көрөн, Ийэтигэр: «Бу – Эн уолун», – диэбитэ.

²⁷ Оттон үөрэнээччитигэр: «Бу – эн Ийэн», – диэн эппитэ. Мантан ыла үөрэнээччитэ Кини Ийэтин бэйэтигэр ылан ололдуобута.

Иисус Христос өлүүтэ

²⁸ Бу кэнниттэн Иисус барыта хайыы-үйэ туолбутун билэр буолан, Суруйууларга этиллибит ситэрин туһугар: «Утаттым», – диэбитэ.

²⁹ Онон толору уксуустаах купсуун турара. Буойуннар уксууһу гуупкаҕа оботторон ылан, иссоп лабаатыгар † иилэн баран, уоһугар үнүлүппүттэрэ.

³⁰ Иисус уксууһу амсайан баран: «Туолла!» – диэбитэ. Уонна төбөтүн хонкутан, тыынын Танараҕа биэрбитэ.

³¹ Бу бээтинсэ күн этэ. Ол иһин иудейдар, тиириллибиттэри субуотаҕа – улуу күннэ – кириэскэ хаалларымаары, сотолорун унуобун тоһуталаан баран кириэстэриттэн уһултарарыгар Пилаттан көрдөспүттэрэ.

³² Буойуннар кэлэн, бастакы киһи сототун унуобун, онтон Иисустуун сэргэстэһэ тиириллибит иккис киһи сототун үлтүрүтэ охсуолаабыттара.

³³ Иисуһу кэлэн өлбүтүн көрөн, сототун унуобун тоһуппатахтара. ³⁴ Ол гынан баран биир буойун

† Иссоп лабаатыгар – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «үнүүгэ». Иссоп – кыра ыарҕа үүнээйи. Сизр-туом толороллоругар бу үүнээйи умнаһынан сүөһү хаанын ыһыахтыыллара.

Кини ойбоһун үнүүнэн анньыбытыгар сонно бааһыттан хааннаах уу тохтубута.

³⁵ Ону эһиги итэҕэйэргит туһугар тус бэйэтинэн көрбүт киһи туоһулуур, кини чахчыны этэрин билэр буолан, туоһута кырдыктаах. ³⁶ Суруйууларга «Кини унуоҕа тостуо суоҕа» диэн этиллибит ити курдук туолбута. ³⁷ Өссө атын кэрчиккэ «Кими супту анньыбыттарын көрүөхтэрэ» диэн этиллэр.

Иисус Христуу харайыы

³⁸ Бу кэнниттэн Иисуһу, иудейдартан куттанан Киниэхэ кистээн үөрэммит Аримафеяттан төрүттээх Иосиф кириэстэн устаары, көрдөспүтүн Пилат көнүллээбитэ. Онон Иосиф кэлэн, Кинини кириэстэн устубута. ³⁹ Иисуска урут түүн сылдыбыт Никодим эмиэ кэлбитэ, кини үчүгэй сыттаах сүүс муунта кэринэ арыыны – смирналаах алоэны † – аҕалбыта. ⁴⁰ Иккиэн Иисуһу ылан, иудейдар харайар үгэстэринэн үчүгэй сыттаах арыынан сотон баран, тангаска суулаабыттара. ⁴¹ Кинини кириэскэ тиирбит сирдэригэр сад баара, онно ким да өссө харайылла илик санга хаспах-хоруоба баар этэ. ⁴² Иудейдар субуотаҕа бэлэмнэнэр күннэрэ – бээтинсэ буолан, Иисуһу чугастыы ол хоруопка кпупттара ††.

Кураанах хоруоп

20 Нэдиэлэ бастакы күнүгэр ‡ Мария Магдалина сарсыарда эрдэ, халлаан өссө сырдыан иннинэ, хаспахха кэлэн көрбүтэ – арай ааны бүөлээбит таастара халбарытыллан хаалбыт этэ. ² Кини Симон Петрга итиэннэ Иисус таптыыр биир үөрэнээччитигэр сүүрэн тиийэн: «Тойоммутун хоруобуттан ылан барбыттар, ханна гыммыттарын билбэппит», – диэбитэ.

³ Сонно тутта Петр ол үөрэнээччилин тахсан, хоруопка барбыттара. ⁴ Иккиэн бииргэ сүүрбүттэрэ да, үөрэнээччи Петрдааҕар түргэнник сүүрэн, урут тиийбитэ. ⁵ Кини хаспах иһин өнөйөн, тангас сытарын көрбүтэ, ол гынан баран иһирдьэ киирбэтэҕэ. ⁶ Кэнниттэн тиийбит Симон Петр иһирдьэ киирэн тангас сытарын, ⁷ итиэннэ Иисус төбөтүн саппыт былааттара, тангаһы кытта буолбакка, туспа сууланан сытарын көрбүтэ.

⁸ Дьэ онтон хаспахха бастакынан кэлбит үөрэнээччи киирэн, бэйэтэ барытын көрөн, итэҕэйбитэ. ⁹ Иисус өлбүттэртэн тиллихтээҕин туһунан Суруйууларга этиллибитин кинилэр өссө да өйдүү иликтэрэ. ¹⁰ Онон үөрэнээччилэр дьиилэригэр төннүбүттэрэ.

† Алоэ – сандаловай маһы үлтү мэлийэн оноһуллубут бороһуок. Смирналаах алоэ булкудаһыгынан өлбүт киһини сотоллоро, оччоҕо этэ-сиинэ өр кэмнэ тулуһара. †† ‡ Нэдиэлэ бастакы күнүгэр – субуота кэнниттэн кэлэр күннэ.

Иисус Христос Мария Магдалинаҕа көстөр

¹¹ Оттон Мария хаспах таһыгар ытыы турбута; ытыы-ытыы, төнкөйөн иһирдьэ өнөйөн көрбүтэ, ¹² арай Иисус сыппыт сиригэр манан танастаах икки Аанһал – биирдэрэ бас диэки, атына атах диэки өттүгэр – ололорлоро.

¹³ «Тоҕо ытыыгыный?» – кинилэр ыйыппыттара. «Тойоммун ылан барбыттар, ханна гыммыттарын билбэппин», – диэбитэ Мария. ¹⁴ Инньэ диэн баран кэннин хайыһан, Иисус турарын көрбүтэ, ол эрээри бу Кини буоларын билбэтэҕэ.

¹⁵ «Тоҕо ытыыгыный? Кими көрдүүгүнүй?» – Иисус ыйыппыта.

Сад көрөөччү буоллаҕа дии санаан, Мария: «Тойонуум! – диэбитэ. – Кинини мантан Эн таһаарбыт буоллаххына, ханна гыммыккын миэхэ эт, мин баран Кинини ылыам этэ».

¹⁶ «Мария!» – диэбитэ Иисус.

Эргиллэ түһээт, Мария еврей тылынан: «Раввуни!» (ол аата «Үөрэтээччим!») – диэн санга алайбыта.

¹⁷ Иисус эппитэ: «Мин Аҕабар өссө тахса иликпин, онон Миигин таарыйыма. Бырааттарбар баран Мин этэрбин тиэрт: Мин Бэйэм Аҕабар уонна эһиги Аҕабытыгар, Бэйэм Тангарабар уонна эһиги Тангарабытыгар тахсабын». ¹⁸ Мария Магдалина баран Айыы Тойону көрбүтүн, Кини тугу эппитин үөрэнээччилэргэ кэпсээбитэ.

Иисус Христос үөрэнээччилэригэр көстөр

¹⁹ Ол күн, нэдиэлэ бастакы күнүн киэһэтигэр, үөрэнээччилэр иудейдартан куттанан, түмсэр дьиилэрин аанын хатанан олодохторуна, Иисус киирэн ортолоругар туран эппитэ: «Эһиэхэ эйэ буоллун!» ²⁰ Инньэ диэн баран, үөрэнээччилэригэр илиитин, атаһын ††, ойбоһун көрдөрбүтэ. Үөрэнээччилэрэ Айыы Тойону көрөн, үөрэ түспүттэрэ.

²¹ «Эһиэхэ эйэ буоллун! – диэбитэ Иисус иккиһин. – Аҕам Миигин ыппытын курдук, Мин эмиэ эһигини ыытабын». ²² Маны этэн баран, салгыны үрбүтэ уонна: «Сибэтиэй Тыыны ылын! – диэбитэ. – ²³ Ким аныытын бырастыы гынабыт да, ол аныыта бырастыы буолуоҕа; ким аныытын бырастыы гыммаккыт да, ол аныыта бырастыы буолуо суоҕа».

Иисус Христос уонна Фома

²⁴ Уон Иккиэлэртэн биирдэстэрэ, Игирэ Анаара диэн ааттаах Фома, Иисус кэлэ сылдыбыт кэмигэр суох этэ. ²⁵ Үөрэнээччилэр Фомаҕа: «Биһиги Айыы Тойону көрдүбүт», – диэн кэпсээбиттэрэ.

†† Илиитин, атаһын – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «илиитин, ойбоһун».

Фома эппитэ: «Илиитигэр тоһоҕо суолун көрө иликпинэ, бааһыгар тарбахпын, ойоҕоһугар илиибин уга иликпинэ, итэҕэйиэм суоҕа».

²⁶ Аҕыс хонон баран үөрэнээччилэр эмиэ дьиэбэ олорбуттара, Фома кинилэри кытта баара. Аан халбана хатанан турдаҕына, арай Иисус киирэн ортолоругар туран баран: «Эһиэхэ эйэ буоллун!» – диэбитэ. ²⁷ Онтон Фомаҕа туһаайан эппитэ: «Сөмүэйэбин ажал, уонна бу икки илиибин көр, илиигин ойоҕоспор ук. Уонна аны итэҕэйбэт буолума, итэҕэйэр буол».

²⁸ «Айыы Тойонум, Тангарам!» – диэбитэ Фома.

²⁹ Иисус эппитэ: «Эн көрөннүн итэҕэйдин, көрбөккө эрэ итэҕэйбиттэр алгыстаахтар».

Бу кинигэ соруга

³⁰ Уонна да атын үгүс дыктини Иисус үөрэнээччилэригэр көрдөрбүтэ да, ол туһунан бу кинигэ суруллубата. ³¹ Оттон бу суруллубут барыта – Иисус Мессия, Тангара Уола буоларын итэҕэйэргит итиэннэ итэҕэйэннит Кини аатынан Олоххо тиксэргит туһугар, сурулунна.

Тивериада кытылыгар

21 Бу кэнниттэн Иисус үөрэнээччилэригэр аны Тивериада муоратын кытылыгар көстүбүтэ. Ол манньк этэ. ² Симон Петр, Игирэ Анаара диэн ааттаах Фома, Галилея Канатыттан сылдыар Нафанаил, Зеведей уолаттара уонна өссө икки атын үөрэнээчи буолан бары бииргэ сылдыыбыттара. ³ Симон Петр кинилэргэ: «Мин балыктыы барабын», – диэбитэ.

«Биһиги эмиэ эйигин кытта барсабыт», – дэспиттэрэ анараангылар. Баран сонно оночонон киирэн балыктаабыттара да, ол түүн устата тугу да ылбатахтара.

⁴ Онтон сарсыарда тын хатыыта Иисус кэлэн кытылга турбута, ол гынан баран үөрэнээччилэрэ Кинини билбэтэхтэрэ.

⁵ «Оҕолоор! Балык тутта дуо?» – Иисус ыйыппыта. «Мэлигир», – дэспиттэрэ.

⁶ «Илимнитин оночоҕут уна өттүгэр түһэрин, оччоҕо тутуоҕа», – диэбитэ Кини. Илимнэрин түһэрбиттэрэ – аһары элбэх балык кэлэн, кыайан хостооботохторо.

⁷ Иисус таптыыр үөрэнээччитэ Петрга: «Ити Айыы Тойон!» – диэбитэ.

Симон Петр ити Айыы Тойон буоларын истээт, таһаһын ылан курданан баран (тас таһаһын устан баран сылдыара) муораҕа ыстаммыта. ⁸ Оттон атын үөрэнээччилэр оночонон балыктаах илимнэрин состорбутунан кытылга устан кэлбиттэрэ. Кытылтан ырааҕа суох, сүүсчэкэ хаамыы кэринэ эрэ тэйиччи сылдыыбыттара. ⁹ Сиргэ үктэнээт, чох күөдүтэн уот оттуллубутун, уот кытыытыгар үтүллүбүт балык, килиэп сытарын көрбүттэрэ.

¹⁰ «Ити ылбыт балыккытыттан ажалын эрэ», – диэбитэ Иисус. ¹¹ Симон Петр баран сүүс биэс уон үс бөдөн балык иннибит илимин кытылга соһон таһаарбыта. Итиччэ элбэх балыктааҕын үрдүнэн, илим хайа барбатаҕа.

¹² «Кэлэн аһаан», – Иисус ынгырбыта. Үөрэнээччилэртэн ким да, бу Айыы Тойон буоларын билэн, санаата буолан «Эн Кимгиний?» диэн ыйыппатаҕа. ¹³ Иисус кэлэн килиэби, онтон балыгы ылан, кинилэргэ биэртэлээбитэ. ¹⁴ Бу тиллэн баран үөрэнээччилэригэр үһүс көстүүтэ этэ.

Иисус Христос уонна Петр

¹⁵ Аһыы олордохторуна, Иисус Симон Петртан ыйыппыта:

«Иона уола Симон! † Эн Миигин кинилэрдээбэр ордук таптыыгы дуо?»

«Таптыыбын, Айыы Тойон, – диэбитэ Петр. – Мин Эйигин таптыырбын Эн билэбин».

Иисус эппитэ: «Мин барааннарым оҕолорун манаа».

¹⁶ Онтон иккиһин ыйыппыта: «Иона уола Симон! Эн Миигин таптыыгы дуо?»

«Таптыыбын, Айыы Тойон, – диэбитэ Петр. – Мин Эйигин таптыырбын Эн билэбин».

«Мин барааннарбын манаа», – диэбитэ Иисус.

¹⁷ Онтон үсүһүн ыйыппыта: «Иона уола Симон! Эн Миигин таптыыгы дуо?»

Кини үсүһүн «Эн Миигин таптыыгы дуо?» диэбиттэн санньыйан, Петр эппитэ: «Айыы Тойон! Эн барытын билэбин. Мин Эйигин таптыырбын Эн билэбин».

Иисус киниэхэ эппитэ: «Мин барааннарбын манаа. ¹⁸ Дьин кырдыгы эйиэхэ этэбин: эдэргэр эн, бэйэн курданангынын, ханна баҕарбыт сиргэр барарын, оттон кырыйдаһхына, икки илиигин быластыы уунуобун, оччоҕо эйигин атын киһи курдаан, баҕарбат сиргэр илдэ барыаҕа». ¹⁹ Кини маны Петр, хайдах өлөн, Тангараны албан аатырдыахтааҕын өйдөтөн эппитэ. Инньэ диэн баран, киниэхэ: «Миигин батыс», – диэбитэ.

Иисус Христос уонна Кини таптыыр үөрэнээччитэ

²⁰ Петр эргиллэн, кини кэнниттэн били киэһээнни аһылыкка Иисус түөһүгэр сыстан «Тойонуом! Эйигин таннарааччы кимий?» диэбит Иисус таптыыр үөрэнээччитэ иһэрин көрбүтэ. ²¹ Кинини көрөн, Петр Иисустан: «Айыы Тойон! Оттон кини хайдах буолуоҕай?» – диэн ыйыппыта.

²² «Кини, Мин кэлиэхпэр диэри, баар буолуон баҕарар буоллахпына, онно эн тугун кыһалҕатай? – диэбитэ Иисус. – Эн Миигин батыс!»

²³ Бу кэнниттэн ол үөрэнээччи өлбөт үһү диэн тыл кинилэр ортолоругар тарҕаммыта. Ол эрэри Иисус

† Иона уола Симон! – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Иоанн уола Симон».

Петрга кини өлүө суоҕа диэн эппэтэҕэ, «Кини, Мин кэлиэхпэр диэри, баар буолуон баҕарар буоллахпына, онно эн тугун кыһалҕатай?» диэбитэ.

²⁴ Бу туһунан ол үөрэнээччи бэйэтэ туоһулаан маны суруйда. Кини туоһута кырдьыктааҕын биһиги билэбит.

²⁵ Иисус мантан да атыны элбэҕи онорбута; ону барытын сиһилии суруйар буоллар, суруллубут кинигэ барыта бүтүн аан дойдуга да кыайан батыа суох этэ дии саныыбын. Аминь †.

† Аминь – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох.

АПОСТОЛЛАР

Кирии тыл

1 Бастакы кинигэбэр, Феофил, мин Иисус тугу онорбутун, туохха үөрэппитин барытын аан маннайгыттан ыла саҕалаан, талан ылбыт Апостолларыгар Сибэтиэй Тыынынан ыйыы-кэрдии биэрэн баран Халлаанга ылыллыбыт күнүгэр диэри сэхэргээн суруйбутум. ³ Кириэскэ муннанаан баран, Кини түөрт уон хонук устата үөрэнээччилэригэр көстөн, Тангара Саарыстыбатын туһунан кэпсээн, Бэйэтэ тыыннаабын элбэх итэҕэтиилээх чаччыларынан кэрэһилээн көрдөрбүтэ.

⁴ Биирдэ Апостоллар түмсэн олодохторуна, Кини эппитэ: «Иерусалимтан ханна да барбакка, Миигиттэн истибиккитин – Аҕам эрэннэрибитин – кэтэһин. ⁵ Иоанн уунан сүрэхтиирэ, оттон эһиги бу кэннэ аҕыйах хонугунан Сибэтиэй Тыынынан сүрэхтэниэххит».

Иисус Христос Халлаанга барыта

⁶ Ол иһин бары мустан, Киниттэн ыйыппыттары: «Айыы Тойон, Эн Израиль Саарыстыбатын субу кэмнэ чөлүгэр түһэрэбин дуо?»

⁷ Иисус эппитэ: «Аҕам Бэйэтин былааһынан ханнык болдьоҕу, кэми-кэрдиини анаабытын эһиги билэр кыаххыт суох. ⁸ Ол эрээри Сибэтиэй Тыын үөһэттэн түһэн эһиэхэ кириэһинэ, эһиги күүс ылан, Иерусалимга да, бүтүн Иудея, Самария да устун – сир бары уһугар тийэ Мин кэрэһиттэриҥ буолуоххут».

⁹ Кини мань этэн баран, көрөн турдактарына, улам үөһэ тахсан барбыта уонна былыкка куустаран, көстүбэт буолбута. ¹⁰ Баран эрэр сирин батыһа халлааны одуулаан турдактарына, эмискэ кинилэр иннилэригэр манан танастаах икки киһи баар буола түспүтэ.

¹¹ «Галилея дьоно! – диэбиттэрэ кинилэр. – Тоҕо халлааны одуулаан турдугут? Бу Иисус халлаанга ылыллан эһигиттэн хайдах баран эрэрин көрөбүт да, ол курдук эмиэ эһиэхэ эргиллэн кэлиэҕэ».

Иуда оннугар атын киһини талыы

¹² Апостоллар Иерусалимтан биир биэрэстэлээх † Елеон диэн ааттаах хайаттан Иерусалимга төннөн кэлэн, ¹³ дьиэлэнэр үөһээнни хосторугар

тахсыбыттара. Бу Петр, Иаков, Иоанн, Андрей, Филипп, Фома, Варфоломей, Матфей, Алфей Иакова, Симон Зилот итиэннэ Иаков быраата Иуда этилэр. ¹⁴ Кинилэр дьахталлары, Иисус Ийэтэ Марияны, Кини бырааттарын кытта бары өрүү бииргэ үнэллэрэ.

¹⁵ Биир оннук күн Петр үөрэнээччилэр ортолоругар туран (барыта сүүс сүүрбэччэ киһи мустубута) эппитэ: «¹⁶ Бырааттарым! Иисусу тутар дьону сирдээбит Иуда туһунан Сибэтиэй Тыын Суруйууларга эрдэттэн Давидынан этиппитэ туолуохтаах этэ. ¹⁷ Иуда биһиги кэккэбитигэр киирэн, Апостол сулууспатыгар тиксибитэ ¹⁸ гынан баран, хара дьайыыны онорон манна ылбыт харчытынан сир атыыласпыта; онтон ол сиригэр төбөтүнэн үөһэттэн түһэн, өрөһөтө хайдан иһэ-үөһэ барыта ыһыллыбыта; ¹⁹ Иерусалим олохтоохторо бары ону истэн, ол сири бэйэлэрин тылларынан „Акелдама“, ол эбэтэр „Хааннаах хонуу“ диэн ааттаабыттара. ²⁰ Саалтыыр кинигэтигэр „Кини тиэргэнэ иччитэхсийдин, икки атахтаах онно олохсуйбатын“ диэн суруллубут. Өссө „кини солотун атын киһи ылыахтын“ диэн баар. ²¹ Онон Иуда оннугар биһиэхэ атын киһи холбоһуон наада. Кини Иоанн сүрэхтиириттэн саҕалаан Айыы Тойон Иисус биһигиттэн үөһэ ылыллыбыт күнүгэр диэри, өрүү биһигини кытта бииргэ сылдьан, Кинини арыалласпыт киһи буолуохтаах. Кини эмиэ, бу биһиги курдук, Иисус тиллибитин туоһулуохтаах».

²² Икки киһини – Иуст диэн ааттаах Иосифы (кинини өссө Варсава диэн ааттыыллара) уонна Матфийы – ²⁴ туруоран баран, Тангараттан көрдөспүттэрэ: «Айыы Тойон, Эн киһи сүрэбин курдатты көрөбүн. Бу иккиттэн кими талан ылбыккын, Иуда барыахтаах сиригэр бараары сүтэрбит Апостоллыыр сулууспатын кинилэртэн хайаларыгар биэрэргин ыйан көрдөр». ²⁶ Хайалара ылыахтаабын билээри, сэрэбиэй бырахпыттарыгар сэрэбиэйдэрэ Матфийга түбэһэн, кини уон биир Апостолга холбоһор буолбута.

Сибэтиэй Тыын түһүүтэ

2 Биэс уонус күн үүнүүтэ бары эмиэ биир санаанан түмсүбүттэрэ. ² Эмискэ дьыэ иһигэр халлаантан күүстээх тыал түһэн эрэрин санатар тыас иһиллибитэ. ³ Онтон уот тылыгар

† Биир биэрэстэлээх – тылыттан тылыгар түһэрэн тылбаастаатахха «субуота суолун саҕа ыраах сиргэ баар». Субуотаҕа 900 м кэринэ сири эрэ барар көңүллэнэрэ.

маарынныыр сарбынньахтар кэлэн, арахсыһан киһи-киһи аайы тохтообуттарыгар, ⁴ бары, Сибэтиэй Тыынынан туолан, араас омук тылларынан сангаран барбыттара. Тыын кинилэргэ оннук дьобуру биэрбитэ.

⁵ Бу – аан дойду норуоттарыттан барыларыттан мустубут иудейдар, Танараба сүгүрүйэр дьон Иерусалимга кэлэ сылдыар кэмнэрэ этэ. ⁶ Ити тыас тыаһаабытыгар киһи бөбөтө үмүөрүспүтэ; иһиттэхтэринэ, Апостоллар кинилэр төрөөбүт тылларынан сангараллара, дьон онтон соһуйан суугунаһа түспүттэрэ. ⁷ Бары сөрү диэн сөхпүттэрэ: «Бу санара турааччылар бары Галилея дьоно этилэр буолбат дуо? ⁸ Оччоҕо бу тугу-тугу истэбитий? Кинилэр биһиги төрөөбүт тылбытынан сангараллар дии? ⁹ Биһиги Парфия, Мидия дьоно, эламмиттар, Месопотамия, Иудея, Каппадокия, Понт, Асия, ¹⁰ Фригия, Памфилия, Египет олохтоохторо, Ливия Киринеяҕа сыста сытар уобаластарыттан, Римтэн кэлбиттэр, иудейдар уонна иудей итэбэлин ылыммыт атын омуктар, ¹¹ Крит арыы олохтоохторо, арабтар – бука бары истэрбитигэр кинилэр Танара улуу дьайыларын туһунан биһиги төрөөбүт тылбытынан кэпсииллэр».

¹² Бары сөбөн-махтайан, дьиибэргээн бэйэ-бэйэлэриттэн: «Бу аата тугуй?» – диэн ыйыталаһаллара.

¹³ Сорохторо эбэлээхтик: «Ээ, минньигэс арыгыны тото испиттэр», – дэһэллэрэ.

Петр тыл этиитэ

¹⁴ Петр уон биир Апостолы кытта бииргэ туран дьонно туһаайан доргуччу эппитэ: «Иудея дьоно, Иерусалим олохтоохторо бука бары! Бу туох буолбутун билиэххитин баҕарар буоллаххытына, мин этэрбин болҕойон истин! ¹⁵ Эһиги саныыргыт курдук, кинилэр итирик буолбатахтар, билигин баара-суоҕа үс эрэ чаас [†] буолла. ¹⁶ Бу көрөргүтүн барытын хаһан эрэ Иоиль пророк төлкөлөөбүтэ: „¹⁷ Бу тihэх күннэргэ буолуоҕа, – диир Танара: – Мин киһи аймахха Бэйэм Тыыммын ыыттаһпына, эһиги уолаттаргыт-кыргыттаргыт Мин этэрбин тиэрдэҕиттэрэ, эдэр уолаттаргыт көрүү көрүөхтэрэ, кырдыаҕастаргыт дирин суолталаах түүллэри түһүөхтэрэ. ¹⁸ Мин Бэйэм Тыыммын кулуттарбар – эр дьонно, дьахталларга даҕаны – ыыттаһпына, кинилэр бар дьонно Мин этэр тылбын тиэрдэҕиттэрэ. ¹⁹ Үөһэ халлаанга дьиктилэри, аллара сиргэ сөбүмэр бэлиэлэри – хааны, уту, будулҕан буруону – көрдөрүөбүм. ²⁰ Айыы Тойон килбиэннээх улуу Күнэ үүнүөн иннинэ, күн өлбөөдүйэ өлүө, ый хаанныы кыһыа. ²¹ Дьэ, оччоҕо Айыы Тойону аатын ааттаан ыңырбыт киһи барыта быһаныа“.

²² Израиль дьоно! Бу этэрбин болҕойон истин: Танара эһиги көрөргүтүгэр Иисус Назорейга улуу дьайыылары, дьиктилэри, араас бэлиэлэри

онорторон, Кинини туоһулаан турар. Ону бэйэбит билэбит. ²³ Танара эрдэттэн анаан онкуллаабытын курдук, Кинини эһиэхэ тутан биэрбиттэрин эһиги, Танараны билбэт омуктарга биэрэн, кириэскэ хам хараҕалатан өлөртөрбүккүт. ²⁴ Ол эрээри Танара өлөр өлүү бохсубутун үрэйэн, Кинини тилиннэрбитэ: өлүү Кинини хайдах да бохсон илдьэ хаалар кыаҕа суоҕа. ²⁵ Кини туһунан Давид этэр: „Иннибэр өрүүтүн Айыы Тойону көрөрүм – туохтан да толлон турбатым туһугар, Кини мин уна өттүбэр сылдыар. ²⁶ Онтон сүрээбим өрө тэбэр, уоспар өрөгөй тыллара киирэллэр, төһө да өлөр оноһуулаах буолларбын, эрэлим бөбөргөтөр – ²⁷ миигин анараа дойдуга хаалларыан суоҕа, сибэтиэйин этин-сиинин имирдиэн суоҕа. ²⁸ Эн миэхэ олох суолун ыйбытын, онон Бэйэн иннигэр тууоран сүрэхпин үөрүүнэн толоруон“.

²⁹ Бырааттарым! Эһиэхэ быһа бааччы этэрбин көнүллээн: өбүгэбит Давид өлбүтэ, хараллыбыт хоруоба биһиэхэ күн бүгүнгэ диэри турар. ³⁰ Давид пророк этэ, онон Танара Христу киһи эт-хаан удьуордарыттан бүрүстүөлгэ олордуюх буолан андаҕайбытын билэрэ. ³¹ „Дууһата аадка хаалларыллыбатаҕа, этэ-сиинэ имирэн сүппэтэҕэ“ диэн Христос тиллиэхтээбин кини эрдэттэн өтө көрөн эппитэ. ³² Дьэ онон Танара Кинини, Иисуһу, тилиннэрбитин биһиги бары туоһулуубут. ³³ Кини үөһэ, Танара уна өттүгэр, ылыллан, Аҕата эрэннэрбитин – Сибэтиэй Тыыны – биһиэхэ ылан ыытта. Ону эһиги бу билигин көрдүгүт-иһиттигит. ³⁴ Давид бэйэтэ Халлаанга ытта сылдыыбатаҕа гынан баран этэр: „Айыы Тойон мин Тойоммор өстөөхтөргүн үктэл оностон олорор гына Эйиэхэ самнаран биэриэхпэр диэри, Мин уна өттүбэр олордүөбүт“ диэн.

³⁶ Онон, Израиль норуота, бигэтик өйдүөх тустааххын: Иисуһу – эһиги кириэскэ тиэрэн өлөрбүккүтүн – Танара Айыы Тойон уонна Быһааччы гыммыта».

Апостолларга 3000 кэринэ киһи холбоһор

³⁷ Маныха дьон сүрэхтэригэр ыттаран, Петртан уонна атын Апостоллартан: «Бырааттарбыт, оччоҕо тугу гынабыт?» – диэн ыйыппыттара.

³⁸ Петр эппитэ: «Аньыыгытын билинэн Танараба эргиллин! Эһиги хас биирдии бэйэбит – аньыыгытын-буруйгутун бырастыы гыннарар туһугар – Иисус Христос аатыгар сүрэхтэнин, оччоҕо эһиги Сибэтиэй Тыын бэлэбин ылыаххыт. ³⁹ Танара тугу эрэннэрбитэ эһиэхэ, эһиги оҕолоргутугар да, ыраах сылдыар да дьонно – Айыы Тойон Танарабыт ыңырбыт дьонугар – бука барыгытыгар ананар».

⁴⁰ Уонна да атын элбэх тылынан өйдөтөн: «Бу содур көлүөнэттэн быһанын», – диэн ыңырбыта. ⁴¹ Онон Петр тылын улгумнук ылыммыт дьон

† Үс эрэ чаас – сарсыарда тобус чаас.

сүрэхтэнэн, ол күн барыта үс тыһыынча кэринэ итэбэйээччи эбиллибитэ.

Итэбэйээччилэр олохторо

⁴² Кинилэр Апостоллар үөрэтэллэрин тиһигин быспакка болбойон истэллэрэ, бука бары бииргэ аһыыллара, бииргэ үнэллэрэ. ⁴³ Апостоллар Иерусалимна [†] элбэх дыктини, бэлиэни көрдөрөннөр, хас биирдии киһи ис дууһатыттан Танараттан толлор буолбута.

⁴⁴ Итэбэйээччилэр биир ньыгыл сомоҕо этилэр, бары уопсай бас билиилээхтэрэ. ⁴⁵ Баайдарын-дуолларын, бас билиилэрин барытын атыылаан баран, ким туох кыһалҕалаабынан көрөн үллэрэллэрэ. ⁴⁶ Хас күн аайы биир санаанан Танара Дьэитигэр сылдыаллара, дьэилэригэр түмсэн килиэп тоһутан, Танараны айхаллаан туран истинник үөрэ-көтө аһыыллара. Бар дьон кинилэри таптыыра, оттон Айыы Тойон Церковка санаттан санга быһыһанааччылары күннэтэ аҕалан ахсааннарын эбэн иһэрэ.

Босхон умнаһыты үтүөрдүү

3 Биирдэ Петрдаах Иоанн иккиэйэбин Танара Дьэитигэр тоҕус чаастаабы ^{††} үнүүгэ баран испиттэрэ. ² Танара Дьэитин «Кэрэ Аан» диэн ааттанар олбуорун аанын аттыгар биир төрүөбүттэн босхон киһи олороро. Кинини күн аайы, көтөбөн аҕалан аанга ордон кэбиһэллэрэ, онно олорон, кини киирэр дьонтон умналыыра. ³ Петрдаах Иоанн киирэн эрэллэрин көрөн, кини ытыһын тоһуйбута. ⁴ Киһини болҕомтолоохтук көрөн баран, иккиэн: «Биһигини көр эрэ», – диэбиттэрэ.

⁵ Тугу эрэ биэриэхтэрэ дии санаан, умнаһыт өрө көрө түспүтэ.

⁶ «Үрүн да, кыһыл да көмүһэ суохпун, – диэбитэ Петр, – ол гынан баран туох баардаахпыттан эйиэхэ бэрсэбин: Иисус Христос Назорей аатынан этэбин – туран хаам!» ⁷ Уонна уҥа илиититтэн өрө тардан туруорбутугар, икки тобугун сүһүөбэ эмискэ бөбөргөөн, киһи тирэбирэ түспүтэ, ⁸ ойон туран хаампытынан барбыта; онон, Танараны уруйдаан-айхаллаан, кинилэри кытта бииргэ хаамсан, Танара Дьэитигэр дьэирэнкэйдээн киирбитэ. ⁹ Кини Танараны айхаллаабытынан хааман киирбитин дьон барыта көрбүтэ. ¹⁰ Бу били Кэрэ Аан таһыгар умналыыр босхон үтүөрэн хаалбытын көрөн, олус диэн сөхпүттэрэ-дьулайбыттара.

Соломон колоннадатыгар

¹¹ Үтүөрбүт киһи Петрдаах Иоанны батыһа сылдыарын көрө бэркиһээн, бары кинилэргэ, Соломон колоннадата [‡] диэн сиргэ, саба сырсан кэлбиттэрэ. ¹² Маны көрөн, Петр мустубут дьонно

[†] Иерусалимна – сорох былъыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох. ^{††} Тоҕус чаастаабы – күнүс үс

эппитэ: «Израиль дьоно! Биһигини тоҕо дыктиргээбиттии одуулаһан турабыт? Биһиги бэйэбит күүспүтүнэн дуу, үтүөбүтүнэн дуу кинини хаамар гыммыт буолбатахпыт. ¹³ Аҕаларбыт – Авраам, Исаак уонна Иаков – Танаралара Уолун Иисуһу албан аатырдыбыта, оттон эһиги Кинини туттаран тойотторго биэрбиккит, Пилат босхолуурга санаммытын үрдүнэн, Киниттэн киэр хайыспыккыт. ¹⁴ Сибэтиэйтэн, Кырдьыксыттан akkaастанан, өлөрүөхсүтү босхолууругар Пилаттан көрдөспүккүт. ¹⁵ Эһиги Олох Баһылыгын өлөрбүккүт гынан баран, Танара Кинини өлбүттэртэн тилиннэрбитэ. Кини тиллибитин туоһулара биһиги баарбыт. ¹⁶ Бу көрөр, бэркэ билэр ыарыһах киһигитин Иисус аата, Кини биэрбит итэбэлэ сибилигин, бары көрөн турдаххытына, үтүөртэ. ¹⁷ Ол эрээри, бырааттарым, эһиги, тойотторгут курдук, эмиэ билбэккэбит, итинник быһыылааммыккытын мин өйдүүбүн. ¹⁸ Христос эрэйи-буруйу көрүөхтээбин туһунан Танара эрдэттэн Бэйэтин бары пророктарынан этиттэрбитэ ити курдук туолбута.

¹⁹ Онон аһыыгыт-харабыт сотулларын туһугар, аһыыгытын билинэн, Танараҕа эргиллин; ²⁰ оччоҕо Айыы Тойон эһиэхэ биэрэр уоскулан кэмэ кэллэбинэ, Танара эһиэхэ анаабыт Иисус Христочун ыытыаҕа. ²¹ Танара тугу барытын чөлүгэр түһэрэрин туһунан Бэйэтин сибэтиэй пророктарынан этиттэрбит кэмэ кэлиэр диэри, Христос Халлаанга сылдыахтаах. ²² Моисей өбүгэлэрбитигэр [‡] этэн турар: „Айыы Тойон Танараҕыт, миигин ыппытын курдук, эһиэхэ бэйэбит бырааттаргытыттан Пророгу ыытыа. Кини тугу этэрин барытын эһиги толорон иһиэхтээххит. ²³ Ол Пророк тылын истибэтэх киһи, норуотуттан туораан, имири эстиэбэ“. ²⁴ Пророктар – Самуилтан саҕалаан кэлинни пророктарга тийэ – бука бары бу күннэр тустарынан иһитиннэрэллэрэ. ²⁵ Оттон эһиги ол пророктар удьуордарынабыт, онон Танара өбүгэлэргитин кытта онгорсубут сөбүлэһиитэ эһиэхэ чопчу сыһыаннаах. Бу туһунан Танара Авраамна: „Сир омуктара бары эн удьуорун өгөтүнэн үтүө алгыска тиксиэхтэрэ“, – диэн эппитэ. ²⁶ Танара Уолун, Иисуһу, тилиннэрэн баран – эһигини хас биирдиигитин аһыыттан-хараттан киэр хайыһыннаран үтүө алгыска тиксэрээри – бастакынан эһиэхэ ыппыта».

Петрдаах Иоанн хаайыллалар

4 Кинилэр иккиэн норуоту кытта кэпсэтэ турдахтарына, аҕабыттар, Танара Дьэитин харабылын тойоно уонна саддукейдар тийээн кэлбиттэрэ. ² Норуоту үөрэтэллэрин уонна Иисус тиллиитэ өлбүттэр тиллиэхтээхтэрин кэрэһилиир

[‡] чаастаабы. Бу кэмнэ Танара Дьэитигэр сиэртибэ биэрэллэрэ. [‡] Соломон колоннадата – Ин 10:23 быһаарыытын көр. ^{††} Өбүгэлэрбитигэр – сорох былъыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох.

диэн кэпсииллэрин истэн, улаханнык абаран-сатаран, ³ иккиэннэрин тутан ылбыттара; ол гынан баран кизэхэ буолан сарсыардаанга диэри хаайан кэбиспиттэрэ. ⁴ Танара тылын истибиттэр үгүстэрэ итэбэйбиттэрэ; итэбэйбит эр дьон биэс тыһыынча кэринэ этэ.

Петр синедрион иннигэр тыл этиитэ

⁵ Сарсыныгар Иерусалимна иудей тойотторо, аҕа баһылыктар уонна сокуонньуттар мустубуттара.

⁶ Анна архиерей, Каиафа, Иоанн, Александр итиэннэ кинилэр атын да хаан-уруу аймахтара бааллара. ⁷ Кинилэр Апостоллары ортолоругар киллэрэн туран: «Бу туох күүһүнэн, ким аатынан эһиги итини онордугут?» – диэн ыйыппытара.

⁸ Онуоха Сибэтиэй Тыынынан туолан, Петр эппитэ: «Норуот салайааччылары, Израиль аҕа баһылыктара! ⁹ Өскөтүн биһигиттэн бүгүн босхон киһиэхэ онорбут үтүөбүт туһунан туоһулаһар, кини хайдах үтүөрбүтүн ыйыталаһар эбит буоллахытына, ¹⁰ эһиги да, Израиль норуота да – бары биллэххит буоллун: эһиги кириэскэ тиирэн өлөрбүккүт кэннэ, Танара тилиннэрбит Иисус Христос Назорейын аата ¹¹ бу киһини үтүөрдэн, кини эһиги иннигитигэр турар. Иисус туһунан этиллэр: „Эһиги, туттааччылар, киэр бырахпыт тааскыт муннук туттаах тааһа буолла“. ¹² Биһигини быыһыыр Киниттэн атын ким да суох; Кини аатыттан ураты – биһиги быыһанарбытыгар бэриллибит атын аат – бу күн сиригэр суох!»

¹³ Петрдаах Иоанн хорсуннарын көрөн уонна үөрэбэ суох боростуой дьон буолалларын билэн, аҕа баһылыктар дьиэбэргээбиттэрэ гынан баран, Иисусу кытта бииргэ сылдыбыттары сэрэйбиттэрэ. ¹⁴ Үтүөрдүбүт киһилэрэ субу турар буолан, синедрион чилиэннэрэ тугу да булан утары эппэтэхтэрэ. ¹⁵ Онон синедрионтан тахса түһэллэригэр дьаһайан баран, бэйэлэрэ сүбэлэспиттэрэ: «¹⁶ Бу дьону хайдах гынабыт? Илэ-чахчы дьиктини онорбуттары Иерусалим олохтоохторо бука бары билэллэр, ону мэлдьэһэр кыахпыт суох. ¹⁷ Аны сурах-садьык норуокка салгы тэнийиэ, онон Иисус аатын кимиэхэ да ааттааман диэн сэрэтэн, букатын бобуохха».

¹⁸ Апостоллары ыңыран ылан, аны Иисус аатын төрүт ааттаабакка, им-дьым сылдыалларыгар бирикээстээбиттэрэ. ¹⁹ Петрдаах Иоанн эппиттэрэ: «Бэйэбит санаан көрүн, Танаратааҕар эһигини ордук истэрбит Танара иннигэр төһө сөптөөх буолуой? ²⁰ Биһиги тугу көрбүппүтүн-истибиппитин кэпсээбэккэ сылдыар кыахпыт суох».

²¹ Онорбут дьиктилэрин иһин бар дьон барыта Танараны айхаллыыр буолан, буруйдуур тоҕоос булбакка, саанан баран, Апостоллары ытан кэбиспиттэрэ. ²² Дьиктитик үтүөрбүт киһи сааһа түөрт уонуттан тахсыбыт этэ.

Итэбэйээччилэр махтанан үнгүүлэрэ

²³ Босхолонон баран, Петрдаах Иоанн дьонноругар кэлэн, архиерейдар уонна аҕа баһылыктар туох диэбиттэрин барытын кэпсээбиттэрэ. ²⁴ Ону истэн, бары биир санаанан Танараҕа үнгүттэрэ: «Сири-халлааны, муораны уонна онно баары барытын айбыт Улуу Баһылык Танара! ²⁵ Эн Бэйэн кулутун, биһиги өбүгэбит Давид уоһунан Сибэтиэй Тыыны этиппитин: „Тоҕо норуоттар айманаллар, тоҕо омукар кураанахха куомуннаһаллар? ²⁶ Сир ыраахтааҕылары өрө турдулар, баһылыктар Айыы Тойону уонна Кини Христосун утары куомуннастылар“. ²⁷ Дьэ дьын-чахчы, Эн модун кыаххынан эрдэттэн эппитин туолуон иһин, бу куоракка Ирод, Понтий Пилат, иудейдар, атын да норуоттар Эн Сибэтиэй Уолгун Иисусу утарса мустубуттар. ²⁹ Онон билигин, Айыы Тойон, кинилэр суоһурҕаналларын көр-иһит уонна биһиэхэ, кулуттаргар, Эн тылгын туохтан да куттаммакка, хорсуннук тиэрдэрбитигэр күүстэ салҕаа, ³⁰ эмтиир-үтүөрдэр илиигин утары уун итиэннэ Сибэтиэй Уолун Иисус аатынан бэлиэлэри, дьиктилэри онорон көрдөр!»

³¹ Үгэн бүтэллэрин кытта, түмсүбүт дьиэлэрэ дьыгитийэн ылбыта, Сибэтиэй Тыын сүрэхтэрин толорон, бука бары, иннэн-толлон турбакка, Танара тылын иһитиннэрэн барбыттара.

Итэбэйээччилэр бырааттыы тапталлара

³² Итэбэли ылыммыттар бары биир сүрэхтээхтэрэ, биир дууһалаахтара; ким да бэйэтин бас билиитин бэйэм эрэ кизэнэ диэбэккэ, барытын бииргэ бас билэн олоруттара. ³³ Апостоллар Айыы Тойон Иисус Христос [†] тиллибитин туһунан бар дьонго уһулуччу күүстээхтик туоһулаабыттара; Танара Бэйэтин илгэлээх үтүөтүн кинилэргэ өлгөмнүк биэрэрэ. ³⁴ Быстар, кыаммат киһи кинилэргэ суоҕа: ким сирдээх сирин, дьиэлээх дьэтин атыылаан киллэрбит үптэрин ³⁵ аҕалан, Апостоллар иннилэригэр ууран биэрэллэрэ, ону киһи аайы, туох кыһалҕалаахтарынан көрөн, үллэрэллэрэ. ³⁶ Ол курдук Иосия, Апостоллар Варнава (ол аата «бөҕөргөтөөччү») диэн ааттаабыт киһилэрэ, Кипр арыыттан төрүттээх левит, ³⁷ бас билэр сирдээҕин атыылаан, харчытын аҕалан Апостоллар атахтарыгар ууран биэрбитэ.

Ананиялаах Сапфира

5 Биир Анания диэн киһи, баайын атыылаан баран, ойобунуун Сапфиралыын сүбэлэһэн,

† Танара – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох. †† Христос – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох.

үбүн соробун кистээбитэ итиэннэ ордугун ажалан, Апостоллар иннилэригэр уурбута.

³ Онуоха Петр эппитэ: «Анания! Эн, бу хайдах сатанаба бэринэн, Сибэтиэй Тыынна сымыйалыыгын, синрин атыытыттан соробун кистиигин? ⁴ Тугу бас билэрин барыта бэйэн киэнэ этэ, атыылаан ылбыт үбүн эмиэ бэйэн дыһалгар киирбитэ буолбат дуо? Уонна хайдах маннык санааба кэллин? Эн дыонно буолбакка, Танараба сымыйалаатын».

⁵ Маны истээт, Анания тыына быстан охтон түспүтэ. Бу туһунан истибит эрэ барыта улаханлык куттаммыта. ⁶ Эдэр уолаттар туран, бокуонньугу танаска суулаан, таһааран харайбыттара.

⁷ Бу кэнниттэн үс чаас ааспытын кэннэ туох буолбутун билэ илик Анания ойобо тийэн кэлбитэ. ⁸ Петр киниттэн ыйыппыта: «Эт эрэ миэхэ, сиргит атыыта бачча харчыга турбута дуо?»

«Соҕордук, ситиччэбэ», – диэн дыахтар бигэргэппитэ.

⁹ «Бу туох буолан эһиги Айыы Тойон Тыынын холоон көрөөрү кигистигит? – диэбитэ Петр. – Көр, бу эргин харайан киирдилэр, эйигин эмиэ таһаарыахтара».

¹⁰ Дыахтар эмискэ Петр аттыгар охтон түһэн өлөн хаалбыта. Киирэн кэлбит уолаттар дыахтар өлбүтүн көрөн, таһааран эрин аттыгар харайбыттара.

¹¹ Церковь бүтүннүү уонна бу түбэлтэни истибиттэр бары улуу кутталга ылларбыттара.

Итэҕэйээччилэр ахсааннара үүнэ турар

¹² Танара Бэйэтин Апостолларынан бар дыонно үгүс дыиктилэри, элбэх бэлиэлэри көрдөрбүтэ. Итэҕэйээччилэр бары биир санаанан Соломон колоннадатыгар түмсэллэрэ. ¹³ Атын дыон дыулайан, кинилэргэ холбоһо сатаабатахтара да, норуот кинилэри үтүө тылынан ахтара. ¹⁴ Улам-улам үгүс эр дыон, дыахталлар Айыы Тойону ылынан, итэҕэйээччилэр ахсааннара үксээн испитэ.

¹⁵ Ыарыһахтары, аһан иһэр Петр, саатар, күлүгэ түстүн диэн, таһырдыа таһааран от, таһас тэллэхтэргэ сытыартыыллара. ¹⁶ Чугас эргиннээҕи куораттартан киһи бөбөтө Иерусалимна [†] хотоҕостуу субуспута, ыарыһахтары, быртах тыыннарга буулаппыттары ажалтыыллара; ажалбыт дыонноро бары үтүөрэн иһэллэрэ.

Апостоллары хаайаллар

¹⁷ Архиерей уонна кинини кытта бииргэ сылдыар саддукей бөлөбүн дыоно ордугургуу санаан

¹⁸ Апостоллары тутан ылан куорат хаайыытыгар уктарбыттара. ¹⁹ Онуоха Айыы Тойон Аанньала түүн хаайыы аанын аһан, кинилэри таһаартаан баран,

[†] Чугас эргиннээҕи куораттартан... Иерусалимна – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Иерусалим эргиннээҕи куораттартан».

эппитэ: ²⁰ «Барын, Танара Дыиэтигэр киирэн норуokka Олох Тылын иһитиннэрин».

²¹ Маныаха Апостоллар сарсыарда эрдэ Танара Дыиэтигэр киирэн, үөрэтэн барбыттара. Ол ыккардыгар архиерей уонна кинини кытта бииргэ сылдыааччылар мустан, синедриону уонна Израиль аба баһылыктарын барыларын ыңыртаан баран, хаайыттан Апостоллары ажалтара, дыон ыыппыттара.

Синедрион мунньаба

²² Үлэһиттэр хаайыыга тийэн, Апостоллары булбакка, төннөн кэлэн: ²³ «Хаайыы үчүгэйдик хатанан турар, харабыллар аантан халбарыйбатахтар, оттон күлүүһү аһан иһирдьэ киирбиппит – ким да суох!» – диэн тыллаабыттара. ²⁴ Маны истэн, архиерейдар уонна Танара Дыиэтин харабылын тойоно ол туох буоллабай диэн санааба түспүттэрэ. ²⁵ Онтон биир киһи кэлэн: «Били хаайбыт дыоннут Танара Дыиэтигэр киирэн үөрэтэ тураллар!» – диэн кэпсээбитэ. ²⁶ Онуоха харабыл тойоно үлэһиттэрин илдэ баран, норуот биһигини таһынан тамныа диэн куттанан, Апостоллары күһэлэнэ суох ажалбыта.

²⁷ Кинилэри ажалан, синедрион иннигэр туруорбуттарыгар архиерей эппитэ: ²⁸ «Ити Киһи туһунан аны үөрэтимэн диэн биһиги эһигини кытаанахтык боппуппут буолбат дуо? Ону истибэккэ, бэйэбит үөрэххитинэн Иерусалимы бииргына толордугут! Ол Киһи өлбүтүгэр өссө биһигини буруйдаарыгынабыт».

²⁹ Петр уонна Апостоллар эппиттэрэ: «Биһиги Танараба ордук бас бэриниэхтээхпит. ³⁰ Эһиги Иисуһу кириэскэ ыйаан өлөрбүккүт эрээри, өбүгэлэрбит Танаралара Кинини тилиннэрибитэ. ³¹ Буруйу-аныыны билинэн бырастыы гыннарар кыабы Израильга бэлэхтиир туһугар, Танара Иисуһу Баһылык уонна Быһааччы гыннан үрдэтэн, Бэйэтин уна өттүгэр олордубута. ³² Маныаха биһиги да, Танара Киниэхэ бас бэринээччилэргэ биэрбит Сибэтиэй Тыына да туоһу буолабыт».

Гамалиил сүбэтэ

³³ Кинилэр мантан уордаһан, Апостоллары өлөрөргө санаммыттара ^{††}. ³⁴ Онуоха Гамалиил диэн ааттаах биир фарисей, норуот ытыктыыр сокуонньута, синедрион ортотугар туран, Апостоллары быстах кэмнэ таһаара түһэллэригэр дыһал биэрбитэ. «³⁵ Израильтаннар! – диэбитэ кини. – Бу дыону хайдах гынаргытын маннай үчүгэйдик толкуйдаан көрүн. ³⁶ Соторутаабыта, бу эрэ иннинэ, бэйэтин ханнык эрэ улуу киһибин дэнэр Февда өрө тура сылдыбыта, киниэхэ түөрт сүүсчэкэ киһи холбоспута. Кинини өлөрбүттэрин кэннэ, батыһааччылара бары ыһыллан, суола-иһэ

^{††} Өлөрөргө санаммыттара – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «өлөрүөхтэрин баҕарбыттара».

суох сүппүттэрэ. ³⁷ Февда кэнниттэн, биэрэпис саҕана, Галилеяттан төрүттээх Иуда өрө туран, төһө эмэ киһини бэйэтигэр тардыбыта эрээри, өлбүтүн кэннэ, батыһааччылары бары эмиэ ыйылыбыттара. ³⁸ Онон билигин эһиэхэ этэбин: бу дьону тыытыман, босхолоон. Кинилэр дьыалалара дьон сүбэтинэн, тэрээһининэн эбит буоллабына, эһигинэ да суох бэйэтэ тохто, ³⁹ оттон Танара ыйыытынан буоллабына, эһиги кыайан тохтотуоххут суоҕа, хата, өссө Танараны утары охуһар буолан тахсыаххыт».

⁴⁰ Кини тылын ылыммыттара. Апостоллары ыңыран ылан кымньыынан таһыйтаран баран, аны Иисус аатын ахталларын бобон туран, босхолообуттара. ⁴¹ Апостоллар, Айыы Тойон Иисус аатын иһин кыһарыллар дьолго тиксибиттэриттэн үөрэн-көтөн, синедрионтан тахсан барбыттара. ⁴² Кинилэр, күн аайы Танара Дьэтигэр да, ыалтан-ыалга да сылдьан үөрэтэллэрин, Иисус Христос туһунан иһитиннэрэллэрин тохтопотохторо.

Маннайгы диаконнар

6 Ол саҕана, үөрэнээччилэр ахсааннара үксээн сырыттабына, гректии сангарар еврейдэр ортолоругар «олохтоох еврейдэр күннээби аһылык түнэтигэр биһиги огдооболорбутун көйгөтүтэллэр» диэн кинигир-ханьыр сангарсыы буолбута. ² Онон уон икки Апостол үөрэнээччилэри ыңыран ылан, эппиттэрэ: «Биһиги Танара тылын хаалларан, аһылык тэрээһинигэр охторбут сатамат. ³ Онон, бырааттарбыт, бэйэжиттэн Сибэтиэй Тыыны толору ылыммыт, муударай өйдөөх, үтүө ааттаах-суоллаах сэттэ киһини талын. Бу сулууспаны кинилэргэ сүктэриэхпит, ⁴ оттон бэйэбит тиһигин быспакка үнүөхпүт, Танара тылын иһитиннэриэхпит».

⁵ Кини этиитин мунньах дьоно биһирээн, итэҕэли уонна Сибэтиэй Тыыны толору ылыммыт Стефан диэн киһини, Филиби, Прохоры, Никанору, Тимону, Пармены уонна Танараны итэҕэйбит омук киһитин, Антиохияттан төрүттээх Николайы, талбыттара.

⁶ Кинилэри Апостоллар иннилэригэр илдьэн, туруорбуттара, Апостоллар үгэн баран, кинилэргэ илиилэрин уурбуттара.

⁷ Танара тыла Иерусалимга улам тэнийэн-тарбанан, үөрэнээччилэр ахсааннара элбээн испитэ, аҕабыттартан эмэ бэрт элбэх киһи итэҕэлгэ бас бэриммитэ.

Стефан тутулууга

⁸ Оттон итэҕэли уонна Танара күүһүн толору ылыммыт Стефан норуокка уһулуччулаах дьиктилэри, сөбүмэр бэлиэлэри көрдөрбүтэ.

⁹ «Босхоломмуттар синагогаларын» сорох дьоно (онно Кирияя, Александрия, Киликия, Асия иудейдара сылдьаллара) Стефаны кытта мөккүһүн турбуттара; ¹⁰ ол эрээри кини муударай өйдөөхтүк,

Сибэтиэй Тыынынан салайтаран, этэрин хайдах да утарар кыахтара суоҕа. ¹¹ Онон соруйан хас да киһини кигэн: «Моисейи уонна Танараны холуннарарын истибиппит», – дэппиттэрэ.

¹² Итиэннэ норуоту, аҕа баһылыктары уонна сокуонньуттары өрө туруоран Стефаны туттаран, синедрионна илтэрбиттэрэ. ¹³ Сымыаа туоһулары туруортаан баран: «Бу киһи бииргэм Сибэтиэй Дьэбитин, Сокуоммутун холуннарар, – диэн этиппиттэрэ. – ¹⁴ Ити Иисус Назорей туһунан Кини бу Дьээни урусхалыа, биһиэхэ Моисей биэрбит үгэстэрин уларытыа диирин истибиппит».

¹⁵ Синедрионна олорооччулар бука бары Стефаны тонолуппакка одууласпыттара; кинилэр көрдөхтөрүнэ, Стефан сирэйэ Аанньал сирэйин курдуга.

Стефан тыл этиитэ

7 Архиерей Стефантан: «Бу чахчыны этэллэр дуо?» – диэн ыйыппыта.

«² Бырааттарым, аҕа дьонум, этэрбин болҕойон истин! – Стефан этиитин саҕалаабыта. – Биһиги өбүгэбит Авраам өссө Месопотамияга эрдэбинэ, Харранна көһүөн иннинэ, албан ааттаах Танара киниэхэ көстөн: ³ „Сиргиттэн-уоккуттан, аймах-билэ дьонноттан, аҕан дьэиттэн араҕан Мин ыйар сирбэр бар“, – диэн эппит. ⁴ Ол иһин Авраам халдейдар дойдуларыттан араҕан, Харранна олохсуйбут. Кэлин, аҕата өлбүтүн кэннэ, Танара кинини манна, билигин эһиги олорор сиргитигэр, көһөрөн аҕалбыт. ⁵ Мантан киниэхэ уллунах да саҕа өлбүгэ сири биэрбэтэх гынан баран, Авраам өссө оҕото суох сырыттабына, бу сири киниэхэ уонна кини удьурдарыгар биэриэх буолан эрэннэрбит. ⁶ Танара киниэхэ эппит: „Эн удьурдарын туора дойдуга кэлэн, түөрт сүүс сыл устата кулут буолан баттанан олоруохтара. ⁷ Ол эрээри кинилэри кулут оностубут норуот Мин дьүүлбэр туруоҕа. Оттон эн удьурдарын ити дойдуттан тахсан, Миэхэ манна, бу сиргэ, сүгүрүйэр буолуохтара“. ⁸ Танара Авраамы кытта сөбүлэһии онорсубутун бэлиэтигэр киниэхэ быһыллыы сиэрин-туомун биэрбит. Ол иһин Авраам, уола Исаак төрөөбүтэ ахсыс күнүгэр, киниэхэ быһыы онорбут, оттон Исаак Иаковка, Иаков буоллабына уон икки уолаттарыгар онорбуттар.

⁹ Биһиги өбүгэлэрбит ордук санаан, Иосибы Египеккэ атыылаабыттар; ол гынан баран, Танара кинини кытта бииргэ буолан, ¹⁰ бары ыарахаттартан быһаан ылан, киниэхэ муударай өйү биэрбит, Египет ыраахтааҕытын – фараонун үтүө сыһыанын бэлэхтээбит. Ыраахтааҕы Иосибы Египет сиригэр бүтүннүүтүн уонна бэйэтин дьэитин-уотун дьаһайарга анаабыт.

¹¹ Онтон Египеккэ, Ханаан сиригэр сут туран, улуу кыһалга кыһарыйбытыгар, биһиги өбүгэлэрбит эмиэ аһыыр астары быстан хаалбыт. ¹² Египеккэ бурдук баар сураһын истэн, Иаков өбүгэлэрбитин

онно ыппыт. Ол кинилэр Египеккэ маннайгы сырыларга эбит. ¹³ Иккинин кэлбиттэригэр Иосиф убайдарыгар кинилэр бырааттара буоларын билиммит, онон кини төрдүн-ууһун фараон эмиэ билбит. ¹⁴ Иосиф абатын Иаковы, туох баар аймахтарын – барыта сэттэ уон биэс кинини бэйэтигэр ыныртарбыт, ¹⁵ онон Иаков Египеккэ көһөн тийбит. Иаков да, өбүгэлэрбит да – бары онно олон өлбүттэр. ¹⁶ Унуохтарын Сихемнэ илдьэн, Авраам Сихем кинитин уолаттарыттан үрүн көмүскэ атыылаһан ылбыт хоруобугар харайбыттар.

¹⁷ Танара Авраамга андабайбыт эрэннэриитэ туолара чугаһаан истэбин аайы, Египеккэ олонор еврей норуотун ахсаана улам үксээн-үүнэн испит. ¹⁸ Онтон Иосифы билбэт сана ыраахтаабы былааска кэлбит. ¹⁹ Бу ыраахтаабы биһиги норуоппутун туора көрөн, ыччаттара быһыннын диэн, сана төрөөбүт оҕолорун бырабан иһэргэ күһэйбит. ²⁰ Ол саҕана Моисей төрөөбүт, кини Танара көрүүтүгэр сүрдээх үчүгэй оҕо эбит; оҕо үс ый устата абатын дьиэтигэр көрүллүбүт-харайыллыбыт; ²¹ онтон уолчааны таһырдыа хаалларбыттарыгар, фараон кыһа, кинини булан ылан, төрөппүт улун курдук иппит. ²² Инньэ гынан Моисей Египет бары муудараһын баһылаан, тылынан-өһүнэн да, үлэтинэн-хамнаһынан да уһулуччулаах киһи буола үүнэн тахсыбыт.

²³ Түөрт уон сааһын туолуута бырааттарын, Израиль дьонун көрсүөн баҕарар санаа кинини үйү-хаайа туппут. ²⁴ Биирдэ Израиль кинитин атаҕастыы туралларын көрөн, кини, ону иэстэһэн, Египет кинитин өлөрөн кэбиспит. ²⁵ Моисей: „Танара Израиль дьонун миигинэн босхолоттороору гынарын бэйэм дьонум өйдүөхтэрэ“, – дии санаабыт даҕаны, анараангыларга өйдөөбөтөхтөр. ²⁶ Нөнүө күнүгэр кинилэр охсуһа сылдьалларын көрөн: „Эһиги бырааттыыларгыт эбээт, уонна баран тоҕо бэйэ-бэйэбитин атаҕастыыгыт?“ – диэн эйэлэһиннэрэ сатаабыт. ²⁷ Онуоха чугастаабытын атаҕастыы турар киһи, Моисейы кээр анһан баран: „Ким эйигин биһиэхэ баһылык, судьуйа буол диэбитэй?“ ²⁸ Биитэр, бэҕэһээ Египет кинитин өлөрбүтүн курдук миигин эмиэ өлөрүөххүн баҕарабын дуу?“ – диэн дьордойбут. ²⁹ Маны истэн, Моисей Египеттэн күрээп, Мадиам сиригэр † баран олохсуйбут; кини икки уола онно төрөөбүттэр.

³⁰ Ити курдук түөрт уон сыл ааспыт. Биирдэ киниэхэ Синай хайатын аттынаабы иччитэх сиргэ умайа турар хатыылаах талах төлөнүгэр Айы Тойон Аанһала көстүбүт. ³¹ Моисей, ону дьиктиргээн, сыныйан көрөөрү чугаһаан иһэн, Айы Тойон санатын истибит: ³² „Мин эн өбүгэлэрин Танаралара – Авраам, Исаак уонна Иаков Танарата – буолабын!“ Моисей ис-иһиттэн титирэс буола долгуйан, көрүүн да дьулайбыт.

† Мадиам сирэ – Аравия уобалаһа.

³³ Айы Тойон киниэхэ эппит: „Бу үктэнэн турар сирин сибэтиэй сир, онон сандалиаһын уһул.

³⁴ Мин, норуотум Египет сиригэр атаҕастабылҕа олонорун көрөн, ыар ынчыгын истэн, кинини босхолоору түһэн кэллим. Онон, хомун, Мин эйигин Египеккэ ытабын“.

³⁵ Бу Моисейы, ким эйигин биһиэхэ баһылык, судьуйа буол диэбитэй диэн кээр анһыбыт киһилэрин, Танара хатыылаах талах быһыгар көстүбүт Аанһалынан этитэн, баһылык уонна босхолооччу гынан ыппыт. ³⁶ Бу кини, Моисей, норуотугар, кулуттааһынтан таһааран иһэн, Египет сиригэр, Кыһыл муораҕа уонна иччитэх сиргэ түөрт уон сыл устата дьиктилэри, сөбүмэр бэлиэлэри көрдөрбүт. ³⁷ Бу кини, Моисей, Израиль дьонугар: „Танара миигин туруорбутун курдук, бэйэбит бырааттаргытыттан эмиэ Пророгу туруоруоҕа, Кинини истээрин“, – диэн төлкөлөөбүт. ³⁸ Бу кинилиин, Моисейдыын, иччитэх сиргэ түмсүбүт дьону кытта бииргэ сырыттабына, Синай хайатыгар Аанһал кэпсэппит, бу кини биһиги өбүгэлэрбитин кытта бииргэ сылдыбыт, тыыннаах тыллары ылан биһиэхэ биэрбит; ³⁹ биһиги өбүгэлэрбит бу киниэхэ, Моисейга, бас бэриниэхтэрин баҕарбакка, кээр хайыһан, сүрэхтиин-быардыын төттөрү Египеккэ тардыспыттар. ⁴⁰ Ааронтан: „Биһигини Египет сириттэн таһаарбыт Моисейбит туохха түбэспитин билбэппит, онон сирдиир танараларда биһиэхэ онорон кулу“, – диэн көрдөспүттэр. ⁴¹ Итиэннэ ол күннэргэ оҕус эмэгэтин онгостон баран, онтукаларыгар сиэртибэ биэрэн үөрүү-көтүү, көр-нар бөҕө буолбуттар. ⁴² Онон Танара кинилэртэн кээр хайыһан, халлаан эттиктэригэр сүгүрүйэллэрин бопсо сатаабат буолбут. Бу туһунан пророктар кинигэлэригэр суруллубут: „Израиль норуота! Түөрт уон сыл усталаах-туоратын тухары иччитэх дойдуну кэрийэ сылдьан, эһиги Миэхэ туох бэлэҕи-туһаҕы биэрбиккитий? ⁴³ Эһиги Молох отуутун, Ремфан танараҕыт сулуһун – сүгүрүйүөхпүт этэ диэн быһан онгостубут эмэгэттергитин – илдьэ сылдыбыккыт. Онон Мин эһигини Вавилонтан өссө ыраах көһөрөн илдьиэм“.

⁴⁴ Өбүгэлэрбит иччитэх сиргэ Туоһулааһын Скиниятын илдьэ сылдыбыттар. Ол Моисейдыын Кэпсэтээччи сорууутунан, киниэхэ көрдөрүллүбүт холобурга олобуран оноһуллубут Скиния этэ.

⁴⁵ Иисус Навины кытта бииргэ сылдьар өбүгэлэрбит Скинияны ылан, Танара урут биһиги өбүгэлэрбиттэн кыйдаабыт норуоттарын сирдэригэр аҕалбыттар. Скиния Давид ыраахтааһылыы кэмигэр диэри баар эбит.

⁴⁶ Танара тапталын ылбыт Давид, Иаков Танаратыгар дьэ туттаары, көрдөспүт да, ⁴⁷ дьэни Соломон туппут. ⁴⁸ Ол гынан баран, Үрдүк Танара киһи туппут дьэтигэр олоҕобот, пророк эппитин курдук: „Халлаан – Мин бүрүстүөлүм, ⁴⁹ сир – атаһың ууран олонор үктэлим. Ханлык бэйэлээх дьэни эһиги Миэхэ тутуоххутуй, эбэтэр Мин

сыннъанар сирбин? – диир Айыы Тойон. – ⁵⁰ Бу баары барытын Мин айбытым буолбат дуо?”

⁵¹ Оо, өһөс санаалаах, бүтэй кун сүрэхтээх, бүөлэммит кулгаахтаах дьон! Эһиги эмиэ, өбүгэлэргит курдук, мэлдьи Сибэтиэй Тыыны утарабыт. ⁵² Пророктартан хайаларын эһиги ажаларгыт сойуоласпатахтарай? Кинилэр бэл Кырдыксыт кэлэрин өтө көрөн эппит дьону өлөрбүттэрэ. Оттон эһиги – Тангара Аанньаллара эһиэхэ тиэрдибит Сокуоннарын ылан баран тутуспатах дьон – Кырдыксыты таннаран биэрэн өлөрбүккүт!»

Стефан өлүүтэ

⁵⁴ Маны истэн, кинилэр уордайбыт уохтарыгар хабырынан ылбыттара. ⁵⁵ Сибэтиэй Тыыны толору ылыммыт Стефан Халлааны анааран, Тангара кэрэмэн килбиэнин уонна Тангара уна өттүгэр турар Иисуһу көрөн, ⁵⁶ эппитэ: «Халлаан арыллыбытын, Киһи Уола Тангара уна өттүгэр турарын көрөбүн».

⁵⁷ Бары үөгүлэхэ түһээт, кулгаахтарын саба туттубуттара уонна кинини, күргүөмүнэн саба түһэн, ⁵⁸ куорат таһыгар таһааран, тааһынан илдьи тамнаабыттара. Туоһулара таһастарын Савл диэн эдэр уол турар сиригэр устан бырахпыттара.

⁵⁹ Стефан, тааһынан бырабаатты турдахтарына: «Айыы Тойон Иисус, дууһабын ыл, – диэн үнэ-көрдөһө турбута, ⁶⁰ онтон сөһүргэстии түһэн күүһүн мунунан, – Айыы Тойон, бу аһыһыларын бырастыгытын!» – диэн сана аллайан баран, тыына быстыбыта.

Савл христианнары сойуолуур

8 Савл Стефаны өлөрбүттэрин сөпсүүр этэ. Бу күнтэн ыла Иерусалимнаабы церковь улууканнаах сойуолааһынна түбэспитэ, онон Апостоллартан ураты атын дьон бары Иудея, Самария дэриэбинэлэринэн тарбаспыттара. ² Стефан унуоһун Тангараба бэриниилээх дьон көтөхпүттэрэ, кинини аһыан ытабыл-соһобул бөбө буолбута.

³ Оттон Савл церквы муннуура: дьиэттэн дьиэбэ киирэ-киирэ, эр дьону, дьахталлары, соһоттоон таһааран, хаайыыга бырабааттыра.

Самарияба Евангелиены иһитиннэри

⁴ Тарбанан барбыт дьон Тангара тылын сир-сир аайы сылдьан иһитиннэрэллэрэ. ⁵ Филипп Самария куоратыгар кэлэн, Христос туһунан кэпсээбитэ. ⁶ Кини этэр тылын иһитиннэрэн, араас дьиктини көрдөрөн, дьон-сэргэ болжомтотун түмэ тарпыта. ⁷ Быртах тыынна буулаппыт үгүс дьонтон тыыннар үөгүлэспитинэн тахсан бараллара, элбэх босхон, доһолон киһи үтүөрбүтэ. ⁸ Бу куоракка улуу үөрүү буолбута.

⁹ Манна уруккуттан Самария норуотун абынан-хомуһунунан сөхтөрөр Симон диэн биир улуутумсуйар киһи баара. ¹⁰ Кини этэрин бары, кыратыттан улаханыгар тийэ, сэргээн истэн: «Тангара сүдү күүһэ диэн дьэ бу кини сылдьар!» – дэһэллэрэ.

¹¹ Өр кэм устата хомуһунунан сөхтөрөн, дьон кинини истэр этилэр. ¹² Онтон Тангара Саарыстыбатын уонна Иисус Христос туһунан Евангелиены иһитиннэрэр Филиби итэбэйэн, бары – эр дьон да, дьахталлар да – сүрэхтэммиттэрэ. ¹³ Симон бэйэтэ эмиэ итэбэйбитэ, сүрэхтэнэн баран, Филиби батыһа сылдьар буолбута, кини сүдү күүстээх дьайыһыларын, дьиктилэрин олус сөбө көрөрө.

¹⁴ Самария олохтоохторугар, Тангараны ылыммыттарын истэн, Иерусалимна баар Апостоллар Петрдаах Иоанны ыппыттара; ¹⁵ кинилэр кэлэн итэбэйэччилэр, Сибэтиэй Тыыны ылыналларын туһугар, үнпүттэрэ. ¹⁶ Тыын бу дьонно өссө түһэ илигэ, кинилэр Айыы Тойон Иисус аатыгар сүрэхтэммит эрэ этилэр. ¹⁷ Петрдаах Иоанн илиилэрин уурбуттарыгар, кинилэр Сибэтиэй Тыыны ылыммыттара.

¹⁸ Апостоллар илиилэрин уурдахтарына, Тангара Тыына бэриллэрин көрөн, Симон харчылаах кэлэн ¹⁹ эппитэ: «Илиибин уурбут киһим Сибэтиэй Тыыны ыларын туһугар, Миэхэ эмиэ, манньк кыахта кулун эрэ».

«²⁰ Тангара бэлэбин харчыга атыылаһарга санаммытын иһин, көмүскүн туппутунан өлүөң, – диэбитэ Петр. – ²¹ Биһиги сулуоспабытыгар эн ханнык да кыттыгаһын, кыттар быраабын да суох: маныаха сөбө суох сүрэхтээххин Тангара көрөн турар. ²² Онон бу аһыыгы билинэн Айыы Тойонтон көрдөс, оччоһо, бабар, ити санаабын бырастыгы гыныаба. ²³ Эн, аһыы үөһүнэн туоланнын, аһыыга бохсуттарбыккын».

²⁴ Онуоха Симон: «Бу эппиктиттэн биирэ да туолбатын туһугар, Айыы Тойонтон мин туспар көрдөһүн», – диэбитэ.

²⁵ Апостоллар кэрэһиттээн, Айыы Тойон тылын иһитиннэрэн баран, Иерусалимнаабыттара, аара элбэх Самария дэриэбинэлэригэр сылдьан, Евангелиены иһитиннэрбиттэрэ.

Филипп уонна Эфиопия үрдүк соллооһо

²⁶ Филиппкэ Айыы Тойон Аанньала эппитэ: «Туран Иерусалимтан Газаба барар собуруу суолга тий». (Билигин бу суолунан сылдьыбаттар.) ²⁷ Филипп туран ол суол диэки баран испитэ. Арай көрдөбүнэ: биир аттакы эфиоп, Эфиопия Кандакиятын [†] (атыннык эттэххэ, сарыыссатын) хааһынатын тутар үрдүк соллооһу үлэһитэ, Тангараба үнэн-сүгүрүйэн баран, ²⁸ Иерусалимтан төннөн иһэрэ. Кини

[†] Кандакия – эфиоптар судаарыстыбаларын салайар ийэ сарыысса титула.

колесницаға олорон, Исаяя пророгу ааба иһэрэ.

²⁹ Тыын Филипкэ: «Колесницаға чугаһаан аргыстаһан бар», – диэбитэ.

³⁰ Филипп ситэн кэлэн, киһи Исаяя кинигэтин сана таһааран аабарын истэн: «Тугу аабаргын өйдүүгүн дуо?» – диэн ыйыппыта.

³¹ «Киһи быһаарыыта суох хантан өйдүөмүй?» – диэбитэ анараангыта, уонна Филиби колесницаға тахсан сэргэстэһэ олороругар ыңырбыта. ³² Кини Суруйуулартан маннык кэрчиги ааба иһэрэ: «Кинини, бараан курдук, өлөрө илдьибиттэрэ; түү кырыһааччы иннигэр бараан оҕото чуумпуран турарыны, Кини ылы-чып турбута. ³³ Кинини атабаастабыттара, кырдыгынан сууттаабатахтара. Олорор олобун сиртэн араарбыттара – оччотугар Кини удьуордарын туһунан ким кэпсиэбэй?»

³⁴ Аttaкы Филиптэн ыйыппыта: «Көрдөһөбүн, быһаар эрэ, пророк бу ким туһунан этэрий: бэйэтин туһунан дуу, атын ким эрэ туһунан дуу?»

³⁵ Онуоха Филип, Суруйуулар бу кэрчиктэриттэн саҕалаан, Иисус туһунан кэпсээбитэ. ³⁶ Ол ыккардыгар, айаннаан, уулаах сиргэ тийиэн кэлбиттэрэ. «Хор, бу уу баар эбит. Мин сүрэхтэнэрбин туох мэхэйдиирий?» – диэбитэ аttaкы.

³⁷ Филип эппитэ: «Ис сүрэххиттэн итэбэйэр буоллаххына, сүрэхтэниэххин сөп».

Киһи хоруйдаабыта: «Иисус Христос Танара Уола диэн итэбэйэбин» †. ³⁸ Уонна колесницаны тохтоторго дьаһайбыта. Филиптээх аttaкы иккиэн ууга кирибиттэрэ; Филип кинини сүрэхтээбитэ.

³⁹ Ууттан тахсыбыттарыгар аttaкыга Сибэтиэй Тыын түһэн кирибитэ ††, оттон Филиби Айыы Тойон Аанньала илдэ барбыта. Аttaкы кинини харабын далыттан сүтэрэн да кэбистэр, салгыы үөрэ-көтө айанныы турбута. ⁴⁰ Филип буоллабына Азокка баар буолан хаалбыта; Кесарияба тийиэр диэри, сылдыбыт куораттарыгар барыларыгар Евангелиены иһитиннэрэ испитэ.

Савл итэбэли ылыныыта

9 Савл, өссө да өһүнэн-сааһынан тыынан, Айыы Тойон үөрэнээччилэрин өлөртүөх буолан суһурбанан, архиерейга кэлбитэ: ² киниттэн көрдөһөн, бу үөрэби тутуһааччылары буллар эрэ – эр киһи буоллун, дьахтар буоллун – барыларын кэлгийэн Иерусалимна аҕаларын көнүллүүр суругу Дамаск синагогаларын аатыгар суруйтаран ылбыта. ³ Дамаска чугаһаан истэбинэ, араа суолга эмискэ халлаантан киниэхэ сырдык сандаара түспүтэ. ⁴ Кини сиргэ охтон түһэн баран: «Савл, Савл, тобо Миигин сойуолаһабын?» – диер сананы истибитэ.

⁵ «Кимгиний Эн, Айыы Тойон?» – диэн ыйыппыта Савл.

† †† Аttaкыга Сибэтиэй Тыын түһэн кирибитэ – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

Онуоха Айыы Тойон эппитэ: «Мин эн сойуолаһар Иисухун буолабын ‡. Үөрбэни утары барарын эйиэхэ ыарахан буолуо».

⁶ Савл титирэстиэр диэри, уолуяа куттанан ыйыппыта: «Айыы Тойон, тугу онор диэн дьаһайабын?»

Онуоха Айыы Тойон: «Туран куоракка тий, тугу гынаргын онно этиэхтэрэ», – диэбитэ.

⁷ Аргыстара сөбөн тылларыттан маппыттара: сана иһиллэрэ эрээри, ким да баара көстүбэт этэ. ⁸ Савл турбута – арай хараба тугу да көрбөт буолан хаалбыт этэ. Онон кинини, илиититтэн сиэтэн, Дамаска илдьибиттэрэ. ⁹ Үс күн устата кини икки харабынан көрбөт буолбута, тугу да аһаабатаба да, испэтэбэ да.

¹⁰ Дамаска Анания диэн Иисус үөрэнээччитэ баара; арай кини көрүү көрдөбүнэ, Айыы Тойон: «Анания!» – диэн ыңырбыта.

«Бу баарбын, Айыы Тойонум!» – дии түспүтэ кини.

¹¹ Онуоха Айыы Тойон эппитэ: «Туран Көнө диэн ааттанар уулуссаба табыс; онно Иуда дьэтигэр тийиэн, Савл диэн Тарс куораттан кэлэ сылдыар киһини ыйыт. Кини билигин үнэ турар; ол үнэ туран, ¹² Анания диэн киһи кэлэн, харабынан көрөр буоларын туһугар, киниэхэ илиитин уурбутун көрдө».

¹³ Анания буоллабына эппитэ: «Айыы Тойон! Ол киһи Иерусалимна Эн сибэтиэйдэргэр төһөлөөх куһаҕаны онорбутун мин үгүс дьонтон истэн турабын; ¹⁴ манна даҕаны кини Эн ааккын ааттааччылары тутарга архиерейдартан көнүл ылан кэлбитэ».

¹⁵ Айыы Тойон эппитэ: «Кини – Мин Бэйэм ааппын араас норуоттарга, ыраахтааҕыларга уонна Израиль норуотугар иһитиннэрэргэ талан ылбыт киһим. Онон баран эт. ¹⁶ Мин аатым туһугар төһө муннанахтаабын Бэйэм киниэхэ көрдөрүөбүм».

¹⁷ Анания баран, ол дьэиэбэ кириэн, Савлга илиитин ууран туран эппитэ: «Быраатым Савл! Эн көрөр буоларын, Сибэтиэй Тыыны толору ылынарын туһугар, эйиэхэ миигин Айыы Тойон – кэлэн истэххинэ, суолгар көстүбүт Иисус – ыытта».

¹⁸ Савл, сонно харабыттан балык хатырыга түһэр курдук гынаатын, эмискэ көрөр буолан хаалбыта; онон туран сүрэхтэнэн баран, ¹⁹ аһаан сэниэ киллэриммитэ.

Савл Дамаска Евангелиены иһитиннэрэр

²⁰ Савл үөрэнээччилэри кытта Дамаска хас да күн буолбута; уталыппакка, синагогалары кэрийэ сылдыан, Иисус туһунан, Кини Танара Уола буолар

‡ Мин эн сойуолаһар Иисухун буолабын – бу кэнниттэн кэлэр «„Үөрбэни утары барарын ыарахан буолуо“. Савл титирэстиэр диэри, уолуяа куттанан ыйыппыта: „Айыы Тойон! Тугу онор диэн дьаһайабын?“ Онуоха Айыы Тойон киниэхэ эппитэ: „Туран...“» диэн кэрчик сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга суох.

диэн иһитиннэрэн барбыта. ²¹ Истибиттэр бука бары дьиибэргииллэрэ: «Иисус аатын ааттааччылары Иерусалимна сойуоласпыт кини буолбатах этэ дуо? Манна даҕаны кинилэри архиерейдарга тутаттаан илдьээри кэлбитэ буолбат дуо?»

²² Савл улам бөбүргөөн, Иисус дьин Христос буоларын дакаастаан, Дамаска олорор иудейдары мундукка ыкпыта.

Савл өлөртөн быыһанар

²³ Онтон ыла балайда кэм ааспыта. ²⁴ Иудейдар, сүбэлэһэн баран, Савлы өлөрөргө санаммыттара. Ол гынан баран тугу соруммуттарын Савл билбитэ: кинини өлөрөөрү, куораттан тахсар ааны күннэри-түүннэри маныйллара. ²⁵ Ол иһин үөрэнээччилэр түүн кинини, тымтайга олордон баран, куорат истиэнэтин тас өттүгэр түһэрбиттэрэ.

Савл Иерусалимна сырыыта

²⁶ Савл Иерусалимна кэлэн үөрэнээччилэргэ холбоһо сатаабыта да, бары киниттэн куттанар этилэр, үөрэнээччи буолбутун ким да итэбэйбэтэбэ. ²⁷ Онон Варнава, кинини Апостолларга илдьэ кэлэн, Савл, Дамаска баран иһэн Айыы Тойону көрбүтүн, Айыы Тойон киниэхэ тугу эппитин, кини, Дамаска сылдьан, Иисус аатын хорсундук иһитиннэрбитин кэпсээбитэ. ²⁸ Онон Савл аны кинилэрдиин бииргэ сылдьар буолбута, уонна туохтан да чабыйбакка, Иерусалим устун сылдьан, Айыы Тойон Иисус аатынан үөрэтэрэ. ²⁹ Грек тыллаах еврейдэр, Савлы, утарыласпытын иһин, өлөрөргө санаммыттара.

³⁰ Ону билэн, бырааттара Савлы Кесарияҕа илдьибиттэрэ, онтон Тарска ыыппыттара.

³¹ Иудея, Галилея уонна Самария устун баар церковтарга † уоскулан кэмэ үүммүтэ. Кинилэр улам үүнэн-бөбүргөөн, Айыы Тойону диригинник ытыктыыр, Киниттэн толлор буоланнар, Сибэтиэй Тыын көмөтүнэн ахсааннара элбии турбута.

Эней уонна Тавифа

³² Петр сир-сири кэрийэн Лиддаҕа олорор сибэтиэйдэргэ †† тийэн кэлбитэ. ³³ Онон босхонноон сыппыта аҕыс сыл буолбут Эней диэн киһини көрсүбүтэ.

³⁴ «Эней! Иисус Христос эйигин үтүөрдэр, туран тэллэххин хомуй», – диэбитэ Петр. Эней сонно туран кэлбитэ. ³⁵ Лидда, Сарон олохтоохтору бука бары, маны көрөн, Айыы Тойонго эргиллибиттэрэ.

³⁶ Иоппияҕа ‡ биир Тавифа (Серна) диэн ааттаах үөрэнээччи дьахтар баара, кини өрүү үтүөнү онгороро, дьаданыларга көмөлөһөрө. ³⁷ Ол күннэргэ Тавифа ыалдьан өлөн хаалбыта. Кинини сууйан баран, үөһээ хоско сытыарбыттара. ³⁸ Лидда

† Церковтарга – сорох былъыргы гректии илиинэн суруйууга «церковка». †† Сибэтиэйдэргэ – Танара дьонугар. ‡ Иоппия – Яффа.

Иоппияттан чугас, онон Петр Лиддаҕа баарын истэн, үөрэнээччилэр суһаллык кэлэ обустун диэн икки киһинэн илдьит ыыппыттара. ³⁹ Петр ол дьону кытта барсыбыта; тийибитигэр кинини үөһээнни хоско таһаарбыттара; онно огдооболор төгүрүйэн туран, ытыы-ытыы, Серна тыыннааҕар тикпит ырбаахыларын, онтон да атын таһаһын көрдөрбүттэрэ.

⁴⁰ Петр барыларын хостон таһааран баран, сөһүргэстээн туран Танараҕа үнпүтэ, онтон бокуонньукка туһаайан: «Тавифа, тур!» – диэбитэ. Дьахтар хараҕа аһыллан, Петры көрөн баран, оронугар олоро түспүтэ. ⁴¹ Петр, киниэхэ илиитин уунан, турарыгар көмөлөспүтэ уонна итэбэйээччилэри, огдообо дьахталлары барыларын ыныран ылан, Тавифаны кинилэр иннилэригэр туруорбута. ⁴² Бу сурах Иоппияны биир гына тарбанан, бэрт үгүс киһи Айыы Тойону итэбэйбитэ. ⁴³ Петр Иоппияҕа Симон имииһиккэ элбэх хоммута.

Петр уонна Корнилий

10 Кесарияҕа биир Корнилий диэн киһи баара. Кини Италия когортатын сотнига этэ.

² Корнилий дьиэтин кэргэттэрин барыларын кытта Танараны итэбэйэрэ, Киниттэн толлоро; дьаданыларга өлгөмнүк көмөлөһөрө, өрүүтүн үнэ сылдьара. ³ Биирдэ тобус чаас саҕана, Корнилий көрдөбүнэ, Танара Аанньала кини дьиэтигэр киирэн: «Корнилий!» – диэн ынгырбыта.

⁴ Кини, Аанньалы көрөн, куттанан: «Тугуй, Айыы Тойон?» – дии түспүтэ.

Аанньал эппитэ: «Танара эн үнпүт үнүүгүн, дьонго көмөбүн өйдөөн кэллэ. ⁵ Онон билигин Иоппияҕа дьону ыытан, Петр диэн ааттанар Симоны ынгыртар. ⁶ Кини билигин муора кытыытыгар дьиэлээх биир Симон диэн имииһиккэ ыалдьыттаан олорор. Эһиги бүтүн дьиэ кэргэнинэн быыһанар тылгытын эйиэхэ кини этиэбэ».

⁷ Кэпсэппит Аанньала барбытын кэннэ, Корнилий икки чабарын уонна Танараны итэбэйэр буйунун ыныран ылбыта; ⁸ итиэннэ кинилэри, барытын быһааран биэрэн баран, Иоппияҕа ыыппыта.

Петр дьиктини көрүүтэ

⁹ Нөнүө күнүгэр, кинилэр айаннаан куоракка чугаһаан истэхтэринэ, алта чаас саҕана †† Петр дьиэ үрдүгэр үнэ тахсыбыта. ¹⁰ Кини эмискэ аччыктаан аһыан баҕаран кэлбитэ. Аһы бэлэмнии сырыттаһарына, иһиттэн көтөбүллэн, ¹¹ Халлаан арыллан турарын көрбүтэ: Халлаантан түөрт мунуга баайыылаах кэтит танас курдук туох эрэ иһит сиргэ түһэн эрэрэ; ¹² иһиккэ сир үрдүгэр баар кыыл-сүөл, эриэн үөн эгэлгэтэ, кынаттаах көтөр арааһа хааламмыт этэ.

¹³ «Петр, туран, мантан өлөрөн сиэ!» – диэн ынгыра саҕа иһиллибитэ.

†† Алта чаас саҕана – күнүс уон икки чаас саҕана.

¹⁴ «Суох, туох да иһин сизэбэппин, Айыы Тойон. Мин хаһан даҕаны быртабы, кирдээҕи сизэбэтэҕим», – диэбитэ Петр.

¹⁵ Били сана киниэхэ иккистээн эппитэ: «Танара ыраастаабытын кирдээх диэмэ».

¹⁶ Бу маннык сана үстэ иһиллибитин кэннэ, иһит төттөрү † Халлаанна тахсыбыта.

¹⁷ Кини, бу туох суолталаах көстүү буолуой диэн толкуйга түһэн олоодобуна, били Корнилий ыппыт дьоно, имийһит Симон дьэтин ыйдаран, олбуорун ааныгар кэлэн, тохтообуттара.

¹⁸ «Петр диэн ааттаах Симон манна баар дуо?» – диэн хаһытаабыттара.

¹⁹ Тугу көрбүтүн өйдүү-төйдүү сатыы олоодобуна, Тыын Петрга: «Көр, ол үс киһи эйигин көрдүү сылдьаллар, – диэбитэ. – ²⁰ Аллара түһэн, кыратык да саараннаабакка, ити дьоннуун барыс – кинилэри эйиэхэ Мин ыппытым».

²¹ Кини, аллара түһэн, Корнилий ыппыт дьонугар: «Көрдүүр киһигит бу баарбын, – диэбитэ. – Туох соруктаах кэллигит?»

²² Анараангылар эппитэрэ: «Биһигини Корнилий сотник ытта. Корнилий Танараттан толлор үтүкэн киһи, иудей норуота кинини сөбүлүүр. Сибэтиэй Аанһал киниэхэ: „Петры дьэиэбэр ыгыран этэр тылын иһит“, – диэн соруйбут үһү».

²³ Петр дьону, дьэиэбэ ыгыран киллэрэн, күндүлээбитэ.

Корнилий дьэитигэр

Нөнүө күнүгэр Петр кинилэри кытта айанна туруммута; сорох Иоппиятааҕы бырааттара эмиэ барсыбыттара. ²⁴ Сарсыныгар Кесарияҕа кэлбиттэрэ. Корнилий, урууларын-аймахтарын, чугас доҕотторун мунһан, күүтэн олороро. ²⁵ Петр дьэиэбэ киирэн истэҕинэ, Корнилий утары кэлэн, сөһүргэсти түһэн, сүгүрүйбүтэ.

²⁶ Петр кинини туруоран: «Тур, доҕор, мин эмиэ киһибин ээ», – диэбитэ.

²⁷ Иккиэн, кэпсэтэ-кэпсэтэ, дьэиэбэ киирбиттэрэ: элбэх киһи мустан олороро. ²⁸ Петр кинилэргэ эппитэ: «Иудей киһитэ атын омук дьонун кытта чугасаһара, кинилэргэ сылдьара бобуларын эһиги билэбит; ол эрээри Танара миэхэ кими да кирдээх, куһаҕан дии санаама диэн эппитэ. ²⁹ Онон ыгырыккытыгар мин биир тылы утары эппэккэ кэлиим. Миигин туох дьыалаҕа ыгыртардыгыт?»

³⁰ Корнилий кэпсээбитэ: «Түөрт хонуктааҕыта, эмиэ баччаҕа диэри постанан баран ††, тобус чааска дьэиэбэр үнэ турдахпына, арай иннибэр сандархай танастаах киһи көстөн кэлэн эттэ: „³¹ Корнилий, мэлиппэн тийдэ, дьаданыларга көмөбүн Танара өйдөөн кэллэ, ³² онон Иоппияҕа киһитэ ытан Симон Петры ыгыртар; кини муора кытылыгар имийһит Симон дьэитигэр ыалдьыттыы олорор;

† Төттөрү – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «эмискэ». †† Постанан баран – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

кини, кэлэн, эйиэхэ барытын этиэбэ ³⁴. ³³ Мин сонно эйигин ыгыртара ыппытым. Дьэ онон кэлбитин олус үчүгэй. Танара †† эйиэхэ тугу соруйбутун сиһилии истээри, билигин бу биһиги Кини иннигэр турабыт».

Петр тыл этиитэ

«³⁴ Танара кими да чорбоптотун дьэ дьин-чахчы биллим, – диэн саҕалаабыта Петр этэр тылын. – ³⁵ Танара хайа да норуокка Киниттэн толлор, кырдьыгы тутуһар дьону сөбүлүүр. ³⁶ Кини, Иисус Христос биэрэр эйэтин туһунан Евангелиены иһитиннэртэрэн, Израиль норуотугар Бэйэтин тылын тиэрдибитэ. Туох баар барытын Айыы Тойоно Иисус буолар. ³⁷ Иоанн сүрэхтэнэргэ ыгырбытын кэнниттэн, Галилеяттан саҕалаан бүтүн Иудея устун туох буолбутун эһиги бэйэбит билэбит: Танара Назарет Иисуһун Сибэтиэй Тыынынан уонна сүдү күүһүнэн бэлиэтээбитэ, Кини, Танараны кытта бииргэ буолан, сир-сир аайы үтүнү онороро, адьарайга бохсуттарбыттары барыларын үтүөрдэрэ. ³⁹ Иисус Иудея дойдутугар уонна Иерусалимга тугу онорбутун туһулар бу биһиги баарбыт. Онтон Кинини кириэскэ ыйаан өлөрбүттэрэ. ⁴⁰ Өлбүтэ үһүс күнүгэр Танара Кинини тилиннэрэн баран, норуокка барытыгар буолбакка, Бэйэтэ эрдэттэн талан ылбыт туһуларыгар эрэ, ол аата өлөн баран тиллибитин кэннэ, Кинилиин бииргэ аһаан-сиэн сылдьыбыт дьонно – биһиэхэ эрэ – көрдөрбүтэ. ⁴² Уонна Кини тыыннаахтары да, өлбүттэри да дьүүллүүргэ анаабыт Судьуйата Иисус буоларын дьонно иһитиннэрэбитигэр, туһулуурбутугар соруйбута. ⁴³ Пророктар бары Кини туһунан туһулууллар: Иисуһу итэбэйэр ханнык баҕарар киһи аһыыта-буруйа Кини аатынан бырастыы буолуоҕа».

Омуктар Сибэтиэй Тыыны ылыналлар

⁴⁴ Петр өссө этэн бүтэ илигинэ, кинини истээччилэргэ барыларыгар Сибэтиэй Тыын киирбитэ. ⁴⁵ Петры кытта кэлсибит итэбэйэр еврейдэр бу дьон, араас атын тылларынан сангаран, Танараны айхаллыылларын истэн, Сибэтиэй Тыын бэлэбэ атын омуктарга эмиэ бэрлибитин көрөн, олус сөхпүттэрэ. Онуоха Петр эппитэ: ⁴⁷ «Сибэтиэй Тыыны эмиэ биһиги курдук ылыммыт дьон уунан сүрэхтэнэллэрин ким туорайдаһан сөбүй?»

⁴⁸ Инньэ диэн баран Иисус Христос аатыгар сүрэхтэнэллэригэр соруйбута. Кинилэр Петран өссө да аһыах хонукка хаала түс диэн көрдөспүттэрэ.

‡ Кини, кэлэн, эйиэхэ барытын этиэбэ – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар †† Танара – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Айыы Тойон».

Петр Иерусалим церковыгар
тыл этэр

11 Танара тылын омукар эмиэ ылыммыттарын Апостоллар уонна Иудея итэбэйэччилэрэ истибиттэрэ. ² Петр Иерусалимга кэлбитигэр итэбэйбит еврейдэр кинини: «Эн баран, быһыллыбатах дьону кытта бииргэ аһабыккын», – диэн хомуруйбуттара.

⁴ Туох буолбутун Петр кинилэргэ саас-сааһынан кэпсээн барбыта: «⁵ Мин Иоппия куоракка, үнэ тураммын, ис-испиттэн өрө көтөҕүллэн кэлбитим. Ол туран көрдөхпүнэ, арай, түөрт муннугуттан тиирэ тардыллыбыт улахан танаска майгынныыр туох эрэ иһит халлаантан түһэн кэлэн аттыбар тохтообута. ⁶ Иһин өнгөйөн көрбүтүм: онно түөрт атахтаах арааһа, адьырҕа кыыллар, эриэн үөннэр, көтөрдөр бааллара. ⁷ Арай онтон саҥа иһиллэн: „Тур, Петр, мантан өлөрөн сиз“, – диэбитэ.

⁸ „Суох, Айыы Тойон, туох да быртах, кирдээх мин айахпар хаһан да киирэ илик“, – диэн хоруйдаабытым. ⁹ „Танара ыраастаабытын кирдээх диэмэ“, – били саҥа халлаантан иккиһин иһиллибитэ. ¹⁰ Бу курдук үс төгүл хатыламмыта, онтон барыта халлаанга төттөрү тахсан барбыта. ¹¹ Арай сонно мин олорор дьийэм † иннигэр Кесарияттан сорукка ыыппыт үс киһилэрэ кэлэн тохтообуттара. ¹² Тыын кинилэрдиин саараннаабакка барсарбар эппитэ. Миигин кытта бу алта бырааттарым барсыбыттара. Баран киһибит дьийэтигэр киирбиппит. ¹³ Хаһаайыммыт дьийэтин иһигэр сибэтиэй Аанньалы көрбүтүн, Аанньал киниэхэ „Иоппияҕа дьонно ыытан, Петр диэн ааттанар Симоны ыныртар, кини эйиэхэ бэйэбин уонна дьийэ кэргэннин бүтүннүүтүн быһыһыр тыллары этиэбэ“ диэн эппитин кэпсээбитэ.

¹⁵ Мин саҥардыы кэпсээн эрдэхпинэ, урут биһиэхэ курдук, Сибэтиэй Тыын кинилэргэ эмиэ түһэн киирбитэ. ¹⁶ Онуоха мин: „Иоанн уунан сүрэхтиирэ, эһиги буоллабына Сибэтиэй Тыынынан сүрэхтэниэххит“, – диэн Айыы Тойон урут биһиэхэ этэрин өйдөөн кэлбитим. ¹⁷ Өскөтүн Танара биһиэхэ, Айыы Тойон Иисус Христуһу итэбэйбиттэргэ, биэрбит бэлэбин кинилэргэ эмиэ бэлэхтиир буоллабына, Танараҕа мэхэйдэһэр ол мин кимминий?»

¹⁸ Кинилэр маны истэн уоскуйан: «Ол аата омукар олоххо тиксэллэрин туһугар, аһыһыны билинэр кыах кинилэргэ эмиэ бэлэхтэммит буоллаҕа», – диэн Танараҕа айхал эппиттэрэ.

Антиохия христианнара

¹⁹ Стефан өлбүтүн кэннэ саҕаламмыт сойуолааһынтан куоппут дьон Финикияҕа, Кипргэ

† Мин олорор дьийэм – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «биһиги олорор дьийэбит».

уонна Антиохияҕа тийибиттэрэ. Кинилэр Танара тылын еврейдэргэ эрэ иһитиннэрэллэрэ. ²⁰ Ол эрэри сорохторо, Кипртэн, Киринеяттан төрүттээхтэрэ, Антиохияҕа кэлэн, Айыы Тойон Иисус туһунан атын омукарга кэпсээбиттэрэ. ²¹ Айыы Тойон күүстээх илиитинэн көмөлөһөн, үтүмэн үгүс киһи, итэбэли ылынан, Айыы Тойонго эргиллибитэ.

²² Бу туһунан сурах Иерусалим церковыгар тийибитигэр кинилэр Варнаваны Антиохияҕа барарга соруудаабыттара. ²³ Варнава онно тийэн, Танара кинилэргэ биэрбит илгэлээх үтүөтүн көрөн, үөрбүтэ уонна барыларын ис сүрэххиттэн Айыы Тойонго итэбэллээх буолун диэн ынырбыта. ²⁴ Кини Сибэтиэй Тыыны уонна итэбэли толору ылыммыт үтүөкэн киһи этэ, онон бэрт элбэх киһи Айыы Тойонго кэлбитэ.

²⁵ Бу кэнниттэн Варнава Савлы көрдүү Тарска аттамыта, кинини, онтон булан ылан, Антиохияҕа илдьэ барбыта. ²⁶ Кинилэр сылы быһа церковка сылдьан, элбэх дьону мунһан үөрэппиттэрэ. Үөрэнээччилэр «христианнар» диэн аан бастаан Антиохияҕа ааттамыттара.

²⁷ Ол саҕана Антиохияҕа Иерусалимтан пророктар кэлбиттэрэ. ²⁸ Олортон биридэстэрэ, Агав диэн ааттаах киһи, туран, Сибэтиэй Тыын күүһүнэн өтө көрөн, аан дойду үрдүнэн улуу сут буолуохтаабын эппитэ (ол сут Клавдий император саҕана кэлбитэ).

²⁹ Онон үөрэнээччилэр кыахтара тийэринэн Иудеятаағы бырааттарыгар көмө ыытарга быһаарыммыттара. ³⁰ Хомуйбут үптэрин Варнавалаах Савлынан пресвитердарга ыыппыттара.

Петр хаайыыттан
дыктитик босхолонуута

12 Ол саҕана Ирод ыраахтаағы күөмчүлээн, церковь сорох дьонун сойуолаһан барбыта.

² Кини Иоанн быраатын Иаковы болотунан кэртэрэн өлөртөрбүтэ. ³ Иудейдар санаалара көннүөрбүтүн көрөн, Петры эмиэ хаайбыта. Бу Көтөхтөрүүтэ суох Килиэп бырааһынньыгынан саҕана этэ. ⁴ Кини Петры, туттаран, хаайыыга уктарбыта уонна Паасха кэнниттэн норуот иннигэр дьүүлгэ таһаараары, түөртүү киһилээх түөрт симиэнэ харабылы туруоран, маныырга дьаһайбыта. ⁵ Петр хааллан олорор кэмигэр церковь, кыһаллан туран, кини туһугар Танараҕа үһүтэ.

⁶ Ирод кинини дьүүлүү таһаарыахтаах күнүн иннинээҕи түүн Петр, икки буойун ыккардыгар икки сыабынан бохсуллан, утуйа сыппыта, харабыллар аанга манаан тураллара. ⁷ Эмискэ Айыы Тойон Аанньала баар буолбута, хаайыы иһигэр сырдык сыдьаайбыта. Аанньал Петры өттүккэ анһан уһугуннаран баран: «Тура орус», – диэбитэ. Петр илиитин бохсубут сыаптар төлө барбыттара.

⁸ «Кургун баан, атаххын кэт», – диэбитэ Аанньал.

Петр кини эппитин толорбута. Онтон Аанньал: «Таннан миигин батыс», – диэбитэ.

⁹ Аанньал тугу гынара дьиннээжин-дьинэ суоҕун билбэккэ эрэ, көннөрү көстүү эрэ быһыылаах диэн саныы-саныы, Петр тахсан батыһан испитэ.

¹⁰ Бастакы икки харабылы ааһан, куоракка тахсар тимир аанна тийэн кэлбиттэригэр аан бэйэтэ аһылла биэрбитэ. Тахсан куорат биир уулуссатын ааһаларын кытта, Аанньал эмискэ суох буолан хаалбыта.

¹¹ Дьэ онно Петр өйдөнөн кэлбитэ: «Билигин чаччы көрдүм: Айыы Тойон Аанньалын ыытан, миигин Ирод илиититтэн уонна иудей норуота эрэммит былаҕайыттан быыһаан ылла».

¹² Тула өттүн көрүнэн баран, кини Марк диэн ааттаах Иоанн ийэтэ Мария дьэитигэр элбэх киһи мустан үнэ олороругар тийбитэ. ¹³ Петр олбуор аанын тонсуйбутугар Рода диэн дьэи үлэһитэ кыыс ким кэлбитин билэ тахсыбыта. ¹⁴ Кыыс Петр куолаһын билэн, үөрүүтүтэн олбуор аанын да аспакка, дьэиэҕэ төттөрү сүүрэн киирэн: «Таһырдыа Петр турар!» – диэбитэ.

¹⁵ Онуоха анараангылар: «Өй-мэй буолбуккун ээ», – дэспиттэрэ. Кыыс эппитин этэ турбута. «Аанньала сылдыар эбит», – диэбиттэрэ онуоха.

¹⁶ Петр тохтообокко тонсуйа турбута. Ааны дьэ аһан, кинини көрөн бары олус соһуйбуттара.

¹⁷ Кини сагарыман диэн илиитинэн бэлиэ биэрэн баран, Айыы Тойон хайдах кинини хаайыттан таһаарбытын кэпсээбитэ итиэннэ: «Бу туһунан Иаковка уонна бырааттарбытыгар иһитиннэрээрин», – диэт, тахсан атын сиргэ барбыта.

¹⁸ Сарсыарда, Петр мэлийэн, буйуннар аймалҕан бөҕө буолбуттара. ¹⁹ Ирод, Петры көрдөөн булбакка, харабыллары, доппуруостаан баран, өлөрөргө уурбута. Бу кэнниттэн кини Иудеяттан Кесарияҕа баран олорбута.

Ирод өлүүтэ

²⁰ Ирод Тирдээх Сидон олохтоохторугар улаханлык уордайбыта. Кинилэр аһы-үөлү ыраахтааҕы уобалаһыттан ылар буолан, бары биир санаанан киниэхэ тийбиттэрэ уонна үрдүкү үлэһитин, Власты, бэйэлэрин диэки тардан, эйэлэһэргэ көрдөспүттэрэ.

²¹ Болдьохтоох күнүгэр Ирод ыраахтааҕылыыр танаһын кэтэн, үрдүк олоҕор олорон баран, олохтоохторго тыл эппитэ. ²² «Бу киһи этиитэ буолбатах, Танара этиитэ!» – диэн норуот сана аллайыа турбута. ²³ Танара албан аатын бэйэтигэр ылыммытын иһин, сонно Айыы Тойон Аанньала ыарыынан суһаран, Ирод чиэрбэҕэ быһа сиэтэн өлбүтэ.

²⁴ Танара тыла улам үүнэн, тарҕанан-тэнийэн испитэ. ²⁵ Варнавалаах Савл сорукартын толорон, Марк диэн ааттаммыт Иоанны илдьэ Иерусалимтан Антиохияҕа төннүбүттэрэ.

Варнавалаах Павелы сорука ыытыы

13 Антиохиятааҕы церковка пророктар уонна үөрэтээччилэр бааллара: Варнава, Нигер диэн хос ааттаах Симон, Киринаяттан төрүттээх Луций, Ирод † ыраахтааҕылыын бииргэ иитиллибит Манаил уонна Савл. ² Кинилэр Айыы Тойонно сулууспалыы, постана сылдыар кэмнэригэр Сибэтиэй Тыын эппитэ: «Мин ыңгырар дьыалабын толороллоругар Варнавалаах Савлы иккиэннэрин туспа арааран ылын». ³ Онон постанан туран үнэн, иккиэннэригэр илиилэрин ууран баран, айанна атаарбыттара.

⁴ Сибэтиэй Тыын сорука ыыппыт дьоно – Варнавалаах Савл, Селевкияҕа барбыттара, онтон Кипргэ устубуттара; ⁵ Саламинна сылдыар, иудейдар синагогаларыгар Танара тылын иһитиннэрбиттэрэ; Иоанн көмөлөһөөччү буолан, кинилэри кытта бииргэ сылдыбыта.

⁶ Арыыны бүтүннүүтүн кэрийэн баран, Пафка тийэн биир сымыйа пророгу, Вариисус диэн хомуһуннаах иудей киһитин, көрсө түспүттэрэ. ⁷ Кини Сергей Павел диэн проконсулу – улахан өйдөөх киһини – кытта сылдыара. Сергей Павел Варнавалаах Савлы ыңыртаран ылан, Танара тылын истиэн баҕарбыта.

⁸ Аптаах Элима (бу аат суолтата «аптаах» диэн) уобалас баһылыгын итэҕэлтэн тэйитээри кинилэргэ туорайдаһа сатаабыта. ⁹ Савл (Павел), Сибэтиэй Тыынынан туолан, кинини утары көрөн туран, эппитэ: «¹⁰ Араас албынынан, хара дьайынан туолбут адьарай уола, кырдык өстөөҕө! Айыы Тойон көнө суолуттан туората сатыыргын хаһан тохтотобун? ¹¹ Көр бу, Айыы Тойон эйиэхэ илиитин көтөҕөр: эн, кэмэ кэлиэр диэри, хараҕа суох буолуон, күн сырдыгыттан матыан».

Сонно Элима им балай харанаҕа саба бүрүйтэрэн, сирдьит көрдөөн эргичинни түспүтэ. ¹² Уобалас баһылыга, маны көрөн, Айыы Тойон үөрэҕин сөбөн, итэҕэли ылыммыта.

Писидия Антиохиятыгар

¹³ Пафтан уунан айаннаан, Павел аргыстарыныын Памфилия Пергиятыгар кэлбиттэрэ. Манна Иоанн, кинилэртэн араһан, Иерусалимна төннүбүтэ.

¹⁴ Кинилэр, Пергияттан салгыы айаннаан, Писидия Антиохиятыгар тийэн, субуота күн синагогаҕа киирэн олорбуттара. ¹⁵ Сокуонтан уонна Пророктартан ааҕан баран, синагога салайааччылары кинилэргэ дьон ыытан: «Бырааттарбыт, норуokka этэрдээх-үөрэтэрдээх буоллаххытына, тылла этин», – диэн илдьиттээбиттэрэ.

¹⁶ Павел, туран илиитинэн бэлиэ биэрэн баран, эппитэ: «Израиль дьоно уонна Танараны

† Ирод – Ирод Антипа.

ытыктааччылар бука бары, истин! ¹⁷ Израиль норуотун Танарата биһиги өбүгэлэрбитин талан ылан баран, өссө Египеккэ олодохторуна, кинилэри өрө тутан, күүстээх илиитинэн ол сиртэн сиэтэн таһаарбыт. ¹⁸ Кини норуоту, Египеттэн таһааран баран, иччитэх сиргэ түөрт уонча сыл устата аһатан-сиэтэн илдэ сылдыбыт, ¹⁹ онтон Ханаан сиригэр олорор сэттэ норуоту имири эһэн баран, сирдэрин Израиль дьонугар үллэрэн биэрбит. ²⁰ Бу кэнниттэн, түөрт сүүс биэс уон сыл кэринэ ааспытын кэннэ, кинилэргэ Самуил пророкка тийэ араас судьуйалары биэртэлээбит. ²¹ Онтон өбүгэлэрбит ыраахтааҕы көрдөөбүттэригэр, Танара кинилэргэ ыраахтааҕыны – Вениамин аҕатын ууһуттан төрүттээх Кис уолун Саулу – биэрбит. Ити курдук түөрт уон сыл ааспыт. ²² Танара кэлин, Саулу туоратан баран, ыраахтааҕынан Давиды анырыгар кини туһунан маннык туоһулаан эппит: „Мин сүрэхим сөбүлүүр киһитин, Иессей уолун Давиды, буллум, онон тугу соруйбуппун барытын кини толоруо“. ²³ Танара эрэннэрбитин толорон, Израиллы Быыһааччыны – Иисуһу – Давид удьуордарыттан таһаарбыта. ²⁴ Кини кэлиин аҕай иннинэ, Иоанн Израиль норуотун бүтүннүүтүн аныыны билинии бэлиэтигэр сүрэхтэнэргэ ынырбыт. ²⁵ Иоанн суолун түмүктүүрүгэр: „Эһиги миигин ким буолуо дии саныгыты? – диэбит. – Мин эһиги кэтэһэргиттэн атыммын. Кини мин кэннибиттэн кэлэн иһэр, мин Кини атаҕын танаһын быатын да сүөрүгэ сөбө суохпун“.

²⁶ Бырааттарым, Авраам удьуордара уонна Танараҕа сүгүрүүр атын да дьон! Бу быыһабыл туһунан илдьит эһиэхэ ытытылынна. ²⁷ Иерусалим олохтоохторо уонна тойотторо Кинини, билбэккэлэр, хас субуота аайы аабыллар Пророктар тылларыгар хайдах этиллибитэй да, сол курдук дьүүлээбиттэрэ. ²⁸ Өлөрөргө төрүөт буолар ханнык да буруйу булбаккалар, Кинини өлөрөрүгэр Пилаттан көрдөспүттэрэ. ²⁹ Суруйууларга этиллибити барытын толорон баран, Кинини кириэстэн устан хоруопка сытыарбыттара. ³⁰ Ол эрэри Танара Кинини өлөр өлүүттэн тилиннэрбитэ. ³¹ Иисус Галилеяттан Иерусалимга Кинини кытта бииргэ кэлсибит дьонно – билигин норуокка Кини туһунан туоһулааччыларга – элбэх күн устата көстүбүтэ.

³² Биһиги эмиэ эһиэхэ үөрүүлээх илдьити иһитиннэрэбит: Танара биһиги өбүгэлэрбитигэр эрэннэрбит тылын толордо, биһиэхэ, кинилэр удьуордарыгар, Иисуһу тилиннэрдэ. ³³ Бу туһунан иккис псаломна „Эн Миэхэ Уолум буолабын, бүгүн Мин Эһиэхэ Аҕа буоллум“ диэн этиллэр. ³⁴ Оттон Кинини өлбүттэртэн тилиннэрэн, Кини этэ-сиинэ имирэн сүппэттин туһунан „Давидка биэриэх буолан эрэннэрбит үтүө суолларбын эһиэхэ экчи биэриэм“ диэн этэр. ³⁵ Ол иһин атын псаломна „Бэйэн

Сибэтиэйгин ииннэ имирдиэн суоҕа“ диэн этии эмиэ баар.

³⁶ Давид бэйэтин кэмигэр Танара соруйбут соругун толорон баран, уһун уутун утуйбута; уңуоҕа өбүгэлэрин аттыгар хараллан, сири кытта сир буолбута. ³⁷ Оттон Иисуһу Танара өлөр өлүүттэн тилиннэрбитэ, онон Кини кэхтиини билбэтэҕэ.

³⁸ Бырааттарыам, эһиги аныыгыт-буруйгут Кини туһугар бырастыы буоларын билиэх тустааххыт. ³⁹ Кинини итэҕэйэр ханнык баҕарар киһи Моисей Сокуона кыайан босхолоботох туох баар аныытыттан-буруйуттан Кини көмөтүнэн босхолононор. ⁴⁰ Пророктар: „Көрүн бу, күлүү-элэк оностооччулар! Бэркиһэбитинэн сүтүн, дьүгэлийин! Кэпсээбиттэрин да иһин итэҕэйбэт суолгутун Мин эһиги үйэбүтигэр оноробун“, – диэн эппиттэрэ. Онон кинилэр эппит тыллара эһиэхэ тийибэтин туһугар, сэрэнэн сылдыын“.

⁴² Иудей синагогатыттан † тахсан истэхтэринэ, омуктар кинилэртэн, аныгыскы субуотаҕа эмиэ кэлэн, бу туһунан кэпсииллэригэр көрдөспүттэрэ. ⁴³ Мустубут дьон тарбаспытын кэннэ, үгүс иудейдар уонна иудей итэҕэлин ылынан Танараҕа сүгүрүүр омук дьоно Павеллаах Варнаваны кэннилэригэр батыһан барбыттара. Апостоллар, кинилэри кытта кэпсэтэн, Танара илгэлээх үтүөтүгэр бас бэринэн олорун диэн, үөрэппиттэрэ-өйдөппүттэрэ.

⁴⁴ Аныгыс субуотатыгар куорат барыта кэриэтэ Танара тылын †† истээри тобуоруспута. ⁴⁵ Норуот мустубутун көрөн, иудейдар ордук санааннар, тыл быраҕан, үөҕэн, Павел этэрин барытын утарсан барбыттара. ⁴⁶ Павеллаах Варнава чаҕыйбатахтара: «Биһиги Танара тылын бастакынан эһиэхэ тиэрдиэхтээх этибит. Ону киэр анньар, бараммат олоххо тиксэргитин бэйэбүтигэр сөбө суох диир буоллаххытына, бу тылы атын омуктарга иһитиннэрэр буолуохпут. ⁴⁷ Айыы Тойон биһиэхэ: „Эн сир уһуктарыгар тийэ быыһабылы аҕаларын туһугар, Мин Эһигин бары омуктарга сыдыаайар сырдык онордум“, – диэн кэс тылын этэн турар».

⁴⁸ Омук дьоно, маны истэн үөрэн-көтөн, Айыы Тойон тылын айхаллаан, бараммат олоххо анаммыт өттүлэрэ бары итэҕэйбиттэрэ.

⁴⁹ Айыы Тойон тыла дойдуну бүтүүнүн устун тэнийэн-тарбанан испитэ. ⁵⁰ Ол эрэри иудейдар, танараһыт баай дьахталлары, куорат бас-көс дьонун кучуйан, Павеллаах Варнаваны, сойуолатан, бэйэлэрин сирдэриттэн үүрдэрэн кэбиспиттэрэ. ⁵¹ Павеллаах Варнава буоллабына, атахтарын быылын тэбээн баран, Иконияҕа барбыттара. ⁵² Оттон үөрэнээччилэр бары, Сибэтиэй Тыынынан туолан, үөрэ-көтө сылдыбыттара.

† Иудей синагогатыттан – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «синагогаттан». †† Танара тылын – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Айыы Тойон тылын».

Иконияжа

14 Иконияжа кэлэн, үгэстэринэн, иудей синагогатыгар киирэн, көй элбэх иудейдар да, омук дьоно да итэбэйэрин курдук, ылыннарылаахтык үөрэппиттэрэ. ² Ол эрэри итэбэйбэт иудейдар омук дьонун өйүн-санаатын сүһүрдэн, кинилэри бырааттыыларга утары туруорбуттара. ³ Ону ол диэбэккэ, Апостоллар, манна өссө да өр хаалан, Айыы Тойон туһунан хорсуннук кэпсээбиттэрэ. Айыы Тойон Бэйэтин илгэлээх үтүөтүн туһунан үөрэтэр тылы туоһулаан, кинилэр илиилэринэн бэлиэлэри, араас дьиктилэри онороро. ⁴ Куорат дьоно икки аныы хайдыбыта: сорохоро иудейдар диэки охтубуттара, атыттара Апостоллар диэки буолбуттара. ⁵ Омуктар иудей тойотторун кытта куомуннаһан Павеллаах Варнаважа саба түһэн, тааһынан тамнаан өлөрөргө санаммыттарынын ⁶ билэн, Апостоллар Ликаония куораттарыгар Листража, Дервияжа баран биэрбиттэрэ уонна ол эргин атын сирдэринэн сылдьан ⁷ Евангелиены иһитиннэрбиттэрэ.

Листража уонна Дервияжа

⁸ Листража биир төрүөбүттэн босхон, хаһан да хаамар диэни билбэтэх киһи баара; ⁹ кини Павел этэр тылын истэ олорбута. Павел киниэхэ харабын хатаан, бу киһи итэбэлэ кинини үтүөрдэр кыахтаабын көрөн, ¹⁰ доргуччу эппитэ: «Айыы Тойон Иисус Христос аатыгар эйиэхэ этэбин: сүһүөххэр тур!» Киһи сонно ойон туран хаампытынан барбыта.

¹¹ Мустубут дьон, Павел тугу гыммытын көрөн, Ликаония тылынан: «Киһи дьүһүнүн-бодотун ылынан, биһиэхэ таһаралар түспүттэр!» – диэн хаһыытаспыттара. ¹² Онон Варнаваны Зевс, оттон Павелы, үксүн кини сангарарын иһин, Гермес диэн ааттаабыттара. ¹³ Зевс храмын үлэһитэ (храма куорат таһыгар баара), куорат ааныгар оҕустардаах, өрүллүбүт веноттардаах кэлэн, норуоту кытта бииргэ сиэртибэ биэрэрдии онгостубута.

¹⁴ Ону истэн, Апостоллар, Павеллаах Варнава, таһастарын хайыта тыыттан баран, дьон ортотугар ойон киирэн: «¹⁵ Доҕоттор! Бу туох ааттаабы быһыыланан эрэбит? – диэн күөмэйдэрин мунунан санаран тохото сатаабыттара. – Биһиги эмиэ эһиги курдук дьоммут ээ! Эһиги сымыа таһаралартан киэр хайыһангыт сири-халлааны, муораны уонна онно баары барытын айбыт Тыыннаах Танаража эргиллэргит туһугар, биһиги эһиэхэ Евангелиены иһитиннэрэбит. ¹⁶ Ааспыт көлүөнэлэргэ Кини хас биирдии норуот бэйэтин суолунан сылдьарын бопсубатажа эрэри, ¹⁷ өрүү үтүөнү онорон, биһиэхэ халлаантан ардабы ыытан, сайынын өлгөм үүнүүнү биэрэн, аһыыр аспытын хааччыан, сүрэхпитин үөрүүнэн толорон, Бэйэтин

туһунан туоһулуура». ¹⁸ Инньэ гынан кинилэргэ сиэртибэ биэрэ сатыыр норуоту бэрт эрэйинэн тохотон дьыэлэригэр ыталаабыттара.

Манна хаалан үөрэтэ сырыттаһтарына, ¹⁹ Антиохияттан уонна Иконияттан иудейдар тийэн кэлбиттэрэ. Ол иудейдар, хорсуннук үөрэтэ сылдьар Апостоллары «кырдыгы тугу да эппэтэр, барыта сымыаны сангараллар» диэн утаран, норуоту кинилэртэн тэйитэр курдук тылларыгар киллэрбиттэрэ. Итиэннэ дьону күөртээн Павелы тааһынан тамнатын баран, өллө диэн, куорат тас өттүгэр соһон кэбиспиттэрэ. ²⁰ Тулатыгар үөрэнээччилэрэ үмүөрүспүттэригэр Павел туран куоракка киирбитэ; онтон нөнүө күнүгэр Варнавалыын Дервияжа барбыта.

Сирия Антиохиятыгар төннүү

²¹ Бу куоракка Евангелиены иһитиннэрэн, бэрт элбэх киһи үөрэнээччи буоларын ситиһэн баран, төттөрү Листранан, Икониянан, Антиохиянан барбыттара; ²² суолларынын былаһын тухары үөрэнээччилэр санааларын бөбөргөтө, итэбэллэрин ыһыктыбаттарыгар такайа, «Танара Саарыстыбатыгар биһиги элбэх эрэи көрсөн кириэхтээхпит» диэн үөрэтэ испиттэрэ; ²³ церковтарга сылдьан пресвитердары анаталаабыттара уонна постанан туран үнэн баран, кинилэри барыларын итэбэйбит Танараларын көрүүтүгэр-истиитигэр туттарбыттара. ²⁴ Онтон Писидияны ааһан, Памфилияжа кэлбиттэрэ, ²⁵ Пергия дьонугар Айыы Тойон тылын † иһитиннэрэн баран, Атталыажа барбыттара. ²⁶ Кинилэр Антиохияжа – бу түмүктээбит үлэлэрин сана саҕалыылларыгар бырааттара кинилэри Танара үтүө кыһамньытыгар туттарбыт сирдэригэр – уунан айаннаабыттара. ²⁷ Онно тийэн церкову түмэн, Танара кинилэргэ тугу онорбутун, хайдах атын омуктарга итэбэл аанын тэлэйэн биэрбитин кэпсээбиттэрэ. ²⁸ Кинилэр үөрэнээччилэри кытта Антиохияжа өссө да өр буолбуттара.

Иерусалимна буолбут Сүбэ Мунньах (Собор)

15 Иудеяттан ханнык эрэ дьон Антиохияжа кэлэн, итэбэйээччилэри: «Моисей сиэрин-туомун толорон быһыллыбатаххытына, эһиги быһыһанар кыаххыт суох буолуо», – диэн үөрэппиттэрэ. ² Павел да, Варнава да ону кытта сөбүлэспэккэлэр, улахан мөккүөр саҕаламмыта. Онон Павеллаах Варнаваны уонна бэйэлэриттэн хас да киһини талан, кинилэри Иерусалимна ыытан Апостолларга уонна пресвитердарга бу дьыаланы быһаартаралларыгар сүбэлэспиттэрэ.

† Айыы Тойон тылын – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «тылы» эбэтэр «Танара тылын».

³ Церковь ыыппыт дьоно Финикиянан, Самариянан ааһан иһэн, атын омуктар итэбэли ылыммыттарын туһунан кэпсээн, бырааттарын барыларын үөрдүбүттэрэ. ⁴ Иерусалимга тийибиттэригэр оннообу церковь да, Апостоллар, пресвитердар да бары үөрэ көрсүбүттэрэ; тийибит дьон кинилэргэ Танара тугу онгорбутун, атын омуктарга итэбэл аанын тэлэччи аспытын кэпсээбиттэрэ.

⁵ Онуоха фарисейдар бөлөхтөрүттэн итэбэйбит дьон туран: «Итэбэйбит омок дьоно быһыллыах тустаахтар; кинилэртэн Моисей Сокуонун тутуһалларын ирдэниллиэхтээх», – диэбиттэрэ.

⁶ Апостоллар уонна пресвитердар бу дьыаланы дьүүллэхэри мустубуттара. ⁷ Уһун быһаарсыы кэнниттэн Петр туран эппитэ: «Бырааттарым! Омок дьоно Евангелиены миигиттэн истэн итэбэли ылыналларын туһугар, Танара хара маннайгыттан миигин эһигиттэн талан ылбытын билэбит. ⁸ Киһи сүрэбин курдат билэр Танара син биир биһиэхэ курдук кинилэргэ эмиэ Сибэтиэй Тыыны бэлэхтээн, кинилэри ылынарын көрдөрбүтэ. ⁹ Сүрэхтэрин итэбэлинэн ыраастаабыт буолан, кинилэри да, биһигини да тух да диэн араарбатаҕа.

¹⁰ Оччотугар эһиги тобо өбүгэлэрбит да, бэйэбит да кыайан көтөхпөтөх бурбалдыбытын үөрэнээччилэргэ кэтэрдэн, Танараны үтэн-анһан көрөбүт? ¹¹ Биһиги эмиэ кинилэр курдук Иисус Христос Айыы Тойон үтүөтүнэн быһанарбытын итэбэйбит».

¹² Онуоха мунньах бүтүннүү ах барбыта. Бары чуумпуран олорон, Варнавалаах Павел кэпсээннэрин – Танара омок дьонугар кинилэринэн көрдөрбүт дыктилэрин, сөбүмэр бэлиэлэрин туһунан – истибиттэрэ.

Иаков тыл этиитэ

¹³ Кэпсээн бүппүттэрин кэннэ тылы Иаков ылбыта: «Бырааттарым! Аны миигин истинг. ¹⁴ Танара Бэйэтин аатыгар омуктартан норуот талан, кинилэргэ үтө кыһамнытын көрдөрбүтүн Симон быһааран биэрдэ. ¹⁵ Пророктар этиилэрэ эмиэ итиннэ сөп түбэхэр; Суруйууларга этиллэр: „¹⁶ Кэлин эргиллэн кэлэммин, Давид сууллубут дьэтин хат туруоруом, урусхал быһыһыттан таһааран, чөлүгэр түһэриэм. ¹⁷ Оччоҕо атыттар, Мин ааппын истибит норуоттар бары Айыы Тойону көрдүүр буолуохтара, – диир Айыы Тойон, маны барытын Онорооччу“. ¹⁸ Бу туһунан былыр-былыргыттан биллэрбит Танара этиитэ итинник.

¹⁹ Онон Танараҕа хайыһан эрэр омок дьонугар туорайдаспат сөп дии саныыбын. ²⁰ Биһиги кинилэргэ сурукта суруйуобун. Моисей Сокуона былыр-былыргыттан хас куорат аайы үөрэттиллэрин, субуота ахсын синагогаларга аабылларын быһыытынан, эһиги эмэгэт танараларга сиэртибэлэнэн киртийбит астан, содур быһыыттан, муомахтанан өлбүт кыыл-сүөл этиттэн,

хаантан туттунун, тугу бэйэбитигэр баҕарбаккытын атыттарга оноруман † диэбин».

Апостоллар суруктара

²² Апостоллар уонна пресвитердар церковы бүтүннүүтүн кытта сүбэлэхэн, бэйэлэрин ортолоруттан хас да киһини талан Павеллаах Варнаваны кытта Антиохияҕа ыытарга быһаарбыттара. Онон бырааттары салайар дьону – Варсава диэн ааттаах Иуданы уонна Силаны – талан, ²³ манньк суругу ыыппыттарга:

«Антиохияҕа, Сирияҕа, Киликияҕа баар омок бырааттарбытыгар Апостоллартан, пресвитердартан уонна бырааттаргытыттан эбэрдэ.

²⁴ Биһиги кэккэбиттэн тахсыбыт сорох дьон биһигиттэн туох да ыйыы-кэрдии ылбакка эрэ, „эһиги быһыллыы сиэрин-туомун толоруохтааххыт, Сокуону тутуһуохтааххыт“ †† диэн симитиннэрэн санаабытын түһэрбиттэрин иһиттибит. Онон бары түмсэн сүбэлэхэммит, ²⁵ биир санаанан хас да киһини талан, таптыыр бырааттарбытын Варнавалаах Павелы кытта эһиэхэ ыытарга быһаардыбыт. ²⁶ Кинилэр Айыы Тойоммут Иисус Христос аатын туһугар олохторун да харыстаабат дьон. ²⁷ Онон Иудалаах Силаны эһиэхэ ыытабыт, кинилэр бу маны быһааран биэриэхтэрэ.

²⁸ Сибэтиэй Тыын да, биһиги да быһаарыыбытынан, уһулуччу суолталаахтан атын тугу да эһиэхэ сүктэрбэт сөп. Онон ²⁹ эмэгэттэргэ сиэртибэлэммит астан, хаантан, муомахтаммыт сүөһү этиттэн туттунун, содурдук быһыыланыман, бэйэбитигэр баҕарбаккытын атыттарга оноруман. Маны тутуһар буоллаххытына, бэрт сөпкө гынабыт. Этэннэ буолун».

³⁰ Онон, ыыппыт дьонноро Антиохияҕа тийэн, дьону мунһан, суругу туттарбыттара. ³¹ Суругу ааҕан баран, анарааннылар сүбэ-ама ылан үөрбүттэрэ. ³² Иудалаах Сила бэйэлэрэ эмиэ пророк дьон быһыытынан, бырааттарынын өйдөтөн, күүстэрин бөбөргөтөн бэрт элбэҕи кэпсээбиттэрэ.

³³ Манна балайда сылда түспүттэрин кэннэ, бырааттара кинилэри ыыппыт дьонноругар төттөрү эйэни кытта атаарбыттара. ³⁴ Ол эрээри Сила манна хааларга быһаарыммыта. Иуда Иерусалимга төннүбүтэ †.

³⁵ Павеллаах Варнава Антиохияҕа олорон, үгүс атын дьону кытта Айыы Тойон тылын үөрэппиттэрэ, бар дьонно иһитиннэрбиттэрэ.

Павеллаах Варнава арахсаллар

³⁶ Балайда кэм ааспытын кэннэ, Павел Варнаваҕа: «Төннөммүт Айыы Тойон тылын иһитиннэрбит куораппыт аайы бырааттарбытыгар таарыйан

† Тугу бэйэбитигэр баҕарбаккытын атыттарга оноруман – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.
†† Эһиги быһыллыы сиэрин-туомун толоруохтааххыт, Сокуону тутуһуохтааххыт – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар. ‡

ааһыахха, хайдах олороллорун көрүөххэ», – диэн тыл киллэрбитэ. ³⁷ Варнава буоллабына Марк диэн ааттаах Иоанны эмиэ илдэ барыан бабарара. ³⁸ Ол эрээри Павел кинилэри Памфилияҕа хаалларан арабан барбыт, үлэлэрин салҕаспатах киһини илдэ барбат санаалааҕа. ³⁹ Онтон сылтаан хомойсуу тахсан тус-туспа барбыттара: Варнава Маркы илдэ Кипргэ устубута, ⁴⁰ оттон Павел Силаны талан ылан, бырааттара кинини Танара † үтүө кыһамныытыгар туттарбыттарыгар, айанна туруммута. ⁴¹ Кинилэр иккиэн Сирия уонна Киликия устун церковтары бөбүргөтө испиттэрэ.

Павеллаах Силаҕа Тимофей холбоһор

16 Онтон Павел Дервиянан Листраҕа тийибитэ; онно биир Тимофей диэн ааттаах үөрэнээччи баара. Кини ийэтэ итэҕэйэр иудей дьахтара, аҕата грек этэ. ² Листраҕа да, Иконияҕа да баар биир итэҕэллээхтэрэ Тимофей туһунан үчүгэйи эрэ этэллэрэ. ³ Павел кинини илдэ барыан бабарбыта, онон, аҕата грек буоларын олохтоох иудейдар билэллэрин иһин, киниэхэ быһыы сиэрин-туомун онорбута. ⁴ Кинилэр куораттары кэрийэ сылдьан, итэҕэйээччилэри Апостоллар уонна пресвитердар Иерусалимна ылыммыт быһаарыныыларын бигэтик тутуһун диэн өйдөтөллөрө. ⁵ Церковтар, итэҕэллэрэ бөбүргөөн, күннэтэ ахсааннара элбээн испитэ.

Павелы Македонияҕа ынырыы

⁶ Кинилэр Фригиянан уонна Галатия дойдутунан ааспыттара; Танара тылын Асияҕа үөрэтэллэрин Сибэтиэй Тыын көнүллээбэтэҕэ. ⁷ Мисия кыраныссатыгар тийэн баран Вифинияҕа аһарга холонон көрбүттэрэ да, Тыын † эмиэ көнүллээбэтэҕэ. ⁸ Онон, Мисияны аһан, Троадаҕа барбыттара.

⁹ Арай Павел түүн көрүү көрдөбүнэ, биир Македония киһитэ: «Македонияҕа кэлэн биһиэхэ көмөлөс!» – диэн ааттаһа турара. ¹⁰ Киниэхэ бу көстөөтүн, биһиги Айыы Тойон Евангелиены иһитиннэрэргэ ынырда диэн түмүккэ кэлэн, сонно Македониялыырга быһаарыммыппыт.

Филиппыга кэлии

¹¹ Онон Троадаттан уунан устан, быһа Самофракия арыыга тийэн баран нөҥүө күнүгэр Неапольга аттаммыппыт, ¹² онтон Филиппыга тийибиппит. Филиппы – Рим холуонньата, Македония уобалаһын киин куората. Бу куоракка биһиги хас да күн буолбуппут. ¹³ Субуота күн куораттан тахсан, өрүс кытылыгар, иудейдар үгэстэринэн бииргэ түмсэн үнэр сирдэригэр ‡,

тийибиппит. Онно олорон мустубут дьахталлары кытта кэпсэппиппит. ¹⁴ Фиатира куораттан сылдьар, күндү кыһыл танаһынан эргинэр Лидия, Танараны ытыктыыр дьахтар, биһиги кэпсэтэрбитин иһиллээн олорбута. Айыы Тойон Лидия сүрэбин арыян биэрэн, кини Павел этэрин бэркэ болбойон истибитэ. ¹⁵ Онтон бэйэтэ да, дьизтин дьоно да бары сүрэхтэммиттэрин кэннэ, биһигиттэн: «Миигин Айыы Тойонно эрэллээх диэн билиммит буоллаххытына, мин дьизэбэр олорун», – диэн көрдөһөн тылын ылыннарбыта.

Павеллаах Сила хаайыллалар

¹⁶ Биирдэ биһиги үнэр сиргэ баран иһэммит, көрбүөччүлүүр тыынна буулаппыт, инникини этэн биэрэн тойотторугар баһаам барыһы киллэрэр чабар кыһы көрсө түспүпүт. ¹⁷ Кини Павелы уонна биһигини батыһа сылдьан: «Бу дьон Үрдүктэн Үрдүк Танара кулуттара! Кинилэр биһиэхэ † быһыһанар суолу иһитиннэрэллэр!» – диэн хаһыытыыра. ¹⁸ Хас да күнү быһа кэлиилии кэппитигэр абаран, Павел кэннин хайыһан туран, тыынна: «Иисус Христос аатынан эйигин киниттэн табыс диэн соруйабын!» – диэбитэ. Сонно куһаҕан тыын тахсан барбыта. ¹⁹ Барыс киллэринэр эрэллэрэ сүппүтүн көрөн, кыыс хаһаайыттара Павеллаах Силаны тутан ылан, куорат болуоссатыгар тойотторго илдьибиттэрэ. ²⁰ Куорат дьаһалтатыгар аҕалан: «Бу дьон иудей эрээрилэр, биһиги куораппытын аймыыллар, – диэн үнсүбүттэрэ. – ²¹ Кинилэр биһиги, Рим дьоно, ылыныа да, толоруо да суохтаах сиэрбитин-туоммутун тарҕаталлар».

²² Норуот эмиэ Павеллаах Силаҕа утары буолбута. Куорат тойотторо кинилэри таңастарын ньылбы тартаран баран тайаһынан таһыйалларыгар дьаһайбыттара. ²³ Иккиэннэрин үлтү сынньан баран, хаайыыга бырахпыттара, харабылга кытаанахтык маньырыгар дьаһал биэрбиттэрэ. ²⁴ Оннук дьаһалы ылан, харабыл кинилэри түгэх түрмэҕэ укпуга, атахтарыгар мас адаҕа кэтэрдитэ.

Павеллаах Сила дьиктитик быһыһаныыра

²⁵ Түүн үөһүн саҕана Павеллаах Сила Танараҕа үнэн айхал ырыаларын ыллаабыттара; атын хаайыылаахтар бары кинилэр ыллыылларын истэн олорбуттара. ²⁶ Эмискэ күүстээх сир хамсааһына буолан, хаайыы төрдүттэн түөрэннээбитэ; сонно ааннар бары тэлэллэ түспүттэрэ, хаайыылаахтар хандалыла төлүтэ барбыттара. ²⁷ Хаайыы харабыла уһуктан, ааннар бары аһаҕастарын көрөн, хаайыылаахтар күрээбиттэр дии санаан болотун хаба тардан ылан, бэйэтигэр тийинээри

† Танара – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Айыы Тойон». †† Тыын – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Иисус Тыына». ‡ Иудейдар үгэстэринэн бииргэ

түмсэр үнэр сирдэригэр – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «биһиги быһа холоон сэрэйбит сирбитигэр». †† Биһиэхэ – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «эһиэхэ».

гыммыта. ²⁸ Ону көрөн Павел: «Куһаҕаны онгостума, биһиги бары баарбыт!» – диэн хаһыыты түспүтэ.

²⁹ Харабыл уот ажалтаран баран, Павеллаах Силаҕа сүүрэн киирбитэ уонна тип-титирэс буола долгуйан, иннилэригэр сөһүргэсти түспүтэ.

³⁰ Онтон кинилэри таһаартаан баран: «Тойотторуом! Быһанар туһугар тугу гынабын?» – диэн ыйыппыта.

³¹ Кинилэр эппиттэрэ: «Айыы Тойон Иисус Христу итэҕэй, оччоҕо бэйэн да, дьин дьоно да бары быһаныаххыт». ³² Уонна киниэхэ, кини дьэтин кэргэттэригэр бука барыларыгар Айыы Тойон тылын иһитиннэрбиттэрэ. ³³ Харабыл сонно түүн кинилэри хаайыттан таһааран баастарын сууйан баран, дьэтин кэргэттэрин кытта бииргэ сүрэхтэммитэ. ³⁴ Кини Павеллаах Силаны дьэтигэр ажалан күндүлээбитэ, бэйэтэ да, дьоно да бары Танараны итэҕэйбиттэриттэн үөрбүттэрэ-көппүттэрэ.

³⁵ Сарсыарда куорат салалтата киниэхэ үлэһиттэрин ытан: «Били дьону босхолоо», – диэн илдьиттээбитэ. ³⁶ Хаайыы харабыла Павелга илдьити тиэрдибитэ: «Тойоттортон дьаһал кэллэ. Эһигини босхолуур үһүбүн. Онон тахсан эйэни кытта барың».

³⁷ Ол эрэри Павел кэлбит дьонно эппитэ: «Биһигини, Рим гражданнын [†], бар дьон көрөн турдагына, туох да суота суох кырбаан хаайыыга бырахпыттара. Итиэннэ билигин кэлэн ким да билбэтинэн киэр утаараары гыналлар дуо? Оннук эрэ буолуо суоҕа! Бэйэлэрэ кэлэн таһаардынар».

³⁸ Үлэһиттэрэ бу тылы тириэрдибиттэригэр, анараангылар Павеллаах Сила Рим гражданнын буолалларын истэн, улаханлык куттаммыттара.

³⁹ Онон бэйэлэринэн кэлэн бырастыы гынарга көрдөһөн баран, хаайыттан таһаарыттар уонна куораттан баралларыгар көрдөспүттэрэ. ⁴⁰ Кинилэр хаайыттан тахсан, Лидия дьэтигэр тийбиттэрэ. Онон бырааттарын көрсөн санааларын көтөҕөн баран, салгыы айаннаабыттара.

Фессалоникаҕа буолбут аймалҕан

17 Амфиполу, Аполлонияны аһан, кинилэр иудей синагогата баар Фессалоника куоратыгар кэлбиттэрэ. ² Павел үгэһинэн синагогаҕа киирэн, үс субуота тухары дьону кытта Суруйуулары ырыппыта. ³ Кини Христос сору-муну көрөн өлөн баран тиллиэхтээгин өйдөтөн-дакаастаан: «Бу – Мин эһиэхэ кэпсиир Иисус Христуум буолар», – диирэ. ⁴ Кинилэртэн сорохторо – Танараны ытыктыыр бэрт элбэх омук дьоно да, үгүс биллэр-көстөр хотуттар да – итэҕэйэн, Павеллаах Силаҕа холбоспуттара.

[†] Рим гражданнын – Рим империятыгар олоҕор дьон сороҕо эрэ Рим гражданнын үрдүк быраабынан туһанара. Кинилэргэ элбэх чэпчэтии, быраап көрүллэрэ, кинилэри кырбыыр, накаастыыр, тириэн өлөрөр бобуллара.

⁵ Ол эрэри итэҕэйбэтэх иудейдар Апостоллары ордук санаан, баһаартан күн-көдьүүнэ суох нэгэй дьону хомуйан, норуоту түмэ тардан, куораты аймаабыттара, Иасон дьэтигэр кэлэн Павеллаах Силаны норуот муннаҕар таһаараары ыкпыттара-түүрбүттэрэ. ⁶ Итиэннэ кинилэри булбакка, Иасону уонна сорох итэҕэйээччилэри тутан, куорат тойотторугар илдьибиттэрэ. «Бу аан дойду үрдүнэн айдааны тардыбыт дьон аны манна тийэн кэлбиттэр! – диэн айдаан бөҕөтүн тардыбыттара. – ⁷ Иасон өссө кинилэри дьэтигэр олордор! Кинилэр бука бары Иисус диэн атын ыраахтааҕы баар дэһэллэр, онон император сокуоннарын утараллар, толорботтор». ⁸ Бу буруйдааһынтан дьон-сэргэ да, куорат тойотторо да бары аймаммыттара. ⁹ Кинилэр Иасону уонна атын итэҕэйээччилэри күһэйэн туран, толук харчы төлөтөн эрэ баран, ыыталаабыттара.

Верияҕа эмиэ ыарахаттары көрсөллөр

¹⁰ Павеллаах Силаны бырааттара, сэрэхэдийэн, сол түүн Верияҕа атаарыттар; Верияҕа тийээт, кинилэр синагогаҕа барыттар. ¹¹ Маннаабылар Фессалоника дьонунааҕар быдан сайаҕас этилэр: Танара тылын ис сүрэхтэриттэн ылынан, бу этиллибит төһө чохчылааҕын билээри, күн аайы Суруйуулары ырыталлара. ¹² Ол түмүгэр үгүстэрэ – ытыктанар грек дьахталлара да, эр дьон да – итэҕэйбиттэрэ.

¹³ Фессалоника иудейдара Павел Танара тылын Верияҕа эмиэ үөрэппитин истэн, аны онно тийэн дьону булкуйан, утары туруоран барыттар.

¹⁴ Онон бырааттара Павелы суһаллык муораҕа атаарыттар. Силалаах Тимофей Верияҕа хаалбыттар. ¹⁵ Павел аргыстара кинини Афиныга диэри атааран баран, Силалаах Тимофейга «төһө кыалларынан түргэнник миэхэ кэллиннэр» диэн Павел илдьитин илдьэ төттөрү айаннаабыттара.

Афиныга

¹⁶ Афиныга тийэн дьонун кэтэһэ сылдьан, куорат эмэгэтинэн туолбутун көрөн, Павел ис-иһиттэн абарбыта. ¹⁷ Кини синагогаҕа иудейдары уонна Танараны ытыктыыр атын да омуктары кытта сэнэргэһэрин таһынан, өссө күн аайы болуоссатынан аһар дьоннуун кэпсэтэрэ. ¹⁸ Биирдэ кинини кытта эпикуреецтар уонна стоиктар мөккүспүттэрэ. Сорохторо: «Бу хой баһын туойааччы манан тугу этиэн баҕарарый?» – дииллэрэ. Атыттар, кини Иисус итиэннэ тилли ^{††} туһунан кэпсиирин иһин: «Араһа, туора танаралар үөрэхтэрин тарҕатар быһыылаах», – диэн сабаҕалыыллара.

^{††} Тилли – гректии «Анастасис». Павелы истибит дьон кини «Анастасия» диэн ааттаах хайа эрэ дьахтар танара туһунан кэпсиир дии санаабыт буолуохтарынын сөп.

¹⁹ Кинини Ареопаг † мунньабар аҗалан: «Бу эн туох сана үөрэбин тарҗатаргын биһиги билиэхпитин сөп дуо? – диэн ыйыппытара. – ²⁰ Туох эрэ бэрт дыктини иһитиннэрэбин ээ. Бу тугун-ханныгын билиэхпитин баҗарабыт». ²¹ Афины олохтоохторо уонна манна олорор омук дьоно туох эмэ саганы-сонуну кэпсэтэн, эбэтэр истэн күнү-дьылы атааралларын туохтан да ордороллоро.

²² Павел Ареопаг ортотугар туран эппитэ: «Афины олохтоохторо! Барытыттан сылыктаан көрдөхпүнэ, эһиги итэбэли туох да олус ытыктыыр дьон эбиккит. ²³ Ити оннооҕор ааһан иһэн, ытык сирдэргитин кэрийэ сылдьан, „Биллибэт Танараҕа“ диэн суруктаах сиэртибэнньиги булан ыллым ээ. Дьэ ол Кини – эһиги кимин да билбэккэ эрэ сүгүрүйэр Танараҕыт – туһунан мин эһиэхэ иһитиннэриэхпин баҗарабын.

²⁴ Бу аан дойдуну бүтүннүүтүн, аан дойдуга баары барытын айбыт Танара сирдээх халлаан Айыы Тойоно буолан, киһи тутан биэрбит дьэиэтигэр олоҕор, ²⁵ дьон Киниэхэ илиитинэн тутан-хабан үлэлирин эрэйбэт, тоҕо диэтэххэ, Кини хаһан да тугунан да тутасыйбат, төттөрүтүн, Бэйэтэ туохха барытыгар олоҕу, тыһынар тыһыны – тугу барытын биэрэр. ²⁶ Танара биир киһиттэн киһи-аймаҕы үөскэтэн сир көхсүн устун олохсуппута, ыйаахтаах кэмнэрин-кэрдиэлэрин, олорор сирдэрин чэрчитин ыйан-быһан биэрбитэ. ²⁷ Ити барыта дьон Танараны көрдүүрүн, хас биирдибититтэн ырааҕа суобун сэрэйэн-билэн, Кинини булан ылалларын туһугар этэ. ²⁸ Кининэн биһиги олоҕорбут, Кининэн хамсыыбыт, Кининэн тыһыннаах сылдьабыт. Эһиги сорох хоһоонньуттаргыт эмиэ: „Биһиги бары Кини уһунабыт“, – диэн этэн тураллар.

²⁹ Онон, биһиги Танара уһа эбит буоллахпытына, Танараны кыһыл дуу, үрүҥ дуу көмүһүнэн эбэтэр таастан киһи бэйэтэ сатабыллаах уус илиитинэн кыһан эбэтэр өйүттэн айан онорбут мөссүөнүгэр холуу саныа суохтаахпыт. ³⁰ Урут харанҕа муна сылдыбыппытын буруйга туруорбат эрэри, Танара билигин киһи барыта аһыытын-харатын билинэн, Киниэхэ эргиллэригэр ыһыар. ³¹ Кини бу аан дойдуну кырдыктаахтык дьүүллүүр күнүн хайыы-үйэ болдьоон, Судьуйатын анаан турар. Дьэ ол иһин, бу туһунан бар дьонно туоһулаан, Танара Кинини өлбүттэртэн тилиннэрбитэ».

³² Өлбүттэр тиллиэлэрин туһунан истэн, сорохтор эбэлээхтик күлсүбүттэрэ, оттон атытара: «Бу туһунан эйигин өссө истэ кэлиэхпитин баҗарабыт», – дэспиттэрэ. ³³ Павел тахсан барбыта. ³⁴ Сорохтор, ол иһигэр Дионисий Ареопагит †† уонна Дамарь диэн ааттаах дьахтар, онтон да атыттар, итэбэйэннэр, киниэхэ холбоспуттара.

† Ареопаг – Афины куоракка баар томтор аата. Бу томтор үрдүгэр мунньахтыыр Үрдүкү Суут эмиэ манньк ааттанара. †† Ареопагит – Ареопаг чилиэнэ.

Павел Коринф куоракка кэлэр

18 Павел Афиныттан Коринф куоракка барбыта; ² онно Клавдий иудейдары Римтэн барарга дьаһайбытын иһин, ойоҕунуун Прискиллалыын соторутааҕыта Италияттан көһөн кэлбит Понт уобалаһыттан төрүттээх Акила диэн иудейы көрсүбүтэ. Кинилэргэ кэлэн, ³ бэйэтин курдук балаакка онорор идэлээхтэрин билэн, хаалан бииргэ үлэлэспитэ. ⁴ Хас субуота аайы кини синагогаҕа үөрэтэрэ, иудейдары уонна атын омукары өйдөтө, тылын ылыннара сатыыра.

⁵ Онтон Македонияттан Силалаах Тимофей кэлбиттэригэр Павел аны атын туохха да аралдьыйбакка эрэ, иудейдарга Иисус дьин Христос буоларын туһунан Тыһын салайыытынан † туоһулаабыта. ⁶ Иудейдар кинини утарсан үөбэн барбыттарыгар, Павел тананын быылын тэбэнэн баран, эппитэ: «Өлөр суолу талар буоллаххытына, чэ, бэйэбит буруйдааххыт, мин ырааспын; аны мантан иннэ атын омукарга барабын».

⁷ Бу кэннэ тахсан синагога таһыгар дьэилээх Тит Иуст диэн Танараны ытыктыыр киһиэхэ тийбитэ. ⁸ Синагога тойоно Крисп бүтүн дьэиэ кэргэттэрин кытта Айыы Тойону итэбэйбиттэрэ; Коринф олохтоохторуттан үгүстэрэ, Павел этиитин истибит дьон, эмиэ итэбэли ылынан сүрэхтэммиттэрэ.

⁹ Биирдэ Айыы Тойон түүн Павелга көстөн: «Куттаныма, салгыы үөрэтэ сырыт, саната суох сылдыыма, – диэбитэ. – ¹⁰ Мин эйигинниин бииргэбин, онон ким да эйиэхэ туох да куһаҕаны оноруо суоҕа – бу куоракка Мин киһим элбэх». ¹¹ Павел онно биир сыл алта ый устата олорон дьону Танара тылыгар үөрэппитэ.

Иудейдар Павелы дьүүлгэ тардаллар

¹² Галлион Ахайя уобалаһын баһылыга буолбутугар, иудейдар куомуннаһан, Павелы тутан ылан, суукка аҗалбытара уонна: ¹³ «Бу киһи Танараҕа Сокуонтан атыннык сүгүрүйэргэ үөрэтэр», – диэн үнсүбүттэрэ.

¹⁴ Павел тыл кыбытыан да иннинэ, Галлион иудейдарга эппитэ: «Иудейдар, истин эрэ! Өскөтүн буруйу оноруу тахсыбыта эбэтэр хара дьайдаах суолга сананыы баара буоллар, мин эһигини истэр төрүөттээх буолуом этэ. ¹⁵ Оттон бэйэбит үөрэххит, ааккыт-суолгут уонна Сокуоннут туһунан мөккүһэр буоллаххытына, ону миигинэ суох быһаарсын. Мин онугу дьүүллүөхпүн баҗарбаппын». ¹⁶ Уонна барыларын сууттан үүрэн таһаарбыта.

¹⁷ Гректэр †† бары синагога тойонун Сосфены тутан ылан, сууттуур сир таһыгар кырбаабытара да, Галлион кымаардаан да көрбөтөҕө.

† Тыһын салайыытынан – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар. †† Гректэр – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох.

Прискилла, Акила
уонна Аполлос

¹⁸ Павел өссө да элбэх күн сылдьан баран, бырааттарын кытта бырастыылаһан Сирияҕа устубута, Прискиллалаах Акила эмиэ барсыбыттара. Павел Кенхрейгэ кэлэн, Танараҕа мэктиэ тылын биэрбитин бэлиэтигэр төбөтүн бириэйдэппитэ. ¹⁹ Ефескэ кэлбиттэригэр, аргыстарын хаалларан баран, синагогаҕа тийээн иудейдары кытта кэпсэппитинэн барбыта. ²⁰ Бу куоракка өссө тохтуу түһэригэр көрдөспүттэрин сөбүлэммэтэҕэ, ²¹ бараары бырастыылаһа туран эппитэ: «Бу кэлэр бырааһынньыгы мин хайаан да Иерусалимга ылыахтаахпын. Танара биэрдэҕинэ, эһиэхэ эргиллэн кэлиэм». Ефестэн Павел хараабылга олорсон айаннаабыта. ²² Кесарияҕа сылдьан баран Иерусалимга тийибитэ уонна церковны эҕэрдэлээт, быһа Антиохияҕа ааспыта. ²³ Онно балайда буолан баран, Павел Галатия дойдутун, Фригияны кэрийээн, үөрэнээччилэри бөбүргөтөн салгыы айаннаабыта.

²⁴ Ефескэ биир Аполлос диэн Александрияттан төрүттээх, устар ууну сомоҕолуур уус тыллаах, Суруйуулары үчүгэйдик билэр еврей киһитэ тийээн кэлбитэ. ²⁵ Кини Иоанн сүрэхтээһинин эрэ билэр эрээри, Айыы Тойон Суолугар үөрэммит буолан, Айыы Тойон туһунан итийээн-кутууан туран, сөпкө үөрэтэрэ. ²⁶ Аполлос синагогаҕа хоодуоттук үөрэтэн барбыта. Үөрэтэрин истэн баран, Акилалаах Прискилла кинини дьиэлэригэр илдьэн, Айыы Тойон Суолун † киниэхэ чуолкайдаан, быһааран биэрбиттэрэ.

²⁷ Аполлос Ахайяҕа барарга быһаарыммытыгар бырааттара сөбүлэһэн, үөрэнээччилэргэ кинини үчүгэйдик көрсүн диэн сурук суруйбуттара. Кини онно тийээн Танара илгэлээх үтүөтүнэн итэҕэли ылыммыт дьонно улаханлык туһалаабыта: ²⁸ Иисус диэн Христос буоларын бар дьон иннигэр Суруйууларынан итэҕэтиилээхтик дакаастаан, иудейдары самнарбыта.

Ефескэ

19 Аполлос Коринфа сырыттабына, Павел хаптал хайалаах дойдуларынан айаннаан, Ефескэ кэлбитэ. Онно хас да үөрэнээччи баарын булан: ² «Эһиги итэҕэйэргитигэр Сибэтиэй Тыыны ылыммыккыт дуо?» – диэн ыйыппыта.

«Сибэтиэй Тыын баарын да истэ иликпит», – диэбиттэрэ үөрэнээччилэр.

³ «Оччоҕо хайдах сүрэхтэммиккитий?»

«Иоанн эппитин курдук, сүрэхтэммиппит».

⁴ «Иоанн аныыны билини бэлиэтигэр сүрэхтиирэ, – диэбитэ Павел. – Кини кэнниттэн

† Айыы Тойон Суолун – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Танара Суолун».

Кэлээччини – Христос Иисусу – итэҕэйэллэригэр ынырара».

⁵ Маны истэн үөрэнээччилэр Айыы Тойон Иисус аатыгар сүрэхтэммиттэрэ. ⁶ Павел кинилэргэ илиитин уурбутугар Сибэтиэй Тыын түһэн, урут билбэт тылларынан сангарар буолбуттара, Танара этэрин дьонно тиэрдэр кыахтаммыттара. ⁷ Бу дьон барыта уон иккиэ этилэр.

Ефес церковны олохтооһун

⁸ Онтон Павел синагогаҕа барбыта. Кини ол синагогаҕа үс ый устата сылдьан, Танара Саарыстыбатын туһунан итэҕэтиилээхтик, хорсундук үөрөппитэ. ⁹ Ол эрээри сорохтор тыйыһыран, кинини истибэккэ, итэҕэйбэттэрин биллэрэн, дьон ортотугар Айыы Тойон Суолун туһунан араас куһаҕаны сангарбыттарыгар Павел кинилэртэн тэйэн, үөрэнээччилэрин туспа арааран ылбыта уонна күн аайы Тиранн оскуолатыгар үөрөппитэ. ¹⁰ Бу курдук икки сыл устата Айыы Тойон Иисус кэс тыла Асия олохтоохторугар: иудейдарга да, омуктарга да – барыларыгар тийибитэ.

Скева сэттэ уола

¹¹ Танара Павелга элбэх дьиктини онорторор буолан, ¹² дьон кини таарыйбыт былааттарын, танастарын ыарыһахтарга курдуу баайаллара, оччоҕо ол бааммыт дьон бары үтүөрэн хааллара, куһаҕан тыыннар кинилэртэн тахсан бараллара.

¹³ Бэл сорох устугас иудейдар, тыыннары үтэйээччилэр, куһаҕан тыыннарга буулаппыт дьонно Айыы Тойон Иисус аатын ааттаан холонон көрөллөрө. Кинилэр: «Эһигини Павел үөрэтэр Иисусун аатынан үтэйэбит», – дириллэрэ. ¹⁴ Иудей архиерейа Скева сэттэ уола эмиэ оннук холонон көрбүттэр. ¹⁵ Ол гынан баран, куһаҕан тыын кинилэргэ хардарыт: «Иисусу мин билэбин, Павелы да билэбин, оттон эһиги кимнээхтэргитий?» ¹⁶ Инньэ диэт, куһаҕан тыынна буулаппыт киһи үрдүлэригэр түспүт уонна күүһүнэн баһыйан утарылаһар кыах биэрбэккэ, үлтү кырбаталаан, дьиэттэн сыгынньах куоттартаабыт. ¹⁷ Ефескэ олорор иудейдар да, омуктар да бары маны истэ дьулайан, Айыы Тойон Иисус аатын сэрэнэн ааттыыр буолбуттара.

¹⁸ Итэҕэйбиттэртэн үгүстэрэ кэлэн, туох куһаҕаны онорбуттары барытын аһаҕастык билинэллэрэ.

¹⁹ Абынан-хомуһунунан дьарыктаммыт үгүс дьон бэйэлэрин кинигэлэрин хомуйан аҕалан, бар дьон көрөн турдабына, уоттаабыттара. Умайбыт кинигэ сыанатын ааҕан көрбүттэрэ – биэс уон тыһыынча үрүн көмүс драхма † буолбута. ²⁰ Айыы Тойон үөрэҕэ итинник кимиэллээхтик үүнэн-тэнийэн, кыаҕыран иһэрэ.

† Драхма – гректэр үрүн көмүс манньыаттара. Биир драхма үлэһит күннээҕи орто хамнаһа этэ.

Ефескэ буолбут өрө туруу

²¹ Павел, манна барытын бүтэрэн-оһорон баран, Македониялаах Ахайянан Иерусалимга барарга быһаарыммыта. «Онно сылдьан баран, Рим куораты эмиэ көрүөхтээхпин», – диирэ. ²² Кини икки көмөлөһөөччүтүн, Тимофейдаах Ераһы Македонияҕа ыытан баран, бэйэтэ өссө аҕыйах кэмнэ Асияҕа хаала түспүтэ.

²³ Ол кэмнэ Айыы Тойон Суолун утарар улахан аймалҕан тахсыбыта. ²⁴ Үрүҥ көмүстэн Артемида храмын † кутан атыылаан, олохтоох уустарга кырата суох барыһы киллэрэр Димитрий диэн ааттаах көмүс ууһа ²⁵ бэйэтин биир идэлээхтэрин мунһан, эппитэ: «Доботтор! Биһиги олохпут уйгута бу идэбиттэн быһаччы тутулуктааҕын бэйэбит билэбит. ²⁶ Эһиги көрө да, истэ да сылдыһаҕыт: бу Павел Ефескэ эрэ буолбатах, бүтүн Асия үрдүнэн үгүс киһи өйүн сүүйдэ, итэҕэтэн бэйэтигэр тарта. Кини үөрэтэринэн, дьон бэйэлэрин илиилэринэн тутан-хабан онорбут танаралара ханнык да танара буолбатах үһүлэр. ²⁷ Ол аата биһиги идэбит аанһа ахтылыбат буоларын ааһан, өссө улуу танара Артемида храма кытта суолтатын олохчу сүтэрэригэр тийэр. Онон Артемида бүтүн Асияҕа, аан дойдуга дьон-сэргэ сүгүрүйэр танарата буолар албан аата өлбөөдүйүөн сөп».

²⁸ Маны истэн, дьон уордайан: «Ефес Артемидата – улуу танара!» – диэн хаһытаабыттара. ²⁹ Сотору куорат бүтүннүүтэ оргуйан турбута. Олохтоохтор Павел аргыстарын – Македония дьонун Гайдаах Аристархы – туппутунан театрга тоҕо анһан тийбиттэрэ. ³⁰ Павел норуокка тахсаары гыммытын үөрэнээччилэрэ бопсубуттара. ³¹ Асия сорох тойотторо, Павел доботторо, театрга кэлбэтин диэн көрдөһөн киниэхэ киһи ыыппытара.

³² Мустубут дьон аамы-саамы буолбуттара, бары түн-танг хаһытаһаллара; үгүстэрэ тоҕо мустан туралларын да билбэт этилэр. ³³ Иудейдар тыл киллэриилэринэн норуоттан Александры ыңыран таһаарбыттара; Александр тыл этээри, болҕомто көрдөөн, илиитин өрө ууммута. ³⁴ Ол эрэри, кини иудей буоларын билэн, бары икки чаас кэринэ: «Ефес Артемидата – улуу танара!» – диэн хаһытаан ньиргитэ турбуттара.

³⁵ Куорат тойоно дьону чуумпурдан баран эппитэ: «Ефес олохтоохторо! Ефес куорат улуу Артемида танараҕа уонна кини халлаантан түспүт ытык мөссүөнүгэр сүгүрүйэрин ким билбэти? ³⁶ Бу туһунан ханнык да мөккүөр суох буоллаҕына, эһиги уоскуйуохтааххыт, толкуйа суох быһыыланыа суохтааххыт. ³⁷ Бу дьонтон хайалара да Артемида храмын халаабатах, эһиги танараҕытын холуннарбатах, ол үрдүнэн кинилэри манна тутан аҕалбыккыт. ³⁸ Димитрий биир идэлээхтэрин кытта кими эмэ үнсэрдээх буоллахтарына, суут да,

салалта да баар: ологорго тийэн үнүстүннэр. ³⁹ Өссө атын туох эмэ быһаарсардаах буоллаххытына, ол барыта туһааннаах мунһах көрүүтүгэр кириэҕэ. ⁴⁰ Оттон бу бүгүҥнү быһыыбыт иһин биһиги өрө турбут аатын ылан буруйга тиксиэхпитин сөп. Туохтан бу үлүгэр айманан мустубуппутун биһиги хайдах да кыайан быһаарыахпыт суоҕа». Маны этэн баран, кини мустубут дьону тарҕаппыта.

Павел Македониянан уонна Ахайянан айана

20 Аймалҕан хаптайбытын кэннэ, Павел үөрэнээччилэри ыңыран сүбэлээн-амалаан баран, быраһаайдаһан, Македонияҕа аттамыта. ² Аара суолга сир-сир аайы сылдьан, үөрэнээччилэри бэрт элбэххэ үөрэтэн баран, Грецияҕа тийбитэ. ³ Онно кини үс ый буолбута. Сирияҕа субу устаары аҕай сылдьан, иудейдар кинини утары куомуннаспыттарын истэн төттөрү Македониянан айанныырга күһэллбитэ.

⁴ Павелы кытта Асияҕа диэри †† Верия куораттан сылдьар Пирр уола Сопатр, Фессалоника олохтоохторо Аристарх, Секунд, Дервияттан кэлбит Гайи, Тимофей уонна Асия дьоно Тихиктээх Трофим барсыбыттара. ⁵ Кинилэр урут тийэн, биһигини Троадаҕа көһүппүттэрэ. ⁶ Оттон биһиги Көтөхтөрүүтэ суох Килиэп бырааһынньыгын кэнниттэн Филиппыттан хараабылынан айаннаан, биэс хонугунан кинилэргэ Троадаҕа тийибиппит. Онно сэттэ күн буолбуппут.

Павел Троадаҕа тиһэх сырыыта

⁷ Нэдиэлэ маннайгы күнүгэр үөрэнээччилэр килиэп тоһутуугар түмсүбүттэрэ. Сарсыныгар барыахтаах буолан, Павел дьону кытта түүн үөһүгэр диэри кэпсэппитэ. ⁸ Үөһэ, биһиги мустубут хоспутугар, элбэх сибэтиинньик умайан турара. ⁹ Евтих диэн биир эдэр киһи түннүк сынаһатыгар олоҕорбута. Павел өр кэпсээбитигэр, кини диринник утуйан хаалан, утуйбутунан үһүс мэндизмэнтэн таһырдыа сууллубута; сүүрэн түспүттэрэ, уол өлө сытара. ¹⁰ Павел аллара түһэн, уолу ыга кууһан баран: «Айманыман, уолгут тыыннаах», – диэбитэ. ¹¹ Уонна үөһэ тахсан килиэп тоһутан ылан сиэн баран, күн тахсыар диэри, өссө да өр кэпсэппитэ, дьэ онтон сарсыарда айанна туруммута. ¹² Уолларын дьэтигэр этэннэ атааран, бары сүргэлэрэ улаханник көтөһүллүбүтэ.

Троадаттан Милиткэ айан

¹³ Биһиги Павелы кэтэһэ барбакка хараабылга олоҕорон, кинини ыла Аска устубуппут; сатыы айаннаары кини бэйэтэ итинник соруйбута. ¹⁴ Аска көрсүбүтүгэр биһиги, кинини хараабылга ылан, Митиленаҕа устан кэлбиппит. ¹⁵ Онтон

†† Асияҕа диэри – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

Митиленаттан аражан, сарсыныгар Хиос утарытыгар кэлэн тохтообуппут, нөнүө күнүгэр Самоска тиксибиппит, ол кэнниттэн Трогиллияҕа сылдьан баран, өссө биир күнүнэн Милиткэ кэлбиппит. ¹⁶ Павел Иерусалимга тиэтэйэр буолан, Асияҕа тардыллымаары, Ефескэ таарыйбакка ааһарга быһаарыммыта. Табылыннабына, Биэс уонус күн бырааһынньыгар кини Иерусалимга буолуон баҕарара.

Ефес пресвитердарын кытта көрсүһүү

¹⁷ Павел Милиттэн дьону ыытан, Ефес пресвитердарын ыңыртарбыта; ¹⁸ тийээн кэлбиттэригэр эппитэ: «Мин, Асияҕа үктэниэхпиттэн ыла, манна хайдах олорбуппун эһиги билэбит. ¹⁹ Иудейдар туорайдахалларыттан араас эрэйи да көрүстэрбин, Айыы Тойон иннигэр үрдүктүк санаммакка, харабым уутун бараан туран, сулууспалаабытым. ²⁰ Эһиэхэ туһалаах буолуо диэбиппин тугу да көтүппэккэ, бар дьон да иннигэр, дьизэлэргитинэн да сылдьан, үөрэтэrim. ²¹ Танара иннигэр аһыны билиниини уонна биһиги Айыы Тойоммутугар Иисус Христоска † итэбэли иудейдарга да, омуктарга да иһитиннэрэrim.

²² Аны билигин миигин туох көрсөрүн билбэтэрбин даҕаны, Сибэтиэй Тыын угуйуутунан бу Иерусалимнаан иһэбин. ²³ Арай Сибэтиэй Тыын миигин хаайыы, эрэй-кыһалҕа күүтэрин туһунан хас куорат аайы туоһулуур. ²⁴ Ол эрээри мин туохтан да торуттан турбаппын, олохпун да биэрэрбин кэрэйбэппин. Биэтэккэ эрэ тийдэрбин, Айыы Тойон Иисустан ылбыт сулууспабын толорон, Танара илгэлээх үтүөтүн туһунан Евангелиены иһитиннэрдэрбин диэн эрэ баҕалаахпын!

²⁵ Танара Саарыстыбатын туһунан үөрэппит дьоммуттан – эһигиттэн – ким даҕаны аны миигин көрбөтүн билэбин. ²⁶ Онон бүгүн кэрэһилиибин: мин суобаһым ыраас, мин эһиэхэ Танара көнүлүн тугу да энчирэппэккэ биллэрдим, онон хайабыт да хааныгар буруйум суох. ²⁸ Эһиги бэйэжитигэр уонна Сибэтиэй Тыын эһиэхэ көрдөрө-маната биэрбит бараанын үөрүгэр болҕомтолоох буолун, Танара Уола Бэйэтин Хаанынан толуйан ылбыт дьонун – Айыы Тойон уонна Танара Церковын †† – туһугар кыһанын. ²⁹ Мин барбытым кэннэ эһиги ортобутугар бараан үөрүн аһыммат торбон бөрөлөр кириэхтэрин билэбин. ³⁰ Эһигиттэн бэйэжиттэн эмиэ, үөрэнээччилэри тардар туһугар, кырдыгы токурутан кэпсиир дьон тахсан кэлиэхтэрэ. ³¹ Онон сэрэхтээх буолун, үс сыл тухары күннэри-түүннэри утумун быспакка сэрэппиппин,

† Иисус Христоска – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Иисуска». †† Айыы Тойон уонна Танара Церковын – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Танара Церковын».

хас биирдиигитин харабым уутун тобон туран үөрэппиппин умнуман.

³² Аны билигин эһигини Танараҕа уонна Кини эһигини бөбүргөтөр, Бэйэтин бары дьонун кытта тэннэ нэһилиэстибэ биэрэр кыахтаах илгэлээх үтүө тылыгар туттарабын. ³³ Мин кимтэн да үрүн да, кыһыл да көмүһүн эрэйбэтэҕим: ³⁴ бэйэм да, аргыстарым да кыһалҕаларын бу харым күүһүнэн толуйан олорбуппун бэйэбит билэбит. ³⁵ Тугу да гыммытым иһин, барытыгар маннык үлэлээн-хамсаан кыамматтарга көмөлөһүөхтээхпитин, Айыы Тойон Иисус „ылардааҕар биэрэр ордук алгыстаах“ диэн Бэйэтинэн эппит тылларын умнуо суохтаахпытын холобур буолан көрдөрбүтүм».

³⁶ Маны этэн баран, Павел сөһүргэстээн барыларын кытта бииргэ Танараҕа үнпүтэ. ³⁷ Бары ытаһа-ытаһа, кинини моонньуттан кууһан туран уурууллара. ³⁸ Ордук Павел аны хаһан даҕаны миигин көрүөххүт суоҕа диэбиттэн хараастыбыттара. Онтон кинини хараабылга диэри атааран биэрбиттэрэ.

Павел Иерусалимга айана

21 Кинилэри кытта быраһаайдаһан баран, биһиги муораҕа тахсан, быһа Коска кэлбиппит. Нөнүө күнүгэр Родоска тийбиппит, онтон Патараҕа барбыппыт; ² Патараттан Финикияҕа бараары турар хараабылы булан, салгыы онно олорсон айаннаабыппыт. ³ Кипр кытылын кыйа баран (арыы ханас өттүбүтүгэр хаалбыта), Сирияҕа устубуппут. Тиргэ хараабылбыт таһаҕаһын сүөкэниэхтээбэ, онон биһиги кытылга тахсан, ⁴ олохтоох үөрэнээччилэри булан кинилэргэ сэттэ күн буолбуппут. Үөрэнээччилэр Тыын этэрин истэн, Павелы Иерусалимга барыма диэн тылларыгар киллэрэ сатаабыттара. ⁵ Айанныыр кэммит кэлэн, биһиги суолга туруммуппут. Бары кэргэтэрин, оҕолорун кытта куорат таһыгар тахсан, биһигини атаарбыттарыгар, кытылга сөһүргэстээн туран, Танараҕа үнпүппүт.

⁶ Быраһаайдаһан баран, биһиги хараабылбытыгар ыттыбыппыт, кинилэр дьизэлэригэр төннүбүттэрэ.

⁷ Биһиги бу Тиртэн саҕалаабыт муоранан айаммытын Птолемаидаҕа тийээн түмүктээбиппит; онно бырааттарбытын көрсөн, ол күн кинилэри кытта бииргэ сылдыбыппыт. ⁸ Нөнүө күнүгэр Павел уонна биһиги, кини аргыстара, суолга туруммуппут. Кесарияҕа кэлэн, Иерусалимга талыллыбыт сэттэ диаконтан биирдэстэрин – Евангелиены иһитиннэрэр Филипп – дьизэтигэр түспүппүт. ⁹ Кини эргэ бара илик түөрт пророк кыргыттардааҕа.

¹⁰ Хас да хоммуппут кэннэ, Иудеяттан биир Агав диэн пророк кэлбитэ. ¹¹ Кини биһиэхэ кириэн, Павел курун ылан илиитин-атаһын кэлгиммитэ уонна эппитэ: «Сибэтиэй Тыын этэр – Иерусалим иудейдара бу куру курданааччыны маннык кэлгийэн баран, омуктар илиилэригэр

биэриэхтэрэ». ¹² Маны истэн, биһиги да, олохтоох христианныр да Павелы Иерусалимна барыма диэн ааттаспыппыт.

¹³ «Бу туох буолан хараххыт уутунан суунан сүрэхпин аймаатыгыт? – диэбитэ Павел. – Айыы Тойон Иисус туһугар мин Иерусалимна хаайыллыахтаабыр буолуох, өлөрбүн да кэрэйбэппин».

¹⁴ Кинини кыайан тылбытыгар киллэрбэккэ: «Айыы Тойон көнгүлэ буоллун!» – диэн баран, дьэ уоскуйбуппут. ¹⁵ Манна хас да хонон баран, хомунан Иерусалимна барбыппыт. ¹⁶ Кесарияттан хас да үөрэнээччи барсыбыта. Кинилэр биһигини түһүөхтээх дьэибитигэр – Кипртэн төрүттээх Мнасонна – тиэрдэн биэрбиттэрэ. Мнасон эрдэтээнни үөрэнээччилэртэн биирдэстэрэ этэ.

Иерусалимна

¹⁷ Иерусалимна кэлбиппитигэр бырааттарбыт үөр-көтө көрсүбүттэрэ. ¹⁸ Нөнгүө күнүгэр биһиги Павелы кытта Иаковка барбыппыт, онно пресвитердар эмиз мустубуттара. ¹⁹ Павел кинилэри эбэрдэлээн баран, Танара атын омукарга кинини сулууспалатан тугу онорторбутун барытын сиһилии кэпсээбитэ.

²⁰ Кини кэпсээнин истэн, Танараба айхал этэн баран: «Бырааппыт, хас тыһыынча иудей итэбэли ылыммытын бэйэн көрөбүн, – диэбиттэрэ. – Кинилэр бары Сокуону кыһанан туран тутуһаллар.

²¹ Оттон эн тускунан иудейдары Моисей Сокуонуттан туоруурга үөрэтэр, уол оҕолоругар аны быһыллыы сиэрин-туомун онорторботторугар, ханнык да биһиги үгэспитин тутуспаттарыгар ыңгырар диэн сурабы истибиттэр. ²² Оччотугар хайыыбыт? Кэлбиккин истэн, дьон хайаан да мустуо †. ²³ Онон биһиги тылбытын ылынаргар сүбэлиибит: манна андабар биэрбит түөрт киһилээхпит, ²⁴ олору ильдэ барангыны ыраастаныы сиэрин-туомун толорон баран, төбөлөрүн бириэйдэнэр харчыларын төлүүрүн буоллар. Оччоҕо ити тарҕатар сурахтара сымыйатын, эн Сокуону тутуһа сылдьаргыны бары көрүөхтэрэ. ²⁵ Оттон итэбэйбит омукар дьонун туһунан этэр буоллахха, кинилэргэ атын тугу да боппокко ††, арай эмэгэттэргэ сиэртибэлэммит астан, хаантан уонна муомахтанан өлбүт сүөһү этиттэн туттунун, содурдук быһыыланыман диэн суруйдубут».

²⁶ Нөнгүө күнүгэр Павел ол дьону ылан, кинилэрдиин бииргэ ыраастаныы сиэрин-туомун толорон баран, Танара Дьэитигэр киирэн, аныыттан ыраастанар кэмнэрэ хаһан бүтэрин, итиэннэ хас биирдиилэрин иһин сиэртибэ бэриллэрин биллэрбитэ.

† Кэлбиккин истэн, дьон хайаан да мустуо – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Кэлбиккин дьон хайаан да билиэ».

†† Атын тугу да боппокко – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

Павелы тутуу

²⁷ Бу сэттэ күн бүтэн эрдэбинэ, Асиятаабы иудейдар кини Танара Дьэитигэр сылдьарын көрөн, бүтүн норуоту аймаан кинини тутан ылбыттара.

²⁸ «Израиль дьоно, көмөлөһүн! – диэн үөгү-хаһыы бөбүтүн түһэрбиттэрэ. – Бу киһи сир-сири кэрийэ сылдьан биһиги норуоппутун, Сокуоммутун уонна сибэтиэй сирбитин утарарга үөрэтэр. Аны Танара Дьэитигэр туора омукарты киллэрэн, сибэтиэй сирин киртиппит!» ²⁹ Бу иннинэ аҕай Павел куоракка Трофим диэн Ефес киһитин кытта сылдьарын көрөннөр, Танара Дьэитигэр кинини бука аҕала сылдьыбыт буолуохтаах диэн бүтэйдии сэрэйн көрөн итинник эппиттэрэ.

³⁰ Куорат барыта аймаммыта, дьон бөбө үмүөрүспүтэ. Павелы тутан ылан, Танара Дьэититтэн соһон таһаарбыттара, ааны кэнниттэн саба охсон кэбиспиттэрэ. ³¹ Өлөрөөрү гынан эрдэхтэринэ, бүтүн Иерусалим үрдүнэн айдаан буолбут сураба Рим тыһыынча киһилээх сэриитин тойонугар тийбитэ. ³² Кини буйуннарын уонна сотниктарыны ылан аймалбан тахсыбыт сиригэр сүүрбүтэ. Сэрии тойонун уонна буйуннары көрөн, дьон Павелы кырбыылларын тохтоппуттара.

³³ Сэрии тойоно тийээн кэлэн, Павелы икки сыабынан бохсуттаран баран, аатын-суолун, тугу онорбутун туоһуласпыта. ³⁴ Мустубут дьонтон сорохторо бири, атыттара атыны хаһыытаспыттара. Айдаана бэрдиттэн тойон тугу да кыайан истибэккэ, Павелы кириэппэскэ † ильдэргэ дьаһайбыта. ³⁵ Буйуннар кинини кирилиэскэ тиэрдэн баран, дьон ыга анһан тулар буолан, салгыы көтөбөн барарга күһэллбиттэрэ. ³⁶ Кэннилэриттэн халбаһалыы анһан иһээччилэр: «Өллүн!» – диэн хаһыытаһаллара.

³⁷ Кириэппэскэ киирэн иһэн, Павел тойонго эргиллэн: «Эйиэхэ аҕыйах тылы этиэхпин сөп дуо?» – диэн ыйыппыта.

«Хайа эн гректии сангарар эбиккин дуу? – анараангыта соһуа түспүтэ. – ³⁸ Үнүр өрө турууну күөртээн кураайымаба түөрт тыһыынча бандьыыты ильдэ барбыт Египет киһитэ эн дуо?»

³⁹ Павел эппитэ: «Мин еврейбин, Киликия биллэр куоратыттан Тарстан төрүттээхпин. Бука диэн норуокка тыл этэрбин көнүллээ эрэ, көрдөһөбүн».

⁴⁰ Сэрии тойоно көнүллээбитигэр Павел кирилиэскэ туран илиитин уунан, норуокка бэлиэ биэрбитэ. Уу чуумпу буолбутугар кини еврейдии тыл эппитэ:

‡ Кириэппэс – Танара Дьэитин хотугулуу-арбаа өтүгэр турар Антоний кириэппэһэ. Кириэппэскэ Рим буйуннарын хаһармата уонна хаһыы бааллара.

Павел Иерусалим иудейдарыгар
тыл этиитэ

22 «Бырааттарым уонна аҕа дьонум! Билигин эһиги иннигитигэр көмүскэнэр тылбын истин».

² Павел еврейди санарбытын истэн, өссө ордук чуумпурбуттара.

«³ Мин Киликия Тарс куоратыгар төрөөбүт еврейбин, – диэбитэ Павел. – Бу куоракка олорон, өбүгэлэрбит Сокуоннарыгар Гамалиил салайытынан кичэйэн туран үөрэммитим. Син биир бу бүгүнгү эһиги курдук мин эмиэ Танара иннигэр толоруохтаах эбээһинэспин ис сүрэхпиттэн дьулуһан туран толорорум. ⁴ Бу үөрэҕи тутуһааччылары харса-хабыра суох, бэл, өлүөхтэригэр диэри, сойуолаһарым, дьахталлары, эр дьону кэлгийэн хаайыыга быраҕаттырым. ⁵ Ол туһунан архиерей да, аҕа баһылыктар да бигэргэтиэхтэрин сөп. Биирдэ кинилэртэн Дамаска олорор иудей бырааттарым ааттарыгар сурук суруйтаран ыламмын, Дамаска аттаммыйым. Мин оннооҕу христианнары тутан аҕалан, Иерусалимга накаастатар соруктаабым.

⁶ Аара суолга, Дамаска чугаһаан истэхпинэ, күн ортотун сағана тулабар эмискэ халлаантан чабылхай сырдык сандаарбыта. ⁷ Мин сиргэ охтон түспүтүм. Онтон: „Савл, Савл, эн тоҕо Миигин сойуолаһабын?“ – диір сананы истибитим.

⁸ Мин хардары: „Кимгиний Эн, Айыы Тойон?“ – диэн ыйыппытым.

Кини миэхэ: „Эн сойуолаһар Иисус Назорейын буолабын“, – диэбитэ. ⁹ Аргыстарым сырдыгы көрөн уолуйа куттаммыттара †, ол эрээри миигин кытта Кэпсэтээччи санатын истибэтэхтэрэ.

¹⁰ „Айыы Тойон, тугу гынабын?“ – диэн ыйыппытым мин.

Айыы Тойон миэхэ эппитэ: „Туран Дамаска бар, тугу гынахтааххын барытын онно этиэхтэрэ“.

¹¹ Чабылхай сырдыктан харабым саатан, олох тугу да көрбөт буолан хаалбытым, онон аргыстарым илиибиттэн сиэтэн куоракка тиэрдибиттэрэ.

¹² Онтон Дамаска олорор биір Анания диэн, Сокуону энкилэ суох тутуһар, иудейдар бары үтө тылынан ахтар киһилэрэ ¹³ миэхэ кэлэн: „Быраатым Савл! Хараххын көр“, – диэбитэ. Мин сонно кинини дьэнкэтик көрөн кэлбитим.

¹⁴ Кини миэхэ эппитэ: „Өбүгэлэрбит Тангаралара эйигин, Кини көнгүлүн билэрин итиэннэ Кырдьыксыты көрөн Кини этэрин истэрин туһугар, талан ылла. ¹⁵ Онон эн тугу көрбүккэр-истибикиккэр бар дьон иннигэр Кини туоһута буолуон. ¹⁶ Тоҕо уталытыаххыны? Туран сүрэхтэн, Айыы Тойон Иисус аатын ааттаан, аньыыгын-харабын суун“.

¹⁷ Иерусалимга төннөн кэлэн баран, Тангара Дьэтигэр үнэ туран, мин ис-испиттэн өрө

† Сырдыгы көрөн уолуйа куттаммыттара – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «сырдыгы көрбүттэрэ».

көтөбүллэн кэлбитим. ¹⁸ Онно миэхэ Кини көстөн кэлэн эппитэ: „Кытаат тиэтэй, Иерусалимтан бара орус: манна Мин туспунан туоһулуургун ылыныахтара суоҕа“».

¹⁹ Мин эппитим: «Айыы Тойон! Мин Эйигин итэҕэйээччилэри хаайталаабыппын, синагогаларга кырбаабыппын кинилэр билэллэр; ²⁰ Эн туоһун Стефан хаана тохторугар мин эмиэ баарым, кинини өлөрөллөрүн сөпсөһөммүн, тааһынан тамнааччылар танастарын манаан турбутум».

²¹ Онуоха Кини эппитэ: «Мин эйигин ыраах олорор омуртарга ытыам – онно барыан».

Павел – Рим гражданина

²² Баччаанга диэри болҕойон туран баран, бу тыллары истэн, эмиэ хаһыы бөбөнү түһэрбиттэрэ: «Маннык киһини сир сирэйттэн имири сотун, тыыннаах хаалара сатамат!» ²³ Итинник хаһыытаһа, танастарын уста-уста өрө быраҕаттыы, буору ыһа турдактарына, ²⁴ сэрии тойоно Павелы кириэппэскэ илдьэллэригэр уонна таһыйан туран, кинини утары туохтан итинник хаһыытаспыттарын билэллэригэр дьаһайбыта. ²⁵ Остуолбаҕа курунан кэлгийэн эрдэхтэринэ, Павел аттыгар турар сотникка: «Рим гражданинын таһыйар эһиэхэ көнгүллэнэр этэ дуо, өссө буолаары буолан туох да силиэстийэтэ суох?» – диэбитэ.

²⁶ Маны истэн, сотник сэрии тойонугар тийэн: «Бу тугу гынан эрэбин? Ити киһи Рим гражданина эбит», – диэбитэ.

²⁷ Тойон тийэн кэлэн: «Миэхэ эт, эн чахчы Рим гражданинабын дуо?» – диэн ыйыппыта.

«Чохчы», – диэбитэ Павел.

²⁸ «Мин улахан харчыны кутан туран, маннык бырааптаммытым», – диэбитэ тойон.

«Оттон мин төрүөхпүттэн маннык бырааптаахпын», – Павел хоруйдаабыта.

²⁹ Кинини доппуруостаары сорунан турбут дьон сонно тэйэн биэрбиттэрэ. Рим гражданинын кэлгийбиттэрин билэн, сэрии тойоно улаханник куттаммыта.

Павел синедрион иннигэр

³⁰ Нөнгүө күнүгэр кини, иудейдар туохха буруйдууларын чопчу билээри, Павел хандалытын уһултаран баран, архиерейы уонна синедриону бүтүннүүтүн мунньубута. Павелы синедрионга аҕалан иннилэригэр туруорбута.

23 Синедрион чилиэннэрин кэриччи көрөн баран, Павел эппитэ: «Бырааттарым! Мин олобум тухары, күн бүгүнгүгэр диэри, Тангара иннигэр ыраас суобастаах олорон кэллим».

² Анания архиерей, маны истэн, Павел иннигэр турар дьонно: «Ылын, уоһун ибили охсон биэрин!» – диэн бирикээстээбитэ.

³ «Тангара бэйэбин охсуоҕа, испиэскэлээх истиэнэ! – диэбитэ Павел. – Манна Сокуон харабынан

дүүллээри олорор ааттаахын уонна өссө Сокуону кэһэн, миигин охсорго бирикээстиигин!»

⁴ Аттыгар турааччылар: «Тангара архиерейын үөбүэбин дуо?» – диэбиттэрэ.

⁵ «Бырааттарым, кини архиерейын билбэтэбим, – диэбитэ Павел. – Кырдык, „норуотун баһылыктарын үөбүмэ“ диэн этиллэн турар».

⁶ Манна мустан олорооччулартан сорохторо фарисейдар, сорохторо саддукейдар буолалларын Павел билэрэ, онон кини дорҕоонноох куолаһынан эппитэ: «Бырааттарым! Мин фарисейбын, дьонум эмиз фарисейдар. Өлбүттэр тиллиэхтээхтэрин итэбэйэрим иһин, миигин бу дүүллүү тураллар».

⁷ Маны эппитигэр фарисейдар саддукейдары кытта мөккүһэн турбуттара, мунньах икки аныы хайдыбыта. (⁸ Саддукейдар өлбүттэр тиллиэхтэрэ суоҕа, Аанньаллар да, тыыннар да суохтар дириллэр, оттон фарисейдар ону барытын билинэллэр.)

⁹ Хаһыы-үөгү бөбү буолбута; фарисейдар өттүлэриттэн сокуонньуттар туран: «Бу киһи туох да куһаҕаны онорбутун көрбөтүбүт. Баҕар, кинини кытта чаччы Аанньал дуу, тыын дуу кэпсэппит буоллун? Тангараҕа утарылаһымыабын», – диэн мөккүспүттэрэ. ¹⁰ Мөккүөр өссө күөртэммитигэр сэрии тойоно аны Павелы тырыта тыытан кэбиһиэхтэрэ диэн сэрэхэдийэн, буйуннарыгар «аллара түһэн, кинини дьон быыһыттан таһааран кириэппэскэ илдьин» диэн бирикээс биэрбитэ.

¹¹ Түүн Павелга Айыы Тойон көстөн: «Эрдий, Павел! – диэбитэ. – Мин туспунан, Иерусалимга туоһулаабытын курдук, аны Римнэ туоһулуох тустааххын».

Павелы утары куомуннаһы

¹² Сарсыарда иудейдартан сорохторо киксэн баран, Павелы өлөрүөхтэрин иннинэ ас да аһыа, утах да иһиэ суох буолан андаҕайбыттара.

¹³ Барыта түөрт уонтан тахса киһи куомуннаспыта.

¹⁴ Кинилэр архиерейдарга уонна аҕа баһылыктарга кэлэн эппиттэрэ: «Биһиги Павелы өлөрүөхпүт иннинэ, аһыа да, уу да иһиэ суох буолан андаҕайдыбыт. ¹⁵ Онон эһиги уонна синедрион чилиэннэрэ сэрии тойонугар илдьиттээн: Павелы эһиэхэ таһаардын. Иудейдар кини дьыалатын ингэн-тонгон көрөргө быһаарбыттар үһү диэн. Биһиги кинини ара суолга өлөрүөхпүт».

¹⁶ Бу куомуннаһы туһунан Павел балтын уола истэн, кириэппэскэ тийэн кинини сэрэппитэ.

¹⁷ Павел биир сотнигы ыңыран: «Бу уолу сэрии тойонугар илт. Кини туох эрэ этэрдээх», – диэбитэ.

¹⁸ Анараангы киһи уолу тойонго илдьэн биэрбитэ: «Хаайылаах Павел миигин ыңыран ылан, бу уолу эйиэхэ аҕаларбар көрдөстө. Эйиэхэ этэрдээх үһү».

¹⁹ Тойон уолу тэйиччи сиэтэн илдьэн: «Тугу этэрдээххиний?» – диэн ыйыппыта.

²⁰ Эдэр киһи эппитэ: «Иудейдар Павел дьыалатын ингэн-тонгон чуолкайдыхапыт диэн сылтабыран,

кинини сарсын синедрион иннигэр таһаараргар эйигиттэн көрдөһөрдүү кигистилэр. ²¹ Эн кинилэри төрүт истимэ: түөрт уонтан тахса киһи кинини тоһуурга кэтэһэн сыталлар. Ол дьон Павелы өлөрүөхтэрин иннинэ, аһыа да, иһиэ да суох буолан андаҕайбыттар. Билигин бэлэм олоролор, эн эрэ дьаһалгын күүтэллэр».

²² Сэрии тойоно: «Бу миэхэ кэпсээбиккин кимиэхэ да этимэ», – диэн баран, уолу ыытан кэбиспитэ.

Павелы Кесарияҕа илдьэллэр

²³ Онтон икки сотнигы ыңыран, дьаһал биэрбитэ: «Икки сүүс сатыы буйуну, сэттэ уон аттаах киһини итиэннэ икки сүүс үгүлээх дьону бэлэм гынын. Кинилэр бу түүн үс чааска [†] Кесарияҕа барыахтара. ²⁴ Оселларда бэлэмнээн, Павелы олордон Феликс баһылыкка тириэрдииххит».

²⁵ Кини манньк ис хоһоонноох сурук суруйбута: «²⁶ Үрдүк солороох Феликс баһылыкка Клавдий Лисийтэн эбэрдэ».

²⁷ Бу киһини иудейдар тутан өлөрөөрү турдахтарына, мин буйуннарбын кытта кэлэн, Рим гражданина буоларын билэн, быыһаан ылбытым.

²⁸ Кинини туохха буруйдуулларын билээри, бэйэлэрин синедрионнарыгар илдьибитим да, ²⁹ буруйдааһыннара барыта Сокуоннарын мөккүөрдээх өрүттэригэр сыһыаннааҕа, онон өлөрөргө ууруллар эбэтэр хаайыыга угуллар буруйу көрбөтөбүм. ³⁰ Бу киһини утары куомуннаспыттарын туһунан миэхэ тириэрдиттэригэр, кинини тута эйиэхэ ыыттым уонна буруйдааччыларга кинини туохха буруйдуулларын эмиз эн иннигэр этэллэригэр дьаһайдым. Этэннэ буол ^{††}».

³¹ Онон буйуннар кини бирикээһин толорон, Павелы түүн Антипатридаҕа илдьэ барбыттара. ³² Нөнгүө күнүгэр аттаах дьон Павелы илдьэ Кесарияҕа айаннаабыттара, атыттара кириэппэскэ төннүбүттэрэ. ³³ Кесарияҕа барбыт дьон суругу баһылыкка тириэрдээт, Павелы киниэхэ туттарбыттара. ³⁴ Феликс суругу ааҕан баран, Павелтан ханнык уобаластан сылдьабын диэн ыйыппыта. Киликияттан сылдьарын билэн баран: ³⁵ «Буруйдааччыларын кэллэхтэринэ, дьыалабын истиэм», – диэбитэ. Итиэннэ кинини Ирод дыбарыаһыгар манабылга туталларыгар дьаһал биэрбитэ.

Феликс дьыаланы көрөр

24 Биэс хонон баран Анания архиерей хас да аҕа баһылыгы уонна Тертулл диэн адвокаты кытта кэлбитэ. Кинилэр баһылыкка Павелы үгүсэллэрэ. ² Павелы ыңыран киллэрбиттэригэр Тертулл буруйдуур тылын манньк саҕалаабыта: «

[†] Үс чааска – кизһэ тобус чааска. ^{††} Этэннэ буол – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

³ Үрдүк сололоох Феликс! Биһиги эн өнгөбүнэн, эн муударайдык салайангын, бу эйэлээх олоххо олоробут. Эн биһиги норуоппугар элбэх санга үтө уларытыылары киллэрбиккин хаһан бабарар, ханна бабарар биһиги дирин махталынан ылынабыт. ⁴ Ол эрэри эйигин сылатыахпын бабарбаппын, онон кылгастык кэпсиирбитин үгэскинэн тулуурдаахтык истэргэр көрдөһөбүн.

⁵ Биһиги көрдөхпүтүнэ, бу киһи дьонго-сэргэбэ чумаатааһар кутталламмыт; кини аан дойду үрдүнэн иудейдар өрө туруулары күүдүтээччи, Назорей сымыа үөрэбин тутуһааччы буолар. ⁶ Бу киһи бэл Танара Дьэитин киртитэргэ сананан турар! Биһиги кинини тутан ылан, Сокуоммут харабынан дьүүлүөхпүтүн бабарбыппыт да, ⁷ сэрии тойоно Лисий кэлэн, хара күүһүнэн былдыаан ылан, эйиэхэ ыппыта. ⁸ Биһигини, буруйдааччылары эмиэ, эйиэхэ барарбытыгар дьаһайбыта. Бу киһини доппуруостааххына, биһиги буруйдааһыммыт барыта кырдыктаабын бэйэн да өйдөөн.

⁹ Иудейдар барыта чаччыны этэр диэн буруйдааччыны өйөөбүттэрэ.

Павел көмүскэнэн тыл этиитэ

¹⁰ Тыл этэрин көңүллээн, баһылык бэлиэ биэрбитигэр Павел этиитин манньк саҕалаабыта: «Эн бу норуоту үгүс сыл устата дьүүлээн кэлбиккин билэбин, онон көмүскэнэр тылбын холкутук этиэм.

¹¹ Мин Иерусалимна Танараба сүгүрүйэ кэлбитим баара-суоҕа уон икки эрэ хоммутун эн бэрт дэбигистик билиэххин сөп. ¹² Ол тухары ким да мин кимниин эмэ Танара Дьэитигэр мөккүһэрбин, синагоҕаба, эбэтэр куоракка атын сиргэ сылдьан норуоту аймыырбын көрбөтөбө. ¹³ Онон бу сибилегин миигин буруйдуу турар суоллара кырдыктаабын дакаастыыр кыахтара суох. ¹⁴ Ол эрэри өбүгэлэрбит Танараларыгар мин бу дьон „сымыа үөрэх“ диэн ааттыыр үөрэхтэрин тутуһан сүгүрүйэрбин билинэбин. Мин Сокуонна уонна Пророктар кинигэлэригэр суруллубуту барытын итэҕэйэбин, ¹⁵ онон син биир бу кинилэр эрэнэллэрин курдук, мин эмиэ үтүөлэр да, мөкүлэр да бары тиллиэхтэрэ диэн Танараба эрэллээхпин. ¹⁶ Мин эмиэ кинилэр курдук, суобаһым Танара да, дьон да иннигэр өрүүтүн ыраас буоларыгар дьулуһабын.

¹⁷ Сылдыбатабым элбэх сыл буолан баран, мин Иерусалимна бэйэм норуоппар көмө харчы аҕала уонна сиэртибэ биэрэ эргиллэн кэлбитим.

¹⁸ Кинилэр миигин, Танара Дьэитигэр ыраастаны сиэрин-туомун онорбутум кэннэ, булан ылбыттара; онно туох да дьон тобуоруһуута, айдаан-куйдаан суоҕа. ¹⁹ Арай Асияттан сылдыар хас да иудей баара. Миигин туохха эмэ буруйдуурдаах буоллактарына, кинилэр бүгүн манна эн иннигэр турар буолуохтарын сөп этэ. ²⁰ Эбэтэр бу турааччылар этиэх тустаахтар: кинилэр миигин синедрион

иннигэр туруоран, туох буруйу онорбутум дакаастаабыттарай? ²¹ Арай, кинилэр ортолоругар туран улаханлык: „Бүгүн эһиги миигин өлбүттэр тиллиилэрин итэҕэйэrim иһин, дьүүлүгүт“, – диэн эппиттээхпин».

Павел Кесария хаайыылааҕа

²² Маны истэн баран, Феликс, Айыы Тойон Суолун туһунан атыттардааһар ордук билэр буолан, дьыаланы тохтотон кэбиспитэ. «Сэрии тойоно Лисий кэллэбинэ, дьыалаҕытын көрүөбүм», – диэн быһаарбыта. ²³ Уонна сотникка Павелы манабылга тут, ол эрэри көңүлүн наһаа хааччахтаама, доботторо кини туһугар кыһаллаллары бобума диэн дьаһайбыта.

²⁴ Хас да хонон баран Феликс ойобун Друзилланы кытта (ойоҕо еврей дьахтара этэ) тийэн кэлэн, Павелы ыңыртаран ылан, Христос Иисуска итэҕэл туһунан кэпсиирин истибитэ. ²⁵ Ол эрэри Павел кинилэргэ кырдыгы тутуһан олоруу, бэйэни кыатаны уонна кэнэбэс Дьүүл туһунан кэпсиириттэн дьиксинэн: «Чэ, бар, бүгүн сөп буолуо. Кэлин бириэмэлэннэхпинэ, ыңыртара сылдыам», – диэбитэ. ²⁶ Босхолоттороору, харчы биэриэ диэн эрэнэ саныыр буолан, кини Павелы сотору-сотору ыңыртаран ылан кэпсэтэрэ.

²⁷ Икки сыл ааспытын кэннэ, Феликс онугар Порций Фест олорбута. Иудейдар санааларын табаары, Феликс Павелы хаайыттан таһаарбатаҕа.

Павел император дьүүлүн модьуйар

25 Уобаласка кэлэн үс хонон баран, Фест Кесарияттан Иерусалимна аттамыта. ² Онно тийбитигэр архиерей уонна куорат бас-көс дьоно кэлэн, Павелы үнсэн бараннар: ³ «Үтүөтэ онор, кинини Иерусалимна ыңыртар», – диэн көрдөспүттэрэ. Бэйэлэрэ буоллабына кинини ара суолга өлөрөр санаалаахтара. ⁴ Фест кинилэргэ: «Павел Кесарияба манабыллаах олорор, мин бэйэм эмиэ сотору онно барыахтаахпын», – диэн эппитэ. ⁵ «Барсар кыахтаах дьоннут миигин кытта барыстыннар. Онно тийэн, кинини буруйдаатыннар», – диэбитэ кини. ⁶ Кинилэргэ аҕыс дуу, уон дуу эрэ хонон баран Фест Кесарияба төннүбүтэ.

Нөнгүө күнүгэр кини дьүүлүүр кириэһилэтигэр олорон, Павелы аҕалалларыгар дьаһайбыта. ⁷ Павел киирбитигэр Иерусалимтан кэлбит иудейдар тула туран, кинини бэрт элбэх ыар суолга буруйдаабыттара да, онтукалара төһө кырдыктаабын кыайан дакаастаабатахтара.

⁸ Павел көмүскэнэригэр: «Мин иудей Сокуонун да, Танара Дьэитин уонна императоры да утары ханнык да буруйу онорботоҕум», – диэбитэ.

⁹ Фест иудейдарга үчүгэй буолан: «Иерусалимга барсан, бу буруйдааһыннарын мин дьүүлбэр туруоххун баҕарабын дуо?» – диэн ыйыппыта.

«¹⁰ Мин император дьүүлүн иннигэр турабын, – диэбитэ Павел, – онон дьүүлэнэрбэр да манна дьүүлэниэхтээхпин. Иудейдары мин тугунан да атаҕастаабатабым, ону бэйэн бэркэ билэбин.

¹¹ Өскөтүн мин туох эмэ сыыһаны этэр уонна өлөрөргө уруллар буруйу онорбут буоллахпына, өлөртөн акаастаммаппын. Оттон бу дьон сымыйаны этэр буоллахтарына, ким да миигин кинилэргэ биэрэр кыаҕа суох. Мин император дьүүлүүрүгэр модьуйабын †».

¹² Фест сүбэһиттэрин кытта кэпсэтэн баран: «Император дьүүлүүрүгэр модьуйар буоллаххына, императорга барыан», – диэн түмүктээбитэ.

Павел Агриппаны кытта көрсүһүүтэ

¹³ Хас да күн буолан баран сэттэ уобалаһы салайар Агриппа ыраахтааҕы Вереникалыын Фесты эбэрдэлии Кесарияҕа кэлбиттэрэ. ¹⁴ Онно элбэх күн буолбуттарыгар Фест Агриппаҕа Павел дьыалатын кэпсээбитэ: «Манна Феликс хаайыыга хаалларбыт киһитэ баар. ¹⁵ Иерусалимга сырыттаһына, архиерейдар уонна иудей аҕа баһылыктара кинини буруйдаан, суукка тардарга модьуйбуттара. ¹⁶ Мин кинилэргэ: „Рим үгэһэ баар: хайа да киһини, буруйдааччыларын кытта сирэй көрсөн туран көмүскэнэ илигинэ, өлөртөрө биэрэр табыллыбат“, – диэн хоруйдаабытым. ¹⁷ Онон иудейдар манна кэлбиттэригэр мин уталыппакка нөнгү күнүгэр дьүүлүүр кириэһилэбэр олорон, ол киһини бэйэбэр аҕалтарбытым. ¹⁸ Буруйдааччылар кинини сирэй көрсөн туран, күүтэ санаабыт биир да буруйбун ааттаабатахтара; ¹⁹ арай кинини кытта бэйэлэрин итэҕэллэрин уонна ханнык эрэ өлбүт Иисус туһунан мөккүһэн барбыттара. Павел ол киһини тыыннаах диэн туоһулуура. ²⁰ Бу дьыаланы хайдах быһаарыахпын билбэккэ, Павелтан: „Иерусалимга тийэн онно дьүүлэниэххин баҕарабын дуо?“ – диэн ыйыппытым. ²¹ Ол гынан баран кини император дьүүлүүрүгэр модьуйбутун иһин, императорга ытар кыах көстүөр диэри, манабылга тутан ололорлоругар дьаһайбытым».

²² Агриппа: «Мин эмиэ ол киһини истиэхпин баҕарабын», – диэбитэ.

«Сарсын истиэн», – диэн Фест эрэннэрбитэ.

²³ Сарсыныгар Агриппалаах Вереника сэрии тойотторугар, куорат бастын дьонугар арыаллатан, бэрт мааны быһыыга-майгыга суут буолар киэн саалатыгар кирибиттэрэ. Фест Павелы аҕалларыгар дьаһал биэрбитэ.

«²⁴ Агриппа ыраахтааҕы уонна манна биһигини кытта бииргэ олорооччулар! – диэбитэ Фест. –

† Император дьүүлүүрүгэр модьуйабын – Рим гражданина император дьүүлүүрүгэр модьуйар бырааптааҕа (чуолаан өлөргө уруллубут буоллабына).

Иерусалимга да, манна да баар элбэх ахсааннаах иудейдар бука бары миэхэ үнсэр, тыыннаах хаалыа суохтаах диэн туруорсар киһилэрэ бу билигин эһиги иннигитигэр турар. ²⁵ Ол гынан баран кини өлөрөргө уруллар ханнык эмэ буруйу онорбутун мин булбатым. Бэйэтэ император дьүүлүүрүгэр модьуйбутун быһыытынан, кинини онно ытарга быһаарбытым. ²⁶ Ол эрэри күн судаарга туох да быһаарылааҕы суруйарым суох буолан, чинчийэн баран суруйаары, бүгүн эһиги, ордук эн Агриппа ыраахтааҕы иннигэр, кинини таһаарарга дьаһал биэрдим. ²⁷ Хаайылааҕы, туохха буруйдууларын ыйбакка эрэ, ытары толкуйа суох быһыы курдук көрөбүн».

Павел көмүскэнэр этиитэ

26 «Дьыалабын быһааран биэрэрин көнүллэнэр», – диэбитэ Агриппа Павелга.

Павел болҕойоллоругар көрдөһөн анаар илиитин өрө уунан баран, көмүскэнэр тылын саҕалаабыта: «² Агриппа ыраахтааҕы! Бүгүн эн иннигэр туран көмүскэнэр кыахтанаммын, бэйэбин дьоллоохпун дэнэбин. ³ Эн иудейдар туох баар үгэстэрин, мөккүһэр өрүттэрин барытын үчүгэйдик билэбин. Онон миигин бука диэн тулуйан истэргэр көрдөһөбүн.

⁴ Мин эдэр сааспыттан төрөөбүт норуотум ортотугар Иерусалимга хайдах ололорбутун иудейдар бары билэллэр. ⁵ Кинилэр миигин өрдөөнүттэн билэллэр, онон баҕараллара эбитэ буоллар, биһиги итэҕэлбит саамай кытаанах бөлөбүн ыйыытынан фарисей быһыытынан ололорбутун бэйэлэрэ да туоһулуу этилэр. ⁶ Билигин мин Танара өбүгэлэрбитигэр эрэннэрбитин толоруо диэн эрэнэрим иһин, бу дьүүлэнэ турабын. ⁷ Ол туоларын эрэнэн биһиги норуоппут уон икки аҕа ууһа күннэри-түүннэри кыһанан туран, Танараҕа үгэллэр. Дьэ бу эрэлим иһин, Агриппа ыраахтааҕы, иудейдар миигин буруйдуулар. ⁸ Танара өлбүттэри тилиннэрэр кыахтааҕын эһиги тоҕо кыаллыбат суол дии саныгыты? »

⁹ Мин эмиэ Иисус Назорей аатын утаран элбэҕи оноруохтаахпын дии саныырым. ¹⁰ Ол санаабын мин Иерусалимга ситиспитим: архиерейдартан көңүл ылан, элбэх сибэтийдэри хаайыыга бырахтарбытым, кинилэри өлөрөллөрүгэр куоласпын биэрэрим. ¹¹ Синагогалары барытын кэрийэ сылдьан, итэҕэллэриттэн тэйтэ сатаан муннуурум, Иисуһу холуннартарга сатыырым, утарар уордаах санаам бэрдиттэн, бэл омук куораттарыгар сойуолаһа барарым.

¹² Биирдэ эмиэ оннук архиерейдартан боломуочуя уонна сорудах ылан, Дамаска аттамытым. ¹³ Күн ортотун саҕана ара суолга айаннаан истэхпинэ, үрдүк солороох, миигин уонна аргыстарбын тула күннээбэр чаҕылхай сырдык сандаарбыта. ¹⁴ Биһиги бары сиргэ охтон түспүппүт.

Онтон мин еврей тылынан ыңыраар санганы истибитим. „Савл, Савл! Эн тобо Миигин сойуолаһабын? Үөрбэни утары барарын кытаанах буолоу“, – диэбитэ ол санга. ¹⁵ Мин: „Кимгиний Эн, Айыы Тойон?“ – диэн ыйыппытым. Кини эппитэ: „Мин эн сойуолаһар Иисухун буолабын. ¹⁶ Сиртэн тур. Мин эйигин Бэйэбэр үлэһитинэн талаары итиэннэ бүгүн тугу көрбүккэр уонна инники көрүөхтээххэр туоһу ғынаары, эйиэхэ көһүннүм. ¹⁷ Эйигин Израиль дьонуттан уонна атын омуктаран араначчылаан туран кинилэргэ ыттаһына ¹⁸ эн кинилэр харахтарын арийыан, харанаттан сырдыкка, сатана былааһыттан Танараба эргилиннэриэн, оччоһо кинилэр Миэхэ итэһэллэринэн аһыылара-харалара бырастыы буолан Танара норуотугар кириэхтэрэ“. ¹⁹ Онон, Агриппа ыраахтаабы, мин халлаантан миэхэ көстүбүтү утары барбатабым. ²⁰ Бастаан Дамаск уонна Иерусалим, онтон бүтүн Иудея олохтоохторун, кэлин атын омуктары аһыыларын билинэн Танараба эргиллэллэригэр уонна ол билиммитэрин олохторунан туоһулууларыгар ыңырбытым. ²¹ Ол иһин иудейдар миигин, Танара Дьэитигэр сырыттаһына, тутан ылан өлөрөргө соруммуттара. ²² Ол ғынан баран Танара миэхэ көмөлөһөн, мин бүгүнгэ диэри кырларга да, улууларга да туоһулаан кэлиим; пророктар уонна Моисей кэнэһэс туох буолуохтаабын туһунан өтө көрөн эппиттэриттэн атын тугу да эппэппин, ²³ Христос сору-муну көрөн баран, өлбүттэртэн бастакынан тиллээт, иудейдарга да, атын норуоттарга да сырдык кэлбитин биллэриэхтээһэ диэн иһитиннэрэбин».

²⁴ Павел маннык көмүскэнэ турдаһына, Фест сангата көбдүөрүйэ түспүтэ: «Павел, эн өйө суох киһилии тыллаһан эрэһин! Аһара үөрэхтэнэнгин, өйгүнэн булкуллубуккун!»

«²⁵ Суох, ытыктабыллаах Фест, мин өйбүнэн букулла иликпин, – диэн хоруйдаабыта Павел. – Кырдыктаах чөл тыллары этэбин. ²⁶ Ыраахтаабы ону билэр, ол иһин мин кини иннигэр иннибэккэ кэпсибин. Туох буолбутун кини билбэккэ-истибэккэ хаалбытын мин хайдах да итэһэйбэппин: барыта, ханна эрэ түнкэтэх муннукка буолбатах, харабын далыгар ааспыта. ²⁷ Агриппа ыраахтаабы, эн пророктары итэһэйэһин буолбат дуо? Итэһэйэргин билэбин».

²⁸ «Миигин христианин ғынарын түргэнэ бэрт буолаарай?» – диэбитэ Агриппа.

²⁹ Павел эппитэ: «Түргэн буоллун, бытаан буоллун, эн эрэ буолбатах, бүгүн миигин истэн олорооччулар бука бары бу хандалыттан ураты бүтүннүтүгэр миэхэ холоонноох буолалларын туһугар, мин Танараттан көрдөһүөм этэ».

³⁰ Маны эппитигэр ыраахтаабы, баһылык, Вереника уонна кинилэри сэлэлээн олорооччулар бука бары туран, тахсан барбыттара. ³¹ Саалаттан тахсан баран, бэйэлэрин икки ардыларыгар: «Бу

киһи өлөрөргө да, хаайыларга да сөптөөх туох да буруйу онорботох», – диэн кэпсэппиттэрэ.

³² Агриппа Фесткэ эппитэ: «Императорга тийээр санаалааһын биллэрбэтэһэ эбитэ буоллар, кинини күн бүгүн да босхолуохха сөп эбит».

Римнэ айан

27 Италияба барарбыт быһаарыллыбытыгар Павел уонна атын хаайылаахтары Август сэриитин сотнигар Юлийга туттарбыттара. ² Биһиги Адрамиттий хараабылыгар олон, Асия сирдэрин кыйа устар санаалаах айанна туруммурут. Биһигини кытта Фессалоникаттан сылдьар Македония киһитэ Аристарх барсыбыта.

³ Нөһүө күнүгэр Сидонга тийибиппит. Юлий Павелга амарах сыһыаннаах буолан, доһотторугар сылдьан, туох кыһалҕалааһын толуйтарарын көңүллээбитэ. ⁴ Сидонтан тахсан баран, тыала утарыта бэрт буолан, Кипргэ тиксибиппит, ⁵ онтон Киликиялаах Памфилия аттынан аһан, муораны туораан, Миры диэн Ликия куоратыгар кэлбиппит. ⁶ Сотник Италияба устуохтаах Александрия хараабыла турарын булан, биһигини онно көһөрбүтэ. ⁷ Хас да күн устата бытааннык устан, Книд куоракка тийибиппит, онтон тыалыттан мэхэйдэтэн, барыахтаах хайысхабытынан барбакка, Крит арыыга Салмон тумуһа туһаайытынан чугаһабыппыт. ⁸ Бу сири эрэйинэн аһан, Ласея куорат таһынаабы Үчүгэй Тиксии диэн ааттанар сиргэ кэлбиппит.

⁹ Элбэх күммүт баранан, Пост † да аһан, салгыы устарбыт улам кутталланан барбыта, онон Павел сүбэлээбитэ: ¹⁰ «Доһоттоор! Айаммыт мантан иннэ кутталланыһы; таһаҕаска, хараабылга эрэ буолбатах, бэйэбитигэр да сэрэхтэниэх чинчилээх».

¹¹ Ол эрээри сотник Павеллааһар куормаһыты уонна хараабыл хаһаайынын ордук итэһэйэр этэ. ¹² Бу бириистэн кыстыырга табыһа суох буолан, үгүстэрбит муораба тахсан, кыаллар буоллаһына, Финиккэ тийэ сатыырга сүбэлээбиттэрэ (Финик – собуруулуу-арҕаа уонна хотугулуу-арҕаа диэки хайыһа сытар Крит арыы бириистэнэ).

Буурҕа

¹³ Собуруунну тыал үрбүтүгэр кинилэр күүппүпүт дьэ кэллэ дии санаан, баарыстарын туруоран, Крит кытылын кыйа устубуттара. ¹⁴ Чочумча буолаат, арыы диэкиттэн «эвроклидон» диэн ааттанар хотугулуу-илинни күүстээх тыал түспүтэ.

¹⁵ Хараабылбыт тыалга саба обустаран, хайдах да утарылаһар кыаһа суох буолбута, онон биһиги долгунна быһа бэринэн, тыал ханна кыйдырынан устубуппут. ¹⁶ Клавда диэн кыракый арыыны

† Пост (евр. Йом-Киппур) – Тишри ый 10 күнүгэр бэлиэтэнэрэ (балаһан ыйын – алтынны ортото). Бу кэмнэ күһүннү буурҕа түһэр буолан, муоранан айаннаһын кутталланара, онон сырыы сэтинни ортотуттан кулун тутар ортотугар диэри тохтотуллара.

тыалтан арыый хаххалаах өттүнэн ааһан иһэн, быһылаанна туттуохтаах оночобутун кыл мүччү быһаан, кытаатыннанан биэрбиппит. ¹⁷ Оночону көтөҕөн таһааран баран, аны хараабылбыт эркиннэрин ханаатынан эспэри тардан кэлгийбиппит; Сирт кумабар [†] чаарга олоруохпут диэн сэрэхэдийэн баарыһы түһэрэн, тыал хайа диэки үүрэринэн дьулуруйан испиппит. ¹⁸ Нөнгүө күнүгэр буурба өссө ордук күүһүрбүтүгэр таһаҕаһы сүөкээн барбыппыт, ¹⁹ оттон үһүс күммүтүгэр туттар малбытын кытары ууга бырахпыппыт. ²⁰ Халлааммыт хас эмэ күнү быһа күнэ да, сулуһа да көстүбэт буола болоорон турбута, силлиэ мөлтүөх быһыыта биллибэтэҕэ. Быһанар эрэлбит улам симэлийэн испитэ.

²¹ Аһабатахтара быданнаабыт дьон ортотугар туран, Павел эппитэ: «²² Доҕоттор! Мин сүбэбин ылынан Криттэн тахсыбатаххыт эбитэ буоллар, маннык эрэйи, сүтүгү көрсүө суох этигит. Оттон биллигин, көрдөһөбүн, эрдийин, эһигиттэн ким да өлүө суоҕа, хараабылбыт эрэ алдьаныа. ²³ Мин бас бэринэр, сүгүрүйэр Танарам Аанньала бөлүүн миэхэ көстөн ²⁴ эттэ: „Куттаныма, Павел! Эн император иннигэр туруохтааххын, онон бу хараабылынан бииргэ устан иһэр аргыстаргын Танара эйиэхэ бэлэтиир“, – диэтэ. ²⁵ Онон, доҕотторуом, эрдийин, Кини миэхэ эппитэ туолуо диэн, мин Танараҕа эрэнэбин. ²⁶ Биһигини хайаан да ханнык эрэ арыыга тиксэриэхтээх».

²⁷ Уон төрдүс түүммүтүгэр Адриатической муора устун дьулуруйан испиппит. Түүн үөһүн сағана мотуруостар ханнык эрэ сир чугаһаабыт сибикитин билэн, ²⁸ уу диригин кэмнээн көрбүттэрэ – арай сүүрбэ саһаан буолбута; онтон кыратык бара түһээт, кэмнээбиттэрэ – уон биэс саһаанна тийбитэ. ²⁹ Аны хараабылбытын тааска таһааран сабыа диэн сэрэнэн, түөрт кутурук дьаакыры түһэрэн баран, халлаан сырдыырын кэтэспиппит. ³⁰ Мотуруостар күрүүргэ сананан, тумус дьаакыры быраҕабыт диэн ааттаан, оночону муораҕа түһэрэн эрдэхтэринэ, ³¹ Павел сотника уонна буйуннарга: «Кинилэр хараабылга хаалбатахтарына, эһиги быһанар кыаххыт суох буолуо», – диэбитэ.

³² Оноуоха буйуннар оночо кэлгиллибит быатын быһыта кэрдибиттэрэ – оночо ууга баран түспүтэ.

³³ Сырдыан иннинэ, Павел барыларын аһаан сэниэтэ киллэринин диэн көрдөспүтэ: «Аһабатаххыт бүгүн уон төрдүс күнэ буолла, тугу да амсайан көрө иликкит. ³⁴ Онон аһыргытыгар көрдөһөбүн, оччоҕо эрэ тыыннаах хаалыаххыт эбээт. Баскытыттан биир баттах түһүө суоҕа».

³⁵ Инньэ диэн баран, килиэби ылан, бары көрөн турдахтарына, Танараҕа махтаммыта уонна тоһутан сиэн барбыта. ³⁶ Эгди буолан бары эмиз аһаабыппыт. ³⁷ Хараабылга барыта икки сүүс сэттэ уон алта киһи этибит. ³⁸ Тото аһаан баран,

хараабылбытын чэпчэтэн, тиэллэн иһэр селиэһинэй бурдугу муораҕа сүөкээбиппит.

³⁹ Сарсыарда буолбутугар мотуруостар хайа да сирин кыайан быһаарбатахтара, арай ханнык эрэ кумах кытыллаах хомону көрөн, кыаллар буоллаҕына, хараабылы онно тиксэрэргэ санаммыттара. ⁴⁰ Дьаакырдары таһааран баран, бааллан турбут уруулары сүөртэлээн, кыра баарыһы туруоран кытыл диэки устубуппут. ⁴¹ Ол иһэн хараабылбыт харгыга оҕустаран чаардаан хаалбыта. Тумсунан кумахха диригинник анньыллан, олорон хаалбыт хараабыл куорматын долгун тоҕута охсон алдьаппыта. ⁴² Буйуннар хаайылаахтары, аны харбаан тахсан куотан хаалыахтара диэн, өлөртүүргэ быһаарыммыттара. ⁴³ Ол гынан баран сотник Павелы быһыһан баҕарар буолан, буйуннары тохтоппута уонна сатаан харбааччылар бастакынан ууга ыстанан сири булалларыгар, ⁴⁴ оттон атыттар хаптаһынна, хараабыл сэмнэбэр уйдаран усталларыгар дьаһал биэрбитэ. Инньэ гынан, бары этэннэ сири булбуппут.

Мальта арыытыгар

28 Быһанан баран билбиппит: арыыбыт аата «Мелит» диэн этэ. ² Олохтоохтор биһиэхэ олус амарахтык сыһыаннаспыттара; ардах түһэ турар буолан, силбик баҕайы этэ, онон кинилэр кутаа оттон баран, биһигини барыбытын кэлэн иттин диэн ынгырбыттара. ³ Павел амынньыар бөҕөнү хомуйан аҕалан, уокка бырахпытыгар – төлөнгө салаппыт дьааттаах эриэн үөн хатанан тахсан, илиитигэр ыйана түспүтэ. ⁴ Олохтоохтор кини илиитигэр эриэн үөн иилистэ сылдыарын көрөн: «Бу киһи чаччы өлөрүөхсүт эбит. Муораҕа өлбөтөҕүн үрдүнэн, иэстэбил танарата ситэн ылла, тыыннаах ордорбот буолла», – дэспиттэрэ. ⁵ Павел эриэн үөнү уокка илгэн кэбиспитэ, туох да буолбатаҕа. ⁶ Дьон, кини этэ иһэн тахсарын эбэтэр эмискэ өлөн түһэрин кэтэһэн баран, туох да куһаҕан буолбатаһын көрөн, аны санаалара уларыһан, «бу киһи хайа эрэ танара эбит» диэн түмүккэ кэлбиттэрэ.

⁷ Бу сиртэн чугас арыы баһылыга Публий уһаайбата баара. Кини биһигини дьэиэтигэр ынгыран илдьэн үс күн устата бэрт эйэбэстик ыалдьыттаппыта. ⁸ Публий аҕата иһинэн ыалдьан тиһигирэ сытара; Павел киниэхэ кириэн, Танараҕа үнэн баран илиитин ууран үтүөрдүбүтэ. ⁹ Бу түбэлтэ кэнниттэн арыыга баар атын ыарыһахтар кэлэн, эмиз үтүөрбүттэрэ, ¹⁰ онон биһиэхэ улахан ытыктабыллаахтык сыһыаннаспыттара, барарбытыгар туох кыһалҕалаахпытын барытын толору хааччыһан ыппыттара.

[†] Сирт кумабар – Ливия кытылын чугаһынааҕы кумах чаар. Бу өс номоҕор кирибит кутталлаах сир этэ.

Римнэ айан

11 Үс ый буолан баран биһиги бу арыыга кыстаабыт «Диоскурдар» † диэн ааттаах Александрия хараабылыгар олорсон барбыппыт; 12 онтон Сиракузыга кэлэн, үс күн турбуппут. 13 Сиракузыттан тахсан кытылы кыйа устан, Ригияба тийбиппит; ол өйүүнүгэр собуруунгу тыал түһэн, икки күнүнэн ПUTEолга кэлбиппит. 14 Онно бырааттарбытын булан, кинилэр көрдөһүүлэринэн сэттэ күн буолбуппут, онтон Римнэ барбыппыт.

15 Римнээби бырааттарбыт биһиги иһэрбитин истэн, сорохторо Аппий болуоссатыгар, атытара Үс Гостиница аттыгар көрсө тахсыбыттара. Кинилэри көрөн, Павел Танараба махтаммыта, сүргэтэ көтөбүллүбүтэ. 16 Римнэ кэлбиппитигэр сотник хаайыылаахтары сэрии тойонугар туттарбыта ††, оттон Павелы туһунан анал харабыллаах олорорун көнүллээбитэ.

Павел Римнэ үөрэтиитэ

17 Үс хоноот, Павел бас-көс иудейдары ыныртаран ылан баран, бары бииргэ түмсүбүттэригэр эппитэ: «Бырааттарым! Миигин, бэйэм норуотум, өбүгэлэрбит үгэстэрин утары тугу да онорботобум үрдүнэн, Иерусалимга сырыттаһына, тутан ылан, римляннарга биэрбиттэрэ. 18 Кинилэр миигин доппуруостаан баран, өлөрөргө ууруллар туох да буруйа суохпун билэн, босхолоору гыммыттарын 19 иудейдар утарбыттара; онон император суутун модьуйарга күһэллбитим. Ол эрэри мин ол суукка да тийэн, норуоппун буруйдуур санаам суоҕа. 20 Дьэ ол иһин, Израиль Эрэлин иһин хандалыга бохсуллубут буолан, эһигини, сирэй көрсөн кэпсэтээри, ыныртардым».

† Диоскурдар – грек мифологиятыгар: Зевс танара игирэ уолаттара Кас уонна Поллукс, муоранан айаннааһыны араначчылыыр танаралар. †† Сотник хаайыылаахтары сэрии тойонугар туттарбыта – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

21 Кинилэр эппиттэрэ: «Биһиги эн тускунан ханнык да суругу Иудеяттан туппатахпыт; кэлэ сылдыар бырааттарбытыттан хайалара да эн тускунан тугу да иһитиннэрбэтэҕэ, туох да куһаҕаны эппэтэҕэ. 22 Ол эрэри санаабын истиэхпитин баҕарабыт. Ити үөрэх туһунан сир-сир аайы мөккүһэллэрин истэ сылдыабыт».

23 Онон көрсөр күннэрин болдьоһон, үлэхтээх күннэригэр Павел түһэн олорор дьэитигэр бэрт элбэх киһи тийэн кэлбитэ. Кини кэлбит дьонго сарсыардаттан кизһээннэ диэри Танара Саарыстыбатын туһунан кэпсээн, Иисус туһунан этиллибит барыта кырдыктаабын Моисей Сокуонугар уонна Пророктарга олобуран, өйдөтөн-быһааран биэрбитэ. 24 Сорохторо кини этэр тылын ылыммыттара, сорохторо итэбэйбэтэхтэрэ. 25 Бэйэ-бэйэлэрин кытта кыайан тыл тылларыгар киирсибэккэлэр, тарбаһан эрдэхтеринэ, Павел эппитэ: «Сибэтиэй Тыын өбүгэлэрбитигэр † Исайя пророгунан үчүгэйдик да этиттэрбит эбит: „26 Бу норуокка тийэн эт: кулгааххытынан истиэххит эрэри, өйдүөххүт суоҕа, хараххытынан көрүөххүт эрэри, булан көрүөххүт суоҕа. 27 Ол курдук бу дьон сүрээҕэ таастыйбыт, кулгаахтарынан да куһаҕаннык истэллэр, харахтарынан да быһа симпиттэр; онтон атын эбитэ буоллар, харахтарынан көрөн, кулгаахтарынан истэн, сүрэхтэринэн өйдөөн, Миэхэ эргиллиэ этилэр, оччоҕо Мин кинилэри үтүөрдүөм этэ диэн“. 28 Онон Танара быһабылын туһунан Илдыт Тыл атын омуктарга ытыллыбытын эһиги биллэххит буоллун. Кинилэр истиэхтэрэ».

29 Маны эппитигэр иудейдар, бэйэлэрин икки ардыларыгар улаханлык мөккүһэ-мөккүһэ, тарбаспыттара ††.

30 Павел бүтүн икки сыл тухары бары кыһалбатын бэйэтэ уйунан, куортамга олорбута; киниэхэ кэлээччини барытын үөрэ көрсөрө. 31 Кини хорсуннук, туохтан да чаһыйбакка, Танара Саарыстыбатын туһунан кэпсиирэ уонна Айыы Тойон Иисус Христос туһунан үөрэтэрэ.

† Өбүгэлэрбитигэр – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «өбүгэлэргитигэр». ††

РИМЛЯННАРГА

1 Тангара Евангелиетын бар дьонго иһитиннэрэргэ талыллан ынгырыллыбыт Апостолтан, Иисус Христос † кулута Павелтан.

² Киһи айылбатынан Давид удьуора буолан төрөөбүт, оттон сибэтиэй буолуу тыынынан Тангара Уола буолара өлбүттэртэн тиллибитигэр толору күүстээхтик арыллыбыт Айыы Тойоммут Иисус Христос туһунан Евангелиены Тангара Бэйэтин пророктарынан бэрт өрдөөннүттэн этиттэрэн, Сибэтиэй Суруйууларга эрэннэрбитэ. ⁵ Бары норуоттары итэбэлгэ бас бэринэргэ Кини аатынан ынгыраар туһугар, Апостол буолар үрдүк быраабы Тангара биһиэхэ Кининэн бэрдэрбитэ. ⁶ Эһиги, Иисус Христос ынгырбыт дьоно, эмиэ бу норуоттар ортолоругар бааргыт.

⁷ Эһиэхэ, Тангара таптыыр дьонугар, сибэтиэй буоларга ынгырыллыбыттарга – Рим христианныгар бука барыгытыгар Аҕа Танарабытыттан уонна Айыы Тойон Иисус Христостан бары илгэлээх үтүнү кытта эйэ-ил тосхойо туруохтун!

Павел Римнэ сылдьар баҕата

⁸ Бастатан туран, бүтүн аан дойдуга эһиги итэбэлгит иһиллэ турарын иһин, барыгыт тускутугар Иисус Христоһунан Танарабар махтанабын. ⁹ Кини Уолун Евангелиетын иһитиннэрэн, өйбүн-сүрэхпин түмэн сулууспалыыр Танарам миигин үтүө көнүлүнэн кэмниэ-кэнэбэс, билигин, эһиэхэ тиэрдэрэ буоллар диэн, өрүү эһигини өйдөөн-санаан туран үнэрбин Бэйэтинэн туоһулоо. ¹¹ Туох эмэ духуобунай бэлэҕи үллэстэн эһигини бөҕөргөтөөрү, биир итэбэлбитинэн – эһиэнинэн да, миэнинэн да – хардарыта өйөһөөрү, эһигини көрүөхпүн олус да баҕарабын.

¹³ Бырааттарыам, эһиги билиэххитин баҕарабын: атын норуоттарга курдук эмиэ тиийэн туох эмэ туһаны аҕалаары, эһиэхэ барардыы элбэхтик санаммытым гынан баран, билингэ да диэри үгүс мэхэйи көрсөбүн.

¹⁴ Мин араас норуокка – греккэ да, варварга да, муударайга да, харанаҕа да – барыларыгар иэстээхпин. ¹⁵ Онон, бэйэм туспунаан этэр буоллахха, мин Евангелиены эһиэхэ, Рим олохтоохторугар, эмиэ иһитиннэрэргэ ис

† Иисус Христос – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Христос Иисус».

сүрэхпиттэн дьулуһабын. ¹⁶ Христос Евангелиетыттан мин сааппаппын: бу – хас биирдии итэбэйэр киһи, бастатан туран, иудей, ол кэннэ атын омук, быыһанарыгар анаммыт Тангара күүһэ. ¹⁷ Суруйууларга «кырдьыксыт итэбэлинэн тыыннаах буолуоҕа» диэн этиллибитин курдук, бу Евангелиеҕа Тангара киһини итэбэл маннайгы кэрдийиһиттэн үрдүкү кэрдийиһигэр тиэрдэр кырдьыга арыллар.

Киһи аймах буруйа

¹⁸ Кырдьыгы аныыынан тууйар дьон ханнык баҕарар буруйдарыгар-аныыларыгар, төттөрү быһыыларыгар халлаантан Тангара уора-кылына түһэрэ субу кэллэ. ¹⁹ Тангара туһунан киһи тугу билиэн сөбө барыта кинилэргэ аһаҕастык көстөн турар, ону Тангара кинилэргэ көрдөрбүтэ. ²⁰ Аан дойду айыллыаҕыттан ыла Кини харахха көстүбэт өрүттэрэ: үйэлэргэ уҕараабат күүһэ-күдэҕэ, Тангара айылбата – Кини айбытын барытын сыныһан көрдөххө-иһиттэххэ, ырылыччы көстөн турар, онон «билбэтэхпит» диэн ким да куотунар кыаҕа суох.

²¹ Ол гынан баран кинилэр Тангара туһунан билэн да баран, Тангарабын диэн айхаллаабатахтара, махтамматахтара, хата ол оннугар өйдөрө-санаалара сүпсүккэ ылларан, ньүдү-балай сүрэхтэрэ эбии ыаһырбыта; ²² муударайбыт диэн хайҕана сылдьан, өйдөрүттэн тахсаннар, ²³ өлбөт үйэлээх Тангара кэрэмэн килбиэнин өлөр үйэлээх киһи, араас көтөр-сүүрэр, үөн-көйүүр дьүһүнүнэн солбуйбуттара.

²⁴ Дьэ ол иһин Тангара кинилэри, сүрэхтэрин аныылаах баҕатын хоту, кирдээх быһыы-майгы көнүлүгэр биэрэн, бэйэлэринэн эттэрин-сииннэрин киртитиммиттэрэ, ²⁵ Тангара кырдьыгын сымыһанан солбуйбуттара, Айбыкка тус Бэйэтигэр (Киниэхэ үйэлэр тухары алгыс буолуохтун, аминь.) сүгүрүйэр оннугар, Кини айбыт араас харамайыгар үнэр-сүктэр буолбуттара. ²⁶ Ол иһин Тангара кинилэри араас сааттаах имэн көнүлүгэр биэрбитэ: дьахталлара эр дьону кытта айылба сиэринэн сыһыаннаһыыларын киһи айылбатын утарар сыһыаннаһыынан солбуйбуттара; ²⁷ эр дьонноро эмиэ, дьахталлардыын айылба сиэринэн олоруохтаах олохторун хаалларан, бэйэ-бэйэлэригэр имэнгирэр буолбуттара; эр дьон эр дьону кытта сааттаахтык быһыыланан,

муммуттарын иэстэбилигэр сэккэ-сэлээнгэ түбэһэллэрин оностоллор.

²⁸ Танараны үтүө өйдөрүнэн билиниэхтэрин баҕарбатахтарын иһин, Танара кинилэри оноһулуо суохтааҕы онорорго уккуйар сатарыйбыт өйдөрүн көнүлүгэр биэрбитэ: ²⁹ кинилэр араас аһыыга, содур †, куһаҕан быһыыга, харам санааҕа, өһүөнгэ, ордук санаһыыга хам ылларбыттара, ол иһин кинилэр өлөрсөллөр, атааннаһаллар, албынныыллар, куһаҕан майгыннаналлар, ³⁰ дьону хобулууллар, холуннараллар, Танараны абааһы көрөллөр, бэйэ-бэйэлэрин атаҕастаһаллар, киһиргэнэллэр, үрдүктүк сананаллар, куһаҕанна сатабыллаахтар, төрөппүттэригэр бас бэриммэттэр, ³¹ толкуйа суохтар, эппит тылларын толорботтор, тон сүрэхтээхтэр, эйэлэһимтиэтэ суохтар ††, аһыныгас буолуу диэн тугун билбэттэр. ³² Итинник быһыылаах-майгылаах дьон Танара кырдыктаах дьүүлүнэн өлөр аналлаахтарын билэ-билэлэр, бэйэлэрэ ситигирдик быһыыланалларын ааһан, өссө атыттары тэптэрэн биэрэллэр.

Танара кырдыктаах дьүүлэ

2 Онон эн, атыттары дьүүлүүр ханнык баҕарар киһи, буруйтан хайдах да куотунар кыабын суох: атын киһини дьүүлээнгин эн бэйэҕин дьүүлээнгин, тоҕо диэтэргин, атыттары омнуолуу сылдьан, бэйэн кинилэр курдук быһыыланабын. ² Оттон итинник быһыыланааччылары бука барыларын Танара кырдыктаах дьүүлэ күүтэрин биһиги билэбит. ³ Оо, киһи! Атыттары омнуолуу сылдьан, бэйэн кинилэр курдук быһыыланар буолан баран, Танара дьүүлүттэн мүччү түһүөм дии саныыгын дуо? ⁴ Эбэтэр, Танара үтүө санаата эйигин аһыыгы-харабын билинэргэр сирдиирин билбэт буолангы, Кини мунура суох үтүө, уйугас сыһыанын, кэмэ суох тулуурун аанһа ахтыбаккын дуо? ⁵ Өһөскүнэн, кэмсинэри билбэт сүрэххинэн, эн Танара кырдыктаах дьүүлэ арыллар уордаах күнэ кэлэригэр буруйгун эбии ханатына сылдьабын. ⁶ Танара «хас биирдии киһиэхэ кини тугу онорбутунан көрөн төлүөбэ»: ⁷ өрүүтүн үтүөнү онорон Танараттан дьиннээх албан ааты, үрдүк чиеһи, өлбөт үйэни ыларга дьулуспуттары бараммат олоххо тиксэриэбэ, ⁸ оттон бэйэлэрин эрэ билинэр, кырдыкка бас бэриммэт, аһыыны батыһар дьэбир дьонно уорун-кылынын биллэриэбэ. ⁹ Куһаҕаны онорор киһи, бастатан, иудей, ол кэннэ атын омук дьонун дууһаларыгар курутуйуу, кыараҕастыйыы ыган кэлэр, ¹⁰ оттон үтүөнү онорор киһиэхэ, бастатан, иудейга, ол кэннэ атын омукка, албан аат, чиеһи итиэннэ эйэ-ил тиксэр. ¹¹ Танара кими да чорбоппот.

† Содур – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох. †† Эйэлэһимтиэтэ суохтар – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

¹² Суруллубут Сокуона суох сылдьан аһыыны онорбут дьон Сокуон дьүүлүгэр турбакка өлүөхтэрэ, оттон Сокуоннаах сылдьан аһыыны онорбут дьон Сокуон харабынан дьүүлэниэхтэрэ (¹³ тоҕо диэтэххэ, Сокуону истээччилэр буолбакка, Сокуону тутуһааччылар Танара иннигэр кырдыктаах дьонунан билиниллиэхтэрэ. ¹⁴ Сокуона суох норуоттар Танара Сокуона этэрин айылбаларынан онорор буоллахтарына, төһө да Сокуона суох олохторун иһин, бэйэлэригэр бэйэлэрэ сокуон буолаллар; ¹⁵ инньэ гынан кинилэр Танара Сокуона сүрэхтэригэр суруллан сылдьарын көрдөрөллөр; соробор буруйдаан, соробор көмүскээн, ону суобастара да, санаалара да эмиэ туоһулуур). ¹⁶ Мин иһитиннэрэр Евангелиебар этиллэринэн, дьон кистэлэн дьайыытын Танара Иисус Христуһунан ‡ дьүүлүүр Күнүгэр эмиэ ситинник буолуоҕа.

Иудейдар уонна Сокуон

¹⁷ Оттон эн иудейбын дэнэнгин, Сокуонга эрэнэбин, Танараҕа чугаскынан хайбанабын; ¹⁸ Кини көнүлүн билэр буолангы, Сокуонтан үөрэнэнгин, сөптөөх суолу сатаан талабын; ¹⁹ итиэннэ билии-көрүү, дьин кырдык толору түмүллүбүт Сокуонун билэр буолангы, хараҕа суохтары сирдиибин, хараҕа сылдьааччылары сырдатабын, ньудьү-балайдары такайабын, кыра оҕолору үөрэтэбин диэн бэйэҕэр бүк эрэнэбин. ²¹ Оччотугар атыттары үөрэтэр эрээригин, хайаан бэйэн үөрэммэккин? «Уорбат куолу» диэн үөрэтэ сылдьан, тоҕо бэйэн уорабын? ²² «Көссүүлэһимэ» дии сылдьан, тоҕо бэйэн көссүүлэһэбин? Эмэгэттэн сиргэнэбин диигин, оччоҕо тоҕо храмнары халыыгын? ²³ Сокуонунан киэн туттар эрээри, тоҕо бэйэн Сокуону кэнэнгин, Танара чиеһин киртитэбин? ²⁴ «Эһигиттэн сылтаан атын омуктар Танара аатын баһаабырдаллар». Суруйууларга инньэ диэн этиллэр.

²⁵ Сокуон тугу этэрин барытын толорор эрэ буоллаххына, иудей бэлиэтинэн быһыллыбытын эйиэхэ туһалыыр, оттон Сокуону кэнэр буоллаххына, син биер быһыллыбатабын тэнэ. ²⁶ Онон быһыллыбатах киһи Сокуон этэрин толорор буоллаҕына, Танара кинини быһыллыбыт киһилии көрүү суоҕа дуо? ²⁷ Оччоҕо атын норуот киһитэ, быһыллыбатах гынан баран, Сокуон ирдэбилин тутуһааччы, – эйигин, суруллубут Сокуоннаах, быһыллыбыт бэлиэлээх эрээри Сокуону кэнээччини, – сэмэлиэ суоҕа дуо? ²⁸ Этигэр быһыы онорторбут тас көрүнүнэн эрэ иудей – ол өссө иудей буолбатах. ²⁹ Сүрээбэр-быарыгар быһыы онорторон, ис дууһатыттан иудей буолбут киһи – дьиннээх иудей: киниэхэ быһыыны Сокуон буукубата буолбакка, Танара Тыына онорор. Бу киһиэхэ хайбал дьонтон буолбакка, Танараттан тиксэр.

‡ Иисус Христуһунан – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Христос Иисухунан».

Танара мэлдьи эрэбил

3 Онон иудей буолуу тугунан ордугуй, эбэтэр быһыллыы сизэрэ-туома туох туһалааһый?
² Бары өттүнэн ордук, ол эбит буоллабына, Танара Бэйэтин тылын туох хайа иннинэ кинилэргэ эрэнэн иһитиннэрбитэ. Оччоҕо хайдаһый? ³ Кинилэртэн ким эмэ итэҕэйбэтэх буоллабына, итэҕэлэ суохтар диэн, Танара эмиэ кинилэргэ эрэннэрбитин толоруо суоҕун сөп дуо? ⁴ Хайдах да оннук буолбат. Ким барыта дьээнкэтик өйдүөхтүн: Танара бигэ тыллаах, оттон киһи сымыйаччы. Ол иһин Суруйууларга этиллэр: «Эн этэрин барыта кырдыктаах, онон сууккар кыайыылаах Эн тахсыан».

⁵ Оттон биһиги аныылаах быһыыбыт-майгыбыт Танара кырдыктааһын өссө ордук ырылыччы көрдөрөр буоллабына, тугу диибитий? Баҕар, Танара биһиэхэ сыһа уордайара буолаарай? (Мин дьон куолутунан ыйытабын.) ⁶ Биллэн турар, оннук буолбатах. Итинтэн атыннык Танара бу аан дойдуну хайдах дьүүллүүбэй? ⁷ Ким эрэ, баҕар, этиэ: «Арай мин сымыйабыттан Танара кырдыга ырылыччы көстөн, Кини онтон өссө ордук албан аатырар буоллабына, миигин аныылаах-буруйдаах киһи быһыытынан дьүүллүүххэ сөп дуо?» ⁸ Бу этии «үтүөнү ситиһэр туһугар, куһаҕаны онор» диэбиккэ тэннээх; итинник үөрэтэллэр диэн холуннарар, сорох-сорохтор биһигини бэл үөбэллэр. Оннуктар дьүүллэнэллэрэ саамай сөптөөх.

Биир да кырдыксыт суох

⁹ Онон туох түмүккэ кэлэбит? Биһиги, иудейдар, атын омуктардааҕар ордук балаһыанньаҕа сылдыабыт дуо? Суох, туох да ордукпут суох. Иудей да, атын омук да – бука бары аныы хабалатыгар сылдыалларын биһиги хайыы-үйэ быһаардыбыт.

¹⁰ Суруйууларга этиллибитин курдук: «Кырдыксыт киһи суох, биир да суох; ¹¹ өйдөөх киһи мэлигир, Танараҕа ким да кыһаллыбат; ¹² суолтан бары туораабыттар, бары туһата суох буолбуттар, үтүөнү онорор ким да суох. ¹³ Бэлэстэрэ – иин маналайа; тыллара ааһар албын; айахтара толору моҕой дьаата, ¹⁴ тыллара-өстөрө – кырыыс, аһыы-аба; ¹⁵ хааны тоҕорго быһыйдара дьэ киирэр; ¹⁶ кинилэр ааспыт суоллара барыта – алдыаты-кээһэтии, ыһыы-тоҕуу; ¹⁷ эйэлээх суолу билбэттэр.

¹⁸ Танараттан толлор санаа кинилэргэ кылам да гыммат».

¹⁹ Сокуон тугу этэрэ барыта киниэхэ бас бэринэр эрэ дьонно туһаайыллар, онон ким даҕаны көмүскэнэн хардарар кыаҕа суох: Танара иннигэр аан дойду бүтүннүүтэ буруйдаах. Сокуону тутуһан биир да киһи Кини иннигэр кырдыктааһынан билиннэ суоҕа, – Сокуон дьонно аныы диэн тугун өйдөтөр эрэ.

Итэҕэлинэн буруйтан быһыһаны

²¹ Оттон билигин Танара киһини быһыһыр суола Сокуонтан тутулуга суох арылынна. Бу туһунан урут Сокуон да, Пророктар да туоһулуулара. ²² Бу – Иисус Христу итэҕэйэн быһыһаны итэҕэйээччилэргэ барыларыгар аналлаах. Манна туох да уратылаһыы суох, ²³ тоҕо диэтэххэ, бары аныыны онорбуттара, бары Танара килбиэннээх сырдыгыттан маппыттара, ²⁴ ол эрэн бука бары, бэйэлэрин үтүөлэринэн-өнгөлөрүнэн буолбатах, Кини эрэ үтүөтүнэн, кинилэри толуйан ылбыт Христос Иисус өнөтүнэн буруйдарттан быһыһаналлар. ²⁵ Итэҕэйбиттэр бука бары Кини Хаанынан ыраастаннынар диэн, Танара аныыттан толуйар сиэртибэ буоларга Кинини анаабыта; онон Танара, урут киһи аймаҕы өр тулуйбут кэмигэр оноруллубут аныыны-буруйу накаастаабакка хаалларан, кырдыгы тутуспутун көрдөрбүтэ. Манан Кини Бэйэтин кырдыктаах быһыытын-майгытын таһынан өссө Иису итэҕэйээччилэри буруйтан быһыһырын көрдөрөр.

²⁷ Оччоҕо хайҕанарбыт туох хааларый? Туох да хаалбат. Ханнык Сокуонна олобуран? Дьайылары ирдиир Сокуонна дуо? Суох, итэҕэли ирдиир Сокуонна олобуран. ²⁸ Киһи Сокуону тутуһан буолбакка, итэҕэлинэн быһыһанарын биһиги билинэбит. ²⁹ Ама, Танара иудейдар эрэ Танаралара үһү дуо, атын норуоттарга эмиэ Танара буолбатах үһү дуо? Биллэн турар, Кини бары норуоттар Танаралара. ³⁰ Танара биир эрэ, Кини быһыллыбыт да, быһыллыбатах да омугу, итэҕэйдэхтэринэ, хайаларын да буруйдарттан быһыһыр. ³¹ Ол аата биһиги итэҕэли өрө тутан Сокуону көтүрүбүт дуо? Биллэн турар, көтүрбэппит! Биһиги Сокуону бөбөргөтөбүт.

Авраам холобура

4 Оччоҕо төрүт өбүгэбит Авраам туһунан тугу диибитий? ¹² Авраам үтүө дьайыһыларын иһин кырдыксыт киһинэн билиннэбит буоллабына, биллэн турар, онон киэн туттуон сөп этэ, ол эрэри Танара иннигэр буолбатах. ³ Суруйуулар туох дииллэрий? «Авраам Танараны итэҕэйбитэ, ол иһин Танара кинини кырдыксыт киһинэн билиммитэ». ⁴ Үлэлиир киһиэхэ туох төлөнөрө бэлэх буолбакка, аахсан ылар хамнаһа буолар. ⁵ Ол эрэри киһи бэйэтин үтүөтүгэр-өнгөтүгэр эрэммэккэ, буруйдааһы буруйуттан быһыһыр Танараны итэҕэйэр буоллабына, Танара кини итэҕэлин кырдыктаах көнө быһыһынан билинэр. ⁶ Ол курдук эмиэ туох да өнгөтө суоҕун үрдүнэн, Танара кырдыксытынан билиммит киһитин Давид алгыстааһынан ааттыыр: «⁷ Буруйдара бырастыгынылыбыттар, аныылар сотуллубуттар –

алгыстаахтар. ⁸ Айыы Тойонно аньыыта-харата буруйга турбатах киһи алгыстаах».

⁹ Оттон бу алгыстаны быһыллыбыт иудейдарга эрэ аналлаах дуу, быһыллыбатах атын норуоттарга эмиэ ананар дуу? Биһиги «Авраам Тангараны итэбэйбитэ, ол иһин, Тангара кинини кырдьыксыт киһинэн билиммитэ» диибит. ¹⁰ Хаһан билиммитэй: Авраам быһыллыан иннинэ дуу, быһыллыбытын кэннэ дуу? Быһыллыан иннинэ, кэлин буолбатах. ¹¹ Кини Тангараны итэбэйэн кырдьыктаах киһинэн билинлибитин бэлиэтигэр, ону бигэргэтэр бэчээт быһыытынан, быһыы сизэрин-туомун онорторбута. Онон Тангара быһыллыбатах дьону эмиэ итэбэллэрин иһин кырдьыктаах көнө дьонунан билинэрин туһугар, Авраам бары итэбэйээччилэр ажалара буолбута. ¹² Быһыллыбыттарга эмиэ – тас сизэри-туому эрэ тутуһааччыларга буолбакка, аҕабыт Авраам өссө быһыллыан инниттэн ылыммыт итэбэлин олук түһэрсэн итэбэйээччилэргэ кини ажалара буолар.

Авраамна эрэннэри

¹³ Тангара аан дойдуну бас билиэн диэн Авраамна уонна кини удьуордарыгар эрэннэриитэ Сокуону тутуһууга туох да сыһыана суоҕа, итэбэлинэн быһыһаныыга эрэ сыһыаннааҕа. ¹⁴ Бу эрэннэри Сокуону тутуһааччыларга сыһыаннааҕа эбитэ буоллар, итэбэл туох да туһата суох буолуо этэ, эрэннэри эмиэ кураанах буолуо этэ: ¹⁵ Сокуон уордаах-кылыннаах дьүүлтэн ураты атын тугу да эрэннэрбэт, тоҕо диэтэххэ, сокуон суох сиригэр эрэ сокуону кэһи диэн суох.

¹⁶ Онон Тангара тугу эрэннэрбитэ үтүө бэлэх буолан, Авраам удьуордарыгар: Сокуонна бас бэринээччилэргэ да, Авраам итэбэлин олук уурсааччыларга да – барыларыгар бэриллэрин туһугар, бу эрэннэри итэбэлгэ олоҕурар. Оттон Авраам биһиги барыбыт духуобунай аҕабыт буоларын ¹⁷ туһунан Суруйууларга «Эйигин Мин элбэх норуот аҕата онордум» диэн этиллэр, онон өлбүтү да тилиннэрэр, суоҕу да баар курдук ынырар Тангаратын – итэбэйбит Тангаратын – иннигэр Авраам биһиги аҕабыт буолар. ¹⁸ Кини эрэл кыыма да суоҕун үрдүнэн, эрэнэн туран итэбэйэн, «эн удьуорун элбэхтэн-элбэх буолуо» диэн суруллубутунан, үгүс норуоттар ажалара буолбута. ¹⁹ Ол кэннэ итэбэлин энчирэппэккэ, сүүсчэкэ саастаах бэйэтэ: «Этим-сииним эмэхсийбитэ ыраатта, кырдыаҕас Саррабар оҕо үөскүүр кыаҕа суох», – дии санаабатаҕа †, ²⁰ Тангара эрэннэрбитин саарбахтыы барбатаҕа, хата бигэ итэбэлин энчирэппэккэ, Кинини айхаллаабыта. ²² Онон бу итэбэлин иһин Тангара Авраамы кырдьыксыт көнө киһинэн билиммитэ. ²³ Ол гынан баран Суруйууларга баар «кырдьыксыт киһинэн

† «Этим-сииним эмэхсийбитэ ыраатта,.. кыаҕа суох», – дии санаабатаҕа – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «этэ-сиинэ эмэхсийбитин өйдүүр».

билиммитэ» диэн этии киниэхэ эрэ буолбатах, ²⁴ биһиэхэ – Айыы Тойоммутун Иисус Христуу өлөр өлүүттэн тилиннэрбит Тангараны итэбэйээччилэргэ эмиэ туһааннаах. ²⁵ Иисус Христос биһиги аньыыбытын-буруйбутун боруостуур туһугар, өлөр өлүү илиитигэр бэриллибитэ, биһигини быһыыры туһугар, тиллибитэ.

Буруйтан быһыһаны түмүгэ

5 Онон итэбэлбитинэн буруйбутуттан быһыһанаммыт, билигин биһиги Айыы Тойоммут Иисус Христос өгөтүнэн Тангараны кытта эйэлээхпит. ² Кини биһигини бу билинни алгыстаах олохпугар итэбэл суолунан тиздэн, биһиги Тангара килбиэннээх сырдыгар тиксэр эрэллэммитинэн киэн туттабыт. ³ Итинэн эрэ буолбатах, эрэй-кыһалҕа тулууру үөскэтэрин билэр буолан, эрэйи көрөрбүтүнэн эмиэ хайҕанабыт. ⁴ Тулуурдаах киһи үөрүйэх буолар, үөрүйэх киһи эрэмньилэнэр, ⁵ оттон эрэмньибит, биһиэхэ бэриллибит Сибэтиэй Тынынан сүрэхпитигэр Тангара таптала кутулар буолан, биһигини кыбыстыыга киллэрбэт.

⁶ Христос, биһиги өссө мөлтөх эрдэхпитинэ, анаммыт кэмигэр аньыылаахтар тустарыгар өлбүтэ. ⁷ Кырдьыксыт да туһугар ким эмэ өлө барара саарбах, арай үтүнү онорторбут киһитин туһугар, биир эмэ киһи өлөргө быһаарыныа эбитэ дуу. ⁸ Оттон Христос биһиги өссө аньыылаах дьон эрдэхпитинэ, биһиги туспугар өлбүтэ. Итинэн Тангара биһиэхэ Бэйэтин тапталын көрдөрбүтэ. ⁹ Онон билигин буруйтан-аньыыттан Кини Хаанынан быһыһаммыт дьон, биһиги, Тангара уордаах-кылыннаах дьүүлүттэн эмиэ Кининэн быһыһаныахпыт. ¹⁰ Ол эбэтэр, биһиги, Тангараҕа өстөөх сылдыбыт дьон, Кини Уола өлөн Тангараны кытта эйэлэспит буоллахпытына, билигин Кини Уолун олоҕунан өссө ордук быһыһаныахпыт. ¹¹ Ол эрээри итинэн эрэ бүппэт: Тангараны кытта биһигини эйэлэһиннэрбит Айыы Тойоммут Иисус Христос үтүөтүнэн биһиги билигин Тангаранан киэн туттабыт.

Адам уонна Христос

¹² Аньыы-хара киһи аймахха биир киһинэн, Адамынан, киирэн, кини аньыытыттан өлөр өлүү баар буолбута, онон дьон барыта аньыыланан, өлүү бар дьонно барытыгар тарҕаммыта. ¹³ Сокуон инниттэн да бу аан дойдуга аньыы-хара баара гынан баран, Сокуон суоҕар аньыы буруйга турбат этэ. ¹⁴ Ол да буоллар өлөр өлүү, Адамтан Моисейга диэри кэм усталаах-туоратыгар анаардастыы баһылаан, бэл Адам аньыытыгар холоонноох аньыыны онорботох дьону бэйэтигэр бас бэриннэрбитэ.

Адам буоллаҕына Атыны, аан дойдуга Кэлиэхтээҕи, сирэйдээн көрдөрөр уобарас буолар.

¹⁵ Ол эрээри Танара бэлэбин Адам буруйун кытта тэнниир табыллыбат. Биир киһи буруйуттан элбэх киһи өлбүт буоллабына, Танара илгэлээх үтүөтэ, биир Киһинэн – Иисус Христуһунан – элбэх киһиэхэ тиксэрбит үтүө бэлэбэ, хайдахтаах курдук сүңкэн буолуой! ¹⁶ Танара үтүө бэлэбин биир киһи аныытын содулун кытта тэнниир табыллыбат: ол сабана соботох биир аныы иһин буруйдуур дьүүл уурааба тахсыбыта, оттон билигин Танара үтүө бэлэбэ үгүс буруйу бырастыы гыннарда. ¹⁷ Өлөр өлүү анаардас биир киһи соботох буруйунан баһылыр былааһы ылбыт эбит буоллабына, Танара буруйтан быһыыыр өлгөм илгэлээх үтүөтүн бэлэх ылбыт дьон эмиэ, биир Иисус Христуһунан Танараны кытта бииргэ олоххо баһылыллара биллэн турар.

¹⁸ Онон биир киһи буруйунан бүтүн киһи аймах дьүүлгэ турбутуну, соботох биир Киһи кырдьыктаах быһыыта дьону барытын буруйтан быһаан, олобу бэлэйтиир. ¹⁹ Биир киһи истигэнэ суоҕа элбэх киһини аныыга тэппитини, соботох биир Киһи истигэнэ элбэх дьону быһыаба.

²⁰ Сокуон кэлбитигэр Сокуону кэһии үксүү түспүт буоллабына, аныыи үксээбитигэр Танара илгэлээх үтүөтэ эмиэ хас эмэ төгүл күүһүрбүтэ, ²¹ онон өлөр өлүү төрүөтэ буолбут аныыи хайдах баһылаабытай да, ол курдук Танара илгэлээх үтүөтэ биһигини кырдьыксыт дьон онорон, Иисус Христос Айыы Тойоммут көмөтүнэн бараммат олоххо киллэрээри, эмиэ баһылаабыта.

Христос биһиэхэ дьиннээх олобу биэрбитэ

6 Онон туох диибитий? Танара илгэлээх үтүөтэ күүһүрэн истин диэн, эмиэ уруккут курдук, аныыыбытын ыһыктыбакка сылдыабыт дуо? Олох оннук буолуо суохтаах! ² Биһиги, өлөн аныыы былааһыттан тахсыбыт дьон, аныыылаах олобунан хайаан салгыы олоруохпутуй? ³ Эбэтэр биһиги, Христос Иисустуун биир буолаары сүрэхтэммиттэр, Кини өлүүтүгэр сүрэхтэммиттэрин эһиги билбэккит дуо? ⁴ Онон өлүүгэ сүрэхтэнэн, Кинилиин бииргэ көмүллэммит, Абатын килбиэннээх күүһүнэн өлбүттэртэн тиллибит Христос курдук билигин биһиги эмиэ санга олобу олорор кыахтаахпыт.

⁵ Биһиги Кини өлбүтүн курдук өлөн Кинилиин холбостохпутуна, эмиэ Кини курдук тиллиэхтээхпит. ⁶ Эппит-хааммыт араас кырдьыктан босхолонон, аны аныыы-хара кулута буолбаппыт туһугар, биһиги эргэ киһибит Кинини кытта кириэскэ тириллибитин билэбит, ⁷ оттон өлбүт киһи аныыыттан босхолонон. ⁸ Өскөтүн биһиги Христуһу кытта өлбүт буоллахпытына, эмиэ Кинилиин бииргэ олоруохпут диэн итэбэйэбит. ⁹ Биһиги билэбит: Христос өлбүттэртэн тиллэн баран аны өлбөт, онон өлөр өлүү Кини үрдүнэн аны ханнык да былааһа суох. ¹⁰ Кини биһигини аныыыттан биирдэ букатыннаахтык босхолуур туһугар өлбүтэ, оттон

билигин Танара туһугар олорор. ¹¹ Ол курдук, эһиги эмиэ Христос Иисуһу – Айыы Тойоммутун [†] кытта биир буолангыт, аныыы туһа кэллэбинэ, өлбүппүт, Танара туһа кэллэбинэ, тыыннаахпыт дии саныыр буолун.

¹² Онон эһиги өлөр оноһуулаах экиитин-сииннитин аныыы-хара аны бас билбэтин, эт-хаан кырдьыгар эһигини баһылапматын. ¹³ Экиит-сииннит тугун да аныыыга туран биэримэн, хара дьайга туһаннарыман, ол оннугар өлбүттэртэн тиллибит дьон быһыытынан бэйэбитин Танараба туттарып, оччоҕо экиит-сииннит бүтүннүүтэ үтүөнү онорон Киниэхэ сулууспалыа. ¹⁴ Аныыы аны эһигини салайыа суохтаах: эһиги Сокуон былааһыгар буолбакка, Танара илгэлээх үтүөтүн былааһыгар олоробут.

Кырдьык кулуттара

¹⁵ Оччоҕо тугуй? Сокуон былааһыгар буолбакка, Танара илгэлээх үтүөтүн былааһыгар олоробут диэн, аныыыны оноробут дуо? Хайдах да оннук буолуо суохтаах! ¹⁶ Кимихэ эмэ баскытын бэринэн, бары этиитин толорорго бэлэм буоллаххытына, кини кулута буоларгытын ама өйдөөбөккүт дуо: эһиги өлүүгэ анньар аныыы кулуттара эбэтэр Танараны кытта эйэлэһиннэрэр истигэн буолуу кулуттара буолабыт. ¹⁷ Хаһан эрэ эһиги аныыы кулуттара этигит, оттон билигин, Танараба махтал, ылыммыт үөрэххитигэр ис сүрэххитинэн бас бэриннигит, ¹⁸ аныыыттан босхолонон, кырдьыктаах быһыы кулуттара буоллугут.

¹⁹ Киһи өйүгэр дэбигис түһэ охсубатын иһин, тийимтиэ буоллун диэн бу курдук этэбин. Хаһан эрэ мөкүтүк быһыыланаары кирдээх быһыы-майгы, бары куһаҕан кулута буолбуккут курдук, билигин, аны сибэтиэйдик олорор туһугар, үтүө быһыы-майгы кулуттара буолун. ²⁰ Урут аныыы кулуттара эрдэххитинэ, эһиги үтүөбэ бас бэриммэт «көнүл» дьон этигит. ²¹ Ол сылдыан туох ситиһиилээх этигитий? Онтукабытыттан билигин бэйэбит саатабыт: эһиги «ситиһиигит» түмүгэ өлөр өлүү этэ. ²² Оттон билигин, аныыыттан босхолонон Танараба кулут буолбуккут кэннэ, эһиги ситиһиигит – сибэтиэй буолуу, оттон олоххут түмүгэ – бараммат олох. ²³ Аныыы төлөбүрэ – өлүү, оттон Танара бэлэбэ – Христос Иисус Айыы Тойоммутун кытта биир буолан тиксэр бараммат олохпут.

Эр-ойох буолуу холбура

7 Ама эһиги, бырааттарым, (сокуону билэр дьоннуун кэпсэтэбин дии саныыбын) киһи тыыннаабын тухары эрэ, сокуон кини үрдүнэн былаастаабын билбэккит дуо? ² Холбура, эрдээх дьахтар, эрэ тыыннаабын тухары, кинини кытта сокуонунан холбоһо сылдыар, оттон эрэ өллөбүнэ,

[†] Айыы Тойоммутун – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

эрин кытта холбообут сокуонтан босхолоноор.

³ Онон эрэ тыыннаафар атын киһини кытта олорор буоллабына, көссүүлэспитинэн аабыллар; оттон эрэ өллөбүнэ, ол сокуонтан төлөрүйэн, атын киһиэхэ эргэ бардабына да, көссүүлэспитинэн аабыллыбат.

⁴ Син ол кэриэтэ, бырааттарым, Христос өлбүтүн быһыытынан эһиги эмиэ өлбүккүт, онон Атынга – өлбүттэртэн Тиллибиккэ – бас бэринэр туһугар, Сокуонтан босхолонон мантан иннэ Танара иннигэр туһалаах олобу олоруоххут. ⁵ Урут сатарыйбыт айылҕабыт аныылаах баҕатынан олорор эрдэспитинэ, Сокуон уһугуннарбыт араас имэнэ-кыдыга эппитигэр-сииммитигэр дьайа сылдьара, онон биһиги өлөр өлүүгэ тиэрдэр мөкү дьайыылары оноробут. ⁶ Оттон билигин, Христосу кытта бииргэ өлөн, биһигини хааччахтыы сылдьыбыт Сокуонтан босхолононубут, онон мантан иннэ уруккубт курдук Сокуон харабын аахпака, саналыы – Сибэтиэй Тыынынан – Танараҕа сулуспалыыбыт.

Испитигэр баар аныы содула

⁷ Онон туох диибитий? Сокуон аныылаах дуо? Хайдах да иннэ диир кыахпыт суох. Ол эрэри, аныы диэн тугун мин Сокуон баар эрэ буолан билбитим. Сокуон «баҕарыма» диэбэтэ буоллар, баҕарар диэн тугун өйдүөм да суоҕа этэ. ⁸ Ол гынан баран аныы-хара, кэриэстэн тэптэн, мин испэр араас аныылаах баҕа санааны үөскэппитэ. Сокуон суоҕар аныы өлүк эрэ буолар. ⁹ Хаһан эрэ мин Сокуона суох олорбутум, онтон Танара кэриэһэ кэлбитигэр – аныы эмиэ тиллэн кэлбитэ, ¹⁰ мин буоллабына өлбүтүм; ити курдук олоххо тиэрдэхтээх кэриэс миигин өлүүгэ тиэрдитэ: ¹¹ аныы, кэриэстэн тэптэн, миигин албынна үктэппитэ уонна эмиэ кэриэһи туһанан миигин өлөрбүтэ. ¹² Онон Сокуон сибэтиэй, кини ыйыыта-кэрдиитэ эмиэ барыта үтүө, сибэтиэй уонна кырдыктаах.

¹³ Оччоҕо үтүө суол миигин ама өлөргө тиэртэ дуо? Суох, оннук буолбатах. Аныы миигин өлөр өлүүгэ тиэрдэн бэйэтин ис дьинин көрдөрдө. Аныы, миигин өлөрөөрү, үтүнү туһаммыта, онон кэриэс баар буолан, аныы хайдах курдук аныылааҕа өссө ордук ырылыччы көстөн тахсыбыта.

¹⁴ Сокуон духобунайын биһиги билэбит, оттон мин аныы кулута буоларга атыламмыт эт-хаан айылҕалаахпын. ¹⁵ Тугу гынарбын бэйэм да өйдөөбөппүн: тугу баҕарарбын онорбоппун, тугу абааһы көрөрбүн оноробун. ¹⁶ Оттон тугу баҕарбаппын онорор буоллахпына, Сокуон үтүө диэн этиигэ сөбүлэһэбин, ¹⁷ онон ити мин дьайыым буолбатах, мин испэр баар аныы дьайыыта.

¹⁸ Миэхэ (мин сатарыйбыт айылҕабар) туох да үтүө суобун билэбин; үтүнү онорор баҕа баар да, ону онорбутум көстүбэт. ¹⁹ Баҕарар үтүөбүн онорбоппун, баҕарбат куһаҕаммын – ону дьэ хото

оноробун. ²⁰ Оттон тугу баҕарбаппын онорор буоллахпына, ону мин буолбатах, испэр баар аныы онорор.

²¹ Онон мин испэр манньк сокуон дьайарын көрөбүн: үтүнү оноруохпун баҕардахпына, миэхэ куһаҕан эрэ табыллар эбит. ²² Өйбүнэн-сүрэхпинэн Танара Сокуонун биһирибин ²³ эрэри, эппэр-хааммар адьас туора сокуон дьайа сылдьар: ол сокуон өйүм-санаам биһириир Сокуонун кытта утарсан, миигин эппэр-хааммар инэ сылдьар аныы сокуонун хаайылааҕа гынар. ²⁴ Оо, сордоох киһибин! Бу өлөр оноһуулаах эппиттэн-хааммыттан миигин ким босхолоуой? ²⁵ Танарабар махтанабын: Кини миигин Иисус Христоска – Айыы Тойоммутугар – босхолоппута.

Ити аата мин өйбүнэн Танара Сокуонугар, оттон эгим-хааным айылҕатынан аныы сокуонугар сулуспалыыбын.

Сибэтиэй Тыын салайар олоҕо

8 Онон билигин, Христос Иисустуун биир буолан, сатарыйбыт айылҕаларынан олорбокко, Тыын ыйарынан олорор дьон † ханнык да дьүүлүнэн дьүүллэммиттэр – ² Христос Иисуска баар олох Тыынын сокуона биһигини аныы уонна өлүү сокуонуттан босхолообута. ³ Биһиги сатарыйбыт эт-хаан айылҕабыт утарылаһарыттан мөлтөөбүт Сокуон кыайан онорботобун Танара онорбута: Кини Бэйэтин Уолун киһи аныылаах этигэр-сиинигэр холоонноох эттээн-сииннээн дьон аныытын боруостуур сиэртибэҕэ ыппыта, онон Кини киһиэхэ дьайа сылдьар аныыга бүтэһиктээх бириигэбэр таһаарбыта. ⁴ Бу, аныылаах айылҕалара тардарынан буолбакка, Тыын ыйарынан олорор дьон, биһиги, билигин Сокуон кырдыктаах ирдэбилинэн олорорбут туһугар буолбута.

⁵ Аныылаах айылҕаларынан олороочулар аныыга тардыһаллар, оттон Тыын ыйытынан олороочулар – духобунайга дьулуһаллар. ⁶ Аныыга тардыһар киһи өйө-санаата кинини өлүүгэ тиэрдэр, оттон Тыынынан салаллар духобунай өй-санаа киһини эйэлээх олоххо тиксэрэр. ⁷ Аныылаах өй-санаа Танараҕа кыр өстөөх – кини Танара Сокуонугар бас бэриммэт, бэринэр кыаҕа да суох. ⁸ Онон сатарыйбыт айылҕаларынан салаллар дьон Танара санаатын табар кыахтара суох.

⁹ Оттон эһиги, Танара Тыына эһиэхэ баарын быһыытынан аныылаах айылҕабытынан буолбакка, Тыын үөрэтэринэн олоробут; оттон Христос Тыына суох киһитэ Киниэнэ буолбатах. ¹⁰ Өскөтүн Христос эһиги сүрэххитигэр баар буоллабына, төһө да эккит-сииннит аныы содулуттан өлөр оноһууламмытын иһин, Танараны

† Сатарыйбыт айылҕаларынан олорбокко, Тыын ыйарынан олорор дьон – сорох былдьыгы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

кытта эйэлэнгит дууһабыт тыыннаах. ¹¹ Иисуһу өлбүттэртэн тилиннэрбит Танара Тыына эһиэхэ баар буоллабына, Кини – Христуһу Тилиннэрбит – эһиэхэ баар Бэйэтин Тыынынан эһиги өлөр эккитин-сиингитин эмиэ тилиннэриэбэ.

¹² Онон, бырааттарыам, биһиги эт-хаан айылҕабытыгар иэспит суоҕун быһыытынан, эппит-хааммыт тугу баҕарбытынан сылдыһа суохтаахпыт; ¹³ сатарыйбыт айылҕабыт баҕатын батыһан олодоххутуна, эһиги өлүөххүт, оттон айылҕабыт аһыһылаах дьайыһыларын Тыын көмөтүнэн өһөрдөххүтүнэ, олоххо тиксиэххит. ¹⁴ Танара Тыынынан салайтарааччылар бука бары Танара уолаттара буолаллар. ¹⁵ Кутталга хат олорорго күһэйэр кулут тыынын эһиги ылымматаххыт эбээт, эһигини Танара уолаттара онорор Тыыны ылынан, Кини этитэн: «Авва, Аҕаа!» – диэн ыңырабыт. ¹⁶ Биһиги Танара оҕолоро буоларбытын бу Тыын биһиги сүрэхпитигэр кэрэһилиир. ¹⁷ Оттон Танара оҕолоро буоллахпытына, ол аата Кини нэһилиэнньиктэрэбит, Христуһу кытта бииргэ нэһилиэстибэ ылабыт – Кинини кытта бииргэ эрдэнэр буоллахпытына, Кинини кытта бииргэ кэрэмэн килбиэннэ тиксиэхпит.

Килбиэннээх албан аат

¹⁸ Бу билигин быстах кэмнэ эрдэнэрбит, биһиэхэ кэнэбэс арыллыахтаах килбиэннэ холоотоххо, букатын туох да суолтата суох дии саныбын. ¹⁹ Сиргэ-халлаанна баар барыта Танара Бэйэтин уолаттарын хаһан аһаҕастык көрдөрөрүн эрэнэн туоххаһыа көһүтэр; ²⁰ (айыллыбыт барыта сүпсүккэ бэйэтин көңүлүнэн бэриммэтэбэ, Бас Бэриннэрээччи көңүлүнэн бэриммитэ); айыллыбыт эрэ барыта эрэнэр эрэлэ – өлөр өлүү хабалатыттан босхолонон, Танара оҕолорун килбиэннээх көңүллэрин үллэстии. ²² Танара айбыта барыта күн бүгүнгэ диэри төрүүр талыыта киирбиттии ынчыктыырын, энэлийэрин билэбит; ²³ кини эрэ мунҕанар буолбатах, биһиги эмиэ, сана олох сабаланыытын кэрэһилиир Тыыны ылбыттар, хаһан Танара уолаттара буоларбытын, эппит-сииммит толуйууларын кэтэһэн, испитигэр энэлийэбит. ²⁴ Ол эмит биһиги эрэлбитинэн быһанан сылдыһабыт. Биһиэхэ эрэннэриллибит хайыы-үйэ көрөн турарбыт эбитэ буоллар, кэлбити тоҕо эмиэ кэтэһиэ этибитий? ²⁵ Оттон өссө көрө иликпитин эрэнэр буоллахпытына, ону тулуурдаахтык күүтэбит.

²⁶ Тыын эмиэ биһигини, мөлтөхтөрү, бөбөргөтөрү; биһиги хайдах үнүөхтэхпитин да билбэппит, ол гынан баран Тыын, киһи тылынан да кыайан эппэттии, диригник өрүтэ тыынан, Бэйэтэ биһиги туспутугар Танара иннигэр көрдөһөр. ²⁷ Киһи сүрэҕин курдаттыы Көрөөччү эмиэ Тыын туох санаалаабын билэр – Тыын Танара көңүлүнэн сибэтийдэр † тустарыгар көрдөһөр.

† Сибэтийдэр – Танара дьоно.

²⁸ Оттон Танараны таптыыр, Кини көңүлүнэн ыңырыллыбыт дьонно туох барыта үтүөнэн эргийэрин биһиги билэбит. ²⁹ Тоҕо диэтэххэ, Кини Уола элбэх бырааттылартан улаханнара буоларын туһугар, Танара эрдэттэн, өссө төрүү да иликтэриттэн, билбит дьонун Бэйэтин Уолугар холоонноох буоларга анаабыта. ³⁰ Онон Кини кими анаабытын ыңырбыта, кими ыңырбытын буруйтан быһаабыта, оттон буруйтан быһаабыт дьонун албан аатырдыбыта.

Танара таптала

³¹ Бу кэннэ өссө тугу этиэхпитин сөбү? Өскөтүн Танара биһиги диэки буоллабына, ким биһигини утарыаҕай? ³² Кини, Бэйэтин Уолун харыһыйбакка биһиги туспутугар толук биэрбит Танара, Уолун кытта атыны барытын биһиэхэ хайдах бэлэхтиэ суоҕай? ³³ Танара талбыт дьонун ким буруйдуоҕай? Буруйтан быһыһыр Танара дуо? ³⁴ Ким дьүүллүөбэй? Ким да дьүүллүүр кыаҕа суох! Өлөн баран тиллибит Христос Иисус, Танара уна өттүгэр олон, Бэйэтинэн биһиги туспутугар көрдөһөр. ³⁵ Туох биһигини Танара † тапталыттан араарыаҕай: эрэй-мунҕуу, араас кыһарыйыы, сойуолааһын дуу, аас-туор олох, дьадайыы, куттал суоһааһына дуу, болот дуу? Суруйууларга этиллэр: ³⁶ «Эн тускуттан биһигини күннэтэ өлөртүүллэр, өлөрүллэргэ анаммыт барааннар кэриэтэ кереллөр». ³⁷ Ол эрээри биһиги мань барытын биһигини таптыыр Танара күүһүнэн кыайабыт. ³⁸ Мин бигэтик итэбэйэбин: өлөр өлүү да, олох да, Аанһаллар да, халлаанна баар дьаһалталар, күүстэр да, билинни да, кэнэбэски да кэм, ³⁹ үөһээнни үрдүк эйгэ да, аллараангы үтүгэн да түгэбэ, ханнык баҕарар атын айыллыбыт да биһигини Танара биһиэхэ Христос Иисус Айыы Тойоммутунан көрдөрбүт тапталыттан араарар кыаҕа суох.

Танара талбыт норуота

9 Христос иннигэр кырдыгы этэбин, сымыйалаабаппын, ону миэхэ Сибэтиэй Тыынынан суобаһым да бигэргэтэр – ² улуукан кутурҕанна ылларан ааспат-бүппэт эрэйтэн мин сүрэҕим ыалдьар: ³ хаан-уруу бырааттарым тустарыгар кырыыска туран, бэйэм Христостан араарылларбын ордоруом этэ! ⁴ Кинилэри, Израиль дьонун, Танара Бэйэтин уолаттарынан ааттаабыта, кинилэргэ кэрэмэн килбиэнин көрдөрбүтэ, кинилэри кытта сөбүлэһии онорсубута, кинилэргэ Сокуону биэрбитэ, Танараҕа дьиннээхтик сүгүрүйэр суолу арыһыта, уонна эрэннэрэр тылларын кинилэргэ эппитэ; ⁵ кинилэр улуу төрүттэрдээхтэр, үйэттэн үйэбэ алгыстаах, баартан барытыттан үрдүк

†† Танара – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Христос».

Тангара – Христос – эмиэ кинилэр ортолоругар төрөөбүтэ, аминь.

⁶ Ол эрэри Тангара Израиль туһунан этиитэ хайдах да бэйэтин күүһүн ыһыктыбатаҕа. Израиль киһитэ эрэ барыта дын Израиль киһитэ буолбатах, ⁷ итиэннэ «Исаак ыччата эн ааккын ааттатыа» диэн этиллибитин быһыытынан Авраамтан үөскээбит эрэ барыта кини оҕото буолбатах. ⁸ Ол аата Авраам оҕото эрэ барыта Тангара оҕото дэммэт, арай Тангара эрэннэриитинэн төрөөбүт эрэ оҕолор Кини оҕолоро дэнэллэр. ⁹ Оттон ол эрэннэри тыла манньк этэ: «Бу кэмнэ эмиэ кэлиэм, онно Сарра уолланыаҕа».

¹⁰ Итинэн эрэ бүппэт. Ревекка оҕолоро эмиэ биир аҕаттан, биһиги өбүгэбиттэн Исаактан, үөскээбиттэрэ. ¹¹ Игирэлэр өссө төрүөхтэрин инниттэн (ол аата үтөнү да, мөкүнү да оноруохтарын иннинэ, Тангара талара туохтан да тутулуга суох көнүлүн – ¹² киһи дьайытыттан буолбакка, Тангара ыңыраыттан эрэ тутулуктаабын – көрдөрөөрү), Ревеккаҕа «улахана кыратыгар үлэһит буолуоҕа» диэн этиллибитэ. ¹³ Онон «Иаковы Мин талан ыллым, оттон Исаагы туораттым» диэн Суруйууларга этиллибит туолбута.

¹⁴ Оччоҕо туох диибитий? Тангара кырдьыгы көрбөт диибит дуо? Хайдах да инньэ диир кыахпыт суох. ¹⁵ Тангара Моисейга этэр: «Үтүнү оноруохпун баҕарар киһибэр үтүнү оноруом, аһынарбын аһыныам». ¹⁶ Онон Тангара үтүнү онороро ким да баҕатыттан, дьаныарыттан буолбакка, Тангара Бэйэттэн эрэ тутулуктаах. ¹⁷ Суруйууларга Тангара фараонна: «Күүспүн эйигинэн көрдөртөрөөрү, Мин аатым сир үрдүнэн биллэрин ситиһээри эйигин үрдэппитим», – диир. ¹⁸ Онон Тангара үтүтүк сыһаннаһыан баҕарбыт киһитигэр үтүтүк сыһаннаһар, өсөһүннэриэн баҕарбыт киһитин өсөһүннэрэр.

Тангара уора-кылына уонна үтүө сыһыана

¹⁹ «Оччоҕо туох иһин Кини киһини буруйдууруй? Ким кини көнүлүн утары барыаҕай?» – диэн эн миэхэ. ²⁰ Оо, эн, киһи, Тангараны кытта мөккүһэр бу кимнигий? Иһит онорор ууска онорбут иһитэ ама: «Тоҕо эн миигин манньк онордун?» – диэн өрөлөһөн туруо дуо? ²¹ Көһүйэ охсооччу биир туйтан мааныга да, күннэтэ да туттуллар көһүйэни, хайатын да онороро көнүлэ буолбатах дуо?

²² Арай оттон Тангара Бэйэтин кырдьыктаах уорун-кылынын, сүдү күүһүн көрдөрөөрү, уордайбыт дьонун – имири эстиэхтээхтэри – өр тулуйбут буоллун, оччоҕо тугуй? ²³ Албан аатырарга бэлэмнээбит, амарахтык сыһаннаспыт дьонугар Бэйэтин албан аата хайдахтаах мунура суох улуутун көрдөрөөрү оннук гыммыт буоллабына, оччоҕо тугуй? Оттон Кини амарахтык сыһаннаспыт дьоно биһиги болабыт эбээт! ²⁴ Кини биһигини,

иудейдартан эрэ буолбакка, атын норуоттартан эмиэ ыңырбыта; ²⁵ ол туһунан Кини Осия кинигэтигэр этэр: «Атын норуоту Бэйэм норуоппунан ааттыам, таптаабатахпын тапталаабым диир буолуом. ²⁶ Эһиги Мин норуотум буолбатаххыт диэбит сирбэр кинилэри Тыыннаах Тангара уолаттара диэн ааттыахтара».

²⁷ Оттон Израиль туһунан Исаяя бу курдук өрө күүрүүлээхтик эппитэ: «Израиль уолаттара муора кумабыны элбээбиттэрин да иһин, сорохторо эрэ быһыһаныаҕа; ²⁸ Айыы Тойон туох да уталытыта суох бэрт сотору сир дьонун бириигэбэрин таһаарыаҕа». ²⁹ Исаяя эрдэттэн эппитини: «Өскөтүн Айыы Тойон Саваоф † аҕыйах дьон удьуорун биһиэхэ ордорботоҕо буоллар, биһиги Содомнаах Гоморра кэриэтэ буолуо этибит».

Израиль итэһэлэ суоҕа

³⁰ Онон туох түмүккэ кэлибит? Тангара кырдьыгын көрдөөбөтөх норуоттар итэһэйэн кырдьык суолугар үктэннилэр, ³¹ оттон кырдьык сокуонун көрдөөбүт Израиль ону булбата.

³² Киниэхэ тоҕо кыаллыбата? Тоҕо диэтэххэ кини итэһэли буолбакка, Сокуон дьайыыларын †† эрэммитэ. «Көр бу, Сионна таас уурабын – бу таастан дьон иннэр буолуоҕа, очуос тааһы туруорабын – бу таастан охтор буолуоҕа. Ол эрэри Кинини итэһэйэр киһи кыбыстыыга кириэ суоҕа» диэн Суруйууларга этиллибитин курдук, кинилэр «харгыс таастан» иннэн бүдүрүйбүттэрэ.

10 Бырааттарым! Сүрэмим баҕарар баҕата, Тангараҕа үнэр үнүүм – Израиль быһыһаныта †. ² Мин бэйэбинэн туоһулуубун: кинилэр Тангара көнүлүн ис сүрэхтэриттэн дьулуһан туран толоруохтарын баҕараллар, ол гынан баран бу дьулуһуулар дьиннээх билиигэ олоҕурбат. ³ Тангара кырдьыгын билбэккэ, бэйэлэрин кырдьыктарын бигэргэтэ сатыыр буоланнар, кинилэр Тангара кырдьыктаах көнүлүгэр бас бэриммэтэхтэрэ. ⁴ Оттон Сокуон бүтэр уһуга – Христос: онон билигин хас биирдии Кинини итэһэйээччи кырдьыктаах көнө киһи буолар кыахтанар.

Быһыһанар суол киһиэхэ барытыгар аһаҕас

⁵ Сокуону тутуһан быһыһаны туһунан Моисей бу курдук суруйар: «Сокуон ирдэбилин барытын толорбут эрэ киһи олоххо тиксиэбэ». ⁶ Оттон итэһэлинэн быһыһаны манньк этэр: «Ким халлаанна тахсыай?» – диэн бэйэбиттэн ыйытыма (Христуһу сиргэ түһэрэ сатаабытты). ⁷ Эбэтэр: «Ким үтүгэн түгэбэр түһүөй?» – диэмэ (Христуһу

† Айыы Тойон Саваоф – Иак 5:4 быһаарыытын көр. †† Сокуон дьайыыларын – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «дьайыылары». † Израиль быһыһаныта – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «киһилэр быһыһаныылар».

өлбүттэртэн таһаара сатаабытты).⁸ Оттон Суруйуулар туох дииллэрий? «Тангара тыла эйиэхэ чугас: тылгар да баар, сүрэххэр да баар». Бу – итэбэл тыла, биһиги үөрэтэр-иһитиннэрэр тылбыт.⁹ Иисуһу Айыы Тойон диэн тылгынан аһаҕастык билинэр уонна Тангара Кинини өлбүттэртэн тилиннэрбитин ис сүрэххиттэн итэбэйэр буоллаххына, быһһаныан:¹⁰ ким сүрэбинэн итэбэйэр – кырдьыксыт киһинэн билиниллиэ, ким итэбэлин аһаҕастык билинэр – быһһаныа.¹¹ Суруйууларга «Кинини итэбэйэр киһи кыбыстыыга кириэ суоҕа» диэн этиллэр.¹² Бу – туох да уратылаһыта суох иудейдарга да, атын норуоттарга да барыларыгар туһуланар этии, тоҕо диэтэххэ Айыы Тойон барыбытыгар биир, Кини ыңыраар дьону барытын өлгөмнүк алгыыр.¹³ «Айыы Тойону аатын ааттаан ыңырбыт ханнык баҕарар киһи быһһаныа».

¹⁴ Оттон итэбэйбэтэх дьон Кинини хайдах ыңырыахтарай? Истибэтэх дьон хайдах итэбэйиэхтэрэй? Иһитиннэрэр-кэпсиир киһи суох буоллаҕына, Кини туһунан хайдах истиэхтэрэй?¹⁵ Үөрэби тарҕаттара ыыппатах буоллахтарына, хайдах баран кэпсиэхтэрэй? Суруйууларга этиллэр: «Эйэбэ †, үтүбэ үөрэтэр Евангелиены иһитиннэрээчилэр кэллэлэрэ хайдах дыкти үчүгэйий!»¹⁶ Ол гынан баран истибит эрэ барыта ону ылыммыт буолбатах. «Айыы Тойон! Биһигиттэн истибитин ким итэбэйдэ?» – диир Исая.¹⁷ Онон, итэбэл Евангелиены истииттэн үөскүүр, оттон Евангелиены Тангара тылын †† иһитиннэрээчилэр аҕалаллар.¹⁸ Ол эрэри эһигиттэн ыйытыам этэ: кинилэр ама истибэтэхтэр үһү дуо? Биллэн турар, истибиттэрэ! «Кинилэр саналара бүтүн сир үрдүнэн дуораһыйбыта, эппит тыллара сир-халлаан сиксигэр тийэ иһиллибитэ».

¹⁹ Өссө манныгы ыйытыам этэ: Израиль ама билбэтэх үһү дуо? Моисей бастакынан эппитэ: «Норуот диэбэт норуокутунан эһигини күнүүлэтиэм, Миигин өйдөөбөт хараҥа норуотунан эһигини абардыам». ²⁰ Исая буоллаҕына өссө ордук хорсундук этэр: «Миигин көрдөөбөтөх дьон булан ыллылар, ыйыппатах дьонго Мин Бэйэбин биллэрдим». ²¹ Оттон Израиль туһунан кини маннык диир: «Истигэнэ суох, өһөс норуокка үһүн күнү быһа икки илибин уунан турбутум».

Тангара Израильга амарах сыһыана

11 Манан тугу этиэхпин баҕарабыный? Ама Тангара Бэйэтин норуотун киэр аста дуо? Биллэн турар, киэр аспат! Мин эмиэ Израиль киһитинэбин, Авраам удьуорунабын, Вениамин аҕатын уһуттан төрүттээхпин. ² Суох, Тангара эрдэттэн билбит норуотун киэр анньыбатаҕа.

† Эйэбэ – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох. †† Тангара тылын – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Христос тылын».

Суруйууларга Илия туһунан туох дэммитин билбэккит дуо? Кини Тангараҕа: ³ «Айыы Тойон! Пророктаргын өлөртөөтүлэр, сизэртибэнныктэргин урусхаллаатылар. Соҕотох мин эрэ хааллым, аны билигин мин тыыммар турунан эрэллэр», – диэн Израилы үнсүбүтүгэр ⁴ Тангара туох диэн хоруйдууруй? «Мин Ваал иннигэр сөһүргэстээбэтэх сэттэ тыһыынча киһини Бэйэбэр ордоруммутум», – диир. ⁵ Ол курдук билигин эмиэ Тангара Бэйэтин илгэлээх үтүөтүнэн талан ылан ордоруммут дьоно бааллар. ⁶ Тангара үтүөтүнэн буоллаҕына, ол аата киһи өнөтүнэн буолбатах, онтон атын эбитэ буоллар Тангара үтүөтэ үтүөнэн ааттаныа да суоҕа этэ; оттон бэйэн үтүө дьайыгынан буоллаҕына, ол аата Тангара үтүөтүнэн буолбатах, онтон атын эбитэ буоллар, эн үтүө дьайыын хайыы-үйэ үтүөнэн ааттаныа суоҕа этэ ‡.

⁷ Оччоҕо хайдаҕый? Израиль дьулуспут сыалын ситиспэтэх. Ол сыалы сорохтор эрэ, Тангара талбыт дьоно, ситиспиттэр, уоннааҕылар, итэбэйбэккэ, эби тыһыһырыттар. Суруйууларга этиллибитин курдук, «Тангара кинилэргэ улугуруу тыһынын ыытан, күн бүгүнгэ диэри харахтара көрбөт, кулгаахтара истибэт». ⁹ Давид эмиэ этэр: «Малааһыннара бэйэлэригэр обуур, угаайы уонна туһах буоллун – сэттэрэ-сэлээннэрэ ситиэхтин; ¹⁰ харахтара тугу даҕаны көрбөт гына бүрүлүннүн, систэрэ үйэ-саас тухары көммөтүн».

Самсаммыт лабаалар

¹¹ Оччоҕо маннык ыйытыы үөскүүр: ама Израиль турбаттыы бүдүрүйбүтэ буолуо дуо? Биллэн турар, оннук буолбатах! Ол эрэри кинилэр охтоннор, кинилэргэ күнүүнү үһүгуннараары, атын норуоттарга быһһабыл кэллэ. ¹² Онон кинилэр охтубуттары түмүгэр аан дойду дьоно дэлэй алгыска тиксидит, кинилэр тутайбыттары түмүгэр атын омуктар байбыт буоллахтарына, кэлин Израиль бүтүннүүтэ Тангараҕа эргилиннэбинэ, ол эргиллиитэ эмиэ аан дойдуга төһөлөөх элбэх үтүөнэн тосхойуй!

¹³ Билигин эһиэхэ, атын норуоттарга, туһаайан этэбин. Мин, норуоттар Апостоллара, Бэйэм хаануруу норуоппар күнүүнү үһүгуннараммын, саатар, сорохторун эмэ быһһаан ылаайабыный диэн эрэл санаабын ыһыктыбакка Тангараҕа сулууспалыырбынан киэн туттабын. ¹⁵ Бэйэм норуотум киэр анньыллыыта Тангараны кытта бүтүн аан дойдуну эйэлэһиннэрбит эбит буоллаҕына, Тангара кинилэри ылыныыта туохха холоонноох буолуой? Өлөн баран тиллиигэ тэннэһиэ суоҕа дуо? ¹⁶ Бастакы үүнүү быһыытынан Тангараҕа анаммыт тиэстэ сороҕо сибэтиэй буоллаҕына, тиэстэ бүтүннүүтэ сибэтиэй буолар.

‡ Оттон бэйэн үтүө дьайыгынан буоллаҕына, ол аата Тангара үтүөтүнэн буолбатах, онтон атын эбитэ буоллар, эн үтүө дьайыын хайыы-үйэ үтүөнэн ааттаныа суоҕа этэ – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

Силиһэ сибэтиэй буоллабына, лабаалара эмиэ сибэтийдэр.

¹⁷ Сорох лабаалара тостубуттарыгар эн, дьиикэй маслина, кинилэр оннуларыгар самсанангын, дьиннээх маслина силиһин сүмэһинин үллэстэр буоллаххына, ¹⁸ лабаалартан үрдүктүк сананыма. Үрдүктүк сананар буоллаххына, сэрэн – силиһи эн туппаккын ээ, силис эйигин тутар. ¹⁹ «Миигин сыһыннын диэн лабаа тостубута», – диэн, баҕар. ²⁰ Сөп, үчүгэй. Ол гынан баран кинилэр итэҕэйбэт буоланнар тостон түспүттэрэ, оттон эн итэҕэлгинэн тутулан турабын: онон улаханник сананыма, хата сэрэнэ сырыт. ²¹ Танара төрүт-уус лабаалары харыһыйбатах буоллабына, көр, эйигин да харыһыйа суоҕа. ²² Эн Танара үтөө да, кытаанах да сыһыанын көрөбүн: тостон түспүккэ Кини кытаанах, оттон эйиэхэ, Танара үтөө санаатыгар эрэнэрин тухары, үтөө сыһыаннаах; уларыйдакхына – эн эмиэ кэрдилизэн. ²³ Ол эрээри анараангылар, итэҕэйдэхтэринэ хат самсаныахтара: Танара төттөрү самсыыр күүстээх. ²⁴ Эн, дьиикэй маслинаттан быһыллан барангын, айылҕабын утаран, атын олордуу маслинаҕа самсаммыт буоллаххына, бу мас төрүт-уус лабаата төрөөбүт маһыгар самсанара, биллэн турар, быдан дөбөн буолуо.

Израиль бүтүннүүтэ быһыһаныа

²⁵ Бырааттарыам! Улаханник санамматыннар диэн, мин эһиэхэ биир кистэлэни арыһаахпын баҕарабын: Израиль дьоно быстах эрэ кэмнэ, омуктар туһааннаах ахсааннара Танараҕа кэлиэр эрэ диэри, итэҕэйбэт тыйыс санааламмыттар. «²⁶ Сионтан Быһааччы кэлэн, Иаков удьурдарын аһыһыларын киэр гынаҕа. ²⁷ Аһыһыларын-буруйдарын суох гыннахпына, кинилэри кытта сөбүлэһии онорсуом», – диэн суруллубутун курдук, Израиль бүтүннүүтэ быһыһаныаҕа.

²⁸ Кинилэр Евангелиены ылыммакка, эһиги тускутугар Танараҕа өстөөхтөр, оттон талыллыбыт норуот быһыһытынан – өбүгэлэрин туһуттан Танара таптыыр норуота буолаллар. ²⁹ Танара биэрбит бэлэҕин туура тутан ылбат, ынырытытын уларыппат. ³⁰ Эһиги, хаһан эрэ Танараҕа бас бэриммэт дьон, билигин, кинилэр бас бэриммэккэлэр, Танараҕа бырастыы гыннарбыккыт курдук, ³¹ кинилэр эмиэ, Танара эһигини бырастыы гыммытын иһин, Киниэхэ бырастыы гыннараары, тылын истибэттэр. ³² Танара кэлин барыларын бырастыы гынар туһугар, бука барыларын истигэнэ суох буолуу билиэнигэр ылбыта.

³³ Оо, Танара баайа, муударай өйө, тугу барытын билэрэ-көрөрө мунура да суох буоллаҕа! Таайыллыбат да буоллаҕа Кини дьүүлэ, өйдөммөт да буоллаҕа Кини суола-иһэ! «³⁴ Ким Айыы Тойон өйүн ситэн өйдөөбүтэ баарай? Ким Киниэхэ сүбэһит-амаһыт буолбута баарай? ³⁵ Ким тугу биэрбиттээх буолан Киниттэн төлөбүр эрэйиэҕэй?»

³⁶ Туох барыта Киниттэн кэлэр, туох барыта Кининэн турар, туох барыта Киниэхэ ананар. Киниэхэ үйэттэн үйэҕэ албан аат, аминь!

Христос биэрэр санга олоҕо

12 Онон, бырааттарым, Танара амарах санаатын туһугар эһигиттэн көрдөһөбүн: бэйэҕитин бүүс-бүтүннүү Киниэхэ сөбүлэтэр тыыннаах сибэтиэй сиэртибэ быһыһытынан Танараҕа бэринин – ол буолуо эһиги Киниэхэ дьин духуобунай сулуусаҕыт. ² Бу аһыһылаах дойдуну сизэрин-майгытын батыһыман, ол оннугар Танара көнүлүн, Кини тугу үтөө, сөптөөх, энкилэ суох үчүгэй диирин билэр туһугар, өйдүүн-санаалыын төрдүттэн уларыһыҥ.

³ Апостол буолар алгыстаах бырааптаммыт киһи быһыһытынан, эһиэхэ барыгытыгар этэбин: бэйэҕитин үрдүктүк санаммат буолун, Танара хас биирдиигитигэр биэрбит итэҕэлинэн көрөн сөптөөхтүк сыаналаныҥ. ⁴ Холобура, бу бэйэбит эппитин-сииммитин да ылан көрөбүн: биир бэйэбит элбэх миэстэлэрдээхпит, ол миэстэлэрбит бары тус-туспа аналлаахтары курдук, ⁵ биһиги эмиэ элбэх да буолларбыт, Христостуун холбоһоммут бука бары биир Эт-сиин буолабыт, оттон тус-туһунан ыллахха, бары биир Эт-сиин сорболоорунабыт. ⁶ Онон Танараттан араас дьобуру бэлэх ыламмыт, бары тус-туһунан аналлаахпыт: Танара этэрин дьонно тиэрдэр кыахтаах пророк, итэҕэлин кыабынан көрөн, Танара этэрин тиэртин, ⁷ ким сулууспалыыр – сулууспалаатын, ким үөрэтэр – үөрэттин, ⁸ ким бөбөргөтөр – бөбөргөттүн, ким бэрсэр – ис сүрэҕиттэн бэристин, ким салайар – кыһамныһылаахтык салайдын, ким үтөнү онорор санаалаах – ол үтөнү үөрэ-көтө онордун.

Таптал

⁹ Тапталгыт истин буоллун; куһаҕантан тэйэ туттун, үчүгэйи тутуһун. ¹⁰ Бырааттыы дьон быһыһытынан бэйэ-бэйэҕитин истинник таптаан, атыттары бэйэҕитинээҕэр үрдүктүк тутун; ¹¹ эрчимнитин энчирэтимэн, сүрэххит төлөнүн сөбүрүтүмэн, Айыы Тойонно сулууспалаан; ¹² эрэлинэн уоскутунун, ыарахаттарга кытаанах тулуурдаах буолун, тиһигин быспакка үнүн; ¹³ сибэтийдэр кыһалҕаларын үллэстин; айан дьонун амарахтык көрсүн. ¹⁴ Эһигини сойуолаһар дьону албаан, кинилэри кыраабакка-таныйбакка алгыыр эрэ буолун. ¹⁵ Үөрэри кытта үөрсүн, ытыыры кытта ытаһын. ¹⁶ Бэйэҕит икки ардыгытыгар иллээх буолун, үрдүктүк сананыман, кыраҕа-хараҕа, кыһалҕалаахха чугас буолун, бэйэҕитинэн дуоһуйуман; ¹⁷ куһаҕанын хардарыман, бар дьон иннигэр үтөнү эрэ онорорго кыһаллыҥ.

¹⁸ Эһиги өттүгүттэн кыаллар буоллабына, дьону барытын кытта эйэ-дэмнээх буолун. ¹⁹ Доботторуом,

хаһан да куһаҕаны иэстэспэт буолун, иэстэбили Танараҕа хаалларын. «„Иэстэбил – Миэнэ, Мин иэстэһиэҕим“, – диир Айыы Тойон» диэн суруллубута. ²⁰ Онон «өстөөххүн, ачык буоллаҕына, аһат, утаппыт буоллаҕына, утаҕын ханнар, инньэ ғынан эн кинини кыбыһыннарыан». ²¹ Куһаҕанга кыайтарыма, куһаҕаны үтүөбүнэн кыай.

Былааска бас бэринии

13 Ханнык баҕарар киһи үрдүкү салалтаҕа бас бэриниэхтээх. Танараттан бэриллибэтэх былаас диэн суох; баар былаас барыта Танара көнүлүнэн олохтоммута. ² Ким былааһы утарар, ол Танара олохтообутун утарар, онон утарылаһааччылар бэйэлэринэн дьүүлү булунохтара. ³ Салайааччылар үтүөнү онорор дьонго буолбакка, куһаҕаны онорооччуларга кутталлаахтар. Былаастаахтартан куттаммат буолуоххун баҕараҕын дуо? Үтүөнү оноро сырыт, оччоҕо кинилэртэн хайҕалы эрэ ылыан. ⁴ Салайааччы – эйиэхэ үчүгэй буоларын туһугар Танараҕа үлэлиир. Оттон куһаҕаны онорор буоллаҕына, сэрэн, кини мээнэҕэ болоттоох сылдыбат: салайааччы, куһаҕаны онорооччулары уодьуганнаан, Танараҕа сулууспалыыр. ⁵ Онон буруйданыам диэн куттанан эрэ буолбакка, киниэхэ суобаскынан бас бэриниэх тустааххын. ⁶ Ол иһин эһиги нолуок төлүүгүт. Салалта дьоно күннэтэ анал үлэлэрин толороллоругар Танараҕа сулууспалыыллар. ⁷ Онон кимиэхэ баҕарар тугу биэриэхтээххитин: нолуок буоллун нолуогу, түһээн буоллун түһээни, ытыктабыл буоллун ытыктабылы, чиэс буоллун чиэһи биэрэр буолун.

Бэйэ-бэйэҕэ сыһыан

⁸ Кимиэхэ да туох да иэстээх хаалыман, эһиги бэйэ-бэйэҕитигэр таптал эрэ иэстээх буолуохтааххыт. Чугастаабытын таптыыр киһи Сокуон ирдэбилин барытын толорбут. ⁹ Ол эбэтэр «көссүүлэһимэ», «өлөрүмэ», «уорума», «сымыйанан туоһулаама» †, «атын киһи киэнигэр баҕарыма» диэн кэриэстэр бары атын кэриэстэри кытта «чугастаабыгын, бэйэбин таптырыр курдук, таптаа» диэн этиигэ түмүллэллэр. ¹⁰ Таптал чугастаабытыгар куһаҕаны онорбот, онон таптал Сокуон бүттүүнүн туолуута буолар.

¹¹ Кэм-кэрдии кэмчитин билэр дьон сиэринэн олурун: утуйбут уубутуттан уһуктар чааспыт †† хайыы-үйэ кэллэ, быһанарбыт бастаан итэҕэйбит кэммитинээҕэр билигин ордук чугаһаата. ¹² Түүн аһан, күн сырдаан эрэр. Онон харанга дьайыыларын киэр илгэммит, сырдыгынан сэбилэниэҕин.

† Сымыйанан туоһулаама – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар. †† Утуйбут уубутуттан уһуктар чааспыт – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «утуйбут уугутуттан уһуктар чааскыт».

¹³ Күнүскү кэм сиэринэн – дэлэй-былас көччүргээбэккэ, арыгылаабакка, имэнирбэккэ, содурҕаабакка, иирсибэккэ, ордук санаспакка – үтүө быһыылаахтык сылдыһаҕын; ¹⁴ Айыы Тойонмутун Иисус Христуһу куйах онгостун, эппит-сииммит иннигэр кыһамныыны имэнгэ кубулутуман.

Мөлтөх уонна күүстээх

14 Итэҕэлэ кытаата илик киһини кытта, мөккүспэккэ эрэ сыһыаннаһар буолун. ² Холобура, биир киһи тугу барытын сиэххэ сөп дии саныыр, оттон итэҕэлэ кытаата илик киһи оҕуруот аһын эрэ аһыыр. ³ Аһыыр киһи аһабаты сэниэ суохтаах, аһабат киһи аһыры сэмэлиэ суохтаах – Танара кинини эмиэ, эйигин ылыммытын курдук, ылыммыта. ⁴ Атын киһи кулутун сэмэлиир эн кимнигин? Кулута охтубутун-охтубатаҕын Айыы Тойоно Бэйэтэ быһаарыа. Охтубут да буоллаҕына, туруоҕа – Танара ‡ кинини туруорар күүстээх. ⁵ Сорох киһи ханнык эрэ күнү ордук суолталыыр, оттон сороххо күн эрэ барыта тэн курдук. Хас биирдии киһи бэйэтэ хайдах өйдүүрүнэн салайтарыахтаах. ⁶ Ханнык эрэ күнү ордук суолталыыр киһи Айыы Тойон туһугар суолталыыр, оттон суолталаабат киһи – Айыы Тойон туһугар суолталаабат. Ким аһыыр, ол Танараҕа махтанан, Айыы Тойон туһугар аһыыр, ким аһабат, ол эмиэ Танараҕа махтанан, Айыы Тойон туһугар аһабат. ⁷ Биһигиттэн хайабыт да олороругар бэйэтин туһугар олорбот, өлөрүгэр бэйэтин туһугар өлбөт. ⁸ Олорор буоллахпытына, Айыы Тойон туһугар олоробут, өлөр буоллахпытына, Айыы Тойон туһугар өлөбүт: онон өлбүппүт да, тыыннаахпыт да иһин, өрүүтүн Айыы Тойон бас билиитигэр баарбыт.

⁹ Христос өлбүттэри да, тыыннаахтары да баһылаары, өлөн баран олоххо төннүбүтэ. ¹⁰ Оччоҕо тоҕо эн бырааккын одуу быһа олоробунуй? Оттон эн тоҕо бырааккын сэниигиний? Христос †† дьүүлүгэр бары туруохпут. ¹¹ Ол эбит буоллаҕына, «Олохпунан андаҕайабын, – диир Айыы Тойон, – сүһүөхтээх эрэ барыта Миэхэ сүгүрүйүөҕэ, тыллаах эрэ барыта Танараны билиниэҕэ», – диэн суруллубута. ¹² Онон хас биирдиибит бэйэтин туһугар Танараҕа эппиэттиэҕэ.

Дьону аныыга киллэримэ

¹³ Онон аны бэйэ-бэйэбитин дьүүллэһэрбитин-ырытыһарбытын тохтотон, туох эмэ сылтабынан бырааппытын бүдүрүппэт, аныыга киллэрбэт туһугар, кыһаллыаҕын. ¹⁴ Мин Айыы Тойон Иисуһу ылыммыт бигэ санаабар, ис-иһиттэн кирдээх ас диэн суох, арай тугу эрэ оннук дии саныыр киһиэхэ

‡ Танара – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Айыы Тойон». †† Христос – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Танара».

эрэ онтуката кирдээх буолар. ¹⁵ Аһыыр аскын көрөн быраатын хомойор буоллабына, ол аата эн хайыы-үйэ таптал сокуонун кэспиккин. Аһыыр аскынан киһини өлөрүмэ – кини туһугар Христос өлбүтэ.

¹⁶ Эһиги үчүгэй дииргитин атын дьон үөхпэттерин курдук олорун. ¹⁷ Танара Саарыстыбата ас да, утах да буолбатах – Сибэтиэй Тыын үөскэтэр кырдьыктаах быһыыта, эйэтэ, үөрүүтэ. ¹⁸ Христоска итинник сулуспалыыр киһи Танараба сөбүлэтэр уонна бар дьон ытыктабылын ылар.

¹⁹ Онон эйэ-дэмнээх буолуобун, итэбэлбитин бөбүргөтүһүргэ дьулуһуобун. ²⁰ Танара оноһуутун ас туһуттан үрэйимэ. Ас барыта ыраас, ол эрэри аһыыр аскынан киһини аһыыга киллэрэр буоллаххына, сыһа быһыыланабын. ²¹ Эн эт сииргиттэн, арыгы иһэргиттэн, биитэр өссө тугу эрэ гынаргыттан быраатын бүдүрүйэр, аһыыга киирэр, итэбэл мөлтүүр буоллабына, онтон аккаастаммытын ордук. ²² Ити туһунан бэйэн туох итэбэл санаалааххын искэр тутта сырыт, ону Танара эрэ биллин. Дьын ис санаатынан олороругар бэйэтин сэмэлэммэт киһи алгыстаах. ²³ Оттон саарбажалы-саарбажалы аһыыр киһи хайыы-үйэ дьүүллэммит, тобо диэтэххэ искэр эрэммэккэ эрэ онгорон барыта – аһыы.

²⁴ Мин иһитиннэрэр Евангелием уонна Иисус Христос туһунан проповедь тыла үөрэтэринэн, итиэннэ үйэлэр тухары кистэнэн баран, билигин пророктар суруйууларыгар өлбөт үйэлээх Танара соруйуутунан, бары норуоттары итэбэлгэ бас бэринэллэрин туһугар арыллыбыт кистэлэн кырдьык этэринэн, эһигини бөбүргөтөр кыахтаах ²⁶ соботох муударай Танараба үйэлэр тухары Иисус Христуһунан албан аат буолуохтун! Аминь †.

15 Биһиги күүстээхтэр бэйэбитин эрэ харана сатаабакка, мөлтөхтөргө сүгэхэрдэрин чэпчэтиһиэх тустаахпыт. ² Хас биирдибит чугастаабытын итэбэлин күүһүрдэр туһугар, киниэхэ үчүгэй буолаарай диэн, кинини үтөбэ үөрэтэргэ кыһаныахтаах. ³ «Эйигин үөбээччилэр үөбэр тыллара Миэхэ түстэ» диэн суруллубутун курдук, Христос эмиэ Бэйэтин туһун көрүммэтэбэ. ⁴ Оттон урут суруллубут барыта, биһиги Суруйуулартан тулууру, уоскуланы сомсоммут эрэлбитин энчирэппэппит туһугар, биһигини өйдөтөн суруллубута.

⁵ Киһиэхэ тулууру үөскэтэр, уоскуланы биэрэр Танара эһиги Христос Иисус холобурун батыһан, бука бары биир санаанан, биир куолаһынан Танараны, Айыы Тойоммут Иисус Христос Абатын айхаллыыргыт туһугар, эһиэхэ биир өйү-санааны үөскэтиэхтин.

Евангелие бары норуоттарга туһуланар

⁷ Онон Танара албан аатын туһугар бэйэ-бэйэбитин, Христос эһигини ылыммытын курдук,

†

ылынар буолун. ⁸ Иисус Христос – иудейдарга – Танара кырдьыктаабын көрдөрөн, кинилэр өбүгэлэригэр эрэннэриллибитти толороору, оттон атын норуоттарга – үтө сыһыанын иһин Танараны айхаллыыр кыахтанныннар диэн – амарах санаатыттан үлэһит буолбута. Бу туһунан Суруйууларга «Онон Эйигин, Айыы Тойон, омуктар ортолоругар айхаллыам, Эн ааккар хайбал ырыатын ыллыам» диэн этиллэр. ¹⁰ Өссө маннык баар: «Омуктар, Кини норуотун кытта бииргэ үөрүн-көтүн!» ¹¹ Итиэннэ этиллэр: «Айхаллаан Айыы Тойону, бары норуоттар! Уруйдаан Кинини, бары биис уустара!»

¹² Исаяя эмиэ этэр: «Иессей силиһэ үөскээн, норуоттары баһылыы кэлиэбэ, омуктар эрэнэр эрэллэрэ Кини буолуоҕа». ¹³ Онон эрэлгит Сибэтиэй Тыынынан эбиллэ турарын туһугар, эрэл Танарата эһиэхэ итэбэлгит хоту бары үөрүүнү, эйэни толору биэриэхтин.

Павел – атын норуоттарга ытыллыбыт Апостол

¹⁴ Бырааттарым, эһиэхэ бары үтө, бары билии барыта толору баар, онон эһиги бэйэ-бэйэбитин хайа баҕарар үөрэтиһэр-өйдөтүһэр кыахтааххыт диэн мин испэр бүк эрэнэ саныыбын. ¹⁵ Ол эрэри, Танара үтө алгыһынан атын норуоттар тустарыгар Христос Иисуска сулуспалыырым быһыытынан, бу сорох-сорох суоллары эһиэхэ санатан балачча хорсуннук суруйдум. Норуоттар Сибэтиэй Тыын көмөтүнэн ырааһыран, Танара сөбүлүүр бэлэбэ буолалларын туһугар, мин кинилэргэ Евангелиены иһитиннэрэммин, Танараба сулуспалыыбын.

¹⁷ Иисус Христостуун биир буолан Танараба сулуспалыырбынан мин киэн туттар кыахтаахпын. ¹⁸ Христос норуоттары Танараба бас бэриннэрэр туһугар тылынан да, дьайыытынан да, араас сөбүмэр бэлиэнэн, дьикти күүһүнэн, Танара Тыынын кыабынан миэхэ тугу онорторбуттан ураты атыны этэргэ соруммат буоламмын, бу курдук хорсуннук этэrim сөп ди саныыбын. Христос Евангелиетын мин Иерусалимтан Иллириккэ тийэ иһитиннэрбитим. ²⁰ «Сурабын да тутта иликтэр билиэхтэрэ, кулгаахтарынан да истэ иликтэр истиэхтэрэ» диэн этиллибитин курдук, мин атыттар уурбут акылааттарыгар тутумаары, Евангелиены Христос аата өссө иһиллэ илик сиригэр иһитиннэрэргэ дьулуһарым. ²² Дьэ субу туһуттан бэрт элбэхтик мэхэйдэтэн эһиэхэ тийбэккэ хаалбытым.

Павел Римнэ сылдыар былаана

²³ Аны билигин бу диэки оннук сир бүттэ, онон эһиэхэ тийэ сылдыар өрдөөнүҕү баҕа санаабын дьэ толороммун, ²⁴ Испанияба сылдьан баран ††, эһиэхэ

†† Испанияба сылдьан баран – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Испанияба баран иһэн».

тийийэм. Саатар ааһан иһэн көрсүһэн, кылгас кэмнэ да буоллар, эһигинниин алтыһан дуоһуйуом этэ. Ол кэһнэ миигин суолбар атааран биэриэххит этэ диэн эрэнэ саныбын. ²⁵ Оттон бу билигин сибэтийдэргэ туһалыыр санаалаах Иерусалимнаан эрэбин. ²⁶ Македониялаах Ахайя христианнара Иерусалимнаабы дьаданы бырааттарбытыгар көмө ытарга быһаарыммыттара. ²⁷ Үтүөкэн быһаарыныыны ылыннылар, уонна кинилэргэ иэстээх да буоллахтара: анараангылар бэйэлэрин духуобунай баайдарын омултары кытта үллэстибиттэрин быһыытынан, омултар эмиэ кинилэр сирдээби кыһалбаларыгар көмөлөһүөх тустаахтар. ²⁸ Бу сорукпун толорон, кинилэргэ анаан хомуллубуту булгуччу тиэрдэн баран, эһиэхэ таарыйан Испанияҕа барыам. ²⁹ Эһиэхэ тийдэхпинэ, Христос Евангелиетын алгыһын † толору илдьэ тийийэм диэн эрэнэбин.

³⁰ Бырааттарым, мин эһигиттэн Айыы Тойоммут Иисус Христос туһугар уонна Сибэтиэй Тыын тапталын туһугар көрдөһөбүн: Иудеяҕа баар итэҕэйбэт дьонтон быһанарым итиэннэ Иерусалимна илдьэр көмөбүн сибэтийдэр үөрүүнэн ылыналларын туһугар, Танараҕа үгэн миигин кытта бииргэ туруулаһын. ³² Оччоҕо, Танара биэрдэбинэ, үөрэ-көтө тийэн эһигини кытта бииргэ уоскуйуом этэ. ³³ Эйэ-ил Танарата өрүү эһигини барыгытын кытта бииргэ буолуохтун. Аминь ††.

Тус эбэрдэлэр

16 Биир итэҕэллээхпитин, Кенхрея церковын диакониссатын Фиваны, эһиэхэ мэкэтиэлибин. ² Айыы Тойон туһугар кинини итэҕэйээччилэр сиэрдэринэн көрсүн, эһиэхэ сылдьан туох эмэ кыһалбаланнаҕына, кытаатан көмөлөһүн. Бэйэтэ эмиэ туох да элбэх киһиэхэ, ол иһигэр миэхэ улаханлык тирэх буолбута.

³ Христос Иисуска бииргэ сулууспалыыр доҕотторбор Прискиллалаах Акилаҕа миигиттэн эбэрдэтэ тиэрдин. ⁴ Кинилэр мин туспар олохторун толук ууралларын да кэрэйбэт этилэр; кинилэргэ мин эрэ буолбатах, омул христианнарын церковтара бары махтаналлар. Кинилэр дьийэтээби церковтарыгар эбэрдэтэ тиэрдин.

⁵ Ахайяҕа Христуһу аан бастакынан итэҕэйбит таптыыр Епенеппэр эбэрдэ буоллун.

⁶ Биһиги туспутугар бары күүһүн ууран туран үлэлээбит Мариамна эбэрдэ.

⁷ Эбэрдэтэ тиэрдин миигин кытта хаайыыга бииргэ олоҕорбут аймахтарбар, Апостолларга киэнник биллэр, өссө мин иннибинэ Христуһу итэҕэйбит Андрониктаах Юнияҕа ‡.

† Христос Евангелиетын алгыһын – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Христос алгыһын». †† Аминь – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох, ол оннугар 16:25-27 кэрчик киирбит. ‡ Юнияҕа – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Юнийга».

⁸ Эбэрдэ Айыы Тойон иннигэр таптыыр Амплийбар.

⁹ Эбэрдэ биһигини кытта бииргэ Христоска сулууспалыыр Урбанна уонна таптыыр Стахийбар.

¹⁰ Эбэрдэ Христос эрэллээх киһитинэн биллибит Апеллеска.

Эбэрдэ Аристовул дьийэ кэргэттэригэр. ¹¹ Эбэрдэ буоллун аймахпар Иродионна уонна Наркисс дьийэ кэргэттэриттэн Айыы Тойону итэҕэйээччилэргэ.

¹² Эбэрдэ Айыы Тойон туһугар сулууспалыыр Трифеналаах Трифосаҕа. Эбэрдэ Айыы Тойон туһугар күүһүн харыстаабакка үлэлээбит күндү доҕорбор Персидаҕа.

¹³ Эбэрдэ Айыы Тойон талыылааҕа Руфка, миэхэ эмиэ ийэ буолбут кини ийэтигэр.

¹⁴ Эбэрдэ Асинкрикка, Флегонна, Ермна, Патровка, Ермийгэ уонна кинилэри кытта баар атын бырааттарбытыгар.

¹⁵ Эбэрдэ Филологка, Юлияҕа †, Нирейга, кини балтыгар уонна Олимпанна, итиэннэ кинилэргэ баар сибэтийдэргэ барыларыгар.

¹⁶ Бэйэ-бэйэбитин сибэтиэй уураһынан эбэрдэлэһин. Христос церковтара бары эһиэхэ эбэрдэ ыталлар.

¹⁷ Бырааттарыам, эһигиттэн көрдөһөбүн: үөрэммит үөрэххитин утары баран эһиэхэ хайдыһыны таһаарар, моһолу үөскэтэр дьонтон сэрэһин; кинилэртэн тэйэ туттун. ¹⁸ Оннуктар Айыы Тойоммутугар Иисус Христоска † буолбакка, куртахтарыгар кулут буолаллар, өс-киирбэх дьон сүрээбин ньуолбар сангаларынан, уран тылларынан сүүйэллэр. ¹⁹ Эһиги истигэннитин киһи барыта билэр, онон мин эһигиттэн үөрэбин эрэ; ол эрээри, үтүөнү онорорго муударай өйдөөх, мөкүнү онорорго мунгур өйдөөх буолуоххутун баҕарабын.

²⁰ Эйэ-ил Танарата бэрт сотору сатананы атаххыт анныгар сууһарыаҕа. Айыы Тойоммут Иисус Христос †† илгэлээх үтүөтэ эһигини энээрдэһиэхтин. Аминь.

²¹ Бииргэ сулууспалыыр доҕорбуттан Тимофейтан эбэрдэтэ тутун; аймахтарым Луций, Иасон уонна Сосипатр эмиэ эбэрдэлэрин тиэрдэллэр.

²² Мин эмиэ, бу суругу суруйбут Тертий, эһиэхэ христианныы эбэрдэбин ытабын.

²³ Миигин да, церковы да дьийэтигэр түмэр Гаий эһиэхэ эбэрдэтин ытар.

Куорат казначейа Ераст уонна бырааппыт Кварт эбэрдэлэрин ыталлар ††.

²⁴ Эһигинниин бука барыгытыныын Айыы Тойоммут Иисус Христос илгэлээх үтүөтэ энээрдэһиэхтин. Аминь.

†† Юлияҕа – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Юлийга». †† Айыы Тойоммутугар Иисус Христоска – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Айыы Тойоммутугар Христоска». ††† Айыы Тойоммут Иисус Христос – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Айыы Тойоммут Иисус». †††

1 КОРИНФИЯННАРГА

1 Тангара Коринф † куораттаабы церковыгар: Христос Иисуху итэбэйэн Тангараба аноммьттары, сибэтиэй буоларга ынгырыллыбыттары кытта бииргэ ханна бабарар – кинилэргэ да, биһиэхэ да, – Айыы Тойоммут Иисус Христос аатын ынгырааччыларга бука барыгытыгар – Иисус Христос Апостола буоларга Тангара көнүлүнэн ынгырыллыбыт Павелтан уонна бырааккытыттан Сосфентан.

³Эһиэхэ Аба Тангарабытыттан уонна Айыы Тойон Иисус Христостан бары илгэлээх үтөнү кытта эйэ-ил тосхойо туруохтун!

Тангараба махтаныы

⁴Эһиги Христос Иисуху итэбэйэн Тангара илгэлээх үтөтүн бэлэх ылбыккыт иһин, мин Тангарабар өрүүтүн махтанабын. ⁵Христостуун биир буолан, эһиги тугу барытын – тыл уонна билии бары баайын – сомсубуккут. ⁶Биһиги Христос туһунан туоһулаабыппыт кырдьыгын Тангара ити курдук бигэргэппит буолан, ⁷эһиги билигин, Айыы Тойоммут Иисус Христос кэлэрин кэтэһэргитигэр, Сибэтиэй Тыын биэрэр ханнык да дьобурунан тутайбаккыт. ⁸Айыы Тойоммут Иисус Христос Күнүн эһиги туох да буруйа-сэмэтэ суох көрсөргүт туһугар, Кини эһигини тиһэбэр тийэй халбаннаабат чингыһаба. ⁹Уолун Иисус Христуу, биһиги Айыы Тойоммутун кытта ыкса бодоруһарга эһигини ынгырбыт Тангара ити курдук эрэбил.

Итэбэйээччилэр хайдыһыылара

¹⁰Бырааттарыам, Айыы Тойоммут Иисус Христос аатынан эһигиттэн көрдөһөбүн: бука бары сүбэбэтин түмэн бири этэр буолун, бэйэ-бэйэбит икки ардыгар ханнык да хайдыһыы ончу суох буоллун, бары биир тыынынан, биир санаанан сомоһолоһун. ¹¹Хлоя дьэ кэргэниттэн иһиттэппинэ, бырааттарым, эһиги бэйэбит искитигэр мөккүөрдээх эбиккит. ¹²Ити эһиги хас биирдиигит «мин Павел киһитэбин», «оттон мин Аполлос киэнэбин», «мин Кифаны батыһабын», «оттон мин – Христуу» дииргитин этэбин. ¹³Ама Христос хас да бөлөххө хайынна дуо? † Эбэтэр

† Коринф – Пелопоннеһы кытта Грецияны холбуур, Коринф билиитигэр турар порт куората. Биһиги эрабыт 1 үйэтигэр араас омуктар, чуолаан римляндар, гректэр, еврейдэр олоһу үрдүк сайдыылаах куораттара. †† Ама Христос хас да бөлөххө хайынна дуо? – сорох былыргы гректин илиинэн суруйууга «хас да бөлөх буола хайдыбатаба».

эһиги тускутугар кириэскэ Павел тириллибитэ этэ дуу? Эбэтэр эһиги Павел аатынан сүрэхтэммикиит дуу? ¹⁴Эһигиттэн Крисп уонна Гаий кэннэ атын кими да сүрэхтээбэтэбим иһин Тангараба ‡ махтанабын, ¹⁵онон бэйэтин аатынан сүрэхтээбитэ диэн миигин ким да этэр кыаба суох. (¹⁶Өссө Стефан дьэ кэргэнин сүрэхтээбитим, онтон атыттары сүрэхтээбиппин өйдөөбөппүн.) ¹⁷Христос миигин сүрэхтээтин диэн буолбакка, Евангелиены иһитиннэрдин диэн ыппыта, итиэннэ Христос Кириэһин күүһүн сүтэрбэтим туһугар, Кини миэхэ киһи аймах муудараны тутуннарбатаба.

Христос – Тангара күүһэ уонна муудараһа

¹⁸Кириэс туһунан үөрэтии, өлүү суолунан баран иһээчилэр истэллэригэр «өйө суох дойдох», оттон биһиэхэ, быһһанааччыларга, Тангара күүһэ буолар. ¹⁹Суруйууларга «муударайдар муударастарын монкуруут ытыам, билиилээхтэр билиилэрин билиниэм суоҕа» диэн этиллэр. ²⁰Оччоҕо ханна баарый муударай өйдөөх? Ханна баарый дирин билиилээх сокуонньут? Ханна баарый бу үйэ сатабыллаах мөккүһээччитэ? Бу аан дойду муударыһа олох да муударыһа суоһун Тангара көрдөрдө буолбаат? ²¹Бу аан дойду бэйэтин муударай өйүн күүһүнэн Тангараны, Кини муудараны көрөн билбэтэбин иһин, Тангара Кинини итэбэйээччилэри биһиги үөрэтэр үөрэхпит «өйө суох» тылынан быһһыргы быһһарыммыта. ²²Иудейдар итэбэтэр дьикти бэлиэлэри эрэйэллэр, гректэр үрдүк муударыһа көрдүүлэр, ²³оттон биһиги – кириэскэ тириллибит Христос туһунан иһитиннэрэбит. Кини иудейдарга – харгыс таас, атын норуоттарга – «өйө суох дойдох», ²⁴оттон ынгырылаахтарга, кинилэр, иудей да, грек да буоллуннар, Тангара күүһэ уонна үрдүк муударыһа – Христос – буолар; ²⁵тоҕо диэтэххэ, Тангара «муударыһа суох» курдук дьайыыта дьон дьайыытынааһар муударай, Тангара «мөлтөх» курдук дьайыыта дьон дьайыытынааһар күүстээх.

²⁶Бырааттарым, Тангара ынгырылаахтара, бэйэбэтин да ылан көрүн: эһиги урут ким-туох дьон этигитий? Бу дойду сыанабылынан муударай дэтиэх эһиэхэ элбэбэ көстүбэт, кыахтаах-былаастаах дэтиэх хойуута суох, үтө төрүттээх дэтиэх эмиэ

‡ Тангараба – сорох былыргы гректин илиинэн суруйууга «Тангарабар».

агүйах. ²⁷ Ол эрээри Тангара, муударайдары саакка ытаары, бу дойду муударайа суобун, кыахтаахтары кыбыһыннараары, бу дойду кыажа суобун талбыта; ²⁸ суолталаабы суох онороору, бу дойду аата-суола суобун, биллибэтин-көстүбэтин, суолтата суобун талан ылбыта. ²⁹ Онон хайа да киһи Тангара иннигэр өгнөр кыажа суох. ³⁰ Тангара биһигини Христос Иисустуун биир гынан, Христос биһиги муудараспыт буолбута, биһигини буруйтан быһаабыта, Бэйэтигэр анаммыт сибэтиэй дьон гынан толуйан ылбыта. ³¹ Онон «ким эмэ тугунан эмэ хайжаныан бажарар буоллабына, Айыы Тойон дьайытынан хайжаннын».

2 Бырааттарым, мин эһиэхэ Тангара туһунан кэрэһилии [†] кэлэрбэр этэр тылым дэгэтинэн кэрэхсэтэ, өркөн өйбүнэн сөхтөрө кэлбэтэбим. ² Эһиэхэ сылдьар кэммэр мин Иисуһу – кириэскэ тириллибит Христуһу – эрэ билэргэ, онтон атыны барытын таһыччы умнарга быһаарыммытым. ³ Онон эһиэхэ мөлтөөн-ахсаан, ис-испиттэн саллан, улаханчык долгуйан сылдыбытым. ⁴ Эһиги итэбэлгит киһи муударайыгар буолбакка, Тангара күүһүгэр тирэбирэрин туһугар, мин этэр тылым да, үөрэтэр үөрэбим да киһи муударайын итэбэтиилээх тыла буолбакка, Тыын күүһүн кэрэһитэ буолбута.

Сибэтиэй Тыын биэрэр муудараһа

⁶ Оттон дьин муудараһы биһиги сиппит-хоппут дьонно иһитиннэрэбит; биһиги бу үйэ да, бу үйэ баранар былаастаах баһылыктарын да муудараһын буолбатах, ⁷ Тангара муудараһын – Кини биһигини албан аатырдар туһуттан, ханнык да үйэ үүнүөн инниттэн онкуллаан баран, кэмэ кэлиэр диэри кисти итэбэти кистэлэнин – иһитиннэрэбит. ⁸ Биһиги иһитиннэрэр муудараспытын бу үйэ баһылыктарыттан ким да билбэтэх; билбиттэрэ эбитэ буоллар, кэрэмэн килбиэн Айыы Тойонун кириэскэ тириэ суох этилэр. ⁹ Ол гынан баран Суруйууларга этиллибитин курдук, «Тангара Кинини таптыыр дьонно тугу бэлэмнэбитин биир эмэ киһи харабынан көрбүтэ, кулгаабынан истибитэ, сүрэбинэн сэрэбитэ диэн суох».

¹⁰ Оттон биһиэхэ Тангара бу кистэлэн муудараһы Бэйэтин Тыынынан арыйбыта; Тыын ол курдук тугу барытын, бэл диэтэр, Тангара түгэбэ биллибэт диригнэрин кытта чинчийэр. ¹¹ Киһи ис санаатын ким билбитэ баарай? Арай киһи бэйэтин ис тыына эрэ ону билиэн сөп. Син ол кэриэтэ Тангара санаатын Тангара Тыыныттан атын ким дажаны билбэт. ¹² Ол эрээри биһиги, Тангара биһиэхэ тугу бэлэх биэрбитин билэр туһугар, бу дойду тыынын буолбакка, Тангара ыппыт Тыынын ылбыппыт.

¹³ Биһиги бу туһунан киһи аймах муударайыттан үөрэммит тылбытынан биллэрэр буолбатахпыт, Тыын үөрөппит тылларынан духуобунайы

[†] Тангара туһунан кэрэһилии – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Тангара кистэлэнин биллэрэ кэлэрбэр».

духуобунайдык ^{††} быһаарабыт. ¹⁴ Тангара Тыына суох киһи Тангара Тыыныттан кэлэри ылыммат, кини ол кэлэри «өйө суох дойдох» дии саныыр, итиэннэ өйдүүр да кыажа суох, тожо диэтэххэ ону Тыын эрэ көмөтүнэн өйдүүххэ-дьүүллүүххэ сөп. ¹⁵ Оттон Тангара Тыынын ылыммыт духуобунай киһи тугу барытын өйдүүр-дьүүллүүр, арай кинини ким дажаны дьүүллүүр кыажа суох. ¹⁶ «Айыы Тойон өйүн ким ситэн өйдөөбүтэ баарай? Ким Киниэхэ сүбэһит-амаһыт буолбута баарай?» Оттон биһиги Христос өйүн өй гыммыппыт.

Биһиги Тангаража бииргэ сулууспалыбыт

3 Бырааттарым, мин эһигини кытта духуобунай дьоннуун курдук кэпсэтэр кыажа суох буоламмын, өссө да бөбөргүү илик дьоннуун, Христуһу итэбэйэр олохторугар кэм да уу ньулдабай сылдьар кыра оҕолордуун курдук кэпсэтэrim. ² Кыайан аһыыр кыаххыт суобун иһин, мин эһигини хоччоххой аһынан буолбатах, үүтүнэн аһаппытым. Эһиги өссө да бөбөргүү илик буолангыт, билигин дажаны хоччоххойу аһыыр кыаххыт суох. Бэйэжит ыккардыгытыгар ордугурбаһар, мөккүһэр, тыл тылгытыгар киирсибэт [‡] буоллаххытына, бөбөргүү иликкит, кэм да бу аныылаах дойду куолутунан олоробут буолбатах дуо? ⁴ Биирдэскит «мин Павел киһитэбин», атынныт «мин Аполлос киһитэбин» дэһэ сылдьар буоллаххытына, ол аата бу дойду үгэһин тутуһар буолбатаххыт дуо? ⁵ Павел диэн кимий? Аполлос диэн кимий? Хайалара да, ону да Айыы Тойон биирдии бэйэлэригэр төһөнү биэрбитинэн, эһигини итэбэлгэ сирдээн ажалбыт үлэһиттэр эрэ буолаллар. ⁶ Мин үүнээйи сиэмэтин олордубутум, Аполлос уу куппута, оттон ону Тангара үүннэрбитэ. ⁷ Ол иһин олоордооччу да, уу кутааччы да туох дажаны суолталаа суох, арай ону үүннэрэр Тангара эрэ суолталаах! ⁸ Олоордооччу да, уу кутааччы да биир үлэни толороллор эрээри, хайалара дажаны төлөбүрү төһөнү үлэлэбитинэн ылыажа. ⁹ Биһиги Тангаража бииргэ сулууспалыыр үлэһиттэрбит, оттон эһиги Тангара соңуога, Тангара тутуута буолабыт.

¹⁰ Тангара миэхэ биэрбит үтүө дьобурун туһунан, мин мындыр тутааччы быһыытынан дьэиэ акылаатын түһэрбитим, оттон ол үрдүгэр атын киһи салгыы тутар; ол гынан баран, хас биирдии киһи хайдах туттарын көрүнүөх тустаах. ¹¹ Хайыы-үйэ түһэриллибит акылааттан атын акылааты ким дажаны уураар кыажа суох; ууруллубут акылаат – Иисус Христос. ¹² Бу акылаат үрдүгэр ким бажарар кыһыл да, үрүн да көмүстэн, күндү таастан да,

^{††} Духуобунайы духуобунайдык – эбэтэр «духуобунайы духуобунай дьонно быһаарабыт»; «духуобунай суоллары атын духуобунай суоллары кытта тэннибит». [‡] Тыл тылгытыгар киирсибэт – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

мастан да, оттон да, соломоттон да дьэиэ туттубутун иннигэр, ¹³ хайдах үлэлээбитэ кестөн кэлиэбэ: ким хайдах үлэлээбитин кэнэбэс Күн сырдатан көрдөрүбэ; оччобо барыта уотунан арыллыаба – хас биирдии киһи үлэтэ-хамнаһа хайдабын уот тургутуоба. ¹⁴ Ким туппут тутуута тулуспут – ол набаараада ылыаба, ¹⁵ оттон ким туппута умайбыт – хоромньуланыаба; бэйэтэ быһыһаныа гынан баран, умайа турар уоттан өрүһүнэр курдук буолуоба.

¹⁶ Эһиги Танара дьэитэ буоларгытын, искитигэр Танара Тыһа баарын, ама, билбэккит дуо?

¹⁷ Танара дьэитин үрэйбит киһини Танара бэйэтин үрэйиэбэ: Кини дьэитэ ол курдук сибэтиэй; оттон Кини дьэитэ эһиги буолабыт!

¹⁸ Эһигиттэн ким даһаны бэйэтин албыннамматын. Биирдэскит эмэ бу дойду сиэринэн муударайбын дэнэр буоллабына, дьин муударай буоларын туһугар өйө суох буолбута ордук. ¹⁹ Бу дойду муудараһа Танара харабар өйө суох буолууга тэннээр. Суруйууларга этиллэр: «Кини муударай өйдөөхтөрү бэйэлэрин добуурдарыгар ингинээр». ²⁰ Өссө манньк баар: «Муударай өйдөөхтөр өйдөөбүмсүйэллэрэ туох да көдүүһэ суобун Айыы Тойон билэр».

²¹ Онон ким даһаны киминэн эмэ өттөйөн хайбанар туһунан санамматын даһаны, тобо диэтэххэ, туох барыта эһиэнэ буолар: ²² Павел да, Аполлос да, Кифа да, бу аан дойду да, олох да, өлөр өлүү да, билинни да, кэлэр кэм да – барыта эһиэнэ. ²³ Оттон эһиги – Христос киэннэрэбит, Христос буоллабына – Танара кизэнэ.

Христос Апостоллара

4 Онон ким бабарар биһигини Танара кистэлэнин биллэрэр анал соруктаах Христос үлэһиттэрин быһыытынан көрүөх тустаах. ² Хас биирдии оннук үлэһиттэн эрэллээх буолара эрэйиллэр. ³ Оттон бэйэм туспунан этэр буоллахпына, эһиги да, атыттар да миигин хайдах дьүүллүүргүтүгэр мин дьөрү улахан суолтаны уурбаппын; бэйэбин бэйэм да дьүүллэнэ барбаппын. ⁴ Төһө да суобаһым ырааһын иһин, буруйа-сэмэтэ суохпун дэммэппин; мин судьуйам – Айыы Тойон. ⁵ Онон кэммин иннинэ, Айыы Тойон кэлиэр диэри, кими даһаны дьүүллээбэт-ырыппат буолун. Кини кэлэн, харанаба кистэммити сырдаттабына, сүрэх кистэлэнин арыйдабына, дьэ оччобо хас биирдии киһи Танараттан хайбал ылыаба.

⁶ Бырааттарым, бу маны барытын эһиги тускутугар, суруллубуту аһары түһэн мыыдарастаабат буола үөрэнэргит, бэйэ-бэйэбит иннигэр үрдүктүк санаммаккыт туһугар, бэйэбин уонна Аполлоһу холобур гынан этэбин. ⁷ Кырдьыга даһаны, эйигин атыттартан ким чорботоруй? Танараттан ылбатабым диирин эйиэхэ туох баарый? Оттон ылбыт буоллаххына, тобо ылбатах киһиэхэ дылы хайбанабын?

⁸ Хата эһиги хайыы-үйэ силиккит ситэ охсубут дии! Номнуо аһара байбыккыт, биһигинэ суох ыраахтаабы буолбуттуу санаммаккыт. Оо, арай, биһиги эһигинниин бииргэ ыраахтаабылырбыт туһугар, эһиги дьиннээхтии ыраахтаабы буолбуккит эбитэ буоллар дуу! ⁹ Ол эрээри, биһиги бүтүн аан дойду – Аанһаллар да, киһи аймах да – харабар испэктээк буолбуппут; ол иһин саныбын ээ: Танара биһигини, Бэйэтин Апостолларын, өлөргө ууруллубут дьоннуу, аһабастык тиһэх миэстэбэ туруорарга быһаарбыт. ¹⁰ Биһиги Христос туһугар өйө суохпут – эһиги Христостуун биир буолан өйдөөххүт; биһиги мөлтөхпүт – эһиги күүстээххит; эһиги албан ааттааххыт – биһиги сэнэбилгэ сылдаабыт. ¹¹ Күн бүгүнгэ диэри аччыктыыбыт, утатабыт, сыгыннаах сылдаабыт, холдобоуллабыт, сири-дойдуну кэрийэбит, ¹² кыһыл илиибитинэн үлэлээн айахпытын булунабыт. Үөхтэхэринэ – алгыыбыт, сойуолаатахарына – тулуйабыт; ¹³ баһаабыртахарына – үтүөнэн хардарабыт; биһиги бу дойдуга бөх-сыыс кэриэтэ билингэ диэри бар дьон тэпсилгэнигэр сылдаабыт.

¹⁴ Маны эһигини кыбыһыннараары буолбатах, таптыыр оҕолорбор курдук өйдөтөөрү, суруйабын. ¹⁵ Христосу итэбэйэр олоххутгар төһө да эһигини тыһыынчанан иитээччи такайбытын иһин, эһиги элбэх аҕалаах буолбатаххыт, мин эһиэхэ Христос Иисус туһугар Евангелиены иһитиннэрэммин эһиги аҕабыт буолбутум. ¹⁶ Ол иһин эһигиттэн көрдөһөбүн: мин Христосу холобур туттарым курдук, эһиги эмиэ миигин холобур туттун. ¹⁷ Бу туһуттан эһиэхэ таптыыр уолбун, Айыы Тойон эрэллээх киһитин Тимофейы, ыыттым. Кини эһиэхэ тийиэн мин Христосу † батыһар суолум-иһим ханна да, хайа да церковка үөрэтэрбиттэн уна-хангас халбаннабатын өйдөтүөбэ.

¹⁸ Миигин кэлбэт эрэ диэн, сорох-сороххут олус улаханлык санаммыт. ¹⁹ Ол эрээри Айыы Тойон барар суолбун салайан биердэбинэ, өтөр эһиэхэ тийиэммин, улаханлык санаммыттар тылларын буолбатах, күүстэрин тургутан көрүөбүм. ²⁰ Танара Саарыстыбата киһи тылыгар буолбатах, ис күүһүгэр биллэр. ²¹ Онон хайатын ордоробут? Чыпчаахайдаах тийиэбин дуу, сымнабас-сылаас таптал тыыннаах тийиэбин дуу?

Содур быһыыны саралааһын

5 Бэл Танараны итэбэйбэт омуктарга да баара иһиллибэтэх содур быһыы-майгы эһиэхэ үөдүйбүтүн туһунан кырдык сурах тийиэн кэллэ. Эһигиттэн бииргит аҕатын кэргэнин ылан олодор диэн иһиттим. ² Итинник быһыыламмыт киһини бэйэбит эйгэбиттэн таһаарар, ытыыр-кэмсинэр оннугар, эһиги өссө улаханлык санана сылдаабыт. ³ Төһө да эһиги ортобутугар суобум иһин, ис тыыммынан эһигинниин бииргэ буоламмын, мин

† Христосу – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Христос Иисусу».

хайы-үйеэ манныгы быһаардым: Айы Тойоммут Иисус Христос † аатын ааттаан түмсэргитигэр, онно миигин эмиэ киллэрэн туран, итинник быһыылааммыт киһини Айы Тойоммут Иисус Христос күүһүнэн ⁵ сатанаба биэрин: Айы Тойоммут Иисус Христос Күнүгэр †† дууһата быһанарын туһугар, этэ-сиинэ эрэйдэннин.

⁶ Эһиги тугунан да хайбанар кыаххыт суох. Кыра аһытыттан тиэстэ бүтүннүүтэ көтөбүллэрин ама билбэт үһүгүт дуо? ⁷ Онон, аһытыттан ырааһыран сана тиэстэ буолар туһугар, эргэ аһытыыны кыһыйан ылан киэр бырабын; биһиги Паасхабыт Христос хайы-үйеэ биһиги туспутугар сиэртибэлэнэн турар, онон эһиги аһытыыта суох нуулуун килиэп буолабыт. ⁸ Паасха бырааһынныгы омсо-кыдык, куһаҥан быһыы аһытыытыгар көтөбүллүбүт эргэ килиэбинэн буолбакка, көтөхтөрүүтэ суох ыраас быһыы, кырдыктаах буолуу килиэбинэн ылыабын.

⁹ Эһиэхэ ыыппыт сурукпар содур дьону кытта бодоруһуман диэн суруйан турабын. ¹⁰ Мин бу дойду содур, инсэ-обот, албын-түөкэй, эбэтэр эмэгэксэ сүгүрүйэр дьонун туһунан эппэтэбим, оннук эбитэ буоллар, эһиги бу дойдуттан тахсан барбыккыт көнө буолуо этэ; ¹¹ ол оннугар, биир итэбэллээх бырааппыт дэтэ сылдьан содур, эбэтэр инсэ-обот, эмэгэксэ сүгүрүйэр, эбэтэр быдыр тыллаах-өстөөх, итирэр-кутурар, уорар дьону кытта бодоруһуман диэн суруйбутум; оннуктары кытта бииргэ аһаабат да буолун. ¹² Таска сылдьар туора дьону хайаан мин дьүүллүөмүй? Таһынаабылары Танара дьүүллүүр. Оттон иһинээбилэри эһиги бэйэбит дьүүллүөхтээххит буолбатах этэ дуо? Онон «содур дьону бэйэбит искититтэн туоратын».

Итэбэйээччилэр бэйэ-бэйэлэрин кытта сууттаһыылара

6 Эһигиттэн хайабыт эрэ биир итэбэллээх быраатын кытта мөккүөрдээх буоллабына, ол дьыаланы сибэтийдэргэ † биэрэн быһаартарарын оннугар, хайдах санаата баран Танараны итэбэйбэт дьонно сууттатарый? ² Сибэтийдэр бу аан дойдуну сууттуохтаахтарын эһиги билбэккит дуо? Оннук бүтүн аан дойдуну дьүүллээри сылдьан, хайаан букатын дуона суох кыра дьыаланы бэйэбит кыайан дьүүллээбэккитий? ³ Биһиги кэнэбэс бэл аанһаллары дьүүллүөхтээхпитин эһиги билбэккэ сылдьабыт дуо? Оччотугар күннээби дьыаланы-куолуну быһаарсарбыт быдан дөбөн буолаарай? ⁴ Эһиги күннээби олоххут үнсүүтүн-харсыытын церковка туох да ыһааһына суох дьонунан тобо быһаартарабытый? ⁵ Кыбыһынныннар диэн этэбин: ама биир итэбэллээх бырааттарын дьыалаларын

† Айы Тойоммут Иисус Христос – сорох былыргы гректин илиинэн суруйууга «Айы Тойоммут Иисус». †† Айы Тойоммут Иисус Христос Күнүгэр – сорох былыргы гректин илиинэн суруйууга «Айы Тойон Күнүгэр». ‡ Сибэтийдэр – Танара дьоно.

быһааран биэрэр кыахтаах, үтүө өйдөөх киһи бэйэбит ортобутугар суох үһү дуо? ⁶ Оттон эһиэхэ быраат быраатын кытта сууттаһа сылдьар, өссө буолаары буолан итэбэйбэт дьон иннигэр! ⁷ Бэйэ-бэйэбитин үнсэ-харса сылдьаргыт даҕаны эһиги ааккытын улаханлык түһэрэр. Ити оннугар атабастанары тобо тулуйбатыгыт? Ити оннугар сүтүктэнэри тобо ордорботугут? ⁸ Эһиги буоллабына бэйэлээх бэйэбитинэн атабастаан туран кинилэртэн туура тутан ылабыт, өссө буолаары буолан биир итэбэллээх бырааттаргытыттан. ⁹ Хара санаалаахтар Танара Саарыстыбатыгар тиксибэттэр диэни эһиги билбэккит дуо? Бэйэбитин албыннана барыман: содурдар да, эмэгэксэ сүгүрүйээччилэр да, көссүүлээччилэр да, бэйэ-бэйэлэригэр имэнирэр түктэри дьылынна ылларбыт эр дьон да, ¹⁰ уоруйахтар да, бэригимсэхтэр, арыгыһыттар да, дьону үөбээччилэр-холуннарааччылар да, талабырдыттар да Танара Саарыстыбатыгар тиксибэттэр. ¹¹ Эһиги сороххут эмиэ хаһан эрэ итинник этэ, ол эрэри сууммукут-ырааһырбыккыт, Танараба аһааммыккыт, Айы Тойоммут Иисус Христос аатынан уонна Танарабыт Тыынын күүһүнэн буруйтан-сэмэттэн босхоломмукут.

Содур буолуу туһунан

¹² «Миэхэ туох барыта көнүллэнэр» диигит эрэри, туох барыта туһалаах буолбатах; сөп, «миэхэ туох барыта көнүллэнэр», ол эрэри мин онтон туохха да тутулукка ылларыа суохтаахпын. ¹³ Сөп, «ас – куртахха, куртах – аска ананар»; ол эрэри Танара хайатын да суох гыныаба. Оттон киһи этэ-сиинэ содур быһыыга буолбатах, Айы Тойонно ананар, онон киһи этин-сиинин Айы Тойон бас билэр. ¹⁴ Танара Айы Тойону тилиннэрбитэ, онон биһигини да Бэйэтин күүһүнэн тилиннэриэбэ. ¹⁵ Эһиги экиит-сииннит Христос Этин-сиинин сорбото буоларын, ама, билбэккит дуо? Уонна хайаан эһигини Христостан арааран ылааммын, сэлээччэх дьахтарга холбуохпунуй? Оннук эрэ буолуо суоҕа! ¹⁶ Эбэтэр, сэлээччэх дьахтардыын хоонньоһооччу кинилиин биир эт-хаан буоларын эһиги билбэккит дуу? «Икки эт-хаан биир эт-хаан буолуохтара» диэн этиллэн турар буолбатах дуо? ¹⁷ Ол курдук эмиэ Айы Тойону кытта холбоһооччу Айы Тойоннуун биир тыын буолар. ¹⁸ Онон содур быһыыттан куотун; киһи ханнык да аһыыны онорбутун иһин, ол онорбут аһыыта этигэр-сиинигэр сыһыана суох, оттон содур киһи бэйэтин этин-сиинин утары аһыыны онгостор. ¹⁹ Эһиги экиит-сииннит Танара эһиэхэ биэрбит Сибэтиэй Тыынын дьэитэ буоларын, бэйэбитин бэйэбит бас билиммэккитин өйдөөбөккүт дуо? ²⁰ Эһиги ыарахан сыанаба атыылаһыллыбыккыт, онон экиитин-сииннитин, дууһабытын – бүтүн бэйэбитин Танара бас билэрин быһыытынан, экиитинэн да,

дууһабытынан да Тангараны албан аатырдар гына олорун †.

Ыал буолуу туһунан

7 Аны эһиги миэхэ суруйбуккут туһунан этэр буоллахха, эр киһи кэргэннэмэтэ ордук. ² Ол гынан баран содур быһыыга-майгыга киирэн биэрбэт туһугар, эр киһи барыта ойохтоох, дьахтар барыта эрдээх буолуохтаах. ³ Эр киһи ойоһор үтүөтүк сыһыаннаһахтаах, дьахтар эригэр эмиэ биир оннук буолуохтаах. ⁴ Дьахтар этин-сиинин бэйэтэ буолбатах, кини тойон эрэ бас билэр, оттон эр киһи этин-сиинин эмиэ бэйэтэ буолбатах, хотуна бас билэр. ⁵ Бэйэ-бэйэжиттэн куотунуман, арай иккиэн сүбэлэһэн баран, поһу тутуһар ††, Тангараба үнэр кэмнитигэр эрэ бэйэ-бэйэжиттэн туттунар буолун, ол кэнниттэн эмиэ, сатана чараас сиргитин билэн, имэнгирдэн, аһыыга уккуйбатын туһугар, бииргэ буолун. ⁶ Ол эрээри маны мин модьуйбакка, көнүллээн эрэ этэбин. ⁷ Киһи барыта бэйэм курдук сылдыһан баҕарыам этэ гынан баран, хас биирдии киһи Тангараттан ылбыт кыаба тус-туһунан – сорох кыаба биир, иккис кыаба атын.

⁸ Оттон аһаардас дьонно, огдооболорго этиэм этэ: кинилэр мин курдук соботоһун сылдыһалара ордук. ⁹ Арай, кыайан туттуммат буоллахтарына, ыал буоллуннар; имэнгирэ сылдыһах кэриэтэ кэргэннэммит көнө.

¹⁰ Оттон ыал буолбуттартан – мин буолбатах, Айыы Тойон Бэйэтэ модьуйар: дьахтар эриттэн араһыа суохтаах, ¹¹ араһсар түбэлтэтигэр соботоо хаалыахтаах, эбэтэр эрин кытта эйэлэһиэхтээх; эр киһи ойоһун эмиэ быраһыа суохтаах.

¹² Оттон атыттарга – Айыы Тойон буолбатах, мин бэйэм этэбин: итэҕэйбэт ойохтоох хайа эмэ бырааппыт ойоһо сөбүлэһэн олорор буоллаһына, киниттэн араһыа суохтаах. ¹³ Итэҕэйбэт эрдээх дьахтар, эрэ сөбүлэһэн олорор буоллаһына, эмиэ араһыа суохтаах. ¹⁴ Тоһо диэтэххитинэ, итэҕэйбэт эр киһи итэҕэйэр ойоһунан сибэтии буолар, оттон итэҕэйбэт дьахтар итэҕэйэр эринэн сибэтии буолар. Оттон атын эбитэ буоллар, оһолоргут кирдээх буолуо этилэр, оттон билигин кинилэр эмиэ – Тангараба аһаммыт оһолор. ¹⁵ Итэҕэйбэт киһи араһыан баҕардаһына, араһыстын, оннук түбэлтэһэ биһиги биир итэҕэллээхтэрбит хааччахтамматтар: Айыы Тойон биһигини ‡ эйэлээх буоларга ынгарар. ¹⁶ Эргин быһаһабаккын дьахтар хантан билэбин? Эр киһи эмиэ ойоххун быһаһабаккын хантан билэбин?

† Онон эһигин-сииннитин, дууһабытын – бүтүн бэйэжитин Тангара бас билэрин быһыытынан, эһигинэн да, дууһабытынан да Тангараны албан аатырдар гына олорун – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «онон эһигинэн-сииннитинэн Тангараны албан аатырдар курдук олорун». †† Поһу тутуһар – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар. ‡ Биһигини – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «эһигини».

Тангара хайдах анаабытын хоту олорун

¹⁷ Ол гынан баран ханнык баҕарар киһи Тангара киниэхэ хайдах анаабытын, Айыы Тойон туохха ынгарыбытын хоту дьаһанан олордун. Мин маны церковтарга барыларыгар сүбэлиибин. ¹⁸ Ким иудей бэлиэтинэн быһыллан баран ынгарыллыбыт – ол чэрин сүтэрэ сатаабатын, оттон ким быһыллыбакка сылдыһан ынгарыллыбыт – быстарбатын. ¹⁹ Быһыллы да, быһыллымы да туох да суолталара суох, арай Тангара кэриэстэрин тутуһуу эрэ суолталаах. ²⁰ Хайа да киһи туох сололоох сылдыһан ынгарыллар да, ол солотун уларыппатын. ²¹ Кулут буола сылдыһан ынгарылыннаххына, симиттимэ, оттон босхолоһор кыахтаах буоллаххына, үтө суолу туһаммытын ордук. ²² Тоһо диэтэххэ, Айыы Тойон ынгарыт кулута Айыы Тойон көнүл киһитэ буола түһэр; ол тэнэ көнүл киһи эмиэ ынгарылынна да, Христос кулута буолар. ²³ Тангара эһигини ыарахан сыанаба атыыласпыта, онон дьон кулута буолуман. ²⁴ Бырааттарым, ким ханнык сололоох сылдыһан ынгарыллар да, Тангара иннигэр ол солотунан сырыттын.

Сулумахтар уонна огдооболор

²⁵ Оттон эдэр кыргыттарга тустаах Айыы Тойонтон миэхэ туох да ыйыы-кэрдии суох эрээри, Айыы Тойон үтүөтүнэн Кини итэҕэллээх киһитэ буоламмын, манныгы сүбэлиибин. ²⁶ Билинни кыһалҕалаах кэмнэ киһи сулумах сылдыһара ордук дии саныыбын. ²⁷ Кэргэннээх буоллаххына, араһса сатаама, кэргэнэ суох буоллаххына, кэргэннэнэ сатаама. ²⁸ Ол эрэн, ыал буоллаххына да, аһыыны онорбоккун, кыыс эргэ барара эмиэ аһыы буолбатах. Ити эрээри ыал буолааччылар бу олоһо элбэх эрэйи көрсүөхтэрэ, оттон мин эһигини эрэйтэн босхолоһопун баҕарабын.

²⁹ Бырааттарыам, бу этэр этиим сүннүүнэн маннык: бириэмэ бэрт кыра хаалла, онон кэргэннээхтэр даһаны кэргэнэ суох курдук, ³⁰ ытаһааччылар ытаабат курдук, үөрээчилэр үөрбэт курдук, атылаһааччылар да атыыласпатах курдук, ³¹ бу аан дойду дьарыгын дьарыктанааччылар дьарыктаммат курдук буолуохтаахтар. Ол тоһо диэтэххэ, бу билинни аан дойду өр барыа суоһа.

³² Эһигини кыһалҕа кыһарыйыан мин баҕарбаппын. Сулумах киһи Айыы Тойон санаатын табаары, Айыы Тойон дьыалатыгар кыһаллар-мүһэллэр, ³³ оттон ыал киһи кэргэнин санаатын табаары, сирдээһи дьыаланан түбүгүрэр. Эрдээх дьахтар уонна эргэ бара илик кыыс туспалаахтар ††: ³⁴ эрэ суох дьахтар эбэтэр кыыс Айыы Тойон туһугар

†† Сулумах... түбүгүрэр. Эрдээх дьахтар уонна эргэ бара илик кыыс туспалаахтар – эбэтэр «Сулумах... түбүгүрэр. Инньэ гынан икки аһы тардыстар».

кыһаллар, хайдах гынан Айыы Тойон санаатын табарын, этинэн-сиининэн, өйүнэн-санаатынан сибэтиэй буоларын туһунан саныыр, оттон эрдээх дьахтар, эрин санаатын табаары, сиргэ баарга кыһаллар. ³⁵ Мин маны, эһиги илиигитин-атаххытын баайа сатаан буолбатах, эһиэхэ туһалаах буолаарай диэн, үтүө сиэринэн тиһигин быспакка, туохха да аралдьыйбакка эрэ, Айыы Тойонно сулууспалаатыннар диэн этэбин.

³⁶ Ким эмэ кыыһа † сааһын ситэн баран, эргэ барбакка олорорун сиэрэ суох суол диир буоллабына, бэйэтэ ону хайдах саныырынан быһаардын, ол аныы буолуо суоҕа; оннук кыыс эргэ бардын. ³⁷ Оттон сүрээбэр халбаннаабат бигэ быһаарыныыны ылыммыт киһи, ким да күһэйбэт буолан, чинг санаатын ылынан кыыһын эргэ биэрбэккэ, ыраас хаалларардыы санаммыт буоллабына, сөпкө быһаарынар. ³⁸ Ол аата кыыһын эргэ биэрэр киһи сөпкө гынар, оттон эргэ биэрбэккэ санаммыт киһи быһаарыныыта өссө ордук.

³⁹ Дьахтар, эрэ тыыннаабын тухары, эрин кытта сокуон быһыытынан быстыбат ситимнээх; оттон эрэ өллөбүнэ, кини холбоһуон баҕарар кинитиниин холбоһоро көнүлэ гынан баран, ол кинитэ Айыы Тойону итэбэйэр киһи буолуохтаах. ⁴⁰ Ити эрээри кини эргэ барбатабына, ордук алгыстаныа этэ. Бу тус бэйэм санаам гынан баран, Тангара Тыына миэхэ эмиэ баар дии саныыбын.

Эмэгэккэ сиэртибэлэммит эт

8 Эмэгэккэ сиэртибэлэммит эт туһунан биһиги билэбит, этэргэ дылы, «билии биһиэхэ барыбытыгар баар». Ол эрээри, билии киһини киэмситэр, оттон таптал бөбүргөтөр. ² Ким эмэ тугу эмэ билэбин дии сананар эбит буоллабына, ол аата билиэхтээбин өссө ситэри билэ илик. ³ Оттон Тангараны таптыыр киһини Тангара билэр.

⁴ Онон, эмэгэккэ сиэртибэлэммит эт туһунан. Аан дойду эмэгэттэрэ туох да суолтата суохтарын, биир Танараттан ураты атын Тангара суоҕун биһиги билэбит. ⁵ Төһө да «тангара» дэтээччилэр халлаанга да, сиргэ да баалларын иһин, («тангаралар» да элбэхтэр, «тойоттор» да аҕыйаҕа суохтар), ⁶ биһиги биир эрэ Тангара Аҕалаахпыт: туох барыта Киниттэн төрүттээх, биһиги эмиэ олохпутун Киниэхэ анаан олоробут; итиэннэ биир эрэ Айыы Тойон баар – Иисус Христос, туох барыта Кининэн төрүттэммитэ, биһиги эмиэ Кининэн олоробут. ⁷ Ол эрээри киһи эрэ барыта маны билэр буолбатах. Сорохтор билиннэ диэри суобастарыгар эмэгэт тангаралары билинэр буоланнар, кинилэргэ сиэртибэлэммит эти тангараларга анаммыт сиэртибэ дии санаан

† Кыыһа – эбэтэр «кэпсэтиилээх кыыһа». Оччоҕо манньк тылбаастыахха сөп: «Кэпсэтиилээх кыыһа сааһын сиппитин үрдүнэн кинини ылбакка сылдыарын сиэрэ суох суол диир, имэннээх санаатын кыана туттубат киһи бэйэтэ хайдах саныырынан быһаарыннын; аныы буолуо суоҕа, ол кыыһын ойох ылын.

сииллэр, инньэ гынан кинилэр ситэ-хото илик суобастара киртийэр. ⁸ Ас биһигини Тангараҕа чугаһаппат: биһиги аһаан да көммөппүт, аһаабакка да сүтүктэммэппит.

⁹ Ол да буоллар, эһиги бу көнүлгүт бөбүргүү илик итэбэллээх дьону бүдүрүтэр сылтах буолбатын курдук, сэрэнэн сылдыын. ¹⁰ Ситэ-хото илик итэбэллээх киһи эйигин, оннук билиилээх киһини, эмэгэт дьэиэтигэр киирэн аһы-сии олороргун көрдөбүнэ, суобаһа онтон эр ылан сиэртибэ этин сииргэ сананыа суоҕа дуо? ¹¹ Оччоҕо эн билиигиттэн сылтаан итэбэлэ өссө бөбүргүү илик быраатын былаҕайга былдьатыа, оттон кини туһугар Христос өлөн турар эбээт! ¹² Онон бырааттаргытын утары итинник аныыны онорон кинилэр бөбүргүү илик суобастарын бааһырдангыт, эһиги Христуу утары аныыны оностоубут. ¹³ Онон, мин аһыыр аһым туһуттан быраатым аныыга киирэн биэрэр буоллабына, кинини дэн үктэтиэм кэриэтэ, үйэбэр эт сиэм суоҕа.

Апостол бырааба

9 Мин Апостол буолбатахпын дуо? Көнүл киһи буолбатахпын дуо? Иисус Христуу, биһиги Айыы Тойоммутун, көрбөтөбүм этэ дуо? Эһиги Айыы Тойоннуун биир буолуугут – мин үлэм түмүгэ буолбатах дуо? ² Атыттар миигин Апостол диэбэт да буоллахтарына, эһиэхэ мин Апостолбын. Мин Апостол буоларбын бигэргэтэр бэчээт – эһиги Айыы Тойоннуун биир буолуугут.

³ Бу баар миигин дьүүлүүр дьонно утары этэр көмүскэниим. ⁴ Биитэр биһиэхэ бу үлэбит иһин үссэнэр, утахпытын ханнарар быраап суох үһү дуо? ⁵ Эбэтэр, атын Апостоллар дуу, Айыы Тойон бырааттара дуу, Киҕа дуу курдук, биир итэбэллээх кэргэттэритин аргыс гынан илдэ сылдыар быраап биһиэхэ суох дуу? ⁶ Биитэр соботох мин итиэннэ биир Варнава эрэ үлэлээн, айахпытын булунохтаах үһүбүт дуу? ⁷ Ханньк буойун бэйэтин суотугар сэриилэһэрий? Ким виноград олордон баран, отонуттан сиэбэтий? Ким үөр сүөһүнү маныыр эрээри, үтүттэн испэтий?

⁸ Бу туһунан күннээҕи олохтон эрэ ылан холобурдуур буолбатахпын, Сокуон эмиэ итинник этэр. ⁹ Моисей Сокуонугар «бурдук астыыр буһу томторуктааман» диэн суруллар. Тангара оҕуска кыһанан итинник этэрэ буолуо дуо? ¹⁰ Биһиэхэ анаан этэрэ биллэн турар буолбатах дуо? «Сир хорутааччы да, бурдук астааччы да үүнүүттэн өлүүлэһэр эрэллээх үлэириллэр» диэн, биллэн турар, биһиэхэ анаан суруллар. ¹¹ Эһиэхэ духуобунай сиэмэни ыһан баран, ол үүнүүттэн күннэтэ аһыырга-тангарга наадалааҕы эрдэхпитинэ, ама аһары элбэҕи эрэйиэхпит дуо? ¹² Атыттар эһигиттэн оннук эрэйэр бырааптаах буоллахтарына, биһиги кинилэрдээбэр ордук улахан бырааптаах буолуохпут суоҕа дуо?

Ол гынан баран, маннык бырааптаахпытынан биһиги туһамматахпыт, туһаныахтаабыр хата Христос Евангелиетын хаамытыгар туох да буому-моһойу таһаарбат туһугар тугу барытын тулуйабыт.

¹³ Танара Дьиэтин үлэһиттэрэ Танара Дьиэтиттэн аһыылларын, сиэртибэ биэриигэ

сулууспалааччылар эмиэ сиэртибэнныктэн өлүүлэрин ылалларын эһиги билбэккит дуо?

¹⁴ Евангелиены иһитиннэрээччилэргэ эмиэ Айыы Тойон итинник сулууспалаан айахтарын ииттэллэригэр соруйбута.

¹⁵ Ол эрэри, мин бу бырааптарбыттан хайатын даһаны туһамматабым. Уонна дьэ туһанардыы сананан мань суруйа олорор буолбатахпын. Мин киэн туттар суолбун ким эмэ туора сотуон кэриэтэ, өлбүтүм көнө. ¹⁶ Евангелиены иһитиннэрэрбэр киэн туттарым миэхэ тугум да суох. Бу – мин булгуччу толоруохтаах ытык иэһим. Миэхэ хайдахтаах эрэй-мунг буолуо этэй арай дьонно Евангелиены иһитиннэрбэтиим эбитэ буоллар! ¹⁷ Өскөтүн бу сулууспабын бэйэм үтүө көнүлбүнэн талан ылан толорор буоллахпына, төлөбүр ылыахпын даһаны сөп этэ, оттон бэйэм көнүлбүнэн буолбатах буолабына, ол аата мин сүктэриллибит соруудабы толоробун. ¹⁸ Оччоҕо туох төлөбүрэ миэхэ кэлиэхтээбэй? Танара тылын иһитиннэрэрбэр, Христос туһунан тугу да эрэйбэккэ эрэ иһитиннэрэрим итиэннэ Евангелие биэрэр быраабынан туһамматым – бу буолар мин үрдүк наһараадам.

¹⁹ Төһө да көнүлүм, ким да кулута буолбатабым иһин, элбэх киһини тардаары, мин барыларыгар кулут буолбутум: ²⁰ иудейдары тардаары, иудейдарга иудей кэриэтэ †, Моисей Сокуонугар бас бэринээччилэри тардаары, Сокуонна бас бэринээччи кэриэтэ буолбутум; ²¹ Сокуону билбэт дьону тардаары (төһө да Танара Сокуонун биллэрбин, Христоска бас бэриннэрбин) Сокуону билбэт киһи кэриэтэ буолбутум; ²² оттон мөлтөхтөрү тардаары, мөлтөбү кытта мөлтөх кэриэтэ буолбутум. Саатар сорохторун эмэ быһаан ылаары, барыларыгар барыларын курдук буолбутум. ²³ Мань барытын мин Евангелие туһугар, кини алгыһын үллэстэр баһа санаабыттан, оноробун.

²⁴ Күрэс былдыһааччылар бука бары сүүрэллэрин, ол гынан баран бириискэ биирдэстэрэ эрэ тиксэрин билбэккит дуо? Онон, доботторуом, бириискэ тиксэр курдук сүүрүн. ²⁵ Бөҕөстөр бары туохха барытыгар бэйэлэрин кыатана үөрэнэллэр: кинилэр иинэр-кэхтэр бириискэ дьулуһаллар, оттон биһиги үйэлэр тухары ииммэт-кэхтибэт мэнньиэскэ дьулуһабыт. ²⁶ Ол иһин мин күрэххэ сүүрэрбэр туох да сорууга суох киһи курдук сүүрэр буолбатахпын, түһүлгүбэ

† Иудей кэриэтэ – сорох былдыргы гректии илиинэн суруйууга бу кэнииттэн «төһө да Сокуонна бас бэриммэтэрбин» диэн тыллар бааллар.

охсуһарбар – салгыны эрэ дайбыахха диэн охсубаппын. ²⁷ Атыттарга Евангелиены иһитиннэрэ сылдьан бэйэм сөбө суох дэтэн күрэхтэһииттэн туоратыллан хаалбатым туһугар, эппин-сииммин сыһытан туран дьулуурбар бас бэриннэрэбин.

Сымыа танаралартан сэрэтии

10 Бырааттарыам, өбүгэлэрбит бука бары былыт халын хаххатыгар сылдыбыттарын, бары муораны курдаттаан ааспыттарын өйдүөххүтүн баһарабын; ² кинилэр бары Моисейга холбоһон былыкка уонна муораһа сүрэхтэммиттэрэ, ³ бары биир духуобунай аһы аһылыктаммытара, ⁴ бары биир духуобунай утағы утахтаммытара: ол хайдах диэтэххэ, кинилэри кытта барсан иһэр духуобунай очуос таастан утахтарын ханнараллара, оттон ол таас – Христос Бэйэтэ этэ. ⁵ Ол эрэри Танара уордайар санаата бэрт үгүс киһиэхэ хоммут буолан, кинилэр өлүктэрэ иччитэх сир устун тэлгэнэн хаалбыта. ⁶ Бу барыта биһиэхэ, кинилэр курдук куһағанна баһатыйбаппыт туһугар, сэрэтии буолар. ⁷ Онон, сорох өбүгэлэрбит сүгүрүйбүттэрин курдук, эмэгккэ сүгүрүйэр буолуман; кинилэр тустарынан Суруйууларга «норуот олорон аһаан-иһэн барбыта, онтон туран эмэгэт иннигэр үңкүү-бити тэрийбитэ» диэн этиллэр. ⁸ Кинилэртэн сорох дьонно содурдук быһыыламмыттарын курдук, биһиги эмиэ содурдук быһыыланар буолумуобун; оннук быһыылана сырыттахарына, соботох биир күн иһигэр сүүрбэ үс тыһыынча киһилэрэ суорума суолламмыта. ⁹ Кинилэр сорохторо Христу † үтэн-анньан көрбүттэрини, биһиги Кинини оннук үтэн-анньан көрөр буолумуобун; кинилэр иннэ гына сылдьан эриэн үөннэргэ тиктэрэн өлбүттэрэ. ¹⁰ Өбүгэлэрбит сорохторо кэриэлийбиттэрин курдук, кэриэлийэр буолуман; кинилэри, оннук кэриэлийбиттэрин иһин, өлөрөр-өһөрөр Аанньал ходуйтаабыта. ¹¹ Бу барыта биһиэхэ сэрэтэр холобур буолбута итиэннэ тиһэх үйэлэргэ тиийбит дьону, биһигини, өйдөтөөрү, Суруйууларга киирбитэ.

¹² Онон тирэхтээхтик турабыт дии сананар дьон, охтубат туһугар, сэрэхтээх буоллуннар. ¹³ Эһиги көрсүбүт ыарахан быһыыгыт-майгыгыт – киһи тулуйар тургутуута. Танара эппит тылын экчи толорор, онон хаһан даһаны эһигини кыаххыт таһынан тургуттарыа суоһа; итиэннэ тургутуулар кэмнитигэр, тулуйаргыт туһугар, эһиэхэ күүс да биэриэбэ, тахсар суолу да көрдөрүөбэ.

¹⁴ Онон, таптыыр бырааттарыам, эмэгккэ сүгүрүйэртэн куотар буолун. ¹⁵ Мин эһигини толкуйдаах дьон курдук санааммын этэбин, онон бу тугу эппиппин ырыналаан көрүн. ¹⁶ Бу махтанан туран иһэр алгыстаах иһиппит биһигини Христос Хааныгар тиксийиннэрэр буолбатах дуо? Оттон бу

†† Христу – сорох былдыргы гректии илиинэн суруйууга «Айыы Тойону».

тохутан ылан сиир килиэппит биһигини Христос Этигэр-сиинигэр тиксифиннээр буолбатах дуо?

¹⁷ Бу килиэп биир, оттон биһиги элбэх да буолларбыт биир килиэби үллэстэр буоламмыт, эмиэ биир Эт-сиин буолабыт.

¹⁸ Израиль норуотун ылан көрүөбүн: сиэртибэлэммити сиэччилэр сиэртибэнньиккэ кытыктаах буолаллар буолбатах дуо? ¹⁹ Бу аата туох диэн этэр быһыыбыный? Эмэгэт тангаралар туох эмэ суолталаахтар диэн этэбин дуу, биитэр эмэгэттэргэ бэлэх-туһах бэриллэр ас эмиэ туох эмэ суолталаах диэн этэбин дуу? ²⁰ Суох, инньэ диэбэппин. Тыыннаах Тангараны билбэт омуктар бэлэхтэрин-туһахтарын Тангараба буолбакка, абааһыларга биэрэллэр диэн этэбин, оттон эһиги абааһылары кытта сибээстэһиэххитин мин баҕарбаппын. ²¹ Айыы Тойон иһититтэн иһэ сылдьан абааһы иһититтэн иһэр кыаххыт суох, Айыы Тойон аһын аһыы сылдьан абааһы аһын аһыыр кыаххыт суох. ²² Хайаан биһиги Айыы Тойону күнүүлэтэргэ сорунуохпутуй? Ама биһиги Кинитэбэр күүстээх үһүбүт дуо?

²³ «Биһиэхэ барыта көнгүллэнэр», бэрт сөп, ол эрэри барыта биһиэхэ туһалаах буолбатах, «биһиэхэ барыта көнгүллэнэр», ол эрэри барыта көмөлөөх буолбатах. ²⁴ Ханнык баҕарар киһи бэйэтигэр эрэ туһалаахха буолбакка, атын киһиэхэ туһалаахха дьулуһуохтаах.

²⁵ Баһаарга атыыланар аһы-үөлү инэ-тоно барбакка, холку суобастаах олорон сиир буолун.

²⁶ Суруйууларга этиллибитин курдук, «сир уонна сир үрдүгэр баар барыта Айыы Тойон киэнэ».

²⁷ Тангараны итэбэйбэт ханнык эмэ киһи дьэтигэр ыалдьыттата ынҕырдабына, бара сылдьааххытын баҕарар буоллааххытына, күндүлүүр аһылыгын барытын инэ-тоно барбакка эрэ, холку суобастаах олорон сиир буолун. ²⁸ Арай ким эмэ эһиэхэ: «Бу кэрэх этэ», – диэтэбинэ эрэ, оннук эти ол эппит киһи туһугар, кини суобаһын туһугар сиэмэн. «Сир уонна сир үрдүгэр баар барыта Айыы Тойон киэнэ» †.

²⁹ Мин эһиги суобаскыт туһунан эппэппин, ол киһи суобаһын туһунан этэбин. Тоҕо мин көнгүлбүн атын киһи суобаһа хааччахтааһабый? ³⁰ Өскөтө мин махтанан туран аһыыр буоллаахпына, тоҕо махтанар аһым иһин ким эрэ миигин сэмэлиэхтээбэй?

³¹ Онон, ас да аһаабыккыт, утах да испиккит – тугу гыммыккыт барыта Тангараны албан аатырдыах эрэ тустаах. ³² Мин эмиэ бэйэм туһабын көрүммэккэ, үгүс дьонно туһалаах буолаарай диэн, кинилэр быһааналларын туһугар, туохха барытыгар, киһиэхэ барытыгар санааларын табардыы сыһыаннаһарым курдук, эһиги эмиэ иудейдары да, атын омуктары да, Тангара церковын да аһыыга киллэрбэт курдук олорун.

† «Сир уонна сир үрдүгэр баар барыта Айыы Тойон киэнэ» – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

11 Мин Христосу холобур туттарым курдук, эһиги эмиэ миигин холобур туттун.

Дьахтар үнэригэр төбөтүн бүрүнүөхтээбин туһунан

² Бырааттарыам ††, мин туохха үөрэппиппин барытын өйдүү-саныы сылдьаргыт, атыттартан ылан эһиэхэ тугу тиксэрбиппин хайдах тиэрдибитим курдук тутуһаргыт иһин, эһигини хайгыыбын эрэ. ³ Эһиги өссө хайа баҕарар эр киһиэхэ Христос бас буоларын, хайа баҕарар дьахтарга эрэ тойон, оттон Христоска Тангара бас буоларын билиэххитин баҕарабын. ⁴ Эр киһи, бэргэнэтин устубакка эрэ, Тангараба үнэр, Кини этэр тылын дьонно тиэрдэр буоллабына, бэйэтин баһын саакка-суукка угар. ⁵ Дьахтар, төбө сыгыннаах Тангараба үнэр, Кини этэр тылын дьонно тиэрдэр буоллабына, бэйэтин баһын саакка-суукка угар; итинник гынара син биир баттабын күлтэччи ылларбытыгар тэнгээх.

⁶ Дьахтар төбөтүн бүрүнүөн баҕарбат буоллабына, баттабын кырыттаран кэбистин; оттон баттабын кырыттарыан эбэтэр күлтэччи ылларыан кыбыстар буоллабына, төбөтүн бүрүнүнүн. ⁷ Онон эр киһи Тангара уобараһа, албан аата буоларын быһыытынан төбөтүн саптыа суохтаах; дьахтар буоллабына эрин албан аата буолар. ⁸ Ол эбит буоллабына, эр киһи дьахтартан үөскээбэтэбэ, дьахтар эр киһиттэн үөскээбитэ; ⁹ эр киһи дьахтарга ананан айыллыбатаба, дьахтар эр киһиэхэ ананан айыллыбыта. ¹⁰ Дьэ ол иһин Ааньаллар тустарыгар, дьахтар төбөтүгэр бас бэринэр бэлиэлээх буолуохтаах. ¹¹ Ол эрэри, биһиги Айыы Тойоннуун биир буолбут олохпутугар эр киһи дьахтартан тутулуга суох буолбат, дьахтар да эр киһиттэн тутулуга суох буолбат. ¹² Тоҕо диэтэххэ, дьахтар эр киһиттэн үөскээбитин курдук, эр киһи эмиэ дьахтартан төрүүр, оттон туох баар барыта Танараттан кэлэр.

¹³ Бэйэбит да тойонноон көрүн, дьахтар төбөтүн бүрүммэккэ эрэ Тангараба үнэрэ төһө сиэрдээбэй? ¹⁴ Эр киһи баттабын уһатара кыбыстыылаах, оттон дьахтар баттабын уһатара хайҕаллаах суол диэн айылба бэйэтэ эһигини үөрэтэр буолбат дуо? Уһун баттах дьахтарга бүрүнэр сабыы быһыытынан бэриллит. ¹⁶ Оттон ким эмэ бу туһунан миигин кытта мөккүһүн баҕарар буоллабына, биһиги да, Тангара церковтара да оннук үгэспит суох.

Айыы Тойон Аһылыга

¹⁷ Оттон бу маны сүбэлиирбэр эһигини хайҕабаппын: эһиги бииргэ түмсэргит туһалыырын оннугар, эһигини айгыратар эрэ эбит.

¹⁸ Бастакытынан, түмүстэргит эрэ, тус-туспа хайдыһаргыт туһунан истэбин; бу истибитим

†† Бырааттарыам – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох.

сорожо оруннаабын итэжэйэбин. ¹⁹ Эһиги ортобутугар тус-туһунан суолу этии баар буолуохтаах даҕаны, оннук эрэ түбэлтэҕэ хайабыт ыйааһыннаабы этэрэ биллиэн сөп.

²⁰ Итиэннэ эһиги түмсэр быһыыгыт-майгыгыт Айыы Тойон Аһылыгар түмсүү диэн ааттанар кыаҕа суох. ²¹ Киһи барыта ким хайа иннинэ бэйэтин аһын сии охсорго тиэтэйэр, онтон сылтаан сороххут хам аччык хаалар, сороххут тотуор диэри иһэр. ²² Ама аһыырга уонна иһэргэ эһиги дьиэтэ суох үһүгүт дуо? Эбэтэр Танара церковын аанһа ахтыбаккыт оччо дуу, биитэр дьаданылары атаҕастыыр быһыыгыт оннук дуу? Бу туһунан эһиэхэ тугу диэхпиний? Хайгыам дуо? Хайҕаабатым биллэн турар.

²³ Мин Айыы Тойонтон Бэйэтиттэн билбиппин эһиэхэ тиэрдибитим: таннарыллыбыт түүнүгэр Иисус Айыы Тойон килиэби ылан, ²⁴ Танараҕа махтаммыта уонна тоһутан баран эппитэ: «Маны ылан сиэн †, бу эһиги тускутугар тоһутулар Мин Этим, онон Миигин өйдөөн-санаан туран маннык гынар буолун», – диэбитэ. ²⁵ Онтон эмиэ аһылык кэнниттэн иһити ылан: «Бу иһит – Мин Хааным бигэргэппит сана кэс тыла; бу иһиттэн иһэргитигэр Миигин өйдөөн-санаан туран иһэр буолун», – диэбитэ. ²⁶ Ол аата Кини кэлиэр диэри, бу килиэби сиэтэххит, бу иһиттэн истэххит аайы, эһиги Айыы Тойон өлбүтүн биллэрэбит.

²⁷ Ол иһин ким себе суохтук бу килиэби сиэбит, Айыы Тойон иһититтэн испит, ол Айыы Тойон Этин уонна Хаанын утары буруйдаах буолар. ²⁸ Ол иһин киһи бастаан бэйэтин ыараннатан-чинчийэн көрөн эрэ баран, бу килиэптэн сиэтэххэ, бу иһиттэн иһиэхтээх. ²⁹ Ким бэйэтин тургутунан көрбөккө †† эрэ, Айыы Тойон Этигэр уонна Хааныгар суолта биэрбэккэ ‡, себе суохтук килиэп сиир уонна бу иһиттэн иһэр, ол бэйэтин дьүүлгэ тардардыы, аһыыр уонна иһэр. ³⁰ Ол иһин эһиги ортобутугар элбэх мөлтөх, ыарыһах дьон баар, ол иһин элбэх киһи өлөр. ³¹ Биһиги бэйэбитин бэйэбит дьүүлэнэрбит эбитэ буоллар, дьүүлгэ тардыллыа суох этибит. ³² Оттон Айыы Тойон дьарыйдабына, бу аан дойдуну кытары тэн дьүүлгэ туруорбат туһугар, биһигини итинник көннөрөр.

³³ Онон, бырааттарым, Аһылыкка түмсэргитигэр бэйэ-бэйэбитин кэтэһэр буолун. ³⁴ Дьүүлгэ түбэһэрдии түмсүбэт туһугар, ким аччык, ол дьиэтигэр аһаатын. Мантан атынын тийдэхпинэ сүбэлиэм.

† Маны ылан сиэн – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар. †† Бэйэтин тургутунан көрбөккө – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар. ‡ Айыы Тойон Этигэр уонна Хааныгар суолта биэрбэккэ – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Эккэуонна Хаанна суолта биэрбэккэ».

Сибэтиэй Тыын бэлэхтэрин туһунан

12 Оттон Тыын бэлэхтэрин туһунан, бырааттарым, сыһа өйдөбүллээх хаалыаххытын баҕарбаппын. ² Эһиги бэйэбит билэбит, Танараны итэжэйбэт эрдэххитинэ, ким эрэ эһигини тардан илдьэрин курдук, тыла суох эмэгэттэргэ бара тураргыт. ³ Эһиги өйдүөххүтүн баҕарабын: Танара Тыынынан сангарар хайа да киһи «Иисус анафема ††» диэн этиэ суоҕа, итиэннэ ким да Сибэтиэй Тыына суох хаһан даҕаны «Иисус – Айыы Тойон» диэн билиниэ суоҕа.

⁴ Тыын бэлэхтиир духуобунай дьобурун арааһа элбэх гынан баран, ону барытын биир Тыын биэрэр. ⁵ Сулууспалааһын тус-туспа көрүнгө эрээри, барыта биир Айыы Тойонно ананар. ⁶ Дьайыы көрүнгэ атын-атын эрээри, барытыгар эмиэ биир Танара дьайыыны онорор. ⁷ Барыларыгар туһалаах буоллун диэн, хас биирдии киһиэхэ Тыын ураты көстүүтэ бэриллэр. ⁸ Биир киһиэхэ Тыын муударай тылы этэр дьобуру, иккискэ эмиэ ол Тыын билиини тиэрдэр дьобуру, ⁹ сороххо эмиэ ол Тыын итэжэли, оттон атынҕа эмиэ ол Тыын †† ыарыыны үтүөрдэр араас дьобуру биэрэр, ¹⁰ кимиэхэ эрэ дьиктини онорор, кимиэхэ эрэ Танара этиитин дьонно тиэрдэр пророк дьобурун, кимиэхэ эрэ тыыннары арааран билэр, кимиэхэ эрэ тыллары ис хоһооннорун быһаарар кыаҕы биэрэр. ¹¹ Бу маны барытын, Бэйэтэ сөбүлүүрүнэн хас биирдии киһиэхэ тус-туспа үллэрэн, барыбытыгар биир Тыын онорор.

Элбэх миэстэттэн турар биир Эт-сиин

¹² Холобур, киһини ылан көрүөбүн. Киһи соҕотох гынан баран, миэстэлэрэ элбэх; биир ††† эт-сиин миэстэлэрэ, төһө да элбэхтэрин иһин, бары биир эт-сиин буолаллар, – Христос эмиэ оннук. ¹³ Биһиги бука бары: ким иудей, ким атын омук буоллун, ким кулут, ким көнүл буоллун – биир Тыынынан биир Эт-сиин буолар туһугар сүрэхтэммиппит; биһиэхэ барыбытыгар Танара биир Тыыны биэрбитэ.

¹⁴ Оттон киһи этэ-сиинэ биир эрэ миэстэттэн буолбакка, элбэх миэстэттэн турар. ¹⁵ Өскөтө атаһа: «Мин илии буолбатахпын, онон субу эт-сиин сорҕото буолбатахпын», – диэтэбинэ, ол аата кини эт-сиин сорҕото буолбатах үһү дуо? ¹⁶ Эбэтэр кулгаах: «Мин харах буолбатахпын, онон эт-сиин сорҕото буолбатахпын», – диэтэбинэ, ол аата кини эт-сиин сорҕото буолбатах үһү дуо? ¹⁷ Өскөтө киһи этэ бүтүннүү харах эбитэ буоллар, хайдах истиэ этэй? Анардас истэрэ эрэ буоллар, тугунан сыты билиэ этэй? ¹⁸ Ол эрээри, Танара эт-сиин хас

†† Анафема (грек.) – кырыыска турдун. ††† Ол Тыын – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «биир Тыын». †††† Биир – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох.

биирдii миэстэтин Бэйэтэ сөп дииринэн оннун булларбыт. ¹⁹ Арай барыта биир эрэ миэстэттэн турара эбитэ буоллар, эт-сиин ханна буолуо эбитэй? ²⁰ Ол эрээри элбэх миэстэттэн да турдар, киһи – биир эт-сиин. ²¹ Онон харах илиигэ: «Эн миэхэ наадата суоххун», оттон бас атаха: «Эһиги миэхэ наадата суоххут», – диирэ сатамат. ²² Төттөрүтүн, эппитигэр быдан мөлтөх курдук көстөр миэстэлэрбит, ис дьинэр, тыын суолталаахтар; ²³ оттон дьонно көрдөрөрбүт бөрүкүтэ суох диир миэстэбитин хаһан баһарар ордук кыһаллан харыстыбыт. ²⁴ Онон көстөрө бөрүкүтэ суох миэстэбит үчүгэй көстүүлээх буоларын туһугар кыһаллабыт, оттон үчүгэй көстүүлээх миэстэбит оннук кистэнэргэ наадыбат. Ол гынан баран эккэ-сиингэ хайдыһы суох буоллун, бары бэйэ-бэйэлэригэр биир тэнник кыһалынныннар диэн, Таһара суолталамат миэстэлэргэ ордук улахан болжомтону ууларды барыларын бииргэ танан холбообут; ²⁶ онон биирдэр эрэйдэннэбинэ, атытара бары эрэйи көрөллөр, биир миэстэ ытыктаннабына, эт-сиин бүтүн бэйэтэ үөрэ.

²⁷ Эһиги эмиз – Христос Этэ-сиинэ буолабыт, хас биирдиигит, туспа ыллахха, Эт-сиин сорбото буолар. ²⁸ Ол курдук, Таһара сорохтору Церковка, бастатан туран, Апостолларынан анаабыт, иккиһинэн, Кини этэрин дьонно тиэрдэр пророктары, үсүһүнэн, үөрэтэр-уһуйар кыахтаах дьону туруорбут. Онтон салгыы сороххо дьиктини онгорор, сороххо үтүөрдэр, көмөлөһөр, салайар, араас тылы билэр дьобуруу биэртэлээбит. ²⁹ Киһи барыта Апостол дуо? Бары пророктар дуо? Бары үөрэтэллэр дуо? Бары кыайан дьиктини онгороллор дуо? ³⁰ Бары эмтиир-үтүөрдэр кыахтаахтар дуо? Бары араас тылынан сангараллар, бары ону сатаан быһаараллар дуо?

³¹ Ол эрээри, доботторуом, итиннээбэр барытынааһар уһулуччу үрдүк турар дьобурга дьулуһун! Билигин мин эһиэхэ чулууттан чулуу биир суолу көрдөрүөм.

Таптал

13 Өскөтө мин араас омук, бэл Аанһал да тылынан сангарар буолан бараммын – сүрэхпэр таптала суох буоллахпына, ол аата мин – танкыныыр эрэ алтаммын, чылыгырыыр эрэ чуорааммын. ² Өскөтө мин Таһара этиитин дьонно тиэрдэр дьобурдаах пророк, бары кистэлэни барытын билэр, бары өттүнэн толору билиилээх итиэннэ бэл хайалары да оннуттан халбарытар күүстээх итэбэллээх киһи буолан бараммын – сүрэхпэр таптала суох буоллахпына, ол аата мин туох да буолбатахпын. ³ Өскөтө мин туох баар баайбын-дуолбун барытын дьаданыларга түнэтэн, эппин-сииммин уокка уматтара биэрэн да бараммын [†] сүрэхпэр таптала суох буоллахпына, онтукам миэхэ туох да туһата суох.

⁴ Таптал тулуурдаах, амарах санаалаах, таптал ордугурбаабат, таптал арбаммат, улаханлык санаммат, ⁵ сүөргү быһыыламмат, бэйэтин эрэ иннин көрүммэт, хоргуппат, куһаҕаны өйдүү сылдыбыт, ⁶ куһаҕантан үөрбэт – кырдыктан үөрэр; ⁷ барытын уйар, барытын итэбэйэр, барытын эрэнэр, барытын тулуйар. ⁸ Таптал хаһан да уостубат. Таһара этиитин дьонно тириэрдэр дьобур – сүтүөбэ, атын тылынан сангарар дьобур – уурайыаһа, билии-көрүү дьобура эмиз хаһан эрэ туһата ааһыаһа. ⁹ Билингитэ биһиги итэбэс билиилээхпит, Таһара этиитин тириэрдэр дьобурбут да ситэтэ суох, ¹⁰ ол эрээри ситии-хотуу, энкилэ суох буолуу кэмэ кэллэбинэ, ситэтэ суох, итэбэс диэн аны суох буолуо.

¹¹ Мин оҕо сылдьан оҕолуу сангарарым, оҕолуу толкуйдуурум, санаабын оҕолуу этинэрим; онтон сааспын ситэн баран, оҕолуу быһыыбын-майгыбын хаалларбытым. ¹² Билингитэ биһиги өлбөөркөй өстүөкүлэбэ көстөр күлүк омоонун эрэ үдүк-бадык көрөбүт, оттон кэмэ кэллэбинэ, сирэй көрсөн турарды көрүөхпүт; билингитэ сорботун эрэ мин билэбин, оттон кэмэ кэллэбинэ, Таһара миигин билэрин курдук, толору билиэбим. ¹³ Оттон билигин субу үс: итэбэл, эрэл, таптал – баар; ол эрэн таптал барыларыттан улахан.

Тыын бэлэхтэрин туһунан өссө биэрдэ

14 Туохтан да ордук тапталга талаһын; ол эрээри Тыын атын бэлэхтэригэр эмиз, ордук пророк дьобуругар, дьулуһун. ² Ким биллибэт тылынан сангарар, ол дьонно буолбакка, Таһараба туһулаан сангарар, тоҕо диэтэххэ кини тугу сангарарын ким да өйдөөбөт, кини Тыын күүһүн туһанан кистэлэни этэр. ³ Оттон Таһара этиитин дьонно тиэрдэр пророк дьону бөбөргөтөн, өйдөтөн-сүбэлээн, уоскутан сангарар. ⁴ Ким биллибэт тылынан сангарар, ол бэйэтин туһатыгар сангарар, оттон пророк церковны бөбөргөтөр.

⁵ Эһиги бары атын тылларынан сангарыаххытын баһарабын эрээри, Таһара этиитин тиэрдибиккит ордук: атын тылынан сангарар киһитээбэр Таһара этиитин дьонно иһитиннэрэр пророк быдан туһаны аһалар (арай анараангы, церковь бөбөргүүрүн-үүнэрин туһугар эппитин быһааран биэрэр эрэ буоллабына, баһыйтарыа суоҕа).

⁶ Арай, бырааттарым, мин билигин эһиэхэ тийээн кэлэн, олох билбэт тылгытынан кутан-симэн барар буолуум. Таһара миэхэ туох эрэ санганы арыйбытын эбэтэр тугу эрэ билбиппин үллэстэн, Таһара этиитин иһитиннэрэн дуу эбэтэр үөрэтэн дуу, өйдөнөр гына сангарбатахпына, мин эһиэхэ туох туһаны аһалыахпыный?

[†] Эппин-сииммин уокка уматтара биэрэн да бараммын – сорох былгыгы гректии илиинэн суруйууга «хайһанаары, эппин-сииммин биэрэн да баран».

⁷ Доржоон таһаарар кута-сүрэ суох маллары, флейтаны эбэтэр арфаны ылан көрүөбүтүн. Тустуһунан наардаммыт доржооннору таһаарбат буоллахтарына, флейтаҕа эбэтэр арфаҕа тугу оонньууларын биһиги хайдах билиэхпитий?

⁸ Оттон турба чуолкайа суох тыаһы үрэн таһаарар буоллабына, ким кыргыһыыга бэлэмнэниэбэй? ⁹ Ол курдук эһиги эмиэ атын тылынан өйдөммөт гына санарар буоллаххытына, тугу дииргитин атыттар хайдах билиэхтэрэй? Дьонно да эппиккит, тыалга да санарбыккыт биир буолуо суоҕа дуо?

¹⁰ Холобура, аан дойдуга төһөлөөх элбэх араас омук тыла баарый, олортон биир да тыл доржооно киһиэхэ өйдөммөт буолбат. ¹¹ Оттон мин, атын киһи этэр тылын өйдөөбөт буоллахпына, ол аата киниэхэ омук киһитэбин, кини эмиэ миэхэ туора дойду киһитэ буолар. ¹² Ол курдук эһиги эмиэ, Тыын бэлэхтиир дьобурдарыгар дьулуһаргытыгар, Церковны бөбүргөтөр дьобурдарынан бэйэбитин байытына сатаан.

¹³ Онон эн, атын тылынан санарар киһи, эйиэхэ быһаарар дьобур тиксэрин туһугар үнэр буол.

¹⁴ Тоҕо диэтэргит, мин атын тылынан үнэр буоллахпына, төһө да ис тыыммынан үнтэрбин, өйүм онтон тугу да туһаммат.

¹⁵ Оччоҕо тугу гыныахтаахпыный? Ис тыыммынан үнэр буоллахпына, өйбүнэн эмиэ үнүөм; ис тыыммынан Тангараны туойан ыллыыр буоллахпына, өйбүнэн эмиэ ыллыам. ¹⁶ Тоҕо диэтэххэ, эн Танараҕа ис тыыннынан эрэ махтанар буоллаххына, аттыгар турар көннөрү киһи эн махтал тылгар хайдах «аминь» диэн этиэбэй? Эн туох дииргин кини өйдөөбөт эбээт. ¹⁷ Эн төһө да үчүгэйдик махтаммытын иһин, атын киһи итэбэлэ онтон бөбүргөөбөт. ¹⁸ Мин Танарабар махтанабын: эһигиннээбэр хайаҕытынааҕар да элбэх атын тылынан санарабын; ¹⁹ ол эрээри церковка ким да билбэт тылынан үтүмэн үгүс тылы кутан-симэн санарбыппынааҕар, атын дьону үөрэтэрдии, өйдөнөр гына биэс тылы эппитим ордук.

²⁰ Бырааттарым! Өйгүтүнэн-санааҕытынан кыра оҕо буолуман; куһаҕанга – кыһыл оҕонон хаалың, үчүгэйгэ – сиппит-хоппут өйдөнүң.

²¹ Сокуонна суруллубут: «„Атын тылынан, атын омук көмөтүнэн бу норуоту кытта кэпсэтиэм; ол гынан баран оччобуна да кинилэр Миигин истиэхтэрэ суоҕа“, – диір Айыы Тойон». ²² Онон атын тылынан санарыы итэбэйээччилэргэ буолбакка, итэбэйбэт дьонно бэлиэ буолар, оттон пророк дьобура итэбэйбэттэргэ буолбакка, итэбэйээччилэргэ ананар. ²³ Итэбэйээччилэр бары бииргэ түмсэн баран, бука бары атын-атын биллибэт тылларынан санаран турдаххытына, ону билбэт эбэтэр итэбэйбэт дьон киирэн кэлэн, эһигини ииримтийбиттэр диэхтэрэ суоҕа дуо?

²⁴ Оттон арай бары Танара этэр тылын дьонно тириэрдэр буоллахтарына, онно итэбэйбэт эбэтэр билбэт киһи түбэхэ киирдэбинэ, ол истибитэ

барыта кинини саралыыр, барыта кинини дьүүллүүр буоллабына, ²⁵ кини, сүрэбин кистэлэнэ арыллан, сиргэ сөһүргэстии түһэн Танараҕа сүгүрүйэн баран: «Чахчы да Танара эһигини кытта бииргэ эбит!» – диэн ис сүрэбиттэн сана аллайыа суоҕа дуо?

Сулууспа бэрээдэктээхтик барыахтаах

²⁶ Онон, бырааттарым, туох түмүккэ кэллибит? Бары бииргэ түмсэргитигэр хас биирдиигит айхал ырыалаах, үөрэтиилээх, Танара арылан биэрбит этиилээх, атын тылынан кэпсирдээх, эбэтэр ол кэпсэммити быһаарардаах кэлэр буолун. Бу барыта эһигини бөбүргөтөр соруқтаах буолуохтаах.

²⁷ Оттон ким эмэ атын тылынан кэпсирдээх буоллабына, икки, саамай элбээбитэ, үс киһи тыл эттин, ону даҕаны тус-туһунан, ити кэннэ бииргит ону быһааран биэрдин. ²⁸ Оттон быһааран биэрээччин суох буоллабына, церковка сангарыма, бэйэн искэр Танараҕа анаан эт. ²⁹ Пророктартан эмиэ икки эбэтэр үс киһи тыл эттин, уоннаабылар кинилэр эппиттэрин ыараннатан-ырытан көрдүннэр. ³⁰ Оттон олорор дьонтон хайаларыгар эрэ Танара туох эмэ сананы арылан биэрдэбинэ, бастаан санарар киһи тохтоотун; ³¹ бары үөрэнэргит, бары бөбүргүүргүт туһугар, Танара этиитин бары утуу-субуу иһитиннэриэххитин сөп. ³² Пророктар Танара этэрин дьонно тириэрдэр дьобурдарын кыайан кыана туттуох тустаахтар, – ³³ Танара бэрээдэгэ суох буолуу Танарата буолбатах, Кини – эйэ-ил төрдө.

Сибэтийдэр церковтарыгар барыларыгар буоларын курдук, ³⁴ дьахталлар церковка сангарыа суохтаахтар. Сокуон этэринэн, дьахтар сангарара көнүллэммэт, кини бас бэриниэх тустаах. ³⁵ Оттон туохха эмэ үөрэниэхтэрин баҕарар буоллахтарына, ол туһунан дьэилэригэр эрдэриттэн ыйыталастынар; дьахтар церковка сангарара омнуолаах.

³⁶ Эбэтэр Танара тыла эһигиттэн эрэ тахсар дуу? Эбэтэр анаардас эһиэхэ эрэ тиийдэ дуу? ³⁷ Өскөтө ким эрэ бэйэтин пророкпун биитэр духуобунайбын дэнэр буоллабына, бу мин эһиэхэ суруйарым Айыы Тойон кэриэһэ буоларын кини өйдүөх тустаах.

³⁸ Оттон ким өйдөөбөт, ол өйдөөбөтүн даҕаны †.

³⁹ Онон, бырааттарым, Танара этэрин дьонно тириэрдэр пророк дьобуругар дьулуһун, ол эрээри атын тылынан санаралларын бопсуман. ⁴⁰ Барыта сирдээхтик, бэрээдэктээхтик эрэ барыахтаах.

Христос тиллиитэ

15 Билигин, бырааттарым, мин эһиэхэ бэйэм иһитиннэрбит Евангелиебын санатыахпын баҕарабын. Эһиги бу Евангелиены ылынан, олоххут

† Оттон ким өйдөөбөт, ол өйдөөбөтүн даҕаны – сорох билиргы гректии илиинэн суруйууга «оттон ким эмэ ылыммат буоллабына, кинини эмиэ ылымматыннар».

халбаннаабат бөбө тирэбэ онгостубуккут, ² эмиэ бу Евангелиенан, мин эһиэхэ үөрэппиппин чингик тутуһар буоллаххытына, быһһанабыт; оттон тутуспат буоллаххытына, – ол аата эһиги кураанахха итэбэйбиккит.

³ Бастатан туран, мин эһиэхэ бэйэм тугу ылыммыппын тиэрдибитим: Суруйууларга эрдэттэн этиллибитин курдук, Христос биһиги буруйбутун-аньыбытын боруостаары өлбүтүн, ⁴ эмиэ Суруйууларга эрдэттэн этиллибитин курдук, Кини көмүллэн баран үһүс күнүгэр тиллибитин, ⁵ уонна бастаан Киһаба, онтон Уон Иккиэлэргэ, ⁶ онтон биир кэмнэ биэс сүүстэн тахса бырааттарга көстүбүтүн (олортон үксүлэрэ билигин тыыннаахтар, сорохторо уһун ууларыгар утуйбуттара), ⁷ ол кэнниттэн Иаковка уонна бары Апостолларга көстүбүтүн, ⁸ онтон барыларын кэнниттэн миэхэ – ханнык эрэ итэбэс төрүүххэ көстүбүтүн туһунан эһиэхэ тиэрдибитим. ⁹ Мин Апостоллартан барыларын саамай дуона суохтарабын, Танара Церковын сойуолаабыт буоламмын Апостол ааттанарым да сөбө суох. ¹⁰ Ол эрэри Танара илгэлээх үтүөтүнэн бүгүн мин Апостол буола сылдьабын. Кини миэхэ биэрбит үтүө дьобура кураанахха хаалбатаба, мин кинилэрдээбэр хайаларынаабаар да элбэхтик үлэлээбитим; ити гынан баран ол мин буолбатах, Танара илгэлээх үтүө күүһэ миигин кытта бииргэ үлэлээбитэ. ¹¹ Онон, мин да буолуум, кинилэр да буоллуннар, биһиги манньк үөрэтэбит, эһиги эмиэ маны итэбэйбиккит.

Өлбүттэр тиллиилэрэ

¹² Биһиги Христос өлбүттэртэн тиллибитин туһунан иһитиннэрэ-кэпси сырыттаһпытына, хайдах эһигиттэн сорох дьон өлбүттэр тиллибэттэр диэн этэр буолалларый? ¹³ Өскөтө өлбүттэр тиллибэт эбит буоллахтарына, ол аата Христос эмиэ тиллибэтэх, ¹⁴ оттон Христос тиллибэтэх буоллабына, ол аата биһиги сымыйа сурабы иһитиннэрэбит, ол аата эһиги эмиэ халтайга итэбэйэбит †. ¹⁵ Өлбүттэр тиллибэт буоллахтарына, биһиги Танара туһунан, Кини отой да тилиннэрбэтэх Христотун тилиннэрбитэ диэн туоһулааммыт, сымыйа туоһулар буолан тахсабыт. ¹⁶ Өлбүттэр тиллибэт буоллахтарына, ол аата Христос эмиэ тиллибэтэх, ¹⁷ оттон Христос тиллибэтэх буоллабына, ол аата эһиги суоҕу итэбэйэбит: эһиги өссө дабаны буруйгутун-аньыгытын сүкпүтүнэн сылдьабыт. ¹⁸ Оччотугар Христоска итэбэллэрин ыһыктыбакка эрэ өлбүттэр эмиэ суорума суолламмыттар. ¹⁹ Биһиги эмиэ бу олохпугар эрэ Христоска эрэнэр буоллахпытына, ол аата кимнээбэр да дьоло суох дьоммут.

²⁰ Ол эрэри Христос өлбүттэртэн тиллибитэ, уһун ууларын утуйбуттартан аан бастакынан турбута.

† Эһиги эмиэ халтайга итэбэйэбит – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «биһиги эмиэ халтайга итэбэйэбит».

²¹ Тоҕо диэтэххэ, киһиттэн сылтаан өлөр өлүү кэлбит буоллабына, ол курдук эмиэ өлбүттэр Киһиттэн сылтаан тиллиэхтэрэ. ²² Адамга кытыктаахтар бары өлөллөрүн курдук, Христоска кытыктаахтар бары тиллиэхтэрэ. ²³ Хас биирдии киһи бэйэтин тустаах кэмигэр тиллиэбэ: аан бастакынан Христос тиллибитэ, онтон Кини кэллэбинэ, Христос дьоно тиллиэхтэрэ. ²⁴ Дьэ онтон Кини Саарыстыбатын Абатыгар – Танараба – туттардабына, бары дьаһалтаны, бары былааһы, дьайар күүһү самнардабына, бүтэр уһук тийэн кэлиэбэ. ²⁵ Танара Кини өстөөхтөрүн барыларын атабын анныгар самнаран биэриэр диэри Христос ыраахтаабылыахтаах. ²⁶ Онтон бүтэһик өстөөх, өлөр өлүү, бахтайыаба, ²⁷ тоҕо диэтэххэ, Танара баары бүтүүнүн Христоска бас бэриннэрэн атабын анныгар ууран биэрбитэ. Баары барытын Киниэхэ бас бэриннэрдэ диэн суруллубут буоллабына, ол аата барыны бары Киниэхэ Бэриннэрээччиттэн ураты барыта бас бэриимитэ дьэнкэтик өйдөнөр. ²⁸ Оттон Танара баары бүтүүнүн Киниэхэ бас бэриннэрдэбинэ, оччоҕо аны Уола Бэйэтэ эмиэ баары бүтүүнүн Киниэхэ Бэриннэрээччигэ бас бэриниэбэ, оччоҕо Танара бар дьонно барытыгар барытынан буолуоҕа.

²⁹ Онтон атын эбитэ буоллар, өлбүттэр тустарыгар дьон тоҕо сүрэхтэниэ этилэрэй? Өлбүттэр букатын тиллибэт буоллахтарына, оччотугар өлбүттэр тустарыгар туох инниттэн сүрэхтэнэллэрий?

³⁰ Оччотугар биһиги эмиэ туох иһин чаас аайытын алдьархай айабын өнгөйөбүтүй? ³¹ Бэйэм туспунан эттэххэ, өлүү айабын күн аайы өнгөйөбүн. Бу туһунан, бырааттарыам, Айыы Тойоммут Христос Иисус иннигэр эһигинэн киэн туттар үөрүүбүнэн туоһулуубун. ³² Киһи сиэринэн толкуйдаатахха, өлбүттэр тиллибэт буоллахтарына, мин Ефескэ адырба кыыллары кытта охсуһаммын тугу туһаммыппыный? «Сарсын өлүөхпүт турдаба, онон кытаатан аһаан-иһэн хаалыабын!» Оннук дуо?

³³ Албынна киирэн биэримэн! «Куһаҕан доботтордуун куодарыстахха, хаарыан быһыы-майгы сатарыйар» ††. ³⁴ Онон өйгүтүн-төйгүтүн булунан, аньыны онороргутун тохтотун. Баҕар, саатыаххыт да буоллар, этэбин: эһигиттэн сороххут Танараны билбэт.

Сага эппит-сииммит хайдах буолуой?

³⁵ Ол гынан баран ким эмэ: «Өлбүттэр хайдах тиллиэхтэрэй? Тилиннэхтэринэ, хайдах эттээх-сииннээх кэлиэхтэрэй?» – диэн ыйытыа. ³⁶ Оо, толкуйа суох! Ыһар сизмэн, өлбөтөбүнэ, тиллиэ суоҕа буолбаат? ³⁷ Ыһаргар эн бүтүн үүнэйини буолбакка, сыгыннах туораабы, сэлиэһинэйи дуу, атын туораабы дуу ыһабын, ³⁸ ол эрэри Танара ол сизмэни хайдах баҕарарынан эттиир-сиинниир, хас биирдии сизмэбэ туспа эти-сиини биэрэр.

††

³⁹ Хамныыр харамай этэ-сиинэ барыта атылыы буолбатах: киһи этэ-сиинэ туһунан, сүөһү этэ-сиинэ туһунан, балык киэнэ туһунан, көтөр киэнэ эмиэ туһунан. ⁴⁰ Халлаан эттиктэрэ бааллар, сир эттиктэрэ эмиэ бааллар: ол эрээри халлаан эттиктэрин килбиэнэ туспа, сир эттиктэрин килбиэнэ – эмиэ туһунан. ⁴¹ Күн килбиэннээх сырдыга туһунан, ый килбиэннээх сырдыга туһунан, сулустар киэннэрэ эмиэ туһунаннар; сулус даҕаны атын сулустартан кэрэ көстүүтүнэн уратылаах буолар.

⁴² Өлбүттэр тиллэллэригэр эмиэ ол курдук буолуоҕа: өлөн-сүтэн буорга угуллар – өлбөт-сүппэт аналлаах туран кэлэр; ⁴³ буорайан-буомтуйан буорга угуллар – албан аатыран туран кэлэр; мөлтөөн-ахсаан буорга угуллар – күүһүрэн-уобуран туран кэлэр; ⁴⁴ эт-хаан айылҕалаах эттик буорга угуллар – духуобунай эттик туран кэлэр. Эт-хаан айылҕалаах эттик да баар, духуобунай эттик да баар. ⁴⁵ Суруйууларга «бастакы киһи Адам тыыннаах дууһа буолбута» диэн суруллубута, оттон бүтэһик Адам олобу бизэрэр тыын буолар. ⁴⁶ Ол эрээри духуобунай хаһан да урутаабат, маннай эт-хаан айылҕалаах кэлэр, ол эрэ кэнниттэн духуобунай кэлиэхтээх. ⁴⁷ Бастакы киһи сирдээҕи буолан сир-буор састааптааҕа; оттон иккис киһи – халлаантан кэлбит Айыы Тойон †. ⁴⁸ Сиртэн-буортан турар киһи хайдах этэй да, сирдээҕилэр эмиэ оннуктар; Халлаантан кэлбит хайдаҕый да, халлааннааҕылар эмиэ оннуктар; ⁴⁹ хайдах биһиги сирдээҕи киһи мөссүөнэ мөссүөннээх этибитий да, соннук эмиэ Халлааннааҕы мөссүөнүн ылыныахпыт.

⁵⁰ Ол гынан баран, бырааттарым, мин эһиэхэ манныгы этиэм: эттэн-хаантан турар сирдээҕи киһи хайдах да Тангара Саарыстыбатыгар тиксибэт, өлөр оноһуулаах хайдах да өлбөт оноһуулаахха кытыктаммат. ⁵¹ Эһиэхэ кистэлэни этэбин: биһиги бука бары өлөр буолбатахпыт ††, ол гынан баран, бүтэһик турба тыаһаатаҕына, эмискэ чыпчылҕан түгэнигэр бука бары дьүһүн уларыйахпыт, тоҕо диэтэргит, ол турба тыаһаатын кытта өлбүттэр тиллэн туран кэлиэхтэрэ, оттон биһиги дьүһүн уларыйахпыт. ⁵³ Ол аата биһиги кэхтэр оноһуулаах айылҕабыт кэхтибэт айылҕаҕа кубулуйуохтаах, өлөр оноһуулаах айылҕабыт өлбөт-сүппэт оноһуулаах айылҕаҕа кубулуйуохтаах. ⁵⁴ Оттон кэхтэр оноһуулаах кэхтибэт аналлаахха, мунур үйэлээх бараммат үйэлээххэ кубулуйдаҕына, «Өлөр өлүү кыайтарда! Кыайыы күнэ үүннэ!» диэн суруллубут туолуо. ⁵⁵ «Өлөр өлүү! Ханна баарый эн өргөһүн? Үтүгэн түгэҕэ! Ханна баарый эн кыайыыны?» ‡

† Айыы Тойон – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох. †† Бука бары өлөр буолбатахпыт – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «биһиги бука бары өлүөхпүт, ол гынан баран бука бары уларыйар буолбатахпыт». ‡

⁵⁶ Өлөр өлүү өргөһө – аһыы-буруй; оттон аһыы Сокуонтан тэптэн күүһүрбүтэ. ⁵⁷ Махтал буолуохтун Айыы Тойоммутунан Иисус Христуһунан биһиэхэ кыайыыны бэлэхтээбит Тангараҕа!

⁵⁸ Онон, таптыыр бырааттарым, тулхадыйбат тууралаах чин буолун, уһа-ханас халбаннааман; Айыы Тойонно кураанахха сулууспалаабаккытын билэн туран, Айыы Тойон дьыалатыгар мэлдьи хотуулаах буолун.

Иерусалимнааҕы христианнарга ыытыллар көмө

16 Аны сибэтийдэргэ анаан хомуллар көмө туһунан этэр буоллаахха, мин Галатиятааҕы церковтарга олохтообут үгэспин тутуһар буолун. ² Кэлбитим кэннэ, хомуйа сатыы сылдыҕбат туһугар, хас биирдиигит нэдиэлэ маннайгы күнүн аайы үбүттэн-хамнаһыттан төһө кыалларынан туспа уурунан иһэр буоллун. ³ Кэллэхпинэ, хомуйбут үтүө көмөбүтүн Иерусалимна тиэрдэрдии, бэйэҕит талбыт дьонгутунан суруктаан ыытыабым. ⁴ Оттон бэйэм барарым табыллар буоллаҕына, кинилэр миигин кытта барсыахтара.

Айан былаана

⁵ Македонияҕа сылдьан баран эһиэхэ тийиэбим; суолум Македониянан ааһар. ⁶ Эһиэхэ, баҕар, тохтуу түһүөбүм, баҕар, кыстыам даҕаны, оччоҕо барарбар эһиги миигин атааран биэриэ этигит. ⁷ Аны эһигини кытта ааһан эрэ иһэн көрсүһүөхпүн баҕарбаппын, Айыы Тойон биэрдэбинэ, син тохтуу түһүөм диэн эрэнэбин. ⁸ Ефескэ Биэс уонус күн бырааһынньыгар диэри сылдыһам, – ⁹ манна иннибэр улуукан киэн аан тэлэччи аһыллан турар, утарсааччы да баһаам.

¹⁰ Тимофей тийдэбинэ, киниэхэ ханнык да куттал суоһаабатын курдук көрө-истэ сылдыһарын; кини эмиэ мин курдук Айыы Тойон дьыалатын толоро сылдыһар. ¹¹ Онон ким да кинини сэнии көрүү суохтаах, хата кытаатан миэхэ кэлэр гына тэрийэн эйэнэн атааран биэрээрин. Манна бырааттарбыныын кинини күүтэбит.

¹² Оттон бырааппыт Аполлос туһунан этэр буоллаахха, кинини бырааттарбытын кытары эһиэхэ ыытаарыбын бэркэ көрдөспүтүм да, билигин барыан олох баҕарбатаҕа, онон бэйэтигэр табыгастаах кэмнэ эһиэхэ тийиэбэ.

¹³ Эһиги сэргэх сылдыһын, итэҕэлгитин бигэтик тутуһун, эр санааланын, халбаннаабат бөҕө буолун. ¹⁴ Тугу да гыммыккыт иһин, барытын таптыыр сүрэхтэн онорун.

Түмүк көрдөһүү. Эбэрдэлэри тиэрдии

¹⁵ Стефан дьэиэ кэргэттэрэ Ахайяҕа аан бастакынан итэҕэйбиттэрин, сибэтийдэргэ көмөлөһөр аналы ылыммыттарын билэбит. Онон, бырааттарым,

энигиттэн көрдөһүөм этэ: ¹⁶ итинник дьонно итиэннэ бииргэ сулууспалаһар, бары сыраларын биэрэр ханнык баҕарар үлэһиттэргэ истигэн буолун.

¹⁷ Стефан, Фортунат уонна Ахаик тийэн кэлбиттэриттэн олус үөрдүм: кинилэр энигини суохтаппатылар, ¹⁸ онон барыбыт – мин да, эниги да – сүргэбитин көтөхтүлэр. Маннык дьону ытыктаан.

¹⁹ Асиятааҕы церковтар эһиэхэ эбэрдэ ыыталлар; Акилалаах Прискилла уонна кинилэр дьиэтээҕи церковтара Айыы Тойон туһугар энигини истинник эбэрдэлииллэр. ²⁰ Бырааттаргыт бука бары эһиэхэ

эбэрдэ тиэрдэллэр. Сибэтиэй уураһыынан бэйэ-бэйэбитин эбэрдэлэһин.

²¹ Аны билигин бу бэйэм суруйан эрэбин: миигиттэн, Павелтан – эбэрдэ. ²² Ким Айыы Тойон Иисус Христуу таптаабат – ол анафема. Маран-афа! ^{†23} Айыы Тойоммут илгэлээх үтүөтэ энигинниин энээрдэһиэхтин. ²⁴ Энигини, Христос Иисууу итэҕэйээччилэри барыгытын кытта, мин тапталым бииргэ буолуохтун. Аминь ^{††}.

† Маран-афа! (арамей.) – «кэл, Айыы Тойон» эбэтэр «Айыы Тойон кэллэ». †† Аминь – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох.

2 КОРИНФИАННАРГА

1 Тангара Коринф куораттаабы церковыгар итиэннэ Ахайя устун олорор сибэтийдэргэ † бука барыгытыгар – Тангара көнгүлүнэн Иисус Христос Апостола буолбут Павелтан уонна бырааккытыттан Тимофейтан.

²Эһиэхэ Аҕа Тангарабытыттан уонна Айыы Тойон Иисус Христостан бары илгэлээх үтөнү кытта эйэ-ил тосхойо туруохтун!

Тангараҕа махтаныы

³ Айыы Тойоммут Иисус Христос Аҕа Тангаратыгар – амарах санаалаах Аҕаҕа, уоскулангы биэрэр Тангараҕа – алгыс буолуохтун! ⁴ Тангара биһигини уоскутарын курдук, биһиги бэйэбит эмиэ араас эрэйгэ-мунҕа түбэспит дьону уоскутарбыт туһугар, көрсөр бары кыһалҕабытыгар Кини биһигини уоскутар, санаабытын бөҕөргөтөр. ⁵ Төһөнөн биһиги Христос көрсүбүт эрэйин-кыһалҕатын көрсөбүт да, соччонон Кини биһигини бөҕөргөтөр көмөтө үксээн иһэр. ⁶ Биһиги эрэйдэнэр да буоллахпытына, эһиги бөҕөргүүргүт, быһанаргыт туһугар, эрэйдэнэбит; эһиги эмиэ биһиги тулуйар эрэйбитин тулуйан быһанаҕыт ††. ⁷ Биһиги эһиэхэ эрэмньибит күүстээх. Тангара биһиэхэ эһиги бөҕөргүүргүт, быһанаргыт туһугар көмөлөһөр, тоҕо диэтэххэ биһиги эһигинниин биир эрэйи-кыһалҕаны үллэстэр эрэ буолбатахпыт, ону ааһан өссө бары биир уопсай тирэхтээхпит.

⁸ Дьэ ол иһин, бырааттарбыт, биһиги Асияҕа ыарахан быһыыга-майгыга түбэх сүлдэҕыбыппытын эһиги билбэккэ хаалыаххытын баҕарбаппыт. Тыыннаах хаалар эрэлбитин сүтэриэхпитигэр диэри, кыахпыт таһынан – инчэҕэй эттээх кыайан тулуйбат – ыарахаттарын көрсүбүппүт. ⁹ Өлөр бириигэбэрбит табыста дии санаан, бэйэбитигэр эрэммэккэ, өлбүттэри тилиннэрэр күүстээх Тангараҕа эрэнэрбит. ¹⁰ Кини биһигини субу тирээн турар өлөр өлүүттэн быһаан ылбыта (өрүү быһыһыр даҕаны), итиэннэ эһиги үнэргит күүһүнэн инникитин даҕаны өрүһүй туруо диэн эрэнэбит. Оччоҕо бэрт элбэх дьон үнэрин истэн биһиэхэ үтө көмөнү ыппытын иһин, үгүстэр Тангараҕа махтанар буолуохтара.

Павел Коринфка сылдьар былаана уларыйар

¹² Биһиги бу дойдуга, чуолаан эһиги ортобутугар Тангараҕа сөбүлэтэр курдук аһаҕастык, истинник – сирдээҕи муудараска буолбакка, Тангара илгэлээх үтө санаатыгар салайтара олобуппутун суобаспыт туоһулурунан киэн туттабыт. ¹³ Биһиги туох да атын хос санаата суох эһиэхэ бу ааҕаргытын, өйдүүргүтүн эрэ суруйабыт, онон суруйбуппутун барытын толору өйдүүххүт диэн эрэнэбин; Айыы Тойоммут Иисус Христос Күнэ үүннэҕинэ, биһиги бары – эһиги да, биһиги да – хардарыта бэйэ-бэйэбитинэн киэн туттуохтаахпытын төһө эмэ өйдөөбүт дьон буоллаххыт.

¹⁵ Маннык бигэ эрэллээх буоламмын, эһигини иккистээн алгыска тигистиннэр диэн, бастаан эһиэхэ тийэ сылдьар санаалааҕым, ¹⁶ онтон Македониялыахтаах, Македонияттан хат эмиэ эргиллэн кэлиэхтээх этим; оччоҕо эһиги миигин тэрийэн Иудеяҕа ытыахтаах этигит. ¹⁷ Бу маннык быһаарынан мин уолҕамчытык быһыыламматым буолуо дуо? Биитэр, бу аһыһылаах дойду куолутунан «сөп, сөп» диэн сөбүлэхэ туран тылбын уларытан «суох, суох» диэн akkaастана оҕустум дуу?

¹⁸ Тангара туоһу буолуо: биһиги эһиэхэ эрэннэрэр тылбыт арыт «сөп», арыт «суох» диэн уларыта турбат. ¹⁹ Биһиги – мин уонна Силуаннаах Тимофей – эһиэхэ биллэрбит Иисус Христоспут, Тангара Уола, «сөп» дии туран, «суох» диэбэт этэ; Кини куруутун биир «сөп» диэн тыллааҕа. ²⁰ Тангара тугу эрэннэрбитин барытын толорор «сөп» диэн харда – Христос Бэйэтэ буолар! Ол иһин, Тангараны албан аатырдар туһугар, биһиги Кинини кытта биир буоламмыт, «Дьин чахчы оннук, аминь!» диэн санга аллайабыт. ²¹ Эһигини да, биһигини да Христуһунан бөҕөргөтөөччү, ытык соругу толорорго анааччы – Тангара; ²² Кини биһигини Бэйэтин бэчээтинэн бэлиэтээн баран, кэнэҕэс кэлэри мэктиэлээн биһиги сүрэхпитигэр Сибэтиэй Тыынын олохсуппута.

²³ Тангара мин дууһабар туоһу буолуоҕа: эһигини харыстыыр эрэ буоламмын, Коринфка баччаанҕа диэри тийэ иликпин. ²⁴ Оннук итэҕэйин, маннык итэҕэйин диэн биһиги эһигини күһэйэ-модьуйа сатаабаппыт ээ, хата хайдах эмэ гынан үөрдээйэбит диэн эһиги тускутугар кыһаллабыт-мүһэллэбит;

† Сибэтийдэр – Тангара дьоно. ††

оттон эниги итэбэллээх эрэ буолангыт халбаннаабакка чинник турабыт.

2 Иннэе гынан хат харааһыннарбат туһугар, эһиэхэ барбаттыы быһаарынным. ²Өскөтүн, мин эһигини хомотор буоллахпына, хомоппут киһибиттэн ураты ким миигин үөрдүөй? ³Дьэ ол иһин эһиэхэ тийдэхпинэ, миигин үөрдүөхтээх дьоммуттан хомойумаарыбын, сурукпун суруйбутум. Мин үөрүүм эһиги барыгыт үөрүүтэ буолар диэн мин бигэтик эрэнэ саныыбын. ⁴Сурукпун, улуукан хараастыыга ылларан, сүрэхпэр ыттаран, харабым уутунан сууна олорон, суруйбутум. Эһигини хомотор санаам ончу суоҕа, арай эһиэхэ иэйэр мунура суох тапталбын билиэххитин эрэ баҕарарым.

Буруйдаабы бырастыы гынын

⁵Ким эмэ миигин хомоппут буоллабына, ол миигин буолбатах, хайа эрэ өттүнэн (наһаа күүркэтиэхпин баҕарбаппын) эһигини барыгытын хомоппут. ⁶Киниэхэ элбэх дьонтон тиксибит накаастабыл да сөп буолуо, ⁷онон эһиги кинини, олус санаатын түһэрэн иэдэйбэтин туһугар, бырастыы гыммыккыт, уоскуппуккут ордук буолуо. ⁸Ол иһин киниэхэ бырааттыы тапталгытын көрдөрүн диэн эһигиттэн көрдөһөбүн. ⁹Мин эһигини тургутан көрөөрү, туохха да буолбутун иһин, төһө истигэннитин билээри суруйбутум. ¹⁰Эһиги кими бырастыы гынабыт да, мин эмиэ кинини бырастыы гынабын; оттон кими эмэ бырастыы гыммыт буоллахпына (өскө киһи бырастыы гынаба баар эбит буоллабына), мин кинини Христос иннигэр эһиги тускутугар бырастыы гыммытым. ¹¹Бэйэ-бэйэбитин бырастыы гынсар эрэ буоллахпытына, сатана албыныгар киирэн биэриэхпит суоҕа. Кини уодаһыннаах сыалын-соругун биһиги билбэт-көрбөт буолбатахпыт.

Саҥа Кэс Тыл үлэһиттэрэ

¹²Христос туһунан Евангелиены иһитиннэрэ Троадаҕа кэлэн баран, төһө даҕаны Айыы Тойон миэхэ ааны тэлэччи аһан биэрдэр, ¹³бырааппын Тити онно булбатахпыттан улаханлык дьиксинэн сылдыбытым; ол иһин кинилэрдин бырастыылаһан баран манна, Македонияҕа кэлбитим.

¹⁴Танараҕа махтал буоллун: Кини биһигини Христос өрөгөйдөөх хаамытыгар, билиэн ылылыбыт дьоннуу, өрүүтүн Кини кэнниттэн батыһыннаран, Христуу билии минньигэс сытын биһигинэн сир-сир аайы тарҕаттара турар.

¹⁵Быһанар суолунан баран иһээчилэр да, өлөр өлүү суолунан иһээчилэр да ортолоругар биһиги Танараҕа Христос арамаата буолабыт. ¹⁶Өлөр суолунан барааччыларга бу – өлүү дьулаан сыта, оттон быһанааччыларга – олох кэрэнэн сайыыта

буолар. Ким баарый манньк соругу толорор кыахтаах? ¹⁷Биһиги, үгүстэр [†]курдук, Танара тылын уларытан-тэлэритэн баран, уҥа-ханас эргиммэппит; суох, биһиги, Танара ыппыт дьонун сизиринэн, Христостуун биир буолан, ис сүрэхпиттэн Танара иннигэр үөрэтэбит.

3 Ама биһиги эһигини хат билсигэ сатыахпыт дуо? Ама сорох-сорохтор курдук, хардарыта – биһигини эһиэхэ, эһигини биһиэхэ – мэктиэлиир суруктарга наадыахпыт дуо? ²Эһиги бэйэбитинэн биһиги ^{††}сүрэхпитигэр суруллубут мэктиэ сурук, киһи барыта көрөн билэр, ааҕар суруга буолабыт эбээт! ³Эһиги Христос суруйбут суругунабыт; бу сурук биһиги үлэбит түмүгэр чэрэниилэнэн буолбакка, Тыыннаах Танара Тыынынан, суорба таас ньууругар буолбакка, сүрэх-быар иһигэр суруллубутун, эһиги бэйэбитинэн көрдөрөбүт.

⁴Христос баар буолан, биһиги Танара иннигэр манньк эрэмньилээхпит. ⁵Бу үлэни толорор кыахтаахпыт дэниэхпитин, оннук кыахпыт суох, толорор кыабы биһиэхэ Танара биэрэр. ⁶Саҥа Кэс Тыл үлэһиттэрэ буолар кыабы биһиэхэ Кини биэрбитэ; ол аата бу Кэс Тыл тыын суолтатынан буукуба, суруллубут сокуон буолбат, Тыын Бэйэтинэн буолар, тоҕо диэтэххэ, суруллубут сокуон өлөрөр, оттон Тыын олоҕу биэрэр.

Саҥа Кэс Тыл килбиэнэ

⁷Бэл суорба тааска суруллубут, өлүүгэ тиэрдэр Сокуонна сулууспалааһын килбиэнэ бэрдиттэн Израиль уолаттара, Моисей сирэйигэр сыдыайбыт быстах кэмнээх килбиэни тулуйбакка, кини сирэйин көрөр кыахтара суоҕа; ⁸оннук эбит буоллабына, Тыын сулууспалааһына быдан ордук килбиэннээх буолуо суоҕа дуо? ⁹Дьүүлгэ-сэмэбэ тиэрдэр Сокуонна сулууспалааһын оннук албан аатырар буоллабына, буруйтан босхолуур сулууспалааһын албан аата быдан күүстээх.

¹⁰Кырдыыга даҕаны, быдан күүстээх килбиэн сыдыайбытыгар хаһаангыта эрэ килбиэннээх Сокуон сырдыга өһөн хаалар. ¹¹Аһар аналлаах оннук албан аатыра сылдыбыт буоллабына, ааспат аналлаах албан аата быдан күүстээх.

¹²Манньк бигэ эрэллээх буоламмыт, биһиги туохтан да иннэн-толлон турбаппыт, ¹³аһар аналлаах албан аат килбиэнэ өһөрүн Израиль уолаттара көрбөтүннэр диэн сирэйин былаатынан тууна бааммыт Моисей курдук буолбаппыт. ¹⁴Ол эрэри кинилэр өйдөрө-санаалара им балай харанаҕа муммута: Эргэ Кэс Тыл кинигэлэрин ааҕалларыгар эмиэ соннук сабыы, ону Христос эрэ ылан быраҕар кыахтаах буолан, баччаанга диэри өйдөрүттэн уһулла илик. ¹⁵Онон Моисейи ааҕалларыгар ол сабыылара билиннэ диэри

[†] Үгүстэр – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «атыттар». ^{††} Биһиги – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «эһиги».

сүрэхтэрин бүрүйэ сылдыар, ¹⁶ «оттон Айыы Тойонно эргилиннэхтэринэ, ол сабыы аһыллар». ¹⁷ Айыы Тойон – Тыын. Айыы Тойон Тыына ханна баар да, онно көнгүл баар. ¹⁸ Биһиги бука бары сирэйбитин саптыбакка эрэ, Айыы Тойон кэрэмэн килбиэнин сиркилэбэ көрөр курдук көрөн, килбиэнтэн килбиэнтэ ыттан, улам Киниэхэ маарыннаан иһэбит. Бу барыта Айыы Тойон Тыынын дьайыыта буолар.

Туой көһүйэлээх духубунай кылаат

4 Онон биһиги, Танара үтүө санаатыттан манньк сулууспаны эрэммит дьоно, санаабытын түһэрбэппит; ² ол онугар кистэлэн сааттаах дьайыылары ууратан, ханньк да албыннааһына, Танара тылын токурутуута суох, кырдьыгы аһаҕастык биллэрэн, Танара иннигэр бэйэбитин хайа баҕарар киһи суобаһын дьүүлүгэр биэрэбит. ³ Биһиги биллэрэр Евангелиебит, кимиэхэ эмэ өйдөмөт да буоллабына, өлүү суолунан баран иһээччилэргэ өйдөмөт. ⁴ Танара уобараһа – Христос – кэрэмэн килбиэнин туһунан Евангелие сырдыга сыдыаайбатын диэн, бу үйэ танарата кинилэр өйдөрүн харанардыбыт, ол иһин итэбэйбэттэр. ⁵ Биһиги бэйэбитин биллэрэ сатаабаппыт ээ, Христос Иисуһу, Айыы Тойону биллэрэбит, оттон бэйэбит эһиэхэ Иисус туһугар – кулуттарбыт. ⁶ Тоҕо диэтэххэ, «харанаттан сырдык тыктын» диэбит Танара, Иисус Христос сирэйигэр сыдыаайбыт Бэйэтин килбиэнин биллэрэн биһигини сырдатаары, сүрэхпитигэр күндэлэс сырдыгынан сыдыаайбыта.

⁷ Биһиги буоллабына манньк күндү кылаат угуллубут туой бочуктара эрэ буолабыт. Онон бу мунура суох күүс биһиэнэ буолбатаҕа, Танара киэнэ буолара ырылыччы көстөр. ⁸ Биһигини бары өттүбүтүттэн ыгаллар-түүрэллэр эрээри, муннукка хаайтарбаппыт; эрэл эрэ быстыах туругар сылдыабыт эрээри, эрэлбит быстыбат; ⁹ сойуолуулар эрээри, Танара биһигини хаалларбат; самнарбыттарын да иһин, өлөн-охтон биэрбэппит. ¹⁰ Иисус олоҕо биһиги эппитигэр-сииммитигэр арылларын туһугар, биһиги бу өлөр оноһуулаах эппитигэр мэлдьи Айыы Тойон † Иисус өлүүтүн илдэ сылдыабыт. ¹¹ Итиэннэ биһиги тыыннаахпыт тухары, өлөр оноһуулаах эппитигэр-сииммитигэр Иисус олоҕо арылыннын диэн, бэйэбитин Иисус туһугар, тиһигин быспакка, өлөр өлүүгэ бэринэбит. ¹² Онон биһиэхэ өлүү күүһэ, оттон эһиэхэ олох күүһэ дьайар.

¹³ Ол эрээри «итэбэйэр буоламмын Танараҕа айхал эппитим» диэн Суруйууларга этиллибитин курдук, биһиги эмиэ оннук итэбэл тыынын ингэринэммит, итэбэйэр буоламмыт бар дьонно Евангелиены иһитиннэрэбит. ¹⁴ Айыы Тойон Иисуһу

† Айыы Тойон – сорох былыргы гректин илиинэн суруйууга бу тыл суох.

тилиннэрбит Танара биһигини эмиэ Иисуһу кытта тилиннэрэн, эһигинниин бииргэ Бэйэтин иннигэр туруоруо диэн биһиги билэбит. ¹⁵ Онон Танара өлгөм илгэлээх үтүөтэ улам-улам үксээн-тэнийэн элбэх дьон сүрэбэр махталы үөскэтэн, Кинини албан аатырдан, сүүрүктүү алларын туһугар, бу барыта эһиги туһабытыгар буолар.

Итэбэлинэн олоруу

¹⁶ Ол иһин биһиги санаабытын түһэрбэппит. Төһө да тас көрүнгүт улам иинэн-кэхтэн истэр, ис олохпут күнтэн күн санардыллан иһэр. ¹⁷ Бу олоххо көрсөр быстах кэмнээх чэпчэки эрэйбит биһиэхэ ол эрэйбитин элбэх төгүл сабырыйар бараммат үйэлээх, толору ыйааһыннаах балысхан албан ааты аҕалыаҕа. ¹⁸ Онон биһиги харахпытын көстөр эйгэбэ буолбакка, көстүбэт эйгэбэ хатыыбыт. Бу көстөр эйгэ мунур үйэлээх, оттон көстүбэт эйгэ үйэтэ мунура суох.

Биһиги халлааннаағы дьэибит

5 Биһиги бу билигин олорор отуубут – сирдээҕи эппит-сииммит – үрэлиннэбинэ, биһиэхэ илиинэн тутуллубатах, үрэллибэт үйэлээх дьэи халлаанна Танараттан тиксэрин билэбит. ² Дьэ ол иһин манна сылдыан биһиги, халлааннаағы дьэибитигэр киририхпитин туоххаһыйа баҕаран, ыараханньк өрө тыынабыт. ³ Оннук эрэ «таныннаахпытына», сыгыннаах хаалыахпыт суоҕа. ⁴ Бу сирдээҕи отуубутугар олоробут тухары биһиги ыараханньк өрүтэ тыынабыт. Сирдээҕи дьэибиттэн тахсыахпытын баҕаран буолбатах, өлөр оноһуулаах эппит-сииммит өлбөт үйэлээххэ кубулуйарын туһугар, халлааннаағы дьэибитигэр киририхпитин баҕаран. ⁵ Ол туһугар Танара биһигини айбыта, ол мэхтиэтэ буоллун диэн, биһиэхэ Сибэтиэй Тыыны биэрбитэ.

⁶ Онон биһиги өрүүтүн эрдээхтик сананабыт; бу эттээх-сииннээх сылдыарбыт тухары Айыы Тойонтон ыраахпытын билэр буоламмыт ⁷ (биһиги харах көрөрүнэн буолбакка, итэбэлинэн олоробут), ⁸ эрдээхтик сананабыт уонна бу эппиттэн-сииммиттэн тахсан дьэибитигэр, Айыы Тойонно тийэн олохсуйуохпутун баҕарабыт. ⁹ Ол иһин «дьэибитигэр» да буолбуппут, «туора дойдуга» да сылдыыбыппыт иһин, Кини санаатын табарга дьулуһабыт; ¹⁰ тоҕо диэтэххэ, биһиги бу эттээх-сииннээх сылдыан тугу гыммыппытынан – үтүнү эбэтэр мөкүнү онорбуппутунан көрөн хас биирдибит төлөбүрүн ыларбыт туһугар, бука бары Христос Дьүүлүгэр туруохтаахпыт.

Танараны кытта эйэлэһии

¹¹ Ол иһин, Айыы Тойонтоллуу диэн тугун билэр буоламмыт, биһиги бар дьону итэбэтэ-ааттыы сатыыбыт, оттон бэйэбит киммитин-туохпутун Танара көрөн турар. Эһиги да суобаскыт

биһигини көрөр диэн мин эрэнэ саныбын.

¹² Биһиги бэйэбитин мэктиэлээн хаттаан эһиэхэ билиһиннэрэ сатаабаппыт, ол оннугар, сүрэхтэринэн буолбакка, тас сололорунан киэн туттааччыларга хардарар кыахтанаргыт туһугар, биһигинэн киэн туттар кыабы эһиэхэ биэрэбит.

¹³ «Өйбүтүтэн тахсыбыт» да буоллахпытына, – бука, Танара туһугар тахсыбыппыт буолуо, оттон өлүөр өйдөөх буоллахпытына, – эһиги тускутугар өлүөрбүт. ¹⁴ Христос таптала биһигини оннук үйү тутар буолан, биһиги биир Киһи барыларын тустарыгар өлбүт буоллабына, ол аата бары өлбүттэр диибит. ¹⁵ Оттон Христос, тыыннаахтар аны бэйэлэрин тустарыгар буолбакка, кинилэр тустарыгар өлөн баран тиллибит Христос туһугар олордуннар диэн, бар дьон туһугар өлбүтэ. ¹⁶ Ол иһин аны биһиги кими даҕаны киһи кээмэйинэн кээмэйдээбэппит; урут Христуһу да оннук сыаналаабыт да буоллахпытына, билигин аны уурайдахпыт. ¹⁷ Онон ким Христуһу итэбэйбит, ол сана айыллыбыт киһи; урукку ааста, көр, аны билигин барыта † сана буолла. ¹⁸ Бу барыта биһигини Бэйэтин кытта Иисус Христуһунан †† эйэлэһиннэрбит итиэннэ эйэлэһиннэрэр соруктаах сулууспаны биһиэхэ сүктэрбит Танара дьайыыта буолар. ¹⁹ Ол аата Танара, киһи аймах буруйун аахсыбакка, аан дойдуну Бэйэтин кытта Христуһунан эйэлэһиннэрэн баран, ол эйэлэһиини биллэрэр соругу биһиэхэ сүктэрбит. ²⁰ Онон биһиги Христос аатыттан толору боломуочуйалаах илдьиттэр буолабыт, биһиги уоспутунан Танара Бэйэтэ бар дьону ылыннарарылаахтык ынгыра; ол иһин биһиги «Танараны кытары эйэлэһин» диэн Христос аатынан көрдөһөбүт. ²¹ Биһиги Христоска холбоһон, Танара иннигэр кырдьыксыт дьон буоларбыт туһугар, Танара Киниэхэ, аныы диэни Билбэтэххэ, биһиги аныыбытын-буруйбутун сүктэрбитэ.

6 Биһиги, Танара үлэтин толорсор дьон, Киниттэн бэлэх ылбыт илгэлээх үтүөбүтүн халтайга хаалларыман диэн, эһигиттэн көрдөһөбүт. ² «Табыгастаах кэмнэ Мин эйигин иһиттим, быыһабыл күнүгэр эйиэхэ көмөлөстүм», – диир эбээт Кини. Бу сибилигин – табыгастаах кэм кэллэ, бу сибилигин – быыһабыл күнэ үүннэ!

Павел көрсүбүт ыарахаттара

³ Бу толоро сылдыар сулуусабыт сэмэлэммэтин туһугар, биһиги ким да суолугар мэхэйи үөскэппэт буоларга кыһаллабыт; ⁴ ол иһин туохха барытыгар бэйэбитин Танара үлэһиттэрин быһыытынан көрдөрөбүт: улуукан тулуурунан бары кутурбаны, кыһалбаны, эрэйи-муну, ⁵ кырбааһыны-сынныыны, хаайыыны, мөрөйдөөһүнү тулуйабыт, сыралаһан үлэлиибит, утуйбаппыт, аһабаппыт.

† Барыта – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох. †† Иисус Христуһунан – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Христуһунан».

⁶ Танара дьин үлэһиттэрэ буоларбытын ыраас сигилибитинэн, билиибитинэн, киэн көбүсүптүнэн, үтүө санаабытынан, Сибэтиэй Тынынан, истин тапталабытынан, ⁷ дьин кырдьык тылынан, Танара биэрэр күүһүнэн көрдөрөбүт. Уна да, ханас да илиибитигэр тута сылдыар сэриибит сэбэ биһиэнэ – кырдьыксыт буолуу; ⁸ ытыктыылларын да, сэнииллэрин да, үөбүллэрин-холуннаралларын, хайгыылларын да – барытын тулуйарга бэлэммит. Биһигини сымыйаччылар курдук көрөллөр даҕаны – биһиги кырдьыгы эрэ этэбит. ⁹ Биллибэппит эрэри, биһигини көрөн биллэлэр; өлбүттэринэн ааҕаллар эрэри, көрөргүт курдук, кэм да тыыннаахпыт; накаастыыллар эрэри, өлөн-сүтэн биэрбэппит; ¹⁰ хомотоллор эрэри, өрүү үөр-көтө сылдыабыт; дьаданыбыт эрэри, үгүстэри байытабыт; туохпут да суох эрэри, барытын бас билэбит.

¹¹ Коринфтаағы доҕотторбуот, биһиги элэ-была тылбытын эһиэхэ эттибит, сүрэхпитин эһиэхэ тэлэччи астыбыт. ¹² Биһиги дууһабытын эһигиттэн хатамаппыт эбээт, эһиги биһигиттэн хам хатанабыт. ¹³ Оҕолорбор этэр кэриэтэ эһиэхэ этэбин – тэн иэйиинэн биһиэхэ иэйин дуу!

Итэбэйбэт дьоннуун биир бурбалдыны кэтимэн

¹⁴ Итэбэйбэт дьону кытары биир бурбалдыны кэтимэн. Хайаан көнө быһыы уонна суута-сокуона суох быһыыланы бииргэ көлүллүөхтэрэй? Сырдык уонна харана туох кыттыгастаахтарый? ¹⁵ Христос Велиардыын † хайаан сөбүлэһиэхтэрэй? Итэбэйбэт итэбэйбэттиин туох кыттыгастаах буолуой? ¹⁶ Хайаан Танара дьэиэтигэр эмэгэттэр туруохтарай? «Кинилэр ортолоругар олохсуйаммын, сэргэстэһэ сылдыаммын, үгэр Танаралара буолуом, кинилэр эмиэ Мин норуотум буолуохтара» диэбитин курдук, эһиги †† Тыыннаах Танара Дьэиэтэ буолабыт. ¹⁷ Ол иһин «„Кинилэртэн тахсан туспа барын, – диир Айыы Тойон. – Уонна аны кирдээби таарыйыман, оччобуна Мин эһигини ылыныам, ¹⁸ эһиэхэ Аҕабыт буолуом, Миэхэ эһиги уолаттарым-кыргыттарым буолуоххут”, – диир Барытын Тутан Олорооччу, Айыы Тойон».

7 Онон, таптыыр бырааттарым, биһиги, маннык эрэннэриини истибит дьон, эппитин-сииммитин, дууһабытын киртитэр бары куһаҕантан ыраастанан, Танараттан толлон тураммыт, сибэтиэй олохтонуобун.

Павел үөрүүтэ

² Доҕотторуом, биһигиттэн сүрэххитин хатаныман. Биһиги кимиэхэ да куһаҕаны оҕорботохпут, кими да куорбаллаабатахпыт, кимтэн да барыһыра-туһана сатаабатахпыт. ³ Маны

‡ Велиар – сороҕор «Велиал». Сатана аата. †† Эһиги – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «биһиги».

энигини сэмэлээн этэр буолбатахпын; урут эппитим курдук, этэбин: эниги өрүү биһиги сүрэхпитигэр бааргыт, онон өлбүппүт да, тыыннаахпыт да иһин, биһиги өрүү биһиргэбит. ⁴ Мин эһиэхэ эрэлим күүстээх, энигини хайгыырым да бэрт элбэх; санаам толору уоскуйан сылдыабын, төһөлөөх да эрэйгэ-кыһалбаба сырыттарбыт, үөрүүм өлгөм.

⁵ Македонияҕа кэлэн да баран биһиги сынньанар диэни букатын билбэтэхпит, бары өттүттэн ыктарбыппыт: таспытыгар – утарылаһыны, испитигэр – дыксинии. ⁶ Ол эрэри сүөм түспүтү, харыс хаалбыты уоскутар Танара Тити аҕалан санаабытын көтөхпүтэ. ⁷ Биһиги Тит кэлбиттэн эрэ буолбатах, эниги кинини уоскупкутуттан эмиэ санаабыт көтөбүллүбүтэ; хайдах эниги миигин күүскэ суохтуургутун, курутуйаргытын, хайдах миигин көмүскүүргэ туруммукутун кэпсээбитигэр үөрүүм өссө ордук үрдээбитэ.

⁸ Онон энигини сурукпунан харааһыннарбыт да эбит буоллахпына, аны кэмсиммэппин. Бастаан утаа кэмсинэ санаабытым гынан баран, суругум энигини быстах кэмнэ эрэ санаарбаппыт эбит.

⁹ Билигин эниги хараастыбыккытыттан буолбакка, итинник хараастан, аныыгытын билинэн көннөрүммүккүттэн үөрэбин: эниги Танара туһугар санаарбаабыккыт, ол аата биһиги эһиэхэ туох да хоромньуну онорботох эбиппит. ¹⁰ Танара туһугар санааҕа ылларыы мэлдьи аныыны билиниини үөскэтэн, быһабылга сирдиир, оттон бу дойду санаарбабыла өлөр өлүүнү үөскэтэр.

¹¹ Танара туһуттан санаарбаангыт, көрбөккүт дуо, төһөлөөх кыһалынныгыт-мүһэлиннигит! Төһөлөөх бырастыы гыннаран элэ-была тылгытын эттигит, буруйдаах киһиэхэ кыһыйдыгыт-абардыгыт! Төһөлөөх куттанныгыт, төһөлөөх миигин көрсүөххүтүн баҕардыгыт, айманныгыт, буруйдааҕы накаастыаххытын төһөлөөх күүскэ баҕардыгыт! Инньэ гынан, эниги бу дьыалаҕа ырааскытын көрдөрдүгүт. ¹² Онон, мин эһиэхэ ол суругу суруйарбар, буруйу онорбут да, атабастаммыт да киһи туһуттан буолбатах, Танара иннигэр биһиэхэ хайдах курдук бэриниилээххитин бэйэбит дьэнкэтик өйдүүргүт туһугар суруйбутум.

¹³ Ол иһин, уоскуйбуккутун истэн, биһиги эмиэ уоскуйдубут.

Туохтааҕар да эниги Тити үөрдүбүккүттэн, бука бары кинини уоскупкутуттан көннүөрдүбүт.

¹⁴ Онон мин, киниэхэ эниги тускутунан дэлэй собуустук киэн тутта кэпсэммит киһи, кыбыстыыга киирбэтим; эһиэхэ эмиэ дьын кырдыгы эрэ этэрбит курдук, Титкэ энигини хайбаабыппыт барыта кыларыар кырдык буолан табыста.

¹⁵ Эниги бука бары хайдах курдук истигэннитин, хайдах кинини ис-искиттэн долгуйа-үөрэ көрсүбүккүтүн санаан кэллэбинэ, кини сүрүбэ эһиэхэ өссө күүскэ иэйэр. ¹⁶ Онон туохха барытыгар эһиэхэ толору эрэниэхпин сөп диэн, мин үөрэбин эрэ.

Дьэллэм буолуу туһунан

8 Бырааттарбыт, Македониятааҕы церковтарга Танара хайдах курдук өлгөм илгэлээх үтүөнү бэлэх биэрбитин билиэххитин баҕарабыт. ² Эрэйи энээрдэринэн тэлэн тургутуу үөһүгэр да сырытталлар, үөрүүлэрэ үрдүк; быстар дьадангытык да олордоллор, кэмэ суох дьэллэмник бэрсэллэр. ³ Кинилэр, сибэтиэйдэргэ көмө онорор үтүө дьыалаҕа кыахтара баарынан (өссө кыахтарын таһынан диэн мин туоһулуубун) кыттаары баҕатыан биһигиттэн ылыннарыылаахтык көрдөспүттэрэ. ⁵ Биһиги күүтэ санаабыппытын куоһаран, бэл бэйэлэрин да, бастатан туран, Айыы Тойонно, ол кэнниттэн, Танара көңүлүн хоту, биһиэхэ биэрбиттэрэ. ⁶ Ол иһин биһиги Тити, бу үтүө дьыаланы эһиэхэ хайдах саҕалаабытай да, ол курдук, тиһэбэр тиэрдэригэр көрдөспүппүт. ⁷ Эһиэхэ туоххут барыта: итэҕэлгит, уус тылгыт-өскүт, билиигит, бары кыһамньыгыт, биһиэхэ тапталгыт † – кэмэ суох дэлэйин курдук – бу да үтүө дьыалаҕа эмиэ дэлэй буолун. ⁸ Мин маны дьаһайан буолбатах, атыттар кыһамньыларын кэпсээн эниги тапталгыт төһө истингин тургутан көрөбүн. ⁹ Айыы Тойоммут Иисус Христос үтүө санаалааҕын бэйэбит билэбит: Кини баай эрэри, дьадангытынан энигини байытаары, эниги тускутугар дьадайбыта.

¹⁰ Мин эһиэхэ сүбэм манньк: эниги өссө былырынынныттан саҕалаабыт дьыалаҕытын тиһэбэр тиэрдэргит ордук буолуо. Бу дьыаланы эниги бастакынан саҕалаабыт эрэ буолбатаххыт, өссө онуоха аан бастакынан баҕатыыбыккыт. ¹¹ Дьэ онон хайдах быһаарыммыккыты да, ол курдук бэлэмнээхтик ылсан, төһө кыаххыт баарынан тиһэбэр тиэрдин. ¹² Бэрсэргэ чахчы бэлэм буоллаххытына, Танара эниги бэлэххитин, эһиэхэ туох суоҕун буолбакка, туох баарын көрөн, ылыныа. ¹³ Онтукаҕыт атыттарга чэпчэтии, оттон эһиэхэ ыар сүгэнэр буолуохтаах диэн эппэппин – барыгытыгар биир тэн буолуохтаах. ¹⁴ Билигин эниги бэйэбиттэн ордору бэрсибиккит кинилэргэ тийбэти ситэрэн-толорон биэриэхтээх, оттон кэлин кинилэр бэйэлэрин ордуктарыттан бэрсэннэр, эһиэнин ситэрэн биэриэхтэрэ. Оччоҕо барыгытыгар тэн буолуо. ¹⁵ Суруйууларга этиллибитин курдук, «ким элбэҕи хомуйбут, ордуктамматаҕа, ким аҕыйаҕы хомуйбут – тутайбатаҕа».

Тит Коринфка барар

¹⁶ Эниги тускутугар эмиэ ситинник кыһамньыны Тит сүрүбэр инэрбит Танараҕа махтал буоллун.

¹⁷ Тит, миигин көрдөстө эрэ диэн буолбатах, көмөлөһөргө бэйэтэ дьулуурдаах буолан, көңүл өттүнэн эһиэхэ барар. ¹⁸ Өссө кинини кытта

† Биһиэхэ тапталгытынан – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «биһиги тапталбытынан».

Евангелиены иһитиннэрэн бары церковтар биһирэбиллэрин ылбыт бырааппытын ыытабыт. ¹⁹ Бу Айыы Тойону албан аатырдар, биһиги үтүө кыһамныбытын туоһулуур амарах дьыалабытыгар көмөлөөх аргыс буолаарай диэн, церковтар кинини анаан-минээн талан ыыппытара. ²⁰ Итиччэ элбэх үбү эрэнэн туттарбыттарын дьаһайа сылдьаммыт, кимтэн да сирэй-харах анньыллыбат туһугар кыһаллабыт. ²¹ Биһиги Айыы Тойон эрэ иннигэр буолбатах, дьон иннигэр эмиэ көнө суоллаах-иистээх буоларга дьулуһабыт. ²² Кинилэри кытта өссө биир бырааппытын, кыһамнылаабын араас дьыалаба элбэхтик тургутан билбит киһибитин, ыытабыт. Кини эһиэхэ эрэнэрэ бэрт буолан, билигин хаһаангытаафар да ордук кыһаллар. ²³ Оттон Тит туһунан этэр буоллааха, кини – мин табаарыһым, эһиги тускутугар бииргэ үлэлиир киһим; бырааттарбыт буоллахтарына – церковтар ыыппыт илдьиттэрэ, Христону албан аатырдар дьон. ²⁴ Онон кинилэри таптыргытын бары церковтарга итэбэтиилээхтик көрдөрүң. Оччоҕо эһигини хайгыырбыт кырдьыктаабын бары билиэхтэрэ.

Иерусалимга ыытыллар көмө туһунан өссө биирдэ

9 Онон сибэтийдэргэ көмө ыытар туһунан мин эһиэхэ суруйарым наадата да суох. ² Көмөлөһөргө эһиги өрүү бэлэмнитин билэбин; Македония дьонугар эһиги тускутуна «Ахайя өссө былырынынгыттан бэлэм» диэн хайҕанан кэпсэнэбин; онон эһиги көмөлөһөргө күүстээх баҕабыт үгүс дьону көбүлээтэ. ³ Ол эрээри бу түбэлтэбэ мин, эһигинэн бостуой киэн туттан хайҕаммыт буолумаары, били эппитим курдук, бэлэм буоларгыт туһугар, бу бырааттарбытын ыытабын. ⁴ Миигин кытары Македония дьоно кэлсэн эһиги бэлэмэ суоххутун көрдөхтөрүнэ, биһиги, итиччэ эрэмньилээхтик хайҕаммыт [†] дьон, кыбыстыыга кириэспит (эһиги бэйэбит тускутунаан этэ да барбаппын). ⁵ Ол иһин, эрэннэрбит бэлэххит бэлэм буоларын туһугар, баран эрдэттэн бэлэмни турун диэн бырааттарбытыттан көрдөһөргө быһаарынным. Оччоҕо эһиги көмөбүт күһэлэн тутан ылыы курдук буолбакка, баҕа өттүнэн бэриллит алгыстаах бэлэх буолуоҕа. ⁶ Маныаха этиэм этэ: ким сизэмэтин кэмчилээн ыспыт, ол үүнүүтэ кэмчи буолуо, ким өлгөмнүк ыспыт, ол үүнүүтэ өлгөм буолуо. ⁷ Хас биирдии киһи сүөм түһэ-түһэ эбэтэр күһэлэннинэн буолбакка, ис сүрэҕиттэн баҕаран бэристин; үтүө баҕатынан бэрсэр киһини Танара таптыыр. ⁸ Оттон Танара эһигини мэлдьи бары өттүнэн дэлэгэйдик озороргут, үтөнү онгорорго дьэллэм буоларгыт туһугар, хайа баҕарар илгэлээх үтөнөн байытар күүстээх. ⁹ Суруйууларга этиллибитин курдук:

[†] Итиччэ эрэмньилээхтик хайҕаммыт – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

«Дьаданыларга дэлэйдик түнэттэ, кини үтүөтэ үйэттэн үйэбэ умнуллуо суоҕа».

¹⁰ Ыһын диэн сизэмэ, аһаан диэн килиэп биэрэр Танара, эһиги ыспыт сизэмэбитин өлгөмнүк үүннэрэн, онгорор үтүөбүт үүнүүтүн үксэтиэбэ; ¹¹ оччоҕо эһиги туохха барытыгар дьэллэм буолар туһугар, барытынан байыаххыт, оччоҕо эһиги биһигинэн ыытар бэлэххит иһин бэрт үгүстэр Танараба махтаныхтара. ¹² Бу туһалаах дьыала Иерусалим сибэтийдэрин кыһалбаларын толуйар эрэ буолуо суоҕа, өссө элбэх киһи сүрэбэр Танараба өлгөм махталы үөскэтиэбэ. ¹³ Оччоҕо кинилэр бу туһабытын көрөн, эһиги аһаастык билинэр Христос туһунан Евангелиебытыгар бэринилээххитин, кинилэри уонна атын да итэбэйээччилэри кытта дьэллэмник үллэстэргитин итэбэйэн, Танараны айхаллыахтара, ¹⁴ Танара илгэлээх үтүөтэ эһиэхэ кэмэ суох элбэхтик тиксибититтэн иэйэн туран, эһиги тускутугар Танараба үнүөхтэрэ. ¹⁵ Бу киһи тылыннан сатаан эппат бэлэбин иһин Танараба махтал!

Павел толорор сулуспатын көмүскүүр

10 Мин, Павел, эһиги «аттыбытыгар сылдьан сэмэй, оттон ыраатта да биһигини утаран хорсунугар түһэр» диир киһигит, Христос көнө-көрсүө майгытын, үтүө санаатын туһугар, бу эһиэхэ туһаайан этэбин. ² Сорох-сорохтор биһигини бу аһыылаах дойдуга дьонунуу быһыыланар курдук сыаналыыллар. Онон, тийдэрбин эрэ, хорсуммун кинилэргэ сорунуулаахтык көрдөрүөм диэн санаммыппын толорумаары эһигиттэн көрдөһөбүн: бука диэн миигин оннукка тиздимэн. ³ Төһө да бу дойдуга олорубуппут иһин, биһиги бу дойдуга сэриилэһэриттэн атыннык сэриилэһэбит. ⁴ Биһиги сэриилэһэр сэппит киһи сэриитин сэбилэниитэ буолбатах, биһиэнэ – ньыгыл бөбөргөтүүлэри урусхаллыыр кыахтаах Танара күүстээх сэбилэниитэ. Бу сэрии сэбинэн биһиги оҕуруктаах өй-санаа тэриниитин, ⁵ Танараны билиини утары турунар бары улуутумсуйууну сууһарабыт, ханнык баҕарар санааны билиэнгэ ылан, Христоска бас бэриннэрэбит; ⁶ итиэннэ, эһиги Христоска энкилэ суох истигэн буолбуккут кэннэ, хайа баҕарар истигэнэ суох быһыыны накаастыырга бэлэммит. ⁷ Таһыттан көрөн эһиги киһини дьүүлүүгүт дуо? Ким бэйэтин Христос киһитэбин диэн бигэ эрэллээх, ол бэйэтинэн көрөн тойонноотун, кини Христос киэнэ буоллабына, биһиги эмиэ Христос дьонобут. ⁸ Өскөтө мин Айыы Тойон биһиэхэ эһигини үрэйэргэ буолбакка, бөбөргөтөргө биэрбит былааһынан баһа собус хайҕанар да буоллахпына, кыбыстыбаппын. ⁹ Мин эһигини сурукпунаан куттуур курдук көстүөхпүн баҕарбаппын. ¹⁰ Ким эрэ миигин «суругар күүстээх, кытаанах курдук буолан баран, сирэй көрүстэххэ мөлтөх, тыла-өһө да ыйааһына суох» диир; ¹¹ итинник этээччи өйдүөх тустаах: ыраахтан суруйар сурукпутугар хайдахпытый да,

бэйэжитигэр тийэн кэллэхпитинэ, онтон туох да атыммыт суох буолуо.

¹² Биһиги бэйэлэрин биллэрэ-көрдөрө сатыыр дьонно холоно да, тэннэһэ да соруммаппыт: кинилэр бэйэлэрин кээмэйдэринэн кэмнэнэн, бэйэ-бэйэлэрин кытта куоталаһа сатаан, толкуйа суох быһыыланаллар. ¹³ Оттон биһиги кэмэ суох хайбана барбакка, эһиэхэ эмиэ тийэр туһугар, Танара кэмнээн биэрбит кэрининэн хайбаныахпыт.

¹⁴ Биһиги аналлаах чэрчибитин кэспэппит, эһиэхэ тийбэтэхпит эбитэ буоллар, оннук буолуо да этэ. Оттон биһиги Христос туһунан Евангелиены эһиэхэ тиэрдэн турабыт! ¹⁵ Биһиги чэрчибитин аһары түһэн, атын дьон үлэтинэн хайбаммаппыт. Эһиги итэбэлгит үрдээн-үүнэн истэбин аайы, бэйэбит чэрчибитин эһиги көмөбүтүнэн кэмэ суох кэнэтэн иһиэхпит диэн эрэллээхпит: ¹⁶ оччоҕо атын дьон бэйэлэрин чэрчилэрин иһинэн бэлэмнээбиттэринэн хайбаммакка, Евангелиены өссө ыраата баран иһитиннэриэхпит.

¹⁷ Суруйууларга этиллибитин курдук, «ким хайбанар, ол Айыы Тойон дьайытынан хайбаннын». ¹⁸ Айыы Тойон бэйэтин бэйэтэ хайбанааччыны билиммэт, Бэйэтэ хайгыыр киһитин эрэ билинэр.

Павел уонна сымыйа апостоллар

11 Оо, мин «өйө суох быһыыбар» арыый тулуурдаахтык сыһыаннаһаргыт эбитэ буоллар! Ол эрэри, эһиги өссө тулуйа сатыыгыт дии. ² Эһигини Танара күнүүтүнэн күнүүлүүбүн эбээт: мин эһигини, ыраас кыыһы курдук, соботох Христуу эрэ кытта илии охсуһуннарбытым. ³ Ол эрэри моҕой Еваны уодаһыннаах албыныгар үктэппитини, эһиги эмиэ өйгүт-санаабыт мунан, Христоска истинник, ыраастык бас бэринэн сылдьар көнө суолгутуттан туораан хаалыаххыт диэн дьиксинэ саныыбын. ⁴ Ким эмэ кэлэн эһиэхэ атын, биһиги иһитиннэрбэтэх Иисуспут туһунан кэпсээн бардабына, эһиги атын, урут ылымматах тыыннытын ылынангыт, тута илик атын Евангелиебытын тутангыт, киһиэхэ олус тулуурдаахтык сыһыаннаһах курдуккут. ⁵ Ол эрэри эһиги ити «үрдүкү апостоллар» диэн ааттыыр дьонгутуттан мин туохпунан да итэбэс курдук санаммаппын: ⁶ төһө да кумахтан өтүүнү өрөр уус тыла суоҕум иһин, билии чааһыгар тийдэххэ атын буолуом. Биһиги бары өттүбүтүнэн хайдахпытын эһиги бэйэбит бэркэ билэбит. ⁷ Мин эһиэхэ Евангелиены, туох да төлөбүр эрэйбэккэ, биллэрэн, эһигини үрдэтэр сорукутан бэйэбин намтатынан аныыга киирбит буоллабым дуу? ⁸ Эһиэхэ туһалыырбар туттаары атын церковтар биэрэр үптэрин ыламмын кинилэри, этэргэ дылы, халыыр этим да диэххэ сөп; эһиэхэ бара сылдьан, төһө да тийиммэтэрбин, кимиэхэ да сэлээннэммэтэбим. ⁹ Туохха наадырбын барытын Македонияттан кэлбит бырааттарбыт толору

хааччыйбыттара. Мин эһиэхэ хаһан даҕаны адаба буолбатабым, буолуом да суоҕа дии саныыбын.

¹⁰ Христос сүрэхпэр инэрбит кырдыгынан эттэхпинэ, бу киэн туттуубун Ахайя дойдуларын үрдүнэн ким да миигиттэн былдыаан ылыа суоҕа.

¹¹ Тоҕо мин иннэ гынабыный? Эһигини таптаабаппыттан буолуо дуо? Суох, таптыырбын Танара билэр. Танара үлэтин үкчү биһиги курдук онороллорунан хайбанаары сылтах көрдөөччүлэргэ оннук сылтабы мин биэриэм суоҕа. Инникитин да бу суолбун туһунан иһиэбим. ¹³ Ити сымыйа апостоллар, албын үлэһиттэр Христос Апостоллара буолан кубулуналлар. ¹⁴ Онно киһи дьиктиргизэ туох баарый? Сатана бэйэтэ сырдык Аанньала буолан дьүһүн кубулунар буоллабына, ¹⁵ үлэһиттэрэ эмиэ кырдык үлэһитэ буолан кубулуналлара дьикти буолбатах. Бүтэр уһугар кинилэр тугу онорбуттарынан дьүүллэниэхтэрэ.

Апостол сулууспатыгар көрсөр ыарахаттар

¹⁶ Өссө төгүл эһиэхэ этэбин: миигин ким даҕаны өйө суох дии санаабатын, оттон ол кыаллыбат буоллабына, чэ, саатар, өйө суох киһи да курдук миигин ылынын, оччоҕо, баҕар, бэйэбин кыратык эмэ хайбана түһүөм этэ. ¹⁷ Бу Айыы Тойонтон ылан этэр буолбатахпын, бэйэбин маннык хайбанан кырдык даҕаны өйө-төйө суох тыллаһан эрэбин. ¹⁸ Үгүстэр бу дойду дьонун куолутунан хайбаналларын курдук, мин эмиэ хайбаныым ээ. ¹⁹ Эһиги, итинник өйдөөх дьон, өйө суохтар тугу гыналлары барытын үөрүүнэн тулуйабыт. ²⁰ Ким эрэ эһигини хабаалаҕа хам ылар, эһиэхэ иитимни буолар, эһигиттэн былдыаан-талаан туһанар, киэмсийэр, эһигини сирэйгэ таһыйар буоллабына тулуйаргыт туох да кэмэ суох. ²¹ Кыбыстыам иһин, бу чааһыгар биһиги кинилэргэ быдан баһыйтарбыппыт быһыылаах.

Оттон ким эмэ тугунан эрэ хайбаныан баҕарар буоллабына, оччоҕо мин (өйө суох киһилии тыллаһан эрэбин) эмиэ хайбанан көрүөм! ²² Кинилэр еврейдэр дуо? Мин эмиэ еврейбин. Кинилэр израильтяннар дуо? Мин эмиэ Израиль киһитинэбин. Кинилэр Авраам удьуордара дуо? Мин эмиэ Авраам удьуорунабын. ²³ Кинилэр Христос үлэһиттэрэ дуо? Өйө суохпар этэбин: мин кинилэрдээбэр быдан улахаммын. Кинилэрдээбэр ордук элбэхтик үлэлээбитим, аата-ахсаана суох кырбаммытым, ордук элбэхтик хаайыллыбытым, үгүстүк өлө сыспытым. ²⁴ Иудейдартан биэс төгүл отут тоҕустуу таһыыры † ылбытым; ²⁵ римлянар үс төгүл маһынан кырбаабыттара, биирдэ тааһынан илдьи тамнаабыттара; үс төгүл хараабылым тимирбитэ, олортон биирдэстэригэр түүннээх күн

† Биэс төгүл отут тоҕустуу таһыыры – иудей итэбэлиттэн тэйбиттэри кымныынан 39 охсон накаастыыллара. Уураах быһыытынан 40 охсулуохтааҕа, ол гынан баран, таһыйааччы алҕаһыан сөп диэн, биир охсууну көбүрэтэллэрэ.

устата аһаҕас муораҕа булкуллубутум. ²⁶ Элбэхтик айанныырым, ол тухары куттал суоһуура: өрүстэргэ суоһуура, түөкүттэртэн, хаан-уруу норуоппуттан, атын омуктартан суоһуура, куораттарга, иччитэх сирдэргэ, муораҕа суоһуура, сымыйа бырааттартан суоһуура. ²⁷ Илистэ үлэлиирим, утуйар уубун өрүү да хамматым, аччыктыырым, утатарым, аас-туор олохтообум, тонгорум-хатарым, сыгынньах сылдыарым. ²⁸ Итини таһынан күннэтэ миэхэ дьон тобуоруһар, бары церковь туһугар кыһаллабын-мүһэллэбин. ²⁹ Ким эмэ мөлтөөтөбүнэ-ахсаатаҕына, мин тэбис тэннэ бэйэм кытта мөлтөөбөтөбүм-ахсаабатаҕым баарай? Ким эмэ аһыыга киирдэбинэ, мин ууга-уокка түспэтэбим баарай? ³⁰ Хайҕанар да буоллахпына, мөлтөхпүнэн хайҕанам. ³¹ Айыы Тойоммут Иисус Христос үйэлэр тухары алгыстаах Аҕата – Танара – мин сымыйалаабаппын билэр. ³² Дамаска сырыттаһына, Арета ыраахтааҕы анаабыт уобалас баһылыга тутан ылаары куорат аанын манаппытыгар, миигин тымтайга уганнар куорат истиэнэтин түннүгүнэн түһэрбиттэрэ. Баһылык илиититтэн оннук быһыһанан турабын.

Павел ырайы көрүүтэ

12 Туһата суобун биллэрбин да, бэйэбин бэйэм хайҕанарбар тийэбин. Аны Айыы Тойон тугу көрдөрбүтүн, тугу арыһан биэрбитин кэпсииргэ көһүүм. ² Биир билэр киһим, Христос киһитэ, уон түөрт сыл анараа өттүгэр – эттэри-сииннэри эбитэ дуу, дууһата эрэ эбитэ дуу, чуолкайын бу диэн билбэтим, Танара билэр, – үһүс халлаанна ылылла сылдыбыт. ³ Итиэннэ, мин билэрбинэн, ол киһи – эттэри-сииннэри эбитэ дуу, дууһата эрэ эбитэ дуу, ону билбэтим, Танара билэр, – ⁴ ырайга ылыллан, киһи киһиэхэ сатаан кэпсээбэт этиэхтэн эриэккэс тыллары истибит. ⁵ Оннук киһинэн хайҕаныахпын сөп, оттон бэйэбинэн хайҕаммаппын, арай мөлтөхпүнэн хайҕанам. ⁶ Ити эрээри хайҕаныахпын баҕарбытым да иһин син биир өйө суохтук тыллаһыам суоҕа дии саныыбын, тоҕо диэтэххэ, эһиэхэ дьин кырдыгы эрэ этэбин; ол гынан баран, ким эмэ бэйэтэ көрбүтүттэн эбэтэр бэйэбиттэн истибититтэн миигин үрдүктүк санабатын туһугар, хайҕанартан туттунуум. ⁷ Итинник уһулуччулаах суоллары көрөн үрдүктүк санамматым туһугар, Танара мин эппэр сытыы хатыыны анныбыт, ол хатыы, сатана аанньала, олус үрдүктүк санамматым туһугар миигин дьөлүтэ кэйиэли сылдыар. ⁸ Миигин киниттэн быһыһаа диэн, мин Айыы Тойонтон үс төгүллээн көрдөспүтүм. ⁹ Онуоха Айыы Тойон: «Эйиэхэ Мин илгэлээх үтүөм тиксибитэ да сөп, Мин күүһүм мөлтөххө ордук күүскэ дьайар», – диэбитэ. Дьэ ол иһин мин Христос күүһэ миэхэ күүскэ дьайарын туһугар, мөлтөхпүнэн хайҕанарбын быдан ордоруом. ¹⁰ Ол иһин мөлтөөтөхпүнэ, атаҕастаннаһына, кыһалҕаҕа

кыһарыйтардахпына, сойуолаттахпына, Христос туһуттан ыгыыга-түүрүүгэ түбэстэхпинэ үөрэбин эрэ. Мөлтөөбүт эрэ кэммэр мин күүстээхпин.

Павел Коринф церковын туһугар дьиксинэр

¹¹ Бэйэбин хайҕанаммын, кырдык, өйбүттэн тахсаары гынным: эһиги миигин хайҕанарга күһэйдигит. Эһиги хайҕыаххытын сөп этэ миигин: мин ким да буолбатах эрээри, эһиги «үрдүкү апостоллар» диэн ааттыыр дьоннутуттан туохпунан да итэҕэһим суох. ¹² Дьин Апостол буоларбын Танара эһиэхэ араас бэлиэлэринэн көрдөрбүтэ. Мин тулуурбун билбэт буоллаххыты! Онуоха эһии араас дьиктилэр, сөбүмэр бэлиэлэр, күүстээх дьайылар. ¹³ Оччоҕо, атын церковтарга холоотоххо, мин эһигини тугунан көйгөтүпүттээхпиний? Арай эһиэхэ сүгэһэр буолбакка сылдыарбынан дуо? Оннук буруйбун бука диэн бырастыы гынын.

¹⁴ Бу үһүстээн эһиэхэ бараары сылдыабын. Тийдэхпинэ, эһиэнин көбүрэттиэм суоҕа: мин эһиэнигэр буолбатах, эһиэхэ бэйэжитигэр наадыабын. Оҕолор төрөппүттэригэр баай муспаттар, төрөппүттэр оҕолоругар баай мунһаллар. ¹⁵ Мин эһиги тускутугар туох баардахпын-суохтаахпын барытын, – ону эрэ буолуо дуо, бэйэбин кытта барыырга бэлэммин. Мин эһигини бу курдук улаханлык таптыыр буоллахпына, эһиги миэхэ тапталгыт тоҕо манньк кэмчиний? ¹⁶ Чэ сөп, мин эһиэхэ сүгэһэр да буолбатарбын, эһиги этэргит курдук, киитэрэйдээн, албыннаан эһигини илиибэр ылбытым дуу? ¹⁷ Биитэр эһиэхэ ыппыт биир эмэ киһибинэн эһигиттэн тугу эмэни көрдөтөн туһаммыттааҕым эбитэ дуу? ¹⁸ Тити көрдөһөн эһиэхэ биир бырааппытын кытта ыта сылдыбытым: Тит эһигиттэн тугу эмэ бэйэтигэр туһаммыттааҕа дуо? Кини биһикки биир санаанан сулууспалыыр биир ыллыктаах дьон буолбатах этибит дуу? ¹⁹ Баҕар, эһиги биһигини көмүскэнэ сатыыллар дии саныыргыт буолуо. Биһиги Христостуун биир буолан Танара иннигэр этэбит: таптыыр бырааттарбыт, биһиги тугу гынарбыт барыта эһигини бөбөргөтөр эрэ сыаллаах. ²⁰ Мин бииртэн дьиксинэ саныыбын: арай биһиги эһиэхэ тийээн кэлбиппит, хайабыт да – эһиги да, мин да – хардарыта эрэмиппиттэн чынҕа атын буолан хаалыбыт. Арай эһиги ортобутугар иирсэни, күнүүнү, кини-наары, ордук санаһыны, баһааҕырдыһыны, хобу-сиби, бэрдимсийиини, үрэй-сарай барыыны булан ылыым; ²¹ арай эһиэхэ тийээн кэллэхпинэ, Танарам миигин эһигиттэн сылтаан эмиэ сүөм түһэрдин, харыс хааллардын? Оччоҕо урукку аһыыларын – кирдээхтик, содурдук, сизэр суох нэгэйдик быһыыланалларын билинэн кэмсиммэтэх үгүс дьону аһыһан хараҕым уутунан суунарга күһэллээм.

Түмүк сэрэтии

13 Үнүстээн эһиэхэ баран эрэбин. Суруйууларга этиллэр: «Хайа да дьыала икки дуу, үс дуу киһи туоһулаатабына эрэ, көрүллэр». ² Эһиэхэ иккиһин кэлэ сылдьан сэрэппитим курдук, билигин ыраах да сылдьан суруйабын: урут аһыыга киирбиттэри итиэннэ атыттары даҕаны хаттаан кэллэхпинэ харыстыам суоҕа. ³ Эһиги миигин чахчы Христос санардар дуу, суох дуу диэн билиэххитин баҕарабыт. Кини эһиги тускутугар мөлтөөн-аһсаан биэрбэтэҕэ, Кини эһиэхэ күүстээх дьайыытын көрдөрөр. ⁴ Төһө да күүһэ-күдэҕэ эстэн кириэскэ тирилиннэр, Кини Танара күүһүнэн тиллибитэ. Биһиги эмиэ, төһө даҕаны Кинилиин бииргэ мөлтөөтөрбүт, Танара күүһүнэн Кинини кытта бииргэ эһиги тускутугар олоруохпут. ⁵ Бэйэҕитин тургутан көрүнүн: чөл итэбэллээххит дуо? Бэйэҕитин чинчийэн көрүн. Биитэр бэйэҕитин – Иисус Христос эһиэхэ баарын – билбэккит дуу? Тургутууну тулуйбатах буоллаххытына эрэ билиэххит суоҕа. ⁶ Оттон биһиги тулуйбуппутун билиэххит диэн эрэнэбин. ⁷ Эһиги ханнык да аһыыны онорбоккут туһугар биһиги үнэбит. Тургутууну тулуйбут дьон курдук көстөөрү

буолбатах, эһигини үтүөнү онордуннар диэн.

⁸ Биһиги кырдыгы утары күүһэ суохпут, кырдык иһин эрэ күүстээхпит. ⁹ Бэйэбит мөлтөөтөхпүтүнэ, эһиги күүһүрдэххитинэ, биһиги онтон үөрэбит эрэ, биһиги үнэр үнүүбүт – эһиги ситэргит-хоторгут туһугар. ¹⁰ Тиийдэхпинэ, Айыы Тойон миэхэ, үрэйэргэ буолбакка, бөҕөргөтөргө биэрбит былааһынан эһигини кытаанахтык дьарыйымаары, өссө да ыраах сылдьан бу курдук суруйдум.

Түмүк эбэрдэлэр

¹¹ Ол эрэн, бырааттарым, үөрүн-көтүн, ситэн-хотон үүнэн иһин, бэйэ-бэйэҕитин бөҕөргөтүһүн, биир санааланын, эйэлээх буолун, оччоҕо таптал, эйэ-ил Танарата эһигини кытта бииргэ буолуо.

¹² Бэйэ-бэйэҕитин сибэтиэй уураһыынан эбэрдэлээн. Сибэтиэйдэр бары эһиэхэ эбэрдэлэрин ыталлар. ¹³ Эһигинниин бука барыгытыныын Иисус Христос Айыы Тойоммут илгэлээх үтүөтэ, Аҕа Танара таптала энээрдэһиэхтин, Сибэтиэй Тыын эһигинниин бодоруһуохтун. Аминь †.

† Аминь – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох.

ГАЛАТТАРГА

1 Галатия [†] церковтарыгар – дьон быһаарыытынан да, киһи көнүлүнэн да буолбакка, Иисус Христос уонна Кинини өлбүттэртэн тилиннэрбит Аҕа Танара көнүллэринэн Апостол буолбут Павелтан уонна манна миигин кытта баар бырааттаргытыттан барыларыттан.

³ Аҕа Танараттан уонна биһигини бу хара дьайдаах үйэттэн өрүһүйэн, аныыбытыттан босхолоору, Бэйэтин толук биэрэн Аҕа Танарабыт көнүлүн толорбут Иисус Христос Айыы Тойоммутуттан ^{††} эһиэхэ бары илгэлээх үтүөнү кытта эйэ-ил тосхойо туруохтун! ⁵ Киниэхэ үйэттэн үйэбэ албан аат! Аминь.

Атын Евангелие суох

⁶ Эһигини Христос илгэлээх үтүөтүнэн ынырбыт Танараттан [‡] итинник чэпчэки атын илдьит тылга көһө охсубуккутун сөбүбүн эрэ. ⁷ Атын Евангелие диэн суох эбээт, арай Христос Евангелиетын токурутуохтарын баҕаран эһигини аймааччылар бааллар. ⁸ Ол эрээри ким да буоллун, – биһиги бэйэбитинэн эһиэхэ кэлэн дуу, Халлаантан Аанньал көстөн дуу, урут үөрэппиппиттэн атыны үөрэтэн киирэн бардабына, киниэхэ анафема буоллун! ⁹ Урут эпиппитин билигин эмиэ хатылаан этэбин: эһиги ылыммыккытыттан атыны үөрэтээччигэ – анафема.

¹⁰ Туох дии саныгыты, мин билигин дьон биһирэбилигэр дьулуһа сатыырым буолуо дуо, Танара биһирэбилигэр дуу? Дьонно бэрт буола сатыырым буолуо дуо? Билиннэ диэри дьон санаатын таба сатыырым эбитэ буоллар, Христос кулута буолуом суоҕа этэ.

Апостол буолбутун туһунан

¹¹ Бырааттарым, эһиги билиэххитин баҕарабын: мин эһиэхэ иһитиннэрбит Евангелием киһи киэнэ буолбатах, ¹² мин киһиттэн ылбатабым, киһиттэн үөрэммэтэбим – Иисус Христос миэхэ бу Евангелиены Бэйэтинэн арыян биэрбитэ.

[†] Галатия – киин Европаттан көһөн кэлбит, кельт уонна галл омуртары кытта уруулуу галаттар олорор уобаластара. ^{††} Аҕа Танараттан уонна... Иисус Христос Айыы Тойоммутуттан – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Аҕа Танарабытыттан уонна... Иисус Христос Айыы Тойонтон». [‡] Христос илгэлээх үтүөтүнэн ынырбыт Танараттан – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Бэйэтин илгэлээх үтүөтүнэн ынырбыт Танараттан».

¹³ Мин урут иудей быһыытынан хайдах олоҕу буолбутум, Танара Церковын хайдах кырыктаахтык сойуолаабытым, үрэйбитим туһунан эһиги истибиккит. ¹⁴ Оччолорго мин өбүгэлэрбит үгэстэрин туохтааҕар да дьулуһан туран туһунарым, иудей быһыытынан бэйэм аҕам ууһугар биир саастыылаахтарбыттан үгүстэриттэн чорбойорум.

¹⁵ Дьэ онтон миигин ийэм иһигэр сылдыһахпыттан талан ылбыт, амарах санаатыттан ынырбыт Танара Бэйэтин үтүө көнүлүнэн ¹⁶ атын норуоттарга Евангелиены иһитиннэрээри, миэхэ Уолун көрдөрбүтүгэр, ол саҕана кими да кытта сүбэлэһэ барбатабым, ¹⁷ мин иннибинээҕи Апостолларга Иерусалимна аттамматабым, ол оннугар Аравияҕа барбытым, онтон эмиэ Дамаска төннүбүтүм. ¹⁸ Үс сыл буолан баран Кифаны көрсө Иерусалимна тийэ сылдыһыбытым, онно киниэхэ уон биэс күн буолбутум. ¹⁹ Айыы Тойон быраата Иаковтан ураты атын Апостоллары кими да көрбөтөбүм. ²⁰ Бу эһиэхэ суруйарым – барыта кыларыар кырдьык, Танара миэхэ туоһу буолуо.

²¹ Онтон Сириянан, Киликиянан сылдыһыбытым. ²² Христианнар Иудеятааҕы церковтара миигин сирэй билэ иликтэрэ, ²³ арай хаһан эрэ кинилэри сойуолаһааччы киһи билигин урут имири эһэ сатаабыт итэҕэлин тарҕатар сурабын истэллэрэ эрэ. ²⁴ Онон мин туспуттан Танараны айхаллыыллара.

Атын Апостоллар Павелы билинилэрэ

2 Онтон уон түөрт сыл буолан баран Варнаваны кытта Иерусалимна хат тийэ сылдыһыбытым, Тити эмиэ илдьибитим. ² Онно мин Танара ыйыытынан барбытым. Күрэххэ халтайга сүүрбүт биитэр сүүрэр буолумаары, церковь тутуох дьонун сирэй көрсөн, атын норуоттарга иһитиннэрэр Евангелиебын быһааран биэрбитим. ³ Кинилэр бэл миигин кытта сылдыар Тити, грек киһитин, быһыллыы сиэрин-туомун толорорго күһэйэ сатаабатахтара. ⁴ Оттон сымыһа бырааттар тустарынан этэр буоллахха (кинилэр Христос Иисус биһиэхэ биэрбит көнүлүн уоран көрөн, кулут олоҕор төнүннэрээри, биһиги кэккэбитигэр сирэйдэрин саптан киирбиттэр), ⁵ эһиги Евангелие кырдьыгын ыһыктыбаккыт туһугар, биһиги кинилэргэ биир да мүнүтүбэ иннибитин биэрбэтэхпит. ⁶ Биллэр-көстөр дьон урут ким-туох буола сылдыһытытарыгар мин суолта биэрбэппин,

Танара киһини киминэн-тугунан көрөн араарбат. Бас-көс дьон эмиэ миигиттэн атын тугу да ирдээбэтэхтэрэ; ирдиэхтээбэр ⁷ иудейдарга Евангелиены иһитиннэрэр сорук Петрга сүктэриллибитин курдук, ону атын норуоттарга иһитиннэрэр сорук миэхэ итэбэйиллибитин көрөн ⁸ (Петрга иудейдар ортолоругар Апостол сулууспатын толороругар Көмөлөһөөччү мин омукарта ону толорорбор көмөлөһөрө), ⁹ миэхэ Апостол буолар алгыстаах быраап бэриллибитин билиммиттэрэ. Онон биллэр-көстөр туттаах дьон – Иаков, Кифа, Иоанн буоланнар – биһиги атын омука, оттон кинилэр иудейдарга барар бэлиэлэригэр Варнава биһиккигэ добордуу илиилэрин ууммуттара. ¹⁰ Кинилэр биһигиттэн бири эрэ – дьаданылары умнубат буолун диэн – көрдөспүттэрэ, мин ону өрүү кыһаллан туран толорорго дьулуһабын.

Павел Антиохияҕа Петры сэмэлиир

¹¹ Онтон мин Петры, Антиохияҕа кэлэ сылдьан сэмэлэнэргэ төрүөт биэрэрин көрөммүн, аһаҕастык утарбытым. ¹² Иаков ыппыт дьоно кэлэ иликтэринэ, кини омука христианнарын кытта бииргэ аһыра, оттон Иаков дьоно кэлэллэрин кытта, иудейдартан сэрэнэн, кистэнэр, омукартан тэйэ туттар буолбута. ¹³ Атын иудейдар эмиэ кинилиин сирэй көрбөх быһыыламмыттара, ону бэл Варнава батыспыта. ¹⁴ Көнө суолтан – Евангелие кырдыгыттан – туорууларын көрөн, мин, бары истэн турдактарына, Кифаҕа: «Эн еврей эрээригин, иудейдартан атыннык, омука дьонун курдук, оморор буоллаххына, омука дьонун тобо иудей үгэһин тутуһарга күһэйэбин?» – диэбитим.

Иудейдар да, омукар да итэбэллэринэн быһаналлар

¹⁵ Биһиги «туора омука аһыылаах-харалаах дьоно» буолбатахпыт, иудей буолан төрөөбүппүт. ¹⁶ Ол эрэри, киһи Сокуону тутуһан буолбакка, Иисус Христу итэбэйэн эрэ быһанарын билэн, биһиги эмиэ, Сокуону тутуһан буолбакка, Христоска итэбэлбитинэн буруйбутуттан-аһыыбытыттан быһанаары, Христос Иису итэбэйбиппит. Суруйууларга этиллэрин курдук, «Сокуон ирдэбиллэрин тутуһан биир да киһи быһаныа суоҕа». ¹⁷ Оттон Христос өгөтүнэн буруйтан быһанарга дьулуһа сылдьан, биһиги, иудейдар, бэйэбит эмиэ аһыылаах буолан хааллахпытына, оччоҕо ама Христос аһыыга-хараҕа сулууспалааччы буолар үһү дуо? ¹⁸ Ким да иннэ диэн сатаамат. Оттон өскөтүн урут үрэйбиппин хат тутта сатаахпына, мин онон Сокуону кэспиппин эрэ көрдөрүөбүм. ¹⁹ Миигин Сокуон өлөрөн, мин аны мантан иннэ Танара туһугар олороору, Сокуонтан босхоломмутум. Мин Христу кытта

бииргэ кириэскэ тириллибитим, ²⁰ онон аны мин суохпун, арай мин сүрэхпэр Христос баар; оттон бу сирдээҕи олохпун миигин таптаабыт, мин туспар толук буолбут Танара Уолугар итэбэлбинэн оморобун. ²¹ Танара үтүө бэлэбин мин киэр аспаппын; оттон өскөтүн киһи буруйуттан-аһыытыттан Сокуону тутуһан быһанар буоллаҕына, ол аата Христос суолтата суохха өлбүт буолан тахсар.

3 Оо, толкуйа суох галаттар! Эһиги Евангелиены истэргитигэр Иисус Христос, көрөн турдаххытына, тириллибит курдук ойууламмыта буолбаат! Оччотугар ким эһигини итинник абылаата? ² Эһигиттэн бири билиэхпин баҕарабын. Сибэтиэй Тыыны эһиги хайдах ылбыккыты: Сокуон ирдэбиллэрин толороннугу дуу, биетэр истибит үөрэххитин итэбэйэннугу дуу? ³ Ама эһиги Танара Тыыныттан саҕалаан баран, киһи этэринэн мунурданан хаалар быстах өйдөөххүт дуо? ⁴ Ама итиччэ элбэҕи халтайга тулуйбуккут дуо? Хайдах да оннук буолуо суохтаах! ⁵ Эһиэхэ Тыыны бэлэхтиир, араас дьиктилэри онорор Танара ону Сокуон ирдэбиллэрин толороргут иһин онорор дуу, биетэр Евангелиены истэн итэбэйбикит иһин дуу?

⁶ Авраамы да көрүн. «Авраам Танараны итэбэйбитэ, ол иһин Танара кинини кырдыксыт киһинэн билиммитэ». ⁷ Итэбэйэччилэр Авраам уолаттара буолалларын эһиги өйдүөхтээххит. ⁸ Итэбэллэрин иһин Танара атын норуоттары быһыахтааҕын Суруйуулар өтө көрбүттэрэ, онон «эйигинэн бары норуоттар алгыска тиксиэхтэрэ» диэн Евангелие тылларын аан маннай Авраам истибитэ. ⁹ Ол иһин итэбэйэччилэр Танараны итэбэйбит Авраамы кытта алгыһы бииргэ ылаллар. ¹⁰ Оттон Сокуону тутуһууга эрэнэччилэр кырыыска тураллар, тобо диэтэххэ, «Сокуон кинигэтигэр суруллубуту барытын куруук тутуһа сылдьар эрэ киһи кырыыска турбат» диэн суруллубута. ¹¹ Сокуону тутуһан ким да Танара иннигэр быһааммата дьэнкэтик көстөн турар – «кырдыксыт итэбэлинэн тыыннаах буолуоҕа». ¹² Оттон Сокуон итэбэлгэ сыһыана суох, тобо диэтэххэ, «Сокуон ирдэбиллэрин барытын толорбут эрэ киһи олоххо тиксиэбэ» диэн этиллэр. ¹³ Христос Сокуон кырыһынын Бэйэтигэр ылынан, биһигини кырыыстан толуйан ылбыта (тобо диэтэххэ, «маска тириллибит ханнык баҕарар киһи кырыыска турар» диэн суруллубута). ¹⁴ Бу Авраамга эрэннэриллибит алгыс Христос Иисуһунан атын норуоттарга бэриллэн, биһиги эмиэ Танара эрэннэрибит Тыынын итэбэлбитинэн ыларбыт туһугар, Кини биһигини босхолообута.

Сокуон уонна Эрэннэри

¹⁵ Бырааттарым, күннээҕи олохтон холобурдуом: киһи быраабыланы толору тутуһан, сөпкө суруйан хаалларбыт кэриэһин ким да көтүрбэт, онно

сананы тугу да эбии киллэрбэт. ¹⁶ Оттон Авраамна уонна кини удьуоругар Тангара Бэйэтинэн эрэннэрэр тылын эппитэ. Кини ол этэригэр «кэнэбэски ыччаттаргар» диэбэккэ, Удьуоргар диэбит буолан, үгүс киһи туһунан буолбакка, биир эрэ удьуор туһунан эппит, оттон бу Удьуор – Христос. ¹⁷ Онон мин этиэхпин баҕарабын: Тангара бигэргэппит Христос туһунан † кэс тылын күүһүн түөрт сүүс отут сыл буолан баран үөскээбит Сокуон өһүлэн көтүрэр кыаба суох. ¹⁸ Өскөтүн нэһилиэстибэ Сокуонунан бэриллэр буоллабына, эрэннэри эрэ күүһүнэн ону хайдах да кыайан ылбаккын; оттон Тангара эрэннэрбит буолан, ону Авраамна бэлэхтээбитэ. ¹⁹ Оччоҕо Сокуон туох соруктаабыт? Сокуон, буруйу оноруу элбэх буолан, эбии бэриллибитэ, итиэннэ Тангара эрэннэрбит Удьуора кэлиэр эрэ диэри, дьайар күүстээбэ. Сокуон Аанньаллар уонна тиксэрээччи киһи көмөлөрүнэн бэриллибитэ. ²⁰ Ол эрээри илии охсуһар икки өрүт баар эрэ буоллабына, тиксэрээччи тоҕоостоох, оттон Тангара соботох.

²¹ Ол аата Сокуон Тангара эрэннэриилэрин утарар дуо? Хайдах да оннук буолбат! Өскөтүн дьонно олоҕу биэрэр Сокуон бэриллибитэ буоллар, дьон анаардас Сокуону тутуһан быһыһаныа этилэр.

²² Суруйууларга этиллэринэн, аан дойду бүтүннүүтэ аһыһы былааһыгар киирэн сытар, онон итэбэйэр эрэ дьон ол эрэннэриллибитти Иисус Христоска итэбэллэринэн ылыахтара.

²³ Оттон итэбэл кэлиэн иннинэ, итэбэл арыллар кэмэ кэлиэр диэри, биһиги Сокуон хааччабар сылдыбыппыт; ²⁴ Сокуон кытаанах иитээччи быһыһытын биһиэхэ сыһыарыллыбыта. Онон Христос кэллэбинэ, итэбэлбитинэн буруйтан быһыһанаары, Кини кэлиэр диэри, биһиги бу иитээччи көрүүтүгэр сылдыбыппыт. ²⁵ Оттон билигин, итэбэл кэмэ кэлбитигэр, биһиги иитээччи көрүүтүтэн табыстыбыт.

Тангара уолаттара

²⁶ Онон Христос Иисуска итэбэлгитинэн эһиги бука бары Тангара уолаттара буолабыт.

²⁷ Христостуун биир буолаары сүрэхтэммиттэр эһиги бука бары Христос курдук буолбуккут. ²⁸ Аны иудей, атын омук, кулут, көнүл киһи, эр киһи, дьахтар диэн суох: Христос Иисуһу итэбэйэннит эһиги бука бары биир сомоҕо буоллугут. ²⁹ Оттон Христос киэннэрэ буоллаххытына, ол аата эһиги Авраам удьуордарынабыт, эрэннэриллибиккэ тиксиэхтээх нэһилиэнньиктэргит.

4 Өссө манныгы холобурдуум: нэһилиэнньик төһө да барытын бас билбитин иһин, сокуоннай сааһын ситиэр диэри кулуттан туох да уратыта суох: ² аҕата анаабыт болдьоҕо кэлиэр диэри, кинини көрөр-истэр дьонно, дьиз көрөөччүлэргэ бас бэринэр. ³ Ол курдук биһиги

† Христос туһунан – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

эмиэ кыра сылдьан сир-халлаан күүстэригэр бас бэринэрбит; ⁴ оттон туһааннаах кэмэ кэлбитигэр, Тангара Сокуон анныгар сылдыааччылары толуйан ылан, биһигини оҕолорунан ааттаары, дьахтартан төрөөбүт, Сокуонна бас бэриммит Уолун ыыппыта. ⁶ Эһиги эмиэ Кини уолаттара буоларгыт бэлиэтигэр Тангара эһиги сүрэххитигэр †† «Авва, Аҕаа!» диэн ынырар Бэйэтин Уолун Тыынын ыыппыта. ⁷ Онон эн аны кулут буолбатаххын, Кини уолунабын, оттон уола буоллаххына Иисус Христуһунан † Тангара нэһилиэнньигэ буолабын.

Павел дьиксиниитэ

⁸ Урут Тангараны билбэт буолан, эһиги «тангараларга» сүгүрүйэргит, дьинэр, ол ханнык да тангаралар буолбатах этилэр. ⁹ Оччоҕо билигин эһиги Тангараны билэр дьон, ордук чуолкайдык эттэххэ, Тангара билэр дьоно, эмиэ туох туһуттан айылба мөлтөх, туох да көдьүүһэ суох күүстэригэр төннөөрү, кинилэргэ хат хабаалаба киирээри гынабыт? ¹⁰ Ханнык эрэ күнү, ыйы, кэм-кэрдийи, сыл кэрдиистэрин тутуһа сатыы сылдыабыт! ¹¹ Эһиэхэ тийээн үлэлээбитим кураанахха хааллаба дуу диэн кэнникинэн дьиксинэн да бардым.

¹² Бырааттарыам, көрдөһөбүн: эһиги мин курдук буолун. Мин эмиэ эһигиттэн туох да атыным суох эбээт. Эһиги миигин тугунан да хомоптооххут. ¹³ Өйдүүр инигит, аан бастаан эһиэхэ Евангелиены иһитиннэрэ кэлэрбэр төһө эмэ ыалдыа сылдьан кэпсээбитим үрдүнэн, ¹⁴ ыалдьар диэн сэнээбэтэххит, киэр хайыспатаххыт, хата ол оннугар Тангара Аанньалын биитэр Христос Иисуһу көрсөр кэриэтэ көрсүбүккүт. ¹⁵ Хайдах курдук дьоллоох этигитий ол саҕана! Кыаллара буолар, хараххытын да онгон ылан миэхэ биэрэргитин харыһыйбаккыт чаччы этэ. ¹⁶ Дьэ уонна ити кэннэ кырдыгы этэммин эһиэхэ өстөөххүт буолан хааллым дуу?

¹⁷ Сорох-сорохтор кирдээх санааттан, бэйэлэригэр тарда сатаан, эһиги тускутугар кыһаммыта буолаллар: кэнэбэһин бэйэлэригэр кыһалыннараары, эһигини миигиттэн тэйитэ сатыылар. ¹⁸ Сыаллара-соруктара үчүгэйэ буоллар, уонна мин баарбар эрэ буолбакка, куруук да оннуктара буоллар, үтүнэн бэйэлэригэр тарда сатыыллара туох да олуоната суох буолуо этэ. ¹⁹ Оҕолоруум! Эһиги Христоска холоонноох буолуоххутугар диэри, мин эһигини хат төрөтөр талыыга ыллардым. ²⁰ Оо, аттыгытыгар эбитим буоллар! Оччоҕо эһигинниин хайдах кэпсэтэрбин тобулуом этэ, оттон билигин эһигини хайдах өйдүөхпүн өйүм хоппот.

Агарь уонна Сарра

²¹ Эһиги, Сокуон бурбалдытын кэтиэххитин баҕарааччылар, этин эрэ миэхэ: ама эһиги Сокуон

†† Эһиги сүрэххитигэр – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «биһиги сүрэхпитигэр». † Иисус Христуһунан – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

этэрин истибэккит дуо? ²² «Авраам икки уоллааҕа, биирэ – кулут дьахтартан, атына – көнүл дьахтартан» диэн онно суруллубут буолбатах дуо? ²³ Кулут дьахтартан төрөөбүт оҕо син оҕо барыта төрүүрүн курдук, төрөөбүтэ, оттон көнүл дьахтартан төрөөбүт оҕо Танара эрэннэриитинэн төрөөбүтэ. ²⁴ Бу – ханалытан этии. Икки дьахтар – икки кэс тыл (икки сөбүлэһии) бэлиэтэ: биирдэстэрэ Синай хайатыгар этиллибит кэс тыл – ол кулут буолар дьону төрөтөр Агарь. ²⁵ Кини – Аравияҕа баар Синай хайата, билинни Иерусалимы сирэйдээн бэлиэтиир, тоҕо диэтэххэ, Иерусалим оҕолорунуун кулут буолан олорор. ²⁶ Оттон үөһээни Иерусалим көнүл: кини – барыбыт ийэбит. ²⁷ Суруйууларга этиллэр: «Үөр-көт, оҕото суох, төрөөбөт дьахтар! Өрөгөйдөө, төрүүр талыны билбэтэх! Бырабыллыбыт дьахтар элбэх оҕолоох – эрдээх дьахтардааҕар оҕото элбэх».

²⁸ Бырааттарым, эһиги эмиэ Исаак курдук эрэннэриинэн төрөөбүт оҕолоргут. ²⁹ Ол эрээри хаһан эрэ эттэн-хаантан төрөөбүт киһи Тыынтан төрөөбүт киһини хайдах сойуоласпытай да, билигин даҕаны ол салҕанан бара турар. ³⁰ Суруйууларга туох диэн этиллэрий? «Кулут дьахтар уолун үрэн кэбис: кулут уола көнүл дьахтар уолун кытта хаһан да тэн бырааптаах нэһилиэнньик буолбат». ³¹ Бырааттарым, биһиги кулут дьахтар оҕолоро буолбатахпыт, көнүл дьахтар оҕолорунабыт.

Христианнар көнүл буолуохтаахтар

5 Көнүл дьон буоларбыт туһугар, Христос биһигини босхолообута; онон чинник үктэнэн туруобун, кулуттааһын бурбалдытын хат кэтимизбин.

² Мин, Павел, эһиэхэ этэбин: быһыллыы сиэрин-туомун толордоххутуна, эһиги Христостан тугу да туһаланаххыт суоҕа. ³ Өссө төгүл сэрэтэбин: быһыллыбыт киһи Сокуону бүтүннүүтүн тутуһуохтаах. ⁴ Сокуону тутуһан быһыһанахпыт дии саныыр буоллаххытына, ол аата эһиги Христоһа суох хаалбыккыт, Танара үтүө бэлэбиттэн маппыккыт; ⁵ оттон Танара биһигини быһыһа диэн эрэл санааны биһиэхэ Сибэтиэй Тыын итэбэлинэн инэрбитэ. ⁶ Биһиги Христос Иисуһу итэбэйбит буоллахпытына, быһыллыбыппыт-быһыллыбатахпыт туох да суолтата суох, арай тапталынан дьайар итэбэлбит эрэ суолталаах.

⁷ Эһиги сүүрэр түһүмэххитин бэрт үчүгэйдик саҕалаабыккыт эбээт. Оччоҕо бу ким эһигини тохтотон, кырдыкка бас бэриммэт буолан хааллыгыт? ⁸ Ким эһиги санааҕытын тосту уларытта? Эһигини Ыһырааччы буолбатаҕа чахчы. ⁹ «Кыра да аһыты тиэстэни бүтүннүүтүн көтөбөр». ¹⁰ Ол эрээри миигиттэн атыннык санаахтара суоҕа диэн, мин Айыы Тойонум иннигэр эһиэхэ эрэнэ саныбын; оттон эһигини бутуйааччы, ким да

буолбутун иһин, буруйга туруоҕа. ¹¹ Бырааттарым, өскөтүн мин билигин даҕаны уруккум курдук быһыллыы сиэрин-туомун көмүскүү сылдьарым эбитэ буоллар, туох иһин миигин сойуолаһыа этилэрэй? Оннук эбитэ буоллар Кириэс кинилэргэ айдаан төрдө буолуо суоҕа этэ. ¹² Оо, кинилэри бэйэлэрин быһаттаан ылан, эһигиттэн киэр быраҕаллара буоллар!

¹³ Көнүлгэ ыңырыллыбыккыт эбээт эһиги, бырааттарым! Көнүл эбиппит диэн, аһыһынан-харанан эккитин-хааннытын көччүппэтэргит! Эһиги тапталынан бэйэ-бэйэбитигэр көмөлөһүөхтээххит. ¹⁴ Сокуон бүтүннүүтэ «чугастаабыгы, бэйэбин таптыырын курдук, таптаа» диэн биир этиигэ түмүллэ сылдьар. ¹⁵ Оттон бэйэ-бэйэбитин тырыта тыытыһа, сизэхэ сылдьар буоллаххытына, сэрэнин эрэ, имири эстэйэбит.

Сибэтиэй Тыын үлэтэ уонна киһи айылҕатын дьайыыта

¹⁶ Ол иһин эһиэхэ этэбин: Тыын ыйарынан олорун, оччоҕо эһиги сатарыйбыт айылҕабыт аһыһылаах баҕатын толоруоххут суоҕа. ¹⁷ Биһиги эппит-хааммыт баҕата Тыыны утарар, оттон Тыын баҕата эппит-хааммыт баҕатын утарар: кинилэр хардарыта утарсар буоланнар, эһиги тугу баҕараргыттан атыны оноробут. ¹⁸ Оттон Тыынна салайтарар буоллаххытына, эһиги Сокуон кулуттара буолбатаххыт.

¹⁹ Киһи сатарыйбыт айылҕатын дьайыыта биллэр: көссүүлэһии, содур быһыы, киртийии, кэрээнтэн тахсыы, ²⁰ эмэгэттэргэ сүгүрүүү, ап-хомуһун, өстөһүү, иирсээн, ордук санаһыы, уордайыы, киннэһии, тыл тылга киирсибэт буолуу, хайдыһыы, ²¹ абааһы көрсүү, өлөрсүү, арыгылааһын, үүнэ-тэһиинэ суох барыы, онтон да атын. Урут сэрэппитим курдук билигин да сэрэтэбин: итинник быһыһыланааччылар Танара Саарыстыбатыгар тиксибэттэр.

²² Оттон Тыын биһиги сүрэхпитигэр тапталы, үөрүүнү, эйэни-или, кытаанах тулууру, үтүө санааны, амарах быһыыны, итэбэли, ²³ көрсүө-сэмэй майгыны, бэйэни кыатаныыны үөскэтэр. Манныгы дьүүллүүр сокуон суох. ²⁴ Христос † үөрэнээччилэрэ эттэрин-хааннарын имэннэри-дьалыннары барытын кириэскэ тиирбиттэрэ. ²⁵ Онон Тыын көмөтүнэн олорор буоллахпытына, Тыын ыйарынан сылдьыабын. ²⁶ Бэрдимсийэр, бэйэ-бэйэбитин кыынныыыр, ордук санаһар буолумуобун.

Сүгэхэрдэргитин сүксүһүн

6 Бырааттарым, өскөтүн ким эмэ аһыһыны онордобуна, кинини эһиги духуобунай дьон, аһыһыга киирэн бизэрттии сэрэнэн, көрсүөтүк

† Христос – сорох былыргы гректини илиинэн суруйууга «Христос Иисус».

көннөрөр буолун. ² Бэйэ-бэйэбит сүгэхэрдэргитин сүксүхэн Христос сокуонун тутуһун. ³ Оттон ким эмэ дуона суох эрэри, улаханлык сананар буоллабына, ол аата бэйэтин албыннанар. ⁴ Хас биирдиигит бэйэбит быһыыгытын-майгыгытын көрүнэр буолун, оччоҕо атыттары көрө барбакка, бэйэбит ситиһиигитинэн хайбанар кыахтаныххыт. ⁵ Хас биирдии киһи бэйэтин туһугар эппиэттиэбэ.

⁶ Итэбэлгэ уһуйулар киһи уһуйааччытын кытта туох баардаабынан үллэстэр буоллун.

⁷ Бэйэбитин албыннаныман: Танараны элэк онгостубаккын. Киһи туох сиэмэни ыһар да, ол үүнүүтүн ылар. ⁸ Сиэмэтин аныылаах айылбатын буолагар ыспыт киһи имирэн өлүүнү ылыаба, оттон Тыын буолагар ыспыт киһи бараммат олоххо тиксиэбэ. ⁹ Үтөнү онорорбутун тохотумуоҕун: мөлтөөн-ахсаан биэрбэтэпитинэ, кэмэ кэллэбинэ өлгөм үүнүүнү ылыахпыт. ¹⁰ Онон бириэмэ өссө баарын тухары, бар дьонно үтөнү оноро сылдыабын, ордук биир итэбэллээхтэрбитигэр кыһаллыабын.

Түмүк сэрэтиилэр

¹¹ Аны бу, көрөргүт курдук, бэйэм илиибинэн үгүһү суруйан эрэбин. ¹² Дьонно бэрт буола сатааччылар Христос Кириэһин туһуттан сойуолаһыыга түбэспэт

эрэ иһин, эһигини быһылларга күһэйэллэр.

¹³ Быһыллааччылар бэйэлэрэ да Сокуону тутуспат эрэри, эһигинэн хайбанан кэпсэнээри, эһиги быһыллыаххытын баҕараллар. ¹⁴ Оттон мин Айыы Тойоммут Иисус Христос Кириэһиттэн ураты атын тугунан да хайбаныахпын баҕарбаппын. Миэхэ бу Кириэскэ аан дойду бүттүүнэ тиириллэн турарын тэнэ, оттон бу дойду харабар мин эмиэ тиириллибит тэнэбин. ¹⁵ Христос Иисуһу итэбэйэр буоллаххына † эн быһыллыбытын-

быһыллыбатабын туох да суолтата суох, Танара сана айымньыта буолбутун – ол эрэ суолталаах.

¹⁶ Бу быраабыланы тутуһар дьонно уонна Танара Израилыгар эйэ-ил, аһыныгас сыһыан тосхойдун. ¹⁷ Аны инникитин ким да миигин хомоппотун: мин эппэр Айыы Тойон Иисус бэлиэтин †† ильдэ сылдыабын.

¹⁸ Бырааттарым, Айыы Тойон Иисус Христос илгэлээх үтөтэ эһигинниин бука барыгытыныын энээрдэһиэхтин. Аминь.

† Христос Иисуһу итэбэйэр буоллаххына – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар. †† Айыы Тойон Иисус бэлиэтин (грек. «стигмата») – Христос туһунан үөрэтэрин иһин, уһуктаабынан быһыта тыытан, биитэр итии тимиринэн сиэтэн накаастаабыт баастарын чэрэ буолуон сөп.

ЕФЕСЯННАРГА

1 Ефестээџи сибэтиэйдэргэ †, Христос Иисус эрэллээх дьонугар – Тангара кенгүлүн хоту Иисус Христос Апостола буолбут Павелтан.

² Эһиэхэ Аџа Тангарабытыттан уонна Айыы Тойон Иисус Христостан бары илгэлээх үтөнү кытта эйэ-ил тосхойо туруохтун!

Духуобунай алгыс

³ Тангараџа, Айыы Тойоммут Иисус Христос Аџатыгар айхал буолуохтун! Кини биһигини, Христуһу итэџэйээччилэри, Халлаан эйгэтигэр бары духуобунай алгыһынан алџаабыта; ⁴ биһиги Кини иннигэр туох да дьэизгэ-омсото суох сибэтиэй буолан таптанынан олорорбут туһугар, биһигини, өссө аан дойду айыллыан инниттэн, Христоска анаан Бэйэтигэр талан ылбыта, ⁵ үтө кенгүлүнэн Бэйэтигэр Иисус Христуһунан оџо гынарга эрдэттэн быһаарбыта. ⁶ Онон килбиэннээх үтүөтүн – Тапталлаах Уолунан биһиэхэ биэрбит бэлэбин иһин Тангараны айхаллыабын. ⁷ Биһиги Тангара Уолун өнөтүнэн, Кини биһиги туспутугар тохтубут Хаанынан толуппун кенгүлгэ тахсыбыппыт, аһыныбыт-буруйбут бырастыы буолбута. Тангара бу баай илгэлээх үтүөтүн ⁸ бары муудараһы, өркөн өйү кытта биһиэхэ өлгөмнүк биэрбитэ, ⁹ хара маннайгыттан Христоска түмүллүбүт кистэлэн соругун Бэйэтин үтө кенгүлүнэн биһиэхэ арыйбыта. ¹⁰ Кэм-кэрдии томточчу туолуута Кини бу соругун ситиһэн, сиргэ-халлаанна баары барытын Христос баһылаатын диэн, бииргэ түмэргэ быһаарбыта.

¹¹ Тугу барытын Бэйэтин кенгүлүн хоту онорор Тангара быһаарытынан биһиги †† эрдэттэн оннукка ананан, Христостуун биир буолан, Кини нэһилиэнньиктэрэ буолбуппут, ¹² Христоска эрдэттэн эрэммиттэр биһиги Тангара албан аатын айхаллатарга анаммыппыт.

¹³ Кини баар буолан эһиги ‡ эмиэ дьин кырдык тылын – быһыһанар Евангелиеџытын истибиккит; Кинини итэџэйэн эһиги Тангара эрэннэрбит Сибэтиэй Тыынын бэчээтинэн бэлиэтэммиккит.

¹⁴ Онон Тангара албан аата айхалланарын туһугар, Кини Бэйэтин дьонугар толору кенгүлү биэриэр диэри, биһиги ылыахтаах нэһилиэстибэбит мэктиэтэ Сибэтиэй Тыын буолар.

† Ефес – гректэр Малай Азияџа олохтообут куораттарыттан биир саамай суолталаахтара; бу куорат ордук Артемида храмынан (аан дойду сэттэ дьиктиттэн биирдэстэрэ) аатырара. Сибэтиэйдэр – Тангара нуруота. †† Биһиги – иудейдар. ‡ Эһиги – атын нуруоттар.

Павел махтанар үнүүтэ

¹⁵ Ол иһин мин эмиэ эһиги Христос Иисуһу итэџэйэргитин, бары сибэтиэйдэри †† таптыыргытын истэммин, ¹⁶ үнэрбэр эһигини өйдөөн-санаан туран өрүү барыгыт тускутугар Тангараџа махтанабын. ¹⁷ Айыы Тойоммут Иисус Христос Тангарата – албан ааттаах Аџа – эһиэхэ, Кинини билэргит туһугар, муударай онорор, Тангараны биллэрэр Тыыны биэриэхтин; ¹⁸ Кини эһигини ыңырбыт эрэлэ тугун, сибэтиэйдэргэ биэрэр килбиэннээх нэһилиэстибэтэ хайдах курдук баайын билэргит туһугар, сүрэххит хараџын сырдатахтын; ¹⁹ Кини сүдү күүһүн дьайытынан итэџэйээччилэргэ, биһиэхэ, Кини күүһэ-кыаџа хайдах курдук мунура суох улуутун көрдөрүөхтүн. ²⁰ Тангара Христуһу бу сүдү күүһүнэн өлбүттэртэн тилиннэрэн, Халлаанна Бэйэтин уна өттүгэр олордубута, ²¹ хайа да дьаһалтаттан, былаастан, ханнык да күүстэртэн уонна тойоттортон үөһэ таһаарбыта, Кини аатын бу да үйэџэ, кэнэџэс да ааттанар ханнык да ааттан-суолтан үрдүктүк туппута; ²² тугу барытын Киниэхэ бас бэриннэрэн атаџын анныгар ууран биэрбитэ уонна Кинини кимнээџэр да үрдэтэн, Церковь Баһа онорбута, ²³ оттон Церковь – Кини Этэ-сиинэ, бары баарга барытыгар толору Тайыыр толорута буолар.

Өлүүттэн – Олоххо

2 Урут эһиги эмиэ буруйдаах, аһыылаах-харалаах буолангыт, Тангара хараџар өлбүт дьон кэриэтэ этигит, ² бу дойду үгэһинэн эһиги эмиэ салгыһна баһылыыр тойонно, билигин Тангараны утарааччыларга дьайа сылдьар тыыһна бас бэринэн аһыы-хара үөһүгэр олороргут. ³ Хаһан эрэ биһиги бары эмиэ кинилэр курдук олорон, эппит-хааммыт, өйбүт-санаабыт аһыылаах баџатын толорон, айылџабытынан Тангара суостаах дьүүлүгэр туруохтаах этибит. ⁴ Ол эрээри мунура суох аһыныгас санаалаах Тангара биһигини, аһыылаах-харалаах буолан өлбүттэри, улуу таптанынан таптаан, Христуһу кытта бииргэ тилиннэрэн олоххо төнүннэрбитэ – Тангара илгэлээх үтүөтүнэн эһиги быһыһаммыккыт. ⁶ Тангара биһиэхэ Христос Иисуһунан амарахтык сыһыаннаһаары, бу кэлэр кэнэџэски үйэлэргэ өлгөм илгэлээх үтүөтүн көрдөрөөрү, биһигини Христос Иисуһу кытта

†† Сибэтиэйдэр – Тангара дьоно.

бииргэ тилиннэрэн, Халлаанна Кинини кытта кэккэлэһиннэрэ олордубута. ⁸ Эһиги итэжэйэнгит, Танара илгэлээх үтүөтүнэн быһаһаммыккыт, бу – эһиги үтүөбүт-өһөбүт буолбатах, Танара бэлэбэ; ⁹ туох эрэ үтүнү онорбуккут иһин буолбатах – онон ким да хайбанар кыаба суох. ¹⁰ Биһиги, Кини айбыт дьоно, Кини биһиэхэ онорторорго анаабыт үтүө дьайыыларын Христос Иисустуун биир буолан онорорго айыллыбыппыт.

Христуу кытта биир буолуу

¹¹ Онон өйдөөн: хаһаангыта эрэ эһигини, омук дьонун, эттэригэр илиинэн бэлиэ быстарбыт иудейдар «быһыллыбатахтар» диэн ааттыылара; ¹² ол сабана эһиги Христууа суох этигит, Израиль норуотуттан туора тураргыт; Танара Бэйэтин норуотугар эрэннэрбит эрэннэриилэрэ эһиэхэ туох да сыһыана суох этилэрэ. Бу дойдуга эһиги ханнык да эрэл кыыма суох, Танарата суох олорубуккут. ¹³ Оттон билигин Христос Иисустуун биир буолангыт эһиги, хаһаангыта эрэ бэйэ-бэйэбиттэн ыраах дьон, Христос Хаанынан чугасты буоллугут. ¹⁴ Кини икки бөлөбү бииргэ холбоон биһиэхэ эйэни олохтообута, биһигини араарар эркини үрэйэн, ¹⁵ өһү-сааһы Бэйэтинэн тохтоппута, икки тус-туһунан киһини биир сана киһи гынан Бэйэтигэр холбоон эйэни олохтоору, ыйар-кэрдэр устааптаах, быраабылалардаах Сокуону уураппыта; ¹⁶ кириэскэ өлөн өстөһүүнү Бэйэтинэн тохтоппута, икки киһини биир эт-хаан онорон Танараны кытта эйэлэһиннэрбитэ. ¹⁷ Кини кэлэн эһиэхэ, ыраах да сылдаааччыларга, чугас да баардарга эйэ туһунан иһитиннэрбитэ, ¹⁸ онон хайабыт да – иудейдар да, атын норуоттар да – бука бары Абаба биир Тыын көмөтүнэн чугаһыбыт. ¹⁹ Эһиги аны кэли туора дьон буолбатаххыт, сибэтийдэр биир дойдулаахтара, Танара дьыэ кэргэнэ буолабыт; ²⁰ эһиги эмиэ Апостоллар уонна пророктар түһэрбит акылааттарыттан үүнэн тахсыбыккыт, муннуккут тутуах тааһа эмиэ Иисус Христос Бэйэтинэн буолар. ²¹ Кини дьыэни бүттүүнүн чинник ыпсаран холбоон, дьыэ Айыы Тойон сибэтиэй храма буола дьэндэйэ үүнэн иһэр. ²² Эһиги эмиэ Кинилиин биир буолан, Танара Дьыэтэ буолардыы, Тыын көмөтүнэн үүнэн-бөбүргөөн иһэбит.

Павел – норуоттар Апостоллара

3 Дьэ ол иһин мин, Павел, эһиги атын норуоттар тускутугар Иисус Христос хаайыылааба буолбутум. ² Танара эһиэхэ анаан миэхэ хайдахтаах курдук байым илгэлээх үтүнү эрэнэн туттарбытын эһиги истибиккит. ³ Кини миэхэ кистэлэни арыйбытын туһунан урут кылгастык суруйан турабын. ⁴ Ону аахтаахтына, Христос кистэлэнин мин хайдах өйдүүрбүн билиэххит. ⁵ Киһи аймах урукку көлүөнэлэригэр бу кистэлэн өссө арылла

илигэ, ону билигин Тыын сибэтиэй Апостолларга, пророктарга арыйда. ⁶ Бу кистэлэн этэринэн, атын норуоттар эмиэ – биир Эт-сиин сорболооро буолар нэһилиэнньиктэр, Танара Христос Иисуу итэжэйбиттэргэ биэриэх буолан Евангелиенан эрэннэрбитин кинилэр эмиэ тэннэ үллэстэллэр. ⁷ Танара илгэлээх үтүөтүнэн, Кини күүһүн дьайыытынан мин бу Евангелие үлэһитэ буолбутум. ⁸ Бу илгэлээх үтүө бэлэх, сибэтийдэртэн саамай кыраларыгар, миэхэ, Христос хайдахтаах курдук баайын атын норуоттарга иһитиннэрэрим, ⁹ итиэннэ барыны барытын Иисус Христуунан айбыт Танара үйэлэргэ кистээбит соруга тугун дьонно барытыгар арыйарым туһугар, бэриллибитэ. ¹⁰ Онон Танара үгүс өрүттээх муудараһа халлааннаабы дьаһалталарга, былаастарга Церковтан көстүөхтээх. ¹¹ Бу үйэлэр иннилэриттэн Танара торумнаабыт соругун Христос Иисус, биһиги Айыы Тойоммут, толорбута. ¹² Биһиги Кинилиин биир буоламмат, Кинини итэжэйэммит, хорсуннук, эрэллээхтик Танараба чугаһыбыт. ¹³ Ол иһин мин эһигиттэн көрдөһөбүн: биһиги туспутугар эрэи көрөр диэн санаабытын түһэримэн, эһиги килбиэннээх сырдыкка тиксэргит туһугар мин эрэи көрөбүн.

Ефесяннар тустарыгар үнүү

¹⁴ Ол туһугар мин Иисус Христос Айыы Тойоммут Абатын иннигэр † сөһүргэстээн туран үнэбин; ¹⁵ Кини, халлаанна да, сиргэ да баар хас биирдии аба ууһугар аат-суол биэрбит Аба, ¹⁶ килбиэннээх баайыттан эһиэхэ күүс биэрэн, Бэйэтин Тынынынан ис туруккутун бөбүргөтөрүн туһугар, ¹⁷ Христос итэжэл аанынан киирэн сүрэххитигэр олохсуйарын, эһиги тапталтан силис тардан, тапталга тирэбирэн, ¹⁸ бары сибэтийдэри кытта тэннэ киэн-уһун, үрдүк-дириг диэн тугун өйдүүргүт, ¹⁹ Христос хайдахтаах да өркөн өй ситэн өйдөөбөт тапталын билэн, Танара айылгытын толору ылынаргыт туһугар, мин Киниттэн көрдөһөбүн. ²⁰ Кинини, биһиэхэ дьайар күүһүнэн көрдөһөрбүтүнээбэр да, бабарарбытынаафар да быдан элбэби онорор кыахтаах Танараны, ²¹ көлүөнэттэн көлүөнэбэ, үйэттэн үйэбэ Христос Иисустуун биир буолбут Церковь албан аатырда туруохтун. Аминь.

Церковь биир сомобо буолуута

4 Онон мин Айыы Тойон туһугар хаайыллан олороммун, эһигиттэн көрдөһөбүн: Танара ынырытыгар толору эппиэттиир дьонун олобунан олурун, ² сэмэй, көрсүө, тулуурдаах буолун, бэйэ-бэйэбитин таптаан, хардарыта тулуйсун, ³ күүскүтүн барытын ууран, Тыын эһигини биир сомобо онорбутун эйэ-ил ситиминэн өссө ордук бөбүргөтөн иһэргэ кыһаллын. ⁴ Биир Эт-сиин, биир

† Иисус Христос Айыы Тойоммут Абатын иннигэр – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Аба иннигэр».

Тыын баарын курдук, эниги эмиэ биир эрэлгэ ынгырыллыбыккыт. ⁵ Биир Айыы Тойон, биир итэбэл, биир сүрэхтэни; ⁶ барыбыт үрдүнэн турар, барыбытынан сүдү күүһүн биллэрэр, барыбытыгар баар барыбыт Аҕабыт Танара эмиэ биир.

⁷ Биһиэхэ хас биирдибитигэр Христос өлгөм бэлэҕиттэн өлүүлэнэн ураты бэлэх бэриллитбитэ. ⁸ «Кини үөһэ тахсарыгар үгүстэри билиэн ылан барбыта, дьонно бэлэхтэри биэрбитэ» диэн ол иһин этиллибитэ. ⁹ «Үөһэ тахсарыгар» диэн Кини маннай сир аллараа түгэбэр түһэ сылдыбытын туһунан этиллэр буолбатах дуо? ¹⁰ Кини аллара түһэ сылдьан баран, баар эйгэни барытын Бэйэтинэн толороору халлааннар үрдүлэригэр тахсыбыта. ¹¹ Кини кими Апостол, кими пророк, кими Евангелист, кими салайааччы, кими үөрэтээччи онорбута, ¹² онон биһиги бука бары итэбэлбитинэн Танара Уолун билэн биир сомоҕо буолуохпутугар, ситэн-хотон Христос толору сааһын томточчу туолуохпутугар диэри, кинилэр сибэтийдэри ситии-хотуу үрдүкү кэрдийиһигэр сирдээн, Христос Этин-сиинин, Церковы, бөбөргөтөн Танараҕа сулууспалыыллар.

¹⁴ Биһиги мантан иннэ албын дьон сатабыллаах уодаһына үөскэтэр араас үөрэх долгуна, тыала-кууһа уна-ханас түөрэннэтэр, илин-кэлин дэллэритэр кыра оҕолорун кэриэтэ буолуо суохтаахпыт, ¹⁵ ол оннугар таптыыр сүрэхтэн дынг кырдыгы этэн, Христоска чугаһыырдыы үүнэн-ситэн иһиэхтээхпит. Оттон Христос Эт-сиин – Церковь – Баһа. ¹⁶ Кини араас ситиминэн-силгэнэн чинник холбоммут Эти-сиини бүтүннүүтүн биир сомоҕо онорон, хас биирдии миэстэ бэйэтин анал соруун толорор, онон Эт-сиин бүтүн бэйэтэ үүнэн-төлөһүйэн тапталынан бөбөргөөн иһэр.

Урукку уонна сана олохпут

¹⁷ Онон мин эһиэхэ Айыы Тойон аатыттан өйдөтөн этэбин: мантан иннэ аны сүпсүктээх санаалаах атын норуоттар курдук быһыыланыман. ¹⁸ Кинилэр ньудьү-балайдарын, сүрэхтэрэ дьэбирин иһин, Танара олобуттан тэйитиллэн, өйдөрө-санаалара харанарбыт; ¹⁹ кыбыстар-саатар диэни умнаннар, содур олоххо бэринэн, эгин араас кирдээхтик быһыыланын үүнэ-тэһиинэ суох бараллар.

²⁰ Оттон эһиги Христу билэн, чынха атынна үөрэммики, ²¹ (биллэн турар, Кинини истибит, Киниттэн үөрэммит буоллаахытына, тоҕо диэтэххэ, дынгнээх кырдык Иисуска баар): ²² эһиги албын имэнтэн-кыдыктан сатарыйбыт эргэ киһигитин, урукку олоххут быһыытын-майгытын хаалларарга, ²³ өйгүтүн, ис тыыннытын санардынарга, ²⁴ Танара уобараһынан дынг кырдыктаах, сибэтиэй гына айыллыбыт сана киһи буоларга үөрэммики.

Сана олох быраабылалара

²⁵ Онон бары биир Эт-сиин буоларбытын өйдөөн туран, хас биирдиигит сымыйаттан akkaастанан, «чугастааҕытыгар кырдыгы этэр буолун».

²⁶ Суруйууларга этиллибитин курдук, «урдайан да баран аһыыга кириримэн», уордайбыккытын, күн саҕахха кирирэн иннинэ, намыратын; ²⁷ адьарайга киирэр суолу аһан биэримэн. ²⁸ Ким урут уорбут, ол аны уорбатын, кыамматтарга бэрсэрдээх буолар туһугар илиитинэн туһалааҕы онорон бары күүһүн ууран үлэлэтин. ²⁹ Ханник да сүөргү тылы санарбат буолун, истээччилэргитигэр илгэлээх үтүөнү инэрэр туһугар, кинилэр итэбэллэрин † бөбөргөтөр үтүө тыллаах-өстөөх буолун.

³⁰ Бүтэһиктээхтик босхолонор күннүтүгэр анаан эһигини Бэйэтин бэчээтинэн бэлиэтээбит Танара Сибэтиэй Тыынын хомотуман. ³¹ Бары кыһыттан-абаттан, уортан-кылынтан, кингнэнииттэн, хаһыттан-ыһыттан, үөхсүүттэн, бары өһүөмнүүттэн букатыннаахтык төлөрүйүн.

³² Хардарыта үтүө сыһыаннаах, аһыныгас буолун, Танара эһигини Христуһунан бырастыы гыммытын курдук, эһиги эмиэ бэйэ-бэйэҕитин бырастыы гынын.

5 Онон Танара тапталлаах оҕолоро буоларгыт быһыытынан, Киниэхэ маарынныырга кыһаллын. ² Христос биһигини таптаан, биһиги туспутугар Бэйэтин сайа илгийэр кэрэ бэлэх, Танараҕа сөбүлэтэр сиэртибэ быһыытынан биэрбитин курдук, эһиги эмиэ тапталынан салайтара олорун. ³ Сибэтиэй дьон сиэринэн эһиэхэ ханник да кирдээх, содур быһыы-майгы, инсэ-обот буолуу ахтыллыа да суохтаах. ⁴ Быдьар тыл-өс, кураанах куолу, сүөргү күлүү-салыы эһиэхэ эмиэ сөбө суох, ол оннугар Танараҕа махтана сылдьын. ⁵ Эһиги бири билиэхтээххит: ханник да содур, кирдээх биитэр инсэ-обот киһи (инсэ киһи эмэгккэ сүгүрүйэр) Христос уонна Танара Саарыстыбатыгар киирэр кыаҕа суох.

Сырдык оҕолорун сиэринэн олорун

⁶ Эһигини ким да көлдүүн тылынан албыннабатын; бас бэриммэт дьонно ити инники этиллибит аһыы-хара иһин Танара уора-кылына түһэр. ⁷ Онон кинилэргэ кыттыһыман.

⁸ Хаһаанныта эрэ эһиги харана этигит, оттон билигин Айыы Тойону итэбэйэннит, эһиги сырдык буоллугут, онон сырдык оҕолорунуу олорун, ⁹ тоҕо диэтэххэ, бары үчүгэйи-үтүөнү, көнө быһыыны уонна кырдыгы Тыын †† үөскэтэр. ¹⁰ Танара тугу сөбүлүүрүн билэргэ кыһаллын, ¹¹ харана дьонун туһата суох дьайыыларыгар кыттыһыман, хата ону саралыыр буолун. ¹² Кинилэр кистээн тугу гыналларын киһи киһиэхэ кэпсиэн да кыбыстар.

† Итэбэллэрин – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох. †† Тыын – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «сырдык».

¹³ Сырдыкка таһаардахха туох барыта дьэнкэтик көстөн кэлэр, ¹⁴ оттон дьэнкэтик көстүбүт барыта сырдык буолар. Ол иһин этиллэр: «Уһугун, утуяа сытааччы! Тилин өлөр өлүүттэн! Эйиэхэ Христос сырдыга сыдыаайдын».

¹⁵ Онон көрүн, сэрэхтээх буолун, толкуйа суох дьон курдук буолбакка, муударай дьон сиэринэн олурун. ¹⁶ Бу кырыктаах кэмнэ олорорбут быһыытынан бириэмэни күндүтүк туттун. ¹⁷ Онон оттомо суох буолуман, Танара † көнүлэ тугун – ону билэргэ дьулуһун. ¹⁸ Арыгынан утахтаныман, онтон содур быһыы тахсар; арыгыны иһэр оннугар Тыны толору ингэринин. ¹⁹ Бэйэ-бэйэбитин псаломнарынан, айхал ырыаларынан, духуобунай гимнэринэн бөбүргөтүһүн, ис сүрэххититтэн ыллаан Айыы Тойону айхаллаан; ²⁰ Айыы Тойоммут Иисус Христос аатыгар, туох баарга барытыгар Аҕа Танараҕа махтана сылдыһын.

Кэргэнниилэр сыһыаннарын туһунан

²¹ Танараттан †† толлон турангыт, бэйэ-бэйэбитигэр бас бэринин.

²² Дьахталлар, Айыы Тойонго курдук, эрдэргитигэр бас бэринин, ²³ тоҕо диэтэххэ, Бэйэтин Этин-сиинин, Церковы, быыһаабыт Христос Церковь Баһа буоларыныы, эр киһи эмиэ ойоҕор бас-көс буолар. ²⁴ Церковь Христоска бас бэринэрини, дьахталлар эрдэригэр барыга-барытыгар бас бэриниэхтээхтэр.

²⁵ Эр дьон кэргэттэргитин, Христос Церковы таптаан, Бэйэтин кини туһугар толук уурбутун курдук, таптыыр буолун. ²⁶ Кини Церковы уунан сууннаран баран, Бэйэтин тылын көмөтүнэн сибэтии ғынаары, ²⁷ биир да хара мэнэ, дьизэгэ-омнуота, итэҕэһэ суох сибэтиэй, энкилэ суох кэрэ ғынан, Бэйэтин иннигэр туруораары, олоҕун толук уурбута. ²⁸ Онон эр дьон эмиэ, эт-сиин бэйэлэрин таптыылларын курдук, кэргэттэрин таптыахтаахтар: ким ойоҕун таптыыр – ол бэйэтин таптыыр. ²⁹ Ол эбэтэр ким да хаһан даҕаны бэйэтин этин-сиинин абааһы көрбөт, аастык-туордук туппат, тонорбот – ириэрэр-сылытар. Христос эмиэ Церковь туһугар ол курдук кыһаллар, ³⁰ тоҕо диэтэххэ, биһиги Кини Этэ-сиинэ – этиттэн этэ, унуоҕуттан унуоҕа буолабыт. ³¹ Ол иһин Суруйууларга «киһи ийэлээх аҕатын хаалларан, ойоҕор холбоһуо, оччоҕо иккиэн биир эт-хаан буолуохтара» диэн этиллэр. ³² Бу – улуу кистэлэн; мин Христоска уонна Церковка сыһыаннаан этэбин. ³³ Онон эһигиттэн хас биирдии киһи, бэйэтин таптыырыныы, ойоҕун таптыахтаах; оттон дьахтар эриттэн толлуох тустаах.

† Танара – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Айыы Тойон». †† Танараттан – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Христостан».

Оҕолор уонна төрөппүттэр

6 Оҕолор, Айыы Тойон туһугар төрөппүттэргитигэр бас бэринин. Эһиги ытык иэскит итинник. ² «Ийэлээх аҕабын ытыктаа» диэн бастакы кэриэс эрэннэриитэ – ³ «оччоҕо эйиэхэ үтүө түстэниэ, сиргэ олорор үйэн уһуо».

⁴ Эһиги, аҕалар, оҕолоргутун кингэрин-наардарын холуннарбакка, Айыы Тойон үөрэтэринэн иитин.

Кулуттар уонна тойоттор

⁵ Кулуттар, сирдээҕи тойотторгутугар Христоска курдук, толлон, ытыктаан туран истинник бас бэринин, ⁶ дьонно бэрт буола сатааччыларды көрөллөрүгэр эрэ улгум буолбакка, Христос кулуттара буоларгытынан ис сүрэххититтэн Танара көнүлүн толорун; ⁷ үлэбитин, дьонно буолбакка, Айыы Тойонго үлэлиир курдук, баҕатын туран толорор буолун; ⁸ хас биирдии киһи, кулут буоллун, көнүл буоллун, төһө үтүөнү онорор да, соччону Айыы Тойонтон ыларын өйдүү сылдыһын. ⁹ Эһиги, тойоттор, кулуттаргытыгар эмиэ соннук сыһыаннаһын. Эһиги да, кинилэр да үрдүлэринэн Халлаанга Айыы Тойон баарын, Кини кими даҕаны чорбоптотун өйдөөн-санаан туран кулуттаргытыгар хаһан да суоһурҕаммат буолун.

Хара дьайы утары сэриилэһии

¹⁰ Уонна түмүкпэр этиэм этэ: бырааттарым, Айыы Тойоннуун биир буолан, Кини модун кыаҕыттан күүс-көмө ылан, бөбүргөөн иһин. ¹¹ Адьарай уодаһыныгар утарсар кыахтанар туһугар, Танара биэрэр сэбин-сэбиргэлин барытын толору илиинин. ¹² Биһиги дьону утары буолбакка, бу үйэ халыг харангатын дьаһалталарын, былаастарын, баһылыктарын утары, халлаан анныгар сылдыар хара дьай тыыннарын утары сэриилэһэбит. ¹³ Дьэ ол иһин, ыарахан күнгэ утары туран бары кытаанаҕы барытын туораан, халбаннаабат чин буолар туһугар, Танара биэрэр куйабын толору кэтин. ¹⁴ Онон турун, өттүккүтүн кырдыгынан курданын, көнө быһыынан куйахтанын; ¹⁵ эйэ-ил үерэҕин киэнник иһитиннэрэргэ бэлэм буолуу эһиги атаххыт таһаһа буоллун; ¹⁶ хара дьай уоттаах оноҕосторун умурорар итэҕэлгитин илии куйаҕа онгостун, ¹⁷ быһыһаны дуулаҕа бэргэһэтин төбөҕүтүгэр кэтин уонна Сибэтиэй Тыын батаһын – Танара тылын илиигитигэр ылын.

¹⁸ Үнэр үнүүгүт, көрдөһүүгүт барыта хаһан баҕарар Тыын салайыытынан буоллун. Бу туһугар тиһигин быспакка, бары сибэтийдэр тустарыгар үнэн туран, өрүү дьаныардаах буолун.

¹⁹ Евангелие кистэлэнин хорсуннук иһитиннэрэбэр Танара миэхэ тоҕоостоох этэр тылы биэрэрин туһугар, эмиэ көрдөһүн.

²⁰ Хаайыга да сытан, мин Тангара тылын тиэрдиэхтээх илдьит киһи буолабын.

Түмүк эбэрдэ

²¹ Хайдах сылдьарбын, тугу гынарбын билиэххитин, бука, баҕарар буолуохтааххыт. Эһиэхэ барытын таптыыр бырааппыт, Айыы Тойон итэҕэллээх үлэһитэ Тихик кэпсиэбэ. ²² Биһиги туспутунан иһитиннэрэн сүрэххитин уоскуттун диэн, кинини эһиэхэ ыытан эрэбин.

²³ Бырааттарбытыгар Аҕа Танараттан уонна Айыы Тойон Иисус Христостан эйэ, таптал, итэҕэл тосхойо туруохтун. ²⁴ Айыы Тойоммутун Иисус Христоһу уостубат тапталынан таптыыр дьону бука барыгытын кытта Тангара илгэлээх үтүөтэ энээрдэһиэхтин. Аминь †.

† Аминь – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох.

ФИЛИППИЕЦТАРГА

1 Филиппытаабы сибэтийдэргэ †, епископтарга, диаконнарга – Христос Иисуху итэбэйээччилэргэ бука барыгытыгар – Иисус Христос кулуттара Павелтан уонна Тимофейтан.

² Эһиэхэ Аба Тангарабытыттан уонна Айыы Тойон Иисус Христостан бары илгэлээх үтөнү кытта эйэ-ил тосхойо туруохтун!

**Павел Тангараба
махтанан үнүүтэ**

³ Эһигини хас санаан кэллэбим ахсын, ис сүрэхпиттэн Тангарабар махтанабын. ⁴ Мин Евангелиены иһитиннэрэрбэр эһиги миэхэ хара маннайгыттан күн бүгүнгэ диэри көмөлөспүккүтүн өйдөөн-санаан, барыгыт тускутугар өрүүтүн үөрэн туран үнэбин. ⁶ Эһиги искитигэр манньк үтүөкэн дьыаланы сабалаабыт Тангара бу дьыалатын Иисус Христос кэлэр Күнүгэр кыайылаахтык түмүктүбүэ диэн мин бигэ эрэллээхпин. ⁷ Мантан атыннык саныыр да кыабым суох: эһиги миэхэ ол курдук өрүү күндүгүт. Бу билигин түрмэбэ олорор да, урут Евангелиены көмүскүү, кини кырдыгыгын бигэргэтэ да сылдьар кэммэр, эһиги бука бары миигинниин бииргэ Тангара миэхэ эрэммит алгыстаах сулууспатын толорсубуккут. ⁸ Мин эһигини бука барыгытын Иисус Христос сүрэбинэн таптыырбын Тангара туоһулуоҕа.

⁹ Мин эһиги тускутугар – тапталгыт улам диринээн, билиигит чинээн, мындыр санаабыт күүһүрэн, эһиэхэ туох ордугун арааран билэргит, Христос Күнүгэр килбэгири ыраас, туох да омсото суох буоларгыт, ¹¹ Иисус Христос көмөтүнэн кырдык өлгөм үүнүүтүн ылан, Тангараны албан аатырдаргыт, айхаллатаргыт туһугар үнэбин.

Христос – мин олобум

¹² Бырааттарым, бу түбэспит быһыым-майгым бүтэр уһугар Евангелие ситиһиилэнэригэр көмөлөөх буолан тахсыбытын билиэххитин баҕарабын. ¹³ Христос туһугар хаайыллыбыппын дыбарыас харабыллара да, атыттар да – бука бары билбиттэр, ¹⁴ онон Айыы Тойонно бэриниилээх үгүс бырааттар эр ылан, Тангара тылын ††, туохтан да чабыйбакка, иһитиннэрэн эрэллэр. ¹⁵ Чахчытын

† Филиппы – Греция хотугулуу-илинни өттүгэр баар куорат. Александр Македонскай аҕата Филипп II сэриилээн ылан баран, бу куоракка бэйэтин аатын инэрбит. Сибэтийдэр – Тангара дьоно. †† Тангара тылын – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «тылы».

эттэххэ, сорох-сорохтор Христос туһунан ыраас сүрэхтэриттэн буолбакка, илин былдьаһар, мөккүһэр кэтэх санааларыттан үөрэтэн, мин хандалыбын өссө ыаратан биэриэхтэрин баҕараллар. Атыттар дьин үтүө санааларыттан, ¹⁷ таптыыр сүрэхтэриттэн үөрэтэллэр. Тангара миигин Евангелиены көмүскэтэ туруорбутун кинилэр билэллэр. ¹⁸ Чэ, туох буолуой! Хайдабын да иһин, кэтэх да санааттан, ыраас сүрэхтэн да буоллун, син биир Христос туһунан иһитиннэрэллэр диэн, мин үөрэбин эрэ. ¹⁹ Эһиги үнүүгүт күүһүнэн уонна Иисус Христос Тыынын көмөтүнэн ити барыта миэхэ быыһабыллаах буоларын билэ сылдьан, мин инникитин да үөрүөм эрэ; ²⁰ ис дуһабыттан дьулуһар, эрэнэр киһи быһыытынан ханнык да кыбыстыыга кириэм суоҕа дии саныыбын, инникитин даҕаны үгэспинэн туохтан да чабыйбакка, аһаҕастык үөрэтэммин, тыыннаах да хаалбытым, өлбүтүм да иһин, бүтүн бэйэбинэн Христуһу албан аатырдарга дьулуһуобум. ²¹ Олох диэн миэхэ Христос буоллабына, өлүү миэхэ – барыс эрэ. ²² Оттон тыыннаах хааларым толорор дьыалабар туһалаах буоллабына, хайатын талыахпын билбэппин, ²³ икки баҕа санаа миигин үйэ тутар: биир өттүттэн олохтон туораан Христостуун бииргэ буолуохпун баҕарабын (бу тэнэ суох ордук), ²⁴ оттон тыыннаах хааларым эһиэхэ ордук буолуо дии саныыбын. ²⁵ Онон хаалан эһигинниин бииргэ сылдьыам, итэбэлгит үүнэн, үөрүүгүт үрдээн иһэригэр эһиэхэ туһалыам диэн чуолкай билэбин. Оччоҕо эргиллэн кэллэхпинэ, эһиги Христос Иисухунан өссө ордук киэн туттар төрүөттэниэххит.

²⁷ Доботторуом, Христос Евангелиетыгар толору эппиэттиир олохтоох эрэ буолларгыт! Оччоҕо мин эһиэхэ кэллэхпинэ (кэлбэтэхпинэ да, истиэм) эһиги бары биир тыынынан халбаннаабакка тураргытын, бары биир санаанан Евангелиеҕа итэбэл иһин туруулаһаргытын, ²⁸ утарылаһааччыларгытыттан ончу куттаммаккытын көрүөбүм: ити кинилэргэ өлүүнү, оттон эһиэхэ быыһабылы түстүүр бэлиэ буолар. Бу барыта – Тангара оноруута. ²⁹ Христос туһугар эһиэхэ Кинини итэбэйэр эрэ кыах буолбакка, Кини туһугар эрэйдэнэр кыах эмиэ бэриллибитэ. ³⁰ Ол иһин билигин эһиги эмиэ, урут мин эһиэхэ эрдэхпинэ турууласпытым курдук, туруулаһа сылдьабыт. Истэргит курдук, мин билигин да түмүктүү иликпин.

Иисус Христос – Айыы Тойон

2 Онон Христос үөрэппитин курдук, хардарыта бөбүргөтүһэр, Кини тапталыттан үөрэр, Сибэтиэй Тыынныын бодоруһар, бэйэ-бэйэбүтигэр амарах, аһыныгас сыһаннаах буоллаххытына, ² мин үөрүүбүн ситэрэн биэрин: биир өйдөөх-толкуйдаах, биир тапталлаах, биир дууһалаах, биир санаалаах буолун. ³ Тугу даҕаны илин былдыһар, бэрдимсийэр санааттан оноруман, сэмэй буолун, бэйэ-бэйэбүтин үрдүктүк санаан; ⁴ хас биирдиигит бэйэтин эрэ туһугар буолбакка, атыттар тустарыгар кыһалыннын. ⁵ Эһиги өйгүт-санаагыт, изйиигит барыта Христос Иисус өйүн-санаатын, Кини изйиитин курдук буолуохтаах. ⁶ Кини Тангара уобараһа эрээри, Тангара курдук буоларга дьулспатаҕа: ⁷ үтүө көңүлүнэн Бэйэтин аччатынан, кулут уобараһын ылынан, дьон курдук буолбута, киһи курдук көрүгнэммитэ. ⁸ Кини Бэйэтин намтатынан, өлүөр да диэри – кириэскэ тириллиэр диэри! – истигэн этэ. ⁹ Ол иһин Тангара Кинини үөһэ таһаарбыта уонна халлаанга да, сиргэ да, сир анныгар да сүһүөхтээх эрэ барыта Иисус аатыгар сүгүрүйэрин, тыллаах эрэ барыта Аҕа Тангараны айхаллыырын, Иисус Христос – Айыы Тойон диэн билинэрин туһугар, Киниэхэ ким да аатынааҕар улуу ааты биэрбитэ.

Бу дойдуга сулус буолан
сыдьаайын

¹² Таптыыр бырааттарым, эһиги өрүү да истигэн этигит. Онон баарбар эрэ буолбакка, бу суох кэммэр өссө ордук Тангараттан толлон, изйэн-долгуйан туран, быһһанар суолгутун тутуһан иһин: ¹³ үтүөкэн көңүлүнэн эһигини итинник салайан биэрэн, эһиги сүрэххитигэр Тангара Бэйэтинэн үлэлиир. ¹⁴ Тугу гынаргытын барытын ханнык да мунгатыһыта, мөккүөрэ суох толорор буолун, ¹⁵ оччоҕо туох да омсото суох ыраас сүрэхтэнэн, бу аһыһылаах содур аймах ортотугар Тангара энкилэ суох оҕолоро буолан олоруоххут. Онон бу аан дойдуга сырдатар сулустар буолан сыдьаайын, ¹⁶ Олох Тылын бигэтик тутуһун. Оччоҕо мин халтайга сыраласпатахпын, кураанахха турууласпатахпын диэн Христос Күнүгэр эһигинэн киэн туттуоҕум. ¹⁷ Мин хааным эмиэ, эһиги Тангараҕа биэрэр сиэртибэбүтин ситэрэн, Киниэхэ бэриллэр бэлэх буолан тохтуохтаах да эбит буоллабына, мин онтон үөрэбин эрэ, эһигинниин бииргэ үөрсэбин. ¹⁸ Доҕотторум, эһиги эмиэ бу туһуттан үөрүң, мин үөрүүбүн үллэстин.

Тимофейдаах Епафродит

¹⁹ Айыы Тойон Иисус көңүлэ буоллабына, сотору эһиэхэ Тимофейы ытытам диэн эрэх-турах саныбын. Хайдах олороргутун биллэхпинэ эрэ, дууһам уоскуйуһу. ²⁰ Тимофейтан атын эһиги

тускутугар ис сүрэбүттэн тэннэ кыһаллар киһим суоҕун кэриэтэ. ²¹ Бука бары бастатан туран Иисус Христос туһун буолбакка, бэйэлэрин тустарын саныылар. ²² Оттон Тимофей эрэбилин бэйэбүт билэбүт. Уол оҕо аҕатыгар көмөлөһөрүнүү, кини Евангелие туһугар миигин кытта бииргэ сулуспалаһан, эрэбилин көрдөрбүт киһи. ²³ Онон мантан иннэ хайдах буоларым быһаарылыннар эрэ, кинини эһиэхэ ытытам диэн эрэл санаалаахпын. ²⁴ Айыы Тойон биэрдэбинэ, бэйэм даҕаны сотору эһиэхэ тийиэм диэн эмиэ эрэнэбин.

²⁵ Биир кэккэҕэ туруулаһан үлэлиир доҕорбун, миэхэ көмөлөһүннэрэ ыппыт бырааккытын Епафродиты, эһиэхэ төттөрү ытырым сөп дии санаатым. ²⁶ Эһигини барыгытын көрүүн баҕарара туох да олус, ордук ыалдыбыт сурабын истибиккиттэн улаханник санаарҕаата. ²⁷ Ыалдьан өлө сыста гынан баран, Тангара кинини аһынна, кинини эрэ буолбатах, эрэйбэр эрэйи эбимээри, миигин эмиэ. ²⁸ Онон эһигини үөрдээри, бэйэм да эмиэ санааргыы сылдыһахпын баҕарбакка, Епафродиты эһиэхэ ытырга тиэтэйдим. ²⁹ Бырааккытын Айыы Тойон туһугар үөрэ-көтө көрсүн, инникитин да манник дьону ытыктыыр буолун. ³⁰ Кини Христос дьыалатын туһугар туруулаһан, эһигини солбуян миэхэ көмөлөһөөрү, олоҕун да кэрэйбэккэ, өлө сыста.

Кырдыктаах буолуу туһунан

3 Онон, бырааттарым, Айыы Тойонтон үөрэр буолун. Бу урут суруйбуппун хатылыырбыттан ыарырҕаабаппын, эһиэхэ туһалаах буоллар эрэ дии саныбын.

² Ыттартан, хара санаалаахтартан, эттэрин элийтэрээччилэртэн – сэрэнин! ³ Дьын быһыллыбыттар – бу биһиги, Тангараҕа Тыын күүһүнэн сулуспалыыр, Христос Иисуһунан киэн туттар уонна эт-сиин тас бэлиэтигэр эрэммэт дьон буолабыт. ⁴ Ким эрэ тас сизэргэ-туомна оннук эрэнэр буоллабына, мин кимнээбэр да ордук эрэниэхпин сөп этэ: ⁵ төрөөбүтүм ахсыс күнүгэр быһыллыбытым, Израиль аҕатын ууһуттан, Вениамин көлүөнэтиттэн төрүттээх дьын еврейбин, Сокуону тутуһарбынан фарисейбин; ⁶ Тангара Церковын дьулуһан туран сойуолаһарым, Сокуон кырдыгынан ыллахха, энкилэ суох киһи этим. ⁷ Ол эрээри урут тугу барыстаах диэбиппин мин билигин Христос туһугар ночнооттоох эрэ диибин. ⁸ Христос Иисуһу, Айыы Тойоммун билэрбин тохтоаҕар да үрдүктүк санааммын, билигин тугу барытын солуута суох курдук көрөбүн: Кини туһугар мин тохтан барытыттан akkaастаным, Христуһу кытта бииргэ буолаары, тугу барытын бөххө-сыыска холоотум.

⁹ Аны Кинилиин биир эрэ буолларбын дии санааммын, бэйэм күүспүнэн – Сокуон ирдэбиллэрин толоруунан – быһһана сатаабаппын; Тангара киһини итэбэлгэ эрэ олобуран быһыһырын

билэммин, Христоска итэжэлбинэн быһанарга дьулуһабын. ¹⁰ Өлбүттэр тиллиилэригэр мин эмиэ тиллээйбиний диэн эрэл санаалаах буоламмын, бири эрэ – Иисус Христосу билиэхпин, Кини тилибит күүһүн билэн, кириэскэ өлбүтүн холобур онгостон, Кини курдук буолуохпун, эрэйин-кыһалжатын үллэстиэхпин баһарабын.

Үрдүккэ дьулуһуу

¹² Ситиһиэхтээхпин хайыы-үйэ ситистим, энкилэ суох буола ситтим-хоттум диэн эппэппин; Христос Иисус миигин ситэн ылбытын курдук, мин эмиэ ситэн ылларбын диэн инним диэки дьулуһабын.

¹³ Бырааттарым, ситтим дэммэппин эрэри, кэннибэр хаалбыты барытын умнан тураммын, инним диэки дьүккүйэн, ¹⁴ сыалбар – Танара биһигини Христос Иисуһунан ыныртарбыт Халлааннаабы наһараадатыгар – дьулуһабын.

¹⁵ Онон ким биһигиттэн толору сиппит-хоппут, ол итинник толкуйдуохтаах; оттон туох эмэ туһунан биһигиттэн атыннык саныыр буоллаххытына, Танара эһиэхэ ону да арыһан биэриэбэ. ¹⁶ Ол эрэри тийбит кэрдииспиттэн төттөрү түспэккэ, маннык өйбүтүн-санаабытын ыһыктыбакка, бу быраабыланы тутуһан олоруобун †.

¹⁷ Бырааттарым, мин холобурбун батыһын; итиэннэ биһиги эһиэхэ көрдөрбүт холобурбутун батыһар дьону көрөр буолун. ¹⁸ Эһиэхэ урут да элбэхтик этэрим, сибилегин да уйадыһан туран этэбин: үгүстэр Христос кириэһигэр өстүйбүттүү тутта сылдьаллар. ¹⁹ Кинилэр бүтэр уһуктара – өлүү, сүгүрүйэр танаралара – куртах, албан ааттара – саат-суут эрэ: өйдөрө-санаалара сиртэн өппөт. ²⁰ Оттон биһиги аҕа дойдубут Халлаанна баар, ол онтон биһиги Быһааччы – Иисус Христос Айыы Тойоммут – кэлэрин кэтэһэбит. ²¹ Кини тийээн кэллэбинэ баары барытын Бэйэтигэр бас бэриннэрэр күүһүнэн биһиги өлөр оноһуулаах мөлтөх эппитин уларытан, Бэйэтин килбиэннээх этигэр-сиинигэр атылыы гыныаба.

4 Онон, ахтылбаннаах таптыыр бырааттарым, үрдүк үөрүүм, кыайыым мэнньиэһэ, Айыы Тойоннуун биир буолан бу курдук туруулаһын дуу, таптыыр доһотторуом!

Тиһэх сүбэлэр

² Еводияттан көрдөһөбүн, Синтихияттан көрдөһөбүн: Айыы Тойон туһугар биир санааланын. ³ Итиэннэ, Айыы Тойонно бииргэ үлэлиир истин быраатым, эйигиттэн эмиэ көрдөһөбүн: бука диэн кинилэргэ иккиэннэригэр көмөлөс. Кинилэр эмиэ миигин, Климены уонна да атын, олох кинигэтигэр ааттаммыт дьону кытта Евангелие туһугар сыраларын биэрэн туран үлэлээбиттэрэ.

† Маннык өйбүтүн-санаабытын ыһыктыбакка, бу быраабыланы тутуһан олоруобун – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «иннибит диэки баран иһиэбин».

⁴ Айыы Тойоннуун биир буолбут олоххутугар өрүүтүн үөрэ сылдыһын, өссө төгүл этэбин: үөрүн-көтүн. ⁵ Эһиги көрсүө майгыгытын бука бары биллиннэр. Айыы Тойон кэлэрэ чугаһаата. ⁶ Туох да санаатыгар ылларыман, үнэргитигэр бары кыһалжабытын барытын махталы кытта Танараба арыһан биэрин; ⁷ оччоҕо Танара хайа да бэйэлээх өй ситэн өйдөөбөт эйэтин эһиэхэ биэрэн, эһиги сүрэххитин, өйгүтүн-санаабытын Христос Иисустуун биир гынан араҥаччылыаба.

⁸ Онон, бырааттарым, тугу дьиннээх, чизһинэй, үтөө, ыраас, кэрэ, биһирэбиллээх диэбиккитин эрэ саныыр буолун. ⁹ Миигиттэн туохха үөрэммиккитин, тугу ылыммыккытын, көрбүккүтүн-истибиккитин – ону тутуһан олорун, оччоҕо эйэ-ил Танарата эһигини кытары бииргэ буолуоҕа.

Көмө иһин махтаныы

¹⁰ Эһиги миэхэ хайыы-үйэ хат кыһаллан-мүһэллэн эрэгиттэн мин Айыы Тойон иннигэр үөрэбин эрэ. Урут даһаны эһиги миэхэ кыһалларгыт, тоһоостоох түгэннит эрэ көстө илигэ. ¹¹ Кыһалжаба ылларан маннык этэр дии санааман – мин кыранан да дуохуйарга үөрэммиппин. ¹² Кырыымчык да, дэлэгэй да олобу билэммин, ханна даһаны, хаһан даһаны буоллун – тоторго, аччыктыырга, дэлэйдик олорорго, тийиммэт буоларга – барытыгар үөрүйэхпин. ¹³ Миигин бөһөргөтөр Иисус Христос көмөтүнэн †† мин тугу баһарар тулуйар кыахтаахпын.

¹⁴ Ол да буоллар, эрэйбин үллэстибиккит олус үчүгэй. ¹⁵ Филиппытаабы доһотторуом, эһиги бэйэҕит билэҕит: мин Евангелиены биллэрэр сулуспабын саһалаары Македонияттан тахсыппар, эһигиттэн ураты биир даһаны церковь миэхэ ылсан-бэрсэн көмөлөспөтөҕө; ¹⁶ оттон эһиги бэл Фессалоникаба кытта (биирдэ эрэ буолбатах) кыһалжабын толуйан миэхэ көмө ыппыккыт. ¹⁷ Бу эрэйэн этэр буолбатахпын, эһиэхэ үтүнү эргитэр туһалаах суолу тобулан этэбин. ¹⁸ Барытын тутан биирдэ дэлэйэ түстүм.

Епафродитынан ыппыккытын туттум, онон аны билигин тугунан да тутайаппын. Эһиги миэхэ көмөбүт – сайар илгэ сыттаах бэлэх, Танара сөбүлүүр, астынар сиэртибэтэ. ¹⁹ Танарам эһиги туох баар кыһалжабытын барытын Бэйэтин килбиэннээх баайыттан ылан Христос Иисуһунан ситэрэн-толорон биэриэхтин ‡. ²⁰ Танараба – биһиги Аһабытыгар – үйэттэн үйэлэр тухары албан аат! Аминь.

Түмүк эбэрдэлэр

²¹ Христос Иисуһу итэҕэйэн Танара сибэтиэй норуотугар киирситтэри бука барыларын

†† Миигин бөһөргөтөр Иисус Христос көмөтүнэн – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «миигин Бөһөргөтөөччү көмөтүнэн». ‡ Ситэрэн-толорон биэриэхтин – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «ситэрэн-толорон биэриэҕэ».

эбэрдэлээн. Манна миигин кытта баар
бырааттарбыт эһиэхэ эбэрдэлэрин ыыталлар.
²² Сибэтийдэр бука бары (чуолаан император
дыбарыаһыттан) эһигини эбэрдэлииллэр.

²³ Айыы Тойоммут Иисус Христос илгэлээх үтүөтэ
эһигини барыгытын энээрдэһиэхтин. Аминь †.

† Аминь – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл
суох.

КОЛОССЯННАРГА

1 Колосс сибэтийдэригэр, Христос Иисусу [†] итэбэйэр бэриниилээх бырааттарга – Танара көнүлүнэн Иисус Христос Апостола буолбут Павелтан уонна бырааккытыттан Тимофейтан.

³ Эһиэхэ Аба Танарабытыттан уонна Айыы Тойон Иисус Христостан ^{††} бары илгэлээх үтүөнү кытта эйэ-ил тосхойо туруохтун!

Павел Танараба махтанар үнүүтэ

Христос Иисусу итэбэйэргитин, сибэтийдэри барыларын таптыргытын истэммит, эһиги тускутугар тиһигин быспакка үнэрбитигэр биһиги Танараба, Айыы Тойоммут Иисус Христос Абатыгар, өрүүтүн махтанабыт. ⁵ Урут эһиги Евангелие кырдьыктаах тыла биэрэр эрэлин билэннит, итэбэлгит, тапталгыт барыта ол Халлаанна эһигини көһүтэр эрэлгэ олобурбута. ⁶ Эһиэхэ тиийбит Евангелиены истэн, Танара илгэлээх үтүөтүн дьыннээхти билбит күннүтүттэн ыла бу тыл, эмиэ эһиги олоххутун уларыппытын курдук, бүтүн аан дойду устун дьон олобун уларыта, тэнийэ-тарбана турар. ⁷ Танара хайдах курдук үтүөтүн эһиги бастаан Епафрастан – эһиги тускутугар Христоска эрэллээхтик сулууспалыыр, биһигини кытта бииргэ үлэлиир тапталаах бырааппытыттан истибиккит. ⁸ Сибэтиэй Тыын эһиэхэ инэрбит тапталын туһунан биһиэхэ эмиэ кини иһитиннэрбитэ.

⁹ Дьэ ол иһин, итини истибит күммүтүттэн ыла, эһиги тускутугар Танараба үнэрбитин быспакка, Кини эһиэхэ бары муудараны, духубунай өйү-санааны кытта Бэйэтин көнүлүн толору билэр кыабы биэрэригэр көрдөһөбүт. ¹⁰ Эһиги Танараны үөрдэр курдук, онорор үтүөбүтүгэр барытыгар ситиһиилээх буоларгыт, Кинини билэргит диринээн, Айыы Тойон үрдүк аатыгар дьүөрэлээх дьохуннаах олобу озороргут, ¹¹ Кини килбиэннээх сүдү кыабынан Киниттэн күүс ылан, бары өттүнэн бөбөргөөн, барыга-барытыгар тулуурдаах, киэн көбүстээх буоларгыт, өрүүтүн үөрэ-көтө сылдьаргыт туһугар биһиги үнэбит. ¹² Биһигини сырдык эйгэтигэр баар сибэтийдэр аналларын үллэстэргэ ынгырбыт Абаба махталгыт уостубатын. ¹³ Кини биһигини хара дьай былааһыттан быыһаан таһааран, Тапталлаах Уолун Саарыстыбатыгар

[†] Колосс – Лаодикиялаах Иерапольтан чугас сытар Фригия куората. Сибэтийдэр – Танара дьоно. Христос Иисусу – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Христу». ^{††} Уонна Айыы Тойон Иисус Христостан – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

киллэрбитэ; ¹⁴ Кини Уола биһигини Бэйэтин Хаанынан [‡] толуйан ылан, биһиги аһыныбыт-буруйбут бырастыы буолбута.

Христос туһунан

¹⁵ Кини – харахха көстүбэт Танара уобараһа, туох да айыллыан иннинэ төрөппүт Уола; ¹⁶ сиргэ-халлаанна баар барыта, көстөр-көстүбэт:

бүрүстүөллэр, тойоттор, дьаһалталар, былаастар – барыта Кининэн айыллыбыттара, туох барыта Кининэн итиэннэ Киниэхэ анаан айыллыбыта.

¹⁷ Кини ким да, туох да инниттэн баар, Кини тугу барытын Бэйэтинэн ыпсарар-дьүөрэлиир. ¹⁸ Кини – Эт-сиин, Церковь Баһа, туох баар барытын Төрдө-төрүөтэ. Туохха барытыгар бастакы буолар туһугар, Кини өлбүттэртэн бастакынан тиллибитэ, ¹⁹ тобо диэтэххэ, Танара Бэйэтин айылбата Уолугар толору баар буолуон бабарбыта. ²⁰ Уола кириэскэ өлбүтүн түмүгэр, Танара сиргэ да, Халлаанна да баары барытын кытары эйэни-или түһэрсэн, баары барытын Бэйэтин кытта Уолунан иллэһиннэрбитэ.

²¹ Кини эһигини, хаһаангыта эрэ мөкүтүк быһыыланан, Танараттан туора сылдьар, Киниэхэ өстөөх дьону, ²² билигин сибэтиэй, энкилэ суох ыраас, буруйа-сэмэтэ суох гынан Бэйэтин иннигэр туруораары, Киһи буолан кэлэн кириэскэ өлбүт Уолунан Бэйэтин кытта эйэлэһиннэрдэ. ²³ Онон эһиги инникитин, Танара иннигэр турар туһугар, итэбэл бигэ акылаатыгар тирэбирэн, уна-ханас халбаннаабакка, Танара тыла биэрэр эрэлин энчирэтиэ суохтааххыт. Бу Евангелиены эһиги истибиккит, бу Евангелие аан дойду дьонугар барытыгар иһитиннэриллибитэ; мин, Павел эмиэ, бу Евангелие үлэһитэ буолбутум.

Павел Церковь туһугар толорор сулууспата

²⁴ Билигин эһиги тускутугар эрэи көрөрбүттэн үөрэбин эрэ: мин Христос көрсүбүт эрэин эппинэн-хааммынан билэммин, Кини Эт-сиинэ буолар Церковь туһугар тулуйулуохтаах эрэи-мун ситэ илик мээрэин толорон биэрэбин. ²⁵ Танара тыла туоларын туһугар, мин Церковь үлэһитэ буолбутум: Кини миэхэ Бэйэтин тылын – үйэлэр

[‡] Бэйэтин Хаанынан – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар. Аба Танараба – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Абаба».

тухары бары көлүөнэлэртэн кистэнэн баран, билигин Кини сибэтийдэригэр арыллыбыт кистэлэни – эрэнэн, тугу да энчирэппэккэ эһиэхэ толору тиэрдэр соругу туруорбута. ²⁷ Кини бу кистэлэнгэ хайдах курдук килбиэннээх баай бары норуоттарга ананан сылдыарын Бэйэтин сибэтийдэ дьонугар арылган бабарбыта. Оттон бу баай кылаат – эһиги сүрэххитигэр баар Христос, эһиги кэнэбэс килбиэннээх албан ааты үллэстэр эрэлгит. ²⁸ Онон ханна да сырыттарбыт, биһиги Христос туһунан иһитиннэрэбит уонна ханнык бабарар киһини Христос Иисустуун биир буолбут, сиппит-хоппут киһи быһыытынан Танара иннигэр туруораары, өйдөтөн-үөрэтэн, бары муудараска уһуйабыт. ²⁹ Дьэ ол иһин мин, бу сорукпун толорор инниттэн, миэхэ сүнкэнник дьайар Христос сүдү күүһүнэн туруулаһан, күүспүн харыстаабакка үлэлибин.

2 Мин эһиги тускутугар, Лаодикиялаах Иерапольга олорооччулар уонна миигин олох көрө илик да дьон туһугар хайдах күүскэ туруулаһарбын билиэххитин бабарарбын. ² Кинилэр да, эһиги да тапталынан ситимнэспит сүрэххит уоскуйан, өйдүүр өйгүт бары өттүнэн ситэн-хотон, Танара – Аҕа † уонна Христос – кистэлэнин билиигит – бу баар мин туруорунар соругум. ³ Киниэхэ, Христоска, түмүллэн сылдыар эбээт бары муударас, бары билии күндү кылаата! ⁴ Маны ким даҕаны эһигини ньулбар тылынан умсугутан албынна үктэппэтин диэн этэбин. ⁵ Төһө да аттыгытыгар суоҕум иһин, ис тыыммынан өрүү эһигинниин бииргэ буоламмын, үтүө тэриллиилээх олоххутун, Христоска бигэ итэҕэлгитин көрөн үөрэбин эрэ.

Христос биэрэр толору олоҕо

⁶ Онон, Христос Иисуһу Айыы Тойоммут диэн ылыммыт дьон быһыытынан, хайдах үөрэммики курдук, Киниттэн силис тардан, Кини акылаатыгар олоххутун тутан, итэҕэлгитинэн бөбөргөтүнэн, ис сүрэххиттэн өрүү махтанан, Кинилиин биир буолун.

⁸ Бырааттарыам, ким да эһигини кураанах бөлүһөктээһининэн, хойгур дойбуунан умсугуппатын курдук, сэрэхтээх буолун. Итинник бөлүһөктээһин барыта Христоска буолбакка, дьон үһүээннэригэр, сир-халлаан күүстэригэр олобулар. ⁹ Танара толору айылҕата Киниэхэ – сиргэ киһи буолан олорбут Христоска – баар, ¹⁰ онон эһиги эмиэ Кинилиин – бары дьаһалта, бары былаас Баһылыгыныын – холбоһоннут, дьин толору олохтоммукут. ¹¹ Кинини итэҕэйэн, эһиги киһи илиитинэн буолбакка, Христос духуобунай быһыытынан быһыллыбыккыт: Кини эһигини аһыылаах айылҕабыт былааһыттан босхолообута.

† Аҕа – сорох былгыгы гректии илиинэн сурйууга бу тыл суох. Танара, Аҕа уонна Христос кистэлэнин билиилэрэ – «Аҕа Танара кистэлэнин, Христосу, билии».

¹² Эһиги сүрэхтэнэннит Христостуун бииргэ көмүллүбүккүт уонна Кинини өлбүттэртэн тилиннэрбит Танара күүһүгэр итэҕэлгитинэн бииргэ тиллибиккит. ¹³ Танара эһигини, аһыылаах-харалаах дьону, быһыллыбакка, Танара норуотугар киирсибэккэ өлбүттэри, Христостуун бииргэ тилиннэрбитэ. Кини биһиги аһыыбытын-харабытын барытын бырастыы гыммыта, ¹⁴ биһиги Сокуон ирдэбиллэрин толорботох иэспит-күүспүт испииһэгин ылан, туора сотон баран, кириэскэ хам саайан суох онорбута. ¹⁵ Онон Кини халлаанга баар бары дьаһалта, бары былаас күүһүн өһүлэн, сэриилэхэр сэбин-сэбиргэлин устан ылбыта уонна барыларын аһаҕастык саакка-суукка ытан, кыайбыт-хоппут өрөгөйдөөх суолугар билиэн ылан, батыһыннаран барбыта.

¹⁶ Онон, эһигини ким даҕаны тугу аһыыргыт-иһэргит, ханнык эрэ бырааһыннык эбэтэр ый санатын көрсүү, субуота туһуттан сэмэлээбэтин: ¹⁷ ити барыта кэнэбэски күлүгэ эрэ, оттон баар дьын – Христос Бэйэтэ. ¹⁸ Бэйэни түһэриммитэ буолууну, Аанһалларга сүгүрүйүүнү туруорсан, ким да эһиги наҕараадаҕытын төлө туттарбатын. Оннуктар көрбөтөх суолларыгар ороһоннор, сиртэн тэйэ илик өйдөрүнэн олоҕо суох өттөйлөр. ¹⁹ Кинилэр Эти-сиини бүттүүнүн силгэлээн, сүһүөхтээн биир сомоҕо онорор, күүс-сэниэ киллэрэр, Танара санаатын хоту үүннэрэр-төлөһүтэр Баһы кытта ситимнэрин быспыттар.

²⁰ Онон, өскөтүн эһиги Христосу кытта өлөн, сир-халлаан харанга күүстэриттэн босхоломмут буоллаххытына, өссө да бу дойдуга олоорор дьонно дылы, «таарыйыма», «амсайыма», «тыытыма» диэн ыйыылары тоҕо тутуһаҕыты? ²² Итинник бобуу-хаайы барыта дьон киллэрбит ыйыыта-кэрдиитэ, үөрэбэ буолан, тутустахха туох да туһаны аҕалбат. ²³ Бэйэ көңүлүнэн итинник сүгүрүйэ сатааһын, бэйэни түһэриммитэ буолуу, эти-хааны сылатыы-сындальтыы, көрдөххө эрэ, муударас гынан баран, дьингэр, сүрэх-быар аһыылаах баҕатын кыана туттууга тугу да туһалаабат.

3 Онон өскөтүн эһиги, Христосу кытта бииргэ тиллибит буоллаххытына, үрдүккэ – Танара уна өттүгэр олоорор Христос Халлааныгар – дьулуһун; ² өйгүт-санаабыт сирдээбигэ буолбакка, үөһээннигэ туһуланнын. ³ Эһиги өлбүккүт, онон олоорор олоххут эмиэ Кинини кытары бииргэ Танараҕа кистэммитэ. ⁴ Эһиги олоххут – Христос – көһүннэбинэ, эһиги эмиэ Кинини кытта бииргэ килбиэннээх сырдыкка көстүөххүт.

Эргэ киһи уонна сана киһи

⁵ Онон, сирдээби аһыылаах өрүттэргитин: содур, кирдээх быһыыны, бары имэни-кыдыгы, куһаҥан баҕа санааны уонна идэмэрдээх буолууну (ол эмэгэскэ сүгүрүйүүгө холоонноох) – барытын өһөрүн. ⁶ Итинниги тутуһан олоорор бас бэриммэт дьонно Танара уора-кылына түһүөҕэ. ⁷ Хаһаангыта

эрэ эниги эмиэ кинилэр курдук олорор эрдэххитинэ, итинтэн туох да атына суох быһыыланаргыт. ⁸ Оттон билигин барытын: кининаары, кырыгы, өһүөннээх санааны, үөхсүүнү, быдыар тыллаһыыны хаалларангыт, ⁹ эргэ киһи киэбин бары кэмэлдьилэри-быһыылары устан быраҕангыт, бэйэ-бэйэбитигэр сымыйалаабакка, ¹⁰ Айбытын уобараһыгар улам маарыннаан, күнтэн күн санардыллан, Тангараны улам билэн иһэр санга киһи буолун. ¹¹ Аны манна грек, иудей, быһыллыбыт-быһыллыбатах, варвар, скиф †, кулут, көнүл буолуу туох да суолтата суох, арай Христос эрэ суолталаах, Христос барытыгар баар. ¹² Онон эниги, Тангара талбыт сибэтиэй, тапталлаах дьоно, амарах майгыланын, үтөө санааланын, сэмэй, көрсүө, тулуурдаах буолун. ¹³ Бэйэ-бэйэбитин тулуйсун, хайабыт эмэ кимиэхэ эмэ хоргуппутаах да буоллабына, бырастыы гынсын: Христос †† энигини хайдах бырастыы гыммытай да, эниги эмиэ ол курдук бырастыы гынын. ¹⁴ Итиэннэ туохтааҕар да бу этиллибит өрүттэри барытын ситимниир, ситэрэн биэрэр тапталга дьулуһун. ¹⁵ Сүрэххитигэр Тангара биэрэр эйтэ толору баһылаатын – Кини энигини биир Эт-сиин онорон эйэлээх буоларга ыңырбыта. Киниэхэ куруук махтана сылдыын. ¹⁶ Христос тыла бары муудараһы кытта бииргэ эниги сүрэххитигэр өлгөмнүк олохсуйуохтун; псаломнары, айхал ырыаларын, духуобунай гимнэри Айыы Тойонно ‡ ис сүрэххититтэн махтанан туран ыллаан-туойан, бэйэ-бэйэбитин үөрэтиһэр-өйдөтүһэр буолун. ¹⁷ Тугу да гыммыккыт иһин – тылгыт буоллун, дьайыыгыт буоллун – барыта Кининэн Аҕа Тангараҕа махтанан туран, Айыы Тойон Иисус Христос †† аатыгар буолуохтаах.

Итэҕэйэр дьиз кэргэн тус сыһаннаһыта

¹⁸ Дьахталлар, Айыы Тойону итэҕэйэр дьон сиэринэн эрдэргитигэр бас бэринин. ¹⁹ Эр дьон, кэргэттэргитин таптаан, кинилэргэ дьэбирдик сыһаннаһыман.

²⁰ Оҕолор, туохха барытыгар төрөппүттэргит тылын истин, истигэн буолуу Айыы Тойону үөрдэр.

²¹ Аҕалар, оҕолоргутун кыыннаан санааларын түһэримэн.

²² Кулуттар, сирдээҕи тойотторгутугар туохха барытыгар бас бэринин, киһиэхэ бэрт буола сатааччылар курдук көрөллөрүгэр эрэ буолбакка, ис сүрэхтэн, Тангараттан толлон туран, тылларын истин. ²³ Эниги Айыы Тойон Христоска

† Варвардар – Рим 1:14 быһ. көр; скифтэр – Хара муора кытылыгар олохтоо буолбут биис уустара. Гректэр кинилэри кулуттааһынна эрэ анаммыт сайдыыта суох варвардар диэн ааттыыллара. †† Христос – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Айыы Тойон». ‡ Айыы Тойонно – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Тангараҕа». †† Айыы Тойон Иисус Христос – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Айыы Тойон Иисус».

сулууспалыыгыт, онон төлөбүрүгэр Айыы Тойонтон нэһилиэстибэ ылыахтааххытын өйдөөн, тугу гынаргытын барытын, дьон туһугар буолбакка, Айыы Тойон туһугар оноробут диэн, ис дууһабытыттан толорун. ²⁵ Оттон ким кэрээнэ суох быһыыланар – ол сөптөөх хардатын ылыаҕа: Тангара кырдыгы тутуһар.

4 Тойоттор, эниги халлаанна Тойоннооххутун билэ сылдьан, кулуттаргытыгар эмиэ сирдээхтик, кырдыктаахтык сыһаннаһын.

Ыйыы-кэрдии

² Үнэргитигэр өрүү махтанан туран, тиһигин быспакка сэргэхтик үнэр буолун. ³ Христос кистэлэнин бар дьонно иһитиннэрэр кыахтанарбытыгар, этэр тылбытыгар Тангара ааны тэлэччи аһан биэрэрин көрдөһөн, биһиги туспутугар эмиэ үнэ сылдыын. Бу туһугар үлэлээбитим-хамнаабытым иһин, мин билигин хаайыллан сытабын; ⁴ онон бу кистэлэни, Тангара тыла хайдах иһитиннэриллээхтээҕин курдук, арыйарым туһугар, үнэ-көрдөһө сылдыын.

⁵ Итэҕэйбэт дьонно муударайдык, тоҕоостоох түгэни табатык туһанан сыһаннаһын. ⁶ Хас биирдии киһиэхэ хайдах хоруйдууру билэр туһугар, этэр тылгыт өрүүтүн ис киирбэх, бэргэн буоллун.

Түмүк эбэрдэлэр

⁷ Эһиэхэ мин туспуна барытын таптыыр бырааппыт, эрэллээх үлэһиппит, Айыы Тойонно бииргэ сулууспалыыр доҕорбут Тихик кэпсиэҕэ.

⁸ Эниги хайдах быһыыга-майгыга олороргутун тийэн биллин ††, санаабытын көтөхтүн диэн, кинини эһиэхэ ытан эрэбин. ⁹ Эһигиттэн кэлэ сылдыар таптыыр бырааппытын эрэллээх Онисимы кинини кытта бииргэ ытабын. Маннааҕыны барытын эһиэхэ кинилэр кэпсиэхтэрэ.

¹⁰ Миигин кытары бииргэ хаалан сытар Аристарх эһиэхэ эбэрдэтин ытар; Варнава сиэн быраата Марк эмиэ эһигини эбэрдэлиир (кини туһунан эһиэхэ дьаһал тийэн турар; эһиэхэ кэллэбинэ, үчүгэйдик көрсөөрүн). ¹¹ Иуст диэн ааттаах Иисус эмиэ эбэрдэ ытар. Иудейдартан бу кинилэр эрэ, миигинниин бииргэ Тангара Саарыстыбатын туһугар сулууспалааннар, миэхэ улахан өйөбүл буолаллар. ¹² Эһиэннэриттэн Епафрас, Иисус Христос кулута, эһиэхэ эбэрдэтин ытар. Эниги бары өттүнэн ситэн-хотон, Тангара көнүлүн хото толорор дьон буолан, сүһүөххүтүгэр бигэтик тураргыт туһугар, кини өрүү туруулаһан туран үнэр.

¹³ Эниги итиэннэ Лаодикиялаах Иерапольга олорооччулар тустарыгар кини хайдах курдук кыһалларын-мүһэллэрин туоһута мин буолабын. ¹⁴ Эһиэхэ таптыыр эмчиппит Лука эбэрдэтин ытар;

†† Эниги хайдах быһыыга-майгыга олороргутун тийэн биллин – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «биһиги хайдах быһыыга-майгыга олорорбутун тийэн эһиэхэ иһитиннэрдин».

Димастан эмиэ эбэрдэтэ тутун. ¹⁵ Лаодикияба баар бырааттарбытыгар, Нимфанга уонна кини дьиэтээби церковыгар эбэрдэтэ тиэрдин. ¹⁶ Бу суругу аахтаахытына, Лаодикия церковыгар эмиэ аахтараарың, оттон Лаодикияттан кэлбити эһиги эмиэ аабаарың. ¹⁷ Архипка: «Кытаат, Айыы Тойонтон ылбыт сорууккун толор», – диэн этин.

¹⁸ Аны бу бэйэм суруйан эрэбин: *Павелтан эбэрдэ. Хаайыыга сытарбын өйдүү сылдыын. Тангара илгэлээх үтүөтэ эһигинниин бука барыгытыныын энээрдэһиэхтин. Аминь* †.

† *Барыгытыныын – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох. Аминь – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох.*

1 ФЕССАЛОНИКИЕЦТАРГА

1 Аҗа Тангараны уонна Айыы Тойон Иисус Христуһу итэҕэйээччилэр Фессалоникатааҕы † церковтарыгар – Павелтан, Силуантан уонна Тимофейтан.

Эһиэхэ Аҗа Тангарабытыттан уонна Айыы Тойон Иисус Христостан †† бары илгэлээх үтүөнү кытта эйэ-ил тосхойо туруохтун!

Фессалоника христианнарын холобурдара

2 Биһиги үнэрбитигэр эһигини өрүүтүн өйдөөн-санаан тураммыт, барыгыт иһин Тангараҕа махтанабыт. **3** Эһиги итэҕэлгитин олоххутунан, тапталгытын сыралаах үлэпитинэн, Айыы Тойон Иисус Христоска эрэлгитин кытаанах тулуургутунан көрдөрбүккүтүн биһиги Аҗа Тангарабыт иннигэр хаһан да умнубаппыт. **4** Бырааттарбыт, биһиги бу биллэрэр Евангелиебытын эһиэхэ аңаардас тылбытынан эрэ буолбакка, күүстээх дьайыыбытынан, Сибэтиэй Тыынынан эрэмньилээхтик тиэрдэммит, Тангара эһигини таптырын, талан ылбытын бигэтик билэбит. Өссө эһигини кытта бииргэ эрдэспитинэ, эһиэхэ туһалаатарбыт диэн хайдах быһыылаахтык олохтубутун бэйэҕит өйдүүгүт. **6** Онон эһиги төһө да элбэх эрэйи көрүстэргит, Тангара тылын Сибэтиэй Тыын биэрэр үөрүүтүнэн ылынангыт, биһигини уонна Айыы Тойону батыспыккыт. **7** Инньэ гынан Македониялаах Ахайя итэҕэйээччилэригэр бука барыларыгар холобур буоллугут. **8** Айыы Тойон тыла эһигиттэн Македонияҕа, Ахайяҕа эрэ тарҕаммыт буолбатах, эһиги Тангараҕа итэҕэлгит туһунан сурах сир-сиргэ барытыгар тарҕанна, онон биһиги кинилэргэ кэпсирибит да наадата суох. **9** Эһиги биһигини хайдах көрсүбүккүтүн, хайдах сымыйа тангаралары хаалларан тыыннаах дьын Тангараҕа сулууспалаары, Киниэхэ эргилибиккитин, Кини өлбүттэртэн тилиннэрбит Уола, биһигини кэнэҕэски уордаах Дьүүлтэн быһыһыр Иисус, Халлаантан кэлэрин күүтэргитин, ханна да тийбиппит иһин, бэйэлэрэ кэпси тоһуйаллар.

† Фессалоника (билини Салоники) – Македония куората; уобалас киин порда. †† Аҗа Тангарабытыттан уонна Айыы Тойон Иисус Христостан – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

Павел Фессалоникаҕа сулууспата

2 Бырааттарбыт, эһиэхэ тийэ сылдыһыбыт туһата суох хаалбатаҕын бэйэҕит да билэбит. **2** Ол иннинэ Филиппыга сылдыһаммыт, өйдүүргүт буолуо, элбэх эрэйи-кыһалҕаны, атаҕастабылы да көрүстэрибит, Тангарабыт көмөтүнэн Кини Евангелиетин улуу туруулаһынын эһиэхэ хорсундук иһитиннэрбиппит. **3** Биһиги үөрэтэр үөрэхпитигэр ханнык да мунуу-тэнии, кирдээх хос санаа, албыннааһын суох. **4** Тангара Бэйэтин тылын биһиэхэ эрэммит буолан, биһиги дьон санаатын буолбакка, сүрэхпитин курдат билэр Тангара санаатын табаары, бу Евангелиены иһитиннэрэбит. **5** Биһиги хаһан да эһигиттэн тылбытынан албыннаһа, тугу эмэ туһана сатаабатахпытын билэбит. Тангара туоһу буолуо. **6** Биһиги кимтэн да – эһигиттэн да, атын дьонтон да хайҕалы эрэйбэтэхпит. **7** Христос Апостолларабыт диэн улаханник дарҕаһыан тийиэхпитин сөп этэ да, ийэ эмиийдиир оҕотугар уйаҕастык кыһалларын курдук, эһиэхэ бэрт чуумпук, сэмэйдик сылдыһыппыт. **8** Эһиги тускутугар ис сүрэхпиттэн кыһаллар буоламмыт, эһиэхэ, Тангара Евангелиетин иһитиннэрэргэ эрэ буолбакка, олохпутун кытта биэрэргэ бэлэм этибит. Ол курдук эһиги биһиэхэ күндүгүт. **9** Биһиги хайдах үлэлээбиппитин, сырабытын биэрбиппитин, бырааттарбыт, умнубатах буолуохтааххыт. Хайаҕытыгар да сүгэһэр буолумаары, күннэри-түүннэри үлэли-үлэли, Тангара тылын иһитиннэрэрибитин өйдүү инигит. **10** Эһиги, итэҕэйээччилэр, иннигитигэр биһиги сибэтиэйдик, кырдыктаахтык, энкилэ суох олохтубутун бэйэҕит туоһулуугут, Тангара да туоһулуо. **11** Хас биирдиигитин, аҕа оҕолорун такайарыны өйдөтөммүт, эһигини Бэйэтин Саарыстыбатыгар, килбиэннээх сырдыгар ыңырбыт † Тангара иннигэр дьоһун олобу олохторгутугар көрдөһөр этибит. Ону эмиэ билэбит.

13 Дьэ ол иһин, Тангара тылын биһигиттэн истэн ылынаргытыгар, киһи этэр тыла диэбэккэ, дьын баарынан – Тангара тыла, биһиэхэ, итэҕэйээччилэргэ, дьайар сүдү күүс диэн – ылыммыккыт иһин, биһиги Тангараҕа мэлдьи

‡ Ыңырбыт – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «ыңгырар».

махтанабыт. ¹⁴ Танара Иудеятаабы церковтара, Христос Иисуху итэбэйэччилэр, эмиэ иудейдартан бэрт элбэх эрэйи тулуйбуттарын курдук, бырааттарбыт, эниги биир уустаах аймах-билэ дьоннут сойуолууларын тулуйбуккут. ¹⁵ Иудейдар Айыы Тойон Иисуху уонна Кини пророктарын † өлөртөөбүттэрэ, биһигини сойуолаабыттара; кинилэр Танара да санаатын таппаттар, бар дьонно да утарылаһаллар; ¹⁶ биһиги атын норуоттар быһанннар диэн кэпсирибитин туорайдаһан, буруйдарын-аныыларын мээрэйн таһымнатан иһэллэр. Ол эрэри Танара уоракылына кинилэргэ бүтэһиктээхтик түһэрэ чугаһаата.

Павел Фессалоникаҕа сылдьар баҕата

¹⁷ Бырааттарбыт, төһө да биһигини эһигиттэн быстах кэмнэ араарбыттарын иһин (сүрэхпитинэн хаһан да араһыбатахпыт), эһигинэ суох тулаайахсыйаммыт, өссө ордук дьаныһан туран эһигини кытта көрсөргө дьулуспуппун. ¹⁸ Ол иһин биһиги, мин Павел, эһиэхэ хаста даҕаны тийэ сылдыахпытын баҕарбыппыт эрэри, сатана мэхэйдэһэн испитэ. ¹⁹ Кырдьыга даҕаны, биһиги эрэлбит, үөрүүбүт, Айыы Тойоммут Иисус Христос кэлэр Күнүгэр хайҕанар кыайыбыт мэнньиэхэ кимий, эһиги буолбатаххыт дуо? ²⁰ Эһиги буолабыт биһиги албан ааппыт, үрдүк үөрүүбүт!

3 Онон салгыы тулуйар кыахпытыттан тахсан, Афиныга бэйэбит эрэ хааларга быһаарынамыт, ² Танараҕа биһигини кытта сулууспалаан, Христос Евангелиетын иһитиннэрсэ сылдыар бырааппытын Тимофейы эһиэхэ ыппыппыт. Кини эһиэхэ тийээн итэбэлгитин бөбөргөтөн санаабытын көтөхтөбүнэ, ³ эһигиттэн ким да ити сойуолааһынтан чаҕыйыа суоҕа диэн эрэнэ саныырбыт. Итинник ыарахаттары тулуйуу биһиэхэ төрдүттэн анаммытын билэбит. ⁴ Урут эһигиниин да сылдьан эрэйи-муну көрүөхтээхпит диэн эрдэттэн сэрэтэр этибит; ол эппиппит, билэргит курдук, бу туолла. ⁵ Онон мин эмиэ, салгыы тулуйа барбакка, угаайылаах эһигини сыһа үктэппэтэр, үлэбит туһата суох хаалбаттар диэн, итэбэлгит туругун билээри Тимофейы ыппытым.

Тимофей үтө сонуннаах төннүүтэ

⁶ Бу билигин кини эһиги итэбэлгит, тапталгыт туһунан үтө сонуннаах төннөн кэлэн, биһигини өрүү үчүгэйдик саныыргытын, эмиэ бэйэбит курдук, биһигиниин көрсүөххүтүн баҕараргытын кэпсээтэ. ⁷ Онон, итэбэлгит чөлүн истэн, бырааттарбыт, төһө да бэйэбит эмиэ кыһалҕаҕа сырыттарбыт,

† Кини пророктарын – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «пророктары».

улаханлык көннүүрдүбүт; ⁸ Айыы Тойону кытта биир буолан халбаннаабакка тураргытын билэн, билигин дьэ тыын ылбытты сананныбыт. ⁹ Эһигини көрсөн итэбэлгитин ситэрэн-толорон биэрэр туһугар түүннэри-күннэри кыһаллан үнэрбитигэр, Танарабыт иннигэр эһигиттэн үөрбүппүт иһин, хайдах гынан Киниэхэ махтанахпыт эбитэ буолла!

¹¹ Онон эһиэхэ тийэр суолбутун Аҕа Танарабыт уонна Иисус Христос Айыы Тойоммут салайан биэриэхтиннэр, ¹² Айыы Тойон эһиги бэйэ-бэйэбитигэр итиэннэ бар дьонно тапталгытын, эмиэ биһиги эһиэхэ тапталбытын курдук, мунура суох күүһүрдүөхтүн, Айыы Тойоммут Иисус Христос бары сибэтийдэрин †† кытта кэлэригэр эһиги сүрэххит Аҕа Танарабыт иннигэр энкилэ суох ыраас буоларын туһугар, эһигини бөбөргөтүөхтүн! Аминь.

Танараны үөрдэр үтөкөн олох

4 Итиэннэ түмүкпүтүгэр, бырааттарбыт, биһигиттэн хайдах олорорго, Танара санаатын табарга үөрэммики кэннэ, өссө ордук ситиһиилээх буоларгытыгар Христос Иисус аатынан эһигини ыңырабыт. ² Биһиги Айыы Тойон Иисустан ылан ханнык кэриэстэри эһиэхэ тиэрдибиппитин билэбит. ³ Танара эһиги ыраас буоларгытыгар, содурдук быһыыламмаккытыгар баҕарар. ⁴ Эһигиттэн хас биирдиигит бэйэтин кыатанан сибэтийдик, дуоспуруннаахтык олоруохтаах, ⁵ Танараны билбэт омуктар курдук имэнирэ-кыдыгыра сылдыа суохтаах. ⁶ Эһиги, туохха да буоллун, бырааккытын утары сокуону кэһэн ымсыытык быһыыланыа суохтааххыт. Оннук быһыыланыыны барытын Айыы Тойон иэстиир. Бу туһунан биһиги эһиэхэ урут этэн, сэрэтэн турабыт. ⁷ Танара биһигини кирдээх буоларга ыңырбатаҕа, сибэтиэй буоларга ыңырбыта. ⁸ Онон ким бас бэриммэт, ол киһиэхэ буолбакка, биһиэхэ Сибэтиэй Тыынын биэрбит Танараҕа бас бэриммэт.

⁹ Бырааттаргытын таптаан диэн эһиэхэ суруйар да наадата суох: бэйэ-бэйэбитин таптыырга эһигини Танара үөрөппитэ. ¹⁰ Македония устун баар бырааттаргытыгар барыларыгар амарах сыһыаннааххытын биһиги билэбит. Ол да буоллар, бырааттарбыт, эһигиттэн өссө ордук ситиһиилэнин, ¹¹ чуумпук, эйэлээхтик олорорго дьулуһун диэн көрдөһөбүт. Урут эппиппит курдук, эһиги хас биирдиигит бэйэтин дьыалатынан дьарыктаныахтаах, бэйэтэ үлэлээн айаҕын ииттиннэхтээх. ¹² Оччоҕо итэбэйбэт да дьон ытыктабылын ылааххыт, уонна кимтэн да тутулуктаныаххыт суоҕа.

†† Сибэтийдэр – Танара дьоно.

Айыы Тойон кэлиитэ

¹³ Бырааттарбыт, эниги өлбүттэр тустарынан туох да өйдөбүлэ суох хаалыаххытын, эрэнэр эрэлэ суох атын дьон курдук, кутурбанна ылларыаххытын баҕарбаппыт. ¹⁴ Биһиги Иисус өлөн баран тиллибитин итэҕэйэр буоллахпытына, Иисуска итэҕэллэрин энчирэппэккэ өлбүттэри Танара Кинини кытта бииргэ аҕалыа диэн эмиэ итэҕэйэбит. ¹⁵ Маны эһиэхэ, Айыы Тойон эппитин курдук, этэбит: биһиги тыыннаах хаалбыттар, Айыы Тойон кэлэригэр хаалааччылар, өлбүттэри урутуохпут суоҕа. ¹⁶ Ынырар хаһыыны кытта Архангел сангата иһилиннэбинэ, Танара турбата оонньоотоҕуна, Айыы Тойон Бэйэтинэн халлаантан түһүөҕэ, оччоҕо Христу итэҕэйбитинэн өлбүттэр бастаан тиллиэхтэрэ; ¹⁷ онтон биһиги тыыннаахтар, кэлин хаалбыттар, Айыы Тойону салгынна көрсөөрү, кинилэрдии бииргэ былыттарга ылыллыахпыт, уонна өрүү оннук Айыы Тойоннуун бииргэ буолуохпут. ¹⁸ Онон бэйэ-бэйэбитин бу тылларынан уоскутуна сылдыын.

Бэлэм олорун

5 Оттон ол кэмин, болдьоҕун туһунан, бырааттарым, эһиэхэ суруйар эмиэ наадата суох. ² Эниги бэйэҕит билэҕит: Айыы Тойон Күнэ, түүн уоруйах кэлэрин курдук, кэлиэбэ. ³ «Эйэ уонна куттал суох буолуота!» – дэһэр кэмнэригэр эмискэ, хат дьахтар талыыта киирэринии, өлөр өлүү кинилэри ситэн ылыаҕа, онтон хайдах да өрүһүнүөхтэрэ суоҕа. ⁴ Оттон эниги, бырааттарбыт, харанаҕа сылдыар дьон буолбатаххыт, онон ол Күн эһиэхэ уоруйах курдук соһуччу тийэн кэлиэ суоҕа. ⁵ Эниги бука бары сырдык уолаттара, күнүскү кэм оҕолоро буолабыт: биһиги түүн да, харана да уолаттара буолбатахпыт.

⁶ Онон атыттар курдук утуйан хаалбакка, сэргэхтик өйдөөх-төйдөөх сылдыаҕын. ⁷ Утуйааччылар түүн утуйаллар, арыгылааччылар эмиэ түүн арыгылыыллар. ⁸ Оттон биһиги, сырдык уолаттара буоларбыт быһыытынан, итэҕэл уонна таптал куйаҕын, быһанар эрэмньибит дуулаҕа бэргэһэтин кэтэммит, сэргэх сылдыахтаахпыт. ⁹ Танара биһигини уордаах дьүүлгэ турарга анабатаҕа, Иисус Христос Айыы Тойоммутунан

быһанарга анаабыта. ¹⁰ Оттон Иисус Христос, биһиги сэргэх да сылдыабыппыт, утуйбуппут да иһин, өрүү Кинилиин бииргэ олорорбут туһугар, өлбүтэ. ¹¹ Инникитин да бу билиннигит курдук, куруутун бэйэ-бэйэбитин өйдөтүһэ, бөбөргөтүһэ сылдыын.

Түмүк эбэрдэлэр

¹² Бырааттарбыт, эһиэхэ сулууспалыы, Айыы Тойон иннигэр эһигини салайар, өйдөтөр-сүбэлиир дьону ытыктаан диэн эһигиттэн көрдөһөбүт; ¹³ толорор сулууспаларын иһин кинилэргэ тапталлаахтык, улуу ытыктабылынан сыһыаннаһын; бэйэҕит икки ардыгытыгар иллээх буолун.

¹⁴ Бырааттарбыт, өссө маннык көрдөһүүлээхпит: най барбыттары сэратин, куттаҕастары уоскутун, мөлтөхтөрү өйөөн, барыларыгар улуу тулуурдаахтык сыһыаннаһын. ¹⁵ Ким да кимиэхэ да куһаҕанынан хардарбатын курдук, өйдөөн сылдыын; бэйэ-бэйэбитигэр уонна бар дьонго үтүнү онорорго дьулуһун.

¹⁶ Өрүүтүн үөрэ-көтө сылдыын, ¹⁷ тиһигин быспакка үнүн, ¹⁸ туохха барытыгар махтана сылдыын: Христос Иису итэҕэйэр олоххутугар Танара эһигиттэн оннугу эрэйэр. ¹⁹ Сибэтиэй Тыыны сөбүрүтүмэн. ²⁰ Пророктар этиилэрин аахайбат буолуман. ²¹ Тугу барытын тургутан көрүн, үтүнү тутуһун. ²² Куһаҕаны тугу да оноруман.

²³ Оччоҕо Танара Бэйэтэ, эйэ Танарата, эһигини бары өттүнэн сибэтии гынан, Айыы Тойоммут Иисус Христос кэлэригэр бүтүн бэйэҕит – тыынныт, дууһаҕыт, экиит-сииннит – бүтүннүү энкилэ суох чөл буолуо. ²⁴ Эһигини Ынырааччы эрэбил: Кини итини барытын тиһэҕэр тиэрдэҕэ.

²⁵ Бырааттарбыт! Биһиги туспутугар үнэ сылдыын. ²⁶ Бырааттарбытын барыларын сибэтиэй уурааһынынан эбэрдэлээн.

²⁷ Бу суругу сибэтиэй † бырааттарбытыгар барыларыгар ааҕаргытыгар Айыы Тойон аатынан көрдөһөбүн.

²⁸ Айыы Тойоммут Иисус Христос илгэлээх үтүөтэ эһигиниин энээрдэһиэхтин. Аминь ††.

† Сибэтиэй – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох. †† Аминь – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох.

2 ФЕССАЛОНИКИЕЦТАРГА

1 Аба Тангарабытын уонна Айыы Тойон Иисус Христу итэбэйээччилэр Фессалоникатаабы церквотарыгар – Павелтан, Силуантан уонна Тимофейтан.

² Эһиэхэ Аба Тангарабытыттан уонна Айыы Тойон Иисус Христостан бары илгэлээх үтөнү кытта эйэ-ил тосхойо туруохтун!

Танараба махтаныы

³ Бырааттарбыт, эһиги итэбэлгит үүнэн, хас биирдиигит бэйэ-бэйэбитигэр таптала күүһүрэн иһэрин иһин, биһиги кырдьыгы көрөр дьон сиэринэн өрүү Танараба махтана сылдыахтаахпыт. ⁴ Дьэ ол иһин биһиги Танара церквотарыгар эһиги хайдах тулуурдааххытын, хайдах бары сойуолааһыны, эрэйи-муну уйан туран итэбэйэргитин киэн туттан кэпсибит. ⁵ Ити барыта Танара Дьүүлэ кырдьыктаабын эрэ көрдөрөр: эһиги эрэйи-муну көрөр дьон Танара Саарыстыбатыгар киирэргэ сөптөөх буолан тахсыаххыт. ⁶ Кырдьыктаах Танара атабаастааччыларга эрэйинэн-мунунан төлүөбэ, ⁷ оттон эһигини, атабаастаммыттары, биһигини кытта бииргэ сынньатыаба. Бу барыта Айыы Тойон Иисус Халлаантан күүстээх Аанньалларын кытта кэлэн, ⁸ Танараны билбэттери уонна Айыы Тойоммут Иисус Христос Евангелиетыгар бас бэриммэттери суостаах уот ортотугар иэстиирин сабана, буолуоба. ⁹ Оччоҕо кинилэр бүтэһиктээх өлүүнэн накаастананнар, Айыы Тойонтон, Кини килбиэннээх күүһүттэн букатыннаахтыы тэйтиллиэхтэрэ. ¹⁰ Бу Кини Бэйэтин сибэтийдэригэр † албан аатыраары, бары Кинини итэбэйээччилэргэ чиэстэнээри кэлбит күнүгэр буолуоба; эһиги эмиэ, биһиги туоһулаабыппытын итэбэйбит дьон, кинилэри кытта бииргэ буолуоххут. ¹¹ Ол иһин биһиги өрүү эһиги тускутугар үнэбит, эһигини Бэйэтин ыңырытыгар толору эппиэттиир дьонун олохтоох дьон онгорорун, Бэйэтин сүдү күүһүнэн бары үтүө бабабытын толорон, итэбэлгит дьыалатын ситэрэрин туһугар, Тангарабытыттан көрдөһөбүт. ¹² Оччоҕо Тангарабыт уонна Айыы Тойоммут Иисус Христос илгэлээх үтөлөрүнэн, эһиги Айыы Тойоммут Иисус Христу албан аатырдыаххыт, бэйэбит эмиэ Кини албан аатын үллэстиэххит.

† Сибэтийдэр – Танара дьоно.

Хара дьайдаах киһи уонна Иисус Христос кэлиитэ

2 Айыы Тойоммут Иисус Христос кэлэрин, биһиги Киниэхэ түмсэрбитин этэр буоллааха, бырааттарым, эһигиттэн көрдөһөбүт: ² Христос Күнэ хайыы-үйэ үүннэ диэн ханнык да тыын, хайа да тыл, биһигиттэн диэн ааттаах сурук да кэлэн, өйгүтүн кэбэбэстик бутуйбатын, симитиннэрбэтин. ³ Ким даҕаны эһигини хайдах да быһыылаахтык сыһа үктэппэтин: Танараттан akkaастаныы буола илигинэ, аныы-хара киһитэ, өлүү уола биллэ илигинэ, ол күн үүнүө суоҕа. ⁴ Ол туохтан да, Танараттан да, бары сибэтийдэнтэн-ытыктан да үрдүктүк туттар, утарылаһар киһи кэлэн, Тангарабын диэн, Танара курдук †† Кини Дьэтигэр киирэн олоруоба. ⁵ Мин урут эһиэхэ тийэ сылдьан, бу туһунан эппиппин өйдүүр инигит? ⁶ Итиэннэ кэмэ кэлэн, билигин дьонно биллиэбин-көстүбүм кинини туох тутарын эһиги билэбит. ⁷ Хара дьай хайыы-үйэ кистэлэнинэн дьайа турар; ол эрэри маннай кинини харгыстаһааччы эйгэттэн ылыллыахтаах. ⁸ Хара дьайдаах киһи кимэ-туга дьэ оччоҕо биллиэбэ. Айыы Тойон Иисус кэлэн, кинини уһун тыынынан самнарыаба, килбиэннээх сыдыайынан суох оноруоба. ⁹ Оттон ол хара дьайдаах киһи кэлэрэ – сатана үлэтин түмүгэ; ол киһи араас күүстээх дьайыылары, сөбүмэр бэлиэлэри, албын дьиктилэри онорон биллиэбэ, ¹⁰ өлөн эрэр дьону эһин-араас аһар албастарынан үктэтиэбэ, ити барыта – кинилэр быһһаныахтарын бабарбакка, кырдьыкка таптала ылымматахтарыттан буолуо. ¹¹ Ол иһин Танара мунуу-тэни дьайыытын ыттабына, кинилэр сымыйаны итэбэйиэхтэрэ. ¹² Бу барыта – кырдьыгы итэбэйэр онугар аныыны-хараны онороллорун ордорооччулар дьүүллэнэллэрин туһугар буолуоба.

Халбаннаабат чин буолун

¹³ Оттон эһиги тускутугар, бырааттарбыт, Айыы Тойон таптыыр дьоно, биһиги өрүү Танараба махтана сылдыах тустаахпыт. Танара эһигини, сибэтии гынар Тыынын дьайыытынан, дьин кырдьыкка итэбэлинэн быһһанаргытыгар анаан, хара маннайгыттан талан ылбыта. ¹⁴ Ол туһугар Кини, биһиги биллэрэр Евангелиебытын

†† Танара курдук – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

иһитиннэрэн, эһигини Айыы Тойон Иисус Христос килбиэннээх сырдыгар ынҕырбыта. ¹⁵ Онон, бырааттарым, чинник үктэнэн турун, эһиэхэ тылбытынан да, сурукпутунан да тириэргит үөрэхпитин тутуһун. ¹⁶ Айыы Тойоммут Иисус Христос уонна биһигини таптаан, илгэлээх үтүөтүнэн хаһан да ааспат уоскуланы, үтүө эрэли биэрбит Танара, биһиги Аҕабыт, ¹⁷ эһиги сүрэххитин уоскутуохтуннар, эһиэхэ өрүүтүн үтүөнү онорор, үтүөнү этэр күүһү биэриэхтиннэр.

Биһиги туспутугар үнүн

3 Онон, бырааттарбыт, Айыы Тойон тыла манна эмиэ эһиэхэ курдук тарҕанарын, айхалланарын туһугар, биһиги хара санаалаах, уодаһыннаах дьонтон быһанарбыт туһугар, үнэ сылдьын; итэбэл киһиэхэ эрэ барытыгар баар буолбатах. ³ Ол гынан баран Айыы Тойон эрэбил: Кини эһигини бөбөргөтөн, хара дьайдаахтан көмүскүөбэ. ⁴ Тугу соруйбуттун толороллор уонна толоруохтара да диэн, биһиги эһиэхэ Айыы Тойоммут иннигэр эрэллээхпит. ⁵ Айыы Тойон эһиги өйгүтүн-санаабытын барытын Танара тапталыгар, Христос тулууругар салайыахтын.

Сүрэбэ суох буолууттан сэрэтии

⁶ Бырааттарым, эһигини Айыы Тойон Иисус Христос аатыттан модьуйабыт: най баран иллэн сылдьар, биһигиттэн ылыммыт үөрэхтэрин тутуспат бырааттартан тэйэ туттун. ⁷ Биһиги

холобурбутун хайдах батыһахтааххытын билэбит. Эһиэхэ эрдэхпитинэ, биһиги хаһан да иллэн сылдьыбатахпыт, ⁸ ким да килиэбин босхо сизбэтэхпит, хайабытыгар да сүгэхэр буолбат туһугар түүннэри-күннэри үлэлиирбит. ⁹ Ол көмө эрэйэр бырааба суохпуттан буолбакка, эһиэхэ холобур буолаары, оннук олобуппут. ¹⁰ Урут эһиэхэ да сылдьан этэрбит, билигин да этэбит: ким үлэлиэн баҕарбат – аһабатын. ¹¹ Ол эрэри эһиги ортобутугар тугу да гыммат, кураанабынан сүпсүгүрэр эрэ иллэн дьон бааллар эбит. ¹² Оннуктары сиир килиэптэрин чуумпутук үлэлээн булуналларыгар Айыы Тойон Иисус Христос аатынан модьуйабыт. ¹³ Оттон эһиги, бырааттарбыт, үтүөнү онорортон сылайыман. ¹⁴ Бу суруйбуттун истибэт киһини болҕомтоҕо ылын уонна, кыбыстарын туһугар, кинини кытта алтыһыман; ¹⁵ ол эрэри өстөөххө холоомон, бырааккытын өйдөтөрдүү сэрэтин.

Түмүк тыл

¹⁶ Эйэ-ил Айыы Тойоно Бэйэтинэн эһиэхэ өрүүтүн туохха барытыгар эйэни биэриэхтин. Айыы Тойон эһигини барыгытын кытта бииргэ буолуохтун!

¹⁷ Мин, Павел, бу эбэрдэбин бэйэм суруйабын. Бу хас биирдии сурукпар бэлиэм буолар: ¹⁸ Айыы Тойоммут Иисус Христос илгэлээх үтүөтэ эһигинниин барыгытыныын энээрдэһиэхтин. Аминь †.

† Аминь – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох.

1 ТИМОФЕЙГА

1 Итэбэлгэ дьинг чохчч уолум буолар Тимофейга – Быыһааччы Тангарабыт уонна биһиги эрэлбит Айыы Тойон Иисус Христос соруйууларынан Апостол буолбут Павелтан.

Эйиэхэ Аҕа Тангарабытыттан уонна Христос Иисус Айыы Тойоммутуттан бары илгэлээх үтөнү кытта аһыныгас санаа, эйэ-ил тосхойо туруохтун!

Сымыйа үөрэхтэн сэрэтии

3 Македонияҕа барарбар эйигин Ефескэ хааланнын, сорох-сорохтортон атыны үөрэтэллэрин тохтооллорун, үһүээннэринэн, төрдүлэрин-уустарын кэмэ суох түөһүүнэн дьарыгырбаттарын ирдээ диэн көрдөспүтүм. Итинник дьарык мөккүөргэ эрэ тиэрдэр буолан, Тангара итэбэл көмөтүнэн ситиһэр сорууга туоларыгар туһалаабат. **5** Оттон биһиги ирдэбилбит сыала-сорууга – ыраас сүрэхтэн, үтө суобастан уонна истин итэбэлтэн үөскүүр таптал. **6** Сорохтор итини хааллараннар, туһата суоҕу кэпсэтиинэн дьарыгырар буолбуттар. **7** Тугу куолулууларын, бэл, тугу дьаныһан туран бигэргэтэллэрин даҕаны өйдөөбөт ээрэлэр, Сокуону үөрэтээччи буолуохтарын баҕараллар.

8 Оттон сөпкө туһанар киһиэхэ Сокуон туһалааҕын биһиги билэбит. **9** Оннук киһи билэр: Сокуон кырдьыксыттарга буолбакка, суута-сокуона суох быһыыланааччыларга, бас бэриммэттэргэ, Тангараны билиммэт, аһыылаах-харалаах, итэбэли утарар уонна Тангараны холуннарар, ийэлэрин-аҕаларын тыыннарыгар турунар дьонно, өлөрүөхсүттэргэ, **10** содурдарга, бэйэ-бэйэлэрин кытта эр-ойох олобунан олорор эр дьонно, кулутунан эргинээччилэргэ, уорааччыларга, сымыйаччыларга, андаҕары кэһээччилэргэ уонна да атыннык чэгийн үөрэҕи араастаан утарааччыларга анаан бэриллибитэ. **11** Оттон бу чэгийн үөрэх алгыстаах Тангара миэхэ эрэнэн туттарбыт килбиэннээх Евангелиетыгар этиллэринэн үөрэтэр.

Амарах Тангараҕа махтаны

12 Миэхэ күүс укпут Христос Иисуска, Айыы Тойоммутугар, миигин, урут Кинини холуннарбыт, сойуолаабыт уонна атаҕастаабыт киһини, эрэллээх киһитинэн билинэн, Бэйэтигэр сулууспалата туруорбутун иһин, махтанабын. Оннук быһыыланыым билбэппиттэн, итэбэйбэппиттэн

тахсыбыт буолан, Тангара миэхэ аһыныылаахтык сыһыаннаспыта; **14** онон Христос Иисустуун биир буолан инэринэр итэбэлбитин, тапталбытын кытары миэхэ Айыы Тойоммут илгэлээх үтөтэ өлгөмнүк тиксибитэ. **15** Христос Иисус аһыылаах дьону быһаары бу орто дойдуга кэлбитэ диэн этии дьинг кырдьыктаах, ким баҕарар толору ылынарыгар сөптөөх этии; оттон кинилэртэн саамай халын аһыылаахтара мин буолабын. **16** Онон Иисус Христос, дьон Кинини итэбэйэн бараммат олохтонолорун туһугар, миэхэ, буор уйбат аһыылааҕар, Бэйэтин мунура суох тулуурун көрдөрөн, миигин кинилэргэ холобур гыныахтааҕа. Ол туһугар Тангара миигин аһыммыта-харыһыйбыта. **17** Киниэхэ, үйэлэр сүдү Ыраахтааҕыларыгар, хаһан да өлбөт-сүппэт, киһи хараҕар көстүбэт, соҕотох Муударай Тангараҕа, үйэттэн үйэлэр тухары үрдүк чиэс, албан аат буолуохтун! Аминь.

18 Уолум Тимофей, эн тускунан урут төлкөлөммүтү өйдөөн туран, эйиэхэ кэриэспин этэбин. Итэбэлгинэн, үтө суобаскынан сэбилэнэн, ол этиллибитин курдук, хоһуундук туруулас. Сорох-сорохтор суобастарын сүтэрэн итэбэллэрэ самныбыта; **20** озор ортолоругар Именей уонна Александр бааллар; мин кинилэри, Тангараны холуннарбат буола үөрэнниннэр диэммин, сатанаҕа биэрбитим.

Тангараҕа үнүү туһунан

2 Онон туох-хайа иннинэ эһигиттэн көрдөһөбүн: биһиги чуумпутук, эйэлээхтик, Тангараҕа толору бэриниилээх, ыраас олобунан олорорбут кыалларын туһугар, эһиги Киниттэн көрдөһөргүт-аатһаргыт, үнэргит, махтанаргыт, дьону көмүскэһэргит – барыта бар дьон туһугар, ыраахтааҕылар тустарыгар, былааһы тутан олорооччулар тустарыгар буолуохтаах. **3** Итинник үнэр сиэрдээх, итини Быыһааччыбыт, Тангара, сөбүлүүр. **4** Кини дьон барыта быһыһаныан, кырдьыгы билэр кыахтаныан баҕарар. **5** Тоҕо диэтэххэ, Тангара биир, киһи аймаҕы Тангараны кытта ситимнээччи эмиэ биир – бар дьон туһугар Бэйэтин толук биэрбит Киһи – Христос Иисус. Бу туһунан Тангара тустаах кэмигэр туоһулаабыта. **7** Дьэ ол иһин, атын норуоттарга бу туһунан иһитиннэрэрим, кинилэри итэбэлгэ, кырдьыкка үөрэтэрим туһугар, Тангара миигин Апостол

онгорбута. Христос иннигэр † кырдыгыг этэбин, сымыйалаабпун.

⁸ Онон ханна да буоллун, эр дьон ыраас илиилэрин өрө уунан, ханнык да уордайыта, мөккүөрэ суох үнүөхтэрин баҕарабын. ⁹ Дьахталлар эмиэ сэмэйдик тангыахтаахтар, баттахтарын онгостуунан, кыһыл көмүһүнэн, чөмчүүгүнэн, күндү танаһынан буолбакка, ¹⁰ үтүө быһыыларынан симэниэхтээхтэр. Бу Танараҕа бэриниилээхтэрин дьонно-сэргэҕэ аһаҕастык билинэр дьахталларга сиэрдээх. ¹¹ Дьахтар саната-инэтэ суох сылдьан улгумнук үөрэниэхтээх. ¹² Кини эр киһини үөрэтэрин да, эригэр бас-көс буоларын да көнүллээбэппин, дьахтар саната-инэтэ суох сылдьыахтаах. ¹³ Бастаан Адам, онтон кини кэнниттэн Ева айыллыбыта; ¹⁴ албынна киирэн биэрээччи Адам буолбатах этэ, дьахтар албынна киирэн биэрэн, Танара эппитин кэспитэ; ¹⁵ ол гынан баран, кини итэҕэлэ энчирээбэтэҕинэ, таптала уостубатаҕына, чөлүн харанан, сибэтийдик олордобуна, оҕо төрөтөн быһыһаҕа.

Епископтар уонна диаконнар

3 Ким епископ буолуон баҕарар, ол үтүө соругу туруорунар диэн бу сөптөөх этии. ² Ол гынан баран епископ энкилэ суох олохтоох киһи буолуохтаах; биирдэ эрэ кэргэннэммит, дирин толкуйдаах, чөлүн харанар ††, дуоспуруннаах, айан дьонун амарахтык көрсөр, дьону үөрэтэр-уһуйар кыахтаах, ³ арыгыһыта суох, илиитин көтөхпөт, бэйэтин кыана туттар, сымнаҕас, дьону-сэргэни кытта иллээх, харчыга ымсыыта суох киһи буолуохтаах. ⁴ Кини дьэ кэргэнин үчүгэйдик салайыахтаах; тылын истэр, үтүө быһыылаах-майгылаах оҕолордоох буолуохтаах. ⁵ Бэйэтин дьэтин-уотун кыайан салайбат киһи хайдах Танара Дьэтин кыайан салайыаҕай? ⁶ Санарды итэҕэйбит киһи епископ буолуо суохтаах, оннук киһи улаханлык сананан, адьарай дьүүлэммит дьүүлүгэр түбэһиэн сөп. ⁷ Үөбуллүбэтин, адьарай добууругар иннибэтин туһугар, кини итэҕэйбэт дьонно эмиэ үчүгэй эрэ өттүнэн ахтыллар киһи буолуохтаах.

⁸ Диаконнар эмиэ дуоспуруннаах, көнө тыллаах-өстөөх, арыгыга баҕатыбат, харчыга харанарбат, ⁹ итэҕэл кистэлэнин ыраас суобастарыгар инэриммит дьон буолуохтаахтар. ¹⁰ Кинилэри бастаан тургутан көрүллүөхтээх, дьэ ол эрэ кэнниттэн, туох да омсото суох буоллахтарына, диакон сулууспатын толороллоро көнүллэниэхтээх. ¹¹ Дьахталлар эмиэ дуоспуруннаах, хобу-сиби тиспэт, бэйэлэрин кыана туттар, барыга бары эрэбил буолуохтаахтар. ¹² Диакон биирдэ эрэ

† Христос иннигэр – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар. †† Чөлү хараны (нууч. целомудрие) – 1. Чөл өйдөөх, толкуйдаах буолуу. 2. Ыраас майгы-сигили.

кэргэннэммит киһи буолуохтаах, оҕолорун, дьэитээби дьонун – барыларын сатаан салайыахтаах. ¹³ Үчүгэйдик үлэлээбит диаконнар үрдүкү кэрдиискэ ыттыахтара, Христос Иисуска итэҕэллэригэр улуу эрэмнүүлээх буолуохтара.

Итэҕэлбит кистэлэнэ

¹⁴ Сотору эһиэхэ тийиэм диэн эрэннэрбин да, суруйабын. ¹⁵ Баҕар, барбакка тардыллар түбэлтэбэр Танара Дьэитигэр – Тыыннаах Танара Церковыгар – хайдах быһыылаах-майгылаах сылдьары билэргэр көмөлөөх буолуо дии саныыбын. Танара Дьэитэ – дьин кырдык бигэ баҕаната, халбаннаабат чин тирэҕэ. ¹⁶ Биһиги итэҕэлбит кистэлэнэ, туох да мөккүөрэ суох, сүрдээх сүдү: «Танара Киһи буолан кэлэн, Сибэтиэй Тыынынан кырдыгыгын туоһулаппыта, Ааньалларга Бэйэтин көрдөрбүтэ, араас норуоттарга иһитиннэриллибитэ; аан дойду дьонун итэҕэлин ылбыта, албан аатыран үөһэ ылыллыбыта».

Тимофейга сүбэлэр

4 Бу тиһэх кэмнэ сорохтор араас албын тыыннары уонна абааһы үөрэбин истэн, итэҕэлтэн тэйиэхтэрэ диэн Сибэтиэй Тыын дьэнкэтик этэр. ² Оннукка үөрэтэр хоруорбут суобастаах сирэй көрбөх албыннар ³ ыал буолары уонна итэҕэйэр, кырдыгы билэр дьон махталы кытары аһаатыннар диэн, Танара айбыт аһылыгын сири боболлор. ⁴ Танара тугу айбыта барыта үчүгэй, онон махталы кытары аһыыр киһи туохтан да akkaастаныа суохтаах, ⁵ тоҕо диэтэххэ, итини барытын Танара тыла уонна үнүү ырааһырдар.

⁶ Бырааттаргын итинник өйдөтөр буоллаххына, эн итэҕэл тылынан уонна батыспыт үтүө үөрэбин сүмэтинэн иитиллэн, Иисус Христос үтүө үлэһитэ буола үүнэн тахсыан. ⁷ Күн-көдьүүһэ суох дойдохтортон, эмээхситтэр үһү-таамах үһүйээннэриттэн дьалты туттар буол. Танараҕа бэриниилээх буоларга эрчилин. ⁸ Эти-хааны эрчийи туһата кыра, оттон Танараҕа бэриниилээх буолуу билинни да, кэнэбэс да олоҕу эрэннэрэр буолан, барытыгар туһалаах. ⁹ Бу кырдыктаах, толору ылынарга бэрт сөптөөх этии. ¹⁰ Ол иһин биһиги тыыннаах Танараҕа, бар дьону, чуолаан Кинини итэҕэйээччилэри Быһааччыга эрэнэр буоламмыт, сыралаһан туран сулууспалыбыт, ол иһин үөбүллэрин-таныйалларын тулуйабыт †.

¹¹ Маны ирдиир, маннык үөрэтэр буол. ¹² Эйигин ким да эдэргин диэн сэнээбэтин: итэҕэйээччилэргэ тылгынан-өскүнэн, олоххунан, тапталгынан, ис тыыннынан, итэҕэлгинэн уонна ырааскынан холобур буол. ¹³ Мин кэлиэхпэр диэри, Суруйуулары ааҕыынан, өйдөтүүнэн-үөрэтиинэн дьарыктан.

† Ол иһин үөбүллэрин-таныйалларын тулуйабыт – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «ол иһин туруулаһабыт».

¹⁴ Пресвитердар илиилэрин ууран үнэллэригэр эйиэхэ төлкөлөнөн бэриллибит дьобуру ыһыктыма.

¹⁵ Ити туһугар кыһанар, итинэн тиһигин быспакка дьарыктанар буол, оччоҕо ситиһиигин ким баҕарар көрүө. ¹⁶ Бэйэбэр, үөрэтэр үөрэххэр болжомтолоох буол, онтуккун хаһан да быһыма, инньэ гынан бэйэбин да, истээччилэргин да быһыһан.

Огдооболор тустарынан

5 Аҕа саастаах киһини сэмэлээмэ: аҕаҕар курдук, өйдөтөр буол; эдэр дьонно бырааттаргар курдук, ² аҕа саастаах дьахталларга ийэбэр курдук, оттон эдэрдэргэ бары өттүнэн ыраастык сыһаннаһан туран балыстаргар курдук өйдөт. ³ Огдообо дьахталлары ытыктыыр буол (дьин огдооболору этэбин). ⁴ Оттон огдообо дьахтар оҕолордоох биитэр сиэннэрдээх буоллабына, ол оҕолоро-сиэннэрэ туох ханнык иннинэ дьизэ кэргэттэрин ытыктыы, төрөппүттэригэр, эһэлэригэр-эбэлэригэр иэстэрин төлүү үөрэнниннэр, Танара онугу сөбүлүүр. ⁵ Чорон соҕотох хаалбыт огдообо дьахтар Танараны эрэнэр, түүннэри-күнүстэри үнэн Киниттэн көрдөһөр-ааттаһар; ⁶ оттон көччүйэн-көрүлээн олорор дьахтар тыыннаахтыы өлбүтүн кэриэтэ. ⁷ Онон туох да омсото суох буолалларын туһугар, кинилэргэ итини өйдөтөр буол. ⁸ Бэйэтин дьонугар, чуолаан дьизэлээхтэригэр, кыһаллыбат киһи итэбэлтэн akkaастанан, төрүт да итэбэлэ суох киһитээбэр мөлтүүр.

⁹ Огдооболор испиһэктэригэр алта уонуттан итэбэһэ суох саастаах биирдэ эрэ эргэ тахса сылдыбыт дьахтар киллэриллэхтээх; ¹⁰ кини дьонно үтүнү онорорунан эрэ биллэр, оҕолорун ииппит, ыалдытымсах, айаннаан иһэр сибэтийдэр [†] атахтарын сууйбут, кыһалбаҕа түбэспиттэргэ көмөлөспүт, ис сүрэбиттэн кыһаллан туран үтүнү онорбут буолуохтаах. ¹¹ Эдэр огдооболору испиһэккэ киллэримэ, олоҕо эт-хаан имэнэр бэринэн, Христостан тэйэн эргэ тахсыахтарын баҕараллар. ¹² Кинилэр урукку мэкитиэ тылларын кэспит буруйдаахтар. ¹³ Ону таһынан иллэн буоланнар, ыалы кэрийэ үөрэнэллэр, иллэннэрин ааһан, хобу-сиби таһаллар, билиэ суохтарын билэ сатыыллар, санарыа суохтарын санараллар. ¹⁴ Онон өстөөххө үөбэр-хоһулуур сылтаах биэрбэт туһугар, эдэр огдооболор эргэ баран, оҕо төрөтөн, дьизэлэрин-уоттарын көрөн олоҕоллоругар сүбэлиибин.

¹⁵ Кинилэртэн сорох-сорохторо хайыы-үйэ суолтан туораан сатананы батыһан барбыттар. ¹⁶ Өскөтө итэбэйээччи, эр киһи да, дьахтар да буоллун ^{††}, огдообо уруулардаах буоллабына, онтукаларыгар көмөлөһүөхтээх, дьин

[†] Сибэтийдэр – Танара дьоно. ^{††} Өскөтө итэбэйээччи, эр киһи да, дьахтар да буоллун – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «өскөтө итэбэйэр дьахтар».

огдооболорго көмөлөһөр Церковка соннуо суохтаах.

Пресвитердар тустарынан

¹⁷ Церковы сатаан салайар пресвитердар, чуолаан үөрэтэр-иитэр дьон, икки бүк ытыктабылга сылдыахтаахтар. ¹⁸ Суруйууларга «бурдук астыыр оҕуһу айабын бүөлээмэн» уонна «үлэһит үлэтэ сөптөөх төлөбүрү эрэйэр» диэн этиллэр.

¹⁹ Пресвитеры буруйдаахтарына, икки-үс туоһу бигэргэтиитэ суох ону ылыныма. ²⁰ Аньыыны онорооччулары, атыттар эмиэ толлолорун туһугар, аньыыларын бары истэллэригэр саралаа.

²¹ Танара иннигэр, Айыы Тойон Иисус Христос уонна талыллыбыт Аанньаллар көрөн турдахтарына, эн кими да чорбоппокко, кимин-тугун көрбөккө бу ыйбыппын-кэрдибиппин тутуһаргар ыңырабын. ²² Илиигин ууран туран үнэргэ кимиэхэ да тиэтэйимэ, атын дьон аньыытыгар кыттыһыма. Ыраас буоларга бэйэбин харыстан.

²³ Аны аҕаардас ууну эрэ иһимэ, куртаххынан чаастатык аһаабырар киһи виноград арыгытын кыратык амсайар буол.

²⁴ Сорох дьон аньыылара-харалара, ырылыччы көстө сылдыар буолан, дүүллүгэ быһа тириэрдэр, оттон сорохтор аньыылара кэнники арыллар.

²⁵ Син ол кэриэтэ үтүө дьайыы эмиэ ырылыччы көстөр; оттон көстүбэт да буоллабына, син биир биллибэккэ хаалбат.

Кулуттар тустарынан

6 Кулут бурбалдытын кэтэ сылдыааччылар, Танара аатын, үөрэбин ким да холуннарбатын туһугар, тойотторугар дириг ытыктабылынан сыһаннаһахтаахтар. ² Итэбэйэр тойоттордоох кулуттар биир итэбэллээхтэрбит эрэ диэн тойотторугар аанньа ахтыбаттык сыһаннаһыа суохтаахтар; төттөрүтүн, итэбэйээччилэргэ, Танара таптыыр дьонугар, туһалыбыт диэн, өссө ордук кыһаллан туһалыахтаахтар.

Харчыга умсугуйуу

Маны үөрэтэр, маны өйдөтөр буол. ³ Ким атынга үөрэтэр, уонна Айыы Тойоммут Иисус Христос өрүһүйэр күүстээх тылыттан, Танараҕа бэриниилээх буоларга үөрэтэр үөрэхтэн тэйэр, ⁴ ол бэйэтин улаханник сананар, тугу даҕаны билбэт; кини араас тыл суолтатыттан сылтаан мөккүһэр-аахсар дьаллыкка сутуллубут. Итинтэн ордугурбааһын, хайдыһыы, үөхсүү, куһаҕанна уорбалаһыы, ⁵ кураанах мөккүөр эрэ тахсар. Бу сатарыйбыт өйдөөх-санаалаах, кырдыгы таһы-быһа умнубут дьон санааларыгар, Танараҕа итэбэл – байар-тайар, барыс киллэринэр суол курдук. Итинник дьонтон тэйиччи сырыт [‡]. ⁶ Биллэн турар, итэбэл олоҕо уонна туох баардааххынан толору дуоһууу –

сүнкэн барыс. ⁷ Бу орто дойдуга кэлэрбитигэр биһиги тугу даҕаны ильдэ кэлбэтэхпит, барарбытыгар даҕаны ильдэ барбаппыт чуолкай. ⁸ Аһыыр астаах, таннар танастаах буоллахпытына, онон дуоһуйуохтаахпыт. ⁹ Оттон ким байыан-тайыан баҕарар, ол аһыы угаайытыгар киирэн биэрэн, добуурга иннэр, дьону алдьархайга, өлөр өлүүгэ эрэ тиэрдэр өйө суох, буортулаах дьаллыкка ылларар. ¹⁰ Туох баар куһаҕан төрдө-төрүөтэ – харчы үлүскэнэ. Сорохтор бу үлүскэнгэ ылларан итэбэлтэн туораан, үгүс муну-тангы бэйэлэринэн булуммуттара.

Итэбэл туруулаһыта

¹¹ Оттон эн, Танара киһитэ, итинтэн барытыттан куотангыны, кырдыктаах, бэриниилээх буоларга, итэбэйэргэ, таптыырга, тулуйарга, көрсүө майгыланарга дьулус, ¹² итэбэл дьоһуннаах туруулаһытынан туруулаһан бараммат олобу тутус. Бараммат олоххо эн ынырыллыбытын, бу олох иһин үгүс дьон иннигэр итэбэлгин үтүө быһыылаахтык билиммитин. ¹³ Барыга барытыгар олобу биэрэр Танара иннигэр уонна бу итэбэли Понтий Пилакка үтүө быһыылаахтык туоһулаабыт Христос Иисус иннигэр мин эйиэхэ кэриэс тылбын этэбин: ¹⁴ бу кэриэс тылы Айыы Тойоммут Иисус Христос кэлэр күнүгэр диэри энкилэ суох, сэмэбэ-сунхаҕа дьизэ биэрбэккэ, тутуһар буол. ¹⁵ Кини кэлэрин тустаах кэмигэр соботох сүнкэн күүстээх, алгыстаах Танара, ыраахтааҕылар Ыраахтааҕылар, тойоттор Тойонноро көрдөрүөбэ.

‡ Итинник дьонтон тэйиччи сырыт – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

¹⁶ Соботох Кини эрэ өлбөт үйэлээх, Кини ким да чугаһаабат сырдыгар олорор; Кинини ким да көрбөтөх, көрөр кыаҕа да суох. Киниэхэ албан аат буолуохтун, Кини үйэлэр тухары баһылыахтын! Аминь.

Баайдарга

¹⁷ Бу үйэбэ байбыт-тайбыт дьону үрдүктүк сананыман, эрэбилэ суох баайгытынан тумус туттуман, үөрэ-көтө олорорбут туһугар, биһиэхэ барыны барытын өлгөмнүк биэрэр тыыннаах Танараҕа † эрэнин диэн өйдөтө сырыт. ¹⁸ Кинилэр үтүөнү онордуннар, үтүө дьайыыларынан байдыннар, дьэллэмник бэрсэргэ өрүү бэлэм буоллуннар; ¹⁹ бараммат олоххо †† тиксэр туһугар, бэйэлэригэр итинник кылааты мунньунан, инники кэскиллэрин бигэ-таҕа төрүтүн олохтоотуннар.

Тиһэх сэрэтии уонна алгыс

²⁰ Оо, Тимофей, эйиэхэ итэбэйиллибити харыстаа дуу; Танараҕа туох да сыһыана суох кураанах куолуну, «билии» диэн аатырдар сымыйа үөрэхтэрин мөккүөрүн истибэт буол. ²¹ Сорохтор, оннук билиини ылбыт аатыраннар, итэбэл суолуттан туораабыттара.

Танара илгэлээх үтүөтэ эйигинниин энээрдэһиэхтин. Аминь ‡.

† Тыыннаах Танараҕа – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Танараҕа эрэ». †† Бараммат олоххо – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «дьиннээх олоххо». ‡ Эйигинниин энээрдэһиэхтин. Аминь – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «эйигинниин энээрдэһиэхтин».

2 ТИМОФЕЙГА

1 Таптыыр уолбар Тимофейга – Христос Иисустуун биир буолбуттарга бараммат олох эрэннэриллибитин иһитиннэрээри, Танара көнүлүнэн Иисус Христос Апостола буолбут Павелтан.

Эйиэхэ Аҕа Танарабытыттан уонна Христос Иисус Айыы Тойоммутуттан бары илгэлээх үтүөнү кытта аһыныгас санаа, эйэ-ил тосхойо туруохтун!

Бэриниилээх буолууга ынырыы

3 Түүннэри-күнүстэри өрүү эйигин өйдөөн-санаан туран үнэрбэр, өбүгэлэрим курдук эмиэ ыраас суобастаахтык сулууспалыыр Танарабар махтанабын. **4** Доҕоччугуом, хараххыттан уу-хаар баһан тураргын санаан кэллэхпинэ, эйигин көрсөн ис дууһабыттан үөрүөхпүн баҕарабын. **5** Бу билигин эмиэ эн истин итэбэлгин өйдөөн-санаан кэллим. Маннай эбэн Лоида, онтон ийэн Евника сүрэхтэригэр үөскээбит итэбэлин билигин эйиэхэ эмиэ диринник иэнигийэн сылдьарыгар мин бигэ эрэллээхпин. **6** Ол иһин санатыахпын баҕарабын: эйиэхэ илиибин ууран үнпүппэр ылбыт дьобургуттан сөбүрүтүмэ. **7** Танара биһиэхэ биэрбит Тыына биһигини куттас онорбот, күүстээх онорор, таптала, чөлү хараныыны иитэр. **8** Онон Айыы Тойоммут Иисус Христос туһунан туоһулуургуттан да, миигиттэн – Кини хаайыылаабыттан да – саатыма, хата Танараттан күүс-көмө ылангын, Евангелие туһугар көрсөр эрэйбин үллэһин. **9** Танара биһигини туох эрэ үтүөнү-өнгөнү онорбутт иһин буолбакка, Бэйэтэ эрдэттэн быһаарбыт, ханнык да үйэ үөскүөн инниттэн биһиэхэ Христос Иисуһунан бары илгэлээх үтүөтүн биэрбит буолан быыһаан ылбыта, сибэтиэй олоххо ынгырбыта. **10** Онон Танара хайдах курдук үтүө санаалаабын биһиги Быыһааччыбыт Иисус Христос кэлэн көрдөрбүтэ. Кини өлөр өлүү күүһүн үрэйэн, Евангелие сыдыаайар сырдыгар биһиэхэ олоҕу, өлбөт-сүппэт буолууну көрдөрбүтэ. **11** Танара миигин бу Евангелиены иһитиннэрдин диэн Апостол гыммыта, норуоттары † үөрэтээччи онорбута. **12** Ол иһин билигин маннык эрэйдэнэ да сырыттарбын, кыбыстыбаппын: Кими итэбэйэрбин билэбин. Мин Киниэхэ тугу солуок туттарбыппын Кини ол Күннэ тиэрдэр кыахтааҕар бигэтик эрэнэбин.

† Норуоттары – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох.

13 Миигиттэн истибит чэгиэн үөрэбин холобурун ыһыктыбакка, Христос Иисустуун биир буолан итэбэли, таптала туһунан олох. **14** Эйиэхэ итэбэйиллибит үтүөкөн баайы биһиги сүрэхпитигэр баар Сибэтиэй Тыын көмөтүнэн харыстаан илдьэ сырыт.

15 Асияҕа бааллар бука бары, ол иһигэр Фигелл уонна Гермоген, миигиттэн тэйэн барбыттарын билэбин. **16** Онисифор дьэиэ кэргэнигэр Айыы Тойон амарах сыһыана тосхойдун. Кини миигин элбэхтик сэргэхсиппитэ, хаайыыга сытар диэн саппат этэ; **17** саатыахтааҕар, хата Римнэ кэлээт, дьаныһан туран ирдэһэн миигин булан ылбыта. **18** Тиһэх Күннэ Айыы Тойон киниэхэ аһыныылаахтык сыһыаннаһаахтын. Оттон Ефескэ сылдьан, миэхэ төһөлөөх көмөлөспүтүн бэйэн бэркэ билэбин.

Иисус Христос бэриниилээх буойуна

2 Онон, уолум, Христос Иисус көмөтүнэн Танара илгэлээх үтүөтүттэн күүс ылан бөбүргүү сырыт. **2** Элбэх туоһу ортотугар миигиттэн тугу истибиккин атыттары үөрэтэр кыахтаах, эрэллээх дьонно тириэрт. **3** Иисус Христос бэриниилээх буойуна буоларын быһыытынан, суолбутугар тоһуйар ыарахаттары тулуйарга бэлэм буол. **4** Сэриилэһэ сылдьар киһи күннээби үлэнэн-хамнаһынан дьарыгыра сатаабат; буойун санаата биир: хайдах эмэ гынан тойонум санаатын таптарбын; **5** итиэннэ ханнык да бэйэлээх бөбөс, күрэхтэһии быраабылатын кэһэр буоллабына, бириискэ тиксибэт; **6** хара көлөһүнүн тоҕон туран үлэлиир бааһынай бурдугун үнүүтүттэн ким-хайа иннинэ амсайахтаах. **7** Бу этэрбин толкуйдаан көр. Айыы Тойон эйиэхэ тугу барытын өйдүүр кыағы биэриэбэ. **8** Мин иһитиннэрэр Евангелиебар этиллэринэн, өлбүттэртэн тиллибит Иисус Христуу, Давид Удьуорун, өрүү өйдүү-саныы сырыт. **9** Евангелие туһугар мин бу билигин түөкүн кэриэтэ бохсуллан олоробун, оннук эрэйи көрөбүн; ол эрэри Танара тылын бохсор кыаллыбат! **10** Дьэ ол иһин Танара талбыт дьонун туһугар, кинилэр эмиэ Христос Иисустуун биир буолан быыһаналларын, үйэлэргэ өлбөөдүйбэт килбиэннээх сырдыкка тиксэллэрин туһугар, мин тугу барытын тулуйабын. **11** Бу бэргэн этии баар: «Кинилиин бииргэ өллөхпүтүнэ, Кинини кытта бииргэ олоруохпут; **12** тулуурдаах буоллахпытына, Кинилиин ыраахтаабылаахпыт,

Киниттэн akkaaстаннахпытына, Кини биһигиттэн эмиэ akkaaстаныаба; ¹³ биһиги эрэбилэ да суохпун иһин, Кини мэлдьи эрэбил – Бэйэтиттэн akkaaстанар кыаба суох!»

Танара сөбүлүүр үлэһитэ

¹⁴ Тыл суолтатын быһаарсан мөккүспэттэрин курдук, Айыы Тойон иннигэр сэрэтэн, кинилэргэ итини өйдөтө сырыт: оннук мөккүөр туох да туһаны аҕалбат, истээччилэри аймыыр-саймыыр эрэ.

¹⁵ Бары күүскүн ууран, бэйэбин эрэллээх киһинэн, дын кырдьык тылыгар сөпкө үөрэтэн, кыбыстыыга киирбэт үлэһит быһыытынан Танараба көрдөрөргө кыһалын. ¹⁶ Оттон Танараттан толлубакка, кураанабы эрдэллэрин истибэт буол; оннук куолуһуттар дын итэбэлтэн тэйдэр-тэйэн иһиэхтэрэ; ¹⁷ кинилэр үөрэхтэрэ, киһи этигэр-хааныгар искэн ыарыы тарҕанарыны, улам тэнийэн-тарҕанан, «ас тардан» иһиэбэ. Холобур, ити Именейдээх Филит, ¹⁸ өлбүттэр хайыы-үйэ тиллибиттэрэ диэн үөрэтэн, дын кырдьыктан туораан, сорох-сорохтор итэбэллэрин үрэйэллэр.

¹⁹ Ол эрэри «Танара Бэйэтин дьонун билэр» уонна «Айыы Тойон аатын итэбэйэр ханнык баҕарар киһи куһаҕантан тэйиэхтин» диэн бэчээттээх Танара бөҕө акылаата халбаннаабат.

²⁰ Улахан хаһайыстыбаба кыһыл, үрүн көмүс иһит эрэ баар буолбат, мас, туой иһит-хомуос эмиэ баар буолар, сороҕо мааныга-үтүөбэ, атына мараба-сараба туттуллар. ²¹ Ким ити этиллибит аһыыттан-хараттан ырааһырбыт, ол Хаһайынна ананан, туһаба таһаарыллан, Кини ханнык баҕарар үтүө сорокка туттар мааны иһитин кэриэтэ буолар.

²² Эдэр саас имэнигиттэн куот; ыраас сүрэхтэн Танараны ынырааччылары барыларын кытта бииргэ кырдьыгы, итэбэли, тапталы, эйэни-или тутуһарга дьулус. ²³ Көндөй, ньүдү-балай мөккүөргэ кыттыһыма; ити барыта иирсээннэ тиэрдэрин билэбин; ²⁴ Айыы Тойон кулута кими да кытта иирсибэккэ, киһиэхэ барытыгар эйбэстик сыһаннаһыахтаах, үөрэтэр кыахтаах, тулуурдаах буолуохтаах, ²⁵ утарсааччыларын көрсүөтүк көннөрүөхтээх; баҕар, Танара ол дьонно аһыыларын-хараларын билинэн Киниэхэ эргиллнэхтэринэ, дын кырдьыгы билэр кыабы биэриэбэ, ²⁶ оччоҕо өйдөнөннөр, адьарай бэйэтин баҕатын толортороору, кинилэри иннинэрбит оҕууруттан төлө көтөн тахсыахтарын сөп.

Тиһэх кэм туһунан

3 Тиһэх кэмнэ бэрт ыарахан күннэр үүнүөхтэрэ, ону билиэхтээххин. ² Дьон бэйэмсэх, харчыга харанарар, улаханник сананар, бэрдимсийэр, куруубай, төрөппүттэригэр бас бэриммэт, үтүөбэ махтаммат, Танараны ытыктаабат буолуохтара; ³ кинилэр эйэлэһэри билбэт, дьону холуннарар адьынаттаах, бэйэлэрин кыана туттуммат, хабыс

быһыылаах-майгылаах, үтүөбэ өстөөх, ⁴ таннарыахсыт кэмэлдьилээх, кэрээнэ суох, дьоһумсук майгыланыхтара, Танараны таптыырдааҕар табылларын тарҕаталларын ордоруохтара. ⁵ Кинилэр итэбэл таһын эрэ тутуһуохтара, оттон ис күүһүн ылыныахтара суоҕа. Оннук дьонтон тэйэ тутун. ⁶ Сорохторо ыаллар итэбэллэригэр сэмээр киирэн, аһыыга-хараба ылларбыт, араас кырдьыгы батыспыт дьахталлар өйдөрүн сүүйэллэр; ⁷ оннук дьахталлар, мэлдьи үөрэнэллэр эрэри, хаһан даһаны дын кырдьыгы билэр кыахтара суох. ⁸ Ианныйдаах Иамврий Моисейы утарбыттарын курдук, бу сатарыйбыт өйдөөх-санаалаах, тургутууну тулуйбат итэбэллээх дьон эмиэ кырдьыгы утараллар. ⁹ Ол эрэри ыраатыахтара суоҕа, анараангылар курдук, балар эмиэ өйө суохтук быһыыланаллара дьон иннигэр ырылыччы көстөн тахсыаба.

Тиһэх ыйыы-кэрдии

¹⁰ Оттон эн туохха барытыгар – үөрэххэ, олоххо, сыалга-сорокка буоллун, итэбэлгэ, уйугас буолууга, тапталга, тулуурга буоллун – мин суолбунан барбытын; ¹¹ Антиохияба, Иконияба, Листраба сойуолааннар, эрэи-муну көрөрбөр барытыгар миигин өрүү уна-ханас халбаннаабакка батыһарын. Мин ол сойуолааһыны барытын тулуйбутум, барытыттан Айыы Тойон быһаан таһаарбыта. ¹² Христос Иисустуун биир буолан Танара иннигэр ыраас олобу олоруохтарын баҕарар дьону барыларын даһаны сойуолаһа туруохтара. ¹³ Нэгэй, албын дьон куһаҕанна өссө өрө баран, дьону да муннарыахтара, бэйэлэрэ да мунуохтара.

¹⁴ Оттон эн туохха үөрэммикин билэн туран, тугу бигэтик итэбэйбиккин мүччү тутума. ¹⁵ Христос Иисуска итэбэлгинэн быһһанаргар эйиэхэ муудараһы инэрэн эркээи буолар кыахтаах Сибэтиэй Суруйуулары эн өссө оҕо эрдэххиттэн билэбин. ¹⁶ Суруйуулар барылаба Танара Тыынынан суруллубут буоланнар, киһини үөрэтэргэ, аһыытын ыйарга, көннөрөргө, кырдьыктаах олоххо түстүүргэ туһалаахтар, ¹⁷ онон Танара киһитэ бары өттүнэн ситэн-хотон, ханнык баҕарар үтүөнү онорорго бэлэм буолан тахсар.

4 Танара иннигэр итиэннэ, ыраахтаабылы кэллэбинэ, тыыннаабы да, өлбүтү да барытын дьүүллүөхтээх Айыы Тойон Христос Иисус иннигэр † мин эйигиттэн көрдөһөбүн: ² Танара тылын иһитиннэрэ сырыт, кэмэ буоллун, кэмэ буолбатын – дьаныардаах буол; итэбэйээччилэр аһыыларын ыйа-көрдөрө, санааларын көтөбө сырыт,

† Танара иннигэр итиэннэ, ыраахтаабылы кэллэбинэ, тыыннаабы да, өлбүтү да барытын дьүүллүөхтээх Айыы Тойон Христос Иисус иннигэр – сорох былгыгы гректии илиинэн суруйууга «Танара иннигэр итиэннэ сотору тыыннаабы да, өлбүтү да барытын дьүүллүөхтээх Христос Иисус иннигэр, Кини кэлиитинэн уонна Саарыстыбатынан...»

үөрэтэргэр тулуурдаах буол. ³ Сотору дьон чэгиэн үөрэби ылыммат кэмэ кэлиэбэ, оччоҕо тугу баҕаралларын эрэ истээри, санааларын табар дьону ыңыран үөрэттэриэхтэрэ, ⁴ инньэ гынан дьинг кырдыгы истэртэн киэр хайыһан кураанах дыйҕоҕу истэллэрин ордоруохтара.

⁵ Оттон эн тугу барытын өйдөөн-төйдөөн ырыналаа, ыарахаттары кытаатан тулуй, Евангелиены иһитиннэрээччи сулууспатын онороситэрэ сырыт, бэйэн үлэбин энкилэ суох толор.

⁶ Мин олоҕум хайыы-үйэ толук буолан сиэртибэнньиккэ уурулунна, аттанар кэмим кэллэ:

⁷ үтө туруулаһынан туруулаһан, сүүрэр түһүмэхпин түмүктээн, биэтэккэ табыстым, итэҕэлбин энчирэппэтим. ⁸ Онон аны билигин Айыы Тойон, Кырдыктаах Судьуйа, ол Күнгэ туттарар наҕараадата – кырдыктаах быһыы мэнньиэһэ – миигин күүтэр; ону Кини миэхэ эрэ буолбакка, Кини кэлэрин таптаан күүтээччилэргэ барыбытыгар туттарыаҕа.

⁹ Тоойуом, кытаатан түргэнник кэлэ сатаар.

¹⁰ Димас бу үйэни ордорон, миигин хаалларан Фессалоникаҕа барбыта. Крискент Галатияҕа, Тит Далматияҕа барбыттара. ¹¹ Соҕотох Лука эрэ миигинниин хаалла. Кэлэргэр Маркы илдэ кэлээр, кини үлэбэр олус көмөлөөх буолааччы. ¹² Тихиги Ефескэ ыппытым. ¹³ Кэлэргэр Троадаҕа Карп дьэтигэр хаалларбыт соммун уонна кинигэлэрбин илдэ кэлээр (чуолаан тири кинигэлэри). ¹⁴ Алтан

ууһа Александр миэхэ куһаҕаны онгорбута элбэх.

Тугу онгорбутун Айыы Тойон киниттэн иэстэстин †!

¹⁵ Эн эмиэ киниттэн сэрэн – биһиги этэрбитин олус утарылаһар.

¹⁶ Суукка аан бастаан көмүскэнэрбэр, ким даҕаны миигин өйүү кэлбэтэбэ, бары быраҕан барбыттара. Ол кинилэргэ буруй-сэмэ буолбата буоллар.

¹⁷ Айыы Тойон аттыбар буолан Кини тылын ситиһиилээхтик биллэрэрбэр күүс уган, мин хахай аһыытыттан быһааммытым. ¹⁸ Айыы Тойон миигин бары дьайтан быһаан ылыаҕа, Халлаан Саарыстыбатыгар киллэрэрдии араначчылыаҕа дьэн эрэнэбин. Киниэхэ үйэттэн үйэбэ албан аат. Аминь.

Эбэрдэ, алгыс

¹⁹ Прискиллалаах Акилаҕа уонна Онисифор дьэиэ кэргэнигэр эбэрдэтэ тириэрт. ²⁰ Ераст Коринфаҕа хаалбыта; Трофимы, ыалдыбытын иһин, Милиткэ хаалларбытым. ²¹ Кыһынна диэри тардыллыбакка, кытаатан кэлэ сатаар. Эйиэхэ Еввул, Пуд, Лин, Клавдия уонна бырааттарбыт бука бары эбэрдэ ыыталлар.

²² Айыы Тойон Иисус Христос эйигинниин бииргэ буолуохтун. Танара илгэлээх үтөтэ эһигинниин энээрдэһиэхтин. Аминь.

† Киниттэн иэстэстин – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Киниттэн иэстэһиэбэ».

ТИТКЭ

1 Биир итэбэллээхпитинэн дынг уолум буолар
Титкэ – Тангара кулута, Иисус Христос Апостола
Павелтан.

Эйиэхэ Аҕа Тангарабытыттан уонна
Быыһааччыбытыттан – Айыы Тойон Иисус
Христостан бары илгэлээх үтүнү кытта аһыныгас
санаа, эйэ-ил тосхойо туруохтун!

Тангара талбыт дьонун итэбэл, кырдьыгы билии,
бэриниилээх буолуу суолугар сирдиирим,
сүрэхтэригэр бараммат олоххо эрэли
уһугуннарарым туһугар, Кини миигин бу
сулууспаны толорторо ыппыта. Сымыйаны эппэт
Тангара бараммат олоҕу өссө хайа да үйэ үөскүөн
инниттэн эрэннэрэн баран, туһааннаах кэмэ
кэлбитигэр, Бэйэтин тылын Быыһааччы Тангарабыт
соруйуутунан миэхэ эрэниллибит проповедь
тылынан арыян биэрбитэ.

Тит толоруохтаах соруга

⁵ Мин эйигин сиппэтэх үлэни ситэрдин, куорат
айы пресвитердары анаатын диэн, Крит арыыга
хаалларбытым. Барыта эйиэхэ ыйбытым курдук
буолуох тустаах: ⁶ пресвитер туох да дьиэ-омсото
суох, биирдэ эрэ кэргэннэммит киһи буолуохтаах;
оҕолоро Тангараны итэбэйэр, содур быһыыга-
майгыга омнуоламмат, истигэн оҕолор
буолуохтаахтар. ⁷ Тангараҕа сулууспалыыр, Кини
үлэтин иилээн-сағалаан ыытар киһи быһыытынан,
епископ туох да омсото, бардама, кинэ суох,
арыыга тардыспат, сутуругар сокуоннаммат,
харчыга инсэрбэт киһи буолуохтаах; ⁸ кини
ыалдьытымсах хаһаайын, үтүнү таптыыр, чөлүн
харанар, кырдьыгы көрөр, Тангараны ытыктыыр,
бэйэтин кыана туттар киһи буолуохтаах. ⁹ Чэгиэн
үөрэххэ үөрэтэр, утарсааччыларын албастарын
ыйар кыахтанар туһугар, кини үөрэммит дынг
кырдьыктаах тылын бигэтик тутуһуохтаах.

¹⁰ Бас бэриммэт хадаар майгылаах, хойгур
тыллаах-өстөөх, албын-көлдүүн киһи бэрт элбэх.
Ордук итэбэйбит иудейдар ортолоругар.

¹¹ Оннуктар сааттаах инсэбэ-обокко ылларан
үөрэтиэ суохтаахтарыгар үөрэтэннэр, ыалы
ыалынан сутуйаллар. Кинилэри айахтарын хам
бүөлүөххэ наада. ¹² «Крит олохтоохторо өрүү
сымыйаччылар, адырҕа кыыллар, сүрэбэ суохтар»
диэн хаһан эрэ бэйэлэрин биллиилээх киһилэрэ †
этэн турар. ¹³ Ити чахчыны туоһулуур. ¹⁴ Дьэ ол

†

иһин, итэбэллэрэ чэгиэн буоларын, иудей
үһүйээннэрин, кырдьыктан түгнэри хайыспыт
дьон ыйыытын-кэрдитин истибэт буолалларын
туһугар, кинилэри кытаанахтык саралаа. ¹⁵ Ыраас
дьон санаатыгар туох барыта ыраас, оттон буорту
буолбут, итэбэлэ суох дьонно, өйдөрө-суобастара
кирдээх буолан, ыраас диэн туох да суох.

¹⁶ Тангараны билэбит диэн тыллаахтар эрээри,
дьайыыларынан – сидьин быһыыларынан-
майгыларынан, бас бэриммэттэринэн, туох да
үтүнү онорор кыахтара суобунан – Кинини
утараллар эрэ.

Чэгиэн үөрэххэ үөрэтии

2 Оттон эн чэгиэн үөрэх ирдэбилигэр үөрэт.

² Сааһырбыт дьон сэргэх, үтүө өйдөөх-
санаалаах, дьонун майгылаах буолуох тустаахтар;
итэбэллэрэ, тапталлара, тулуурдара барыта чөл
буолуохтаах. ³ Сааһырбыт дьахталлар сибэтийдэр
†† сиздэринэн олордуннар, хобу-сиби
таспатыннар, арыыга ылларбатыннар, үтүөбэ эрэ
үөрэттиннэр: ⁴ эдэрдэри эрдэрин, оҕолорун
таптыырга такайдыннар, ⁵ чөлү харанарга,
олохтоох өйдөөх-санаалаах, дьиэбэ-уокка
кыһамныылаах, үтүө майгылаах буоларга, эрдэрин
тылын истэргэ үөрэттиннэр; оччоҕо ким да Тангара
тылын баһаабырдыа суоҕа. ⁶ Эдэр дьону эмиэ
кыатана туттарга үөрэт. ⁷ Туохха барытыгар үтүнү
оноруу холобурун бэйэбинэн көрдөр, үөрэтэргэр
истин-иһирэх, дуоспуруннаах буол; ⁸ этэр тылын
ыйааһыннаах, лоп бааччы үтүө тыл буоллун,
оччоҕо утарсааччылар биһиги туспутунан туох да
дьизктээби кэпсиир кыахтара суох буолан,
бэйэлэрэ саатыахтара.

⁹ Кулуттары туохха барытыгар тойотторугар бас
бэринэллэригэр, улгум буолалларыгар, утары
эппэттэригэр үөрэт; ¹⁰ уорбатыннар, хата, ол
оннугар Быыһааччы Тангарабыт үөрэбин өссө ордук
кэрэһилиир туһугар, эргиччи эрэбил үтүөкэн дьон
буоллуннар.

¹¹ Тангара илгэлээх үтүөтэ киһи аймахха
барытыгар абыраллаах сырдык буолан сыдыаайда.
¹² Кини биһигини аныылаах-харалаах олохтон,
аан дойду имэннээх идэмэриттэн akkaастанарга, бу
билигни үйэбэ өйдөөхтүк, кырдьыгы тутуһан,
Тангараҕа бас бэринэн олодорго, ¹³ эрэлбит туолар
абыраллаах Күнүн – улуу Тангарабыт,

†† Сибэтийдэр – Тангара дьоно.

Быыһааччыбыт Иисус Христос килбиэннээх кэлиитин – кэтэхэргэ үөрэтэр. ¹⁴ Христос биһигини хара дьайга кулуттааһынтан толуйан ылаары, үтүнү онорорго ис дуһатыттан дьулуһар ураты норуот гына Бэйэтигэр ыраастаан ылаары, олоһун толук уурбута.

¹⁵ Маннык үөрэтэргэр, эйигин ким да сэнээбэтин курдук, бэйэн кыаххын толору туһанан туран өйдөтөр, аныыларын саралыыр буол.

Үрдүкү салалтаҕа сыһыан

3 Салалтаҕа, былааска бас бэринин, тугу этэллэрин истин, туох үтүнү барытын онорорго бэлэм буолун диэн кинилэри өйдөтө сырыт; ² кими да куһаҕаннык саҕарбатыннар, этиһини-иирээни иилээбэтиннэр, чуумпутук сырытыннар, дьонго-сэргэҕэ барытыгар өрүү үтүө, сымнаҕас сыһыаннаах буоллуннар.

³ Хаһаангыта эрэ биһиги эмиэ им балай, өһөс, муна-тэнэ сылдьар дьон этибит, араас аныылаах баҕа санаа, бары кыдьык кулуттара буоларбыт, хара санааҕа, ымсыыга быһа сиэтэн олоһу буппут; биһигини абааһы көрөллөрө, биһиги эмиэ бэйэ-бэйэбитин абааһы көрсөбүт. ⁴ Онтон Быыһааччы Танарабыт илгэлээх үтүө санаата, киһи аймахха таптала көстөн, ⁵ биһигини туох эрэ өнөбүт иһин буолбатах, анаардас Бэйэтин амарах санаатынан ууга сууннаран [†] иккистээн төрөппүтэ, Сибэтиэй Тыынынан сана олоһу биэрэн өрүһүйэн ылбыта; ⁶ Кини илгэлээх үтүөтүнэн буруйтан быыһанан,

[†] Ууга сууннары – сүрэхтэни.

эрэмиппит хоту бараммат олоһо тиксэрбит туһугар, Быыһааччыбытынан – Иисус Христуһунан Сибэтиэй Тыыны биһиэхэ өлгөмнүк биэрбитэ. ⁸ Бу дьын кырдьыктаах тыл.

Эн бу чакчылары өрүү өйдөтө-бигэргэтэ сылдьаргар баҕарыам этэ. Танараны итэбэйбит дьон үтүнү онорорго дьулуурдаах буоллуннар: бу киһиэхэ эрэ барытыгар көмөлөөх, туһалаах суол. ⁹ Ол-бу акаары мөккүөртэн, ким уруута-хаана ордугун быһаарсыттан, атааннаһыттан, Сокуон туһуттан иирсииттэн тэйэ тутун; ити туохха да турбат күн көдьүүһэ суох сүпсүк эрэ. ¹⁰ Оттон хайдыһыны таһаарар киһини иккитэ-хаста өйдөтөн көрөн баран, сыһыанһын быс; ¹¹ оннук киһи өйө-санаата сатарыйан, бэйэтигэр бириигэбэр таһаарынан, аныыны оносторун билэбин.

¹² Эһиэхэ Артеманы дуу, Тихиги дуу ыыттаһына, Никопольга миэхэ кэлэ сатаар – мин онно тийэн кыстыырга быһаарынным. ¹³ Зинас адвокаты уонна Аполлоһу, туох да кыһалбаҕа ыллартарбат курдук, тэрийэн ыытаар.

¹⁴ Биһиги дьоммут, туһата суох сылдыбаттарын туһугар, эмиэ өрүү үтүнү оноро, атыттарга көмөлөһө үөрэнниннэр.

¹⁵ Манна миигин кытта баар дьоммут бары эһиэхэ эбэрдэлэрин ыыталлар. Биһигини таптыыр биир итэбэллээхтэритигэр эбэрдэтэ тириэрт.

Танара илгэлээх үтүөтэ эһигинниин энээрдэстин. Аминь.

ФИЛИМОННА

1 Бииргэ сулууспалыыр күндү доборбутугар Филимонна, таптыыр † балтыбытыгар Апфияжа, биир кэккэбэ туруулаһар бырааппытыгар Архипка уонна эн дыиэбэр түмсэр церковка бука барыгытыгар – Иисус Христос хаайыылаажа †† Павелтан уонна бырааккытыттан Тимофейтан.
³ Эһиэхэ Аҕа Тангарабытыттан уонна Айыы Тойон Иисус Христостан бары илгэлээх үтөнү кытта эйэ-ил тосхойо туруохтун!

Филимон таптала уонна итэбэл

⁴ Быраатым Филимон, эн Айыы Тойон Иисуска итэбэлгин, бары сибэтийдэргэ ‡ тапталгын истэммин, өрүү эйигин өйдөөн-санаан туран үнэрбэр, Тангарабар махтанабын; ⁶ эһиги Христос Иисуһу итэбэйэн тиксэр бары үтүбүтүн диринник өйдүүргүтүгэр биһигинниин биир итэбэлин көмөлөөх буоллун диэн, эн тускар үнэбин.
⁷ Бырааппыт, эн амарах тапталын сибэтийдэр сүрэхтэрин көннүөрдүбүтүн көрөн, биһиги мунура суох үөрдүбүт, санаабыт көтөбүлүннэ.

Онисим туһугар көрдөһүү

⁸ Дьэ онон, Христоска биир итэбэллээх быраатым буоларын быһыытынан, миэхэ манньк иэстээххин-күүстээххин диэн харса суох соруйуохпун сөп этэ гынан баран, ⁹ эйигин таптыыр буоламмын, көрдөһөрбүн ордоробун. Ким да буолбатах, мин, Павел кырдыаҕас, оттон билигин Иисус Христос хаайыылаажа, ¹⁰ бу түрмэбэ сытар кэммэр миэхэ уолум буолбут Онисим †† туһугар эйигиттэн көрдөһөбүн: ¹¹ хаһаангыта эрэ кини эйиэхэ туһата суох этэ, оттон билигин хайабытыгар да туһалаах киһи буолла. Кинини эйиэхэ төттөрү ыытан эрэбин, ¹² онон бырааккын, мин эйиэхэ сүрэхпин ыппытым курдук санаан, көрүс. ¹³ Евангелие иһин

† Таптыыр – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох. †† Иисус Христос хаайыылаажа – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Христос Иисус хаайыылаажа». ‡ Сибэтийдэр – Танара дьоно. †† Онисим (грек.) – «туһалаах».

хаайыллан сытар кэммэр манна бэйэн оннугар туһалатаары, ильдэ хаалыахпын баҕарбытым гынан баран, ¹⁴ ону эн сөбүлэнэ суох быһаарыахпын баҕарбаппын. Үтөнү оноруун күһэлэн буолбакка, баҕа өттүгүнэн буоллун.
¹⁵ Баҕар, кэлин кулутун курдук буолбакка, кулуттааҕар үрдэтэн, таптыыр быраатын курдук букатыннаахтык ылынарын туһугар, быстах кэмнэ кини эйигиттэн тэйитиллэ сылдыбыта буолуо. Миэхэ кини күндү киһим буолла, оттон эйиэхэ – киһи да быһыытынан, Айыы Тойонно биир итэбэллээх быраатын да быһыытынан – өссө ордук күндү буолуохтаах.

¹⁷ Онон, миигин Айыы Тойонно бииргэ сулууспалыыр доборум дии саныыр буоллаххына, кинини, миигин бэйэбин көрсөрүн курдук, көрүс.
¹⁸ Эйигин тугунан эмэ хомоппуттаах биитэр туох эмэ иэстээх буоллабына, ону барытын мин иэһим курдук санаа. ¹⁹ Бу бэйэм илиибинэн суруйабын: мин, Павел, төлүбүм. Эн миэхэ итэбэл иэстээххин этэ да барбаппын. ²⁰ Онон, быраатым, эйигиттэн Айыы Тойон туһугар, үтөнү эрэйэрбин көнүллээ; Айыы Тойон иннигэр сүрэхпин уоскут.

²¹ Тылбын истэргэр бүк эрэнэн суруйабын; көрдөспүппүн куоһара толороргун билэбин.
²² Итиэннэ тийэн түһэрбэр бука эрэ хосто бэлэмнээр. Танара эһиги үнэргитин истэн, миигин эһиэхэ төнүннэриэ диэн эрэнэ саныыбын.

Түмүк эбэрдэ

²³ Христос Иисус туһугар миигинниин бииргэ хаайыллан олорор бырааппыт Епафрас эйиэхэ эбэрдэтин ыытар; ²⁴ бииргэ сулууспалыыр бырааттарым Марк, Аристарх, Димас, Лука эмиэ эбэрдэлэрин ыыталлар.

²⁵ Айыы Тойоммут Иисус Христос илгэлээх үтүөтэ эһигинниин энээрдэһиэхтин. Аминь ‡.

‡ Аминь – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох.

ЕВРЕЙДЭРГЭ

1 Былыр Танара бэрт элбэги биһиги өбүгэлэрбитигэр ымпыгар-чымпыгар тийэ сиһилии, араас быһыылаахтык пророктарынан этиппитэ, ² оттон бу тиһэх кэмнэ Кини биһиэхэ Уолунан этиттэ. Танара туох баары барытын Уолун бас билиитигэр биэрбитэ, Кининэн үйэлэри айбыта. ³ Уола, Абатын кэрэмэн килбиэнин сыдыаайа, ис дыинин уобараһа, сири-халлааны барытын этэр тылын күүһүнэн салайар. Кини биһиги аныыбытын-харабытын Бэйэтинэн [†] ыраастаан баран, үөһэ баар улуу бүрүстүөл уна өттүгэр олорбута.

Танара Уола Аанньаллардааҕар үрдүк

⁴ Онон Киниэхэ Абатыттан тиксибит аат Аанньаллар ааттарынааҕар төһөнөн үрдүгү да, соччонон Кини, эмиэ уруккутун курдук, кинилэрдээҕэр улуу буолбута. ⁵ Аанньалларга биирдэстэригэр эмэ хаһан эмит Танара: «Эн Мин Уолум буолабын, Мин бүгүн Эйигин төрөттүм», – уонна: «Киниэхэ Мин Абата буолуом, Кини Миэхэ Уолум буолуо», – диэн эппиттээҕэ дуо? ⁶ Оттон Бастакы Уолун аан дойдуга киллэрэригэр эмиэ ^{††}: «Танара Аанньаллара бары Киниэхэ сүгүрүйүөхтүннэр», – диир. ⁷ Аанньалларын туһунан: «Эн Аанньалларгын тыын [‡], оттон чаҕардаргын төлөннөөх уот гынабын», – диир буоллабына, ⁸ Уолун туһунан манньк этэр: «Танара, Эн бүрүстүөлүн үйэттэн үйэҕэ баар; Эн ыраахтаабылыыр торуоскан – кырдыгы өрө тутуу. ⁹ Танара, Эн дыин кырдыгы таптыырын, токур-туора суоллары тумнарын иһин, Танаран Эйигин атыттардааҕар өрө таһааран, үрдүк үөрүүнү тосхойор елей арыытынан аҕаата». ¹⁰ Итиэннэ өссө этэр: «Айыы Тойон, маннай Эн сири олохтообутун, халлаан эмиэ Эн уран тарбаҕын оноһууга; ¹¹ сир-халлаан симэлийэ сүтүөҕэ, оттон Эн куруук баар буолуон; туох барыта сон курдук элээмэтэ эрэ хаала эргэриэҕэ; ¹² сири-халлааны таһас курдук суулуу туттаһына, олоччу барыта уларыйыаҕа ^{‡†}. Арай Эн

[†] Бэйэтинэн – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох. ^{††} Аан дойдуга киллэрэригэр эмиэ – эбэтэр «аан дойдуга эмиэ киллэрэригэр». [‡] Тыын – «руах» диэн еврей тыла итиэннэ «пнеума» диэн грек тыла «тыын» уонна «тыал» диэн суолталаахтар. ^{‡†} Олоччу барыта уларыйыаҕа – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Таһас курдук уларыйыаҕа».

мэлдьи бииргин, уларыйбаккын, – Эн үллэр үйэн мунгурдаммат».

¹³ Танара Аанньаллартан хайаларыгар эмэ хаһан эмэтэ: «Өстөөхтөргүн үктэл оностон олорор гына Эйиэхэ самнаран биэриэхпэр диэри, Мин уна өттүбэр олор», – диэн эппиттээҕэ дуо? ¹⁴ Кинилэр бука бары быһыһаныахтаах дьонно көмөҕө ыытыллар, сорукка сылдыар тыыннар буолбатахтар дуо?

Халбаннаабат чин буоларга ынырыы

2 Дьэ ол иһин биһиги сүүрүккэ обустарбат туһугар, тугу истибиппитигэр ураты улахан болжомтону ууруох тустаахпыт. ² Аанньалларынан этиттэриллибит тыл чинэ бэрт буолан, онтон ханнык да туорааһын, бас бэриммэт буолуу сөптөөх буруйга тардыллар эбит буоллабына, ³ маннай Айыы Тойон илэ Бэйэтинэн биллэрбит, онтон ону Киниттэн Бэйэтиттэн истибит дьон бигэргэппит итиччэлээх улуукан быһабылын аахайбатахпытына, биһиги буруйтан-сэмэттэн хайдах куотуохпутуй? ⁴ Танара итини барытын энин араас сөбүмэр бэлиэтинэн, дьиктитинэн, араас күүстээх дьайыытынан итиэннэ Бэйэтин көнүлүнэн Сибэтиэй Тыынын биэртэлээн туоһулаан турар буолбатах дуо?

Быһыһанар суолу Солооччу

⁵ Биһиги этэр кэнэҕэски сирбитин-халлааммытын Танара Аанньаллар бас билиилэригэр анаабатаҕа; ⁶ ким эрэ Суруйууларга бу туһунан дьээнкэтик этэр: «Киһи диэн кимий? Эн кинини тоҕо өйдүү-саныы сылдыабын? Киһи уола диэн кимий? Киниэхэ тоҕо кыһаллар-мүһэллэр буолабын? ⁷ Быстах кэмнэ кинини Аанньаллартан намтаттын; албан ааты, үрдүк чизэни төбөтүгэр иилии кэтертин, айбытын барытын үрдүнэн кинини туруордун ^{‡‡}, ⁸ барытын кини атабын анныгар уурдун». Ол аата Танара туох баары барытын, тугу да ордорбокко, киһиэхэ бас бэриннэрбит гынан баран, билигин көрөрбүтүнэн, киниэхэ барыта өссө да толору бас бэринэ илик; ⁹ ол эрэри хас биирдии киһи туһугар Танара илгэлээх үтүөтүнэн олоһун толук уураары, Аанньаллартан быстах кэмнэ намтатыллыбыт

^{‡‡} Айбытын барытын үрдүнэн кинини туруордун – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

Иисус, өлөр өлүү сорун-мунун тулуйбутун иһин, албан аакка, үрдүк чиескэ тиксибитин көрөбүт.

¹⁰ Туох баар барытын төрдө-төрүөтэ, сыала-соруга буолар Танара үтүмэн үгүс уолаттарын Бэйэтин килбиэннээх сырдыгар киллэрэр туһугар, кинилэр быһаһанар суолларын Солооччуну, эрэйи-муну көрдөрөн, энкилэ суох гыныахтаах этэ. ¹¹ Сибэтии гынааччы да, сибэтии буолааччылар да бары Абалара биир буолан, Кини бу дьону бырааттарым диэн симиттибэккэ этэр: ¹² «Бырааттарбар Эн ааккын иһитиннэриэм, кинилэр түмсүүлэригэр киирэн Эйигин туойуом». ¹³ Итиэннэ: «Инникитин да Мин Киниэхэ эрэннэем, – диэн баран, эбэн этэр: – Танара Миэхэ биэрбит оҕолорун кытта Мин бу баарбын». ¹⁴ Оттон бу оҕолор эттээхтэрин-хааннаахтарын быһыытынан, Кини эмиэ, өлөрөр-өһөрөр былаастаах адьарай күүһүн Бэйэтинэн өлөн туран өһүлээри, өлөртөн куттанан саллар саастарын тухары кулут буолбуттары быһаары, эмиэ кинилэр курдук эттээх-хааннаах киһи буолбута. ¹⁶ Онон Кини Аанньаллар киэннэрин буолбакка, Авраам удьуордарын айылбаларын айылба гыммыта †. ¹⁷ Дьэ ол иһин, Кини Танара иннигэр амарах сүрэхтээх эрэллээх Архиерей буолан, норуот аныытын-харатын бырастыы гыннарар туһугар, бырааттарыгар бары өттүнэн дьүөрэлэһиэхтээх этэ. ¹⁸ Кини Бэйэтэ тургутууну тулуйбут буолан, тургутулла сылдьар дьонно хайа баҕарар көмөлөһөр кыахтаах.

Танара Уола Моисейдааҕар үрдүк

3 Онон, Халлаанна бииргэ ынгырыллыбыт сибэтиэй бырааттарбыт, өйгүтүн-санаабытын бүтүннүүтүн итэбэлбит Апостолыгар уонна Архиерейыгар Иисус Христоска †† туһаайын. ² Урут Моисей Танара дьэиэтигэр бүтүүнүгэр бэриниилээҕин курдук, Иисус Христос эмиэ Кинини туруорбут Танараҕа бэриниилээх. ³ Дьэиэни туттарбыт киһи дьэиэтээҕэр үрдүктүк сыаналанарын быһыытынан, Кини Моисейдааҕар быдан улахан албан аакка тиксибитэ. ⁴ Дьэиэни киһи тутар, оттон туох баары барытын Танара туппута. ⁵ Моисей Кини дьэитин ‡ эрэллээх үлэһитэ этэ: Танара кэнэбэс тугу этиэхтээҕин дьонно кини кэрэһилээбитэ; ⁶ оттон Христос – бу дьэиэни салайар Танара эрэллээх Уола. Онон биһиги эр санаабытын, киэн туттар эрэлбитин тиһэбэр тийэй бигэтик †† энчирэппэккэ тиэртэпитинэ, Кини дьэиэтэ буолабыт.

† Онон Кини Аанньаллар киэннэрин буолбакка, Авраам удьуордарын айылбаларын айылба гыммыта – эбэтэр «Кини Аанньалларга буолбакка, Авраам удьуордарыгар көмөлөһө кэлэр». †† Иисус Христоска – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Иисуска». ‡ Кини дьэитин – Кини норуотун. †† Тиһэбэр тийэй бигэтик – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

Танара норуотун уоскулана

⁷ Дьэ ол иһин Сибэтиэй Тыын этэрин курдук: «Бүгүн Кини санатын иһиттэххитинэ, ⁸ кураайымаҕа тургутуу кэмигэр утарыласпыккыт курдук, сүрэххитин тыйыһырдыман. ⁹ Онон эһиги өбүгэлэргит Мин дьайыыбын түөрт уон сылы быһа көрө сылдьан, Миигин тургутан, үтэн-анньан көрөллөрө. ¹⁰ Мин онтон абаран ол көлүөнэ дьонно: „Биир кэм харанаҕа муна-тэнэ сылдьаллар, Мин суолбун-ииспин билбэттэр“, – диэбитим. ¹¹ Ол иһин абаран-сатаран андаҕайбытым: „Мин уоскуланнаах дойдубар кинилэр кириэхтэрэ суоҕа!“»

¹² Онон, бырааттарым, эһигиттэн ким да итэбэйбэт өһөгөйдөөх сүрэхтэнэн, тыыннаах Танараттан тэйбэтин туһугар, өйдөөн-төйдөөн сылдьың. ¹³ Ким эмэ аныыы албыныгар киирэн биэрэн, тыйыһыран туора туран хаалбатын туһугар, күн аайы, «бүгүн» †† диирбит тухары, бэйэ-бэйэбитин өйдөтүһэ-үөрэтиһэ сылдьың. ¹⁴ «Бүгүн, Кини санатын истэн баран, уруккугун курдук, утарылаһыман», – диэн этиллибитини, бу аан бастакыттан ылыммыт бигэ санаабытын тиһэбэр тийэй ыһыктыбатахпытына, биһиги Христос кыттыгастаахтара буолабыт. ¹⁶ Оттон ол истибиттэртэн сорохторо утарылаһан тураллар гынан баран, Моисей Египеттэн таһаарбыт дьоно бүтүүннэрэ буолбатах. ¹⁷ Түөрт уон сыл устата Танара кимнээххэ уордайда этэй? Аныыыны онорон, унуохтара кураайымаҕа тэлгэнэн хаалбыт дьонно буолбатах этэ дуо? ¹⁸ «Мин уоскуланнаах дойдубар кириэхтэрэ суоҕа» диэн кимнээҕи утаран андаҕайда этэй? Бас бэриммэтэх дьону утаран буолбатах дуо? ¹⁹ Онон кинилэр итэбэйбэккэлэр, онно кыайан киирбэтэхтэрин көрөбүт.

4 Дьэ ол иһин, Танара биһиэхэ уоскуланы биэриэх буолбут эрэннэриитэ күүстээҕин тухары, онно тиксэр тоҕоостоох түгэни мүччү тутан туора туран хаалбат гына, сэрэнэн сылдьыабын. ² Евангелиены биһиэхэ эмиэ, кинилэргэ курдук, иһитиннэрибиттэрэ; ол гынан баран, кинилэр истибит тылларын итэбэллэринэн инэриммэтэх буоланнар, онтон тугу да туһаламматахтара. ³ Төһө да Танара үлэтэ аан дойду сабаланыыта түмүктэммитин иһин, биһиги итэбэйбит дьон Кини: «Мин уоскуланнаах дойдубар кинилэр кириэхтэрэ суоҕа диэн уордайан туран андаҕайдым», – диэбит уоскуланар тиксэбит. ⁴ Суруйууларга ол сэттис күн туһунан: «Сэттис күнүгэр Танара бары үлэтиттэн барытыттан сынньаммыта», – диэн этиллэр. ⁵ Итиэннэ өссө этиллэр: «Мин уоскуланнаах дойдубар кинилэр кириэхтэрэ суоҕа». ⁶ Евангелиены урут истибит дьон, бас бэриммэккэлэр, онно кыайан киирбэтэхтэрэ; ол гынан баран уоскуланна тиксиэхтээх атын дьон

†† Бүгүн – Христос иккиһин кэлиэр диэри.

эмиэ баалларынан, ⁷ Кини «бүгүн» диэн этиллэр күнү хат аныыр. Ол туһунан Кини итиччэ уһун кэм кэнниттэн, инники ахтыллыбытын курдук, Давид псаломугар: «Бүгүн Кини сангатын иһиттэххитинэ, сүрэххитин тыйыһырдыман», – диэн этэр. ⁸ Иисус Навин кинилэргэ уоскуланы биэрбитэ эбитэ буоллар, Танара атын күн туһунан этэ да барыа суоҕа этэ. ⁹ Ол аата Танара норуотун өссө сэттис күн уоскулана күүтэр. ¹⁰ Онно тиксибит киһи, Танара Бэйэтин үлэтиттэн сынньаммытын курдук, эмиэ бары үлэтиттэн барытыттан сынньаныаҕа. ¹¹ Онон бас бэриммэт буолуу куһаҕан холобурун ким да батыспатын туһугар, бу уоскуланна тиксэр иһин кыһаллыаҕын.

¹² Танара тыла икки өттүнэн биилээх ханнык да батастааҕар сытыы: бу тыл киһи дууһата тыынын, унуоҕа силиитин кытта тиксирэр сиригэр тийэ өтөн киирэн, кини өйүн-санаатын, сүрэжин баҕатын ыараннатан көрөр. ¹³ Танараттан туох да кистэнэр кыаҕа суох, айбыта барыта Киниэхэ, ытыска уурбуттуу, аһаҕастык ырылыччы көстөн турар: биһиги тугу онорбуппутун барытын Кини иннигэр отчуоттуохпут.

Биһиги Архиерейбыт

¹⁴ Онон, Танара Уола Иисус Христос курдук халлааннары курдаттаабыт улуукан бэйэлээх Архиерейдаахпыт быһыытынан, бу итэҕэлбитин кытаанахтык тутуһуобун. ¹⁵ Кини – биһиги туспутугар кыһаллар-мүһэллэр Архиерей – мөлтүүр-ахсыыр кэммитигэр биһигини аһынар-харыһыйар кыахтаах, Кини эмиэ биһиги курдук бары өттүнэн тургутууну ааспыта, арай атына диэн аһыны-хараны онорботоҕо. ¹⁶ Онон көмө эрэйэр кэммитигэр Танара үтүө сыһыанын, амарах тапталын көрсөрбүт туһугар, илгэлээх үтүө бүрүстүөлүгэр, куттаммакка, чугаһыаҕын.

5 Архиерей буоларга дьонтон сүүмэрдэнэн талыллар киһи аһыны-хараны толуйан, Танараҕа бэлэх, сиэртибэ биэрэн, бар дьон туһугар Танараҕа сулууспалыырга ананар. ² Кини, бэйэтэ эмиэ мөлтүүр-ахсыыр киһи буолан, билбэт-көрбөт, муна-тэнэ сылдьар дьону аһынар кыахтаах, ³ ол иһин норуотун да, бэйэтин да туһугар аһыны толуйан сиэртибэ биэриэхтээх.

⁴ Архиерей буолар үрдүк чиескэ киһи анаардастыы баҕатынан, талаһан тиксибэт, арай Аарон курдук – Танара ыңырбыт киһитэ эрэ тиксэр.

⁵ Христос эмиэ Архиерей буолар чиеһи Бэйэтинэн көрдөөн ылбыт буолбатах – «Эн Мин Уолум буолабын, Мин бүгүн Эйигин төрөттүм» диэбит Танара Киниэхэ бу үрдүк солону биэрбитэ. ⁶ Итини тэнэ Суруйууларга «Эн үйэлэр тухары Мелхиседек курдук Аҕабыыт буолабын диэн эмиэ этиллэр».

⁷ Христос өссө сиргэ сылдьан, Кинини өлөр өлүүттэн быһыһыйар кыахтаах Танара иннигэр туран күүскэ ааттаһан, хараҕын уутун тоҕон, истин ытыктабылынан көрдөһүүтүн ылыннарбыта. ⁸ Төһө

да Уола буоллар, Кини эрэйи-муну тулуйан туран, Аҕатын көңүлүн толоро үөрэммитэ; ⁹ итиэннэ ситэн-хотон баран, Кинини истэр дьонго барыларыгар үйэлэр тухары быһыһанар төрүөт буолбута. ¹⁰ Онон Танара Мелхиседегы анаабытын курдук, Кинини эмиэ Архиерейынан анаабыта.

Эңкилэ суох буоларга ыңырыы

¹¹ Бу туһунан бэрт элбэҕи кэпсэтиэхпитин сөп этэ гынан баран, эһиги истэр дьобургутун сүтэрэннит, өйдүүргүт күчүмэбэй буолбут. ¹² Күн-дьыл көрдөрөрүнэн, хайыы-үйэ атыттары үөрэтэ сылдьыахтаах этигит гынан баран, билигин бэйэҕитин Танара тылын бастакы кэрдиистэригэр хат үөрэтиэххэ наада буолбут; эһиэхэ үүт эрэ аһылык сөптөөх, кытаанах аһы эһиги кыайбаккыт. ¹³ Оттон үүт аһылыктаах ханнык баҕарар киһи, кэм да кыһыл оҕонон сылдьар буолан, кырдык тылын кыайан арааран өйдөөбөт. ¹⁴ Өйдөрө-санаалара эрчиллэн, үтүөнү-мөкүнү араара үөрэммит сиппит-хоппут эрэ дьонго кытаанах ас сөптөөх.

6 Онон Христос үөрэжин маннайгы кэрдиистэрин хаалларан, ситии-хотуу үрдүк чыпчаалыгар дьулуһуобун. Өлүүгэ тиэрдэр суолтан-истэн төннүү, Танараҕа итэҕэл, сүрэхтэни, илиини ууран туран үнүү, өлбүттэр тиллиилэрин уонна бүтэһиктээх дьүүл туһунан үөрэх акылаатын хат түһэрэ сатыы сылдьымыаҕын, ³ иннибит диэки дьулуруйан иһиэҕин! Танара биэрдэҕинэ, бу биһиэхэ кыаллыаҕа. ⁴ Оттон биридэ сыдыаайар сырдыкка сылдьан, мэнэ Халлаан бэлэҕин амсайан, Сибэтиэй Тыынна тиксирэн, Танара тыла хайдах курдук үтүөтүн, кэнэбэс үйэ күүстэрэ хайдахтарын билэн да баран, итэҕэллэрин сиргэ-буорга тэпсибит, бэйэлээх бэйэлэрин илиилэринэн Танара Уолун хаттаан кириэскэ тиэрэр, күлүүгэ-элэккэ ыытар дьону хат көнө суолга киллэрэр кыаллыбат. ⁷ Өн дьыл ардаҕын элбэхтик хото инэриммит сир бурдук үүннэрээччилэргэ үчүгэй үүнүүнү биэрэр буоллаҕына, Танара алгыһын ылар; ⁸ оттон хатыылаах ыарҕа, эрбэһин эрэ үүнэр сирэ туох да туһата суох буолан, кырыыска эрэ турар кутталлаах; оннук сир бүтэр уһугар уокка умайар.

Танара бигэ эрэннэриитэ

⁹ Ол эрэри, таптыыр бырааттарым, төһө да манньк эттэрбит, эһигини быдан ордук туруктаахтар, быһыһанар суолу тутуһаллар диэн эрэнэ саныыбыт. ¹⁰ Кырдыгы көрөр Танара эһиги дьайыыларгытын, урут да, билигин да сибэтиэйдэргэ туһалаан, Кини аатын ааттаан көрдөрбүт тапталгытын † умнуо суоҕа. ¹¹ Эһиги хас биирдиигит тиһэбэр тийэ, эрэнэр эрэлгит толору туолуор диэри, дьулуһаргытын мөлтөппөккүтүгэр, сүрэхтэһиири билбэккитигэр, Танара эрэннэрбит

† Сибэтиэйдэр – Танара дьоно. Тапталгытын – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «тапталгыт дьыалатын».

нэһилиэстибэтигэр итэбэллэринэн, кытаанах тулуурдарынан тиксэр дьон холобурун батыһан иһэргитигэр баҕарабыт.

¹³ Танара Авраамна эрэннэрэригэр, Танараттан үрдүк атын ким да суох буолан, Бэйэтинэн андабайан: ¹⁴ «Мин эйигин мунура суох алгыһынан алгыам, үтүмэн үгүс удьуору эйиэхэ биэриэм», – диэбитэ. ¹⁵ Онон ол эрэннэриллибити Авраам кытаанах тулурунан ылбыта. ¹⁶ Дьон мэлдьи үрдүгүнэн андабайаллар, кинилэр мөккүөрдэрин андабар тохоттор. ¹⁷ Ол иһин Танара эмиэ Кини эрэннэрибитин ылыахтаах дьонно Бэйэтин көнгүлэ уларыбатын ордук дьэнкэтик көрдөрүөн баҕаран, андабар тылын туттубута. ¹⁸ Танара кырдьыгы эрэ этэр бу икки уларыбат суола биһигини, Кини халын хаххатыгар сылдыааччылары, иннибитигэр баар эрэли кытаанахтык тугуһарбытын көбүлүүр. ¹⁹ Бу эрэл биһиги дууһабыт бигэ-таба, эрэбиллээх дьаакыра буолан, кичэбиллээх быыс кэннигэр – Сибэтиэйтэн Сибэтиэйгэ киирэр. ²⁰ Үйэлэр тухары Мелхиседек курдук Архиерей буолан, Иисус онно биһиги туспутугар маннайгынан киирбитэ.

Христос уонна Мелхиседек

7 Салим ыраахтаабыта Мелхиседек Үрдүк Танара аҕабыта этэ. Кини ыраахтаабылары кыайан-хотон төннөн иһэр Авраамы көрсөн алҕаабытыгар, ² Авраам сэриилээн ылан илдьэ иһэр баайын уон гыммыт биирин киниэхэ өлүүлээн биэрбитэ. «Мелхиседек» диэн аат, бастакытынан, «кырдьыктаах ыраахтаабы» диэн, оттон, иккиһинэн, кини Салим ыраахтаабыта буоларын быһыытынан, «эйэни тэрийэр ыраахтаабы» диэн суолталаах. ³ Аҕата-ийэтэ кимэ, төрдө-ууһа, олоҕо хаһан саҕаламмыта да, түмүктэммитэ да биллибэт Мелхиседек, Танара Уолугар дьүүрэлэнэн, үйэлэр тухары аҕабыт буолбута.

⁴ Бу киһи хайдахтаах курдук сүдүтүн эһиги бэйэбит санаан көрүн: бэл Авраам, Израиль улуу өбүгэтэ, илдьэ иһэр бастын баайыттан уон гыммыт биирин киниэхэ быһан биэрэр! ⁵ Аҕабыттар, Левий удьуордара, норуоттан, ол аата бырааттарыттан, төһө да кинилэр эмиэ Авраамтан төрүттээх буоллаллар, Сокуон быһыытынан дэһээтинэ [†] ылар бырааптаахтар.

⁶ Оттон бу киһи, Левийтэн төрүттээх да буолбатар, Авраам баайын уон гыммыт биирин ылар итиэннэ кинини, Танара эрэннэриитин ылбыт киһини, алгыыр! ⁷ Үрдүкү турааччы хаһан да бэйэтиттэн кыраны алгыыра мөккүөрэ суох. ⁸ Манна дэһээтинэни өлөр оҥоһуулаах дьон ылаллар, оттон онно Суруйуулар тыыннаах диэн туоһулуур киһилэрэ ылбыт. ⁹ Ол аата Авраам баайын уон гыммыт биир өлүүтүн Мелхиседеккэ биэрэригэр

[†] *Дэһээтинэ (нууч. десятина) – үүнүү биитэр дохуот уон гыммыт биирэ. Моисей Сокуонун быһыытынан Израиль дьоно дохуоттарын уонна үүнүүлэрин уон гыммыт биирин левиттэргэ, аҕабыттарга биэрэллэр.*

Левий бэйэтинэн киниэхэ дэһээтинэ биэрбит диэххэ сөп, ¹⁰ тоҕо диэтэххэ, Мелхиседек Авраамы көрсөрүгэр, Левий өссө төрүү илигэ, этэргэ дылы, өбүгэтин этигэр-хааныгар баара.

¹¹ Онон, киһи энкилэ суох буолуута левиттэр үлэлэринэн ситиһиллэрэ эбитэ буоллар (Сокуон, левиттэр үлэлэригэр олобуран, норуокка бэриллибитэ), оччоҕо туох кыһалбаттан Ааронтан ураты Мелхиседек курдук аҕабыт тахсан кэлиэ этэй? ¹² Аҕабыттар ис тутулара уларыдабына, Сокуон эмиэ уларыахтаах. ¹³ Оттон Кини, Суруйууларга этиллээччи, олох атын аҕа уһуттан төрүттээбэ; бу аҕа уһуттан өссө биир да киһи сиэртибэнньиккэ чугаһыы илигэ. ¹⁴ Моисей буоллабына аҕабыттар тустарынан этэригэр, Айыы Тойоммут сыдыааһа үүнэн тахсыбыт Иудатын аҕатын уһун төрүт да ахтыбат. ¹⁵ Онон киһи төрдүн-уһун сокуонунан буолбакка, бараммат олох былааһынан анаммыт чынха атын, Мелхиседек курдук Аҕабыт тахсан кэлбитэ дьэнкэтик көстөр. ¹⁷ Бу туһунан Суруйууларга: «Эн үйэлэр тухары Мелхиседек курдук Аҕабыт буолабын», – диэн этиллэр. ¹⁸ Онон урукку кэриэс мөлтөх, туһата суох буолан ууратыллар, ¹⁹ тоҕо диэтэххэ, Сокуон өссө тугу даҕаны энкилэ суох турукка тиэрдэ илигэ; биһиэхэ ол онугар биһигини Танараҕа чугаһатар сана ордук эрэл бэриллэр.

²⁰ Маныаха эмиэ андабара суох хайдах да табыллыбат. ²¹ Урукку аҕабыттар үлэбэ анаалларыгар ханнык да андабар этиллибэт этэ, оттон Кини туһунан: «Айыы Тойон андабайда, Кини бу андабарын уларытыа суоҕа: Эн үйэлэр тухары Мелхиседек курдук ^{††} Аҕабыт буолабын», – диэн этиллэр. ²² Манньык андабар этиллэн, Иисус уруккутааҕар быдан ордук сөбүлэһии мэктиэлээччитэ буолар.

²³ Урут сиэртибэ биэрэр үлэһиттэр элбэх этилэр; өлөр оҥоһуулаах дьон буолан, кинилэр солбулла тураллара. ²⁴ Оттон үйэлэр тухары баар Архиерей ытык сулууспата хаһан да солбуллубат; ²⁵ онон Кини көмөтүнэн Танараҕа кэлэр дьон туһугар көрдөһөөрү, Кини өрүү тыыннаах буолан, кинилэри мэлдьи быһыһыр кыахтаах.

²⁶ Дьэ бу манньык сибэтиэй, кыырпах да саҕа хара санаа сыстыбатах, энкилэ суох ыраас, аһыһылаахтаран араарыллыбыт, халлааннар үрүт өттүлэригэр ылыллыбыт Архиерей биһиэхэ баар буолуохтаах этэ. ²⁷ Кини Бэйэтин биирдэ бүтэһиктээхтик сиэртибэлэнэн, күн аайы урукку архиерейдар курдук маннай бэйэтин, онтон норуот аһыһытын-харатын иһин сиэртибэ биэрэ турарга наадыбат. ²⁸ Урут Моисей Сокуонунан, төһө да итэбэстээхтэрин, мөлтөх өрүттэрдээхтэрин иһин, дьон архиерей буолаллара, оттон Сокуон кэнниттэн этиллибит Танара андабар тылынан

^{††} *Мелхиседек курдук – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.*

Кини үйэлэр тухары энкилэ суох Уола
Архиерейынан анаммыта.

Сага сөбүлэһии эргэтээбэр ордук

8 Онон бу кэпсэтиибит сүрүн суолтата маннык:
биһиги Халлаанга улуу бүрүстүүл уна өттүгэр
олорор, бары кыһалжабытыгар барытыгар
көмөлөһөр Архиерейдаахпыт. 2 Кини Халлаанга
баар дьиннээх Сибэтиэйтэн Сибэтиэйгэ – дьон
туруорбатах, Айыы Тойон Бэйэтэ туруорбут дьин
Скиниятыгар – сулууспалыыр. 3 Ханнык бағарар
архиерей бэлэх-туһах, сиэртибэ биэрэр аналлаах,
онон Кини эмиз тугу эрэ сиэртибэ биэриэхтээх этэ.
4 Манна сиргэ хаалбыта эбитэ буоллар, Кини олох
да аҕабыыт буолуо суоҕа этэ, тоҕо диэтэххэ, манна,
иудей Сокуонун быһыытынан, сиэртибэ биэрэр
атын аҕабыыттар бааллар. 5 Моисейга, Скинияны
туруорарыгар, «Көр эрэ, барытын, хайаҕа көрбүт
холобургут үтүгүннэрэн онор» диэн этиллибитин
курдук, кинилэр халлааннааҕы омоонун, күлүгүн
үтүгүннэрэн үлэириллэр; 6 оттон Кини туохтан да
ордук суоллары эрэннэриигэ тирэбэр сага
сөбүлэһии – сага кэс тыл – мэктиэлээччитэ буолан,
өссө ордук ытык сулуусаҕа тиксибитэ.

7 Маннайгы сөбүлэһии энкилэ суоҕа эбитэ
буоллар, атын сөбүлэһиини онорсор сорук туруо
суоҕа этэ. 8 Ол иһин пророк кинилэри хомуруйан
этэр: «Көр бу, Израиль норуотун, Иуда норуотун
кытта сага сөбүлэһии онорсор кэмим кэлэн эрэр, –
диир Айыы Тойон; – 9 Бу кинилэр өбүгэлэрин Египет
сириттэн таһаараары, илиилэриттэн сиэтэн туран
онорсубут сөбүлэһииттэн чынха атын сөбүлэһии
буолуоҕа. Кинилэр өбүгэлэрэ Мин кэс тылбын
кэспиттэрэ, ол иһин Мин кинилэртэн киэр
хайыспытым, – диир Айыы Тойон; – 10 Ол кэнниттэн
Израиль норуотун кытта онорсор сөбүлэһиим бу
баар, – диир Кини: – Сокуоннарбын өйдөрүгэр-
санааларыгар инэриэбим, сүрэхтэригэр-
быардарыгар суруйуобум; Мин кинилэр
Танаралара буолуобум, кинилэр Мин норуотум
буолуохтара. 11 Оччоҕо ким да чугастаабытын †,
бэйэтин быраатын, «Айыы Тойону» бил диэн үөрэтэ
сатыа суоҕа: ол курдук кыратыттан улуутугар тийэ
бары Миигин билиэхтэрэ, тоҕо диэтэххэ, 12 кинилэр
албастарыгар Мин аһыныгастык сыһыаннаһабым,
аныыларын да, Сокуону кэһиилэрин да санатыам
суоҕа». 13 «Сага» диэн тылы туттан, Кини бастакы
эргэритин көрдөрөр; оттон эргэрит, эмэх буолан
эрээччи бэрт сотору суох буолар.

Сирдээби Скиния

9 Бастакы сөбүлэһии – эргэ кэс тыл – Танараҕа
сулууспалааһын туһунан быраабылалардаах
уонна анал сибэтиэй сирдээх этэ. 2 Скиния тэрриллэн

† Чугастаабытын – сорох былыргы гректии илиинэн
суруйууга «ыалын».

бүтэн, бастакы хоһо сырдаттынар уоттанан,
Танараҕа анаммыт уон икки килиэп ууруллан турар
остуолланан «Сибэтиэй» диэн ааттанар буолбута.
3 Иккис быыс кэнниттэн «Сибэтиэйтэн Сибэтиэй»
диэн ааттанар иһинээҕи түгэх хос кэлэрэ. 4 Ол хоско
кыһыл көмүс хадьыыла, кыһыл көмүс иһиттээх
маанна, Аарон көбөрө тыллыбыт тайах маһа уонна
сөбүлэһии кэс тыла сурулла сылдыар икки тааһа
угуллубут бүтүннүүтэ көмүһүнэн бүрүллүбүт кэс тыл
хоппото баара. 5 Оттон хоппо үрдүнэн, аныыттан
ыраастанар сири кынаттарынан хаххалаан, Танара
килбиэннээх сырдыга сатыылаабытын көрдөрөр
херувимнар тураллара. Ол эрээри, ити туһунан
биһиги билигин сиһилии кэпсэтэ барбаппыт.

6 Итинник оноһуулаах Скиния бастакы хонугар
сулууспаларын толоро аҕабыыттар мэлдьи
киирэллэрэ, 7 оттон түгэх хоско сылга биирдэ эрэ,
бэйэтин аныытын-харатын итиэннэ норуот
билбэккэ онорбут аныытын-буруйун туһугар
сиэртибэ биэриэхтээх хаанын туппутунан архиерей
киирэрэ. 8 Итинэн Сибэтиэй Тыын, урукку Скиния
турарын тухары, Сибэтиэйтэн Сибэтиэйгэ киирэр
суол сабыылаабын көрдөрөр. 9 Ити барыта
билигин кэми дьүһүйэн көрдөрөр: билигин
бэриллэ турар ханнык бағарар бэлэх-туһах,
сиэртибэ Танараҕа сүгүрүйэ кэлэр дьон суобаһын
ыраастыыр кыаҕа суох, кинилэри хайдах да энкилэ
суох онорбот, 10 тоҕо диэтэххэ, ити барыта аска,
утахха, ыраастанар араас сизгэ-туомна эрэ
сыһыаннаах буолан, сага быһыы-майгы
олохтонуор диэри эрэ, дьайар күүстээх.

11 Оттон Христос – биһиэхэ дьин үтүөнү аҕалбыт
Архиерей – уруккутааҕар ордук улахан, толору
сиппит, киһи туппатах Скиниятынан, ол аата бу
айыллыбыт эйгэҕэ сыһыана суох атын Скиния
иһинэн киирэн ааста. 12 Кини оҕус да, козел да
хаанын буолбатах, Бэйэтин Хаанын илдэ, Сибэтиэйтэн
Сибэтиэйгэ биирдэ бүтэһиктээхтик киирэн, биһигини
үйэ-саас тухары толуйан ылбыта. 13 Аныыттан
киртийбиттэри, эттэрэ-сииннэрэ ырааһырдын диэн,
уматыллыбыт ньирэй күлүн кытта козеллаах оҕус
хаанын буллаһтарына, 14 Бэйэтин энкилэ суох
сиэртибэ быһыытынан Танараҕа Сибэтиэй Тыынынан
† бэриммит Христос Хаана хайдахтаах күүстээх
буолуой! Биһиги дьиннээх ‡, тыыннаах Танараҕа
сулууспалыырбыт туһугар, Кини Хаана биһиги
суобаспытын өлүүгэ тиэрдэр дьайыылартан
ыраастыаҕа.

15 Онон Танара киһи аймаҕы кытта онорсубут
сага сөбүлэһиитин тиксиһиннэрээччитэ Христос
буолар. Кини бастакы сөбүлэһии дьайар кэмигэр
оноһуллубут бары аныыттан-хараттан босхолоору
өлөн, үйэлэргэ кэхтибэт нэһилиэстибэни ыларга

†† Сибэтиэй Тыынынан – сорох былыргы гректии илиинэн
суруйууга «өлбөт үйэлээх Тыынынан». ‡ Дьиннээх – сорох
былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох.

ынгырыллыбыт дьон ол эрэннэриллибити ылаалларын туһугар, толук буолбута.

¹⁶ Биллэрин курдук, кэриэһин эппит киһи өлбүтүн эрэ кэннэ, кэриэһэ толоруллар, ¹⁷ тобо диэтэххэ, киһи өллөбүнэ эрэ кэриэһэ олоххо киирэр, оттон бэйэтэ тыыннаабын тухары, ол эппит тыла күүһэ суох. ¹⁸ Дьэ ол иһин бастакы сөбүлэһии хаанынан бигэргэтиллибитэ. ¹⁹ Бастаан Моисей Сокуон ирдэбилин барытын норуокка ааһан биэрбитэ, онтон ньирэй, козел хаанын ылан ууга убатан баран, кыһыл түү бааллыбыт иссоп лабаатынан Сокуон кинигэтигэр уонна норуокка ыһахтаабыта. ²⁰ Ол ыһа туран кини: «Бу – Танара тутуһун диэн эһигини кытта онорсубут сөбүлэһиитин бигэргэтэр хаан», – диирэ. ²¹ Сити курдук кини Скинияны да, сулуспажа туттуллар иһити-хомуоһу да – барытын эмиэ хаанынан ыһахтаабыта. ²² Сокуон быһыытынан туох баар барыта даһаны хаанынан ыраастанар, толук хаан тохтуон иннинэ, буруй-аньыы бырастыы гыныллыбат.

Христос – энкилэ суох сиэртибэ

²³ Онон халлааннаабы моһуона эрэ буолар сирдээҕи суоллар итинник ыраастаныах тустаахтара. Оттон халлааннаабы бэйэтэ итиннээбэр быдан ордук сиэртибэни эрэйэр. ²⁴ Тобо диэтэххэ Христос дьын Сибэтиэйтэн Сибэтиэйи маарынныыр бу дойдутаабы Сибэтиэй сиргэ киирбит буолбатах, Кини биһиги туспутугар Танара иннигэр тураары, Халлаанна бэйэтигэр тахсыбыта. ²⁵ Архиерей атын хааны туппутунан Сибэтиэйтэн Сибэтиэйгэ сыл аайы киирэрин курдук, Кини Бэйэтин сыл аайы сиэртибэлэммит. ²⁶ Өскөтө оннуга эбитэ буоллар, бу аан дойду айыллыабыттан ыла, Кини элбэх төгүл сору-муну көрүө этэ; оттон Кини буоллабына аныыны суох онороору, үйэлэр бүтэр уһуктарыгар Бэйэтин биирдэ букатыннаахтык толук биэрэ кэлбитэ. ²⁷ Киһи биирдэ өлөн баран, дьүүлгэ турарыны, ²⁸ Христос эмиэ, үтүмэн үгүс киһи аныытын сүгэн киэр илдьээри, биирдэ толук буолбута; оттон иккистээн кэлэригэр аныыы туһуттан буолбакка, Кинини күүтээччилэр быһааналларын туһугар кэлиэбэ.

10 Сокуон кэнэбэс бэриллэр бары үтүө суол дьын уобараһа буолбакка, күлүгэ эрэ буолан, сыл аайы бэриллэр өрүү биир сиэртибэлэринэн Танараба кэлэр дьону хайдах да энкилэ суох гынар кыажа суоҕа. ² Оттон атын эбитэ буоллар, сиэртибэлээччилэр, биирдэ бүтэһиктээхтик ырааһыран хаалан баран, аны аныыта суох курдук сананан, сиэртибэ биэрэллэрин тохтотуо этилэр. ³ Ол эрээри оҕус да, козел да хаана киһини аныыттан-хараттан ыраастыыр кыажа суох, кинилэр сиэртибэлэрэ барбах сыл аайы аныыны санатар эрэ. ⁵ Ол иһин Христос сиргэ кэлэригэр Танараба этэр: «Эн сиэртибэ да, бэлэх-туһах да ылыаххын баҕарбатын, ол оннугар Миэхэ эти-

сиини бэлэмнээтин. ⁶ Сиэртибэнньиккэ бүтүннүү уматыллар сүөһүнү да, аныыы иһин бэриллэр бэлэҕи да Эн ахсарбаккын. ⁷ Ол иһин Мин: „Айыы Танара, Сокуон кинигэтигэр Мин туспунан суруллубутун курдук, Эн көнүлгүн толоро барабын“, – диэтим».

⁸ Маннай Кини Сокуонунан бэриллэри: «Сиэртибэни да, бэлэҕи-туһаҕы да, бүтүннүү уматыллар сүөһүнү да, аныыы иһин бэриллэр бэлэҕи да Эн баҕарбаккын, хайаларын да ахсарбаккын», – диир. ⁹ Оттон эбэн этэр: «Танара †, Эн көнүлгүн толоро барабын». Итинэн Кини иккиһи бигэргэтээри, маннайгыны ууратар.

¹⁰ Иисус Христос Танара көнүлүн толорбут буолан, Кини Бэйэтин бүтэһиктээхтик биирдэ толук бэриммит сиэртибэтинэн биһиги аныыттан-хараттан ырааһырбыппыт.

¹¹ Ханнык баҕарар аҕабыт күн аайы өрүү хатылана турар, аныыны тэйитэр кыажа суох сиэртибэни биэрэр. ¹² Оттон Кини аныы-хара иһин биир сиэртибэни биэрэн баран, Танара уна өттүгэр букатыннаахтык олоҕорбута. ¹³ Онон аны билигин Танара Кини өстөөхтөрүн Киниэхэ, үктэл онгосторугар, самнарарын кэтэхэр. ¹⁴ Аныыттан-хараттан ырааһырбыттары Кини соботох биир сиэртибэнэн үйэлэр тухары энкилэ суох дьон гыммыта.

¹⁵ Бу туһунан биһиэхэ Сибэтиэй Тыын эмиэ туоһулуур: ¹⁶ «Айыы Тойон этэр: „Мин ити кэнниттэн кинилэри кытта онорсор сөбүлэһиим бу баар. Сокуоннарбын сүрэхтэригэр-быардарыгар ингэриэм, өйдөрүгэр-санааларыгар суруйуом“».

¹⁷ Итиэннэ эбэн этэр: «Онорбут аныыларын да, Сокуону кэһиилэрин да аны хаһан да кинилэргэ санатыам суоҕа». ¹⁸ Оттон ханна аныы-буруй бырастыы гыныллар да, онно аныыы иһин аны сиэртибэ бэриллибэт.

Тулуурдаах буолууга ынгырыы

¹⁹ Бырааттарыам, онон, Иисус Христос Хаана тохтон, биһиги Сибэтиэйтэн Сибэтиэйгэ көнүллүк киирэр кыахтаахпыт. ²⁰ Кини биһиэхэ быыс нөңүө ааһар суолу, ол аата Бэйэтин этин-сиинин сиэртибэлэнэн, сана тыыннаах суолу арыйбыта.

²¹ Онон биһиэхэ бүтүн Танара Дьэитин үрдүнэн турар улуу Аҕабыыт баарын быһыытынан, ²² истин сүрэхтэнэн, толору итэбэллэнэн, сүрэхпитин суобаспыт кириттэн ыраастанан, эппитин-сииммитин ыраас уунан суунан Танараба чугаһабын; ²³ Танара эрэннэрбит тылын экчи толорор, онон аһаҕастык этинэр эрэлбитин халбаннаабакка тутуһуобун. ²⁴ Таптыырга, хардарыта үтүөнү онорсорго көбүтүһэн, бэйэ-бэйэбитигэр болҕомтолоох буолуобун. ²⁵ Бииргэ түмсэр үгэспитин, сорох-сорохтор курдук хаалларымыабын, Айыы Тойон Күнэ чугаһаан

† Танара – сорох былыргы илиинэн суруйууга бу тыл суох.

истэжин аайы, бэйэ-бэйэбитин ордук өйдөтүгнэ-үөрэтигнэ сылдыабын.

²⁶ Дын кырдыгы билэн баран, дьаалыбытынан аныаныны оносто сылдыар буоллахпытына, биһиэхэ аны аныы иһин ханнык да сиртибэ хаалбат, ²⁷ арай кэлэр Дьүүлү уонна утарсааччылары имири эһиэхтээх уоту өлөрдүү куттанан туран кэтэһэргэ эрэ тийэбит. ²⁸ Моисей Сокуонун кэспит киһи, икки-үс туоһу көрдөрдөбүнэ, туох да чэпчэтиитэ суох өлөргө уруллар. ²⁹ Оччоҕо эһиги санаан көрүн: Танара Уолун тэпсэр уонна Танараны кытта сөбүлэһии кэс тылын бигэргэппит, бэйэлээх бэйэтин сибэтии гыммыт Хааны ытыктаабат, Танара илгэлээх үтүө тапталын Тыынын атабаастыыр киһи хайдахтаах ыар буруйга тиксизбэй! ³⁰ «Иэстэбил – Миэнэ, Мин ситиһиэм диир Айыы Тойон †», – диэн Ким эппитин биһиги билэбит. Кини өссө: «Айыы Тойон Бэйэтин норуотун дьүүлүө», – диэн этэр. ³¹ Тыыннаах Танара илиитигэр түбэһии баар эбээт дьулаан суол!

³² Добоотторуом, олоххот ааспыт кэмин өйдөөн-санаан көрүн: оччотообуга, килбиэннээх сырдык эһиэхэ сыдыаайбытыгар, эһиги төһөлөөх элбэх эрэйи-муну, туруулаһан туран, тулуйдугут этэй! ³³ Ардыгар үөбүү-үтүрүүү үөһүгэр турангыт, дьон күлүүтүгэр-элэгэр бараргыт, ардыгар бэйэбит итинник быһыыга-майгыга түбэспиттэргэ көмөлөһөргүт; ³⁴ мин хаайыыга сыттаһпына ††, эһиги миэхэ кэлэн кыһалбабын үллэстибиккит, баайгытын-дуолгутун тутан ылбыттарыгар, Халлаанна итиннээбэр быдан ордук бараммат баайдаахпыт диэн билэр буолангыт, сүтүккүтүн үөр-көтө аһарбыккыт. ³⁵ Онон эрэлгит эһиэхэ улуу наһарааданы тосхойорун билэ сылдьан, эр санаабытын ыһыктыман. ³⁶ Танара көңүлүн толорон, эрэннэриллибети ыларга эһигиттэн улахан тулуур эрэйиллэр. «³⁷ Кэлиэхтээх кэлэрэ кыра кэм хаалла – Кини бытааран хойутуо суоҕа. ³⁸ Кырдыксыт ‡ итэҕэлинэн тыынаах буолуоҕа, оттон төттөрү түһэр киһини Мин Дууһам сөбүлээбэт». ³⁹ Биһиги турбут суолбутуттан төннөн өлөр дьон буолбатахпыт, суох, биһиги олоххо тиксэр туһугар итэҕэлбитин ыһыктыбаппыт.

Итэҕэл

11 Итэҕэл диэн кэтэһэрбит туоларыгар, көрбөппүт баарыгар бигэ эрэмньибит буолар. ² Былыргылар итэҕэллэринэн Танара биһирэбилин ылбыттара.

³ Итэҕэлбитинэн биһиги аан дойду барыта Танара тылынан айыллыбытын, онон көстүбэт эйгэттэн көстөр эйгэ үөскээн тахсыбытын билэбит.

† Диир Айыы Тойон – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар. †† Мин хаайыыга сыттаһпына – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «хаайыылаахтарга». ‡ Кырдыксыт – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Мин кырдыксытым».

⁴ Итэҕэлинэн Авель Каиннааҕар Танараҕа ордук үчүгэй сиртибэни биэрбитэ; Танара кини итэҕэлин көрөн, ити бэлэҕи ылынан, Авель кырдыгынын туоһулаабыта; итэҕэлинэн кини, өлөн да баран, сангарар. ⁵ Итэҕэлинэн Енох эмиэ, өлөр өлүүнү көрсүбэккэ эрэ, үөһэ ылыллыбыта; «Танара көһөрөн ылбыт буолан, кинини булбатахтара». Суруйуулар туоһулуулларынан, Енох үөһэ ылыллыан инниттэн Танараҕа сөбүлэппитэ. ⁶ Итэҕэйбэт киһи Танараҕа хайдах да сөпсөтөр кыаҕа суох. Танараҕа кэлэр киһи Кини баарын, Кинини көрдөөччүлэргэ үтүөнэн төлүүрүн итэҕэйиэхтээх. ⁷ Итэҕэлинэн Ной кэнэбэс туох буолуохтаабын туһунан Танараттан истибитэ, итиэннэ Киниэхэ дирин ытыктабылын көрдөрөн, дьэиэ кэргэнин быһаары, ковчег оностубута. Итэҕэлинэн кини киһи аймаҕы дьүүлгэ туруорбута, оттон бэйэтэ кырдыксыт киһи быһыытынан Танара хайҕалыгар тиксибитэ.

⁸ Итэҕэлинэн Авраам, Танара ынҕарарын истэн, нэһилиэстибэ ылар дойдутугар тийээри, ханна баран иһэрин билбэтэр да, суолга туруммута. ⁹ Итэҕэлинэн кини эрэннэриллибит сиргэ тийээн, туора дойдуга кэлбит киһилии, эмиэ оннук нэһилиэстибэ эрэннэриллибит Исаактаах Иаковун кытта бииргэ отууланан олорбута. ¹⁰ Танара Бэйэтинэн онкуллаан туппут тулхадыйбат чин тирэхтээх куоратыгар тийэрин Авраам ол курдук күүтэрэ. ¹¹ Итэҕэлинэн Сарра эмиэ, төрүүр сааһын ааһан баран, оҕо үөскүүр кыахтаммыта ††. Танара эрэннэрибитин экчи толорорун кини билэрэ. ¹² Ол иһин, бүдүгүрэ кырдыксыт биир киһиттэн «халлаан сулуһун курдук элбэх, муора кумабын курдук баһаам удьуор дьон» үөскээн тахсыбыттара.

¹³ Кинилэр бука бары итэҕэллэрин энчирэппэккэ өлбүттэрэ; төһө да эрэннэриллибети ылбатахтарын иһин, ону ыраахтан эбэрдэли көрөллөрө итиэннэ бэйэлэрин бу сиргэ ааһан иһэр айанньыттарбыт, кэли дьоммут дэнэллэрэ. ¹⁴ Бу барыта кинилэр дьын дойдуларын көрдүүлэрин туоһулуур.

¹⁵ Өскөтүн кинилэр араҕан барбыт дойдуларын өйдүү-саныы сылдыбыттара эбитэ буоллар, онно төннөн тийэр тоҕоостоох кэми хаһан баҕарар булуо этилэр; ¹⁶ ол эрэри бу дьон быдан ордукка – Халлааннааҕы дойдуга – дьулуһаллара, ол иһин Танара, кинилэргэ куорат бэлэмнээн, Бэйэтин аһаҕастык кинилэр Танараларынабын диир.

¹⁷ Итэҕэлинэн Авраам, Танара кинини тургутан көрбүтүгэр, Исаагы сиртибэ биэрбитэ; Танара киниэхэ «Исаак эн ааккын ааттатыа» диэн эрэннэрибит баар-суох соҕотох уолун сиртибэ биэрэргэ Авраам ол курдук бэлэм этэ. ¹⁹ «Танара өлбүтү да тилиннэрэр кыахтаах» дии саныыр буолан, кини кэнэбэс тилли бэлиэтигэр уолун төттөрү ылбыта. ²⁰ Исаак эмиэ инникигэ итэҕэлинэн Иаковтаах Исаагы алҕаабыта. ²¹ Итэҕэлинэн Иаков, өлөрүгэр, Иосиф уолаттарын иккиэннэрин алҕаан

баран, тайах маһыгар өйөнөн туран, Тангаража сүгүрүйбүтэ. ²² Итэбэлинэн Иосиф, өлөрүгэр, Израиль уолаттара Египеттэн тахсыахтаахтарын санатан, унуохпун илдэе бараарын диэн кэриэһин эппитэ.

²³ Итэбэллэринэн Моисей төрөппүттэрэ уолларын үс ый тухары кисти и сылдыбыттара, сага төрөөбүт оёолоро үчүгэйкээн бэйэлээбин көрөн, ыраахтаабы дьаһалыттан да куттамматахтара.

²⁴ Итэбэлинэн Моисей, сааһын ситэн баран, фараон кыһын уола дэнэртэн akkaастаммыта,

²⁵ аныылаах олобунан быстахтык дуоһууар оннугар, Тангара норуотун кыһалжалаах олобун үллэстэрин ордорбута; ²⁶ Египет күндү кылаатынаабар Христос туһугар эрдээнэри кини ордук сыаналаах баайга холообута, ол курдук кэнэбэс бэриллэр дьын төлөбүрү өйүттэн араарбат этэ. ²⁷ Итэбэлинэн Моисей, ыраахтаабы уордайыа диэн куттаммакка, Египет сириин хаалларан барбыта. Кини, Көстүбэти көрөр курдук, бөбөх санаалааба. ²⁸ Итэбэлинэн кини Паасханы олохтообута уонна, Израиль ыалларын маннайгы уол оёолорун өлүү Аанньала тумнан аастын диэн, хаанынан ааннарын сотоллоругар соруйбута.

²⁹ Итэбэллэринэн кинилэр, кураанах сири туоруур курдук, Кыһыл муораны түгэбинэн хааман туораабыттара, оттон Египет дьоно, кинилэри батыһан иһэн, бука бары ууга тимирбиттэрэ.

³⁰ Итэбэллэринэн Израиль дьоно Иерихону сэттэ күн устата эргийэ хаампыттарыгар куорат истиэнэлэрэ сууллубуттара. ³¹ Итэбэлинэн содур дьахтар Раав чунуу кэлбит Израиль дьонун дьэтигэр саһыаран †, итэбэлэ суохтары кытта бииргэ өлбөтөбө.

³² Өссө тугу этиэмий? Гедеон, Варак, Самсон, Иеффай, Давид, Самуил уонна да атын пророктар тустарынан кэпсизхпин бириэмэм тийиэ суоҕа.

³³ Итэбэллэринэн кинилэр бүтүн саарыстыбалары сууһараллара, кырдыгы олохтууллара, Тангара эрэннэритин ылаллара, хахай айабын хам туталлара, ³⁴ уот уорун убарытан умуруораллара, өргөстөөхтөн мүччү түһэллэрэ, мөлөөн-ахсаан баран, хат күүһүрэн-уобуран кэлэллэрэ; сэриигэ, күүстээх буйун буолан, туора дойду сэриилэрин чугутан ыыталлара; ³⁵ дьахталлар өлбүт дьонноро тиллибиттэрин төттөрү ылаллара; сорохтор быдан ордук олоххо тиллээри, көнгүлтэн akkaастанан туран сору-муну көрөн өлөллөрө; ³⁶ сорохторун атабастыыллара, сынньаллара, сыабынан бохсон харана хаайыыга быражаллара; ³⁷ тааһынан тамнаан өлөрөллөрө, эрбиинэн эрбииллэрэ, накаастыыллара ††, батаһынан кэрдэллэрэ; кинилэр бараан, козел тириитэ танастаах ата-балай сылдыаллара, кыһалжаба кыһарыйтаран, сойуолатан эрэйи-муну көрөллөрө. ³⁸ Бүтүн аан дойдутаабар күндү дьон иччитэх сирдэринэн,

† †† *Накаастыыллара – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох.*

хайаларынан, сир анхайдарынан, хаспахтарынан атах балай сылдыаллара.

³⁹ Кинилэр бука бары итэбэллэринэн Тангара биһирэбилин ситиспиттэрэ, ол гынан баран Кини эрэннэритин ылбатахтара; ⁴⁰ тоҕо диэтэххэ, Тангара туох эрэ үчүгэйтэн үчүгэйи биһиэхэ бэлэмнээн, кинилэр энкилэ суох буолууну биһигинниин бииргэ ситиһэллэрин туһугар, барыта итинник буолбута.

Христос – биһиги итэбэлбитин Төрүттээчи

12 Онон биһиги эмиэ, тулабытыгар былыт курдук итинник хойуу туоһулардаах дьон, бары баттыгы санныбытыттан киэр бырабан, атахтыыр аныыны антах анһан, итэбэлбит Төрүттээчитэ, Ситэрээчитэ Иисустан харахпытын араарбакка, бу барыахтаах күрэх суолбутунан тулуурдаахтык дьулуруйан иһиэбин. Кини, иннигэр күүтэр үөрүү туһугар ‡ кириэскэ тирилли саатын-суутун тулуйан баран, Тангара бүрүстүөлүн уна өттүгэр олоорбута. ³ Онон эр сэниэбит эстибэтин, күүстээх санаабыт өһүллүбэтин туһугар, Кини аныылаах дьон итиччэлээх атабастабылын тулуйбутун өйдүү-саныы сылдыын.

Айыы Тойон таптыыр киһитин дьарыйар

⁴ Эһиги, аныыны утаран, хаангытын тоҕор гына өссө турууласпакка да сылдьан, ⁵ Тангара эһигини, оёолорун, бөбөргөтөн эппит тылларын умнубуккут. «Уолум! Айыы Тойон дьарыйарын өйдөө, аныыыгын саралаатабына, санаабын түһэримэ; ⁶ Айыы Тойон таптыыр киһитин дьарыйар, ылынар уолун, ким да буоллун, таһыйар».

⁷ Онон Кини эһигини дьарыйарын Аҕабыт биһигини иитэр-үөрэтэр дии санаан, тулуйар буолун. Тангара эһигини оёолорум диир буолан дьарыйталыыр. Аҕа буйбат оёото диэн баар дуо?

⁸ Оттон уолаттарын барыларын дьарыйтыырын курдук, эһигини дьарыйбат буоллабына, ол аата эһиги булумһу оёолоргут, Кини оёолоро буолбатаххыт.

⁹ Бэл сиргэ баар аҕаларбыт дьарыйалларыттан куттанар эбит буоллахпытына, бараммат олоххо тиксэр туһугар, халлаанна баар Аҕабытыгар өссө ордук бас бэриниэхтээхпит буолбат дуо?

¹⁰ Сирдээби аҕаларбыт хайдах сөп диэбиттэринэн быстах кэмнэ уодьугаммытын тардаллара, оттон бу Аҕабыт биһигини Бэйэтин курдук сибэтиэй гынаары, биһиэхэ туһалаах буоллун диэн үөрэтэр.

¹¹ Дьарыллыы маннай утаа кими да үөрдүбэт, хомотор эрэ гынан баран, дьарыллан көммүт дьон кэлин кырдыктаах, эйэлээх олох өлгөм үүнүүтүн хомуйаллар.

‡ *Үөрүү туһугар – эбэтэр «үөрүү оннугар».*

¹² Онон, доботторуум, сэниэтэ эстибит илиигитин өрө көтөбүн, мөлтөөбүт сүһүөххүтүн көннөрүн.

¹³ Добоһоннуур сүһүөххүт бүдүрүйбэтин, үтүөрэрин туһугар, көнө суолунан сылдыһын.

¹⁴ Дьону барытын кытта эйэ-дэмнээх буоларга, сибэтиэй олохтонорго кыһаллын; сибэтиэй олохтоммокко сылдьан, ким да Айыы Тойону көрүө суоҕа. ¹⁵ Ким да Танара илгэлээх үтүөтүтэн маппатын курдук, хайабыт да «абалаах силистэн үүнэн содулу таһаарар, үгүс киһини буомурдар сүлүһүннээх үнүгэс кэриэтэ буолбатын» туһугар, бэйэбитин болҕойун; ¹⁶ эһиги ортобутугар Исав курдук биир аһылык иһин бастакы оҕо буолар быраабын атыылаабыт содур быһыылаах эбэтэр Танараны билиммэт дьон баар буолбатын туһугар, бэйэбитин көрүнүн. ¹⁷ Кэлин Исав төһө да алгыс ылыан баҕардар, akkaастаппытын билэбит; төһө да харабын уутунан суунан туран көрдөстөр, онорбутун хайдах да уларытар кыаҕа суоҕа †.

Танара сангатын иһиттэххитинэ, киэр хайыһыман

¹⁸ Эһиги ыас харанаҕа силлиэ быһыыгар уотунан уһуура турар, ¹⁹ турба оонньуур тыаһа иһиллэр уонна Израиль норуота истэн баран салгыы сангарбатыгар көрдөспүт куолаһа дуораһыйар, киһи тутан-хабан көрүөн сөптөөх хайатыгар †† чугаһаан турар буолбатаххыт. ²⁰ Кинилэр «бу хайаны бэл кыыл да таарыйдабына, тааһынан бырабыллан, эбэтэр оҕунан ытыллан өлүөхтээх» диэн сэрэтииттэн чаҕыйбыттар. ²¹ Ити көстүүттэн оннооҕор Моисей дьулайан: «Титирэс буолуохпар диэри куттаным», – диэбит.) ²² Суох, эһиги Сион хайатыгар – Тыыннаах Танара куоратыгар, Халлааннаағы Иерусалимна, аата ахса биллибэт Аанньалларга, ²³ ааттара Халлаанна суруллубут Танара бастакы уолаттарын өрөгөйдөөх Церковыгар, бар дьону сууттуур Судьуйаҕа – Танараҕа, ситэн-хотон энкилэ суох буолбут кырдьыксыт дьон тыыннарыгар, ²⁴ санга сөбүлэһии Тиксиһиннэрээччитигэр – Иисуска уонна Кини аһыыттан ыраастыыр, Авель хаана эрэннэрэринээҕэр быдан ордугу эрэннэрэр Хааныгар – чугаһаатыгыт.

²⁵ Онон сэрэхтээх буолун: Кини сангарар кэмигэр киэр хайыһыман. Кинилэр сиргэ сангарааччыны истибэккэ, буруйдаммыттара, онон биһиги Халлаантан Сангарааччыттан киэр хайыстахпытына, буруйдааһынтан, биллэн турар, куоппаппыт. ²⁶ Ол кэннэ Кини сатарыыр сангата иһиллэн сири дьыгитиппитэ, оттон билигин Кини: «Өссө биирдэ сири эрэ буолбакка, халлааны эмиэ

дьыгитиптиэм», – диэн бигэргэтэн этэр. ²⁷ «Өссө биирдэ» диэн тыл, айыллыбыттан халбаннабата эрэ ордон хааларын, оттон халбанныра барыта уларыырын көрдөрөр.

²⁸ Онон тулхадыйбат Саарыстыбаны ылар дьон биһиги Танараҕа махтана сылдыһах тустаахпыт уонна Киниэхэ сөбүлэтэр курдук, дириг ытыктабыллаахтык, Киниттэн толлон-торуттан туран сулууспалыахтаахпыт. ²⁹ Тугу барытын имири сиир суостаах уот кэриэтэ эбээт биһиги Танарабыт!

Танараҕа сөбүлэтэр олох

13 Добоһотторуум, эһиги бэйэ-бэйэбитигэр быраатты тапталгыт уостары билбэтин.

² Айан дьонун амарахтык көрсөр үгэһи өрүү умнуман. Сорох ыалдытымсах дьон бэйэлэрэ да билбэттеринэн Аанньаллары маанылаан тураллар. ³ Хаайыыга сытааччылары, бэйэбит хаайыыга сытаргыт курдук, өйдүү сылдыһын; эрэйи-муну көрөөччүлэри, бэйэбит эрэйдэнэ сылдыаргыт курдук, умнубат буолун. ⁴ Кэргэнни олоххутун бука бары үрдүктүк тутун, ыал дьон, бэйэ-бэйэбитигэр бэриниилээх буолун; содурдары, көссүүлээччилэри Танара дьүүллүүбэ. ⁵ Харчы баҕатыгар ылларыман, туох баардааххытынан дуоһуйун. Кини «эйигин хаалларыам да, бырабыам да суоҕа» диэн Бэйэтинэн этэн турар. ⁶ Ол иһин биһиги эрдээхтик этэбит: «Айыы Тойон миэхэ көмөлөһөр, онон мин туохтан да куттанам суоҕа. Киһи миэхэ туох куһаҕаны оноруой?»

⁷ Танара тылын үөрэтэн эһигини көрбүт-истибит дьону өйдүү сылдыһын; кинилэр олон ааспыт олохторун түмүгүн көрөн, итэҕэллэрин холобур туттун. ⁸ Иисус Христос бэҕэһээ да, бүгүн да, үйэттэн үйэлэр тухары өрүү биир, уларыыбат. ⁹ Эһин араас туора үөрэҕинэн үлүһүйүмэн; онон дьарыгырааччыларга туох да туһаны аҕалбатах аһы аһыахтааҕар, Танара илгэтинэн күүс-сэниэ киллэриммит ордук. ¹⁰ Бэл Скинияҕа сулууспалааччылар ылан аһыыр бырааптара суох сиэртибэнниктэрэ биһиэхэ баар эбээт. ¹¹ Аһыы иһин сиэртибэҕэ бэриллит сүөһү хаанын архиерей Сибэтиэйтэн Сибэтиэйгэ илдэе кириэр, оттон этин түөлбэ тас өттүгэр таһааран уматаллар. ¹² Ол иһин Иисус эмиэ дьону Бэйэтин Хаанынан ыраастаары, куорат тас өттүгэр өлбүтэ. ¹³ Онон, доботторуум, Кинини кытта бииргэ атаҕастанарбытын кэрэйбэккэ, түөлбэ тас өттүгэр Киниэхэ тахсыабын. ¹⁴ Биһиги куруук олонор куораппыт манна суох эбээт – биһиги кэнэҕэски кэм куоратын көрдүүбүт. ¹⁵ Танараҕа, Кини аатын айхаллыыр хайҕал тыл сиэртибэтин – этэр тылбытынан биэрэр бэлэһипитин Иисус көмөтүнэн тиһигин быспака биэрэ туруобун. ¹⁶ Итини тэнэ үтүнү онорору, хардарыта көмөлөсүһэри умнуман – Танара итинник сиэртибэни сөбүлүүр.

¹⁷ Салайааччыларгытыгар бас бэринин, тугу этэллэрин истин. Танара иннигэр отчуоттуохтаах

† Онорбутун хайдах да уларытар кыаҕа суоҕа – эбэтэр: «Аҕата кини тугу онорбутун уларытар кыаҕа суоҕа», «Исав тугу онорбутун уларыттарар курдук, аҕатын кыайан тылыгар киллэрбэтэҕэ», «Исавка аһыыны билинэр кыах бэриллэбэтэҕэ». †† Хайатыгар – сорох быллыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох.

дьон быһыытынан кинилэр эһиги тускутугар утуйар ууларын умнан да туран кыһаллаллар. Эһиги истигэн буоллахытына эрэ, кинилэр үөрөкөтө сулууспалыахтара, оттон ыарырбатын өрө тыына сылдыар буоллахтарына, ол эһиэхэ туох да туһаны аҕалыа суоҕа.

¹⁸ Биһиги туспутугар үнэ сылдыын. Туохха да буоллун, барытыгар чиэһинэй буолуохпутун баҕарар буоламмыт, суобаспыт ыраас диэн биһиги эрэнэ саныыбыт. ¹⁹ Ордук Танара миигин эһиэхэ түргэнник төнүннэрэрин туһугар үнэргитигэр көрдөһөбүн.

Алгыс

²⁰ Бараанын үөрүн улуу Маныһытын – хаһан да көтүллүбэт сөбүлэһи кэс тылын Бэйэтин Хаанынан бигэргэппит Айыы Тойон Иисус Христуһу өлбүттэртэн тилиннэрбит Танара, эйэ-ил төрдө,

²¹ Бэйэтин көнгүлэ туоларын туһугар, эһигини бары үтүөҕү салайыахтын, тугу сөбүлүүрүн эһиэхэ † Иисус Христуһунан ситэртэриэхтин. Киниэхэ үйэлэртэн үйэлэр тухары албан аат! Аминь.

²² Бырааттарым, бу эһигини өйдөтөн эппиппин ылынаргытыгар көрдөһөбүн. Оннук элбэҕи да суруйбатым. ²³ Бырааппыт Тимофей босхоломмутун туһунан эһиэхэ үтүө сонуннаахпын. Сотору кэлэр күннээх буоллаҕына, кинини эһиэхэ илдьэ тийиэҕим. ²⁴ Салайааччыларгытыгар уонна сибэтийдэргэ бука барыларыгар эбэрдэтэ тириэрдин. Италия христианнара эһиэхэ эбэрдэ ыыталлар. ²⁵ Танара илгэлээх үтүөтэ эһигиниин энээрдэһиэхтин. Аминь ††.

† Эһиэхэ – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «биһиэхэ». †† Аминь – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох.

ИАКОВ

1 Омуктар ортолоругар тарбанан олорор уон икки аҕа ууһугар Тангара уонна Айыы Тойон Иисус Христос кулуттарыттан – Иаковтан эбэрдэ.

Итэбэл уонна муударас

2 Бырааттарым, итэбэлгитин тургутуу тулууру үөскэтэрин билэн туран, эһигини холоон көрөр араас ыарахаттар күһэйдэхтэринэ, ону барытын улуу үөрүүнэн көрсөр буолун. **4** Эһиги бары өттүнэн ситэн-хотон, туох да итэбэһэ суох буоларгыт туһугар, тулуургутун тиһэбэр тиийэ мүччүрүтүө суохтааххыт. **5** Өскөтүн эһигиттэн хайабыт эмэ муудараһа тиийбэт буоллабына, ону кини Танараттан көрдөстүн, оччоҕо барыларыгар дьэллэмник, сэмэтэ-сунхата суох биэрэр Тангара киниэхэ муударай өйү биэриэбэ. **6** Ол эрэри кини Танараттан көрдөһөрүгэр, кыратык да саарбахтаабакка, диринник итэбэйэн туран көрдөстүн. Саарбахтыыр киһи муора долгунун курдук: тыал кинини таптаабытынан ытыйар, уна-ханас бырабаттыыр. **7** Оннук киһи Айыы Тойонтон тугу эмэ ылыам этэ диэн санамматын даҕаны. **8** Бигэ санаата суох киһи бары суолугар барытыгар мунаах буолар.

9 Биир итэбэллээх дьаданы бырааттарбыт – Тангара кинилэри үрдэтэриттэн үөрүөхтээхтэр, **10** оттон баай киһи – Тангара кинини намтатарыттан үөрүөх тустаах, тоҕо диэтэххэ, кини баайа-дуола, сибэкки от курдук, кылгас үйэлээх. **11** Күн тахсан өнгүрүк куйаас түстэбинэ, сибэкки умнаһа куура хатан, кэрэ бэйэтэ кэхтэрин, сибэккитэ түһэрин курдук, баай киһи эмиэ түбүгүн үгэнигэр кэхтиэбэ.

12 Аньыыга тардар моһоллору тулуурдаахтык туораабыт киһи алгыстаах: оннук киһи тургутууну тулуйан баран, Айыы Тойон † Кинини таптыыр дьонно биэриэх буолан эрэннэрибит олобун мэнньиэһин ылыаба. **13** Аньыы угаайытыгар киирэн биэрээччи «Миигин Тангара угуйар» диэбэтин: Тангара куһаҕанна умсугуйбат уонна кими да аньыыга уккуйбат. **14** Ханнык баҕарар киһи бэйэтин аньыылаах баҕатын батыһан, ол умсулҕаныгар ылларан, аньыы угаайытыгар киирэн биэрэр; **15** имэннээх баҕа санаа аньыыны үөскэтэн төрөтөр, оттон аньыы, улааттар-улаатан, өлүүгэ тиэрдэр.

16 Онон, таптыыр бырааттарым, бэйэбитин албыннаныман. **17** Сиргэ баар бары үтүнү, энкилэ

† Айыы Тойон – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Тангара». Мэнньиэс (нууч. венец) – күрэхтэһиигэ кыйабыт киһи төбөтүгэр кэтэр венога.

суох үчүгэй бэлэби барытын күнү, ыйы, сулустары айбыт Аҕа Тангара бэлэхтиир; Кини хаһан да кубулуйбат, Киниэхэ уларыйыы күлүгэ да түспэт. **18** Тангара биһигини, Кини сана айымньыларыттан бастакылар буоларбыт туһугар, кырдьыктаах тыл көмөтүнэн төрөппүтэ.

Тангара тылын истии уонна толоруу

19 Онон, таптыыр бырааттарым †, хайабыт да истэргэ чуор, санарарга бытаан, уордайарга нэс буолуохтаах. **20** Уордайар киһи Тангара кырдьыгын онорор кыаҕа суох. **21** Онон бары кири-хары, сөнгөн сылдьар өс санааны киэр анһан, бу сүрэххитигэр олордуллан дууһабытын быһыһыр кыахтаах тылы улгумнук ылынын. **22** Истибиккитинэн эрэ мунурданан, бэйэбитин албыннаныман, истибит тылгытын тутуһун. **23** Тангара тылын истэр эрэри, толорбот киһи сиэркилэбэ көрүнэр киһи курдук: **24** кини күлүгүн көрүнэ түһэн баран – тэйдэ да, сонно дьүһүнүн-бодотун умнан кэбиһэр. **25** Оттон киһиэхэ көңүлү биэрэр энкилэ суох сокуон ис дьинин сыныһан өйдүүр уонна ону толорор киһи умнуган истээччи буолбатах, кини истибит тылын толорор, онон тугу гынарыгар барытыгар алгыстаах буолуо.

26 Эһигиттэн хайабыт эрэ Тангараба бэриниилээхпин дэнэ сылдьан, тылын кыана туттубат буоллабына, ол аата бэйэтин албыннанар – кини Тангараба бэриниилэммитэ туохха да турбат. **27** Кыһалҕа кыһарҕана хаарыйар тулааһахтарыгар, огдооболоругар көмөлөһүү, бэйэни аньыылаах дойду кириттэн харыстаныы – бу баар Аҕа Тангара иннигэр ыраас, омсото суох дьин бэриниилээх буолуо.

Сирэй көрбөх буолууттан сэрэтии

2 Бырааттарым! Килбиэннээх Айыы Тойоммутун Иисус Христуһу итэбэйэр дьон сиэринэн эһиги киһиэхэ барытыгар биир тэн үтүө сыһыаннаах буолун. **2** Арай мустан олордоххутуна, тарбаҕын аайы кыһыл көмүс биһилэхтээх сиздэрэй бэйэлээх баай киһи уонна илбирийбит танастаах дьаданы киһи киирдиннэр. **3** Эһиги баайдык танныбыт киһини көрөн: «Баһаалыста, манна кэлэн олоҕо», –

†† Онон, таптыыр бырааттарым – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Онон өйдөөн, таптыыр бырааттарым».

диэн ыныран баран, дьаданыга: «Эн антах тур» биитэр «Кэл бэттэх, атабым аттыгар оло», – диэтэххитинэ, ⁴ искитигэр араарсыыны таһааран, мөкү судьуйалыы быһыыланабыт буолбатах дуо?

⁵ Истин эрэ, таптыыр бырааттарым, Танара дьаданы дьону – итэбэлинэн байытаары, Кинини таптыыр дьонно эрэннэрбит Саарыстыбатыгар киллэрээри – талан ылбыта этэ буолбатах дуо?

⁶ Эһиги буоллабына дьаданылары сэнээтигит. Баайдар эһигини атабастыыллар, суукка биэрэллэр буолбат дуо? ⁷ Эһиги итэбэйэн ылыммыт үтүөкэн ааккытын баһаабырдааччылар эмиэ кинилэр буолбатахтар этэ дуо? ⁸ Өскөтүн эһиги Суруйууларга этиллибит «Чугастаабыгын, бэйэбин таптыырын курдук, таптаа» диэн үрдүкү сокуону толорор буоллаххытына, үтүө суолу тутуһабыт. ⁹ Оттон кинини кимиттэн-тугуттан көрөн сыһаннаһар буоллаххытына, эһиги аныыны онороннот, Сокуон иннигэр буруйдаах буолан тахсабыт.

¹⁰ Сокуону бүттүүнүн тутуһар эрэри, биригэр эмэ аныыны онорор киһи барытыгар буруйдаах буолар. ¹¹ «Көссүүлэһимэ» диэбит Танара «өлөрүмэ» диэн эмиэ эппитэ, онон эн көссүүлэспэт эрэри, өлөрөр түбэлтэбэр син биир Сокуону кэһэбин. ¹² Эһиги тылгыт-өскүт, быһыгыт-майгыгыт, тугу гынаргыт барыта көнүл Сокуонунан дьүүлэниэхтээх дьон сиэринэн буолуохтаах.

¹³ Амараба суох дьон бэйэлэрэ амараба суохтук дьүүлэниэхтэрэ; оттон амарах быһыы дьүүлгэ турбат.

Итэбэл уонна дьайыы

¹⁴ Бырааттарыам, итэбэйэбин диир киһи онтуката олоорор олобуттан көстүбэт буоллабына, кини итэбэйбитэ туох көдүүстээх буолуой? Ол итэбэл кинини өрүһүйөн сөп дуо? ¹⁵ Өскөтүн биир итэбэллээх быраата дуу, балта дуу таннар таһаһа биитэр аһыыр аһа суох буола сылдьаллары көрөкөрө, ¹⁶ хайабыт эмэ «Чэ, эйэни кытта барын, ичигэстик танна, үчүгэйдик аһыы-сии сылдыын» диэн баран, аһыылларыгар ас, танналларыгар танас бэрсибэтэбинэ, ити эппитэ туох туһалаах буолуой? ¹⁷ Син ол кэриэтэ итэбэл эмиэ туох да үтүө дьайыыта суох анаардас буоллабына – өлбүт итэбэл.

¹⁸ Баһар, ким эрэ: «Сороххо итэбэйэр кыах, оттон сороххо үтөнү онорор кыах бэриллэр», – диэбэ. Оччоҕо мин киниэхэ этиэм: «Ол дьайыыта суох итэбэлгин миэхэ көрдөр, оттон мин итэбэлбин эйиэхэ олохпунан көрдөрүөм». ¹⁹ Эн Танара биир диэн итэбэйэбин. Бэрт сөп, абааһылар эмиэ итэбэйэллэр, бэл кутталларыттан салыбырас буолаллар. ²⁰ Оттон эн, оттомо суох киһи, дьайыыта суох итэбэл өлбүт † итэбэл буоларын билиэххин баһарабын дуо? ²¹ Өбүгэбит Авраам уолун Исаагы сиэртибэнниккэ ууран Танара биһирэбилин

† Өлбүт – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «курааннах».

ылбыта буолбат дуо? ²² Итэбэлэ кини дьайыытыгар көмөлөспүтүн, оттон дьайыыта итэбэлин мунутуурдук ситэрэн-хоторон биэрбитин эн көрбөккүн дуо? ²³ Итинэн Суруйууларга этиллибит туолбута: «Авраам Танараны итэбэйбитэ, ол иһин Танара кинини кырдыксыт киһинэн билиммитэ». Онон Авраам Танара доһорунан ааттаммыта.

²⁴ Киһи анаардас итэбэлинэн эрэ буолбакка, дьайыытынан эмиэ быһанарын көрбөккүт дуо? ²⁵ Содур дьахтар Раав эмиэ, чуннуу кэлбит Израиль дьонун дьийэтигэр саһыаран баран, атын суолунан куоттаран биэрэн быһаммыта буолбат дуо?

²⁶ Киһи тыына быһыннабына, этэ-сиинэ өлүк эрэ буолан хааларын курдук, үтүө дьайыыта суох итэбэл эмиэ – өлбүт итэбэл.

Тылы кыана туттуу туһунан

3 Бырааттарым, бары үөрэтээччи буоларга дьулуһуман. Билэргит курдук, биһиги, үөрэтэр дьон, ордук кытаанахтык дьүүлэниэхпит, ² тоҕо диэтэххэ аныыны бука бары элбэхтик онгоробут. Ким аныыны сангарбат – ол бүтүн бэйэтин үүнүүр-тэһиинниир сиппит-хоппут киһи.

³ Холобур, биһиги аты айааһаары айаһар үүн кэтэртэпитинэ, бүтүн бэйэтин салайар кыахтанабыт. ⁴ Эбэтэр хараабылы ылан көрүн: хайдахтаах курдук улаханы, хайдахтаах күүстээх тыал кинини хамсатарый! Ол эрэри итинник сүүнэ хараабыл биир кыракый уруулга салайтаран, куормаһыт ханна баһарбытын хоту устар. ⁵ Киһи тыла эмиэ ситигирдик: кып-кыракый эрэри, арбанара хара баһаам. Санаан көрүн:

быычыкаайык уот кыыма түһэн, төһөлөөх элбэх ойууру сирий! ⁶ Тыл эмиэ уот, биһиги эппитигэр-хааммытыгар баар аныы-хара эйгэтэ; тылбыт бүтүн бэйэбитин киртитэр, гееннаттан умайар буолан, олохпут эргимтэтин бүтүннүүтүн уоттуур.

⁷ Ханлык баһарар кыыл-сүөл, көтөр, үөн-көйүүр уонна байбал харамайдарын айылбатын киһи айылбата сыһытар кыахтаах, сыһыппыта даһаны, ⁸ арай бэйэтин тылын ким да сыһытар кыаба суох: бу – өлөрөр сүлүһүнү толору инэриммит, туохха да кыайтарбат хара дьай. ⁹ Тылбытынан биһиги Аба Танараны †† айхаллыбыт, эмиэ тылбытынан Танараба холоонноон айыллыбыт дьону кырыыбыт. ¹⁰ Биир киһи уһуттан алгыс да, кырыыс да суккуллар. Бырааттарыам, хайдах да итинник буолуон сатамат. ¹¹ Биир дьүүктэттэн икки араас уу – аһыы туустаах уонна ньулуун уу – тэнгэ сүүрүө дуо? ¹² Бырааттарыам, смоковницаба маслина, виноградка смоква үүммэтин курдук, туустаах уонна ньулуун уу биир дьүүктэттэн сүүрбэт.

†† Танараны – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Айыы Тойону».

Үөһэттэн бэриллэр муударас

¹³ Эһигиттэн хайабыт муударай өйдөөбүй, дирин толкуйдаабы? Кини онтукатын үтүөкэн олобунан, муударай өйө үөскэппит көрсүө-сэмэй майгытынан көрдөрдүн. ¹⁴ Оттон сүрэххитигэр бэрт былдыһар хара санааны инэринэн, кинигит-хаангыт холло сылдыар буоллабына, хайбана барыман, кырдыгы балыйан сымыйалааман. ¹⁵ Онтукабыт үөһэттэн түһэр муударас буолбатах, сирдээҕи өй, киһи муудараһа, абааһы өйө. ¹⁶ Ханна ордугурбааһын, кинигини баар да, онно хайаан да сатарыйы, бары куһаҕан барыта баар буолар. ¹⁷ Оттон үөһэттэн түһэр муударас, бастатан туран, ыраас, ол кэннэ эйэ-дэмнээх, сэмэй, истигэн, өрүүтүн амарах, өрүүтүн үтүөнү онорор, кырдыгы тутуһар, истин-иһирэх буолар. ¹⁸ Эйэни олохтуур дьон эйэ-дэмнээхтик ыспыт сиэмэлэриттэн кырдык үүнүүтүн өлгөмнүк ылыахтара.

Бу дойдулуун добордоһуу – Танараба өстөнүү

4 Эһиги өстөһүүгүт, иирсэннит барыта хантан күөдүүйэн тахсарый? Эккитигэр-хаангытыгар охсуһар кыдыктаргытыттан буолбатах дуо? ² Тугу эрэ бабарабыт да, бабарбыккыт эһиэхэ кэлбэт, суох, ол иһин эһиги өлөрсөбүт. Ордугургуугут да, кыайан ситиспэккит; иирсэбит, өстөһөбүт да, Танараттан көрдөспөт буолангыт, туоххут да суох. ³ Көрдөһөргүтүгэр эһиги үтүөбэ дьулуһан буолбакка, табылгытын тарбатаары көрдөһөбүт, ол иһин эһиэхэ бэриллэбэт. ⁴ Оо, содурдар! Бу аһыылаах дойдулуун добордоһуу Танараба өстөнүү буоларын билбэт үһүгүт дуо? Онон, ким бу аһыылаах дойдуну кытта добордоһуон бабарар, ол Танараба өстөөх буолар. ⁵ Эбэтэр «Танара биһиги испитигэр олохсуппут Тыына, күнүүлүбүэр диэри, таптыыр» диэн Суруйууларга этиллибит тыл өскүөрүтүн эрэ тыл дии саныыгыт дуу? ⁶ Ол эрэри соччонон Танара өлгөм илгэлээх үтүөнү биэрэр. «Танара үрдүктүк сананааччыларга утарылаһар, сэмэйдэргэ үтүөтүк сыһыаннаһар» диэн ол иһин этиллибитэ.

⁷ Онон Танараба бас бэринин, адьарайга утарылаһын, оччоҕо адьарай эһигиттэн тэскилиэ. ⁸ Танараба чугаһаан, оччоҕо Танара эһиэхэ эмиэ чугаһыа. Аһыылаахтар, илиигитин ыраастанын, халбаннааччылар, сүрэххитин көннөрүнүн. ⁹ Кэмсинин, ытаан, аймаһыйын – күлүүт ытабылга, үөрүүгүт кутурбаанна кубулуйуохтун. ¹⁰ Айыы Тойон иннигэр сыһыйын, оччоҕо Кини эһигини үрдүктүк туто.

¹¹ Бырааттарыам, бука диэн бэйэ-бэйэбитин холуннарсыбат буолун. Быраатын холуннарар, дьүүлүүр киһи Сокуону холуннарар, Сокуону дьүүлүүр; ол аата эн Сокуону толорооччу буолбакка, хайыы-үйэ бэйэн судьуйа буолан

хаалабын. ¹² Сокуон Таһаарааччы уонна Судьуйа биир эрэ баар: Кини эрэ өрүһүйэр, Кини эрэ өлөрөр кыахтаах. Оттон эн атын киһини дьүүлүүр кимниин-туоххунуй?

Улаханник сананааччылары сэрэтии

¹³ Билигин эһиги, «бүгүн-сарсын манник куоракка баран, сыл буолан, эргинэн барыс киллэриниэхпит» дэһээччилэр, миигин истин! ¹⁴ Эһигини бэл сарсын туох күүтэрин билбэккит буолбат дуо? Эһиги олоххут диэн тугуй? Быстах кэмнэ тахса түһэн баран, уостан хаалар паар буолбатах дуо? ¹⁵ Оттон эһиги буоллабына «Айыы Тойон биэрдэбинэ, тыыннаах буоллаһытына, ону да оноруохпут, маны да ситэриэхпит» диир оннугар, ¹⁶ бэрдимсийэр идэбитинэн киһиргэнэбит: итинник киһиргэни барыта аһыы буолар. ¹⁷ Онон үтүөнү хайдах онорору билэ-билэ, ону онорбот киһи аһыыны онорор.

Баайдары сэрэтии

5 Аны билигин, баайдар, миигин истин! Эһиги ытаан-соһоон, аймаһыйын: эһиэхэ аана суох алдьархай ааннаан иһэр. ² Муспут баайгыт-дуолгут барыта илдьи сытыйбыт, танаскытын-сапкытын көйүүр сизбит, ³ кыһыл да, үрүн да көмүскүт дьэбин буолбут – ол дьэбинэ эһигини утары туоһу буолан, эккитин-сииннитин уот курдук түрүтэ сизэ. Эһиги тиһэх күнүтүгэр анаан кылаат мунньуммукут! ⁴ Бааһынабытын көрбүт-харайбыт үлэһиттэргит хамнастарын төлөөбөккөбүт, ити энэлийэр саналара энсиллэр, кинилэр энэлгэннэрэ хайыы-үйэ Айыы Тойон Саваоф † кулгаабар тийдэ! ⁵ Эһиги сиргэ байан-тайан олохсубкут, дуоһуйуоххутугар диэри көччүйбүккүт, идэһэ буолардыы, сүрэххит сыаланыар диэри, уойбуккут. ⁶ Эһиги кырдыксыттары дьүүлээн өлөрбүккүт. Кинилэр эһиэхэ утарыласпатахтара.

Тулуурдаах буолуу уонна Танараба үнүү

⁷ Онон, бырааттарыам, Айыы Тойон кэлиэр диэри, мөлтөөн-ахсаан биэримэн, тулуурдаах буолун. Көрбөккүт дуо бурдук сирин онорооччу, сиртэн күүтүүлээх үүнүүтүн ылыар диэри, күһүнү да, сааскы да ардабы хайдах курдук тулуурдаахтык күүтэрин! ⁸ Эһиги эмиэ ол курдук тулуурдаах буолун, кытаанах санааланын – Айыы Тойон кэлэрэ чугаһаата. ⁹ Дьүүлгэ турбат туһугар, бырааттарыам, бэйэ-бэйэбитин сэмэлэспэт-сунгаласпат буолун: Судьуйа хайыы-үйэ субу аанна кэлэн турар. ¹⁰ Бырааттарыам, Айыы Тойон аатынан эппит-үөрэппит пророктары эрэи-кыһалбаны тулуйуу холобура оностун. ¹¹ Билэргит курдук, биһиги тиһэбэр диэри тулуйбут дьону алгыстаахтар диэн

† Саваоф (евр.) – «Халлаан сэриитин Тойоно».

ааттыбыт. Иов эрэйи-муну хайдах тулуйбутун туһунан эһиги истибиккит, итиэннэ амарах сүрэхтээх, аһыныгас санаалаах Айыы Тойон киниэхэ тиһэбэр хайдах сыһыаннаспытын эмиэ билэбит.

¹² Уонна, бырааттарым, хаһан да андабайбат буолун, халлаанынан да, сириэн да, атын тугунан даҕаны андабайыман; эһиги сөп диэбиккит чэхчы сөп буоллун, суох диэбиккит чэхчы суох буоллун, оччоҕо дьүүлгэ туруоххут суоҕа.

¹³ Ким эһигиттэн эрэйи көрөр – Танараҕа үнтүн. Ким үөрэр-көтөр – псаломнары ыллаатын. ¹⁴ Ким ыалдьар, ол Церковь пресвитердарын ынгырдын, оччоҕо кинилэр кэлэн ыарыһаҕы елей арыынан сотон баран, кини туһугар Айыы Тойон аатынан үнтүттүнэр. ¹⁵ Итэбэл үнүүтэ ыарыһаҕы үтүөрдүө,

Айыы Тойон кинини сүһүөбэр туруоруо, аһыыны-буруйу онорбут буоллаҕына, онто бырастыы буолуо. ¹⁶ Онон үтүөрэр туһугар, бэйэ-бэйэбитигэр аһыыгытын этинэр, бэйэ-бэйэбит туһугар үнэр буолун. Кырдьыксыт күүстээх үнүүтэ үгүһү онорор кыахтаах. ¹⁷ Илия эмиэ биһиги курдук киһи этэ гынан баран, ардах түспэтин диэн үнпүтүгэр, сиргэ үс сыл алта ый устата ардах түспэтэбэ, ¹⁸ онтон эмиэ үнпүтүгэр – халлаан ардахын түһэрбитэ, сир үүнүүтүн биэрбитэ.

¹⁹ Бырааттарыам! Өскөтүн эһигиттэн хайабыт эрэ кырдьыктан туораабытын ким эмэ көнө суолугар төнүттүрдэбинэ, ²⁰ кини билиэх тустаах: аһыылааҕы албын суолуттан эргилиннэрбит киһи дууһатын өлөр өлүүттэн быыһаҕа, үгүс аһыытын-харатын бырастыы гыннарыаҕа.

1 ПЕТР

1 Атын дойдуларга кый бырах тарзанан, Понт, Галатия, Каппадокия, Асия уонна Вифиния сирдэригэр олорооччуларга, Аба Танара эрдэттэн анаабытынан, Тыын сибэтии гынытынан, Иисус Христуу истэргэ уонна Кини Хаанынан ыраастанарга талылыбыттарга бука барыларыгар – Иисус Христос Апостола Петртан. Эһиэхэ бары илгэлээх үтүнү кытта эйэ-ил үүнэ-үксүү туруохтун!

Тыыннаах эрэл

3 Иисус Христуу өлбүттэртэн тилиннэрэн, мунура суох үтө санаатынан биһигини сангалыы төрөппүт Танараба, Айыы Тойоммут Иисус Христос Абатыгар, алгыс буолуохтун! Биһиги онтон тыыннаах эрэллэнэммит, **4** эһиэхэ, Танара тиһэх кэмнэ арыллыахтаах быыһабылга анаан сүдү күүһүнэн араначчылыыр дьонугар, бэрлэлэрдии халлаанна ууруллубут, сүппэт-симэлийбэт, ыраас кэхтибэт нэһилиэстибэбэ тиксэрбитин кэтэһэбит.

6 Итэбэлгитин тургутар араас ыарахаттартан быстах кэмнэ эрэйдэнэр да эбит буоллаххытына, эһиги ол кэнэбэс кэлэри өйдөөн-санаан үөрэр-көтөр буолун.

7 Уотунан ыраастаннар даҕаны, син биир кэбириир-алдьанар хайа да кыһыл көмүстээбэр эһиги тургутууну ааспыт итэбэлгит ордук күндү буолан тахсыахтаах. Оччоҕо эһиги Иисус Христос кэлэр Күнүгэр Кини хайбалын ылыаххыт, үрдүк чиэскэ, албан аакка тиксиэххит. **8** Эһиги Кинини көрбөтөрүт да, таптыгыт, билиннэ диэри көрө илик да буолларгыт, итэбэйэбит, уонна итэбэлгит соруугун – дууһабыт быыһанарын – ситиһэн, киһи тылынан кыайан эппэт улуукан үөрүүтүн үөрэбүт.

10 Эһиэхэ анаммыт илгэлээх үтүнү төлкөлөөбүт пророктар бу быыһабылга сыһыаннаабы барытын ымпыгар-чымпыгар тийэ үөрөппиттэрэ,

11 кинилэргэ баар Христос Тыына Кини эрэи-муну көрөн баран, албан аатырыахтаабын төлкөлүүрүгэр ханнык уонна хайдах кэми эппитин инэн-тогон чопчулаабыттар. **12** Урут кинилэр тугу өтө көрөн эппиттэрэ (ону билигин – Евангелиены

иһитиннэрэр дьонунан – халлаантан ыытыллыбыт Сибэтиэй Тыын эһиэхэ биллэрбитэ) – ол барыта бэйэлэрин эрэ тустарыгар буолбакка, эһиги тускутугар буоларын Танара кинилэргэ арыйбыта. Бу кистэлэни бэл халлаанна баар Аанньаллар кытта өнөйөн көрүөхтэрин баҕараллар.

Сибэтиэй олоххо ынырыы

13 Онон өйгүтүн-санаабытын түмүнэн, сэргэх сылдьан, Иисус Христос эргиллэн кэлэригэр эһиэхэ бэриллиэхтээх илгэлээх үтөбэ бигэтик эрэнин.

14 Истигэн оҕолор буоларгыт быһыытынан, урут Танараны билбэт кэмнитинээби дьаллыккытынан салайтарыман, **15** эһигини ынырбыт Сибэтиэй холобурунан бэйэбит эмиэ тугу гынаргытыгар барытыгар сибэтиэй буолун. **16** Суруйууларга «Мин сибэтиэйбин, онон эһиги эмиэ сибэтиэй буолун» диэн этиллэр.

17 Өскөтүн эһиги хас биирдии киһини, кимиттэн-тугуттан тутулуга суох, тугу онорбутунан көрөн дьүүлүүр Судьуйаны Абабыт диир буоллаххытына, бу сирдээби олоххут кэммин Киниттэн толлонтурттан туран атаарын. **18** Билэргит курдук, эһиги өбүгэлэргиттэн утумнаабыт сүпсүктээх олоххуттан алдьанар-кэбириир үрүн да, кыһыл да көмүскэ атыылаһыллыбыт буолбатаххыт, **19** ханнык да энкилэ суох ыраас Агнец курдук буолбут Христос күндү Хаанынан толуйуулан ылыллыбыккыт. **20** Кини өссө аан дойду айыллыан инниттэн ананан, эһиги тускутугар бу тиһэх кэмнэ кэлбитэ. **21** Кини баар буолан, эһиги Кинини өлбүттэртэн тилиннэрбит, албан аатырдыбыт Танараны итэбэйэннит, итэбэлгит да, эрэлгит да – барыта Танараба түмүллүбүтэ.

22 Онон, бырааттарыам, кырдьыкка Тыын көмөтүнэн † истигэн буолан, дууһабытын ыраастанан, бырааттыы дьоннутун өрүү ыраас ис сүрэххиттэн таптаан. **23** Эһиги өлөр-сүтэр сиэмэттэн буолбакка, өлбөт-сүппэт сиэмэттэн – Танара үйэлэр тухары тыыннаах тылыттан хат төрөөбүккүт. **24** Суруйууларга этиллэр: «Киһи аймах – от кэриэтэ, киһи албан аата – сибэкки кэриэтэ: от хагдарыйа хатан, сибэккитэ иинэн түһэр, **25** оттон Айыы Тойон тыла үйэлэр тухары өлбөт-сүппэт». Бу эһиэхэ иһитиннэриллибит Евангелие туһунан этиллэр.

Тыыннаах таас уонна сибэтиэй норуот

2 Онон бары өс санааны, уодаһыны, сирэй көрбөх быһыыны, ордук санаһыны, холуннарсыыны кээр анньан, ² быыһанар курдук

† Тыын көмөтүнэн – сорох былгыгы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

үүнэн тахсар туһугар, санга төрөөбүт кыһыл оҕолуу, Танара тылын ыраас үүтүн иһэргэ дьулуһун. ³ Айыы Тойон хайдахтаах курдук үтүөтүн эһиги хайыы-үйэ билбиккит. ⁴ Онон кэлин, чугаһаан Киниэхэ – дьон киэр анныбыт, оттон Танара талан ылбыт күндү Тыыннаах Тааһыгар! ⁵ Уонна бэйэҕит эмиэ тыыннаах таастар буолангыт, Танара сөбүлүүр духуобунай сиэртибэтин Иисус Христуһунан биэрэр Кини сибэтиэй үлэһиттэрэ буолар туһугар, духуобунай дьэиэ буола үүнэн-үрдээн иһин. ⁶ Суруйууларга этиллэр: «Көр бу, муннук туттаах тааһын – талыллыбыт, күндү тааһы – Мин Сионна олук ууран эрэбин; Кинини итэҕэйэр киһи кыбыстыыга кириэ суоҕа». ⁷ Кини эһиэхэ, итэҕэйээччилэргэ, – күндү таас, оттон итэҕэйбэттэргэ – «тутааччылар бырахпыт таастара»; ол эээри бу таас кэлин «муннук туттаах тааһа буолла»; өссө этиллэр: «Бу – дьон иннэр тааһа, охтор очуоһа» диэн. ⁸ Онон Танара тылын истэр эрэри, бас бэриммэт дьон бүдүрүйэллэр – кинилэр анабыллара оннук.

⁹ Оттон эһиги талыллыбыт аймах – Ыраахтааҕы дьэитин кэргэнэ, Танара үлэһиттэрэ, сибэтиэй норуот, эһигини харанаттан килбиэннээх сырдыгар ынырбыт Танара үтүөкэн дьайыыларын биллэрэргэ талыллыбыт Кини Бэйэтин тус дьоно – буолабыт. ¹⁰ Хаһан эрэ эһиги норуот буолбатах этигит, оттон билигин Танара норуота буоллугут; хаһан эрэ Танара аһыныгас сыһыанын билбэт этигит, оттон билигин ону биллигит.

Танара кулуттара

¹¹ Таптыыр бырааттарыам! Бу дойдуга эһиги кэли дьон, ааһан иһэр айанныыт эрэ буоларгыт быһыытынан, көрдөһөбүн: дууһабытыгар утары турар эт-хаан кыдьыктарыттан тэйэ туттун, ¹² Танараны итэҕэйбэт дьон ортолоругар үтүөкэн олоһунан олорун; оччоҕо, үтүөнү онороргутун көрдөхтөрүнэ, эһигини хара санаалаахтар диэн үөхпүттэрин да иһин, Танараны кэлэр Күнүгэр айхаллыахтара.

¹³ Онон дьон олохтообут ханнык баҕарар салалтатыгар Айыы Тойон туһугар бас бэринин: үрдүкү былааска – ыраахтааҕыга да, ¹⁴ буруйу онорооччулары буруйдуур, үтүөнү онорооччулары көбүлүүр Кини баһылыктарыгар даҕаны. ¹⁵ Өйө суох ньүдьү-балай дьон ону-маны тыллаһыытын биһиги үтүөнү онорон тохторбутугар Танара баҕарар, ¹⁶ онон көңүл дьон быһыытынан олорун, көңүлү туһанан мөкү быһыыны кистэнэрдии буолбакка, Танара кулуттарыны. ¹⁷ Барыларын ытыктаан, бырааттаргытын таптаан, Танараттан толлун, ыраахтааҕыга ытыктабыллаахтык сыһаннаһын.

Эрэйи-муну көрбүт Христос холобура

¹⁸ Эһиги, үлэһиттэр, үтүө, сымнаҕас тойотторгутун эрэ буолбатах, хабыстары эмиэ ытыктаан, кинилэргэ бас бэринин. ¹⁹ Олоҕо суох атаҕастабылга түбэһэн баран, Танараны санаан эрэйи-муну тулуйар киһи, Кини хайҕалын ылыаҕа. ²⁰ Онорбут буруйгун иһин кырбанаргытын тулуйар буоллаххытына, эһиэхэ туох хайҕала кэлиэхтээбэй? Оттон үтүөнү оноро сылдьан эрэдэнэргитин тулуйар буоллаххытына, Танара алгыһын ылыаххыт. ²¹ Танара эһигини тулуурдаах буоларга ынырбыта, тоҕо диэтэххэ, Христос эмиэ, Кини суолунан барарбыт туһугар биһиэхэ † холобур көрдөрөн, биһиги туспутугар эрэдэммитэ. ²² «Кини туох да аһыыны-буруйу онорботоҕо, биир да сымыйа тылы сангарбатаҕа». ²³ Үөбүллэ сылдьан үөхсүүнэн хардарбатаҕа, эрэйи-муну көрө сылдьан кими да саамматаҕа – ону барытын Кырдьыктаах Судьуйаҕа эрэнэн туттарара. ²⁴ Биһиги аһыыттан босхолонон кырдык иһин олорорбут туһугар, Кини биһи аһыыбытын-буруйбутун санныгар сүгэн кириэскэ таһаарбыта: Кини бааһыран, эһиги үтүөрбүккүт. ²⁵ Хаһан эрэ эһиги Маныыһыта суох муна-тэнэ сылдьар барааннар курдук этигит, оттон билигин Маныыһыкка – дууһабытын Араначчылааччыга – төнүннүгүт.

Эр-ойох сыһыанын туһунан

3 Ол курдук, Танара тылын ылыммат эрдээх дьахталлар эмиэ, эрдэргит эһиги Танараттан толлор ыраас олоххутун көрөн, биир тылы этиппэккэ, итэҕэли ылыналларын туһугар, кинилэргэ бас бэринин. ³ Тас көстүүгүт – баттаххыт чочуонай оҕоһуута, кыһыл көмүс симэххит, сиздэрэй танаскыт-сапкыт – эһиги киэргэлгит буолбатын, ⁴ ол оннугар сүрэххит ис дьинэ, сымнаҕас холку майгыгыт кэктибэт кэрэтэ эһигини киэргэттин. Бу буолар – Танара иннигэр күндү киэргэл. ⁵ Ол курдук урут Танараҕа эрэнэр сибэтиэй дьахталлар эмиэ эрдэригэр бас бэринэн, бэйэлэрин итинник киэргэтинэллэрэ. ⁶ Сарра Авраамы тойонум диэн ааттаан, киниэхэ бас бэринэрэ. Эһиги эмиэ туохтан да чаҕыйан турбакка үтүөнү онорор буоллаххытына, кини оҕолоро буолабыт.

⁷ Ол курдук, эһиги эр дьон эмиэ, кэргэттэргит уйаннарын өйдөөн туран, кинилэргэ үтүөтүк сыһаннаһын; кэргэттэргит эмиэ эһиги курдук илгэлээх олоххо киирэллэрин быһыытынан, үнэр үнүүгүт мэйһэйэ суох буоларын туһугар, кинилэри ытыктаан.

† Биһиэхэ – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «эһиэхэ».

Кырдык иһин эрэдэнии

⁸ Тиһэбэр, бары биир өйдөөх-санаалаах, аһыныгас, бэйэ-бэйэбитин таптыыр, амарах, эйэбэс †, сэмэй буолун; ⁹ куһаҕанна куһаҕанынан, үөхсүүгэ үөхсүүнэн хардарыман; төттөрүтүн, алгыһы ыларга ынгырыллыбыккытын билэ сылдьан, эһигини атаҕастааччылары албаан. «¹⁰ Олобу таптыыр, үтүө күннэри көрүөн баҕарар киһи куһаҕаны сангарартан, албыны тыллаһартан туттуннун; ¹¹ куһаҕантан тэйэн биэрин, үтүөнү онорун, эйэни көрдөөн, эйэбэ дьулуһун. ¹² Айыы Тойон хараба кырдыктаах дьонно туһуланар, кулгааҕа кинилэр үнэллэрин истэр, оттон хара дьайдаахтык быһыыланааччыларга Айыы Тойон утары турунар».

¹³ Өскөтүн эһиги үтүө дьыала иһин кыһаллар-мүһэллэр буоллаххытына, ким эһиэхэ куһаҕаны оноруобай? ¹⁴ Оттон кырдык туһугар эрэдэнэр да буоллаххытына, эһиги алгыстааххыт; онон кинилэртэн куттаныман, симиттэн туруман.

¹⁵ Айыы Тойон Танараны †† ис сүрэххитинэн ытыктаан; эһиги эрэлгитин туоһулаһааччыларга көрсүөтүк, ытыктабыллаахтык хоруйдуурга өрүүтүн бэлэм буолун. ¹⁶ Үтүө суобастаахтык олорун, оччоҕо эһигини хара санаалаахтар диэн үөбүлэриттэн Христоһу итэбэйэр үтүө олоххутун баһаабырдааччылар бэйэлэрэ кыбыстыахтара.

¹⁷ Ол эбэтэр, куһаҕаны онорон эрэдэниэхтээбэр, Танара көнүлүнэн буоллабына, үтүөнү оноро сылдьан эрэдэммит ордук; ¹⁸ Христос эмиэ биирдэ букатыннаахтык, биһигини Танараба аҕалаары, Бэйэтэ Кырдыксыт эрээри, аһыылаахтар биһиги туспутугар, биһиги буруйбутун боруостаан, эрэйимуну көрбүтэ; этин-сиинин өлөрбүттэрэ эрээри, Кини тыынынан тиллибитэ, ¹⁹ уонна эмиэ тыынынан аллара түһэн, хараҕаҕа хаайылла сытар өлбүттэргэ Танара тылын иһитиннэрбитэ. ²⁰ Ол хаһан эрэ Танараба бас бэриммэтэх дьон этилэр, Танара кинилэри Ной ковчегга тутулан бүтүөр диэри тулуурдаахтык көһүппүтэ да, ковчег иһигэр киирбит аҕыйах киһи, аҕыс эрэ дууһа, тыыннаах орпуга. ²¹ Бу барыта – эһигини быһыһыр сүрэхтэнии уобараһа. Сүрэхтэнии – эт кириҥ сууну буолбатах, Танараба үтүө суобаһы эрэннэри – Иисус Христос тилиитинэн биһигини быһыһыр. ²² Кини билигин халлаанна Танара уҥа өттүгэр олорор; Киниэхэ Аанһаллар, халлааннаабы былаастар, күүстэр – бука бары бас бэриммиттэрэ.

Итэбэйэччилэр олохторо чынха атын буолуохтаах

4 Онон, Христос биһиги туспутугар этинэн-хаанынан эрэдэммитин курдук, эһиги эмиэ соннук санаанан сэбилэниэхтээххит. Этинэн-хаанынан эрэдэнэр киһи сиргэ олороро хаалбыт

† Эйэбэс – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох. †† Айыы Тойон Танараны – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Айыы Тойон Христоһу».

кэмин имэн кыдыгар биэрбэккэ, Танара ыйарынан олоруохтаах, аһыыны онорорун тохтотуохтаах. ³ Урут, олоххут ааспыт кэмигэр, Танараны билбэт омуктар курдук кирдээх олоххо, араас дьаллыкка, арыгыга ылларан – искит уйарынан аһаан-сиэн, эмэгэттэргэ сүгүрүйэн түктэри быһыылана сылдьыбыккыт да сөп буолуо. ⁴ Итэбэйбэт дьон аны билигин эһиги кинилэрдиин содурдук быһыыламмат буолбуккун дьиибэргииллэр, ол иһин эһигини үөбүллэр. ⁵ Кинилэр бэрт сотору өлбүтү-тыыннаабы барытын дьүүллүүр Судьуйаҕа эппиэттиэхтэрэ. ⁶ Дьэ ол иһин, эттэнэн-хааннанан олорбут олохторугар дьон быһыытынан дьүүллэнэн баран, Танара көнүлүн хоту тыыннарынан олороллорун туһугар, Евангелие өлбүт дьонно кытта иһитиннэриллибитэ.

⁷ Ол эрээри туох барыта бүтэр уһуга чугаһаата. Онон эһиги өйдөөхтүк-төйдөөхтүк олорун, сэргэхтик үнэ сылдьын. ⁸ Туохтааҕар да бэйэ-бэйэбитин ис сүрэххиттэн таптаан. Таптал үгүс аһыыны-хараны бырастыы гыннарар. ⁹ Ханлык да мунатыйыта суох бэйэ-бэйэбитигэр ыалдьытымсах буолун. ¹⁰ Танара биэрэр араас дьобурунан үтүөнү онорорго анаан туруоруллубут дьон быһыытынан, биирдии бэйэбэит Киниттэн ылбыт ураты дьобургутунан бэйэ-бэйэбитигэр туһалаһын. ¹¹ Ким тылын иһитиннэрэр, үөрэтэр дьобурдаах, ол Танара тылын иһитиннэрдин; ким сулууспалыыр, ол Танара биэрэр кыабынан сулууспалаатын. Барыта Иисус Христоһунан Танара албан аатыарын туһугар буолуохтаах. Киниэхэ үйэттэн үйэбэ албан аат буолуохтун, Кини былааһа туругура туруохтун! Аминь.

Христос эрэйин үллэстии

¹² Таптыыр бырааттарым! Эһигини уотунан тургутар быһыыга-майгыга түбэстэххитинэ, дьиктиргээмэн, атаарбыы санааман, ¹³ хата ол оннугар, Христос эрэйин-мунун үллэстэбит диэн үөрэр буолун, оччоҕо Кини килбиэннээх кэлиитигэр эһиги өрөгөйдүү үөрүөххүт. ¹⁴ Христос аатын туһуттан эһигини үөбэр-хомуруйар буоллахтарына, эһиги алгыстанабыт: ол аата эһиэхэ албан ааттаах Тыын, Танара Тыына баар. Анараанһылар Кини аатын баһаабырдаллар, оттон эһиги Кинини албан аатырдабыт. ¹⁵ Эһигиттэн ким да киһини өлөрөн, уоран, куһаҕаны онорон эбэтэр атын киһи бас билиитигэр суудайан † эрэ сору көрбөтөр; ¹⁶ оттон христианин быһыытынан эрэйи-кыһалҕаны көрөртөн кыбыстыман, хата Христос аатын сүгэбит диэн, Танараба махтанан.

¹⁷ Дьүүллээһини Танара Бэйэтин дьонуттан саҕалыаҕа; өскөтүн дьүүл маннай биһигиттэн саҕаланар буоллабына, Танара Евангелиетын ылыммат дьону дьэ ханнык бүтэр уһук күүтэрэ

† Атын киһи бас билиитигэр суудайан – эбэтэр «донуосчут буолан».

буолуой? ¹⁸ «Бэл, кырдыксыт эрэйинэн быһанар, оччоҕо итэбэлэ суох аныылаах киһи хайдах буолуоҕай?»

¹⁹ Онон Танара көнүлүнэн эрэйи көрөр дьон үтүнү онорон, Киниэхэ, эппит тылын толорор эрэбиллээх Айааччыга, олохторун туттардыннар.

Танара норуотугар кыһамныы

⁵ Эһиги пресвитердаргытыттан, мин бэйэм эмиэ пресвитер, Христос тулуйбут эрэйин-мунун туохута, субу көстүөхтээх кэрэмэн килбиэннэ бииргэ тиксизэхтээбим быһыытынан, көрдөһөбүн:

² Танара эһиги көрүүгүтүгэр-харайыгытыгар туттарбыт бараанын үөрүн күһэлэн кыһайытынан буолбакка, Танараны үөрдэрдии, бэйэбит үтүө баҕабытыттан, барыстанар сааттаах санааттан буолбакка, ис сүрэххиттэн көрүн-истин. ³ Эһиги харалтаҕытыгар бэриллибит үөргэ тойорҕообокко, бэйэбитинэн туохха барытыгар холобур буолун.

⁴ Дьэ оччоҕо Үрдүкү Маныһыт тийээн кэллэбинэ, эһиги албан аат кэхтибэт мэнньиэһин кэтиэххит.

⁵ Эһиги, эдэрдэр эмиэ, пресвитердаргыт тылларын истин. Бука бары бэйэ-бэйэбитигэр бас бэринэр сытыары майгылаах сэмэй буолун, тоҕо диэтэххэ, «Танара үрдүктүк сананааччыларга утарылаһар, оттон сэмэйдэргэ үтүөтүк сыһыаннаһар».

⁶ Онон кэмэ кэллэбинэ Танара эһигини үрдүктүк тутарын туһугар, Киниэхэ улгумнук бас бэринин.

⁷ Кини эһиги тускутугар кыһаллар, онон туох баар кыһалбаҕытын барытын Киниэхэ сүктэрин.

⁸ Өйдөөн-төйдөөн сылдыһын, сэрэхтээх буолун:

өстөөххүт адьарай кими эмэ булан мэннээстээри тула эргийэ, хахайдыы хаһыытыы сылдыһар. ⁹ Биир итэбэллээх бырааттаргыт аан дойду үрдүнэн эмиэ манньк эрэйи көрсөллөрүн билэн туран, киниэхэ, адьарайга, бигэ итэбэлгитинэн утарылаһын. ¹⁰ Биһигини, Христос Иисуһу итэбэйбиттэри, үйэлэргэ өлбөөдүйбэт килбиэннээх сырдыгар ынырбыт Танара – бары илгэлээх үтүнү Бизэрээччи – эһигини, быстах кэмнэ эрэдэммиккит кэннэ, Бэйэтинэн энкилэ суох гынан бөбөргөтүөхтүн, күүс-сэниэ киллэрэн халбаннаабат оноруохтун †. ¹¹ Киниэхэ үйэттэн үйэлэр тухары албан аат буолуохтун, Кини былааһа туругура туруохтун! Аминь.

¹² Бу кылгас сурукпун эһигини бөбөргөтөөрү, манна эппитим барыта Танара дьин илгэлээх үтүөтэ буоларын бигэргэтээри, бэриниилээх диэн эрэнэр киһим, бырааккыт Силуан, көмөтүнэн суруйдум. Онон маны бигэтик тутуһун.

¹³ Эмиэ эһиги курдук талыллыбыт Вавилоннаабы балтыгыт уонна уолум Марк эһиэхэ эбэрдэ ыыталлар. ¹⁴ Бэйэ-бэйэбитин таптал уураһытынан эбэрдэлэһин. Эһигинниин, Христос Иисустуун †† биир буолбуттардыын бука барыгытыныын, эйэ энээрдэһиэхтин. Аминь ‡.

† Бэйэтинэн энкилэ суох гынан бөбөргөтүөхтүн, күүс-сэниэ киллэрэн халбаннаабат оноруохтун – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Бэйэтинэн энкилэ суох гынан бөбөргөтүө, күүс-сэниэ киллэрэн халбаннаабат оноруо». †† Христос Иисустуун – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Христостуун». ‡ Аминь – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох.

2 ПЕТР

1 Тангарабыт уонна Быыһааччыбыт, кырдьыгы туһуһар Иисус Христос, эмиэ биһиэхэ биэрбитин курдук, күндүттэн күндү итэбили биэрбит дьонугар – Иисус Христос кулута уонна Апостола Симон † Петран.

² Тангараны уонна Христос Иисус †† Айыы Тойоммутун билэн истэххит аайы, эһиэхэ бары илгэлээх үтөнү кытта эйэ-ил үүнэ-үксүү туруохтун!

Дьин билии туһунан

³ Биһигини кэрэмэн килбиэнинэн, үтүө быһыытынан ыһырбыт Тангараны биллэрэн, Кини дьин итэбил олоһор ирдэнэри барытын Бэйэтин Тангара күүһүнэн биһиэхэ толору биэрбитэ. ⁴ Эһиги Тангара айылбатын кытыктаахтара буолангыт, аан дойдуну сатарыппыт араас имэн сутулуттан быһанаргыт туһугар, Кини улууттан улууну, күндүттэн күндүнү биэриэх буолан эрэннэрэр тылын эппитэ. ⁵ Онон эһиги туох баар кыһамныгытын ууран, итэбилгитинэн үтүө быһыыгытын-майгыгытын, үтүө быһыыгытынан билиигитин көрдөрөргө дьулуһун; ⁶ билиигитинэн бэйэни кыатаныыны, бэйэни кыатаныынан тулууру, тулуургутунан Тангараба бэриниилээх буолууну, ⁷ бэриниилээх буолуугутунан бэйэ-бэйэбитигэр бырааттыы истин сыйһангытын, истин сыйһангытынан тапталы көрдөрүн. ⁸ Өскөтүн бу барыта эһиэхэ толору баар, эбиллэ-үүнэ турар буоллабына, эһиги Айыы Тойоммутун Иисус Христуу билиигит ситиһиилээх, үтүө түмүктээх буолоуба. ⁹ Оттон кимизэх эмэ бу суох буоллабына, ол киһи харабынан көрбөт биитэр харалбан кэриэтэ: кини урукку аһыытыттан-харатыттан ырааһырбытын таһы-быһа умнубут. ¹⁰ Онон, бырааттарым, Тангара эһигини ыһырбыта, талан ылбыта өссө ордук итэбилиилээх буолан иһэр гына олорорго кыһаллын; оннук олодоххутуна, эһиги хаһан да инниэххит суоҕа. ¹¹ Быыһааччы Айыы Тойоммут Иисус Христос бараммат үйэлээх Саарыстыбатыгар көнүллүк кириэр аан биһиги иннибитигэр ити курдук тэлэччи аһыллыаба.

¹² Төһө да итини билэн, дьин кырдьыкка тирэбирбиккит иһин, мин эһиэхэ өрүү саната туруом. ¹³ Айыы Тойоммут Иисус Христос миэхэ арыйбытын курдук, сотору бу дойдуттан аттанахтаахпын билэбин, онон тыыннаабым

† Симон – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Симеон». †† Христос Иисус – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Иисус» эбэтэр «Иисус Христос».

тухары, итини барытын өйдөтө-саната сылдьарым сөп дии саныбын. ¹⁵ Барбытым да кэннэ, бу эппиппин өрүүтүн өйдүү сылдьаргыт туһугар, мин бары күүспүн ууруом.

Христос кэрэмэн килбиэнин кэрэһиттэрэ

¹⁶ Айыы Тойоммут Иисус Христос сүдү күүстээх кэлиитин туһунан эһиэхэ иһитиннэрэритигэр биһиги була сатаан оноһуллубут үһүйээннэргэ олоһурбатахпыт, Кинини улуукан Бэйэтин уу харахпытынан көрбүт буоламмыт кэпсээбиппит. ¹⁷ «Мин көнүлбүн толорор Тапталлаах Уолум бу баар» диир санга Киниэхэ килбиээннээх халлаантан сатараан түспүтүгэр Кини Аҕа Тангараттан үрдүк чизэһи, албан ааты ылбыта. ¹⁸ Ол халлаантан иһиллибит сананы биһиги Кинини кытта сибэтиэй хайа үрдүгэр туран истибиппит.

¹⁹ Онон пророктар тыллара чаччылаабын биһиги билгэтик билбиппит. Күн улам сырдаан, сүрэххитигэр сарсыардаанны сулус сыдыаайыар диэри, эһиги бу тылга, харана сиргэ сырдатар сибэтиинниккэ курдук, олус сөпкө тардыһабыт. ²⁰ Туох ханнык иннинэ эһиги бири билиэх тустааххыт: Суруйууларга этиллэр пророктар өтө көрүүлэрин киһи бэйэтэ хайдах да быһаарар кыаба суох. ²¹ Биир да өтө көрүү киһи баһатынан этиллибэтэбэ, ону Сибэтиэй Тыын Тангара дьонунан этиппитэ.

Сымыа үөрэби тарбатааччылар

2 Израиль норуотугар сымыа пророктар баар буола сылдьыбыттарын курдук, эһиэхэ эмиэ сымыаны үөрэтээччилэр баар буолан, дьон итэбили үрэйэр эмсэбэлээх үөрэхтэри киллэриэхтэрэ, кинилэри толуйан ылбыт Айыы Тойонтон akkaастанан, сотору өлөллөрүн оностуохтара. ² Үгүстэр кинилэр содур суолларын батыһан, дьонно Кырдьык Суолун баһаабырдар сылтаа биэриэхтэрэ. ³ Бу оботтоох санаалаах дьон эһигини албыннарыгар үктэтиэхтэрэ; ол эрэри кинилэр бириигэбэрдэрэ тахсыбыта ыраатта – кинилэри өлөр өлүү кэтэхэр.

⁴ Тангара аһыыны онорбут аанньаллары бэл харыһыйбатаба: кинилэри үтүгэн түгэбин им балай харанатыгар хаайан, Дьүүл Күнүн кэтэһиннэрэн сыаптаан сытыарбыта; ⁵ Кини былыргы аан дойдуну да харыһыйбатаба: Тангараны билиммэт

дъонноох аан дойдуга улуу мотуогу ажалбыта, көнө суолга ынгырбыт Ной дьэиэ кэргэниттэн эрэ абыс дууһаны тыыннаах хаалларбыта. ⁶ Содомнаах Гоморра куораттарын имири эһэргэ ууран, күл-көмөр гынан, кэнэбэс үөскүүр бас бэриммэт дьонго сэрэтэр холобуру көрдөрбүтэ, ⁷ оттон үүнэ-тэһиинэ суох барбыт содур дьон ортотугар олороруттан ыар санааба баттатан сылдыар кырдыксыт Лоту Кини быһыһаан ылбыта ⁸ (бу көнө киһи, бар дьон суута-сокуона суох быһыыланарын күннэтэ көрө-истэ сылдьан, иһигэр олус эрэдэнэрэ). ⁹ Оччотугар, биллэн турар, Айыы Тойон бэриниилээх дьону аһыы угаайытыттан хайдах быһыыры, оттон суута-сокуона суохтары, ордук эт-сиин түктэри кыдыгар ылларбыттары, Айыы Тойон былааһын билиммэт, баламат, таптаабыттарынан аам-дьамаан сылдыар, үөһэнниллэри үөбүртэн саллыбат дьону, Дьүүл Күнэ үүнэн буруйданыахтарыгар диэри, хайдах тутары-хабары билэр. ¹¹ Оннооҕор Аанһаллар кинилэри күүстэринэн-кыахтарынан төһө эмэ баһыйар эрээрилэр, Айыы Тойон иннигэр этэн-сэмэлээн буруйдаабаттар, ¹² оттон итилэр буоллабына бэйэлэрэ да өйдөөбөт суолларын үөбүллэр. Кинилэр ситэн ылан өлөрүллэр, айылбалара тардарынан эрэ сылдыар дьиикэй кыыл курдук имири эстиэхтэрэ. ¹³ Суута-сокуона суохтары сэт-сэлээн ситиэбэ. Кинилэр күрүлүүр күнүстэри көрүлээн-нарылаан көччүйүллэр, бииргэ асаһан, эһигини албыннаан дуоһуйаллар. ¹⁴ Харахтара биир кэм имэн уотунан умайар, аһыыга баҕарыылара хаһан да хаммат. Бу ситэ-хото илик дууһалаахтары дэн үктэтэр, сии-аһыы үөрэммит торҕон дьон кырыыска тураллар. ¹⁵ Кинилэр көнө суолтан туорааннар, аһыыны онгортон манһа ыларын ордорбут Восор уолун Валаам суолунан баран муммуттар. ¹⁶ Ол эрээри, Валаам суута-сокуона суох быһыыта сараланан турар: миинэн иһэр тыһы осела киһилии сангаран, өйө суох быһыыланан эрэр пророгу тохтопсут.

¹⁷ Бу – куура хаппыт сүлбэлэр, буурба кыйдыыр былыттары; кинилэри хаһан да дьайбарбат им балай кэтэһэр. ¹⁸ Бу дарбааннаах, хойгур тыллаах-өстөөх дьон муна-тэнэ сылдыааччылартан сабыс-сага тэйэн эрээччилэри эт-хаан имэнэр, содур олоххо төттөрү уккуйаллар. ¹⁹ Бэйэлэрэ аһыы-хара кулуттара эрээрилэр, көңүлү биэриэх буолан эрэннэрэллэр. Ким кимиэхэ хотторор да, киниэхэ кулут буолар. ²⁰ Айыы Тойону, Быһааччыбытын Иисус Христуһу, билэн бу аһыылаах дойду кириттэн-харыттан быһыһанан баран, хат онно батыллар, хат баһыйтарар дьон уруккуларынааҕар ордук куһаҕан туруктаналлар. ²¹ Кырдык суолун билэн баран, кинилэргэ бэриллибит сибэтиэй кэриэстэн киэр хайыһан таннарыахтарын кэриэстэ, бу суолу олох да билбэтэхтэрэ буоллар ордук буолуох этэ. ²² Кинилэр буоллабына, «ыт кулгуйбут сиригэр төннөр», «сибииннэ, сууйбут да иһин,

бадарааныгар булкуллар» диэн бэргэн өс хоһоонноругар этиллибитин курдук, быһыыланаллар.

Айыы Тойон Күнэ

3 Таптыыр бырааттарыам! Бу хайыы-үйэ иккис сурукпун эһиэхэ суруйабын. Суруктарбар хайатыгар да эһиги өйгүтүгэр ыраас санааны уһугуннаран, сибэтиэй пророктар урут өтө көрөн эппиттэрин итиэннэ эһиэхэ бэйэбит Апостолларгыт тирдибиттэрин – Быһааччы Айыы Тойон кэриэһин – өйдүү сылдыаргыт туһугар, санаттым. ³ Туох ханнык иннинэ эһиги бири биллэх тустааххыт: тиһэх кэмнэ аһыылаах бабаларын эрэ батыһар дьон баар буолуохтара; кинилэр эһигини элэк онгостон: ⁴ «Кини кэлиэх буолан эрэннэрбитэ ханна баарый? Өбүгэлэрбит өлүөхтэриттэн, аан дойду айыллыабыттан ыла, туох да уларыһыта көстүбэт, барыта уруккутунан», – дэһиэхтэрэ. ⁵ Манһык саныыр дьон сир-халлаан Таһара тылынан ууттан уонна уунан айыллыбытын билбэттэр. ⁶ Ууттан айыллыбыт оччотооҕу аан дойду ууттан эстибитэ, ⁷ оттон бу эмиэ Таһара тыла араначчылыыр билинни сирэ-халлаана Дьүүл Күнүгэр, Таһараны билиммэт дьон өлөрүгэр, уокка умайарга ананан турар.

⁸ Таптыыр бырааттарым, эһиги биир суолу умнуо суохтааххыт: Айыы Тойонго биир күн тыһыынча сыл кэриэстэ, оттон тыһыынча сыл биир күн кэриэстэ. ⁹ Сорохтор бытаарар дииллэр эрээри, Айыы Тойон эрэннэрбитин толороругар бытаарбат. Кини ким да өлүөн баҕарбат буолан, киһи барыта аһыытын билинэн Таһараба эргиллэрин туһугар, биһиэхэ [†] тулуурдаахтык сыһыаннаһар.

¹⁰ Айыы Тойон Күнэ, түүн уоруйах кэлэрин курдук, кэлиэбэ. Ол күн халлаан лүһүгүрээбитинэн көстө сүтүөбэ, куйаар бары эттиктэрэ умайан урусхалланыахтара, сир уонна сир үрдүгэр баар барыта уокка умайыаба.

¹¹ Туох барыта ити курдук урусхалланыахтаах эбит буоллабына, уотунан күлүбүрээбит халлаан сүтүөхтээх, куйаар бары эттиктэрэ умайан ууллуохтаах күннэрэ – Таһара Күнэ – кэлэрин баҕаран туран кэтэһээччилэр, эһиги, Таһараба бэриниилээх сибэтиэй олоххутугар хайдахтаах буолуох тустааххыты? ¹³ Ол эрээри, Кини эрэннэрбитин хоту, биһиги кырдыктаах быһыы олохсуйбут сага халлаанын, сага сирин көһүтэбит.

¹⁴ Дьэ ол иһин, таптыыр бырааттарым, ону күүтэргитигэр, Кини иннигэр ыраас, энкилэ суох, эйэ-дэмнээх буолан турар туһугар, бары күүскүтүн уурун. ¹⁵ Уонна Айыы Тойоммут өр тулуйарын биһиэхэ быһыһанар кыабы биэрэр дии саныыр буолун; бу туһунан таптыыр бырааппыт Павел, Таһара киниэхэ биэрбит муудараһын туһунан, эһиэхэ суруйбут суруктарыгар барытыгар этэр.

[†] Биһиэхэ – сорох быллыргы гректии илиинэн суруйууга «эһиэхэ».

¹⁶ Маны кини хас суругун аайы этэр эрээри, өйдүүргэ ыарахан суоллары суруйар буолан, сорох-сорох итэбэлгэ тирэбирбэтэх ньүдьү-балай дьон өлөллөрүн онгостон, ону эмиэ атын Суруйуулары курдук түктэри тойоннуулар.

¹⁷ Онон, эһиги, таптыыр бырааттарым, бу туһунан хайыы-үйэ билэргит быһыытынан, суута-сокуона

суох дьон муммут суолугар туораабат, бигэ тирэххитин сүтэрбэт туһугар, сэрэхтээх буолун, ¹⁸ Айыы Тойоммутун уонна Быыһааччыбытын Иисус Христуһу билэн, Кини илгэлээх үтүөтүн ингэринэн, үүнэн-үрдээн иһин. Киниэхэ билигин да, үйэттэн үйэбэ да албан аат! Аминь.

1 ИОАНН

Олох Тыла

1 Биһиги эһиэхэ аан бастаангыттан Баары: Кими истибиппитин, илэ харахпытынан көрбүппүтүн, анаарбыппытын, илиибитинэн таарыйбыппытын – Олох Тылын иһитиннэрэбит. ² Бу Олоҕу биһиэхэ Танара көрдөрбүтэ: биһиги Ону көрбүт буоламмыт, туоһулуубут уонна Аҕа баар бараммат Олох биһиэхэ көстүбүтүн туһунан эһиэхэ иһитиннэрэбит. ³ Эһиги биһигиниин бодоруһаргыт туһугар, биһиги тугу көрбүппүтүн-истибиппитин эһиэхэ иһитиннэрэбит, оттон биһиги Аҕалыын уонна Кини Уола Иисус Христостуун бодоруһабыт. ⁴ Бу туһунан эһиэхэ, үөрүүгүт † толору буоларын туһугар, суруйабыт.

Сырдыкка сылдыы

⁵ Биһиги Киниттэн истэн, эһиэхэ тиэрдэр үөрүүлээх илдьиппит манньк: Танара – сырдык, Киниэхэ ханнык да харанга суох. ⁶ Өскөтүн биһиги Кинилиин бодоруһабыт диир эрэрибит, харанга сылдыар буоллахпытына, ол аата сымыйалыбыт, кырдьыгынан олорбоппут; ⁷ оттон Кини сырдыкка баарын курдук, биһиги эмиэ сырдыкка сылдыар буоллахпытына, оччоҕо бэйэ-бэйэбитин кытта бодоруһабыт, оччоҕо Кини Уолун Иисус Христос Хаана биһигини бары аһыыттан-хараттан ыраастыыр. ⁸ Өскөтүн аһыыта суохпут дэнэр буоллахпытына, бэйэбитин албыннанабыт, ол аата биһиги сүрэхпитигэр кырдьык кыыма да суох. ⁹ Оттон аһыыбытын-буруйбутун Танара иннигэр билинэр буоллахпытына, Кини эрэллээх уонна кырдьыктаах буолан, биһигини бырастыыгынаҕа, бары куһаҕантан ыраастыаҕа. ¹⁰ Аһыыны онорботохпут дэнэр буоллахпытына, биһиги Кинини сымыйаччы курдук көрдөрөбүт, ол аата Кини тыла биһиги сүрэхпитигэр суох.

2 Оҕолоруом! Маны мин эһиэхэ аһыыны онорботуннар диэн суруйабын; оттон өскөтүн ким эмэ аһыыга киирдэбинэ, биһиги туспутугар Аҕа иннигэр Көрдөһөөччү: Иисус Христос – Кырдьыксыт баар; ² Кини – биһиги аһыыбыт-буруйбут иһин, биһиги эрэ буолбатах, бүтүн аан дойду аһыытын-буруйун иһин толук буолбут сиэртибэ.

† Үөрүүгүт – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «үөрүүбүт».

³ Биһиги Кинини билбиппитин Кини кэриэстэрин тутуһарбытынан билэбит. ⁴ «Кинини биллим» дии сылдьан, Кини кэриэстэрин толорбот киһи – сымыйаччы, оннук киһи сүрэхэр кырдьык диэн суох; ⁵ оттон Кини тылын толорор киһи сүрэхэр Танара таптала дьин чаччы сиппит-хоппут: бу мантан биһиги билэбит Кинилиин биир буолбуппутун. ⁶ Кинини кытта биир буоллум диир киһи, Кини олорбутун курдук, олоруохтаах.

⁷ Таптыыр бырааттарым! Мин эһиэхэ сана кэриэһи буолбакка, эһиги аан маннайгыттан билэр, былыргы кэриэскитин суруйабын. Былыргы кэриэс – эһиги хара маннайгыттан истибит тылгыт. ⁸ Ол гынан баран эмиэ да сана кэриэһи суруйабын; бу кэриэс кырдьыктааҕа Киниттэн да, эһигиттэн да ырылыччы көстөр: харанга аһан, дьиннээх сырдык хайыы-үйэ тыган эрэр.

⁹ Сырдыкка сылдыабын диир эрэри, быраатын абааһы көрөр киһи өссө да харанаттан тахса илик. ¹⁰ Быраатын таптыыр киһи сырдыкка сылдыар, онон кини туохтан да иннибэт; ¹¹ оттон быраатын абааһы көрөр киһи харанаттан тахса илик – им балайга былдьатан, хайа да диэки баран иһэрин билбэт.

¹² Оҕолор, мин эһиэхэ суруйабын: эһиги аһыыгыт-буруйгүт Кини аатын туһугар бырастыы буолбута.

¹³ Аҕалар, мин эһиэхэ суруйабын: эһиги аан бастаангыттан Баары билбиккит.

Эдэрдэр, мин эһиэхэ суруйабын: эһиги хара дьайдааҕы кыайбыккыт.

Эрдэбэс оҕолор, мин эһиэхэ суруйабын: эһиги Аҕаны биллигит.

¹⁴ Аҕалар, мин эһиэхэ суруйдум: эһиги аан бастаангыттан Баары билбиккит.

Эдэрдэр, мин эһиэхэ суруйдум: эһиги күүстээххит, эһиги Танара тылын сүрэххитинэн ылынан, хара дьайдааҕы кыайбыккыт.

Бу аһыылаах дойдуну таптааман

¹⁵ Бу аһыылаах дойдуну да, бу дойдуга баары да таптааман: бу дойдуну таптыыр киһи сүрэхэр Аҕа таптала суох. ¹⁶ Бу дойдуга баар барыта: аһыылаах киһи имэнэ-кыдыыга, хараһын абылана, бу олоххо тугунан киэн туттара – Аҕаттан кэлбэт, бу дойдуттан бэйэтиттэн көбөн тахсар. ¹⁷ Бу дойду имэнниин-

кыдыктыын симэлийэ сүтүөбэ, оттон Танара көнүлүн толорор киһи үйэлэр тухары олоруоҕа.

Христону утарааччылартан сэрэтии

¹⁸ Оҕолоор! Бу тihэх кэм кэллэ. Антихрист кэлиэхтээбин эһиги истэн турабыт. Тihэх кэм кэлбитин биһиги Христону утарааччы хайыы-үйэ үксээбитинэн билэбит. ¹⁹ Кинилэр бэйэбит ортобуттан тахсыбыттара эрээри, биһиэннэрэ буолбатах этилэр: биһиэннэрэ эбиттэрэ буоллар, биһигини кытта хаалыа этилэр, онон, бараннар, биһиэннэрэ буолбатахтара кестөн тахсыбыта. ²⁰ Оттон эһиэхэ Сибэтиэй Танара Тыына баар буолан, эһиги тугу барытын билэбит. ²¹ Мин эһиэхэ кырдыгы билбэкит диэн суруйар буолбатахпын, кырдыгы билэргит, ханнык да сымыйа кырдыктан тахсыбатын өйдүүргүт иһин суруйдум. ²² Онон сымыйаччы диэн кимий? Ол – Иисусу, Кини Христос буоларын, мэлдьэһээччи. Антихрист Аҕаны да, Уолу да мэлдьэһэр. ²³ Ким Уолун ылыммат, ол Аҕата суох, ким Уолун билинэр, ол Аҕалаах. ²⁴ Онон аан маннайгыттан тугу истибиккитин тутуһан олорун. Маннайгыттан истибиккитин тутуһа сырыттаххытына, эһиги Уолун да, Аҕатын да кытта бииргэ буолуоххут. ²⁵ Бараммат олох – бу баар Кини биһиэхэ биэриэх буолан эрэннэрбитэ! ²⁶ Маны эһигини дэн үктэтээччилэр тустарынан суруйдум. ²⁷ Оттон эһиги тускутунаан этэр буоллахха, эһиэхэ Танара Тыына баар буолан, эһиги ким да үөрэтэригэр наадыбаккыт – Тыын Бэйэтэ эһигини барыга-барытыгар үөрэтэр. Ол үөрэтэрэ барыта дын кырдыктаах, ханнык да албына суох, онон, Кини тугу үөрэтэрий да, эһиги ону тутуһан олорун.

Танара оҕолоро

²⁸ Онон, оҕолоор, Кини кэллэбинэ куттаммат, саакка-суукка киирбэт туһугар, Кинилиин биир буолун. ²⁹ Кини кырдыксытын билэр буоллаххытына, кырдыгы онорор киһи барыта Киниттэн төрөөбүтүн эмиэ билиэхтээххит.

3 Аҕабыт биһиэхэ хайдахтаах курдук таптала бэлэхтээбитий! Биһиги Танара оҕолорунан ааттанабыт. Кырдык, биһиги Кини оҕолоро буоллубут; бу дойду Кинини билбэт буолан, биһигини билбэт. ² Таптыыр бырааттарыам! Биһиги билигин Танара оҕолорунабыт, оттон кэлин өссө хайдах уларыйарбыт биһиэхэ ситэ арыллан биллэ илик. Арай бири чуолкай билэбит: ол арылыннаҕына, биһиги Кинини дын Бэйэтин көрөммүт, Кини курдук буолуохпут. ³ Киниэхэ итинник эрэллээх киһи Кини ырааһын иһин, бэйэтин ыраастанар.

⁴ Аньыыны онорор киһи Танара Сокуонун кэһэр; аньыы – суута-сокуона суох быһыыланыы. ⁵ Кини биһиги буруйбутун-аньыыбытын киэр илдьээри кэлбитин, Бэйэтэ туох да аньыыта суобун билэбит.

⁶ Кинилиин биир буолбут киһи аньыыны онорбот, оттон аньыыны онорор киһи Кинини көрбөтөх да, билбэтэх да. ⁷ Оҕолоор! Эһиги кимизэх да албыннатыман. Кырдыгынан сылдыар киһи Кини курдук кырдыктаах. ⁸ Аньыыны онорор киһи – адьарай киһитэ, тоҕо диэтэххэ, аньыыны хара маннайгыттан адьарай онорбута; ол иһин Танара Уола кини онорбутун үрэйэ кэлбитэ. ⁹ Танараттан төрөөбүт киһиэхэ Танара сизмэтэ баар, онон кини аньыыны онорбот, Танараттан төрөөбүт буолан, аньыыны онорор кыаҕа суох. ¹⁰ Ким кырдыгынан сылдыбат, ол быраатын таптаабат киһи курдук, эмиэ Танара киһитэ буолбатах. Ким Танара оҕото, ким адьарай оҕото буоларын биһиги итинэн араарабыт.

Бэйэ-бэйэбитин таптаан

¹¹ Бу баар – эһиги аан маннайгыттан истибит кэриэс тылгыт: биһиги бэйэ-бэйэбитин таптыахтаахпыт, ¹² быраатын өлөрбүт, хара дьайдаах төрүөбэ Каин курдук буолуо суохтаахпыт. Туох иһин кини быраатын өлөрбүтэй? Бэйэтэ мөкүнү, быраата үтүнү онорорун иһин буолбатах этэ дуо?

¹³ Бырааттарыам, бу дойду эһигини абааһы көрөр буоллаҕына, эһиги ону дыкиртигээммэн. ¹⁴ Биһиги өлөр өлүүттэн туораан олоххо кирибиппитин билэбит, тоҕо диэтэххэ, бырааттарбытын таптыбыт; быраатын [†] таптаабат киһи өлөр өлүү кытаҕаһыттан өссө да мүччүрүөй илик. ¹⁵ Быраатын абааһы көрөр киһи – өлөрүөхсүт, оттон эһиги билэргит курдук, ханнык да өлөрүөхсүт бараммат олохтоммот, кини сүрүбэр бараммат олох суох.

¹⁶ Иисус Христос биһиги туспутугар олобун толук ууран, биһиги таптала билбиппит, онон бэйэбит эмиэ бырааттарбыт тустарыгар олохпутун кэрэйиэ суохтаахпыт. ¹⁷ Оттон баҕарара барыта баар үскэм олохтоох эрээри, биир итэҕэллээх быраата тийиммэтин көрө-көрө, киниттэн хайын охсунар киһиэхэ Танара таптала хайаан баар буолуоҕай?

¹⁸ Оҕолоруом! Кыһыл тылбытыгар, кэпсээммитигэр эрэ таптыыр буолумуобун, дыннээхтик таптыырбытын олорор олохпутунан көрдөрүөбүн.

¹⁹ Биһиги дыннээх кырдык дьоно буоларбытын итинтэн билэбит ^{††}, итинэн Кини иннигэр суобаспытын [‡] уоскутунабыт. ²⁰ Оттон өскөтүн бэйэлээх бэйэбит суобаспыт биһигини дьүүллүүр буоллаҕына, биһиги суобаспытынааҕар улахан, тугу барытын билэр Танара биһигини дьүүллээбэт буолуо дуо! ²¹ Таптыыр бырааттарыам, өскөтүн суобаспыт дьүүллүүрүн онорбот буоллахпытына, биһиги Танараҕа эрдээхтик чугаһыбыт, ²² уонна Кини кэриэстэрин тутуһар, сөбүлүүрүн онорор

[†] Быраатын – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох. ^{††} Итинтэн билэбит – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «итинтэн билиэхпитин сөп». [‡] Суобаспытын – тылыттан тылыгар түһэрэн тылбаастаахха «сүрэхпитин».

буоламмыт, тугу баҕарар көрдөһөн, Киниттэн ылабыт. ²³ Оттон Кини кэриэһэ – Уолун Иисус Христос аатыгар итэҕэл уонна, биһиэхэ ыйбытын курдук, бэйэ-бэйэҕэ таптал. ²⁴ Кини кэриэһинэн олорор киһи Кинини кытта биир буолар, кини сүрэхтэр Танара баар. Оттон Танара биһиги сүрэхпитигэр баарын Кини биһиэхэ биэрбит Тыыныттан билэбит.

Танара Тыына уонна антихрист тыына

4 Таптыыр бырааттарым! Бу аан дойдуга сымыйа пророк элбээтэ, онон эһиги киһини эрэ барытын итэҕэйбэт буолун, киниэхэ Танара Тыына баар дуу, атын дуу диэн, кинилэри тургутан көрөр буолун. ² Танара Тыынын манньк арааран билиэххит: Киһи буолан кэлбит Иисус Христуу билинэр дьонно Танара Тыына баар, ³ оттон Киһи буолан кэлбит Иисус Христуу [†] билиммэт киһиэхэ Танара Тыына буолбатах, антихрист тыына баар; ол антихрист кэлиэхтээҕин эһиги истэн тураҕыт, кини бу дойдуга билигин хайыы-үйэ баар буолбут.

⁴ Оҕолоор! Эһиги, Танараттан төрөөбүт дьон, кинилэри баһыйбыккыт: эһиэхэ Баар бу дойдуга баардааҕар улахан. ⁵ Кинилэр бу дойдуга буоланнар, бу дойдуга саҕараллар, онон дойдуга кинилэри истэр. ⁶ Оттон биһиги Танара дьонобут; Танараны билэр киһи биһигини истэр, Танараны билбэт киһи биһигини истибэт. Кырдьык тыынын уонна албын тыынын биһиги итинэн арааран билэбит.

Танара – таптал

⁷ Таптыыр бырааттарым! Бэйэ-бэйэбитин таптыабын. Таптал Танараттан кэлэр, онон таптыыр киһи барыта Танараттан төрөөбүт буолан, Кинини билэр. ⁸ Танара – таптал. Таптаабат киһи Танараны билбэт. ⁹ Танара биһигини таптыырын бу аан дойдуга соҕотох Уолун, биһиги Кининэн олоххо тиксэрбит туһугар, ытан биллэрбитэ. ¹⁰ Биһиги Танараны таптаабыппыт иһин буолбатах, Танара Бэйэтэ биһигини таптаан, аһыыттан-хараттан толуйан ылаары, биһиги туспутугар Уолун ыппыта. Дьиннээх таптал диэн бу баар.

¹¹ Таптыыр бырааттарым! Танара биһигини ситигирдик таптаабытын кэннэ, биһиги эмиэ бэйэ-бэйэбитин таптыах тустаахпыт. ¹² Танараны ким да хаһан да көрбөтөҕө, ол гынан баран, бэйэ-бэйэбитин таптыыр буоллахпытына, биһиги сүрэхпитигэр Танара баар, ол аата Кини таптала биһиэхэ дьин-чаччы сиппит-хоппут.

¹³ Кинилиин биир буолбуппутун, Кини эмиэ биһиги сүрэхпитигэр баарын Бэйэтин Тыынын биһиэхэ биэрбитинэн билэбит. ¹⁴ Ону биһиги, Кинини көрбүт дьон, Аҕата Уолун аан дойдуну быһаҥаары ыппыта диэн туоһулуубут. ¹⁵ Иисус

[†] Иисус Христуу – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Иисуһу», «Айыы Тойон Иисус Христуу» эбэтэр «Христуу».

Танара Уола буоларын билинэр киһи сүрэхтэр Танара баар, онон кини Танараны кытта өрүү бииргэ сылдьар. ¹⁶ Биһиги, Танара биһигини таптыырын билэн, Кини тапталын итэҕэйбиппит.

Танара – таптал, онон таптыыр киһи Танараны кытта биир буолар: кини сүрэхтэр Танара баар. ¹⁷ Таптал биһиги сүрэхпитигэр оннук ситэн-хотон, биһиги бу дойдуга, Кини олорбутун курдук олорор буоламмыт, Дьүүл Күнүн бигэ эрэмнүүлээх көрсөр кыахтаахпыт. ¹⁸ Таптал куттанары билбэт – сиппит-хоппут таптал кутталы киэр кыйдыыр. Куттанар киһи эрэйи көрөр, кини таптала ситэтэ суох.

¹⁹ Онон, доҕотторуум, Танара биһигини бастакынан таптаабытын быһыытынан, биһиги эмиэ Кинини таптыабын ^{††}. ²⁰ «Танараны таптыыбын» диир эрээри, быраатын абааһы көрөр киһи – сымыйаччы: хараҕын далыгар сылдьар быраатын таптаабат киһи хайдах хараҕар көстүбэт Танараны таптыаҕай? ^{‡‡1} Оттон Кини биһиэхэ биэрбит кэриэһэ этэр: Танараны таптыыр киһи быраатын эмиэ таптыахтаах.

Танара Уолугар итэҕэл

5 Иисус Мессия буоларын итэҕэйэр киһи Танараттан төрөөбүт; оттон Төрөппүтү таптыыр киһи Киниттэн Төрөөбүтү эмиэ таптыыр. ² Биһиги Танара оҕолорун таптыырбытын манньк билэбит: өскөтүн Танараны таптыыр, Кини эппитин тутуһар буоллахпытына, ол аата Кини оҕолорун эмиэ таптыыбыт. ³ Танараҕа таптал диэн Кини кэриэстэрин тутуһуу буолар, оттон Кини кэриэстэрэ тутуһарга ыарахана суохтар. ⁴ Танараттан төрөөбүт ханнык баҕарар киһи бу дойдуну кыайар; бу аан дойдуну баһыйбыт күүс – биһиги итэҕэлбит. ⁵ Иисус Танара Уола буоларын итэҕэйэр киһиттэн ураты бу аһыылаах дойдуну ким кыайаҕай?

Танара Бэйэтин Уолун туоһулааһына

⁶ Бу Кини буолар: уунан, хаанынан уонна Тыынынан, уунан эрэ буолбакка, хаанынан эмиэ кэлбит Иисус Христос. Тыын эмиэ Кини туһунан туоһулуур, тоҕо диэтэххэ, Тыын – кырдьык. ⁷ Халлаанна үс туоһу баар: Аҕа, Тыл уонна Сибэтиэй Тыын. Бу Үс биир сомоҕолор. ⁸ Сиргэ эмиэ үс туоһу баар: тыын, уу уонна хаан, бу үс бары бири этэллэр ^{‡‡}. ⁹ Өскөтүн биһиги киһи туоһутун ылынар буоллахпытына, Танара туоһута оннооҕор быдан күүстээх: Уолун туһунан Кини Бэйэтинэн туоһулуур. ¹⁰ Танара Уолун итэҕэйэр киһиэхэ бу туоһу сүрэхтэр баар, оттон Танараны итэҕэйбэт киһи, Танара Бэйэтин Уолун туһунан туоһулаабытын итэҕэйбэт буолан, Кинини сымыйаччы курдук көрдөрөр.

^{††} Биһиги эмиэ Кинини таптыабын – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «биһиги эмиэ таптыыбыт», сорохторугар «биһиги Танараны таптыыбыт», «биһиги бэйэ-бэйэбитин таптыыбыт». ^{‡‡} Хайдах... таптыаҕай? – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «таптаабат». ^{‡‡}

¹¹ Кини туоһута манньк: Танара биһиэхэ бараммат олобу биэрбитэ, оттон бу олох Кини Уолугар баар.

¹² Уолун ылынар киһи – олобу ылынар, Уолун ылыммат киһи – олобу ылыммат.

Танараҕа үнүү күүһэ

¹³ Бу маны мин эһиэхэ, Танара Уолун аатыгар итэбэйээччилэргэ, эһиги Кинини итэбэйэн бараммат олохтоноргутун билэргит туһугар, суруйдум. ¹⁴ Ол иһин биһиги, Танара көнгүлүн хоту тугу да көрдөстөхпүтүнэ, Кини биһигини истэригэр бигэ эрэллээхпит. ¹⁵ Оттон Кини биһиги көрдөһөрбүтүн барытын истэрин билэр буоллахпытына, көрдөһөрбүтүн биэрэрин эмиэ билэбит.

¹⁶ Өскөтүн ким эмэ биир итэбэллээх быраата аныыны онгорорун көрдөбүнэ (онто өлөр аныы буолбатах буоллабына), быраатын туһугар үнтүн, оччоҕо Танара ол киһиэхэ олобу биэриэбэ (өлөр

аныыны онгорбот киһиэхэ). Өлөр аныы диэн баар, ол туһугар үнтүн диэбэппин. ¹⁷ Мөкү быһыы барыта аныы, ол эрээри өлөр аныы буолбатах.

¹⁸ Танараттан төрөөбүт киһи аныыны онгорботун биһиги билэбит; Танараттан төрөөбүт киһи бэйэтин харыстанар, онон хара дьайдаах кинини таарыйбат. ¹⁹ Биһиги Танара дьоно буоларбытын, оттон аан дойду бүтүннүүтэ хара дьайга хам ылларан сытарын билэбит. ²⁰ Итиэннэ Танара Уола кэлэн, биһиги дьиннээх Танараны билэрбит, Кини Уолун Иисус Христу кытта бииргэ буоларбыт туһугар, биһиэхэ сырдыгы †, өйдүүр кыабы биэрбитин эмиэ билэбит. Кини баар дьиннээх Танара уонна бараммат олох.

²¹ Оҕолоор! Сымыйа танаралартан харыстаның! Аминь ††.

† Сырдыгы – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох. †† Аминь – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох.

2 ИОАНН

1 Мин эрэ буолбатах, дьин кырдьыгы билбиттэр бука барыбыт, биһиги сүрэхпитигэр ингэн сылдьар, үйэлэр тухары биһигинниин буолар кырдьык туһугар, дьин тапталынан таптыыр хотуммутугар эйиэхэ, Тангара талыылааһар, уонна эн оҕолоргор – миигиттэн, кырдыабастан †, эбэрдэ.

³ Аҕа Тангара уонна Кини Уола Иисус Христос Айыы Тойон †† илгэлээх үтүөлэрэ, аһыныгас сыһыаннара, иллэрэ-эйэлэрэ бары кырдьыгы уонна тапталы кытта эһигинниин энээрдэһиэхтин!

Кырдьык уонна таптал

⁴ Аҕаттан ылбыт кэриэспитин толорон, кырдьыгы бэриниилээхтик тутуһа сылдьар дьон эн оҕолорун ортолоругар баалларын көрөн, мин улаханлык үөрдүм. ⁵ Онон, күндү хотун, билигин санга кэриэһи буолбакка, хара маннайгыттан истибит кэриэспитин тоһоҕолоон туран, бэйэ-бэйэбитин таптыабын диэн эһигиттэн көрдөһөбүн. ⁶ Таптал – Кини кэриэстэринэн олоруу. Бу кэриэһи тутуһуохтааххыт туһунан эһиги хара маннайгыттан истибиккит.

† *Кырдыабаас* – «пресвитерос» диэн грек тылын атын суолтата «аҕа баһылык». †† *Айыы Тойон* – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох.

⁷ Киһи буолан кэлбит Иисус Христу билиммэт албын-көлдүүн дьон бу аан дойдуга элбээтилэр: кинилэр албыннарарын ааһан, Христу утараллар.

⁸ Онон кытаатан бэйэбитин көрүнэ сылдьың: үлэбит ‡ түмүгүн үрэйэн-сарайан кэбиспэккэ, толору төлөбүрү ыларга дьулуһун. ⁹ Христос үөрэбин кэһэн туора хаамар, бу үөрэҕи тутуспат киһи Тангарата суох, оттон Христос үөрэбин тутуһан олорор киһиэхэ Аҕата да, Уола да баар. ¹⁰ Эһиэхэ кэлэр эрэри, бу үөрэҕи илдэ кэлбэт киһини дьыэбитигэр киллэримэн, эбэрдэлээн көрсүмэн. ¹¹ Эбэрдэлээн көрсөр киһи кини мөкү дьайыытыгар кыттыгастанар.

Түмүк тыл

¹² Бэрт элбэҕи суруйуом этэ гынан баран, эһигини кытта кумаабынан-чэрэниилэнэн кэпсэтиэхпин баһарбаппын; үөрүүгүт толору буоларын туһугар, бэйэбитигэр тийэн сирэй көрсөн олорон кэпсэтиэм диэн эрэнэ саныыбын.

¹³ Эһиэхэ эдьийин, Тангара талыылаабын, оҕолоро эбэрдэлэрин ыыталлар. Аминь ††.

‡ *Үлэбит* – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «үлэбит». †† *Аминь* – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох.

3 ИОАНН

¹ Күндүтүк саныыр Гаийбар – эйигин ис сүрэбиттэн таптыыр кырдыабастан.

² Таптыыр оџом, мин эн тускар – барыга бары ситиһиилээх буоларгар, дууһан чөлүн курдук, доруобуйан эмиэ чэгиэн-чэбдик буоларыгар – Тангарабыттан көрдөһөбүн. ³ Бырааттарбыт кэлэн, эн кырдыгы эрэллээхтик тутуһарын туһунан кэпсээбиттэригэр улаханлык үөрдүм. ⁴ Оџолорум кырдыгы тутуһан ололорлорун истэртэн ордук улахан үөрүү миэхэ суох.

⁵ Таптыыр оџом, бырааттаргар да, айан дьонугар да көмөлөһөргөр барытыгар дьин итэҕэллээх киһи быһыытынан кыһаллабын. ⁶ Эн кинилэри таптыыргын церковка бырааттарын туоһулаабыттара. Тоойуом, дьоннун Тангара туһугар сөптөөбүнэн көрөн тэрийэн ыыттаргын бэрт буолуо этэ. ⁷ Итилэрин айанга туруналларыгар итэҕэлэ суохтартан тугу да ылбакка эрэ, Кини аатын туһугар туруммуттара. ⁸ Онон кырдык иһин бииргэ үлэлиир туһугар, биһиги итинник дьоммутун өйүөх-убуох тустаахпыт.

⁹ Церковка суруйбутум гынан баран, бастыыр баҕалаах Диотреф биһигини билиммэт. ¹⁰ Чэ,

тийдэхпинэ, тугу онорбутун санатыам. Биһигини кырыктаах тылынан үөбэригэр сөп буолбакка, өссө бырааттарбытын киллэрбэтин таһынан, киллэрэр баҕалаахтары кытта бобор, бэл, церковтан үүртэлиир.

¹¹ Таптыыр оџом, эн куһаҕан холобуру батыһыма, үтүө холобуру батыс. Үтүөнү онорор киһи – Тангара киһитэ, оттон куһаҕаны онорор киһи Тангараны билбэт.

¹² Димитрий туһунан ким барыта, оннооџор дьин кырдык бэйэтинэн туоһулаабыта; биһиги эмиэ туоһулуубут, оттон биһиги этэрбит кырдыктаабын эһиги бэйэбит билэбит.

¹³ Бэрт элбэҕи суруйуом этэ гынан баран, бөрүөнэн-чэрэниилэнэн кэпсэтиэхпин баҕарбаппын; ¹⁴ сотору бэйэбэр тийиэн, сирэй көрсөн олон сэхэргэһиэм диэн эрэл санаалаахпын.

¹⁵ Эйиэхэ эйэни баҕара хаалабын. Доџотторун эбэрдэлэрин ыыталлар; эн эмиэ доџотторбутугар бука барыларыгар эбэрдэтэ тириэрт. Аминь †.

† Аминь – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох.

ИУДА

1 Аба Танара сибэтии гыммыт †, Иисус Христос арангаччылаабыт ыңырыылаах дьонугар – Иисус Христос кулута, Иаков быраата Иудаттан.
² Эһиэхэ Танара аһыныгас санаата, эйэтэ, таптала үүнэ-үксүү туруохтун!

Сымыйанан үөрэтээччилэр

³ Таптыыр бырааттарым! Эһиэхэ барыбыт быһыһаныбыт туһунан суруйардыы ис сүрэхпиттэн соруна сылдьан, сибэтийдэргэ †† биирдэ букатыннаахтык бэриллит итэбэл иһин туруулаһаргытыгар ыңыран суруйары уталыппат сөп дии санаатым. ⁴ Былыр-былыргыттан бу Дьүүлгэ анаммыт, Танараны билиммэт дьон биһиги кэккэбитигэр биллибэтинэн-көстүбэтинэн өтөн киирдилэр. Кинилэр содур олохторун көмүскэнэн, Танарабыт илгэлээх үтө тапталаһын токурутан кэпсииллэр, соботох Улуу Баһылык Танараны ‡, Айыы Тойоммутун Иисус Христону, билиммэттэр.

⁵ Төһө да итини хайыы-үйэ билбиккит иһин, мин эһиэхэ биир суолу санатыахпын баҕарабын: Айыы Тойон Бэйэтин норуотун Египет сириттэн быһаан таһааран баран, итэбэйбэтэхтэри кэлин имири эспитэ; ⁶ оттон дьонун былаастарын харыстаабакка, олорор эйгэлэрин хаалларан барбыт аанньаллары, Дьүүл улуу Күнэ үүнүөр диэри, аллараангы им-балай түгэбэр үйэлэр тухары сыаптаан сытыарар. ⁷ Кинилэр курдук эмиэ содур быһыылааһыт, түктэри дьалынна ылларбыт Содом, Гоморра уонна ол эргиннээби куораттар олохтоохторо, сэттэригэр умуллубат уокка умайаннар, сэрэтэр холобур буолбуттара.

⁸ Олор курдук бу «көрүүлэнээччилэр» эмиэ бэйэлэрин киртитэллэрин аһан, Айыы Тойон былааһын билиммэттэр итиэннэ килбиэннээх Аанньаллары үөбэллэр. ⁹ Бэл, Михаил Архангел өлбүт Моисей этин-сиинин туһуттан адьарайдыын мөккүһэллэригэр буруйдуур-хомуруйар тылы туттубатаба, арай: «Айыы Тойон эйигин бобуохтун!» – эрэ диэбитэ. ¹⁰ Балар буоллабына оннообор тугу билбэттэрин кытары үөбэллэр; оттон дьиикэй кыыл курдук айылбалара тардарынан эрэ билэр суоллара кинилэргэ алдыанар-сатарыйар төрүөттэрэ буолбут. ¹¹ Сор-мун күүтэр бу Каин суолун кэтэр, барыстанар баҕаттан Валаам курдук аһыыга-хараба батыллар,

† Аба Танара сибэтии гыммыт – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Аба Танара таптаабыт». †† Сибэтийдэр – Танара дьоно. ‡ Улуу Баһылык Танараны – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Улуу Баһылыгы».

Корей курдук өрө туран өлөр дьону! ¹² Таптал Аһылыгар түмсэргитигэр кинилэр эһиэхэ моһол төрдө буолаллар; бу бэйэлэрин эрэ көрүнэр маныйыһыттар, саатар диэни билбэккэ, эһиэхэ аһыы эрэ кэллэлэр. Бу – тыал кыйдыы сылдьар кураан былыттар, ас биэрбэтэх, икки төгүл өлбүт, төрдүлэриттэн түөрүллүбүт күһүнү мастар; ¹³ сааттаах быһыыларынан күүгэн аллар байбал суостаах долгуннара, үйэлэргэ халбарыйбат халын харана кэтэһэр муна-тэнэ сылдьар сулустара.

¹⁴ Бу кинилэр тустарынан Адам кэнниттэн сэттис сүһүөх Енох эмиэ өтө көрөн эппитэ: «Көр бу, Айыы Тойон аата-ахса биллибэт сибэтиэй Аанньалларыныын кэлэн иһэр! ¹⁵ Айыы Тойон тийээн кэлэн, барыларын дьүүлүөбэ, итиэннэ кинилэр ортолоругар баар суута-сокуона суох быһыыланааччылар Танараны билиммэккэ тугу быһыылааһыттары, Кинини билиммэт аһыылаахтар тугу дьэбир тылынан утаран сангарбыттарын бүтүннүүтүн саралыаба!»

¹⁶ Бу биир кэм саналаах сылдьар, тугу да сөп буолбат, аһыылаах баҕаларын батыһар дьон дарбааннаахтык тыллаһаллар, туһанар баҕаттан сирэй көрбөх быһыыланаллар.

Ыйыы-кэрдии, сэрэтии

¹⁷ Оттон эһиги, таптыыр бырааттарым, Айыы Тойоммут Иисус Христос Апостоллара тугу өтө көрөн эппиттэрин өйдүү сылдьың. ¹⁸ Кинилэр: «Тиһэх кэм кэллэбинэ, Танараны билиммэккэ, эгин кыдьыктарын хоту кэрээнэ суох быһыыланар күлүү-элэк оностооччулар баар буолуохтара», – диэн эһиэхэ этэллэрэ. ¹⁹ Бу хайдыһыыны таһаарар, аһыылаах дойдуну сиэринэн олорор дьонго Танара Тыына суох.

²⁰ Оттон эһиги, таптыыр бырааттарым, сибэтиэй итэбэлгитинэн бэйэбитин бөбүргөтүнэн, Сибэтиэй Тыынынан үгэн, ²¹ Айыы Тойоммут Иисус Христос амарах санаатыттан биэрэр бараммат олоһун кэтэһэн, Танара тапталаһыгар бигэ эрэлгитин энчирэппэккэ олорун. ²² Сорохторго, өйдөөндүүллээн туран, амарахтык сыһыаннаһың, ²³ оттон сороһу улуу сэрэбинэн уоттан өрүһүйэн таһаарың, кинилэр имэннээх эттэрэ киртиппит таһаһын да таарыйартан дьиксинэн туран, аһыыларың саралыыр буолун ††.

Алгыс

²⁴ Эһигини охтууттан өрүһүйэн, энкилэ суох онорон, Бэйэтин Кэрэмэн Килбиэнин иннигэр үөрдэ-көтүтэ туруорар күүстээх ²⁵ соботох Муударай † Танара – Иисус Христос Айыы Тойоммутунан

биһигини Быһааччы – айхаллаах албан аата, улуу кыаба, сүдү күүһэ, бараммат былааһа бары үйэ инниттэн, билигин итиэннэ үйэттэн үйэлэр тухары туругура туруохтун! Аминь.

† *Муударай – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох.*

АРЫЛЛЫЫ

Аан тыл

1 Сотору кэминэн туох буолуохтаабын кулуттарыгар биллэрээри Танара биэрбитин Иисус Христос арийан көрдөрбүтүн туһунан кинигэ. Кини ону барытын Аанньалынан ытан, кулутугар Иоанна биллэрбитэ. ² Онон Иоанн Танара тылын, Иисус Христос туоһулаабыт кырдьыгын – тугу көрбүтүн барытын кэрэһилээн суруйда. ³ Бу билингини да, кэнэбэһи да төлкөлүүр тыллары аабар киһи уонна кини аабарын истэн бу кинигэбэ суруллубуту тутуһааччылар алгыстаахтар. Болдьохтоох кэм кэлэрэ чугаһаата.

Асиятаабы сэттэ церковка эбэрдэ

⁴ Асиятаабы сэттэ церковка Иоантан: билигин да баар, урут да баар, кэлиэхтээх Танараттан уонна Кини бүрүстүөлүн иннигэр сылдьар сэттэ тыынтан итиэннэ сир ыраахтаабыларын Улуу Баһылыгыттан, өлбүттэртэн бастакынан тиллибит кырдьыктаах туоһу Иисус Христостан эһиэхэ Танара илгэлээх үтүөтэ, илэ-эйэтэ тосхойо туруохтун! Киниэхэ, биһигини таптаан аныыбытыттан-харабытыттан Бэйэтин Хаанынан сууйбукка [†], ⁶ Абатыгар Танараба анаан биһигини ыраахтаабы, Танара үлэһитэ дьон онорбукка, үйэттэн үйэбэ албан аат буолуохтун, Кини былааһа үйэлэр тухары туругура туруохтун! Аминь.

⁷ «Көр бу, Кини былыты кытта кэлэн иһэр! Харахтаах эрэ барыта, бэл Кинини харабалы аспыттар кытта, Кини кэлэрин көрүөхтэрэ; сир норуота барыта Кини иннигэр ытаан-соһоон айманаба». Дьинг чаччы оннук буолуоҕа, аминь.

⁸ «Мин Альфабын уонна Омегабын, төрүппүн итиэннэ бүтэр уһукпун» ^{††}, – диир билигин да, урут да баар, кэлиэхтээх Айыы Тойон, Барытын Тутан Олорооччу.

[†] Аныыбытыттан-харабытыттан Бэйэтин Хаанынан сууйбукка – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «аныыбытыттан-харабытыттан Бэйэтин Хаанынан быыһаабыкка». ^{††} Альфа уонна Омега – грек алпаабытын бастакы уонна бүтэһик буукбалара. Төрүппүн итиэннэ бүтэр уһукпун – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

Христоһу көрүү

⁹ Мин, Иоанн, эһигини кытта бииргэ Иисус Христос туһугар эрдэнэр, Кини Саарыстыбатыгар кытыгастанар, Киниэхэ тулуурдаахтык эрэнэр убайгыт, Танара тылын уонна Иисус Христоһу кэрэһиттээбитим иһин, Патмос диэн арыыга көскө ыытыллыбытым. ¹⁰ Айыы Тойон күнүгэр Сибэтиэй Тыын миэхэ сайан, кэннибэр турба дорҕоонун санатар улахан саһаны истибитим: «Мин Альфабын уонна Омегабын, Бастакыбын уонна Тиһэппин [‡]. ¹¹ Тугу көрөргүн барытын кинигэбэ суруйан Асиятаабы сэттэ церковка: Ефескэ, Смирнаба, Пергамна, Фиатираба, Сардиска, Филадельфияба уонна Лаодикияба – ыыт», – диэбитэ ол сана.

¹² Ким миигинниин кэпсэтэрин көрөөрүбүн эргиллибитим – арай умайа турар сэттэ кыһыл көмүс сибэтиинньик көстүбүтэ; ¹³ сэттэ сибэтиинньик быыһыгар бэрбээкэйигэр тийэр уһун танастаах, кыһыл көмүс өгнөөх таһаһынан түөһүн курдуу бааммыт Киһи Уолугар майгыннаах баара. ¹⁴ Баттаба үрүн бараан түүтүнүү хаар манан этэ, хараба умайар уот төлөнүн санатара; ¹⁵ атаба кыһаба уһаарыллыбыт боруонса курдуга; куолаһа күүстээх күрүлгэн уута күрүлүүрүн санатара; ¹⁶ уна илиитигэр сэттэ сулуһу тутан турара, уоһугар икки өттүнэн биилээх уһуктаах батастааба; сирэйэ халлаан оройугар турар күлүмнэс күн курдуга.

¹⁷ Мин Кинини көрөн, өлбүттүү атабын аттыгар охтон түспүтүм. Кини, уна илиитин үрдүбэр ууран баран, эппитэ: «Куттаныма. Мин Бастакыбын уонна Тиһэппин, ¹⁸ үйэттэн үйэлэр тухары баарбын. Өлбүтүм гынан баран, көр бу, аны үйэлэр тухары тыыннаахпын, аминь; аад уонна өлөр өлүү саарыстыбатын күлүүһүн тыла Миэхэ баар. ¹⁹ Онон тугу көрбүккүн, уонна билигин баары да, бу кэнниттэн туох буолуохтаабын да барытын суруй. ²⁰ Мин уна илиибэр көрбүт бу сэттэ сулуһун итиэннэ сэттэ кыһыл көмүс сибэтиинньик кистэлэн суолталара маннык: сэттэ сулус сэттэ церковь Аанньаллара буолаллар, оттон бу көрбүт сэттэ сибэтиинньигин сэттэ церковь буолар».

[‡] Мин Альфабын уонна Омегабын, Бастакыбын уонна Тиһэппин – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

Ефескэ илдьит

2 Ефес † церковын Аанньалыгар суруй: «Уна илиитигэр сэттэ сулуһу Тутан Турааччы, сэттэ кыһыл көмүс сибэтиинньик быһыһынан Хаамааччы маннык этэр: 2 Эн бары дьайыыгын, сыралаах үлэбин, кытаанах тулуургун билэбин; содур дьону кыайан тулуйбаккын, Апостол буолбатах эрээрилэр, Апостолларбыт дэнээччилэри тургутан көрөн, сымыйаларын арыйбыккын эмиэ билэбин. 3 Эн эрэйи энээргинэн тэлэннин, бөбө тулуурдаммытын, Мин аатым туһугар элбэх сырабын биэрэн туран үлэлээбитин, ол үрдүнэн эр сэнинэн эстибэтэбэ. 4 Арай бири утарардаахпын: эн маннайгы тапталгын сүтэрдин. 5 Онон хантан түспүккүн өйдөө, уонна аһыыгын-буруйгун билинэннин, маннай утаа онорбут дьайыыларгын онор. Аһыыгын билинэн кэмсиммэтэххинэ, бэрт сотору эйиэхэ тийэммин, сибэтиинньиккин турар сириттэн сыбарытыам. 6 Ол эрээри хайгыырдаахпын: эн эмиэ Мин курдук николаиттар дьайыыларын абааһы көрөбүн.

7 Тыын сэттэ церковка тугу этэрин истэр кулгаахтаах иһиттэбэ буолуохтун. Кыайыылаахха Тангара ырайыгар үүнэн турар олох аал луук маһын отонуттан сиирин көнгүллөм».

Смирнаба илдьит

8 Смирна †† церковын Аанньалыгар суруй: «Бастакы уонна Тиһэх, өлөн баран Тиллибит маннык этэр: 9 Эн бары дьайыыгын, эрэйи-муну көрөргүн, дьаданыгын (дьинэр эн баайгын), иудейдарбыт дэнээччилэр эйигин холуннаралларын билэбин; кинилэр иудейдар буолбатахтар, сатана муспут дьонноро буолаллар. 10 Тулуйуохтаах эрэйгиттэн куттаным. Адьарай эһигини холоон көрөөрү, сороххутун хаайыыга бырахтарыаба. Уон күн устата эһиги эрэйи-муну көрүүххүт. Өлүүххэр диэри, Миэхэ бэриниилээх буол, оччоҕо Мин эйиэхэ кыайыыгын иһин Олох мэнньиэһин биэриэбим.

11 Тыын сэттэ церковка тугу этэрин истэр кулгаахтаах иһиттэбэ буолуохтун: кыайыылаахха иккиһин өлөр куттал суоһаабат».

Пергамна илдьит

12 Пергам ‡ церковын Аанньалыгар суруй: «Икки өттүнэн сытыы биилээх батастаах манныгы этэр: 13 эн бары дьайыыгын билэбин. Төһө да эн сатана бүрүстүөлү турар сиригэр олордоргун, Мин ааппын түһэн биэрбэтэбин, бэл эһиэхэ – сатана олодор сиригэр – эрэллээх кэрэһиппин Антипаны

† Ефес – Еф 1:1 быһаарытыын көр. †† Смирна (билини Измир) – Ефестэн 56 км хоту сытар, Эгейскэй муора кытылыгар турар улахан эргизэн куората. ‡ Пергам – Сардиан 80 км ыраах сытар куорат, Зевс тангараба уонна да атын тангаларга итэбэл киинэ. Манна Рим императорыгар, тангараба курдук, сүгүрүйэллэрэ.

өлөрбүт күннэригэр Миэхэ итэбэлгиттэн аккаастамматабын. 14 Ол гынан баран утарардаахпын: Израиль уолаттарын аһыыга уккуйар туһуттан, кинилэри эмэгэктэ туттуллубут аһы аһыырга, содурдук быһыыланарга кучуйардыы Валаагы үөрөппит Валаам үөрэбин тутуһааччылар итиннэ эйиэхэ бааллар. 15 Ону сэргэ, Мин абааһы көрөрбүн, николаиттар үөрэтиилэрин тутуһааччылар эмиэ эйиэхэ бааллар. 16 Аһыыгын билин; билиммэтэххинэ, бэрт сотору эйиэхэ тийэммин уоспар сылдыар батаһынан кинилэри кытта кыргыһыам.

17 Тыын сэттэ церковка тугу этэрин истэр кулгаахтаах иһиттэбэ буолуохтун: кыайыылаахха кистэммит мааннаттан амсатыам, сана аат суруллан сылдыар үрүн тааһын туттарыам; тааһылар киһиттэн ураты атын ким да ол ааты билбэт».

Фиатираба илдьит

18 Фиатира †† церковын Аанньалыгар суруй: «Умайар уот төлөнүн курдук харахтаах, күлүмүрдэс боруонса курдук атахтаах Тангара Уола маннык этэр: 19 эн бары дьайыыгын, тапталгын, үлэбин, итэбэлгин, кытаанах тулуургун итиэннэ кэлинни дьайыыларын маннайгыларгынаабар ордук улаханнарын билэбин. 20 Ол эрээри утарардаахпын: пророкпун дэнэр Иезавель диэн дьахтар Мин кулуттарбын муннаран содурдук быһыыланарга, кэрэх аһылыгар эмэгэктэ туттуллубут аһы аһыырга үөрэтэрин бопсубаккын. 21 Содур быһыытын билинэригэр бириэмэ биэрбитим үрдүнэн, билиммэтэ. 22 Онон кинини ыарыһах гынан, оронно-тэллэххэ бырабыам, оттон аһыыны онорсубут дьонун, кини содур дьайыыларыттан тэйбэтэхтэринэ, улуу кутурбанна тиксэриэм. 23 Оҕолорун эмиэ имири эһитэлиэм; оччоҕо церковь эрэ барыта Мин киһи сүрэбин-быарын Курдат Көрөөччү буоларбын билиэбэ. Хас биирдиигитигэр тугу онорбуккутунан көрөн төлүөм.

24 Оттон эһиэхэ уонна Фиатираба баар атын дьонно, ити үөрэби батыспатахтарга, „сатана дирин далайа“ диэн тугу ааттыылларын билбэтэхтэргэ, этэбин: атын ханнык да сүгэһэри эһиэхэ сүктэриэм суоҕа; 25 арай кэлиэхпэр диэри, туох баардааххытын ыһыктыман.

26 Кыайыылаахха, тиһэбэр диэри Мин көнгүлбүн толорооччуга, норуоттары баһылыыр былааһы биэриэбим. 27 Оччоҕо кинилэри тимир торуосканан салайаба, туой көһүйэлэри тоҕута сынньар курдук, үлтүрүтүөбэ. Норуоттары баһылыыр былааһы Мин Аҕабыттан хайдах ылбыппынай да, кыайыылаахха эмиэ ол курдук биэриэбим;

28 итиэннэ киниэхэ сарсыардаангы сулуһу

†† Фиатира – Пергамтан 65 км ыраах сытар Лидия куората. Бу эргизэн үрдүктүк сайдыбыт куората ордук пурпур таһаһы онорон таһаарарынан сурабыра.

туттарыаҕым. ²⁹ Тыын сэттэ церковка тугу этэрин истэр кулгаахтаах иһиттэҕэ буолуохтун».

Сардиска илдьит

3 Сардис [†] церковын Аанньалыгар суруй: «Танара сэттэ тыынын кытта сэттэ сулуһу Тутан Турааччы маннык этэр: эн бары дьайыыгын билэбин – тыыннаах курдук ааттааххын-суоллааххын эрэри, дьинэр, өлбүккүн. ² Мин көрдөхпүнэ, эн суолун-иһин Танарам иннигэр энкилэ суох буолбатах эбит. Онон уһугун, туох ордон хаалбытын ситэри өлө илигинэ, бөҕөргөт. ³ Тугу ылыммыккын, тугу истибиккин өйдөө; ону барытын тутуһан туран аһыыгын билин. Уһуктубатаххына, уоруйах курдук сэрэппэккэ, тийиэҕим; хайа кэмнэ тийээрбин билиэн да суоҕа.

⁴ Ол эрэри итиннэ эйиэхэ, Сардиска, таһанын киртиппэтэх хас да киһи баар; кинилэр толору холоонноох дьон быһыытынан Миигин кытта үрүң таһастаах хаамсыахтара. ⁵ Кыайыылаах үрүң таһаны танһаҕа; Мин кини аатын-суолун олох кинигэтиттэн сотуом суоҕа, кини аатын Аҕам иннигэр, Аҕам Аанньалларын иннилэригэр бигэргэтиэҕим.

⁶ Тыын сэттэ церковка тугу этэрин истэр кулгаахтаах иһиттэҕэ буолуохтун».

Филадельфияҕа илдьит

⁷ Филадельфия ^{††} церковын Аанньалыгар суруй: «Сибэтиэй, Кырдыктаах, Давид күлүүһүн тылын Илдьэ Сылдыааччы, (Кини аспытын – ким да сабыа суоҕа, саппытын – ким да аһыа суоҕа) этэр: ⁸ Эн бары дьайыыгын билэбин; көр бу, Мин эйиэхэ ааны тэлэччи астым, ким да бу ааны төттөрү сабар кыаҕа суох; күүһүн кыра да буоллар, Мин этэр тылбын тутустун, Мин ааппыттан аккаастамматын. ⁹ Бу, сатана муспут дьонун, иудейдарбыт дэнээччилэри (дьинэр, кинилэр иудейдар буолбатахтар, сымыйалара), көр бу, кэлэн атаххар сүгүрүйэр онортоотохпуна, Мин эйигин таптыырбын билиэхтэрэ. ¹⁰ Тулуурдаах буол диэн эпиппин толорбутун иһин, сир үрдүгэр олорооччулары барыларын тургутаары, бүтүн аан дойдуга ааннаан кэлэр ыарахан кэмнэ Мин эйигин араҥаччылыам. ¹¹ Көр бу, Мин сотору кэлиэм; онон ким да эйигиттэн мәнньиэскин мүччү туттаран ылбатын туһугар, туох баардааххын ыһыктыма. ¹² Кыайыылааҕы Танарам Дьизэтин тирэх баҕаната онгостуобум, оччоҕо кини онтон хаһан даҕаны киэр таһсан барыа суоҕа. Мин киниэхэ Танарам аатын уонна халлаантан Танарабыттан түһэр Танарам куоратын, сана Иерусалим аатын итиэннэ Бэйэм сана ааппын суруйуом.

[†] Сардис – Ефестэн илин диэки 50 км ыраах сытар куорат, Малай Азия биир саамай модун куораттарыттан биридэстэрэ.

^{††} Филадельфия – Сардистан собуруулуу-хоту диэки 40 км ыраах сытар кыра куорат.

¹³ Тыын сэттэ церковка тугу этэрин истэр кулгаахтаах иһиттэҕэ буолуохтун».

Лаодикияҕа илдьит

¹⁴ Лаодикия [‡] церковын Аанньалыгар суруй: «Эрэллээх, дьин кырдыктаах Туоһу, Танара тугу айбытын барытын төрдө-төрүөтэ Аминь маннык этэр: ¹⁵ эн бары дьайыыгын билэбин: эн тымныыта да, итиитэ да суоххун. Оо, арай тымныы дуу, итии дуу эбитин буоллар! ¹⁶ Ону баара сылааскын эрэ, итиитэ да, тымныыта да суоххун, онон Мин эйигин уоспуттан төлө ыһан таһаарыам. ¹⁷ „Баайбын, дэлэйдик олоробун, аны туохпунан да тутайбаппын“, – дэнэбин даҕаны, дьинэр, дьоло суоххун, мунһааххын, дьаданыгын, хараҕа суоххун, сыгыннааххын билбэккин. ¹⁸ Онон байар туһугар Миигиттэн уокка ыраастаммыт кыһыл көмүһү, уонна таннаргар, сыгыннаах сылдыарын көстөн саакка-суукка киирбэтин туһугар, манан таһаны атылаһаргар, көрөр туһугар хараххын маһынан сотторгор сүбэлиибин. ¹⁹ Таптыыр дьоммун, итэҕэстэрин көрдөрөн туран, дьарыйабын, онон дьаныардаах буол, аһыыгын билин. ²⁰ Бу кэлэн аанһытын тонсуйа турабын; ким Мин санабын истэн аанын аспыкка дьизэтигэр киирэммин, кизһээнни аһылыгар олорсуом, кини эмиэ Миигин кытта бииргэ олорсуо. ²¹ Кыайыылааҕы Бэйэбин кытта бүрүстүөлбэр олордуом; Мин кыайан-хотон Аҕабын кытта, Аҕам бүрүстүөлүгэр олорбутум курдук, кыайыылаах эмиэ Миигинниин бииргэ олорсуо.

²² Тыын сэттэ церковка тугу этэрин истэр кулгаахтаах иһиттэҕэ буолуохтун».

Иоанн бүрүстүөлгэ олорор Танараны көрөр

4 Бу кэнниттэн көрбүтүм, арай халлаанга аан аһыллан турара. Били урут истибит турба дорҕоонун санатар санам эмиэ иһиллэн: «Манна үөһэ таҕыс, бу кэнниттэн туох буолуохтааҕын эйиэхэ көрдөрүөм», – диэн ыңырбыта. ² Сонно миэхэ Сибэтиэй Тыын сайбытыгар, мин халлаанга бүрүстүөл турарын уонна ол бүрүстүөлгэ Ким эрэ олорорун көрбүтүм. ³ Бүрүстүөлгэ Олорооччу яспис уонна сардис сарыалынан сыдыаайа сырдыыра, бүрүстүөлү тула кустук түһэн изумруд өнүгөн суһумнуура. ⁴ Көрдөхпүнэ, тулатыгар өссө сүүрбэ түөрт бүрүстүөл турара, ол бүрүстүөллэргэ сүүрбэ түөрт ытык кырдыаҕас олороро. Кинилэр үрүң таһастаахтара, төбөлөрүгэр кыһыл көмүс мәнньиэстээхтэрэ. ⁵ Бүрүстүөлтэн чабылҕан чабылыыра, этин этэрэ, сана-инэ иһиллэрэ. Бүрүстүөл иннигэр Танара сэттэ тыына буолар сэттэ сибэтиинник умайа турара, ⁶ курустаал курдук дьэп-дьэнкир өстүөкүлэ муора килбэйэ сытара;

[‡] Лаодикия – Филадельфияттан собуруулуу-арҕаа диэки 40 км ыраах сытар куорат; Фригия саамай баай куората.

бүрүстүөл ортотугар да, тулатыгар да – иннигэр-кэннигэр элбэх харахтаах түөрт харамай баара.

⁷ Бастакы харамай хахайга, иккис харамай оѳуска майгынныыра, үһүс киһи курдук сирэйдээбэ, төрдүс көтөн иһэр хотойу санатара. ⁸ Бу түөрт харамай биирдии бэйэлэрэ эргиччи алталыы кынаттаахтара, ис өттүлэрэ бүтүннүү харах этэ. Кинилэр түүннэри-күннэри тохтоло суох: «Билигин да баар, урут да баар, кэлиэхтээх Айыы Тойон Танара, Барытын Тутан Олорооччу – сибэтиэй, сибэтиэй, сибэтиэй!» – диэн ыллыыллара.

⁹ Харамайдар бүрүстүөлгэ Олорооччуну, үйэлэр тухары Тыыннаабы айхаллаан, ытыктаан туран махтанан ыллаатахтарына, ¹⁰ сүүрбэ түөрт ытык кырдыаѳас бүрүстүөлгэ Олорооччу иннигэр сөһүргэстии түһэн үйэлэр тухары Тыыннаахха сүгүрүйэллэрэ уонна мэнньиэстэрин устан бүрүстүөл иннигэр уура-уура этэллэрэ: ¹¹ «Дьын сөп, Айыы Тойон, Эн албан ааты, үрдүк чиеһи ыларын, модун кыаххын айхаллатарын – барытын Эн айбытын, барыта Эн көнүлгүнэн баар буолбута, Эн көнүлгүнэн айыллыбыта».

Сэттэ бэчээттээх кинигэ уонна Агнец

5 Бүрүстүөлгэ Олорооччу уна илиитигэр иһэ-таһа суруктаах, сэттэ сиринэн эпсэри бэчээттээх кинигэни көрбүтүм. ² Онтон көрдөхпүнэ, арай биир сүдү күүстээх Аанһал: «Бу кинигэни бэчээтин көтүрэн арыйар кыахтаах ким баарый?» – диэн ньиргиэрдээх куолаһынан ыйыппыта. ³ Онуоха халлаанна да, сиргэ да, сир анныгар да бу кинигэни арыян иһин көрөр кыахтаах ким да көстүбэтэбэ. ⁴ Кинигэни арыян ааѳар, мун саатар иһигэр туох баарын көрөр кыахтаах ким да көстүбэтэѳиттэн мин уйа-хайа суох ытаабытым. ⁵ Ытык кырдыаѳастартан биирдэстэрэ миэхэ туһаайан эппитэ: «Ытаама. Көр эрэ ол, Иуда аѳатын ууһуттан төрүттээх хахай, Давид силиһэ, кыайыылаах таѳыста, онон кини бу кинигэни арыйар, сэттэ бэчээтин төлөрүтэр кыахтаах».

⁶ Онно көрө түспүтүм, арай бүрүстүөлү тула турар түөрт харамай уонна ытык кырдыаѳастар ортолоругар толук туттуллан өлөрүллүбүт курдук дьүһүннээх, сэттэ муостаах, Танара сири-дойдуну тилийэ ыыппыт сэттэ тыына буолар сэттэ харахтаах Агнец турара. ⁷ Кини баран бүрүстүөлгэ Олорооччу уна илиититтэн кинигэни ылбыта. ⁸ Кинигэни ылбытыгар түөрт харамай уонна сүүрбэ түөрт ытык кырдыаѳас Кини иннигэр сөһүргэстии түспүттэрэ; кинилэр хас биирдиилэрэ арѳалаах уонна кыһыл көмүс иһиккэ толору кутуллубут үчүгэй сыттаах фимиамнаах этилэр (фимиам – сибэтиэйдэр [†] мэлииппэлэрэ). ⁹ Кинилэр хаһан да ыллана илик сана ырыаны ыллаабыттара: «Эн бааргын кинигэни ылар, бэчээтин төлөрүтэр Улуу Кыахтаах! Эн толук сиэртибэ буолбутун, хас биирдии биис

[†] Сибэтиэйдэр – Танара дьону.

уустан, тылтан, норуоттан, омуктан биһигини ^{††} Танараѳа анаан Хаанһынан толуйбутун, ¹⁰ Танарабытыгар анаан биһигини ыраахтааѳы, Танара үлэһитэ онорбутун – онон биһиги сир үрдүгэр ыраахтааѳылыахпыт» [‡].

¹¹ Онтон бүрүстүөл, түөрт харамай уонна ытык кырдыаѳастар тула көй элбэх Аанһал баарын көрбүтүм, саналарын-инэлэрин истибитим; ахсааннара үтүмэн-үгүс, аата-ахса биллибэт этэ. ¹² «Сиэртибэѳэ бэриллит Агнец мунутуур кыаѳы, балысхан баайы, муударай өйү, модун күүһү, үрдүк чиеһи, албан-ааты, алгыһы ылара сөрү-сөптөөх!» – дэһэр күүстээх саналара дуораһыйан иһиллэрэ. ¹³ Онтон иһиттэхпинэ, халлаанна да, сиргэ да, сир анныгар да, муораѳа да баар – айыллыбыт эрэ барыта: «Бүрүстүөлгэ Олорооччуга уонна Агнецка үйэттэн үйэбэ алгыс, үрдүк чиес, албан аат буолуохтун, Кинилэр баһылыыр былаастара туругура туруохтун!» – диэн этэрэ. ¹⁴ Түөрт харамай эмиэ «Аминь!» дэспитэ, сүүрбэ ордугуна түөрт ытык кырдыаѳас сөһүргэстии түһэн үйэлэр тухары Тыыннаахха сүгүрүйбүтэ.

Алта бэчээт

6 Онтон көрбүтүм Агнец сэттэ бэчээттэн бастакытын төлөрүтэн ылбыта, онуоха түөрт харамайтан биирдэстэрэ сүллэр этин куолаһынан: «Кэлэнгин көр! ^{††}» – диир саната иһиллитэ. ² Көрбүтүм – арай үүт манан ат кэлэн турара; ону миинэн олорооччу ох саалааѳа, киниэхэ төбөтүгэр мэнньиэс кэтэрипиттэрэ, онон кини кыайыылаах-хотуулаах сиэринэн өссө да кыайардыы-хотордуу тахсан барбыта.

³ Онтон иккис бэчээти төлөрүппүтүгэр иккис харамай: «Кэлэнгин көр!» – диэн ыңыраар санатын истибитим. ⁴ Онуоха кугас ат тахсан кэлбитэ; ол аты миинэн олорооччуга сиртэн эйэни мэлитэн ылар, дьону-сэргэни бэйэ-бэйэлэрин сэймэктэһиннэрэр көнүл бэриллитэ, илиитигэр сүүнэ улахан саабылаан батас туттарыллыбыта.

⁵ Онтон үһүс бэчээти төлөрүппүтүгэр үһүс харамай: «Кэлэнгин көр!» – диир санатын истибитим. Көрбүтүм – арай хара ат турара; ол аты миинэн олорооччу илиитигэр ыйааһын биэтэнни сылдыара. ⁶ Иһиттэхпинэ, түөрт харамай быыһыттан: «Биир динарийга – мээрэй эрэ сэлиэһинэй, биир динарийга – үс мээрэй эрэ дьэһимизэн. Олива арыытын уонна виноград арыгытын көбүрэтимэн», – диир сана иһиллитэ.

⁷ Онтон төрдүс бэчээти төлөрүппүтүгэр төрдүс харамай: «Кэлэнгин көр!» – диир санатын истибитим. ⁸ Көрбүтүм – арай күөх буурул ат турара, аты миинэн олорооччу аата «Өлөр Өлүү» диэн этэ,

^{††} Биһигини – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох. [‡] Биһигини – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «кинилэри». Биһиги сир үрдүгэр ыраахтааѳылыахпыт – «кинилэр сир үрдүгэр ыраахтааѳылыахтара». ^{††} Кэлэнгин көр! – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Кэл!»

кинини аад батыһан иһэрэ; киниэхэ сир үрдүн түөрт гыммыттан биирин батаһынан кырган, суту сатыылатан, өлүүлээх сутулу туруоран, сир үрдүгэр баар адьырба кыылынан кыдыйтаран имири эһэр кыах бэриллибитэ.

⁹ Онтон бэһис бэчээти төлөрүппүтүгэр сиэртибэннык анныгар баар дьон дууһаларын көрбүтүм. Ол – Тангара тылын биллэрбиттэрин, туоһулаабыттарын иһин, өлөрүллүбүт дьон дууһалара этэ. ¹⁰ Кинилэр: «Оо, Сибэтиэй, Кырдыктаах Улуу Баһылык, хаһаанна диэри бу сир үрдүгэр олорооччулары дьүүлээбэккин, биһиги хааммытын иэстэспэккин?» – диэн үөгүлэхэр сангалара иһиллибитэ. ¹¹ Онуоха хас биирдиилэригэр манган таһаһы биэрбиттэрэ, итиэннэ бииргэ үлэлээбит дьонноро, биир итэбэллээх бырааттара эмиэ өлөрүллэн, кинилэр ахсааннарын ситэриэхтэригэр диэри, кыратык кэтэһэ түһэллэригэр эппиттэрэ.

¹² Онтон алтыс бэчээти төлөрүппүтүгэр көрбүтүм, арай сүдү күүстээх сир хамсааһына буолбута, күн өлөн кутурбан таһаһын курдук хараара өспүтэ, толору ый хаан курдук кытарбыта; ¹³ күүстээх тыал илигирэттэбинэ, ситэ буспатах смоковница отоно сиргэ тохторун курдук, халлаан сулустара сиргэ сууллубуттара. ¹⁴ Халлаан түрбэ курдук түүрүллэ түһээт, сүтэн хаалбыта, хас хайа, хас арыы барыта турар сириттэн халбарыйбыта. ¹⁵ Сир ыраахтаабылара, үрдүк сололоохтор, баайдар, сэрии тойотторо, кыахтаахтар-күүстээхтэр итиэннэ кулут да, көнгүл да дьон – бары хайа хаспахтарыгар, хапчааннарыгар хорҕойон баран, ¹⁶ хайаларга, сымара таастарга туһаайан: «Биһиги үрдүбүтүгэр сууллун, биһигини бүрүстүөлгэ Олорооччу харабыттан, Агнец уоруттан саһыарын! – диэн үөгүлэспиттэрэ. – ¹⁷ Кини уордайар улуу күнэ тирээн кэллэ; оо, ким ону тулуйуо баарай?»

Израиль 144 000 киһитэ

7 Бу кэнниттэн көрбүтүм – сир түөрт муннугар түөрт Аанһал, сиргэ да, муораба да, хайа да маска тыалырбатын диэн, сир түөрт тыалын тутан тураллара. ² Онтон тус илин диэкиттэн, күн тахсар сириттэн, атын Аанһал Тыыннаах Тангара бэчээтин туппутунан, өрө дабайан иһэрин көрбүтүм. Кини сири, муораны буортулуур кыах бэриллибит түөрт Аанһалыгар туһаайан дорҕоонноох куолаһынан: ³ «Тангарабыт кулуттарын сүүстэригэр бэчээт ууруохпутугар диэри, сиргэ да, муораба да, маска да буортуну оноруман», – диэн сангаран дуораһыппыта. ⁴ Онтон иһиттэхпинэ, бэчээт бэлиэлээхтэр ахсааннара Израиль бары аҕатын ууһуттан сүүс түөрт уон түөрт тыһыынча киһи буолбута:

⁵ Иуда аҕатын ууһуттан уон икки тыһыынча киһи, Рувим аҕатын ууһуттан уон икки тыһыынча, Гад аҕатын ууһуттан эмиэ уон икки тыһыынча киһи,

⁶ Асир аҕатын ууһуттан уон икки тыһыынча, Неффалим аҕатын ууһуттан уон икки тыһыынча, Манассия аҕатын ууһуттан уон икки тыһыынча, ⁷ Симеон аҕатын ууһуттан уон икки тыһыынча, Левий аҕатын ууһуттан уон икки тыһыынча, Иссахар аҕатын ууһуттан уон икки тыһыынча, ⁸ Завулон аҕатын ууһуттан уон икки тыһыынча, Иосиф аҕатын ууһуттан уон икки тыһыынча, Вениамин аҕатын ууһуттан уон икки тыһыынча киһи бэчээттэммитэ.

Норуот аайыттан үтүмэн үгүс киһи

⁹ Онтон көрбүтүм, арай ким да ситэн аахпат үтүмэн үгүс киһитэ хас биирдии омуктан, биис уустан, норуоттан, тылтан кэлэн бүрүстүөл уонна Агнец иннигэр манган таһаһы танган, пальма лабааларын тутан тураллара. ¹⁰ Кинилэр: «Бүрүстүөлгэ олорор Тангарабыт уонна Агнец биһигини быһаһаатылар!» – диір дуорааннаах сангалара ньиргийэн иһиллэрэ. ¹¹ Аанһаллар бары бүрүстүөлү, ытык кырдыабаастары уонна түөрт харамайы тулалаан тураллара, бүрүстүөл иннигэр сөһүргэстээн туран, Тангараба бокулуон уураллара. ¹² «Аминь! Дьинг чахчы биһиги Тангарабыт үйэттэн үйэбэ алгыстаах, албан ааттаах, муударай. Киниэхэ махтал уонна чиэс буолуохтун, Кини былааһа, модун кыаба үйэттэн үйэбэ туругура туруохтун! Аминь!» – диір сангалара энсиллэн иһиллэрэ.

¹³ Онтон кырдыабаастартан биір дэстэрэ миигиттэн: «Бу манган таһаһаах дьон кимнээбий, хантан кэлбиттэрэй?» – диэн ыйыппыта. ¹⁴ Мин киниэхэ: «Тойонуом, эн билэбин», – диэн хоруйдаабытым. Онуоха эппитэ: «Бу улуу кутурбантан кэлбит дьон, кинилэр таһаһарын Агнец Хааныгар сууйан туртаппытара. ¹⁵ Ол иһин кинилэр билигин Тангара бүрүстүөлүн иннигэр сылдыаллар, түүннэри-күнүстэри Киниэхэ Дьэитин иһигэр сулуспалыыллар; бүрүстүөлгэ Олорооччу кинилэргэ Бэйэтинэн халын хаһа, суон дурда буолуоҕа. ¹⁶ Аччыктыыр-утатар диэни аны хаһан да билиэхтэрэ суоҕа, күн уота кинилэри охсуо суоҕа, сыралбан куйаас сырайыа суоҕа; ¹⁷ бүрүстүөл ортотугар баар Агнец кинилэргэ Маныһыт буолан, өлбөт мэнэ уутун дьүүктэтигэр сирдээн илдьиэбэ. Тангара кинилэр харахтарын уутун хас биірдии таммабын сотуоҕа».

Сэттис бэчээт уонна кыһыл көмүс хадьыыла

8 Агнец сэттис бэчээти төлөрүппүтүгэр халлаан чаас анаарын кэринэ им-дьим буола иһийэн хаалбыта. ² Онтон көрдөхпүнэ, Тангара иннигэр турааччы сэттэ Аанһалга сэттэ үрэр турбаны туттарбытара. ³ Аны биір атын Аанһал кэлэн, кыһыл көмүс хадьыыланы туппутунан сиэртибэннык иннигэр турбута; бары сибэтийдэр

мэлииппэлэрин кытта холбуу бүрүстүөл иннинээби кыһыл көмүс сиртибэнныккэ уурдун диэн киниэхэ элбэх фимиамы биэрбиттэрэ. ⁴ Фимиам буруота сибэтийдэр мэлииппэлэрин кытта бииргэ Аанньал илиититтэн үөһэ диэки Танара иннигэр унаарыйа устан тахсыбыта. ⁵ Аанньал хадьылатын сиртибэнныктэн ылбыт уотунан толорон баран, сиргэ таннары сүөкээбитэ – сонно тутта сиргэ сана-инэ ньамаласпыта, этин этэн ньириһиппитэ, чабылбан чабылайыбыта, сир хамсааһына буолбута.

Маннайгы түөрт турба

⁶ Онтон сэттэ турбалаах сэттэ Аанньал турбаларын үрэгэ бэлэмнэммиттэрэ.

⁷ Бастагы Аанньал турбатын үрбүтүгэр хаан булкаастаах уоттаах тобурах сиргэ түһэн, мас үс гыммыт биирэ хара хоруонан көрбүтэ, үүнэн турбут күөх от бүтүннүү умайбыта.

⁸ Иккис Аанньал турбатын үрбүтүгэр сүдү улахан хайа курдук туох эрэ умайан күүдэпчилэммитинэн муораба суулан, муора үс гыммыт биирэ хаанга кубулуйбута, ⁹ муораба олохтоох харамай үс гыммыт биирэ өлбүтэ, уста сылдыбыт хараабыллар үс гыммыт биирдэрэ тимирбитэ.

¹⁰ Үһүс Аанньал турбатын үрбүтүгэр халлаантан сүүнэ улахан сындыыс сулус, умайа сылдыар факел курдук, өрүстэр үс гыммыт биирдэригэр уонна сир тымырыгар түспүтэ. ¹¹ Бу сулус аата Сытыган Эрбэһин диэн; уу үс гыммыт биирэ аһыйан, ону иһэн элбэх киһи өлбүтэ.

¹² Төрдүс Аанньал турбатын үрбүтүгэр күн үс гыммыт биирэ, ый үс гыммыт биирэ, сулустар үс гыммыт биирдэрэ эмсэбэлээн, үс гыммыт биирдэрэ хараара өлбүтэ; уһун күн үс гыммыт биирин тухары сырдык суох буолбута, түүн эмиэ биир оннуга.

¹³ Онтон көрдөхпүнэ, халлаан хабайар хаба ортотунан биир Аанньал † көтөн иһэн: «Субу турбатын үрүөхтээх үс атын Аанньал турбата тыаһаатабына, сир үрдүгэр олорооччуларга сор-мун, сор-мун, сор-мун буолу!» – диэн сангаран сатарыппыта.

Бэһис турба

⁹ Бэһис Аанньал турбатын үрбүтүгэр көрбүтүм, арай халлаантан сиргэ сулус түспүтэ, бу сулуска түгүбэ биллибэт дирин анхай айабын аһар күлүүс тыла бэриллибитэ. ² Кини анхай айабын аспытыгар ол иһиттэн, сүүнэ оһохтон тахсар курдук, өһөх буруо өрө оргуйбута; күн будулуйа өһөн, салгын ыыс-быдаан буруо буолан хаалбыта. ³ Күдэрик быыһыттан сиргэ саранча үөрэ өрө анһан тахсыбыта; бу саранчаба сир үрдүгэр баар сүлүһүннээх ообуй курдук киһини тигэр кыах бэриллибитэ. ⁴ Сир үрдүгэр үүнэн турар хайа да оту, үүнээйини, ханнык да маһы буортулаама, арай

сүүһүгэр Танара бэчээтэ суох дьону эрэ эмсэбэлэт диэн саранчаба этиллибитэ. ⁵ Онон дьону өлөрбөккө эрэ, биэс ый устата сордуур-муннуур кыах киниэхэ бэриллибитэ; оннук сордоотобуна, киһи, сүлүһүннээх ообуй тиктэбинэ, эрэгдэнэрин курдук, эрэгдэнэрэ. ⁶ Ол күннүргэ дьон өлөр өлүүнү көрдүөхтэрэ да, кыайан булуохтара суоҕа, өлүөхтэрин баҕарыахтара да, өлөр өлүү кинилэртэн куота көтөн биэриэбэ.

⁷ Көстөр көрүнгүнэн саранча кыргыһыыга киирээри бэлэм турар сылгы курдуга; баһыгар кыһыл көмүскэ маарынныыр хоруоналаахха дылыта, киһи сирэйин курдук сирэйдээбэ, ⁸ дьахтар баттабын курдук баттахтааба, тииһэ хахай тииһин курдуга. ⁹ Тимир куйабы санатар түөс куйахтааба, кынаттын тыаһа сэриигэ көтүтэн иһэр үтүмэн үгүс аттар холбоммут колесницаларын тыаһын курдук тип-тилигирэс этэ; ¹⁰ сүлүһүннээх ообуй курдук кутуруктааба, кутуругун уһугар иннэлээбэ; ол иннэтинэн дьону тигэн биэс ыйы быһа эмсэбэлэтэр күүстээбэ. ¹¹ Бу саранча түгүбэ биллибэт анхай аанньала баһылыктааба; ол аанньал аата еврейдии – Аваддон, оттон гректии – Аполлион ††.

¹² Биир иэдээн ити курдук кэлэн ааспыта; көр бу, тилэх баттаһа өссө икки атын иэдээн иһэрэ.

Алтыс турба

¹³ Алтыс Аанньал турбатын үрбүтүгэр Танара иннигэр турар кыһыл көмүс сиртибэннык түөрт муннугуттан сана иһиллибитэ. ¹⁴ Ол истибит санам турбалаах алтыс Аанньалга туһаайан: «Улуу Ефрат өрүскэ кэлгиллэн сытар түөрт Аанньалы босхолоо», – диэбитэ. ¹⁵ Онон болдьохтоох сылларын ыйаахтаах ыйыгар, күүтүллүбүт күнүгэр, анаммыт чааһыгар киһи аймах үс гыммыт биирин имири эһэргэ бэлэм сытыарыллыбыт түөрт Аанньал босхоломмота. ¹⁶ Аттаах сэриит ахсаана икки сүүс мөлүйүөн этэ. Бу ахсааны истэрбэр ааттаабыттара. ¹⁷ Ити көрөр көрүүбэр ынгыырдаах аттаахтар бааллара, кинилэр умайар уот кыһыл өнгүнэн, сапфир курдук күөх, сиэрэ курдук арабас өнгүнэн оонньуу сылдыар түөс куйахтаахтара; аттара хахайга маарынныыр төбөлөөхтөрө, айахтарыттан уот уһуурара, буруо, сиэрэ бургучуйара. ¹⁸ Ити үс иэдээнтэн – аттар айахтарыттан уһуулар уоттан, буруоттан, сиэрэттэн киһи аймах үс гыммыт биирэ өлбүтэ. ¹⁹ Аттар күүстэрэ айахтарыгар уонна кутуруктарыгар түмүллэн сылдыара; кутуруктара эриэн үөнү санаталлара; ол кутуруктар хончонноһо сылдыар төбөлөрүнэн дьону кэйгэллилэрэ.

²⁰ Оттон ити иэдээнтэн өлбөтөх дьон аныыларынан билинэн кэмсиммэтэхтэрэ, абаһыга уонна көрөр хараба, истэр кулгааба, хаамар атаба суох кыһыл да, үрүн да көмүс, алтан, таас уонна мас эмэгэскэ сүгүрүйэллэрин уураппатахтара; ²¹ дьону өлөрөллөрүн, абынан-хомуһунан

† Аанньал – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «хотой».

†† Аваддон – «аллараа дойду баһылыга». Аполлион – «өлөрүөхсүт».

дьарыгыралларын, содурдук быһыыланалларын, уоралларын тохтоппотохторо.

Арыллыбыт кинигэлээх Аанньал

10 Онтон күүстээх атын Аанньал былыкка сууланан, халлаантан түһэн иһэрин көрбүтүм; төбөтүн иилии кустук оонньуура, сирэйэ күн курдук күлүмүрдүүрү, икки атаба икки уот бағана курдуга; ² илиитигэр арыллыбыт кыра кинигэни тутта сылдьара. Аанньал уга атабынан муораба, ханаһынан сиргэ үктэнэ түһэн баран, ³ хахай хаһытыырын курдук, күүстээх куолаһынан сангаран сатарыппыта; ол сангарбытыгар хардаран, халлаанга сэттэ сүллэр этин эппитэ. ⁴ Сэттэ этин эппитигэр мин сурунардыы огостон иһэн, халлаантан: «Сэттэ этин тугу эппитин суруйума, кистэлэнгэ тут», – диір санганы истибитим.

⁵ Муораба да, сиргэ да үктэнэн турарын көрбүт Аанньалым уга илиитин халлаанга өрө уунан туран ⁶ үйэттэн үйэлэр тухары Тыыннаабынан, халлааны уонна онно баары барытын, сири итиэннэ сиргэ баары барытын, муораны, муора түгэбэр баары барытын Айбытынан андабайбыта. «Бириэмэ манан бүтэр, – диэбитэ кини. – ⁷ Ол гынан баран сэттис Аанньал турбатын үрэр күнүгэр Танара кистэлэн соруга, Кини Бэйэтин пророк кулуттарыгар хайдах биллэрбитэй да, ол курдук туолуоҕа».

⁸ Халлаантан истибит санам эмиэ миэхэ туһулаан: «Муораба уонна сиргэ үктэнэн турар Аанньалга баран, арыллыбыт кинигэни илиититтэн ыл», – диэбитэ. ⁹ Мин Аанньалга тийээн: «Кинигэни миэхэ ажал», – диэн көрдөспүтүм. Онуоха Кини: «Мэ, ылан сиэн кэбис. Куртаххар аһы буолуо гынан баран, айаххар мүөт курдук минньийэн кириэбэ», – диэбитэ. ¹⁰ Аанньал илиититтэн кинигэни ылан сиэбитим айахпар мүөт курдук минньийэн кирибитэ эрэри, ыйыстыбыппар куртахпын курулута аһыппыта. ¹¹ Кини миэхэ: «Үгүс норуот, омук, тыл, ыраахтаабы туһунан Танара тугу этэрин дьонно өссө төгүл иһитиннэриэх тустааххын», – диэн эппитэ.

Танара икки кэрэһитэ

11 Онтон сири мээрэйдиир ураҕаска маарынныыр торуосканы илиибэр туттаран баран, эппитэрэ: «Баран Танара Дьизэтин уонна сиэртибэнньиги мээрэйдээ, итиэннэ Дьизэ иһигэр баар сүгүрүйээччи дьон ахсаанын аах; ² арай тас тиэргэнин мээрэйдээмэ, хааллар; тас тиэргэн атын омуктарга бэриллэн турар: кинилэр ытык куораты түөрт уон икки ый устата илдьи тэпсизхтэрэ.

³ Мин бар дьонно этэр тылбын тиэрдэр күүһү икки кэрэһит киһибэр биэриэбим. Оччоҕо кинилэр кутурбан танаһын таннан, Мин этэрбин тыһыынча икки сүүс алта уон күн устата иһитиннэриэхтэрэ».

⁴ Бу икки киһи сир Танаратын иннигэр турар икки

олива мас уонна икки сырдатар сибэтиинньик буолар. ⁵ Кинилэри ким эмэ атаҕастыан бағардабына, икки кэрэһит айабыттан уот уһууран тахсан өстөөхтөрүн түрүтэ сиэбэ; кинилэри атаҕастыырга санаммыт киһи ити курдук өлөрүллүбэ. ⁶ Кинилэр Танара этэрин биллэрэр кэммитигэр сиргэ ардах түспэтин диэн, халлааны хам хатыыр, ууну хаанга кубулулар уонна хаһан бағардылар да, сир үрдүгэр араас алдьархайы ааннатар былаастаахтар.

⁷ Кэрэһиттээн бүттэхтэринэ, түгэбэ биллибэт анхайтан адырба кыыл тахсан кинилэри кытта охсуһан, хотон иккиэннэрин өлөртүбэ уонна ⁸ өлүктэрин Айыы Тойоммут кириэскэ тириллибит улуу куоратын уулуссатыгар хаалларыаба. Бу куорат аата – ханалытан этэр буоллаха, Содом уонна Египет. ⁹ Араас норуоттан, уустан, тылтан, омуктан үгүс киһи, үс түүннээх күн уонна күн анаарын устата кинилэр өлүктэрин көрүбэ уонна өлүктэри хоруопка сытыарары көнүллүө суоҕа. ¹⁰ Бу икки пророк сир олохтоохторун эрэйдээбит буолан, сир дьоно кинилэр өлөхтөрүнэ, үөрүү-көтүү бөбө буолуохтара, бэйэ-бэйэлэригэр бэлэх ытыһыахтара.

¹¹ Ол гынан баран үс түүннээх күн ордуга күн анаара ааспытын кэннэ, Танара кинилэргэ олох тыһынын киллэрэн, бу икки киһи сүһүбэр туран кэлбитэ; кинилэри көрбүт дьон уолуа куттаммытара. ¹² Онтон икки кэрэһит халлаантан: «Манна тахсын», – диір сана дуораһыйарын истибиттэрэ. Иккиэн, өстөөхтөрө көрөн турдахтарына, былыкка куустаран үөһэ халлаанга тахсыбыттара.

¹³ Сонно тутта улуу сир хамсааһына буолан, куорат уон гыммыт биирэ урусхалламмыта; бу сир хамсааһыныгар сэттэ тыһыынча киһи өлбүтэ, онтон ордубута кутталыттан Халлаанга баар Танараба уруй-айхал эппитэ.

¹⁴ Иккис иэдээн ити курдук ааспыта эрэри, өр-өтөр буолбатаба, аны үһүс иэдээн иһэрэ.

Сэттис турба

¹⁵ Онтон сэттис Аанньал турбатын үрбүтүгэр халлаанга: «Аан дойду саарыстыбата аны Айыы Тойоммут уонна Кини Христовун Саарыстыбата буолла. Айыы Тойон үйэттэн үйэлэр тухары ыраахтаабылыаба!» – диір сана сатарабыта.

¹⁶ Танара иннигэр турар бүрүстүөллэргэ олорор сүүрбэ түөрт ытык кырдыаҕас сөһүргэстии түһэн Танараба сүгүрүйбүттэрэ. «¹⁷ Билигин да баар, урут да баар, кэлиэхтээх Айыы Тойон Танара, Барытын Тутан Олорооччу, Эн сүдү күүскүн көрдөрөннүн, ыраахтаабы буолбуккар Эйиэхэ махтанабыт!

¹⁸ Норуоттар суоһурбаннылар эрэри, Эн уордайар кэммин үүннэ, өлбүттэри дьүүллүүр күнүн, кулуттаргар, пророктаргар, сибэтийдэргэр, Эн ааккын ытыктааччыларга – кыраба да, улууга да

иэстэрин төлүүр, сир үрдүн имири эһээччилэри бэйэлэрин имири эһэр кэмин тийэн кэллэ!»

¹⁹ Халлаанна Танара Дьэитин аана тэлэччи аһыллыбыта, ол иһигэр Танара кэс тылын хоппото көстүбүтэ; чабылбан чабылыбыта, этин этэн ньириһиппитэ, саҥа-инэ, тыас-уус иһиллибитэ, сир хамсаабыта, улуу тобурах тобо түспүтэ.

Дьахтар уонна садаба моҕой

12 Онтон халлаанна сүдү бэлиэ көстүбүтэ: күнү таҥастыы сөрөммүт дьахтар ыйга үктэнэн турара, төбөтүгэр уон икки сулустаах мэнньиэстээбэ; ² Дьахтар оһоҕостооҕо, талыыта киирэн ыарыыланан ыһытытыра. ³ Халлаанна аны атын дьикти бэлиэ – сэттэ төбөлөөх, уон муостаах, төбөтүн аайы кыракый хоруоналаах, уот кыһыл [†] өгнөөх сүүнэ улахан садаба моҕой – көстүбүтэ. ⁴ Моҕой халлаан сулуһун үс гыммыт биирин кутуругунан тобо сөрөөн ылан, сир диэки илгэн кэбиспитэ. Онтон кэмэ кэлбит дьахтар иннигэр, оҕолоннобуна оҕотун мэниэстэн кэбиһээри, кэтэһэн турбута. ⁵ Дьахтар бары норуоту тимир торуосканан салайыахтаах уол оҕону төрөтөөтүн, оҕото сонно тутта Танараба, Танара бүрүстүөлүгэр үөһэ ылыллыбыта. ⁶ Оттон бэйэтэ иччитэх бүөм сиргэ – тыһыынча икки сүүс алта уон күн устата көрүүгэ-харайыыга сырыттын диэн Танара киниэхэ анаан бэлэмнэттэрбит сиригэр – куоппута.

⁷ Онтон халлаанна сэрии буолбута: Михаил уонна кини Аанньаллара садаба моҕойу утары охсуспуттара. Садаба моҕой аанньалларыныын эмиэ кинилэри кытта киирсибиттэрэ, ⁸ ол гынан баран, өр тулуспатахтара, уонна халлаанна кинилэргэ аны сылдыар сир ордубатаба даҕаны. ⁹ Онон сири-халлааны бүтүннүү албынныы сылдыбыт улуу моҕой, атыннык адьарай уонна сатана диэн ааттаах былыргы эриэн кыыл, сиргэ таҥнары сатыылаабыта, аанньаллара эмиэ кинини кытта бииргэ аллара кыйдаммыттара. ¹⁰ Онтон халлаанна ньиргиздээх сана иһиллибитэ: «Быһыһаны кэмэ кэллэ, Танарабыт күүһүн-күдэбин көрдөрөн баһылыыр кэмэ үүннэ, Танара Христоһа былааһы ылла: бырааттарбытын түүннэри-күннэри Танарабыт иннигэр буруйдааччы аллара кыйданна! ¹¹ Бырааттарбыт кинини Агнец Хаанынан, туоһулуур тылларынан кыайыттара; кинилэр, хара өлүөхтэригэр да диэри, олохторун таптаабатахтара. ¹² Онон, мэнэ Халлаан, өрөгөйдөө, Халлаанна олохтоох эрэ барыта, үөркөт! Сор-мун буолуо эһиэхэ, сиргэ, муораба олорооччуларга! Адьарай, өр уһабатын билэн, эһиэхэ кинэ-наара холлон түстэ».

¹³ Сиргэ эһиллибиппин диэн өйдөөт, моҕой аны уол оҕону төрөппүт дьахтары сойуолаһан барбыта. ¹⁴ Дьахтар эриэн кыылтан куотан иччитэх бүөм сиргэ, тийиэхтээх сиригэр көтөн тийээрин

[†] Уот кыһыл – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «уот тыыннаах».

туһугар, киниэхэ хотой икки модун кыната бэриллибитэ. Онон тийдэбинэ, кинини үс аҥаар сыл устата көрөн-харайан олордуюхтаахтара.

¹⁵ Сүүрүккэ оҕустардын диэн, эриэн кыыл аны айабыттан өрүстүү суккуллар ууну дьахтар диэки ыыппыта. ¹⁶ Ол гынан баран сир дьахтарга көмөлөһөөрү, силлэн, моҕой айабыттан сүүрэр ууну инэринэн кэбиспитэ. ¹⁷ Дьахтарга суоһуран, садаба моҕой аны кини атын ыччаттын, Танара кэриэстэрин тутуһар, Иисус Христос туоһулаабыт кырдыгар бэриниилээх дьону кытта кыргыһа барбыта.

Икки кыыл

13 Мин муора кумах кытылыгар турбутум ^{††}. Ол туран көрдөхпүнэ, арай муораттан сэттэ бастаах, уон муостаах кыыл тахсан иһэрэ: муоһун аайы биирдии кыра хоруоналааба, баһын аайы Танараны холуннарар ааттааба. ² Бу көрбүт кыылым леопард курдук көрүгүнээх, эһэ курдук атахтаах, хахайдыы айахтаах этэ; садаба моҕой киниэхэ бэйэтин күүһүн, бүрүстүөлүн, улуу былааһын биэрбитэ. ³ Көрдөхпүнэ, кыыл биир баһа өлөрдүү бааһырбыт курдук этэ да, ол бааһа мүлүрүччү оспута; онон сир үрдэ бүтүннүүтэ сөбөн-махтайан кыылы батыспыта уонна киниэхэ былаас биэрбит садаба моҕойго сүгүрүйбүтэ. ⁴ Кинилэр: «Кыылга холоонноох ким баарый, ким кинилиин күөн көрсөр кыахтаабыт?» – дии-дии кыылга эмиэ сүгүрүйбүттэрэ.

⁵ Кыыл Танараны холуннаран улуутумсуйан сангарара көңүллэммитэ, киниэхэ түөрт уон икки ый устата дьайар былаас бэриллибитэ. ⁶ Онон кини Танара аатын, Танара олодор эйгэтин итиэннэ Халлаанна олохтоохтору баһаабырдар санааттан Танараны холуннаран киирэн барбыта. ⁷ Киниэхэ сибэтийдэри кытта сэриилэһэн кыайар көңүл уонна хас биирдии биис ууһун, норуоту, тылы, омугу барытын баһылыыр былаас бэриллибитэ. ⁸ Сир дьоно барыта, аан дойду айыллыан инниттэн толук буоларга анаммыт Агнецка баар Олох Кинигэтигэр аата-суола киирбэтэх хас биирдии киһи – бу кыылга сүгүрүйүөбэ.

⁹ Ким истэр кулгаахтаах иһиттэбэ буолуохтун:

¹⁰ ким билиэн ылар – бэйэтэ билиэн барыаба, ким болотунан өлөрөр – бэйэтэ болоттон өлүөбэ [‡]. Бу – сибэтийдэри улуу тулуурга, итэбэлгэ ынырыы.

¹¹ Онтон аны атын кыыл сиртэн тахсан эрэрин көрбүтүм. Ол кыыл бараан курдук икки муостааба, садаба моҕойдуу сангарара, ¹² бастакы кыылы кытта бииргэ сылдьан, кини былааһын толору туһанара уонна сири, сир олохтоохторун барыларын өлөр

^{††} Мин муора кумах кытылыгар турбутум – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «садаба моҕой муора кытылыгар турбута». [‡] Ким билиэн ылар – бэйэтэ билиэн барыаба, ким болотунан өлөрөр – бэйэтэ болоттон өлүөбэ – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Ким билиэн барыахтаах – билиэн барыаба, ким болоттон өлүөхтээх – болоттон өлүөбэ».

бааһа оһо охсон хаалбыт кыылга сүгүрүйэллэригэр күһэйэрэ. ¹³ Кини улуу дыкти бэлиэлэри көрдөртүүрэ – дьон көрөн турдабына, оннооһор халлаантан сиргэ уоту түһэрэрэ. ¹⁴ Бастакы кыылы кытта бииргэ сылдьан онороро көнүллэммит дыктилэринэн кини сир олохтоохторун албынныыра уонна батастан бааһыран баран тыыннаах ордубут кыыл мөссүөнүн үтүгүннэрэн ылын диэн дьону күһэйэрэ; ¹⁵ кыыл мөссүөнүгэр тыын киллэрэр кыах киниэхэ бэриллэн, кыыл мөссүөнэ саңарар-инэрэр, киниэхэ сүгүрүйбэтэхтэри өлөртөрөр гына дьаһайар кыахтаммыта. ¹⁶ Бу иккис кыыл барыларыгар – кыраба да, улууга да, баайга да, дьаданыга да, көнүлгэ да, кулукка да – уна илиилэригэр эбэтэр сүүстэригэр бэлиэ уурдарыаба, ¹⁷ оччоһо бэлиэлээхтэртэн, атыннык эттэххэ, кыыл аата эбэтэр кини аатын чыыһылата суруллубут киһиттэн ураты ким да атыылаһар да, атыылыыр да кыаба суох буолуоҕа.

¹⁸ Бу мань өйдүүргэ муударай өй ирдэнэр. Ким муударай өйдөөх, ол кыыл чыыһылатын ааһан быһаардын, ол эбэтэр бу – киһи чыыһылата; бу чыыһыла – алта сүүс алта уон алта.

144 000 киһи ырыата

14 Көрбүтүм, арай Сион хайатын үрдүгэр Агнец турара, аттыгар сүүс түөрт уон түөрт тыһыынча киһи – сүүстэригэр Кини Аһатын аата суруллубут дьоно – турара. ² Онтон халлаантан дохсун уу күрүлээн эрэригэр дуу, күүстээх этин этэн ньириһитэригэр дуу холоонноох саңаны истибитим. Ол истибит саңам арфаба оонньооччулар таһаарар дорҕооннорун санатара. ³ Кинилэр бүрүстүөл, түөрт харамай уонна ытык кырдыаҕастар иннилэригэр туран эрэ саңа ырыаны ыллыылара; сиртэн толуйулан ылыллыбыт сүүс түөрт уон тыһыынча киһиттэн ураты ким да бу ырыаба үөрэнэр кыаба суоҕа. ⁴ Бу – дьахтарга чугаһаабатах, ыраастарын сүтэрбэтэх уолунан сылдьар дьон; бу – Агнец хайа диэки барар да, ону батыһааччылар. Таңараба уонна Агнецка анаммыт бастын үүнүү буолалларын быһыытынан, Таңара кинилэри киһи аймахтан толуйан ылбыта. ⁵ Бу – этэр тылларыгар сымыйаны сыһыарбатах, Таңара бүрүстүөлүн иннигэр энкилэ суох ыраас дьон.

Үс Аанһал Дьүүл Күнэ үүммүтүн биллэрэр

⁶ Онтон халлаан үөһүнэн атын Аанһал сир үрдүгэр олорооччуларга – хас биирдии омука, биис ууска, тылга, норуокка – үйэттэн үйэлэр тухары өлбөөдүйбэт Евангелиены илдэ көтөн иһэрин көрбүтүм. ⁷ Аанһал: «Таңараттан толлунторуттун, Кинини уруйдаан-айхаллаан! Кини аан дойду дьонун дьүүллүүр кэмэ кэллэ! Сири-халлааны, муораны, сир тымырын барытын

Айбыкка сүгүрүйүн!» – диир күүстээх саңата энсиллэн иһиллэрэ.

⁸ Атын Аанһал кинини батыһан иһэн: «Содур олобун уохтаах арыгытынан бары омука айах туппут улуу куорат Вавилон суулунна, суулунна!» – диэн саңара иһэрэ.

⁹ Онтон кэннилэриттэн иһэр үһүс Аанһал саңата дуораһыйбыта: «Ким кыылга уонна кыыл мөссүөнүгэр сүгүрүйбүт, кини бэлиэтин сүүһүгэр дуу, илиитигэр дуу туруортарбыт, ¹⁰ ол – Таңара уоркылын иһитигэр убаппакка эрэ куппут уохтаах утабын иһиэбэ, уонна сибэтиэй Аанһаллар итиэннэ Агнец көрөн турдахтарына, уоттаах сирэбэ умайан сору-муну көрүөбэ; ¹¹ кинилэр сордонор күдэн буруолара үйэттэн үйэлэргэ өрө уста туруоҕа; кыылга уонна кини мөссүөнүгэр сүгүрүйээччилэр, кыыл аатын бэлиэтин ылынааччылар күнүһүн да, түүнүн да уоскулан диэни билиэхтэрэ суоҕа».

¹² Бу – Таңара кэриэстэрин толорор, Иисуска бэриниилээх сибэтиэйдэри улуу тулуурдаах буолууга ынырыы.

¹³ Онтон мин халлаантан: «Суруй: „Мантан иннэ Айы Тойонно бэриниилээх өлөр киһи алгыстанар!“» – диир саңаны истибитим.

«Дьин чаччы, – диир Тыын, – кинилэр үлэлэриттэн сынньаныахтара, оттон онорбут үтүөлэрэ кэннилэриттэн батыһан барыаба».

Сиргэ хомуур кэмэ

¹⁴ Көрбүтүм, арай сырдык былыт көстүбүтэ, былыкка Киһи Уолугар майгыннаах Ким эрэ олороро; төбөтүгэр кыһыл көмүс мәнньиэстээбэ, илиитигэр сытыы сиэрпэлээбэ. ¹⁵ Онтон атын Аанһал Таңара Дьийэттэн тахсан кэлэн, былыкка Олорооччуга туһаайан: «Сиэрпэбин ыланнын быспытынан бар, хомуур кэмэ кэллэ, сир үүнүүтэ ситтэ», – диэн саңаран дуораһыппыта. ¹⁶ Былыкка Олорооччу сиэрпэтин сир диэки далайаатын кытта, сирдээби хомуур хомуллан бүппүтэ.

¹⁷ Аны атын Аанһал халлаанга баар Таңара Дьийэттэн илиитигэр сытыы сиэрпэни туппутунан тахсан кэлбитэ. ¹⁸ Онтон уоту дьаһайар былаастаах атын Аанһал сиэртибәнньиктэн тахсан, сытыы сиэрпэлээххэ туһаайан: «Виноград отоно буспут, сытыы сиэрпэбинэн сиргэ баар виноград сүүмэхтэрин быһан ыл», – диэн үөгүлээбитэ.

¹⁹ Аанһал сиэрпэтинэн сир диэки далайан сиргэ үүммүт виноградады быһа охсон ылбыта уонна Таңара уордаахтык тэпсэн сүмэһинин ыгар улуу ньыһырыгар бырахпыта. ²⁰ Куорат таһыгар баар сүмэһин ыгар сиргэ виноград ньыһыллан бүппүтэ; ол сиртэн тохтор хаан ат үүнүгэр тийиэ таһымнаан, отучча көстөөх сиринэн халыйбыта.

Тигэх сэтгэ иэдээн

15 Халлаанна аны атын улуу дьикти бэлиэни – сэтгэ тигэх иэдээн төрдүн илдэе сылдьар сэтгэ Аанньалы – көрбүтүм. Ити сэтгэ тигэх иэдээн кэлэн аастагына, Танара уора-кылына убарыахтааба.

² Онтон уоту кытта булкуллубут өстүкүлэбэ маарынныыр муора баарын көрбүтүм; кыылы, кини мөссүөнүн, бэлиэтин, кини аатын чыыһылатын кыайбыт дьон ол өстүкүлэ муора үрдүгэр Танара биэрбит арфатын тутан тураллара.

³ Кинилэр Танара кулута Моисей уонна Агнец ырыатын ылыыллара: «Оо, Айыы Тойон Танара, Барытын Тутан Олорооччу! Улуу да, сөбүмэр да буоллаба Эн оноһуун! Эн суолун барыта көнө, кырдыктаах, оо, сибэтийдэр Ыраахтаабылара †!»

⁴ Айыы Тойон, ким Эйигиттэн толлоу суоҕай, ким айхаллыа суоҕай Эн ааккын? Сибэтиэй соҕотох Эн эрэ бааргын эбээт. Эн кырдыктаах дьүүлүн бары норуокка көһүннэ; омук эрэ барыта кэлэн Эн иннигэр нөрүөн нөргүйүө».

⁵ Бу кэнниттэн көрбүтүм – арай халлаанна баар Танара Дьэитэ – Туоһулааһын Скинията – арыллан кэлбитэ, ⁶ Ол иһиттэн ыраас сырдык лүөн таһастаах, түөстэрин кыһыл көмүс өгнөөх таһаһынан туора бааммыт сэтгэ Аанньал сэтгэ иэдээн төрдүн илдэе тахсан кэлбиттэрэ. ⁷ Онуоха түөрт харамайтан биридэстэрэ кинилэргэ үйэлэр тухары баар Танара уора-кылына толору кутуллубут сэтгэ кыһыл көмүс кытабын туттарбыта. ⁸ Танара кэрэмэн килбиэниттэн, модун кыабыттан тунааран тахсар буруо Дьэи иһин толорбута. Сэтгэ Аанньал сэтгэ иэдээнэ дьайан бүтүөр диэри, ким да иһирдэе кириэр кыаба суоҕа.

Уор-кылын кутуллубут сэтгэ кытаба

16 Онтон Танара Дьэитин иһиттэн ким эрэ күүстээх саната сэтгэ Аанньалга туһаайан: «Барын, Танара уора-кылына толору кутуллубут сэтгэ кытабын сиргэ тоҕо анньын!» – дириин истибитим.

² Бастакы Аанньал баран кытабын сиргэ сүөкээбитигэр кыыл бэлиэтин ылыммыт итиэннэ кыыл мөссүөнүгэр үнэр-сүктэр дьон эттэрэ бүтүннүү тулуппат ыарыылаах, иринэлээх ынырык бааһынан бүрүллүбүтэ.

³ Иккис Аанньал кытабын муораба сүөкээбитигэр муора уута өлбүт киһи хаанын курдук буолбута, муораба баар хамсыыр харамай барыта имири эстибитэ.

⁴ Үһүс Аанньал кытабын өрүстэргэ, сир тымырдарыгар сүөкээбитигэр уу хаанна кубулуйбута, ⁵ онуоха уу Аанньалын саната

† Сибэтийдэр Ыраахтаабылара – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «үйэлэр Ыраахтаабылара» эбэтэр «норуоттар Ыраахтаабылара».

сөнөдүйбүтэ: «Оо, билигин баар, урут баар Сибэтиэй Айыы Тойон, маннык дьүүллээбитин дьин кырдыктаах. ⁶ Сибэтийдэр, пророктар хааннарын тохпуттарын иһин, кинилэргэ хааны иһэрдэ биэрдин: итинник дьүүллэнэллэрэ бэрт сөптөөх».

⁷ Онтон аны сиэртибэннык иһиттэн атын сана: «Айыы Тойон Танара, Барытын Тутан Олорооччу, Эн дьүүлүн дьин сөптөөх, кырдыктаах!» – дириэ иһиллибитэ.

⁸ Төрдүс Аанньал кытабын күннэ сүөкээбитигэр күн бэйэтин уотунан дьону түрүтэ сиэтэр буолбута.

⁹ Сыралбан куйаас сырайан, дьон бу алдьархайы ааннатар былаастаах Танара аатын холуннараран баһаабырдан барбыттара. Ол тухары хайалара даҕаны аныытын-харатын билинэн кэмсиммэтэбэ, Танараны айхаллаабатаба.

¹⁰ Бэһис Аанньал кытабын кыыл бүрүстүөлүгэр сүөкээбитигэр кыыл бас билэр саарыстыбата харанара түспүтэ, дьон, тылларын быһа ыстыахтарыгар диэри, сору-муну көрбүттэрэ.

¹¹ Сору көрөн, баастарын ыарыыта бэрдиттэн халлаанна баар Танараны үөхпүттэрэ-таныйбыттара, оттон онорбут аныыларын-хараларын кэмсиммэтэхтэрэ.

¹² Алтыс Аанньал кытабын улуу Евфрат өрүскэ сүөкээбитигэр илинтэн, күн тахсар сирин диэкиттэн, кэлэр ыраахтаабылар суоллара бэлэм буоларын туһугар, өрүс, уута уолан, кумабынан көрбүтэ. ¹³ Онтон садаба моҕой, кыыл уонна сымыйа пророк айахтарыттан хара бабаба маарынныыр үс быртах тыын оронон тахсан эрэллэрин көрбүтүм; ¹⁴ ол дьикти бэлиэлэри онорон көрдөрөр абааһы тыыннара этилэр; кинилэр Барытын Тутан Олорооччу Танара улуу күнүгэр барыларын кырыктаах кыргыһыыга бииргэ түмээри, бүтүн аан дойду ыраахтаабыларыгар тахсыбыттара.

¹⁵ «Көр бу, Мин уоруйах курдук эмискэ кэлиэбим. Ким утуйан хаалбатах, таһнардыы бэлэм сылдыбыт – ол алгыстаах. Кини сыгыннабаба көстөн саакка кириэ суоҕа».

¹⁶ Кинилэр ыраахтаабылары еврейдии Армагеддон †† диэн ааттаах сиргэ муспугтара.

¹⁷ Сэттис Аанньал кытабын салгыһа сүөкээбитигэр Танара Дьэитин иһиттэн, бүрүстүөлтэн: «Бүттэ!» – дири күүстээх сана иһиллибитэ. ¹⁸ Чабылбан чабылыыбыта, этин этэн ньириһиппитэ, сана-ингэ ньамаласпыта, сир дьыгидийбитэ; киһи-аймах сиргэ үөскүөбүттэн ыла буолбатах улуу сир хамсааһына этэ ол! ¹⁹ Улуу куорат үс аныы хайа ыстаммыта, омук-омук куората барыта урусхалламмыта. Танара улуу Вавилону умнууга хаалларбатаба: уорун-кылынын уохтаах арыгытын киниэхэ иһэрдэ биэрбитэ.

²⁰ Бири да арыы сир суох буолбута, бири да хайа

†† Армагеддон – Магедон (Мегиддо) куорат; сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Армагедон» (Магедон хайата).

ордубатаба. ²¹ Халлаантан түөртүү буут [†] ыйааһыннаах сүүнэ тобурах дьону тобута түспүтэ; тобурабы түһэрэн иэдээни онордо диэн дьон Тангараны үөбүн-таныян барбыта. Ол курдук иэнэ биллибэт иэдээн этэ.

Кыылы миинэн олорор содур дьахтар

17 Онтон сэттэ кытахтаах сэттэ Аанньалтан биридэстэрэ кэлэн миэхэ эппитэ: «Кэл, эйиэхэ элбэх ууга олорор улуу содур дьахтар дьүүлэнэрин көрдөрүөм. ² Сир ыраахтаабылара кинилиин көссүүлэһэллэрэ, сир олохтоохторо кини содур олобун арыгытын итириэхтэригэр диэри иһэллэрэ».

³ Тыын миэхэ сайбытыгар Аанньал миигин иччитэх сиргэ илдэ барбыта. Онно тийэн көрбүтүм – биир дьахтар сэттэ бастаах, уон муостаах, бүүс бүтүннүүтэ Тангараны холуннарар аатынан-суолунан бүрүллүбүт уот кыһыл кыылы миинэн олороро. ⁴ Дьахтар харанга кыһыл, сырдык уот кыһыл күндү таҥастааба, кыһыл көмүс, күндү таас, чөмчүүк киэргэллээбэ, содур олобун бары сидьинэ, быртаба толору кутуллубут кыһыл көмүс иһитин тутан олороро; ⁵ сүүһүгэр «Улуу Вавилон – сир бары содурун, бары сидьинин ийэтэ» диэн кистэлэн суолталаах аат суруллан сылдьара.

⁶ Көрдөхпүнэ, дьахтар сибэтийдэр уонна Иисус кэрэһиттэрин хааннарын иһэн итирбит этэ. Кинини көрөн мин бэри диэн бэркиһээбитим. «⁷ Тоҕо дьиктиргиигин? – диэбитэ Аанньал. – Мин эйиэхэ ити дьахтар уонна кини миинэ сылдьар сэттэ төбөлөөх, уон муостаах кыылын кистэлэнин этиэм. ⁸ Бу көрбүт кыылын баар этэ гынан баран, билигин суох, онтон кэлин түгэбэ биллибэт анхайтан тахсан өлөр өлүүгэ барыаба; ааттара-суоллара аан дойду сабаланыабыттан ыла Олох Кинигэтигэр суруллубатах сир олохтоохторо бу кыылы көрөн сөбүөхтэрэ. Бу баар буола сылдьыбыт кыыл билигин суох эрэри, эмиэ кэлиэхтээх.

⁹ Бу маны өйдүүргэ муударай өй ирдэнэр. Сэттэ төбө ити дьахтар олорор сэттэ булгуннаабын, ¹⁰ ону тэнэ сэттэ ыраахтаабыны көрдөрөр; олортон биэс ыраахтаабыта суулбута, биирэ баар, атына өссө кэлэ илик, оттон кэллэбинэ да, уһаабат. ¹¹ Баар буола сылдьан баран, суох буолбут кыыл – ахсыс ыраахтаабы, сэттэттэн биридэстэрэ, кини өлөр өлүүгэ баран иһэр.

¹² Оттон көрбүт уон муоһун – былааһын өссө туту илик уон ыраахтаабы; бу ыраахтаабыларга кыылы кытта бииргэ биир чаас устата баһылыыр-көһүлүүр былаас бэриллибэ. ¹³ Бу бары биир соруктаах-сыаллаах ыраахтаабылар буолан, күүстэрин-былаастарын барытын кыылга туран биэриэхтэрэ.

¹⁴ Кинилэр Агнеһи утары охсуһуохтара эрэри, Агнец – тойоттор Тойонноро, ыраахтаабылар

[†] Түөртүү буут – тылыттан тылыгар түһэрэн тылбаастаатахха, «талант саба улахан тобурах». Талант – 26 кг 60 кг тийэ ыйааһыннаах мээрэй.

Ыраахтаабылара – кинилэри кыайыаба. Тангара талан ынырбыт эрэллээх дьоно Кинини кытта бииргэ сылдьыахтара».

¹⁵ Итиэннэ өссө эппитэ: «Эн көрбүт улахан уун, ити содур дьахтар олорор уута, норуоттары, көй дьону, омуктары, араас тылы көрдөрөр. ¹⁶ Оттон кыыл төбөтүгэр көрбүт уон муоһун ити содур дьахтары абааһы көрөн туруохтара, барытын бары кураанахтаан-эһэн баран бэйэтин сыгыннаах хаалларыахтара, итиэннэ этин-сиинин мэниэстэн баран, уокка уматыахтара. ¹⁷ Тангара, Бэйэтин көнүлүн толортороору, кинилэргэ итинник биир өйү-санааны үөскэппит буолан, кинилэр, Тангара эппит тыла туолуор диэри, былаастарын кыылга туран биэрбиттэрэ. ¹⁸ Оттон ити көрбүт дьахтарын – сир ыраахтаабыларын баһылаан олорор улуу куорат».

Вавилон суоллуута

18 Бу кэнниттэн сүдү былаастаах атын Аанньал халлаантан түһэн иһэрин көрбүтүм. Кини килбиэннээх сырдыгыттан сир үрдэ сандаара түспүтэ. ² Аанньал күүстээх куолаһа дуораһыйбыта: «Улуу содур Вавилон суулунна, суулунна! Кини аны билигин абааһы ордуута, бары быртах тыын барыта түһэр, бары кирдээх, куһаҥан көтөр барыта түһэр сирэ буолла; ³ кини хаһан эрэ бары норуоттарга содур олобун уохтаах утабын иһэрдибитэ, сир ыраахтаабылара кинилиин көссүүлэһэн көччүйбүттэрэ, сир-дойду эргимсиктэрэ кини улуу баайыттан ылан, эргинэн тиэрэ байбыттара».

⁴ Онтон халлаантан атын сананы истибитим: «Кини аныытыгар-харатыгар кыттыспат, буруйугар буруйдаммат туһугар, Мин норуотум, бу куораттан табыс! ⁵ Аныыта-буруйа халлаанна тийэ халыҥаата, онон кини хара дьайыытын барытын Тангара өйдөөн-санаан кэллэ. ⁶ Эһиэхэ хайдах сыһыаннаспытай да, эһиги эмиэ киниэхэ соннук сыһыаннаһын; тугу онорбутунан көрөн, икки бүктээн төлөөн; эһиэхэ утах онорбут иһитигэр икки төгүл ордук уохтаах утахта бэлэмнээн.

⁷ Сарыысса буолан олобун, огдообо буолбатахпын, сору-муну хаһан да көрүөм суоҕа дии саныыр. Онон төһөнөн аатырбытай-сурабырбытай да, төһөнөн баай-дэлэй олоххо көччүйбүтэй да, соччонон үгүс сорго-мунна, кыһалбаба тиксэрин. ⁸ Сэтэ-сэлээнэ туолан, өлөр өлүү, ытабыл-сонобул уонна сут кинини биир күн иһигэр ситиэбэ, бэйэтэ уокка уматыллыаба; кинини дьүүлүүр Айыы Тойон Тангара оннук күүстээх».

⁹ Кинини кытта көссүүлэспит, баайга-дуолга бииргэ көччүйбүт сир ыраахтаабылара кини умайбыт уотун күдэн буруотун көрөннөр аһыан ытаһыахтара-соноруохтара, айманыахтара, ¹⁰ уонна сордонорун көрөн, куттанан тэйиччи туран эрэ: «Оо, күүстээх-уохтаах улуу куорат Вавилон!»

Сор-мун, сор-мун да буолар эбит эйиэхэ, дьүүлүн чаас иһинэн буола оустаба!» – дэһиэхтэрэ.

¹¹ Сир-дойду атыһыттар эргинэр табаардарын аны ким да атыыласпат буолан, эмиэ кинини аһыйан ытаһахтара-соһоһуохтара, айманыахтара. ¹² Кыһыл да, үрүн да көмүс табаары, күндү тааһы да, чөмчүүгү да, күндү лүөн таһаһы, хараһа кыһыл таһаһы, солкону, уот кыһыл таһаһы, араас үтө сыттаах маһы, слон унуоҕа, күндү мас, боруонса, тимир уонна мрамор оноһуктары ким да атыыласпат буолуо; ¹³ корицаны, фимиамы, мирраны итиэннэ лааданы, арыгыны, олива арыытын, үчүгэй бурдугу, сэлиэһинэйи, оһуһу уонна барааны, сылгыны уонна колесницаны, кулуту, атыннык эттэххэ, тыыннаах дууһаны ким да аны ылыа суоҕа. ¹⁴ «Дууһан туохха таласпыта барыта мэлийдэ, баайын-дуолун, килбэннэс киэбин көстө сүттэ – аны хаһан да ону эргитиэн суоҕа!»

¹⁵ Ити баайынан эргинэн байбыт эргизмсиктэр, киниттэн байбыт атыһыттар кини сордоноро бэрдиттэн куттанан, тэйиччи туран ытаһан-соһоһон айманан ¹⁶ этиэхтэрэ: «Оо, сор-мун, сор-мун да буолар эбит эйиэхэ, улуу куорат! Күндү лүөнү, хараһа кыһыл, умайар уот кыһыл таһаһы кэтэрин, кыһыл көмүһүнэн, күндү таастарынан, чөмчүүгүнэн симэнэрин. ¹⁷ Ол бэйэлээх баай барыта чаас иһигэр күдэнгэ көттөбө!»

Бары хаппытааннар, муоранан айаннааччылар, мотуруостар уонна муора суолунан сылдыар эргизмсиктэр – бары тэйиччи туран ¹⁸ кини умайар уотун буруотун көрө-көрө: «Хайа куорат бу улуу куоракка тэнгэһиэ баарай!» – диэн айманаллара; ¹⁹ төбөлөрүгэр күлү куттан баран энэлийэ-энэлийэ, марылаччы ытыы-ытыы үөгүлэхтэрэ: «Оо, сор-мун, сор-мун да буолар эбит эйиэхэ, улуу куорат! Муораҕа хараабыллаах эрэ барыта эн баайгынан эргинэн байбыта! Ол бэйэн биир чаас иһигэр кураанахтанның!»

²⁰ Үөр-көт, мэнэ Халлаан, үөрүн-көтүн, сибэтиэй Апостоллар уонна пророктар! Эһигини утары онорбут бары буруйун иһин кини Танара дьүүлүгэр турда.

²¹ Онтон биир күүстээх Аанньал сүүнэ улахан суоруна моһуоннаах тааһы ылан муораҕа элитэн баран эппитэ: «Улуу куорат Вавилон субу курдук бүтэһиктээхтик – күөрэйбэттии сууларыллыаҕа! ²² Аны эйиэхэ арфа да, ханнык да музыка, свирель, турба дорҕооно иһиллиэ суоҕа; аны эйиэхэ уран тарбахтаах мэлийиэҕэ, илии үлэтин идэтэ сүтүөҕэ, бурдук тардар тыас иһиллиэ суоҕа; ²³ Аны эйиэхэ сибэтиинньик сырдыга сандаарыа суоҕа; күтүөт да, сүктэр кыыс да саната иһиллиэ суоҕа. Ол тоҕо оннугуй диэтэххинэ, эн эргизмсиктэрин аан дойду улуу сололоохторо буолбуттара, норуот эрэ барыта эн алыпкар албыннатан муммута. ²⁴ Пророктар уонна сибэтийдэр хааннарыгар, сир үрдүгэр

өлөрүллүбүт дьон хааныгар барытыгар – бу куорат буруйдаах».

19 Бу кэнниттэн халлаанна үтүмэн үгүс киһи санатын санатар ньиргиздээх сана дуораана иһиллибитэ: «Аллилуйя! Танарабыт биһигини быһаата! Кини албан ааттаах, сүнкэн күүстээх! ² Дьүүлүөр дьүүлэ дьин сөптөөх, кырдыктаах: содурунан сир үрдүн сатарыппыт улуу содур дьахтары дьүүлээтэ, кулуттарын хаанын изэстэстэ!»

³ Иккистээн эмиэ: «Аллилуйя! Содур дьахтар умайбыт уотун буруота үйэлэр тухары өрө устар!» – диэбиттэрэ.

⁴ Онуоха сүүрбэ ордугуна түөрт ытык кырдыаҕас уонна түөрт харамай сөһүргэстии түһэн: «Аминь! Аллилуйя!» – дии-дии, бүрүстүөлүгэр олорор Танараҕа сүгүрүйбүттэрэ.

Агнец уонна Сүктэр Кыыс малаһыннара

⁵ Бүрүстүөлтэн: «Танарабытын кулуттара бука бары – Киниттэн толлооччулар, кыра да, улуу да барыта – айхаллаан!» – диир сана дуораһыйбыта.

⁶ Онуоха дохсун уу тыаһыгар, күүстээх этин ньиргизэригэр холоонноох үтүмэн үгүс киһини санатар сананы истибитим: «Аллилуйя! Айыы Тойон Танара †, Барытын Тутан Олорооччу салайар кэмэ кэллэ! ⁷ Үөрүөбүн-көтүөбүн, өрөгөйдүөбүн, Киниэхэ уруй-айхал этиэбин! Агнец уруу күнэ үүннэ, кэргэнэ бэлэм буолла. ⁸ Сүктэр кыыс кэтэригэр ыпыраас, сып-сырдык күндү лүөн танас бэрилиннэ». (Күндү лүөн танас – сибэтийдэр кырдыктаах быһыылары.)

⁹ Онтон Аанньал миэхэ: «Сурун: Агнец уруутун малаһыныгар ынырыллыбыттар – алгыстаахтар!» – диэбитэ. Итиэннэ өссө эппитэ: «Бу – Танара дьин кырдыктаах тыла». ¹⁰ Сүгүрүйээрибин атаҕар бокулуоннуу түспүппэр: «Кэбис, итинник гыныма, – диэбитэ. – Мин эмиэ эйигин да, Иисуһу кэрэһиттиир бырааттаргын да кытта бииргэ сулууспалыбын. Иисуһу кэрэһиттээһин – Танара этэрин дьонно биллэри тыына, онон Танараҕа сүгүрүй».

Үүт манан аттаабы көрүү

¹¹ Онтон мин халлаан арыллыбытын көрбүтүм, арай көрдөхпүнэ, онно үүт манан ат турара. Аты миинэн Олорооччу «Эрэллээх уонна Дьиннээх» диэн ааттааҕа. Кини кырдыктаахтык дьүүлүүр, кырдык күүһүнэн кыргыһар. ¹² Хараҕа уот төлөнүн курдук, төбөтүгэр элбэх мэнньиэстээх; аата-суола Киниэхэ сурулла сылдыар да, ол ааты Бэйэтиттэн ураты атын ким да билбэт. ¹³ Танна сылдыар таһаһа хаан буолбут. Кини аата – «Танара Тыла».

¹⁴ Кэнниттэн ыпыраас, мап-манан күндү лүөн

† Танара – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Танарабыт».

танастаах, үрүн аттаах мэнэ халлаан сэриилэрэ иһэллэрэ. ¹⁵ Аты миинэн Олорооччу уоһугар норуоттары кыргыахтаах сытыы батастааба. Кини норуоттары тимир торуосканан салайыаба; Кини виноградады илдьи тэпсэн, Танара, Барытын Тутан Олорооччу, уорун-кылынын уохтаах утабын ыган таһаарар. ¹⁶ Таһаһыгар да, өттүгэр да «Ыраахтаабылар Ыраахтаабылара, Тойоттор Тойонноро» диэн аат сурулла сылдьар.

¹⁷ Онтон көрбүтүм, арай биир Аанһал күнгэ үктэнэн турара; кини халлаан хаба ортотунан көтөн иһэр көтөрдөргө ньиргиздээх куолаһынан: «Кэлин, – диэн хаһытаабыта, – Танара тэрийэр улуукан дьоро малааһыныгар мунһуостун, ¹⁸ Ыраахтаабылар, кыахтаахтар-күүстээхтэр, сэрии тойотторун, сылгылар, хаһаанһыта эрэ бу сылгылары миинэ сылдыбыт дьон өлүктэрин, туох баар көнгүл да, кулут да, кыра да, улуу да дьон өлүктэрин тонсуйан сиэн!»

¹⁹ Көрбүтүм – били кыылы кытта сир ыраахтаабылара сэриилэрин мунһан, аты миинэн Олорооччуну уонна Кини сэриилэрин утары кыргыһаары мустубуттар этэ. ²⁰ Онтон кыыл билиэн түбэспитэ, кинини кытта бииргэ сылдыбыт, араас дьиктини көрдөрөн кыыл бэлиэтин ылыммыттары уонна кини мөссүөнүгэр сүгүрүйээччилэри албыннаабыт сымыйа пророк эмиэ тутуллубута. Иккиэннэрин сиэрэнэн уһуура турар уот байбалга тыыннаахтыы бырахпыттара. ²¹ Атытара аты миинэн Олорооччу уоһугар баар батастан өлбүттэрэ; собулба аһылыктаах көтөр биинин ууһа кинилэр өлүктэрин тото-хана сиэбитэ.

Тыһыынча сыл

20 Онтон көрбүтүм – түгэҕэ биллибэт анхай күлүүһүн тылын кытта улахан сыабы туппут Аанһал халлаантан түһэн иһэрэ. ² Аанһал садаба моҕойу, адьарай уонна сатана буолар былыргы эриэн үөнү тутан ылан, биир тыһыынча сылга сыаптаан ³ түгэҕэ биллибэт анхайга бырахпыта; биир тыһыынча сыл бараныар диэри, норуоттары албыннаабатын диэн, үрдүнэн хам бэчээттээн кэбиспитэ. Ол кэмэ аастабына, моҕой кылгас кэмнэ босхолоно сылдыахтаах.

⁴ Онтон мин бүрүстүөллэр туралларын көрбүтүм, ол бүрүстүөллэргэ олорооччуларга дьүүлүүр былаас бэриллибит этэ. Итиэннэ Иисуһу уонна Танара тылын туоһулаабыттарын иһин, моонньоох бастара быһыллыбыт дьон дууһаларын көрбүтүм. Бу кыылга да, кини мөссүөнүгэр да сүгүрүйбэтэх, сүүстэригэр да, илиилэригэр да кыыл бэлиэтин уурдарбатах дьон этилэр. Кинилэр олоххо төннөн кэлэн, тыһыынча сыл устата Христостуун ыраахтаабылаабыттар; ⁵ оттон атын өлбүт дьон, тыһыынча сыл бараныар диэри, тилиннэриллибэтэхтэрэ. Бу – маннайгы тилли. ⁶ Алгыстаах сибэтиэй дьон бу маннайгы тиллигэ тиллэллэр. Иккистээн өлөр куттал кинилэргэ

суоһаабат: кинилэр Танара уонна Христос үлэһиттэрэ буоланнар, Кинини кытта бииргэ тыһыынча сыл устата ыраахтаабылыахтара.

Сатана кыайтарыта

⁷ Онтон, тыһыынча сыл аастабына, сатана хаайыытыттан босхолонон тахсан, сир түөрт мунһугар баар Гог уонна Магог норуоттары, албыннаан-түөкэйдээн кыргыһыыга хомуйуоҕа; бу норуоттар ахсааннара муора кумабын курдук аата-ахса биллибэт. ⁸ Кинилэр сир кизэн иэнин биир гына ылан, сибэтиэйдэр олорор сирдэрин, Танара тапталлаах куоратын, төгүрүйбүттэрэ; ⁹ ол гынан баран халлаантан Танараттан [†] уот түһэн бэйэлэрин имири сотон ааспыта. ¹⁰ Оттон кинилэри албынныы сылдыбыт адьарайы тутан ылан, кыыл уонна сымыйа пророк бырабыллыбыт умайа турар сиэрэлээх күөлүгэр элиппиттэрэ. Кинилэр үйэлэр тухары түүннэри-күннэри быыстала суох муну-сору көрүөхтэрэ.

Үрүн бүрүстүөл Дьүүлэ

¹¹ Онтон мин сүдү бэйэлээх үрүн бүрүстүөлү уонна ол бүрүстүөлгэ Олорооччуну көрбүтүм; сир-халлаан Кини ньууруттан куотан, аны хаһан да эргийбэттии симэлийэ сүппүтэ. ¹² Көрбүтүм, өлбүттэр – улуу да, кыра да барыта – Танара иннигэр тураллара, иннилэригэр кинигэлэр тэлэччи арыллыбыттар этэ. Өссө биир кинигэни, Олох Кинигэтин, арийбыттара, онон өлбүттэр кинигэлэргэ хайдах суруллубутунан, тугу онорбуттарынан көрөн дьүүллэммиттэрэ. ¹³ Муора бэйэтин түгэбиттэн өлбүттэрин таһаарбыта, өлүү уонна аад эмиэ өлбүттэрин биэрбиттэрэ; хас биирдии киһи тугу онорбутунан көрөн дьүүллэммитэ; ¹⁴ өлүү уонна аад иккиэн уот байбалга бырабыллыбыттар. Бу уот байбал – иккис өлүү. ¹⁵ Олох Кинигэтигэр суруллубатах киһи барыта умайа турар байбалга бырабыллыбыта.

Саһа сир-халлаан

21 Онтон мин саһа халлааны, саһа сирин көрбүтүм. Урукку сир-халлаан симэлийэ сүппүтэ, муора эмиэ аны суоҕа. ² Мин, Иоанн, Сибэтиэй Куораты – сүктэр кыыс аналлааҕар симэммитин курдук бары силигэ ситэн мэнэ халлаантан, Танараттан түһэн иһэр саһа Иерусалимы – көрбүтүм. ³ Онтон халлаантан сүнкэн улахан саһа дуораһыйарын истибитим: «Көр бу, Танара олоҕо аны киһи аймаҕы кытта бииргэ буолуоҕа. Кини дьону кытта бииргэ олоруоҕа, кинилэр эмиэ Танара норуота буолуохтара. Кини Бэйэтинэн дьону кытта сылдьан, кинилэр Танаралара буолуоҕа; ⁴ харахтарын уутун хас биирдии таммабын сотуоҕа, өлүү-сүтүү диэн аны

[†] Танараттан – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох.

суох буолуоҕа; энэлгэн, ытабыл-сонгобул, ыарыы эмиэ сүтүөҕэ. Урукку барыта ааста».

⁵ Бүрүстүөлгэ Олорооччу: «Көр бу, барыта сананы айабын!» – диэбитэ. Онтон миэхэ эппитэ: «Сурун, бу дын кырдьыктаах, эрэбил тыл». ⁶ Кини миэхэ өссө манныгы эппитэ: «Барыта туолла! Мин Альфабын уонна Омегабын, Төрүппүн уонна Бүтэр Уһукпун. Утаппыкка өлбөт мэнэ уутун дьүүктэтиттэн босхо иһэрдиз; ⁷ кыайааччы итини барытын ылыа, Мин кини Танарата буолуом, кини Мин улум буолуо. ⁸ Оттон куттамсахтар, итэҕэлэ суохтар, сидьиннэр, өлөрүөхсүттэр, содурдар, абынан-хомуһунунан дьарыгырааччылар, эмэгэҕэ сүгүрүйээччилэр уонна бары сымыйаччылар аналлара – сирээлээх уот байҕалга түһүү. Ити иккиһин, бүтэһиктээхтик, өлүү буолар».

Сага Иерусалим

⁹ Тиһэх сэттэ издээн толору кутуллубут сэттэ кытахтаах сэттэ Аанньаллартан биирдэстэрэ миэхэ кэлэн: «Кэл, эйиэхэ сүктэр кыһыны – Агнец кэргэнин көрдөрүөм», – диэбитэ. ¹⁰ Тыын миэхэ сайбытыгар Аанньал миигин сүдү үрдүк хайаҕа таһааран халлаантан, Танараттан түһэн иһэр улуу куораты, сибэтиэй Иерусалимы, көрдөрбүтэ. ¹¹ Ол куорат Танара килбиэннээх сырдыгынан сыдьаайар сарданата күндүттэн күндү таастыы, курустаал курдук ыраас яспистыы, күлүмнүүрэ. ¹² Куорат сүүнэ улахан үрдүк истиэнэлээбэ, уон икки халҕан ааннааҕа, ол ааннарын аайы биирдии Аанньал турара. Халҕаннарга Израиль уолаттарын уон икки аҕатын уһун аата суруллубут этэ. ¹³ Илин диэки үс халҕан аан баара, хоту үс, собуруу үс, арҕаа эмиэ үс халҕан аан баара. ¹⁴ Истиэнэтэ уон икки акылаат үрдүгэр тутуллубут этэ, хас биирдии акылаакка Агнец уон икки Апостолларын ааттара суруллан турара.

¹⁵ Миигин кытта кэпсэппит Аанньал куораты, куорат халҕаннарын, истиэнэлэрин кэмниир кыһыл көмүс ураҕастааҕа. ¹⁶ Куорат түөрт мундук быһыылааҕа, устата туоратыгар тэн этэ. Аанньал куораты ураҕаһынан кэмнээбитэ уон икки тыһыынча стадия буолбута; устата, туората уонна үрдүгэ тэн этэ. ¹⁷ Истиэнэтин кэмнээбитэ сүүс түөрт уон түөрт тоҕолох буолбута, Аанньал кээмэйин кэринэ син биир дьон кээмэйин курдуга. ¹⁸ Яспис истиэнэлээх куорат атына барыта дьэнкир өстүөкүлэ курдук ып-ыраас кутуу кыһыл көмүс этэ. ¹⁹ Куорат истиэнэтин акылаата араас күндү таас кизэргэтиилээбэ: бастакы акылаат – яспис, иккис – сапфир, үһүс – халцедон, төрдүс – изумруд, ²⁰ бэһис – сардоникс, алтыс – сердолик, сэттис – хризолит, ахсыс – берилл, тохсус – топаз, онус – хризопраз, уон биирис – бирюза, уон иккис – аметист. ²¹ Оттон уон икки халҕана уон икки чөмчүүк этэ: хас биирдии халҕан – биирдии чөмчүүк. Уулуссата – дьэп-дьэнкир өстүөкүлэ курдук ыраас кыһыл көмүс.

²² Куоракка Танара Дьийэтэ – Храм баарын көрбөтөҕүм: Барытын Тутан Олорооччу Айыы Тойон Танара уонна Агнец Бэйэлэринэн куорат Храма буолаллар. ²³ Танара килбиэннээх сырдыга сыдьаайар буолан куорат күн да, ый да сырдатарыгар наадыҕат; куорат сыдьаайар сырдыга – Агнец. ²⁴ Быыһаммыт норуоттар бу куорат сырдыгар сылдыахтара, сир ыраахтааҕылары онно бэйэлэрин албан ааттарын, чиэстэрин илдэе кириэхтэрэ. ²⁵ Халҕан ааннар күнүһүн хатаммакка туруохтара, түүн диэн суох буолуоҕа. ²⁶ Куоракка норуоттар албан ааттара, чиэстэрэ киллэриллибэ. ²⁷ Туох да кирдээх, ким да сидьин, албыны-көлдүһүнү тутуспут онно кириэ суоҕа, арай Агнецка баар Олох Кинигэтигэр ааттара суруллубут эрэ дьон кириэхтэрэ.

22 Аанньал миэхэ Танара уонна Агнец бүрүстүөлүн анныттан сүүрүгүрдэ сытар, курустаал курдук сып-сырдык, ып-ыраас өлбөт мэнэ уутун өрүһүн көрдөрбүтэ. ² Куорат уулуссатын ортотугар уонна өрүс унуор-мангаар өттүгэр сылга уон икки төгүл, хас ый аайы ас кутар олох луук маһа үүнэн турара; мас сэбирдэҕэ норуоттары үтүөрдэр аналлааҕа. ³ Куоракка аны кыраамыт диэн туох даҕаны суох буолуоҕа; онно Танара уонна Агнец бүрүстүөлэ туруоҕа, итиэннэ Танара кулуттара Киниэхэ сулууспалыахтара. ⁴ Кинилэр Танара сирэйин көрүөхтэрэ, Танара аата сүүстэригэр суруллан сылдыаҕа. ⁵ Түүн диэн онно суох буолуо, Айыы Тойон Танара кинилэри сырдатар буолан ханнык да уокка, күн уотугар да наадыһахтара суоҕа. Кинилэр үйэлэр тухары ыраахтааҕылаан олоруохтара.

Христос кэлиитэ

⁶ Аанньал миэхэ эппитэ: «Бу сөптөөх, дын кырдьыктаах тыл; сибэтиэй пророктар Айыы Тойон Танаралара сотору кэмнэнэн туох буолуохтааҕын кулуттарыгар көрдөрөөрү, Аанньалын ыытта».

⁷ «Көр бу, Мин сотору кэлиэм: ким бу инникини төлкөлүүр кинигэ тылын тутуһар, ол алгыстаах!»

⁸ Мин, Иоанн, мань барытын илэ бэйэбинэн көрбүт-истибит киһи буолабын. Барытын көрөн, ситэри истэн баран ону көрдөрбүт Аанньалга сүгүрүйээрибин, атаҕар бокулуоннуу түспүтүм. ⁹ «Кэбис, итинник гыныма, – диэбитэ кини. – Мин эйигин, эн пророк бырааттарын уонна бу кинигэ тылын тутуһааччылары кытта бииргэ Танараҕа сулууспалыыбын, Танараҕа сүгүрүй!»

¹⁰ Итиэннэ эппитэ: «Бу кинигэ билиннини да, кэнэҕэһи да төлкөлүүр тылын хам бэчээттээн кэбиһимэ. Болдьохтоох кэм чугаһаата.

¹¹ Аньыылаах өссө да аньыыны оноро түстүн, кирдээх өссө киртийдин, кырдьыксыт кырдьыгы оноро түстүн, сибэтиэй өссө ырааһырдын».

«¹² Көр бу, Мин сотору кэлиэм! Хас биирдиигэ тугу онорбутунан көрөн биэрэрдии, төлөбүрбүн илдэе

кэлиэм. ¹³ Мин Альфа уонна Омега, Төрүт уонна Бүтэр Уһук, Бастакы итиэннэ Тиһэх буолабын».

¹⁴ Кини кэриэстэрин тутуһааччылар † алгыстаахтар. Кинилэр олох аал луук маһыттан амсайар бырааптаахтар, куорат аанынан киирэр кыахтаахтар. ¹⁵ Оттон ыттар, абынан-хомуһунунан дьарыгырааччылар, содурдар, өлөрүөхсүттэр, эмэгэккэ сүгүрүйээччилэр уонна сымыйаны таптааччылар, сымыйаны онорооччулар – олох бары куорат тас өттүгэр хаалыахтара.

¹⁶ «Мин, Иисус, бу туһунан эһиэхэ сэттэ церковка туоһулаттара Аанһалбын ыыттым. Мин Давид силиһинэбин, сарсыардаанны сырдык сулуспун».

¹⁷ Тыын уонна Сүктэр Кыыс иккиэн: «Кэл!» – диэн ыңыраллар. Истибит эрэ барыта: «Кэл!» – диэн ыңырыахтын. Утаппыт кэлиэхтин, иһиэн баҕалаах кэлэн, өлбөт мэнэ уутун босхо ылыахтын!

† Кини кэриэстэрин тутуһааччылар – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «танастарын сууна сылдыааччылар».

¹⁸ Мин бу билингини да, кэнэбэһи да төлкөлүүр кинигэ тылын истээччини сэрэтэбин: ким эрэ бу тылга тугу эмэ эптэбинэ, Танара ол кинини бу кинигэбэ этиллибит иэдээннэ тиксэриэбэ; ¹⁹ оттон ким эмэ бу кинигэ билингини да, кэнэбэһи да төлкөлүүр тылыттан тугу эмэ көбүрэттэбинэ, Танара кинини бу кинигэбэ этиллибит Олох Кинигэтигэр суруллар, сибэтиэй куоракка киирэр аналыттан матарыаба.

²⁰ Бу маны Кэрэһиттээччи этэр: «Дьын чахчы, Мин сотору кэлиэм!»

Аминь, оо, кэл, Айыы Тойон Иисус!

²¹ Айыы Тойоммут Иисус Христос †† илгэлээх үтүөтэ барыгытын кытта энээрдэһиэхтин. Аминь.

†† Айыы Тойоммут Иисус Христос – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Айыы Тойон Иисус», «Иисус Христос»; барыгытын кытта – «барыбытын кытта», «сибэтийдэри кытта» эбэтэр «Кини бары сибэтийдэрин кытта».